

Daphne Du maurier Dağ Çiçeği Hungry Hill
Orijinal adı: Hungry Hill
Kapak düzeni : İsmet N. İslimyeli
Birinci baskı : Temmuz 1973
DAPHNE DU MAURIER
DAĞ ÇİÇEĞİ
Türkçesi: Esin BODUROĞLU
Bu kitap A. SARI Matbaasında dizilip basılmıştır.
YAYINLARI
BİRİNCİ BÖLÜM
BAKIRCI JOHN 1820 -1828
1
1820

' YILININ 3 mart günü Andriff ten Doonhaven'a gitmekte olan John Brodrick, alaca karanlık basmadan yolun ilk on beş milini geçmek istiyordu. Güneybatının tipik bir günüydü. Gökyüzü, insafsız bir rüzgârın önünde sürüklenen, sağanak getirdiği zaman el kadar mavilik bırakmayan, iyice alçalmış yağmur bulutlarıyla kaplıydı. Ara sıra ortaya çıkıp hemencecik kaybolan güneşin silik görüntüsü hiç de umut verici değildi.

Bozuk yolda hızla ilerlerken, arabanın içinde bir köşeden öbürüne savrulan John Brodrick, arabacıya seslenerek, bir kazaya sebep olup yaralanmalarını ve aç bir gece geçirmelerini istemiyorsa, daha dikkatli sürmesini söyledi.

Yeni bir yol açılacağı üzerine, çevrede sürekli söylentiler dolaşıyordu. Ama, ülkede yapılamayan daha birçok iş gibi, bunun da gerçekleşmeyeceği belliydi. Hükümetten, yol onarımı için tek kuruş bile beklenemezdi. Harcamaları uzun bir süre John Brodrick'le öteki toprak sahipleri karşılamak zorundaydı. İşin

asıl zor yanı, aralarında elini cebine atabilecek kadar yürekli kimselerin olmamasıydı. Böylesine anlayıştan yoksun insanlar kandırılmaya ne kadar uğraşılsa da, yine bir bahane ileri sürecekler, geçim zorluklarından, ödenmemiş kiralarından ve sorumsuz kiracılarından söz edeceklerdi. Bu durumda sanırım en iyisi, meseleyi burada unutup yolun Kileen çevresindeki bataklıklardan biraz daha iyi olduğuna şükretmekti.

John Brodrick yine de Slane'de yaklaşan seçimleri yeniden kazanmak isteyen Hare'ye, Bakanların, memleket işlerini bir yana itip Londra'da yaşasınlar diye seçilmediklerini açıkça hatırlatacaktı. İş başa düşünce, toprak sahipleri arasında ortaya çıkacak kişilerin sayısı da çok az oluyordu. John Brodrick'e gelince, o günlerde Andriff'de, kendisinden başka başarılı yatırımlar yapabilecek, imkânları önceden görebilecek kimse bulunacağını ummuyordu. Robert Lumley, daha başlangıçta karşı durmuş, bu işi çok rizikolu gördüğünü, yatırımının karşılığını hiç bir zaman alamayacağını, yoksul düşerek topraklarını bile satmak zorunda kalacağını söylemişti.

John Brodrick de aynı görüşe katılmış: «Kuşkusuz, rizikolu olacak,» diye karşılık vermişti. «Maddeni çıkarmak için birçok makine almak gerekecek. Bol para ve yoğun çalışma isteyen bir iş. Cornwall'daki gibi, kazma kürekle maden çıkarmak burada mümkün değil. Toprağın özelliği Cornwall'inkinden çok farklı. Barutsuz, bir delik bile açılmıyor. Fakat bakır toprak altında bizim çıkarmamızı beklemekte. Cornwall'm başarılı madencilerinden biri olan Bay Taylor da, benimle aynı düşüncede. Topraklarımızda bizi bekleyen büyük bir servet var. Benim yönetimim altında, şartlarımı kabul ederek birlikte özel bir şirket kurmak isterseniz, sizden daha çok sorumluluk yüklendiğimi göreceksiniz. İnanm, birkaç yü içinde hisseniz yılda bin pound'un üzerinde kâr getirecektir. Eğer anlaşmak istemiyorsanız, söyleyecek başka sözüm yok.» Oturduğu yerden doğrulup kâğıtlarını topladı ve yardım-

cıma, konuşmalarının; bittiğini belirten bir işaret yaptı. Robert Lumley arkasından seslendiğinde, odanın yansına gelmişti. «Aziz dostum Brodrick, aceleye hiç gerek yok. Kararımı vermeden önce bir iki noktanın açıklanmasını isterim.»

Ve yeniden oturup, defalarca üzerlerinde konuştukları noktaları sabırla, bir kere daha tartıştılar. Anlaşmaya varılıp kâğıtlar imzalandıktan sonra, Andriff malikânesinin kütüphanesinde bir şeyler içildi. İşini bitiren John Brodrick, bir an önce oradan ayrılmak için sabırsızlandıysa da, ev sahibini kırmamak için bir süre daha oturmak zorunda kaldı.

John Brodrick :

«Doonhaven'a işiniz düştüğünde, Clonmere'ye uğramanızı çok isterim,» dedi. «Kızlarım çok sevinirler. Oğullarım da silâh kullanmakta ne kadar usta olduklarını gösterirler.»

Madenden istediği yüzde yirmi hisseyi koparmış olan Lumley de, genç Brodrickleri Duncroom'a, tavşan ve sülün avına çağırdı.

John Brodrick arabasına binmek üzereyken, Lumley'nin damadı Simon Flower, yüzü ve ayakkabıları çamur içinde, yanında on iki yaşındaki kızı, avdan dönüyordu.

«Bizim beyefendiye imzalatabildiniz mi şu kâğıdı?» diye gülerek sordu.

John Brodrick :

«Hungry Hill'deki bakır madenini işletebilmek için bir şirket kurduk. Eğer öğrenmek istediğiniz buysa,» diye karşılık verdi.

«Demek, birkaç saat içinde anlaşmaya vardınız! Bense, evin damım birkaç kiremitle kapattırabilmek için tam on beş yıldır uğraşıyorum. O, harcına bile para vermez.»

«Bir iki yıla kadar elde edeceğimiz kazanç hem yeni bir dam yaptırmaya, hem de evi onarmaya yeter.»

Simon Flower alaylı bir tavırla başını göğe doğru kaldırdı:

«Vicdanım elvermez. Size doğruyu söylüyorum, Aziz dostum Brodrick. Genç işçilerin uzun saatlar ter dökerek çıkarcakları bakırdan kayınpederimin elde edeceği paranın kuruşuna* dokunamam. Ev başıma yıkılsın, daha iyi.»

Arabasında oturan John Brodrick, gülümseyen, tasasız, hayatında bugüne kadar doğru dürüst bir iş tutmayı parasının parasını yiyen Simon Flower'le, babasının düşüncelerini olduğa gibi kabul etmiş görünen güzel kızma baktı.

«Şirketimizde müdürlük yaparsanız iyi olur, Flower. Uzun çalışma saatlarında, madendeki işi denetlemek, işçilerin düzenli çalışmasını sağlamak, gemiyi her altı ayda bir Bronsea'ya göndermek, hesaplara bakmak ve daha bir sürü iş...»

Simon Flower başını sallayarak içini çekti.

«Madencilik başlması bile üzücü bir durum,» dedi. «Şimdiki yaşantımızdan memnunuz. Niçin bizi tehlike ve heyecana itiyor, zavallı işçileri çalıştırarak güzelim dağın altını üstüne getirmek istiyorsunuz?»

John Brodrick, arabasına iyice yerleştikten sonra karşılık verdi :

«Ben bu ülkenin kalkınmasını, geçim zorlukları çeken kimselere iş yaratmayı, çocuklarımla ve onların çocuklarının bolluk içinde yaşamalarını istiyorum.»

Simon Flower :

«Ah,» dedi. «Ama, onlar iyilikten anlamazlar. Evet, Brodrick; madencilik başlayıp servet sahibi olun. Ben de, yattığım yerden kârın bir bölümüne konarım.» Eğilip kızını başından öptü. «Zavallı işçilerin bizim çıkarlarımız için toprağı kazdıklarını da unutmayın,» dedi, gülerek Brodrick'i selamladı.

JOHN BRODRICK, Mundy körfezine bakarken, 'Normal,' diye düşündü. Flower da, kasabadaki birçok adam gibiydi. Sorumsuz, ilgisiz, köpekten ve attan başka bir şeyden anlamayan, yılın yarısını Kara, Avrupasında, güneşin altında; öbür ya-

10

nsını da kapılarının önünde uyuklayarak geçiren, kiracılarca hor görülen, öğleden sonra ikide bile sarhoş dolaşanlardandı. Simon Flower'i, önemsemediği bazı kişiler gibi kolaylıkla aklından çıkardı. Mundy körfezine girmekte olan Atlantik gemisine bakarken, Doonhaven körfezinden kıyı boyunca dolanıp Bronsea limanına maden taşıyacak gemileri düşünmeye başladı. İşin en zor yanı taşınması olacaktı. Sular çekildiği zaman, gemiler karaya oturacak, kötü havalarda ise haftalarca sefere çıkamayacaklardı. Birden, yıllarca önce Sarah'la, Mundy körfezinde nasıl üç haftadan çok beklediklerini, kaptanın, gemisini yakın bir yer için bile tehlikeye atmak istemediğini, karayolunun bozukluğunu ve Sarah'ın, Jane doğmadan az önce olan çektiği sancıyı hatırladı. Gemiler kış aylarında çok sefer yapamayacaklarına göre, yazın daha yoğun çalışmaları gerekecekti. Birkaç hafta önce Slane rıhtımında yatan iki üç gemi gözünün önüne geldi. Bir tanesi yeni suya indirilmiş, daha boyası bile tam kuramamıştı. Maden şirketi kurulduğu üzerine söylentiler ağızdan ağza dolaşmaya başlamadan işin peşine düşülürse, uygun bir fiyata satın alınabilirdi bu gemi. Owen Williams da, Bronsea'de böyle bir kelepirci düşürebilmek için gözlerini açacaktı. Gelecekte madeni eritip döküm merkezlerine dağıtacak şirketle şimdiden olumlu bir anlaşmaya varmış olduğu için şanslıydı. İlerdeki yıllarda Bronsea'ye sık sık gideceğini düşünerek, kıyıya yakın, oturabileceği küçük bir yer satın almayı aklına koydu. Hem, kızları için de iyi bir değişiklik olurdu. Clonmere sessiz ve uygarlıktan uzak bir yerdi. Büyüyüp serpilmeye başladıklarından beri, özellikle Eliza, her fırsatta bu konudaki görüşünü belirtiyordu. Clonmere, oğulları için Eton ve Oxford'dan sonra dinlenme yeri sayılıyordu. Ama kızlar, onlar gibi Doon adasında tavşan ya da bataklıklarda çulluk avına gitmediklerine göre, pek eğlenceleri yoktu.

Araba, Doonhaven tapmaklarının en uzağı olan Ardmore kilisesinin önünden geçip Hungry Hill dağının eteklerine dön-

11

düşü noktada, John Brodrick arabacı çocuğa durması için seslendi. «Bir dakika bekle beni; seni çok geciktirmeyeceğim,» dedi.

Arabayı ve çocuğu gözden yitirinceye kadar tırmanıp beş dakika kadar da yürüdüktan sonra, madenin çıkarılacağı yere geldi. Elleri arkasında, bir süre çevresini inceledi. Birkaç ay sonra burada maden kuyuları, bacalar, şimdi patika bile bulunmayan yerde yeni bir yol, sundurmalar, işçi kulübeleri olacağını, makine gürültüleri duyulacağını düşündü.

Patlayıcı maddeler, rüzgârda titreşen bodur otları, yosunlu kayaları, kısa bir sürede yok edecekti. O anda, kıvrılarak uçan bir çulluk gözüne ilişti...

John Brodrick başını yukarıya kaldırdığında, vahşî, insan, eli değmemiş Hungry Hill tepeleri sis içindeydi. Bu dağı her havada, her mevsimde bilirdi. Kışın her yer bembeyaz karla, en tepedeki göl ise ince bir buz tabakasıyla kaplı olurdu. Bu hoş manzarayı Clonmere'den seyrederdi. Şubat ayında sisle örtülen tepeler, yağmur ve fırtınaların ardından insanı çulluk ve tavşan avına ya da balıkçılığa çeken, tembelliğe sürükleyen ve güneşin altında saatlarca uyuklamaktan başka bir şey düşündürmeyen temiz dağ havası, ancak Doonhaven'da görülürdü.

Yazın bunaltıcı sıcağını, havadaki atmacaları, gölün kıyısında uçuşan kelebekleri ve çocukken gölün soğuk suyunda yaptığı banyoyu hatırladı.

Artık Hungry Hill'in altında yatan gizli servet ortaya çıkarılarak dünyaya dağıtılacak ve ilerleme hamleleri uğruna dağın sessizliğine son verilecekti. 'İnsanlar, tabiattan yararlanmasını bilmelidirler,' diye düşündü. Ancak o zaman, ilgi gösterilmemiş bu yoksul ulus, dünyanın zengin ulusları arasındaki yerini alabilirdi.

Başına bir yağmur damlası düşünce, John Brodrick arkasını Hungry Hill dağına vererek yola doğru inmeye başladı. Arabanın yanına vardığında, yolda bir adamın kendisini beklediğini gördü. Altmış yaşlarında, bastonuna dayanmış adamın açık

12

•mavi gözleri, esmer teniyle çelişiyordu. John Brodrick onu gördüğü zaman belirsiz bir biçimde gülümseyip selâm verdikten sonra :

«İyi günler, Donovan, o zayıf bacaklarınızla evden çok uzaklaşmışsınız,» dedi.

Adam: «İyi günler, Brodrick. Ayaklanma gelince, tepeleri ve yolları arşınlamaya yetecek güçtedir,» diye karşılık verdi. «Maden bölgesini nasıl buluyorsunuz?»

«Madeni nereden biliyorsunuz, Donovan?»

«Belki periler bana haber vermiştir.»

«Artık, kimseden gizlememizin gereği yok. Evet, Hungry Hill dağından bakır çıkartılmaya başlanacak. Bugün Dunc-roomlu Bay Lumley'le anlaşma imzaladım. Pek yakında çalışmalara başlayacağız.»

Donovan sesini çıkarmadan bir an John Brodrick'i süzdükten sonra mavi gözlerini tepelere dikerek :

«Bu işte pek kârınız olamayacaktır,» dedi.

«Onu zaman gösterecek.»

«Yapacağınız servetten söz etmiyorum. Ben ve çocuklarım, geriye kalan küçücük toprak parçası üzerinde günden güne yoksullaşırken, bakır sizi de, oğullarınızı da, onların oğullarını da zengin edecektir. Ama, başınıza açacağı dertleri düşünüyorum.»
«Sanırım, biz onların üstesinden gelebiliriz.»

Donovan, bastonuyla tepeleri göstererek :

«Dağ için izin almalıydınız, Bay Brodrick,» dedi. «Evet, şimdilik gülebiliyorsunuz. Güvendiğiniz kültürünüz, paranız ve Doonhaven'ın kendi rahatları için kurulduğunu sanan kızlarınız ve oğullarınız, sizi, gelecekte karşılaşılabileceğiniz gazı güç durumlardan kurtaramayacaktır. Size, maden ocaklarınızın yıkılacağı, evinizin yok edileceği, çocuklarınızın kötü yollara düşeceği, ama yine de tepenin şimdi durduğu yerde duracağını hatırlatmak istiyorum.»

13

John Brodrick umursamazlık içinde konuşarak arabaya girdi:

«Belki Bay Morty Donovan, bakır madenlerinden hisse almak isterler. O zaman bu kadar belirli hoşnutsuzluk göstermezler. Madende çalıştıracaklarıma iyi ücretler ödeyeceğim. Oğullarınız, hayatlarında bir defa olsun dürüst çalışmayı isterlerse, onlara seve seve iş veririm.»

Yaşlı adam öfkeyle yere tükürdü.

«Oğullarım bugüne kadar hiç bir patronun yanında çalışmadılar. Ben yaşadığım sürece de çalışamazlar. Buradaki toprak ve bakır hepimizin ortak malı değil mi? İstesek hepsini alamaz mıyız sanıyorsunuz?»

Brodrick sinirli ve sabırsızca :

«Aziz dostum Donovan; siz iki yüz yıl geride kalmış hikâyelerden söz ediyorsunuz. Bakır istiyorduysanız, bugüne kadar neden şirketler kurup makineler satın alarak işletmeye girişmediniz?»

«Bay Brodrick, benim yoksul bir kişi olduğumu pekâlâ biliyorsunuz. Bu yüzden suçlayabileceğim tek kişi varsa, o da de-denizdir.»

John Brodrick:

«Unutulması gereken eski aile kavgalarını tartışacak vaktim yok, Bay Donovan.. İyi geceler,» diyerek çocuğa arabayı sürmesi için işaret etti. Artık dudaklardaki gülümseme silinmiş olan adamı, bastonuna dayanmış bir durumda orada bıraktı.

DAĞA tırmandıkları sırada, John Brodrick aşağıdaki manzarayı seyrediyordu. Körfezin hemen karşısında Doonhaven limanı, girişindeyse Doon adası ve Doonhaven'ın ötesinde sulan

14

tekleyen bir nöbetçi gibi, gri renkli Clonmere malikânesi görünüyordu.

Araba tepeden aşağıya inip kasabayı geride bıraktı. Körfezi de geçtiler. Davar ve kaz sürülerini pazar meydanına doğru dağıtarak ilerlerken, tavukları kümese kovalayan yalınayak-lı bir çocuğu az kalsın eziyordu. Postaneyi, Murphy'nin dükkânını ve Oakmount'daki kulübeleri aşınca kendi bahçe kapılarına ulaştı. Brodrick, şimdi de olduğu gibi, bahçe kapısının açık kalmasına çok sinirlenirdi. Çünkü sığırları kırlara kaçınca, Morty Donovan'in adamları onları yakalayıp kendi damgalan vuruluyor, bu da, aileleri arasındaki alışlagelmiş gerginliğin sürmesine sebep oluyordu. Bu defa,

kapıdaki kulübede yaşayan dul Creevy'yle konuşmaya, işini savsakladığı takdirde, kiracılarından bazılarının bunu severek yapacaklarını hatırlatmaya kararlıydı.

Parkın ortasından ilerledi ve ikinci kapıdan girdi. Dedesinin diktirmiş olduğu ağaçları, zavallı Sarah'ın özenerek büyüttüğü şimşirleri geçerek, derenin yanındaki çakıl taşlı yola inip ^ri duvarlı Clonmere malikânesine vardı.

2

BRODRICKLER akşam yemeğine saat tam beşte oturdular. John Brodrick elbiselerini değiştirip elini yüzünü yıkamaya gittiğinde yemek hazırlanmış, bütün aile masanın çevresinde toplanmış, Slane ve Mundy'ye yaptığı bir haftalık yolculuktan dönen babalarını karşılamak üzere bekliyordu. Birkaç yıl önce ölen karısı Sarah'ın masadaki yerinde büyük kızı Barbara oturuyordu. Babasını öpmek için ilerleyen Barbara'mn ardın-

15

dan, kardeşleri Eliza ve Jane de yürüdüler. John Brodrick'ın büyük oğlu Henry, bu görevi daha önce yerine getirdiğinden, yemekte eti bölüştüreceği olan babasına yardımda bulunmak amacıyla bıçağı bilemekteydi. Garsonları Thomas, ayakta duruyordu. John Brodrick şükran duasından sonra Thomas'ın uzattığı tabaklara etleri dağıtmaya koyuldu.

Barbara:

«Yurdu dolaşmaya çıkan Devlet Bakanını öldürmek için gerçekten alçakça bir suikast mı hazırlanmış, baba?» diye sordu.

«Korkarım doğru.. Neyse, kimseye zarar gelmeden planları ortaya çıkmış. Bakın, göreceksiniz, bu işte parmağı olaa alçaklar kısa zamanda yakalanıp adalete teslim edilecekler. Sla-ne'de bu konunun dışında hiç bir şey konuşulmadığına göre,, olay kesinlikle seçimleri de etkileyecektir.»

Henry :

«Bay Hare ilçede yeniden kazanmayı düşünüyor mu?» dedi.

«öyle sanıyorum. Henry, aklımdayken söyleyeyim, adamlarıma benim istediğim adama oy kolların bildirdi. O gün. sebepsiz yere oy kullanmayanların evsiz kalacaklarını da önceden haber ver.»

Henry, gülerken konuştu :

«Seçim günü hastalanıp yataklarının başına papazı çağur- tacak bir ikisini tanıyorum.»

John Brodrick, masadaki yerini alırken:

«Rahibin aklı varsa, başını derde sokmamak için o gün«' ortalıkta görünmez,» diye karşılık verdi.

Yanında boş duran iskemle sinirlenmesine yol açmıştı.

«John yine mi geç kaldı, benim döneceğimi bilmiyor muydu?»

Barbara:

«Adaya geçtiğini sanıyorum,» diye atıldı. «Garnizondanl bir subayla ava gidecekti. Belki yelkenliyi getirirken bir güçlkle karşılaştı.»

16

«Kimsenin, hele on dokuz yaşındaki bir çocuğun gecikmesini başışlayamam. Burası, Simon Flower'in, Andriff malikâne-sindeki düzensiz hayatını benimseyemez. Hepinizin bunu bilmesini isterim.

Kardeşine daha saygılı olmasını hatırlatmalısın, Henry. Eton ve Oxford'da hiç değilse bunları öğreneceğini umuyordum. »

Henry, gözlerini kız kardeşinden ayırmadan:

«Özür dilerim, efendim,» dedi.

«John'da zaman kavramı hiç gelişmemiştir.»

ikinci kızı Eliza, babasıyla aynı düşüncede olduğunu belirtme çabası içinde :

«Bu sabah kahvaltı hazırlandığında daha uyuyordu. Thomas onu uyandırmak için iki defa seslendi,» dedi.

Tam o sırada içeri giren John, babasıyla Eliza dışında herkesin sevgiyle kendisine baktığını gördü. Utançtan kızaran yüzünü bir an önce saklayabilmek için çabucak özür dileyip yerine oturdu. Ama, az sonra et suyunu örtüye damlatarak kendini daha güç bir duruma soktu.

«Demek, burada yaşayınca yemek yemesini de unutuyorsun. Çok ilginç doğrusu. Brasenose Üniversitesindeki arkadaşların seni tanımakta güçlük çekecekler.. Neyse, şimdi başka şeylerden söz edelim. Thomas, bizi yalnız bırakabilirsin. Henry ile John, hanımlara servis yaparlar.» Garson odadan ayrılınca: «Evet,» dedi.

«Sizlerle gelecek üzerine konuşacaklarım var.»

Çatahyle bıçağım tabağa bıraktı. Henry'ye gülümserken, bütün ailesi merakla onu bekliyordu.

John Brodrick için mutlu bir andı. Aylardır Hungry Hill dağındaki bakırı çıkartmaktan başka hiç bir şey düşünmemiştir. Ön harcamalara kendi servetinin yetmeyeceğini bildiğinden, çevredeki toprak sahiplerinden yardım istemeye kararlıydı. As-înda, madenini çıkaracağı yerin hepsi kendisinin değildi. Toprağın bir bölümüne sahip olan Robert Lumley'nin izni olmadan bu işe başlanamazdı. Lumley'le anlaşığına göre, bu güçlük de ortadan kalkmıştı. John Brodrick ailesini kıvançla sü-

17

zerken, bu işe yalnızca kendinin ve çocuklarının servet sahibi olmaları için girişmediğini düşündü. Hepsinin geleceği güven altındaydı. Kendinden sonra Henry'yle çocukları Clonme-re'de bolluk içinde yaşayacaklardı, isterlerse, suyun karşı yakasında toprak satın alır, yeni ağaçlar diktirebilir ve Clonme-re'i onartabilirlerdi.

Hayır, onun asıl düşüncesi başkaydı. Kasaba halkı, tembelliği yüzünden topraklarındaki gizli servetten yararlanmasını bilmiyordu. John Brodrick, Hungry Hill dağındaki bakır madenini çıkartıp dünyaya satmayı, boynunun borcuymuş gibi düşünmeye başladı.

Bir ara, yemek odasının duvarındaki portreye gözü ilişti. Clonmere'i yaptıran, dedesi John Brodrick'ti. Hayatı boyunca kaçakçılıkla savaşmış, 1754 yılında, kiliseye giderken arkadan vurularak öldürülmüştü. Dedesinin, madencilğe başlamasını onaylayacağını biliyordu. Belki de hayvanlarını sakatlayıp ürünlerini ateşe verecek, kendisini de dedesi gibi arkadan vuracaklardı. Ama bütün bunlar, Brodrick'in düşündüklerini uygulamasına engel değildi.

«Hungry Hill dağındaki bakır madenlerini çıkartmak için bugün Robert Lumley'le anlaşmaya vardık,» dedi.

Çocuklar sessizce babalarını dinlerken John, onların üstün nitelikli ve kişilik sahibi birer Brodrick olduklarını düşündü. Kendi babasının, ava çıktığı bir gün bel kemiğini kırıp yakınlardaki bir kulübeye getirildiğinde: «Allah cezanızı versin, bırakın da açık havada öleyim!» diye bağırdığını ve bu yüzden beş saat kadar yağmur altında beklediklerini hatırladı. Madencilik tasarılarını önceden açıkladığında, kendisine yardımcı olacağına söz veren büyük oğlu Henry'nin kara gözlerinde güven verici bir ifade vardı.

Brodricklerin, pek yenilikten yana olmayan yirmi üç yaşındaki büyük kızı ise haberi duyar duymaz yüzünü buruşturdu. Barbara'nın böyle bir şeye kolay olmuyor, biraz zaman gerektiriyordu. Oysa, bir yaş küçük olan kardeşi Eliza, şimdiden
18

geleceğin kendisine neler sağlayacağını düşünmeye koyulmuştu. Babalan servet sahibi olduğu zaman, Brodrickler de bütün yılı Clonmere'de geçirmekten kurtulacak, Bath'e, belki de Mundy'nin çocuklarının geçen yıl gittikleri gibi Avrupa'ya gidebileceklerdi. Bunları Henry de düşünmüştü. Aslında o, Clonmere'i ve-ailesini çok seviyor, madenciliğin kısa zamanda gelişip halka-kazanç sağlayacağına inanıyordu. Umduğu gibi olursa, Henry ds Fransa, İtalya, Almanya ve Rusya'ya gidip Oxford'da sözü edilen resimleri görecekti, müzikleri dinleyebilecekti. Bir an önce makineleri, kürekleri, çalışan insanları Hungry Hill tepelerinde görmek için can atıyordu.

Kardeşi John, pencereden dışarıya bakmaktaydı. John'la Jane, ailenin en esmer tenli üyeleri idi. Kahverengi gözleri ve koyu renkleriyle İspanyol çingenelerine benziyorlardı.

John, Hungry Hill dağındaki madenciliğin nelere yol açacağını düşündü. Vahşî kuşları ve tavşanları kaçırarak gürültü ve makineler, aynı anda işverene hem şükran duyup hem küfrederek günlerce yerin altında çalışacak olan zavallı işçiler ak-îna geldi. Babasının, Doonhaven'm gelişmesinden söz ettiği gün-ierde halkın, onun yüzüne gülmesine rağmen arkasından çitleri kırarak davarlarını çaldığını, atlarından birini sakatladığını hatırladı. Aslında, hepsi de bu maden işletilince milyonlara ortak olacaktı. Eğer, madende kendisine sorumluluk isteyen bir iş verilmeyecek, köpeklerini gezdirdiği tepeye dokunulmayacaksa yüz tane ocak açsalar umursamayacaktı.

Ailenin en küçüğü olan sekiz yaşındaki Jane, düş gücünü kullanarak, Hungry Hill tepelerinden kayan kan rengindeki bakır, ocaklarda didinip duran, şeytanları andıran işçileri ve ortalarında babasının gösterişli tahtını gözleri önüne getirdi. Henry: «İşin ne zaman başlayacağını tahmin ediyorsunuz, efendim?» diye sordu.

«Gelecek ay.. Kazılara daha bile erken başlanabilir. Bron-
19

•sea'dan işleri yönetmek için gelecek adam, yanında bir de mühendis getirecek. Sonbahardan önce yerin altına inmemiz

gerekiyor. Çünkü, madeni denemek için üç aylık bir süre ayırmak zorundayız. Satacak malımız olduğunda da, en yüksek fiyatlarla elden çıkarmaya çalışmalıyız. İlk iki yıl, yapılacak harcamalar yüzünden kârımız çok olmayacaktır.»

«İşçileri nereden bulacaksınız, baba?»

«Cornwall'da, Nicholson adındaki bir adamla anlaştım. Kendisi madene şef olarak geleceği için, birlikte adamlarından bazıılarını da getirecek.»

Bir dakikalık sessizlikten sonra Henry babasına dönerek:

«Nicholson'un kendi adamlarını getirmesi kasaba halkını gücendirebilir, efendim,» dedi.

John Brodrick, servis tabağına uzanıp bir dilim et daha aldı ve :

«Kızacaklarını biliyorum,» diye ekledi. «Doonhaven'a postane ve dispenser açıldığında da kızmışlardı. Aslında, onlardan başka bir şey beklemiyorum. Ama, Cornwall'h işçilerin aldıkları ücretleri duydukları zaman, davranışlarının nasıl değişeceğini göreceksin. Hungry Hill tepesine, benden iş istemeye geleceklerdir.» Sonra, yüzünde üzgün bir ifadeyle babasını dinleyen küçük oğluna dönerek:

«Peki, John, senin bu konudaki düşüncen nedir?» dedi.

John kulaklarına kadar kızardı. Babasının yanmdayken, düşündüklerini kelimelerle dile getirmekte güçlük çekiyordu.

Sözlerini tartarak, yavaş sesle konuştu:

«Evet, efendim; sizden iş istemeye gelecekler; ama, içlerinden de, 'Neden bu adamdan iş istemek zorunda kaldık?' diye düşünecekler ve çalışmayı aksatmak için ellerinden geleni yapacaklar..»

«Onlara yakınlık duyuyorsun gibi geliyor bana.»

John:

«Hayır, efendim,» diye kekeledi. «Söylemek istediğim yalnızca o değil. Siz de biliyorsunuz ki, aradan bunca yıl geçtiği halde kasabada hâlâ yabancı olarak tanınıyoruz.»

Babası sabırsızlanarak:

«Çok saçma,» diye söylendi. «Biz de bu toprakların çocuklarıyız. Sizin, büyük dedeniz ve ondan daha da önce, büyük amcanız buralarda yaşamıştı. On altıncı yüzyıldan beri, Brodrick'ler bu kasabadan dışarı çıkmadılar.»

«Büyük dedemi neden vurmuşlar?»

«Nedenini pekâlâ biliyorsun. Yasaları uygulamak istediği için. Rahmetli dedeciğim, kaçakçılığa son vermek istemişti.»

«Hayır, efendim; o yalnızca dışarıya karşı gösterilen bir bahane. Donovan'lann büyük dedemi vurmalarının asıl nedeni, bir zamanlar kendi ellerinde bulunan Doonhaven, Doon adası ve Clonmere'i, Slane'de kâtiplik yapan Brodricklere satmak zorunda kalışlarını unutmamalarıdır. Bu yüzden Morty Donovan, kiracılarına davarlarınıza çaldırttı. Yine, Cornvall'lı madencilerinizi de tedirgin etmeye çalışacaktır.»

Bir süre sessizlik oldu. John Brodrick, oğluna karşılık vermedi. Masadakilere baktığı zaman, John'un bu sözleri üzerine şaşkınlığa düşüp tedirgin olduklarını gördü. Sonunda:

«Çok güzel, John,» dedi. «Eton ve Brasenose, sana umduğumdan da çok şeyler kazandırmış! Londra'da birkaç yıl daha kalırsan, iyi konuşmayı da öğreneceksin.. Barbara, yemeğin bittiyse oturma odasına geçelim; sen çaylarımızı getir, Thomas da masayı toparlasın.»

Barbara, sert bir ifadeyle John'a bakarken:

«Peki, baba,» dedi.

Yukardaki oturma odasına çıktığında, uşağın çay bardaklarını hazırlamış olduğunu gördü.

Yalnız kaldıklarında Henry, kardeşinin omzuna vurarak:

«Budala kardeşim,» diye söylendi. «Böyle bir zamanda, seni bu sözleri söylemeye zorlayan ne oldu? Babamın, Donovan adından bile hoşlanmadığını biliyorsun...»

John, sinirli bir tavırla kendini kanepeye attı.

21

«Her şeyi unut. Neden, ben hiç iyi bir şey yapamam? Niçin benim gibi herkes de gerçekten nefret eder? Donovan'lara yakınlık duyduğumu sanmıyorsun, değil mi? Morty Donovan'ın alçağın biri olduğunu bilmiyor değilim.» Kollarını, kucağına oturmaya gelen Jane'e doğru açtı: «Ne yapalım sevgilim? Hepimiz birlikte Doon adasına çekilip kendimize bir kulübe mi yapalım? »

Jane gülerek :

«Kışın bu biraz zor olur,» dedi. «Kısa bir zaman sonra sıkılır, beni de tedirgin edersin. Henry ise, yoksunluk içinde senden daha uzun süre dayanabilir.»

John içini çekti:

«Henry her şeye benden daha iyi dayanabiliyor, öyle değil mi, kardeşim? Sen Oxford'da da dersleri sessizce dinleyip öğretmenlerle arkadaşça konuşabiliyor, her gittiğin yerde kendini sevdirmeyi beceriyorsun. Oysa benim tek arkadaşım yok. Odamın kapısını, köpek satmaya gelenlerden başka kimse çalmıyor...»

Eliza onun sözünü kesti:

«Düşünebiliyor musunuz? Bakır madeni işletilmeye başlandığı zaman hepimiz çok, ama çok zengin olacağız.»

Henry, John'a göz kırptı:

«Öyle zengin ki, ülkenin ta öbür ucundan, kontlar sana kur yapmaya gelecek. Gardırobunu şimdiden yenilemeye başlamalısın. Bayan Murphy, kumaşları, iğne ve iplikleri almaya başlasın.»

Eliza kızarak:

«Bayan Murphy mi?» dedi. «Çok teşekkür ederim. Elbiselerimi Bath ve Cheltenham'dan satın alırım, Bayan Murphy'-ye ds artık ihtiyacım kalmaz.»

Barbara söze karıştı:

«işte bu çok ayıp olur. Bazı şeylerimizi yine ona diktiririz. Zavallı kadın.. Elbiseleri bize beğendirebilmek için nasıl

22

da uğraşılıyor.. Bath'dan aldıklarını ondan gizlemelisin.»

John :

«İyi yürekli Barbara,» dedi. «Kimseyi incitmek istemez, herkesin gönlünü alır. Sensiz bizim durumumuz ne olurdu? Jane, küçük

yaramaz, yakamla oynamaktan vazgeç. Uyku saatm gelmedi mi?
İstersen bu gece seni ben yatırayım.»

«Babama iyi geceler demedim daha.»

«Öyleyse, şimdi gidip iyi geceler de, sonra da seni yatırayım. »

Çocuk, merdivenlerden aşağıya koştu. Kitaplığın kapısına geldiğinde, içeride konuşmalar duydu. Portmantoda duran geniş kenarlı bir şapka gördü. Merdivenin başında bekleyen John'a doğru yüzünü buruşturarak:

«Ned Brodrick, babamın yanında,» diye fısıldadı.

«Dert edinme, girip babamı öp.»

Jane, ciddî bir tavırla kitaplığın kapısını vurup içeri girdiği zaman, şöminenin önünde ayakta duran babasıyla karşısındaki adamın birbirlerine çok benzediğini fark etti. Ned Brodrick, babasının gayrimeşru erkek kardeşiydi. John, onu aileye bağlayabilmek için birkaç yıldır kendisine yardımcı yapmıştı. Annesi, John Brodrick'in babasını, Clonmere'de hizmetçilik yaparken tanımıştı. Kadın, Oakmount'da Ned ile birlikte küçük bir evde yaşıyordu. Babasının ölümünden sonra kalan on po-undluk yıllık gelir, Ned'e yetmedi. Dört ayrı kadından olan gayri meşru çocuklarını geçindirebilmek için, kardeşine yardımcılık yaparken, öte yandan, aralarında sürekli bir uzaklık bırakabilmeyi başardı. Zaman zaman gelen kiralardan bir bölümünü cebe indirmesine rağmen, John Brodrick'in bulabileceği en iyi yardımcıydı.

Ned, her zamanki ciddiyetiyle eğilerek: «iyi geceler, Bayan Jane,» dedi.

Jane: «İyi geceler, Ned,» dedikten sonra, babasına yanlarını uzattı.

John Brodrick, yüzündeki o sert ifadeyi yumuşatarak k1-

23

zını kucağına alıp iki yanağından öptü. Bu küçük çocuğun, kendisi için, Henry'den bile daha değerli bir varlık olduğunu bildiğinden, onun bir an önce büyümesini istiyordu. Kızma:

«iyi geceler, iyi uykular,» dedi ve kapıdan çıkana kadar arkasından baktı. Sonra yine kardeşine döndü.

Jane, merdivenlerden çıkarken gözleriyle ağabeyini araştırıyordu.

Oysa John, her zamanki gibi verdiği sözü unutup odasına çekilmişti. Jane yanma vardığında, onun pencereden dışarı, ay ışığının vurduğu koya ve karşıdaki Doon adasına doğru baktığını gördü. Bir süre sessizce ağabeyinin yanında durdu. Sonra :

«John,» dedi. «Hungry Hill dağına neler yapacaklar? Bir daha orada piknik yapamayacak mıyız?»

«Madenin çıkarılacağı bölümü kazacaklar. Orada kuyular,, bacalar ve makineler olacak. Ama, göle ve dağın en vahşî bölgesine dokunmayacaklar. Biz yine oralarda eskisi gibi hoş vakit geçirebileceğiz.»

Çocuk: «Ben Hungry Hill dağı olsam çok öfkelenirdim,» dedi.

«Benimle uğraşmak isteyeniyi öldürmeye çalışırdım. Kışı» yağmur ve bulutların altında dağın kükreyen bir devi andırdığını görmüşsündür. Babamın yerinde olsam, maden çıkartmak; için başka bir yer arardım kendime.»

«Evet, ama her yerde bakır bulunmuyor, hayatım.»

«O haldli bakırdan vazgeçerdim.»

«Sen de, Eliza gibi zengin olup da Kontlarla evlenmek istemiyor musun?»

«Aklımdan bile geçmiyor. Ben Barbara gibi hepimizin mut» iSuğundan başka bir şey düşünmüyorum.»

John içini çekti:

«Oxford'daki tüccarlara bu kadar borcum olmasaydı, belki ben de mutlu olurum.»

«Çok borcun var mı? Babam her zaman, 'Borç almak çok kötü bir şeydir' der.»

24

«Kötü değil, ama sinir bozucu.. Bu konuyu bırakalım şim-<İi. Haydi, seni yatağına götürüyüm.»

John, her zamanki gibi hoşlanmadığı konuyu ustaca kapatarak Jane'i kucaklayıp, dadısı Martha'yla birlikte yattığı odaya getirdi.

Martha akşam yemeğindeydi. Jane, soyunup elbiselerini düzgünce katladıktan sonra, dizleri üzerine çökerek, ağabeyini kıskandıran bir ciddilikle dualarını okudu. John, kardeşini öpüp yatağına yerleştirdi ve koridorun ucundaki oturma odasına doğru yürüdü.

Kapıya geldiğinde bir an durakladı. Bu gece Henry'-nin şakalarıyla Eliza'nın gevezeliğini kaldıramayacağını düşündü. Bahçenin bir köşesindeki alıırda yeni doğmuş olan Nel-lie'nin yanma gitti.

Kendisini el feneriyle karşılayan köpek bakıcısı Tim'le birlikte samanların üzerine çömelip yavruların en zayıfım avcu-na aldı.

«Zavallı yavru,» dedi. «Senin o ezik ayağını nasıl iyileştirebiliriz?»

Tim:

«En iyisi boğalım, efendim,» diye atıldı.

«Hayır, Tim. Zavallının sağlığı iyi. Yarışmalarda ödül kazanamayacak diye canını almamız doğru olmaz. Pekâlâ, Nellie.. Senin yavrularına dokunmayacağım.»

John köpeklerinin yanmdayken bütün dertlerini unutuyor, kendisine bağlı olan bu hayvanlarla, sıkılmadan iaatlarca oyalanabiliyordu.

Tim, kapının sürgüsünü çekerken:

«Doonhaven'daki söylentiler doğru mu, efendim?» diye sordu.

*

«Şimdi de nelerden söz ediyorlar, Tim?»

«Duymadınız mı? Bay Brodrick'in, Bronsea'den gemiyle gelen dinamitlerle dağı uçuracağını ve bizim evlerimize Cora-wall'h maden işçilerini yerleştireceğini söylüyorlar.»

«Hayır, Tim. O hikâyeye inandığın için sen de bir buda-

25

lasın. Bay Lumley ile babamın madencilige başlayacağı doğru; fakat kimse bu yüzden evinden olmayacaktır. Madencilik, Doon-haven'a para, işsizlere de çalışma imkânları sağlayacak.»

Çocuk kuşkuyla bakarak başını salladı.

«Doonhaven'da tabiatla savaşmanın doğru olmadığını söylüyorlar.

Tanrı, bakırdan yararlanılmasını isteseydi, bakır tepeden bir ırmak gibi aşağı akardı.»

«Bunu sana kim öğretti, Tim? Bay Morty Donovan mı?»

«Doonhaven'da böyle söylüyorlar,» diyen çocuk, efendisine iyi geceler diledikten sonra mutfağa doğru ilerledi. John omuzlarını silketti, elleri ceplerinde, ırmağa doğru yürümeye koyuldu.

Malikânenin girişini aydınlatan ay ışığı, Mundy körfezini ve açık denizi gölgesiyle kapayan Doon adasının çevresinde gümüşten bir halka oluşturmuştu.

Clonmere'in yedi mil kadar ötesindeki Hungry Hill dağı, bütün yüceliğiyle gözüküyordu.

Bu arada, kitaplıkta yardımcısıyla görüşen John Brodrick sabırsız! anmıştı.

«Garnizondaki subaylara, tavşan ve kekliklere zarar vermeden, adada istedikleri kadar çulluk vurabileceklerini söyledim. Subaylar gibi efendi kişilerin verdikleri sözde durmayacaklarını sanmıyorum. Ama sen bana, tavşanların çoğunun avlanmış olduğunu söylüyorsun.»

«Baird'in dediğine göre, Bay Morty Donovan'la birlik olan bir iki rrenç subay avlıyormuş tavşanları.»

«Yine mi Donovan? Her taşın altından çıkan Morty Do-novan'a benden selâm söyle. Bir daha iznim olmadan hayvanlarımı, avlarsa, mahkemeye baş vurup hepsini cezalandırtaca-ğımı bildir, Ned!»

«Peki, Bay Brodrick. Her fırsatta da Doonhaven'da söylediğim gibi, bu adam;n utancından yerin dibine girmesi gerekir. »

«Morty Donovan'la ailesi, o kelimenin anlamını bile bil-

26
mez. Maden işletilmeye başladığı zaman onların yine kargaşalık çıkaracaklarını sanıyor musun?»

«Bu konuda kesin bir şey söyleyemem, Bay Brodrick. Ama ben, kendimi Cornwall'li madencilerden birinin yerine koymak istemem. Yaşadıkları yerde kalsalar kendileri için daha iyi olur.»

«Sen de ötekiler kadar budalaymışsm, Ned. Arkamı döndüğümde senin de kulübelere girip yaşlı karılar gibi dedikodu yaptığına inanıyorum.»

«Yemin ederim, Bay Brodrick, kiracılarınızla kira toplamanın dışında yüz yüze bile gelmiyorum.»

«Peki, Ned, senden şikâyetçi değilim. Görevini her zaman için yerine getirdin. Beni asıl üzen, Morty Donovan gibi yan cahil bir adamın, 'Bu işte şeytanın parmağı var' diye halkı kandırabilmesi. Oysa, köylü kafasını çalıştırsa, durduğu yerde ekmek parasının ayağına geleceğine bin defa şükreder.»

«Onlar şükretmesini bilemezler, Bay Brodrick.»

«Kimsenin bana gönül borcuyla bağlanmasını beklemiyorum. İstediğim, yalnızca anlayışlı olmaları. Neyse, bu konuyu daha çok uzatmayalım. Ay batmadan evine gitmelisin. Bu gece seninle konuşacak başka bir şey yok. Kapıdaki kadına, çitleri kapatmayı unutmamasını hatırlat. Davarlarımın sırtlarında Morty Donovan'ın damgasını görmekten usandım.»

Yalnız kaldığında, masanın üzerini toparladı. Bugünkü işini bitirdiğine memnundu.

Şimdi yukarı çıkıp bir saat kadar kızlarıyla sohbet edecek, suyun karışı yakasında küçük bir yer satm alırsa, hepsi için iyi bir

değişiklik olabileceğini söyleyecekti. Daha sonra da Henry'-ye, Cornwall'daki madencilikten, Bronsea'li adamın tekliflerinden, Lumley'nin yüzde yirmi ortaklığından, Simon Flower'm ne boş kafalı bir insan olduğundan ve daha başka birçok şeylerden söz edecekti. Ama hepsinden önce dışarıya çıkıp biraz temiz hava almaya ihtiyacı vardı. Kıyıya doğru yürüdü. Koyun karşısındaki Doon adasına doğru bakarken John'u uzakta, kendi kendine dü-

27

şünürken buldu. Sessizce yanına sokuldu. «Onlarla aynı düşüncede değilsin, değil mi, John?» diye sordu. Babasını birden yanında görünce şaşırın John : «Hayır, efendim,» diye karşılık verdi. Bir an için, ikisi de yemekteki olayı hatırlayıp ne söyleyeceklerini bilemediler. Az sonra John, özür diler bir tavırla konuşmaya başladı:

«Bu akşam yemekte söylediklerim için özür dilerim, efendim.»

«Üzülme John, olanları şimdiden unuttum.»

Babası, oğlunun söylemek istediklerini anladığım belli edip etmemeyi düşündü. Kendisi kırk sekiz, John ise on dokuz yaşındaydı. Dedesinin, John'un gösterdiği nedenlerden öldürüldüğünü ve Donovanların bu olayı unutamadıklarını biliyordu. Ama, konuyu burada kapatmayı daha uygun buldu. Geçmişini yeniden yaşamakla hiç bir şey elde edilemezdi. Aslında, insanın geçmişini unutmak istememesi büyük bir yanlıştı.

Baba Brodrick daha çok konuşmadı. Irmağın kıyısında, madenin gelecekte çıkarılacağı yere gözlerini diktiğinde, yanında John'un tedirginlik içinde, kapkara görünen Hungry Hill tepelerine doğru baktığını fark etti...

3

JOHN BRODRICK, Robert Lumley'ye hissesinin birkaç yıl sonra, yılda bin pounda yakın kâr getireceğini vaat ettiğinde, bu sözlerine kendisini bile inandırmıştı. Aslında, bütün giderler ikinci yılın sonunda ödenmiş, dördüncü yılın bitiminde

28

yaşlı adamın Slane bankasındaki hesabına bin beş yüz pouncfe yatırılmıştı.

Bakır fiyatlarının en yüksek olduğu bu zamanlarda, John< Brodrick üç gemi satın alarak Doonhaven'la Bronsea'ye kadar olan taşıma giderlerini en alt düzeyde tutmayı başardı. İlerlemeyi yakından izleyen Robert Lumley, daha çok adam çalıştırıp bakırı son gramına kadar çıkarttırmaması söylediye de, John, Brodrick'e kabul ettiremedi.

«Belki, işçi sayısını artırıp bakının en iyisinin nerede olduğunu kısa zamanda görebiliriz; ama, asıl belirtmek istediğim-nokta, madeni sonradan bizlerin ve ailelerimizin erişemeyeceği i derinliklere gömdürmemeye dikkat etmeliviz. Nicholson, daha, derinlere inilirse şimdiden yenilgiyi kabul etmemiz gerektiğini söylüyor. Suyun basıncı çok şiddetli olduğundan, maden kısa* zamanda ulaşamayacağımız noktaya inermiş.»

Ancak altı ayda bir madeni teftiše gelip her defasında bin, bir kusur bulan Robert Lumley, her gün işçilerle bir arada çalışan John Brodrick'in sabrını taşırması.

«Madenin iyi yönetilmediğinden yakmıyorsunuz,» dedi. «Belki, geçen ay ziyaretimize gelen, ülkemizin en başarılı uzmanının mektubunu okumak istersiniz...»

Yaşlı adam mektuba bir göz attıktan sonra, iyi yönetilse de, yönetilirse de, madencilere, özellikle Nicholson'a çok para ödendiğini söyledi. Brodrick :

«Cornwall'da da âdet olduğu gibi, madencileri yöneten Nicholson'a, maaşının dışında kârdan küçük bir pay vermeliyiz,» dedi.

«Fakat nasıl olur? Bu kazancımızı azaltmak demektir.»

«Evet, ama böyle yapmak zorundayız. Çünkü, Nicholson* ve adamları, madenciliğin başladığı günden beri, halkın çıkardığı türlü güçlüklerle rağmen bir defa bile geri dönmeyi tek lir etmediler.» Her şeye olumsuz yönden bakan Robert Lumley arabasına, binip yola koyulduğu zaman, Brodrick onun da hissesini salın t

29

alın ortasından kurtulmayı isterdi.

Madencilik başarılı, kârlar yüksek olduğu halde, güçlükler sürüp gidiyordu. Doonliaven halkı, sandığından çok daha inatçı çıktı.

John Brodrick, Cornwall'li madencilere düşmanlık edileceğini bildiğinden, kendi parasıyla onlara kulübeler yaptırmış, içine yatak, mutfak malzemeleri ve gerekli eşyalar aldırması. •Evli olan işçiler, kasabaya aileleriyle birlikte gelmişlerdi.

Doonhaven'a ilk defa yiyecek satın almaya indiklerinde büyük güçlük çekmişlerdi. Bakkal dükkânının boşalmış raflarında sabun ve mum bile göremeyen işçileri, özür dileyen ve aylardır ne sabun ne de mum bulabildiğini, kendi karısının da kıyından kum taşıyıp temizlik yaptığını söyleyen Murphy karşılamıştı. Yumurta, yağ ya da süt almak istediklerinde de hikâye hep aynıydı: Hastalıklı tavukların Paskalya'dan beri yumurt-lamadıkları, güneşte ekşiyen sütün döküldüğü gibi sözler duyuyorlardı. John Brodrick, madencileri açlıktan kurtarmak için gemiyle Slane'den yiyecek taşıttı. Doonhaven'da düşmanlık uzun zaman sürdüğünden, ancak haftada bir defa Mundy'den -yiyecek getirterek madencilerin geri dönmelerini önleyebildi.

Gemiyle gelenlerin dışında, işçiler ve aileleri tavuk besleyip kendi sebzelerini ekerek yaşamayı başardılar. Yine de ekilen patatesler ve lahanalar gece karanlığında yağma edilir, tanıklar çalınır, ama, Doonhaven halkına sorulduğu zaman herkes olup bitenlerden habersiz görünürdü. John Brodrick, zararı giderebilmek için kendi tarlalarından çuval çuval patates, arabalar dolusu lahana ve çok sayıda tavuk göndermek zorunda kalıyordu. Kışın odunları çahnınca, madenciler ailelerini ısıtabilmek için Clonmere malikânesinin bahçesinde buldukları dalları toplar, hatta ağaçları keserlerdi. Ned Brodrick'in, Doon-îaven halkını madencilğe kışkırtmasından sonra, üç beş kişi Hungry Hill tepesine iş istemeye geldiyse de, halkın madene olan düşmanlığı azalmadı. John Brodrick: 'İşler hiç kolay gitmedi,' diye düşündü. Kızları için satın almış olduğu ve yılın birkaç ayını geçirdikleri

Brohsea'deki çiftlik evine arada bir gitmenin kendisini dinlendirdiğini biliyordu. Henry, düşlerini gerçekleştirip Paris, Brüksel ve Viyana'yı gezmişti. John ise Lincoln İnn'inde öğrenciydi. 1825 yılının sonbaharında, birkaç aydır Lletharrog adlı çiftlik evinde ailesi ile birlikte yaşayan John Brodrick, Doon-haven'dan imzasız bir mektup aldı. Zor okunan mektupta: «Buradaki kargaşalığa bir an önce son vermek isterseniz, evinize dönün.» denilmekteydi. John Brodrick, Bronsea'deki bürosuna gönderilmiş olan mektubu cebine atıp orada unuttu. Ancak, bir hafta sonra Henrietta adlı gemi Bronsea'ye bakır yüklü olarak geldiğinde, mektubu hatırlayarak kaptana gösterdi. Adam, bir iki dakika düşünceye dalıp hiç bir şey söyleyemedi. Sonra :

! «O halde Nicholson'dan haber almıyorsunuz, Bay Brodrick,» dedi. «Hayır, ayın başında iş gereği yazdığı mektuptan başka; haber almadım. Bir şey mi oldu?»

«Her ha)de sizi endişelendirmek istemedi. Size gelen mektupta, hırsızlık olaylarından söz ediyor muydu?»

«Hangi hırsızlık olaylarından?»

«Doonhaven'da, geminin yüklenmesi için yalnızca dört gün: kaldığımdan, sizi bu konuda pek aydınlatamam. Ama, Nicholson ve adamlarının haberi olmadan, Slane, Mundy ve daha başka limanlara maden gönderildiğini işittim.»

«Bunları nereden öğrendiniz?»

«Nicholson'un iki üç adamı konuşuyordu, efendim. Hır-sîzhk. maden çıkarıldıktan sonra başlıyormuş. Nicholson, buna bir son vermek için gece bekçilerini uyarmış.»

«Doonhaven'da bu olaylardan söz eden var mı?»

«Doğrudan doğruya yok, efendim. Ama, halkın olup bitenleri bildiğini sanıyorum.»

John Brodrick Hen/ietta'nin kaptanına teşekkür ettikten sonra, arabasına atlayıp Lletharrog'a vardı. Nichoison'a mektup yazıp hemen durumu açıklamasını isteyecekti. Ancak, cr-

tesi sabah Nicholson'dan gelen mektuptan sonra, kendi yazdığını postaya vermeden yırtıp attı.

«Kasabada düzenli bir biçimde soygunculuk sürüp gidiyor.» diye yazıyordu. «Eğer ölüü alınmazsa, bizim çalışmalarınız da son bulacaktır. Çıkarılan madenin azar azar eksildiğini iki gün önce farkına vardım ve taşınmak için bekleyen malın başına gece bekçisi koydum. Sabaha doğru, Cornwall!» adamlarımdan biri olan Collins, bromdan ağır yaralanmış olacak bulundu. Arkadan vuralmış olduğundan, kimin yaptığını görememiş. Bu olay işçilerimi çek korkuttu. Şimdi nöbetçi bulmakta güçlük çekiyorum. Bazıîarımın, aileleriyle birlikte Cornwall'a dönmek istediklerini duyuyorum.»

John Brodrick mektubu kızlarına okuduktan sonra, hemen Clonmere'e dönmek istediğini bildirdi.

«Londra'ya, Henry ve John'un da yanıma gelmeleri için haber göndereceğim,» dedi. «Karışıklığı çıkaranların kimler olduğunu biliyorum.»

Barbara bir an durakladıktan sonra:

«Morty Donovan mı demek istiyorsun?» diye sordu.

«O kurnazdır. Hırsızlığı kendisinin yapacağını sanmam. Ama, eğer şebekenin beyni Donovan değilse çok şaşıracağım.»

Eliza:

«İmzasız mektubu kimin yazdığını tahmin ediyorsunuz, baba?» dedi. «Bilmiyorum ve merak da etmiyorum. Morty Donovan'-dan çekindiği için adını yazamayan kiracılarımdan biri olabilir. Neyse, mektubu yazanın kim olduğu hiç önemli değil. Asıl önemli konu, hırsızları yakalayıp cezalandırmak olacaktır. Ben bu iş için hayatımı bile tehli'keye atmaya hazırım.»

Kızları üzüntüyle birbirlerine bakındılar. Barbara:

«Sizden, acele hiç bir şey yapmamanızı rica ederim,» dedi. «Acaba, garnizondaki subaylardan yardım alamaz mıydınız?»

32

«Sevgili kızım; askerden yardım istemeden, birkaç kişinin "hakkından gelemezsem, Doonhaven'da başım ileride yürüye-nim. Sizin büyük dedeniz yetmiş beş yıl önce kaçakçılığa son verdiğinde, kimseden yardım istememişti.»

Jane atıldı:

«Evet, ama arkadan vurulmuştu.»

John Brodrick sert bir ifadeyle en küçük kızının yüzüne •baktı. «Ağabeyin John, seninle konuşmuşa benziyor,» dedi. Jane, yaşlı gözleriyle masadaki yerinden fırlayıp babasının boynuna sarıldı. «Eve gidersen n'olur beni de götür. Benim Donovanlar-dan ya da başkalarından korktuğum falan yok, hem senin de bakıma ihtiyacın olur. Bak, ben artık çocuk değilim. Neredeyse on dört yaşına basacağım,» dedi.

John Brodrick gülümseyerek Jane'nin yanağını okşadı.

«Bakırcı John'un kendisine bakamayacağını mı sanıyorsun? Utanma Eliza, Doonhaven'da bana takılan adı biliyorum. Demek Jane, sen de bana bakmak ve tembel hizmetçilerin başında bulunmak istiyorsun. Bunun için, Barbara'nın iznini alman gerekir. Sizin aranızdaki anlaşma ne olursa olsun, ben yarın Bronsea'den kalkacak gemiyle Slane'e gideceğim.»

Henry'yle John'a, Londra'dan Clonmere'e dönmeleri için haber gönderilmiş, ertesi sabah John Brodrick, yanında Jane ve yaşlı Martha olduğu halde, Bronsea'den Slane'e düzenli sefer yapan buharlı bir gemiye binmişti. Geceyi Slane'de geçirmek zorunda olduğundan, taşıyıcılarla işbirliği yapıp el altından bakırları satan ve dağıtanlar üzerine bilgi toplamaya çalıştı.

Taşıma şefi ilgi gösterdiyse de, kendisine pek yardımcı olamadı. Gizli bir örgütün, madeni eritici merkezlere gönderdiğini, bununla birlikte, kimlerden kurulu olduğu ve nereden yöneltildiğini bilmediğini söyledi.

John Brodrick, taşıma bürosundan karamsar düşüncelerle

33

ayrıldı, işler, düşündüğünden çok daha kötüydü. Oradan üç ay uzaklaşmasıyla yağmacılık alıp yürümüş, hatta madenciliği toptan yok edecek duruma gelmişti. Haber vermekte geç kaldıkları için, Nicholson'la Ned Brodrick'i suçladı.

Kendisini Mundy'de karşılayan Ned Brodrick, patronunun yüzünü görür görmez özürlerini art arda sıralamaya başladı. «Sizi Bronsea'de görmeye gelecektim,» dedi. «Ama, Nicholson bana durumu düzeltebileceğini söyledi. Aslında bütün, vaktimi malikâneye ayırdığımdan, maden işlerini Nicholson'a bırakmıştım.» John Brodrick sesini çıkarmadı. Kardeşinin, üç aydır annesinin Oakmount'daki kulübesinde dinlenip iyi havalarda Doon adasında ava çıktığını ve çevredeki dul kadınlardan birkaçına, kur yaptığı gözleri önüne getirdi.

John Brodrick'in, meclis üyelerinden birini uyarmasıyla yapılmaya başlanan yol tamamlandığından, arabayla Mundy'den Doonhaven'a gidiş süresi, birkaç yıl öncesine göre yarı yarıya kısalmıştı. John Brodrick, durmadan konuşuyordu.

«Acaba, Simon Flower, ileri sürdüğü gibi bu uzaklığı iki saatte alabildi mi?... İşte madene geldik... Jane, sen Martha'y-la birlikte Clonmere'e vardıkdan sonra arabayı Ned ile benim için geri gönder...»

Yağan ince yağmurun altında, Hungry Hill dağının doruğu sisle örtülmüştü. Yoldan madene doğru uzanan patikanın yanı-başında, işçilerin ahşap kulübeleri, sundurmalar ve madenin yüksek bacası görünüyordu. Toprak üstünde çalışan işçiler, müdürün yaklaştığını görür görmez şaşkınlık içinde selâma durdular. Bakırcı John'un evine döndüğü haberi, kısa zamanda kulaktan kulağa yayıldı. Brodrick'in hırsızlığa karşı sert tedbirler alacağını, bu arada suçsuzların da suçlularla birlikte acı çekebileceğini düşündüklerinden, hem sevinç hem de kaygı duy-maktaydılar,

. '|||..

Nicholson, konuşmalarını kimsenin dinleyemeyeceği bir bü-
34

roda Brodrick'i karşıladı. Her zaman güven verici yüzü endişeli vs yorgun görünüyordu. Çalman bakırın Mundy'ye ya da Slane'e gönderildiğini, çok çaba harcamasına rağmen işlerinin ustası olan hırsızları ele geçiremediklerini bildirdi.

«Bütün bu olup bitenlerden Doonhaven halkı sorumludur. Adamlarımın onlarla işbirliği yapacaklarını düşünemem bile. Bu arada suçsuz halk da, yanlış bir bağlılık duygusu ve korku içinde arkadaşlarını koruyor.»

«Çalışma saatlarından sonra işçilerin üzerlerini arıyor musunuz? »
«Evet, Bay Brodrick. Bütün işçiler yıkanmaya geldiklerinde aranıyor. Hiç birinde bir şey bulamıyoruz. Madenin, yük arabalarına doldurulmadan önce sundurmalarından kaçırıldığını sanıyorum.»

«Ocaklara inmek istiyorum, Nicholson.» «İnebilirsiniz, efendim. Ben de sizinle birlikte geleyim.» ikisi de önlüklerini giyerek madenci başlıklarını taktılar. Uzun merdivenlerden yerin altındaki çeşitli katlara inip dar koridorlardan geçtiler. Bakırcı John, teftişini yaparken, her gör--düğü işçiyle ayrı ayrı konuştu. Yerin altında madenin her köşesini inceleyen John Brodrick, uçurulmak üzere olan bir kayanın dinamitlenmesini de seyretti. Dışarı çıktıkları zaman hava kararmaya başlamıştı. Hiç vakit

kaybetmeden sundurmaları ve yük arabalarını da teftiş ettikten sonra :

«Evet, Nicholson,» dedi. «Şimdiye kadar başarı sağlayamadık. Ama, umutsuzluğa kapılmayacağım. Kısa zamanda bu işi ortaya çıkarabileceğimden kuşkun olmasın. Sen her gün adamların üzerini ara. Bekçilere de çift maaş öde. Sabaha yi-3le görüşürüz.»

BAKIRCI JOHN, ertesi gün öğleden sonra kardeşi Ned

35

Brodrick'le Kileen bataklıklarına doğru yola koyuldu.

Karşılarında, Clonmere'in ağaçları ardında gizlenen Doon-haven, daha gerilerde de göğe yükselen Hungry Hill dağı görünüyordu, iki kardeş batıya, Denmare nehrine doğru kıvrılan* yola girmeyip, bataklıkta yanlarında bir mil kadar ilerledikten sonra, dik, dolambaçlı, kötü bir patikaya saparak dağın tepesindeki eve vardılar.

Evin yıkık dökük ve iç karartıcı bir görünüşü vardı, ilk bakışta, çoğu perdesiz olan kocaman pencereleri, bakımsız bahçesi göze çarpıyordu. Melez bir köpek havlayarak üzerlerine doğru geldi. Evin hanımı da o anda kapıya fırlamıştı. Karşısında yabancıları görünce bir an kapıyı yüzlerine kapamak istediye de,, sonradan fikrini değiştirip adamları nazik bir tavırla karşıladı.

«Bizi pek sık ziyaret etmezsiniz, Bay Brodrick,» dedi. «Bu* bozuk yolda yürümek sizler için çok yorucu olmuştur sanırım. Kocamı mı görmek istiyordunuz?»

«Evet, Bayan Donovan. Kendisi içeride mi?»

«Evde. Aslında son birkaç haftadır ayağı ağrıdığından hiç: dışarı çıkamadı. Canı sıkılmasın diye yatağını misafir odasına<. taşıdık. Ayağınızın çamurunu silmeden girebilirsiniz, Bay Brodrick. Yerdeki halı pek eski...» Koridor karanlık olduğu içiö< özür dileyerek misafir odasının kapısını açtı. Kocasına: «Bay Brodrick ve yardımcısı sizi görmeye gelmişler,» dedi. «Beyler,,. Clonmere'den buraya kadar yürümüşler.»

Morty Donovan soğuk odada pencerenin yanındaki yatağında, kirli yastıklara dayanmış oturuyordu. John Brodrick'in^ son defa gördüğünden bu yana, oldukça çökmüştü. Başını kaldırıp boş bir ifadeyle kapıya doğru baktı.

«Oturun, beyler.. Kırık olmayan bir iskemle bulabilirsiniz oturun. Ben ayağa kalkamıyorum. Gördüğünüz gibi, ayağım?* beni daha çok taşıyamıyor. Kapıda dikilip duracağına, Bay Brodrick'e şarap ve üç tane kadeh getir. Yoksul olabiliriz ama, kapımıza gelen halka konukseverliğimizi göstermemiz gerekir. Mah-zendeki şarabım sizin Clonmere'dekilerden kötü değildir, Bay Brodrick.»

John Brodrick'in yardımcısı, kadının elindeki şişeye tatlı bir gülümsemeyle baktı. Bir kadeh şarabın o anda kendisine çok iyi geleceğini biliyordu. Ne var ki, patronu elini sallayarak şarap içmek istemediklerini belirtti.

«Onunuza kadeh kaldırmaya ya da birlikte hoş vakit geçirmeye gelmedim, Donovan,» dedi. «Hungry Hill dağında çıkardığınız karışıklığın farkında olduğumu, kısa zamanda bütün bunlara son

vereceğimi bildirmeye geldim. Clonmere'e de bu yüzden döndüm. Adamlarınıza, madeni yağma etmekten vazgeçmeleri için emir vermezseniz, o zaman ben bütün madencileri hapse tıktırmak zorunda kalacağım.»

Morty Donovan'ın yüzünde hafif bir gülümseme belirdi. «O halde, Mundy mahkemesinde hepsinin beraat ettiğini göreceksiniz, sizin ne söylemek istediğinizi bile anlayamıyorum, Bay Brodrick. Aylardır Hungry Hill dağın yakınına bile uğramadım. Yağma işine gelince, Cornwall madencilerinize, özellikle, Doonhaven sokaklarında tavus kuşu gibi dolaşabilmesi için karısına işli şal alabilecek kadar paraya sahip olan Nichol-son'a sorunuz.»

«Cornvairi adamların suçsuz olduklarını siz de biliyorsunuz. Arkamdan dolanıp zehirinizi akıtmasaydınız, Doonha-ven'lı işçiler de namuslarıyla çalışacaklardı.»

Donovan, çileden çıkmış bir insan tavrı takınarak: «Zehir mi dediniz?» diye bağırdı. «Daha çocuk sayılabilecek gençleri uzun saatlar çalıştırıp terleterek servet sahibi olmak istediğinizi ve Doonhaven halkının başına açtığınız türlü sıkıntıları unutup Tanrı'dan size biraz acuna duygusu bağışlamasını dilemem, zehir mi? Bugüne kadar size yalnızca acıdım. Madenle ilgili bir tek kötü söz etmedim. Buna, şu dört duvar tanıktır.»

Bakırcı John, sözlerini bitirene kadar Donovan'ı sessizce dinledi.
37

tfM

«Sesiniz kısılana kadar konuşsanız da beni etkileyemezsiniz. Sizden ve adamlarınızdan hesap sorduracağım. Soygunculuk böyle sürüp giderse, kalan son birkaç gününüzü de hapiste bitireceksiniz.» :

Morty Donovan, yorgun bir tavırla arkasına yaslandı.

«Doonhaven halkı bakırınızı çalıyorsa bile, madenciliği başlatıp onları kötü yola sürüklediğiniz için sorumlu olan yine sizsiniz, » diye konuşmaya başladı.

! Adamın bu sözleri, Brodrick'in sabrını taşırmaya yetmişti. Yerinden fırlayarak Morty Donovan'a iyi geceler diledi.

«Unutmayın,» dedi. «Sizi ve oğullarınızı uyarmak için buralara kadar geldim. Davarlarınızı da sık sık otlaklarıma salıverip kiracılarımı tedirgin etmezseniz, çok iyi olur!»

Kardeşiyle birlikte hızla evden dışarı çıkan Brodrick : 1

«Buralara kadar gelmekle aptallık ettik. Ama, hiç olmazsa onu uyardım,» dedi.

Tam o anda, Donovanların ve Ned Brodrick'in köpekleri hırlayarak alt alta, üst üste, kavga etmeye başladı. Ned bütün çabasına rağmen iki hayvanı ayıramadı. O sırada bahçenin ötesinden gelen adam, çizmesiyle iki tekme atarak, kendi hayvanını uzaklaştırdı. Bu, otuz yaşlarındaki Sam Donovan'dı. Annesiyle babasının bütün çirkinliğini kendisinde toplamıştı. Bulanık mavi göçerleri, çenesindeki bir parça sakalla gizlemeye çalıştığı çarpık bir ağız yapısı vardı-. Dudağını ısırarak gülümserken yere bakıyor ve bir yandan da kulağını kaşıyordu.

John Brodrick :

«iyi günler, Sam,» dedi. «Babanın evine niçin geldiğimizi merak ediyorsan, hemen içeri gir ve öğren.»

«Eğer, Tom Moore'un bahçesine sığırlarımızın neden girdiğini öğrenmeye geldiyseniz, bu konuda size yardımcı olamayacağım. Çitlerin kırıldığı gün ben Doonhaven'a inmiştim. Ama, Moore'un yeri bizimkine bitişik olduğundan, hayvanlarımızın

38

oraya girmesini önlemek bizim için her zaman imkânsız olacaktır.»

Ned, kendisinin de çalıştığını göstermek çabasıyla:

«Altı ay önce bu çit konusunda anlaşmış olduğumuzu biliyorsunuz, Sam Donovan,» dedi. «Ben toprağı ölçmüştüm, iki tanık da onaylamıştı. O zaman siz de demiştiniz ki...»

John Brodrick sabırsızlanarak :

«Bu kadarı yeter Ned. Bu konu hiç önemli değil. Sam da biliyor ki, sığırları çitleri kırdıysa, zararı babası ödeyecektir. Sırsıklam olmadan, bir an önce yola koyulalım.»

John Brodrick, Sam Donovan'a iyi günler bile demeden yürümeye başladı. Tartışmayı uzatıp içeride bir kadeh viski içmek isteyen kardeşi de onu izledi.

Hava birden değişmiş ve yağmur çiselemeye başlamıştı. Bataklığın yanında yürürlerken John Brodrick, Donovanları son bir defa uyardığım düşündü. Yıllardır süregelen bu düşmanlığın son bulması gerekliydi. Donovanların yoksullaşmalarının asıl nedeni, kendi tembellikleri ve düşüncesiz davranışlarıydı. John Brodrick'in serveti, enerjisi ve zamana uymasını bildiği için, günden güne artıyordu. Donovanlar bu gerçeğe boş verip yıkıcı olmaktan vazgeçmezlerse, kendi kendilerini yok olmaya mahkûm edeceklerdi. 'Ne kadar kısa zamanda yok olurlarsa, Doonhaven için o kadar iyi olur,' diye düşündü. Kasabada onlar gibi tembel ve kibirli birçok kişi vardı. Bunlar ilerlemeye ayak uyduramadığı sürece kasaba halkı refaha kavuşamayacaktı.

Bakırcı John, bataklığı ve çayırılan geride bırakıp yola girdiğinde, sırsıklam olmuştu. Ama, bahçe kapısının önüne gelinceye kadar bulutlar dağılmış ve yeniden güneş çıkmıştı. Bir an gözleri uçuşan kuşlara ve ıslak otlara daldı. Daha sonra evinin gri duvarlarına, köşedeki kulesine ve arkadaki ağaçlara övünerek baktı. Malikâneyi, Henry ve çocukları için nasıl restore ettireceğini ve Mundy'den Doonhaven'a gelip gidenlerin araba-

39

larından inerek: 'Bakın, Brodricklerin şatosu Clonmere' diye birbirlerine göstereceklerini hayal etti; kafasında çizmiş olduğu tabloya, madenin bacalarını da ekledi.

HENRY VE JOHN Londra'dan döndüklerinde, kasabada yeni olaylar çıkmamıştı. Nicholson, müdürün şirkete dönmesinin, halkı, korkuttuğuna inanıyordu.

Ancak, genç Brodricklerin kasabaya varmalarından bir gün sonra çıkan olay, Nicholson'un tahminde yanıldığını ortaya koydu. Ertesi sabah, bakırın her zaman yıkanıp ayrıldığı sundurmaların dışında, yük arabalarından biri demir parçalarıyla dolu olarak bulundu. Bu arabada çalışan işçiler, hemen çağrılıp sorguya çekildi. Nicholson daha sonra dar koridorlardan madene inip bir gün önce çalışılan

yere geldi. Son hafta içinde sık sık barut kullanıldığından, çevrede hâlâ o keskin koku ve moloz yığınları vardı. Madenin damarında kovalarını dolduran Doonhaven'lı işçiler de, toprağın üstünde çalışanlar gibi, olup bitenlerden habersiz olduklarını, bir gece önce Nicholson'un kendilerini aradığını söylediler. Adamlardan biri öfkelenerek :

«Bakın yuttuğumuzu mu sanıyorsunuz?» diye sordu. «Karnımızı da yarıp arayacak mısınız? Benim inancıma göre, bakırı ruhlar çalışıyorlar. Ama, büyüleriyle kendilerini görünmez kıldıklarından, yanibaşımızda arabalarını doldururlarken bile farkına varamıyoruz.»

«İşinizin başına dönün ve Bay Brodrick'in sorularına kar-

40 şılık vermeye hazırlıklı bulunun. Hepinizi tutuklatacağını sanıyorum.»

Son olaydan büyük üzüntü duyan Nicholson, bir çocuk göndererek Brodrick'e durumu bildirdi. Bakırcı John, biraz sonra yanında iki oğluyla geldi. Nicholson sözlerini bitirdiğinde, Brodrick :

«Evet, Henry,» dedi. «Sen ne dersin bu işe?»

Henry düşünceli görünüyordu. Bir süre konuşmadı. Kendi fikrinin sorulmasına şaşırmişti. Yirmi beş yaşında olmasına rağmen, bugüne kadar hep kendi düşüncelerini saklayıp babasının görüşlerine saygı göstermeye alışmıştı.

Henry, zekâsının, içtenliğinin ve kibarlığının yanı sıra, Almanya ve Fransa gezilerinde kendine güvenmeyi öğrenmişti. Nazik bir tavırla madene inmek için Nicholson'dan izin istedi.

Nicholson:

«Tabii efendim,» diye karşılık verdi. «Ben de sizinle birlikte gelirim.»

«Rica ederim, siz zahmet etmeyin. Kardeşimle birlikte inebiliriz. Belki bir ipucu keşfederek olayı çözümlenmeye yardımcı oluruz.»

Baba Brodrick:

«Başarılar dilerim,» diye atıldı. «Kendinize dikkat edin. John kuyuya inerken cambazlık yapıp boynunu kırmasın.»

iki kardeş bürodan çıkıp sundurmaları ve yük arabalarını geçtikten sonra kuyuya vardılar.

John: «Neler düşünüyorsun?» dedi.

«Bazı şeyler.. Onları şimdilik sana söylemeyeceğim. Ama yine de bana yardım etmeni istiyorum. Dün çalışılan yere vardığımızda ben çevreye göz atarken, sen de işçileri söze tutmalısın, öksürdüğüm zaman, sana işaret verdiğimi anla.»

«Ben o adamlarla ne konuşayım?»

«Ne istersen konuş. Yeni tazını anlat. Dikkatlerini benden uzaklaştırmaya çalış.»

«Babamın yerinde olsam, adamların bakın çalmasına göz

41

yumardım. Nasıl olsa dağda herkese yetecek kadar maden vardır. Bak, Henry, Hungry Hill dağını ne hale getiriyorlar.»

Eliyle, yüksek bacayı, sundurmaları ve işçilerin kulübelerini gösterdi.

Ağabeyi gülerek:

«Bütün bunlar, benim Paris ve Brüksel'de hoş vakit geçirmem, senin de tazılarını yarıştırmam için oluyor,» dedi.

Madenci önlüklerini giyip başlıkları takarak dik merdivenlerden aşağı indiler. İçerisi soğuk, sıkıntı verici ve karanlıktı. Birinci kata vardıklarında, kuyunun yanibaşında iki işçinin kovaları doldurduğunu gördüler. Henry, işçilere sorarak barutun bir kat daha aşağıda kullanıldığını öğrendi. Adamlardan birisi: «Madenin en dar bölümü,» dedi. «Tek sıra halinde, eğilerek yürümeniz gerekecek.»

Henry, çevresine ilgiyle bakarken hayatından çok memnun görünüyordu. John ağabeyini sessizce izlemekteyse de, her attığı adımdan büyük üzüntü duyuyordu. Bir an önce buradan . kurtulma, temiz havaya ve Hungry Hill'in tepelerine çıkma ist teği duydu. Yaşlı bir dağı barutla parçalayıp içindeki gizli madeni çıkarmanın alçakça ve kötü bir davranış olduğunu düşündü-Patlamamanın yakından gelen boşuk gürültüsü, çalışılan yere çok yaklaştıklarını gösteriyordu. Az sonra dumanlı, karanlık koridorlardan geçip madencilerin yanına vardılar.

John, işçilerin kirli ve bitkin yüzlerini görünce, onların ezildiğini düşünerek yeniden üzüntü duydu. Bu işte, hayatlarını tehlikeye atıyorlardı. Çıkabilecek kazalardan babasını ve kendisini sorumlu gördü. Henry madencilerin arasına girip sohbet etmeye ve sorular sormaya koyulduğunda, John bir yanda durmuş, az önceki patlamayla ayrılmış parçaları ve onları kü-rekleyen işçileri seyrediyordu. Ağabeyi, koridorun daha ne kadar uzandığını ve önceki haftalarda patlayıcıların nerelerde kullanıldığını soruyordu: Patlayıcıları ateşleyen Cornwall'li maden-

42

cinin, bir buçuk metreden alçak tavanlı ve kopmuş taş yığınlarının durduğu koridorun sonunu gösterdiğini gördü.

«Burada çok vakit kaybettik,» dedi. «İçlerinde bakır bulunmayan kireçli kayalar var. Haftalarca uğraşsak da, kireçten' başka bir şey bulamayız. Yüzeyden çok uzak olmadığımızdan, dağın eğimi burada çukurlar oluşturuyor.»

Henry :

«Evet,» dedi. «Bu çukurları dağda yürürken görür, taş ocakların?, benzetirdim. Eskiden buralarda iyi siperler varmış.»

Cornwall'li işçi:

«Evet, efendim.,» dedi.

Tam o sırada John, ağabeyinin öksürdüğünü duydu ve hemen adamların yanına sokuldu.

«Patlayıcılar kullanılırken kaza çıkıyor mu?» diye sordu.

Adam kibar bir tavırla dönüp :

«Hayır, efendim,» dedi. «Dikkatli olmak gerekiyor tabii. Uzmanlık isteyen bir iştir.»

Cornwall'li madenciler John'a, patlayıcı maddelerin yerleştirilebilmesi için kayalarda açılan delikleri gösterdiler. John, meraklı görünerek sorular sordu ve bu bahaneyle işlerine ara veren madenciler de onunla uzun uzun konuştular; barutun madencilikte ilk defa nerede ve ne zaman kullanıldığını varıncaya kadar birçok şeylerden söz ettiler.

Henry'nin oradan uzaklaşıp koridorun sonuna gittiğini hiç biri fark etmedi. On, on beş dakika sonra döndüğünde, John onlara barut hikâyesini anlatmış ve Doonhaven'lı iki adamın sevgisini kazanabilmek için kendisini Fawkes'ten yanaymış gibi göstermişti. Konuşmasını bitirdiğinde ağabeyinin gözlerindeki parıltıyı gördü. «John,» dedi. «Konuşman bittiyse yukarı çıkalım. Adamlar da işlerinin başına dönsünler.» Kibarca işçilere teşekkür ettikten sonra dar merdivenlerden çıkmaya başladı.

43

Yüze kadar sessizlik içinde çıktılar. Dışarıya vardıklarında, Henry heyecanla:

«Düşüncelerimde yanılmamışım,» dedi. «Bakırı nasıl çaldıklarım keşfettim. Büroda anlatacaklarımı sen de iyi dinle.»

Bu arada sabırsızlanmaya başlayan babalan, elleri arkasında odayı arşınılıyordu. Oğulları içeri girerken :

«Evet,» diyerek içini çekti. «Kemiklerinizi kırmadınız ya?»

«Şimdilik kırmadık. Ama, işi bitirene kadar belki kırılabilir.

Burada rahatça konuşabilir miyiz, Bay Nicholson?»

«Evet, efendim. Sekreter de yemeğe gitti. Şu anda çevrede bizden başka kimse yok.»

«Peki, öyleyse.. Size, bakırın yerin altındayken çalındığını söyleyebilirim.»

Babası: «Neler saçmalıyorsun, Henry?» diye sordu.

«Dağın içinde mağara döneminden kalma tüneller var. Yürürken o boşlukları görürdüm. Ama, hiç bir zaman nedenini araştırmak aklıma gelmemişti. Ancak bakırın çalındığını duyduğum zaman bütün bunları hatırladım.»

«Sonra?»

«Biraz önce ikinci kata indik. John patlayıcılarla çalışan adamlarla konuşurken, ben koridorun ucuna, kireçli kayaların bulunduğu yere varıp molozların birazını temizledim. Sonradan yerleştirilmiş olduğumu sandığım bir kaya parçası ilişti gözüme. Yerinden kımlıdatıp arkasına bakınca, ancak tek kişinin emekleyerek geçebileceği genişlikte, madenden dışarıya uzanan bir tünel gördüm. İçindeki izler, son zamanlarda kullanıldığını gösteriyor. Görülmek korkusuyla birkaç metreden öteye gitmedim. Ama, bu tünelin, dağın yamacındaki mağaralardan birine açıldığı üzerine bahse girebilirim. Bir adamın, bakırı tünelden boşluğa kadar getirmesi ve bir başkasının da akşam karanlığında gelip madeni arabasına yüklemesi oldukça basit görünüyor bana. Nasıl çalıştıklarını anlamak da hiç zor değil. Doonhaven'h iki işçiden biri tünele girerken, arkadaşı da nöbetçilik yapıyordur. Kesinlikle, sizin Cornwall'li adamlarınızın hiç birinin suçu

44

•yok, Bay Nicholson. Patlayıcılarla uğraşan işçi, kirecin arkasında tünel olduğunu bilmiyor. Eğer merakı varsa kısa zaman - sonra öğrenir. Evet, baba, hepsi bu kadar. Keşfime ne diyorsunuz?» iki yaşlı adama gülümseyip kardeşine göz kırptı. Gerçekten büyük bir başarı sağlamıştı.

Bakırcı John :

«Evet, Nicholson,» dedi. «Oğlum, yanm saat içinde, sizin haftalardır başaramadığınızı başardı. Tabii, kendim için de söyleyecek sözüm yok. Bu gece, Henry'yle birlikte, tünelin yüzeydeki hangi mağarayla birleştiğini araştırın. Onları suçüstü yakalayınca kadar da her gece, oraya nöbetçi koyalım. Kavga, dövüş çıkarsa daha da iyi. John, sen ailenin avukatı olduğuna göre, bu konuda, senin fikrini de almak gerekir.»

«Bilmiyorum, efendim. Tüneli kapattırıp oyunlarının ortaya çıktığını onlara bildirmek sizce yeterli değil midir? Böylece, boş yere kan dökülmemiş olur.»

Babası sinirlenmişti:

«Lincoln Inn'de size bütün öğretilenler demek bu kadar. Kimsenin sana bir şey danışmaya, neden gelmediğini şimdi anlıyorum. Korkarım, ikinci oğlum mesleğinden çok köpekleriyle ilgileniyor, Bay Nicholson. O halde John, sen evde Jane'le oturabilirsin. Aramızda yufka yürekli kişilere yer yok. Cornwall'li adamlarınızın sizi destekleyeceğini umarım, Bay Nicholson. Bu arada, bize yardım edebilecek bir iki komşu da bulabilirim. Askerleri bu işe sokmak istemiyorum. Belki, Andriff'ten Simon Flower'm da bize yardım etmesini sağlayabiliriz. Eksik niteliklerinin yanı sıra yeterli gücü vardır.»

John Brodrick, neşe içinde Clonmere'e döndü. Hırsızlara kısa zamanda iyi bir ders verip madene el sürmenin ne demek olduğunu öğreteceklerdi.

Hikâyeyi dinleyen Jane, bir an için büyük ağabeyinin ba-şarıısıyla övündüyse de, John'un aşağılık duygusu içinde olduğunu anlayarak sinirlendi.

45

John, kız kardeşine :

«Bırakalım, Henry elleri ve ayakları üzerinde emekleyip dursun,» dedi. «Ne keşfederse keşfetsin. Ben bıktım artık bu saçmalıklardan.»

«Babama yardımcı olmayacaktın da, buralara kadar niye geldin? »
«Benira, tatil fırsatını hiç kaçırdığımı gördün mü? Hem, Doon adasında avlanacak çulluklar da var. Haydi, benimle gelip tüfeğimi temizlememe yardım et. İsterlerse Hungry Hill dağındaki bakırın hepsini götürsünler; benim umurumda değil.»

Ertesi gün Bakırcı John, komşularından bir iki kişinin kendisine yardımcı olup olamayacaklarını araştırırken, Henry de, John'la birlikte Andriff malikânesine Simon Flower'la görüşmeye gidecekti. Ayrıca, o gecedan başlayarak, tünelin açıldığı mağaraya bekçi konulması kararlaştırıldı.

Güneşli bir havada iki kardeş, ellerinde Bayan Flower'a armağan edecekleri çullukla yola koyuldular. Kocasının, Mundy Kontu'nun kardeşi olduğunu her fırsatta belirtme gereği duyan Bayan Flower, kendini beğenmiş bir kadındı. Oturma odaları, ilk bakışta saraylardan farksız görünüyorsa da, biraz dikkat edildiğinde yaldızlı koltukların birçoğunun kırık olduğu, yerdeki mermer taşların uzun zamandır temizlenmediği göze çarpıyordu. Üniforması yamalı bir uşak, Brodrickleri karşılayıp oturma odasına götürdü.

İçeriye girdiklerinde Simon Flower, akordu bozuk piyanonun karşısında oturmuş, kendi bestelediği parçayı çalıyordu. Sanki Londra'da büyük bir davete gidecekmiş gibi giyinmiş olan Bayan Flower ise, yatak odasının perdesini yamamaktaydı. Elini ileri doğru uzatarak :

«Sizleri gördüğüm için çok memnun oldum,» dedi. «Bizim evi her zamanki gibi dağınık bulacaksınız. Rica ederim, oturun. Oraya değil, Bay Brodrick, onun ayağı kırık.. Babanızın gönderdiği çulluk için çok teşekkür ederiz. Kocamın kardeşi olan Mundy Kontu, bu aralar dışarıda bulunduğundan bi-

46

ze av eti gönderemedi. Kardeşleriniz küçük çiftlik evinde yine - sık sık piknik yapıyorlar mı?» Bayan Brodrick kendisini Petit Trianon'daki Marie-Antoinette'e benzetiyordur her halde. Clonmere'den sonra büyük bir değişiklik tabii...»

Bayan Flower soluk almadan konuşmasını sürdürdü. Buyandan da, piyanonun gürültüsünü bastırabilmek için sesini yükseltiyordu. «Duncroom'da babamın köpekleriyle ne zaman ava çıkacaksınız? » Henry, gürültüde sesini duyuramayacağı için gülümsemekle yetindi. Bu arada Simon Flower da, köpeğini bile ürkütecek bir gürültüyle bestesini bitirdi.

«Zeki köpekler müzikle birlikte havlarmış,» diye söze başladı. «Köpeğin besteme nasıl katıldığını duydunuz. Onun içten şarkı söylemesi çok hoşuma gidiyor.»

«Saçmalama, Simon; hayvan senin yaptığın gürültüden hiç hoşlanmıyor.»

«Hoşlanmıyor mu? Ama, sülük gibi yanımdan ayrılmıyor. Neyse uzatmayalım; çocuklar içecek bir şeyler isterler her halde. Gelin birlikte mahzene inelim. Karımın yaptığı çayı içmekten iyidir...»

Konuklarını dar merdivenlerden mahzene indirdikten sonra, yıllanmış bir şişe Maderia şarabını bardaklara boşalttı.

«Karlı havalarda ava çıkamadığım zamanlar, arkadaşlarımla burada hoş vakit geçiririm,» dedi.

İki genç de, ev sahipleri gibi, oturma odasında kalıp Bayan Flower'm çayını içmediklerine memnundular. Mahzenden çıkarlarken Simon şarkı söylüyor, John ile Henry buraya gelme nedenlerini pek iyi hatırlayamıyordu. Oturma odasına girdiklerinde çaym hazır olduğunu gördüler. Henry, kendini kısa zamanda toparlayıp ziyaretinin sebebini açıkladı. Simon Flower başını sallayarak :

«İster babanız, ister başka biri için olsun, tavşan deliğine girmeyi göze alamam,» dedi. «Yolumu kaybedersem ne ola-

47

cak? Zavallı Trouncer da öyle gitmişti. Hatırlıyor musun, Mana?»

«Beni yanlış anlıyorsunuz, efendim. Sizden tünele girmenizi istemiyoruz. Babamın planına göre, hırsızları ele geçirebilmek için, hepimiz birlikte tünelin çıkışını tutacağız.»

«Peşine düştükleriniz insan mı, yoksa tilki midir?»

«İnsan, Bay Flower. Şimdi anlattım size. Bakırı çalan* adamlar... Babam, örnek olsun diye hepsini cezalandıracak. Morty Donovan'ın da bu işte parmağı olduğunu sanıyor.»

«Hayır, ben Morty Donovan'a karşı hiç bir şey yapmam. O bana, biraz önce sözünü ettiğim Trouncer'ı satmıştı. Şahane-bir köpekti, John; görse çok beğenirdin. Peki, ben orada bütün bir gece Morty Donovan'la kavga etmek için mi bekleyeceğim? Babanızın bu işi neden kurcaladığını bir türlü anlayamıyorum.»

«Fakat, nasıl olur, Bay Flower, kanunun uygulanmasını* istemiyor musunuz? Kendiniz de yargıç değil misiniz?»

Karısı: «Ayıp ediyorsun, Simon,» dedi. «Zavallı Bay Brod-rick, madeni tek başına korumaya çalışırken sen parmağını bile-kıpırdatmıyorsun. Eniştem evinde olsaydı size çok yardımcı dokunurdu. Acaba, kendisine durumu bildirsem...»

«Çok teşekkür ederim, hanımefendi; ama, durum kritik, olduğundan acele etmemiz gerekiyor. Babam, bu gece Bay Flower'm bizimle Clonmere'e geleceğini umuyordu.»

Simon Flower :

«Bu gece mi? İmkânsız. Andriff malikânesinden bir yere-ayrılmam bu gece. Bırakın, Morty Donovan da biraz zengin' olsun,» dedi ve yeniden piyanonun başına geçti.

Henry, John'a bakıp omuzlarını silkerken kapı açıldı, Si-mon'un kızı sinirli bir tavırla içeri girdi:

«Çok yazık ediyor,» diye bağırdı. «Hem de çok. Amav. kendisine artık sabrımın taşıdığını bildirdim. Yüzünü tırmaladım-ve onu ütü odasına kilitledim. İnşallah orada geberir.» Konuşurken, bir yandan da sesini babasına duyurabilmek için piya-

48

nonun kapağını kapadı. Sık sık soluyarak annesine bakıyordu; Gördüklerine çok şaşırarak iki kardeş, ne söyleyeceklerini bilemeden ayağa kalktılar. Daha on yedi yaşında olan Fanny-Rosa Flower, her erkeği şaşkına döndürecek yetenekteydi.

Dağınık saçları, anlamlı yeşil gözleriyle vahşî bir güzelliğe sahipti. Yalınayak olması da kişiliğine uygun düşüyordu. Birden, odada konuklar olduğunun farkına vardı. Annesinin tavırlarını, babasının gülümsemesini taklit ederek :

«Nasılsınız?» dedi. «Özür dilerim, dadımla kavga ettini de...»

Annesi atıldı :

«Fanny-Rosa, bu yaptığına çok üzüldüm. Şimdi Bay Brod-rick ve kardeşi senin için neler düşünecekler?»

Kadın, sinirle odadan dışarı çıkarken, Simon Flower, sevecenlikle kızına bakıyordu :

«Bayan Harris'den hiç bir zaman hoşnut olmadım,» dedi. «Bizimle bağdaşmayan neşesiz biri... Aslında, sen de dadısız yapabilecek yaşa çoktan geldin.»

Fanny-Rosa biraz yatışmıştı. Gözlerinin ucuyla iki genci süzdü :

«İkinizin de Londra'da olduğunu sanıyordum. Noel'den önce Clonmere'e pek gelmezsiniz, öyle değil mi?»

Henry, yeniden madendeki olayı anlatmaya koyulduğunda

karşısındakinin gözlerini ayırmadan dinlediğini gördü. Fanny-Rosa

:

«Keşke ben gelebilsem babamın yerine,» diye atıldı. «Gece yarısına kadar dağda zevkle beklerim. Hem siz işçilerle kavga bile etseniz, ben hiç korkmam.»

«Biraz önceki tavrını gördükten sonra, Brodricklerin seni yanlarına almak isteyeceklerini sanmam. Hem sen daha bize Bayan Harris'le aranda geçenleri anlatmadın.»

«Bayan Harris, Tilly'ye de, bana da, çamaşırlarımızı artık kendimizin katlaması gerektiğini söyledi. 'Kont amcanız bu dağınık halinizi görse ne der?' diye sordu. Ben de, 'yanma so-

49

îculup ne kadar yakışıklı olduğunu söylersen, hemen beni barışlar,' dedim. Bunu duyunca sinirlendi ve bu gece tam bir sayfa Fransızca fiil ezberlememi istedi. Dayanamayıp yüzünü tırnakladım, sonra da onu odaya kilitledim. Bay Brodrick, gözle-Tînizden anladığıma göre, bu durumda siz de benim gibi davranırdınız. »
Sonra, ağzı pastayla dolu olduğu halde: «Siz Avrupa'da bulundunuz, öyle değil mi?» diye konuşmasını sürdürdü. «Sizinle ilgili çok şeyler biliyorum. Bizim uşak, sizin aşçının kuzeni oluyor. Geçen kış, dedem ev giderleri için biraz para -verdiğinde, annemin yatak odasına perde alacağımıza, Paris'e |gittik. y>

Simon Flower :

«Evet, şımarık kızım,» dedi. «Ve ne zaman resim sergisine gittiysek, birçok Fransız bizi soylu bir aileden sanıp peşimizi bırakmamıştı.»

Fanny-Rosa:

«O zaman dadımız Bayan Wilson'du,» diyerek güldü. «Ben yolda yürürken iki defa onun yanından kaçmıştım da zavallı kadın kaçırıldığımı sanarak polise koşmuştu. Neyse ki, Fransız polisi onun konuştuklarını anlamamış. Geri döndüğümüzde sinir krizi geçirdiğinden, doktor ona sessiz bir yerde yaşamasını salık verdi. İnanır mısınız, on dört yaşımdan beri belki bir düzüne dadı değiştirdim. Ama, artık hepsi bitti. Geçen ayın içinde on yedi yaşına girdim.»

O anda odaya giren Bayan Flower, Henry'ye dönerek konuştu: «Kardeşlerinizin terbiyeleri ile övünebilirsiniz, Bay Brodrick. Çok rica ederim, kızımın bu yaptıklarını Bayan Brodrick'e duyurmayın.»

Simon Flower da:

«Bakın ne diyeceğim,» dedi. «Neden bu gece eve dönmek istiyorsunuz? Bırakın babanız istiyorsa madencilerin peşine kendisi düşsün. Burada hep birlikte bir yemek yiyelim, sonra da mahzene ineriz. Fanny-Rosa da bizimle birlikte gelir.»

50

Henry, kardeşinin bütün isteksizliğine rağmen, kapıya doğru ilerledi :

«Çok teşekkür ederiz, efendim. Aslında çok geciktik. Babam çok merak eder.»

Simon Flower yeniden piyanonun başına döndü.

«Her zaman babanızla birlikte Doon adasında ava gidebilirim. O tip çağrılarını hiç geri çevirmem. Ama, gecenin yarısında Morty Donovan'm ardından dört ayak üzerinde gidemem. Kendisine aynen böyle söyleyin.»

Brodrickler, Andriff malikânesinden ayrıldıklarında, Simon Flower köpekleriyle birlikte piyanosunun başına dönmüştü. Çıplak ayaklı

güzel kızı da taş merdivenlerin üzerinde, konukların arkasından bakıyordu.

İki kardeş şaşkın ve yarı sarhoş bir durumda yola koyuldular. Henry kendisini, ancak Doonhaven uzakta görünmeye başladığı zaman, toparlayabildi.

«Biliyor musun, John,» dedi, «babam çok haklı. Bu kasaba, Flowerlar gibi insanlarla dolu olduğu sürece refaha kavuşamaz. » John karşılık vermedi. Kasabanın zenginleşmesi ona hiç bir şey ifade etmiyordu. Onu şu an ilgilendiren, hayatında gördüğü en güzel yaratıklardan biri olan, Fanny-Rosa'ydı.

5

BİR HAFTA sonra Brodrickler akşam yemeğinin ardından yine kitaplıktaki şöminenin karşısında toplanmışlardı. Ja-ne'nin ateşe atmış olduğu kozalakları yanarken çıkardığı çatır-

51

ti, dışarıdaki rüzgârın uğultusunu bir an için unutturabiliyordu.

Henry, Lletharrog'daki Barbara'ya mektup yazmak için babasının yazı masasına oturduğunda, John her zamanki gibi en rahat koltuğa çökmüş, bir eliyle köpeğini okşarken öbür elinde de okumadığı bir kitabı tutuyordu. Jane, kozalakların yanışını uykulu gözleri ile seyreden ağabeyinin neler düşündüğünü merak etti.

Kasabada son hafta, öncekine oranla daha sessiz geçmişti. Artık hırsızlık da yapılmadığından, nöbetçiler kimseyi yakalayamıyordu. Fakat çevrede sessizliğin doğurduğu tedirgin edici bir hava vardı. İşçiler birbirlerinden bile şüphe ediyorlardı.

Bu tedirginlik, yalnızca madene değil, Doonhaven'da da aynı biçimde duyuluyordu. Jane, Murphy'nin dükkânına alış verişi için gittiğinde, adam her zaman olduğu gibi tatlı sohbetlere girmeyip, bahaneler göstererek dükkânın arkasına kaçmıştı. Aynı gün Jane, pazar yerinde de herkesin kendisine düşman gözüyle baktığını fark etti. Selâm verdiği kişiler görmezlikten gelerek kafalarını başka yana çevirmişlerdi. Doonhaven halkına yakınlık duyan Jane, o gün üzüntüyle eve döndü. Hen-ry'ye :

«Bu işten hoşlanmıyorum,» dedi. «Babam her şeyi aşın ciddîye almıyor. Tek düşüncesi birkaç hırsız yakalatıp cezalarını verdirmek. Bütün Doonhaven halkının madenden nefret ettiğini anlayamıyor.»

«Bütün mesele kıskançlık. Zahmete katlanmadan, bakırdan servet bekliyorlar..Babam ne yaptığını iyi biliyor. Bunlara sert davranılmazsa, kasabada hiç bir yeniliğe alışamazlar.»

«Biz yenilikler olmadan da mutluyuz.»

«Sen duygularınla konuşuyorsun. John'dan öğrenmiş olacaksın. »

Jane, ateşe bir kozalak daha attı. Kozalak bir anda çatırtıyla yanarak kül oldu. Odada, Henry'nin kaleminin ve John'un arada bir çevirdiği sayfaların hışırtısından başka hiç bir ses du-

52

yulmuyordu. Birdenbire eşikte Bakırcı John görüldü. Paltosunu boynuna kadar düğmelemiş, şapkasıyla da, uzun burnu ve ince dudakları dışında yüzünün her yerini gizlemişti. Elinde en sevdiği bastonu vardı. Koridorun gerisinde duran Ned Brodrick'in yüzündeki

üzgün ifade, ağabeyinin cesur ve kararlı görünüşüyle karşıtlık doğuruyordu. Bakırcı John :

«İkinizin de hemen benimle birlikte gelmesini istiyorum.» dedi.

«Beş dakikaya kadar çıkıyoruz. Dışarıda bir düzineye yakın kiracım, rahipler, postaneden Sullivan, gümrük memuru, Doktor Beamish ve bir iki kişi daha var bizi bekleyen. Kaybedecek zamanımız yok.»

Üç kardeş de ayakta duruyordu. Henry, heyecanlı ve uyanık; John, yeni uyandığından biraz şaşkın; Jane ise soluk ve korkulu görünüyordu.

«Bir şey mi oldu, efendim?» diye sordu Henry.

Bakırcı John soğuk bir gülümsemeyle konuştu:

«Otuz kadar adamın, Doonhaven'dan Hungry Hill dağına doğru yürüdüklerini ve Nicholson'un tahminine göre, başlarında birkaç işçinin önderlik ettiğini haber aldım. Karışıklık çıkarmaya gittiklerini bildiğim için, onları durdurmaya kararlıyım.»

Jane, babasıyla amcasının ardından antreye geldi. Ağabeylerinin, paltolarını iliklerlerken heyecanlı olduklarını fark etti. Sokak kapısının aralandığında, dışarıda babasını bekleyen küçük foir grup insanı gördü. Adamların her birinin elinde birer baston ve gemici feneri vardı.

Yağmur daha başlamamıştı ama, şiddetli rüzgârda bulutlar âdeta birbirleriyle yarışıyorlardı. Saat sekiz buçuk dolaylarıydı. Ay ışığı olmadığı için, yıldızların topluğne başı kadar ışıklan çevrsyi aydınlatmaya yetmiyordu.

Bakırcı John, iki oğlu ve komşularıyla birlikte, Hungry Hill dağına doğru yola koyulduğunda, Jane, grup gözden kay-İJoluncaya kadar arkalarından baktı.

Doonhaven sessiz, halk uykudaydı. Kapılar sımsıkı kapan-

53

mıştı, pencerelerden dışarı tek bir ışık sızılmıyordu. Sokaklarda ya da alanda dolaşan hiç kimse yoktu. Dalgaların çıkardığı sesin dışında, kasabada hiç bir gürültü duyulmuyordu.

Bakırcı John, kasabayı geçtikten hemen sonra grubu ikiye ayırdı.

John Brodrick ile Henry'nin önderliğindekiler madene doğru ilerledi; geride kalanlar, John ile birlikte, tünelin çıkışma gitmek üzere yola koyuldular. Babasından ve kardeşinden uzaklaşmış olan John, açık arazide şiddetli rüzgârla boğuşmanın heyecanı içindeydi. Mundy körfezini yalayarak Andriff malikânesine doğru uzanan denizin gürültülü, ısrarlı zafer türküsünü Fanny-Rosa'nın da duyabileceğini düşündü. Başını havaya kaldırmış siyah bulutları seyrederken, yaklaşan fırtınayı haber veren bir damla yağmur yanağına düştü. Çalılıkların arasında gizlenmiş olan tünelin çıkışma vardıklarında, rüzgâr daha da şiddetlenmiş ve yağmur serpiştirmeye başlamıştı. Ned Brodrick yeğeniyle birlikte çalılıkların arasına çömeldiği şurada kan dolaşımını sağlamak için arada bir parmaklarını ısırıyordu. Yüzünde kötümser bir ifade vardı.

«Babanız, Morty Donovan'la anlaşma yoluna gitmeliydi, . John,»

dedi. «Ben, dostça davranışım yüzünden birçok defa kendileriyle anlaşabildim. Fakat, babanız da Morty Donovan gibi kibirli. Bu gece buraya gelmekle hiç de iyi etmedik. Oak-mount'daki kulübemde

perdelerimi sımsıkı kapatıp, olup bitenden habersiz oturabilseydim ne kadar iyi olacaktı.»

«Anlıyorum, Ned. Ama, buraya kadar gelmişken bir şeyler yapmaya çalışmalıyız.»

«Akıllıca davranmamız gerekiyor. Babanızın yardımcısı olduğum günden beri kendisiyle, şirketindekilerle ve kiracılarıyla iyi geçinebilmeyi başardım. Bu nedenle iki yanı da memnun edebildim. Bugüne kadar hiç bir kimseyle tartışmadım bile.»

«Kiralalarını vermekte zorluk çıkaran kiracılarla nasıl oluyor da aranız açılmıyor?»

«Bu söyleyeceklerim aramızda kalsın, John. Kuruşunu bile görmediğim kiralaları zamanında ödenmiş gösteriyorum. Bir-54

kaç yudum bir şey içmek ister misiniz?» diyerek cebindeki şişeyi çıkarıp ağzına dikti. Koluyla ağzını silerek şöyle ekledi: «Emin olun, John, ailenize çok bağlılık duyuyorum. Morty Donovan sizlerden birine en küçük bir zarar vereceğine, cesedimin üzerinden geçsin daha iyi. Sizi de, ailenizi de herkesten daha çok severim.»

John, onun Henry'ye de aynı sözleri söyleyeceğini biliyordu, içkiden bir yudum alıp şişeyi sahibine uzattığında, çalılıkların arasından bir adamın kendilerine doğru koştuğunu fark etti.

«Doğuda bir parıltı görüyorum, Bay John!» diye bağırdı adam.

«İşçilerin, madeni ateşe vermiş olduklarını sanıyorum.»

John, bir grup adamın bağırarak aşağıya doğru indiklerini ve uzaktaki tepeden göğe doğru yükselmekte olan alevleri gördü.

Amcası, John'a:

«Adam haklı,» dedi. «Bu gece bütün karışıklık toprağın üzerinde, sundurmalarda ve binalarda çıkacak gibi geliyor bana. Allah belâlarını versin bu adi heriflerin!»

«Şuraya bakm! Eşek arabasıyla biri geliyor. Çalılıklarda arabanın nasıl yalpa yaptığını görüyor musunuz? Birazdan yanımıza varacak.» Gruptan birisi:

«Ya hayvan araziye karış karış biliyor ya da arabacı hayvanı büyülemiş,» diye karşılık verdi. «İndi.. Hayır, inmedi.. Adama bakın, deli gibi hayvanı kırbaçlıyor.»

Araba yanlarına yaklaştığında, siyah pelerin içinde şeytanı andıran bir adamın kırbacını alaylı bir tavırla göğe doğru kaldırarak selâm verdiğini gördüler.

«Şeytanın ta kendisi! Şeytan bizi cehenneme göndermeye gelmiş!» diye bağırmalar duyuldu. Bir an herkes şaşırıldı; kaç-sak mı, yoksa şeytanın ayaklarına mı kapansak, diye bocaladılar. Aralarından biri kendine gelerek bağırdı.

«Morty Donovan'ın kendisi! Yüzüne,, gözlerine bakm Bay Joha! Çıldırmaşa benziyor.»

55

Yaşlı adam, bir elinde kırbaç öbür elinde dizginler olduğu halde yaklaşıyordu. Arabayı durdurup John'u gördüğünde,, kakhaha atmaya başladı.

«Demek onları burada kıstırarak hapse attıracağınızı sandınız! Hepiniz boş yere zaman kaybediyorsunuz! Babanızın madenini ateşe

verdiler, Bay John. Sabaha kadar her şey yok olacak. Babanızın ve ağabeyinizin yanma gidin, onlarla birlikte siz de geberin!..» Eşeğini kırbaçlayarak yola kovulmak istedi. Aralarından biri : «Durdurun onu!» diye haykırdı. «Durdurun onu, hayvanım tutun, başına bir şey gelecek!..»

Adamlardan biri hayvanı başından yakalamak için uğraştığı sırada, John da arabaya atlayarak, Donovan'ın kırbacını elinden almaya çalıştı. Fakat, yaşlı adam John'a göre çok hızlı davrandı. Kırbacı onun gözüne indirerek bir an için kör ettikten sonra yeniden küfre, belâ okumaya başladı.

«Babanıza ve ağabeyinize beddua ettikten sonra, şimdi de size ediyorum, John Brodrick. Yalnız size değil, oğullarınıza ve torunlarınıza da edeceğim. Servetiniz, size hiç bir zaman mutluluk getirmeyecek ve bir gün Clonmere'i eski sahiplerine geri vermek zorunda kalacaksınız.»

John şaşkın ve yüzü kan içinde, arabadan aşağı atladı. Çevresindeki adamlar şaşkınlık ve korku içindeydiler. Yalnızca. Ned Brodrick kendisinde konuşacak gücü bulabildi.

«Bay Donovan,» dedi. «Burada ne John, ne de başka bir kimse size kötülük yapmak istiyor. Tanrı'nın huzurunda konuşuyorum. Bay Brodrick'le de konuşup tarafsız olarak...»

Morty Donovan, alaylı kahkahasıyla Ned'in sözlerini yarıda kesti : «Salak, sen çeneni kapar mısın? Senin de damarlarında o pis kan dolaşmıyor mu? Bırakın beni gideyim.»

Bir defa daha kamçıyı sırtında hisseden eşek, karanlığın, içine doğru yola koyuldu.

56

Amcası, yeğenin yüzüne bakarak :

«Çok canınız yandı mı, John,» diye sordu. «Eve gidip pansuman yaptırırsanız iyi olmaz mı? Bu gecelik yapabildiğimizi yaptık sanıyorum.»

«Gözümün acısı geçecek, Ned; eve gitme işine gelince, işte o imkânsız. Deli herifin, 'Madeni ateşe verdiler,' dediğini duydun. En kısa zamanda oraya varmalıyız.»

John, yüzünden boşalan kanı ve başındaki şiddetli ağrıyı önemsemeyerek, rüzgâr ve yağmur altında, adamlarıyla birlikte madene doğru hızlı hızlı yürümeye başladı. Yirmi dakika içinde madene vardıklarında, yüksek bacanın alevler içinde olduğunu ve çevresinde adamların koşuşup bağırıştığını gördüler. Bu kargaşalıkta kimin dost, kimin düşman olduğunu ayırt etmek bile imkânsızdı. Yanındaki adamlardan biri:

«Cornwall'li işçilerin kulübeleri yanıyor!» diye bağırdı. «Yolun aşağısına bakın, efendim; her biri alevler içinde.»

Gerçekten alevler içinde olan ahşap kulübelerin önünde, kadınlar ve çocuklar korku içinde ağlaşırlarken, erkekler su dolu kovalarla ateşi söndürmeye çalışıyordu.

John Brodrick ve adamları, Nicholson'un yardımıyla sundurmaların ve binaların çevresine zamanında dağıldıklarından, kavga çıkartmaya hazırlıksız olan saldırganlar madene dokunmayı göze alamamış, Cornwall'li işçilerin kulübelerini ateşe vererek kadın ve çocukları korkutmakla yetinmişlerdi. John ve adamları olay

yerine vardıklarında, yarım düzine kadar kişinin büyük bir zafer havası içinde sundurmaların önünde durmakta olan yük arabalarını ters çevirdiklerini gördü.

Bürodan çıkan Henry, John'u kolundan çekerek, yapının saçakları altına itti.

«Yere yat,» diye fısıldadı. «Babam şimdi onlara hayatlarında unutamayacakları bir ders verecek.»

Heyecandan titreyerek, yapının ötesinde ellerinde bir şey tutan Nicholson'u ve babasını gösterdi. Bakırcı John, şapkasını ve paltosunu çıkarmıştı.

57

John, babasının yapmak üzere olduğu şeyi hemen anladı ve şaşkına döndü.

«Henry, cinayet işleyecekler,» diye fısıldadı.

Ağabeyi hiç karşılık vermeden gözlerini babasıyla Nicholson'a çevirdi. Saldırganlar, kendi işlerine dalmış olduklarından,, iki adamın sundurmaların arkasına doğru ilerlediklerini fark etmemişlerdi. Brodrick ve Nicholson, yere eğilip bir an durakladıktan sonra, hızla John ile Henry'nin yanma koşup kendilerini yere attılar.

Bakırcı John, gözleri zaferle parlayarak :

«Simdi onları kıstırdık,» dedi.

Bir dakikalık sessizliğin ardından, patlamanın gürültüsü ve adamların bağrıışmaları duyuldu.

Bakırcı John, ayağa kalkarak tek bir kelime söylemeden, Nicholson'un yüzüne baktı. Barutla uçurulan sundurmanın arkasından altı kişinin içinde tek sağ kalan ve az önce zafer türküleri okuyan adamın yüzü belirdi.

Heyecan ve korkuyla olayı izleyenler, patlamanın süreceğinden endişelenerek panik içinde kaçmaya başladılar. Bakırcı John : «Arkalarından gidin!» diye bağırdı. «Hiç birini kaçırmayın!» Babası, adamlarıyla birlikte kalabalığın içine girip bastonunu bir sağa bir sola sallarken, John, büronun basamaklarından, önderlerini az önce kaybeden saldırganların kaçışlarını, .babasının sopasıyla onları kovalamasını, üzülen seyretti. Kovaıananların üzerlerine geldiklerini sanan Cornwall'li kadın ve çocukların bağrıışmalarını, birden boşalan şiddetli yağmurun altında sıırılsıklam olan adamları ve sönme üzere olan ateşin iyiden iyiye yok olduğunu gördü. Karanlık ve şiddetli yağmurun altında artan karışıklıkta, dost dostu dövüyor, düşman düşmanı kucaklıyor ve bu arada Bakırcı John yine emirler veriyor, oğlu Henry'yi yardıma çağırıyordu...

Ortalık yatıştığında, sabah saat iki buçuk olmuştu. Bir dü-

58

zine kadar adam yakalanıp büroya kapatılmıştı. Saldırganlardan birkaçı da, karanlıkta tanınmadıklarını sanarak dağa ya da «vlerine doğru kaçmışlardı. Cornwall'li işçiler ve aileleri madendeki yapılara götürüldüler. Sabaha kadar yapılabilecek başka şey yoktu. Bakırcı John, daha şimdiden bir elinde rom bardağı olduğu halde, büroda Nicholson'a emirlerini yazdırmaya ^başlamıştı.

«Doonhaven'lı adamların ileride başka bir karışıklık çıkarabileceklerini sanmıyorum. Geceki olaya karışmayanlar, sabaha işlerine dönecekler ve bu arada kasabadaki bazı işsiz kişiler de iş istemeye geleceklerdir. Madenden dağın yamaçlarına kadar uzanan tüneli de, sundurma gibi yok edeceğiz. Nicholson, en geç kırk sekiz saat içinde sundurmanın geri kalan birikintilerini temizlet ki, bir an önce yenisinin yapımına başlayabilsin. Oradaki cesetleri de gömdürmek zorundayız, yani, kalan parçalarını.. Eğer kaldıysa... Evet, beyler, bu geceki yardımınız için her birinize ayrı ayrı teşekkür ederim. Hepinize minnettar kalacağım. Çok yorgun değilseniz, Clonmere'e gidip bir şeyler içebiliriz..» Adamlardan biri, ötekiler adına da konuşarak çok yorgun olduklarını, dinlenmek istediklerini söyledi. Bunun üzerine, John Brodrick ve iki oğlu gruptan ayrıldı ve Doonhaven'm sessiz sokaklarından geçerek Clonmere'e vardılar. Korku ve kaygı içinde bekleyen Jane, Martha ve hizmetçiler, Brodrickleri sağ esen görünce sevinç göz yaşları dökmeye ve bağırışmaya başladılar. Bakırcı John, eli ile hizmetçilerinin dağılmalarını işaret ederek

:

«Bu kadarı yeter,» dedi. «Hepimiz çok iyiyiz, aramızda çok şükür yaralanan kimse yok. Sanırım, John'un yüzündeki kesik de kısa zamanda kapanır. Hemen bir şeyler yiyip içelim. Sonra da birkaç saat uyuyalım. Sabaha işimiz var.»

Kitaplıkta, dördü birden ayakta durdular. Baba elinde bir kadeh içkiyle kızma gülümserken hayatından memnun görünüyordu. John, başını iki elinin arasına almış düşünüyor; ve Henry

59

sırılsıklam elbiseleri içinde titreyerek kadehini babasının onuruna kaldırıyordu.

«Ne olursa olsun, yendik onları, değil mi baba?» diye sordu.

«Evet, Henry,» dedi Bakırcı John, «yendik onları.»

Başarıları üzerine karşılıklı içki içtiler.

Jane, 'Her halde madene bir zarar veremediler ve Morty Donovan da yenilgiyi kabullendi,' diye düşündü. Babası ve ağabeylerine bir şey olmamıştı. John'un önemsiz bir yarası vardı. Birden, John'un sinirlenerek, sıırılsıklam elbiseleri içinde titreyen Henry'ye bağırdığı duydu.

«Lütfen gidip elbiselerini değiştir, Henry; bu geceki çalışmalarının bir hastalığa sebep olmasını mı istiyorsun?»

Jane pencerelere vuran yağmurun sesini ve dışarıda uğul-dayan rüzgârı dinlerken, içinde garip bir duygu vardı.

Sabaha kadar hepsi mışıl mışıl uyudular. Rüzgârın hızı azaldı.

Yağmur durmuştu. Beş mil kadar ötede, çalılıların ve kayaların arasında ters dönmüş bir araba ve yanında boynunu kırmış olan Morty Donovan yatıyordu.

6

HER AYIN birinde, durum ne olursa olsun, John Brodrick, Duncroom'lu ortağı olan Robert Lumley'ye bir mektup yazarak, madende ve Doonhaven'daki gelişmeleri bildirirdi. Robert Lumley'yi yılda bir ikiden çok görmediği ve adamla arasında yakın bir

arkadaşlığı olmadığı halde, ortaklık kurduğu günden beri, her ayın başında Clonmere'den, Londra'dan, 3ath'-

60

den, Lletharrog'dan, Bronsea'den kendi mühürüyle mühürlenmiş bir mektup gönderirdi :

«Size haber vermekle sonsuz kıvanç duyuyorum, aziz dostum, Bay Lumley. Bu yıl kârımız geçen yılınıki de aşmıştır. On dört şubat günü Slane bankasındaki hesabınıza iki bin-pound yatırdım.»

John Brodrick her zaman olduğu gibi, sevinçli haberin peşinden biraz üzücü olanları da eklerdi.

«Üzülerek yazıyorum,» diye eklerdi. «Giderimiz bu yıl da çok oldu. Bn arada buharlı makinelerden bir tane daha aldirmek zorunda kaldım. Makinenin gideri gelecek yılki kârınızdan çıkarılacaktır. Baku- fiyatı çok yüksek olduğundan, şimdiki madenin çeyrek mil kuzeyindeki arazide bir deneme yapmak ilerisi için olumlu olacaktır sanının. Pahalı bir deneme olacaktır ama, şimdilik çok kâr bırakmasa bile, yeni bir maden için bu* kadar rizikoya girmeye değer.»

Ve maden ocağı kazılır, madende çalışmalar başlar, bu iş için birçok adam işe alınır, Doonhaven'dan, Bronsea'deki eritici merkezlere taşımak için yeni gemiler satılmır, başlangıçta yavaş yavaş, daha sonra hızla artan servetiyle, Brodrick yeni topraklar satın alırdı.

Daha sonra Clonmere'in sahibi, kasabadaki atamalarla da* uğraşmaya başladı.

«Doktor Beamish'in işinden ayrılması hepimizi üzüyor. Kasabada güvенеbileceğimiz bir doktora acele ihtiyacımız var. Duyduğuma göre Doon adasındaki garnizonun doktoru olan Armstrong, emekliliğini isteyip buralarda yerleşmeyi düşünüyormuş. Albay Leslie, onun çok iyi bir uzman olduğunu söylüyor. Sanırım, Doktor Beamish de kendisini iyi tanıyor. Bildiğiniz gibi, bu bölgede doktorlar dispanser üyelerinin oylanıyla seçilir. Benini üye sayım kasabadakilerin toplamının iki iç katı olduğuna göre, doktoru benim seçmeni gerekir. Doktor Armstrong ile anlaşmaHirsem, kendisinin dispansere doklar olarak atanmasına çalışacağım.»

61

«Sizin kiracılarınıza gelince,» diye eklerdi; «Kiralalarını ödemeyenki boş görmesiniz daha doğru okır. Çünkü onlar öteki kiracılarınıza da kötü örnek olurlar. Ben, kiralalarını ödemeyen kiracılarımdan hemen evi boşaltmalarını istiyorum.»

John Brodrick mektubun en sonunda da ailesinden söz ederdi.

«Kışı, her yıl ciduğu gibi, Llethaorog'da geçirmeyi düşünüyoruz. Henry'nin sağlığı hepimizi kaygılanamıyor. Brighlon'-da gördüğü bir doktor, kendisine sıcak iklimin iyi gelebileceğini söylemiş. Bu nedenle pek yakında B&rbadoes'a gidecek. John iyi. Her zamanki gibi tazianyle uğraşıyor. Hayvanları burada yaşüranıadığından, sizin orada olduğunuz bir zaman, Dunc-room'a getireceğini söylüyor. Kız! arım da iyiler ve benimle birlikte size saygılarını sunuyorkr...»

John Brodrick, mektubu imzalayıp mühürledikten sonra postalaması için Thomas'a verdiğinde, bir görevini daha yerine getirdiği için memnun olurdu.

Sonra evden ayrılarak bahçede biraz dolaşırdı. Koya doğru yürüyerek dalgalan seyreder, dubaya bağlı duran John'un yelkenlisine bakar, yüksek ağaçların üzerlerindeki kuş yuvalarını inceler ve Doon adasındaki garnizonun bacalarından çıkan dumanların gökyüzüne dağılışını izlerdi. Evin arkasından dolaşarak nutfak bahçesine vardığında, Barbara'nm, yaşlı Baird'-den sıcak bir evde taze şarabın nasıl saklanacağını öğrendiğini duya* ve dedesinin iiktirmiş olduğu ağaçların arasından geçerek Henry için yaptırdıkları yazlık eve gelirdi. Henry'yi yatağında uzanmış, Jane'i ise elinde bir kitap ile bulurdu.

Henry, gülümsemesi ve gözlerindeki parıltıyla, her zaman olduğu gibi bu defa da babasını, sağlığının iyiye gittiğine inan-
dırabilirdi.

«Görüyorsunuz, efendim,» dedi gülerek. «Burada iyi dinleniyorum. Öğleden sonra Jane yanıma geldiğinde uyuyordum.»

Jane: «Hayır, Henry, uydurma,» diye atıldı. «Ben senin isteğin üzerine geldim. Sen yüzünde yorgun bir ifadeyle yatı-

62

i

yordun. Keşke uyuyor olsaydın. Doktor Armstrong, John'a, senin yeteri kadar dinlenmediğini söylemiş.»

«Willie Armstrong yaşlı bir adam. Benim derdimin kışta beri süren bir soğuk algınlığı olduğunu bilmiyormuş gibi, gereğinden çok titiz davranıyor. Beni Barbadoes'dan döndükten sonra gör. Vücuduma dövmeleler yaptıracağım. Sakal da bırakacağım. Yürüyüşe mi çıkacaktınız, efendim? Ben de sizinle birlikte gelebilir miyim? Bugün yeteri kadar dinlendim.»

Henry, halsizliğini gizleme çabası içinde ıslık çalarak yerinden doğruldu ve babasının koluna girerek malikâneye ait işlerden söz etmeye başladı.

Jane, 'Babam konuşmaya dalacak ve fark etmeden çok uzaklaşacaklar', diye düşündü. 'Sonra da Henry, kendini çok yorgun hissettiğinden akşam yemeğini yiyemeyecek ve bu da Barbara'yı üzecek.'

Ağabeyinin yazlık evinde yalnız kalan Jane, Henry'nin aylardır bu yatakta sabah akşam neler düşündüğünü merak etti. Konuşmayı, insanları, yolculuk etmeyi seven birinin, bunlar olmadan nasıl yaşayabildiğini düşündü. Henry'den başka herkes, kesinlikle, bu durumda çok huysuz ve sinirli olurdu. Ama o, hasta olsa bile ailesini üzmemek için belli etmezdi. Ailenin her kişisiyle ayrı ayrı ilgilenir, her birine iyileştikten sonra düzenleyeceği piknikleri, gezileri anlatırdı.

«Ben Barbadoes'e gitmeden önce, hiç olmazsa bir defa pikniğe gideceğiz,» demişti o gün. «Atlarımızla, her zaman olduğu gibi Hungry Hill dağındaki göle gideriz. Willie Armstrong, garnizondan Dickie Fox... Aaa Jane utanma... Anneleri izin verirse Fanny-Rosa Flower ve ağabeyi Bob da gelirler, hepimiz hoş vakit geçiririz. Aramızda hasta ve üzgün kimseye yer yok.»

Piknikte yapacaklarını coşkuyla anlatırken şiddetle öksürmeye başladığında, Jane, ağabeyinin madendeki karışıklıktan döndüğü gece sırsıklam elbiseleri içinde titreyişini hatırladı. Neyse, o konu da kapanmıştı. Artık ne hırsızlık, ne kavga, ne de

63

Morty Donovan vardı. Sam Donovan çiftliği satmış ve Doon-haven'de bir dükkân açmıştı. Kuşkusuz, Morty Donovan ailesinden birinin dükkân açmasını onursuzluk olarak nitelendirir-di. Donovanların öbür oğlu, Denmare yolunun üzerinde bir kulübede yaşıyordu. Birkaç domuz ve bir inek besliyor, izinsiz? viski satıyordu. Evet, Donovanlar artık Brodrickleri tedirgin etmeyeceklerdi. Eski maden geliyordu, yenisinde de çalışmalar başlamıştı. Bütün işler iyi gitmekteydi. Henry de iyileşse ne kadar mutlu olacaklardı. Birden, Jane'e bir ürperme geldi. Henry Barbadoes'e gittiğinde burada çok yalnız kalacağını düşündü. Şiir kitabını, yastıklarının ve örtüsünü toplayarak eve doğru yürüdü.

Yokuştan denize baktığı zaman, John ve Doktor Armst-rong'un yelkenliyi dubaya bağladıklarını gördü. John'un tazılarını çalıştırmak için Doon adasına geçmişlerdi. John, kız kardeşini görüp el salladı. Çok neşeliydi. Köpekler bir an önce kıyıya çıkabilmek için sabırsızlanıyorlardı. Geçen yıl kazanmış oldukları gümüş kupayı, John yemek odasındaki vitrinde övünçle saklıyordu. Fanny-Rosa Flower, babasıyla birlikte Henry'ye bakmaya geldiğinde John ona kupayı göstermiş ve Fanny-Rosa da en ciddî tavırla John'a, Brodrick damgasını gümüş kupaya işletmesini söylemişti. Fanny-Rosa çayım yudumlarken bir yandan da gözünün ucuyla utangaçlığından ne yapacağını, ne konuşacağını bilemeyen John'u süzmekteydi.

Jane, Fanny-Rosa'nın söylediklerinin gerçekten ne kadarına inandığını, ne kadarını da kendini eğlendirmek ve John'u kızdırmak için yaptığını merak etmişti.

Flowerlar ayrıldıktan sonra Jane, Fanny-Rosa'yı çok güzel ve sempatik bulduğunu düşünürken, Doktor Armstrong -genç kızm biraz fazla gösterişli, hareketli ve babası gibi tasasız olduğunu söylemişti.

«Sizin beğendiğiniz tip nedir, o halde?» diye, Jane bütüo rsaflılığıyla sormuştu.

64

Adam, Jane'e çok şeyler söylemek ister gibi uzun uzun •foakmış ve ileride hastası olabilecek kimseye hayran olmamayı meslek gereği öğrendiğini ve bu tip işleri Dickie Fox gibi garnizondaki genç subaylara bıraktığını söylemişti.

Bütün bunları, John ve Doktor Armstrong yelkenliyi dubaya bağlarlarken kafasından geçiriyordu. Şimdi de elindeki şiir kitabının Ttğmen Fox tarafından, içinde, 'Sevgilimin Odasına Girdiğimde' adlı bir şiir işaretlenerek gönderildiğini, Doktor Armstrong bunu duyarsa nasıl karşılayacağını düşündü.

Bu sırada, yatak odasının penceresinden, yemeğin hazır olduğunu ve John'un bu defa da geç gelip babasını kızdıracığını söyleyen Eliza'yı gördü.

Aynı anda, babası, Henry ve Barbara ağaçların arasından gözüksüler. Jane, 'Çok mutlu bir aileyiz. Keşke hep böyle süccbilsen, sonbahar gelince evi kapatıp Bronsea'ye gitmek zorunda olmasak, Henry bizden hiç ayrılmasa,' diye düşündü. Eylül geldiğinde, Henry yolculuk hazırlıklarına başlamıştı. Babasının gemisi olan 'Henrietta'yle Bronsea'ye kadar gidip oradan Liverpool'a geçecek ve Barbadoes'a giden gemiye binecekti. Şimdi, eskisine göre daha az öksürüyor ve daha sağlıklı görünüyordu. Doonhaven'dan ayrılacağı gün, uzun zamandır hazırlandıkları piknik yapıldı. Clonmere'den, atlarla Hungry Hill tepesine gitmek üzere yola çıktılar. Kızgın güneş, ılınmış çimenler, kokulu otlar, durgun gölün üzerinde uçuşan küçük sinekler ve yosunlu kayalar arasında hoş vakit geçirebileceklerini vaat ediyordu.

Dağda, batıya doğru ilerlerken yolun bittiği noktada John atından inerek ağabeyine yardım etti. Bu arada Tim de piknik çantalarını yüklenmişti. Ne gruptu! Güneşten korunmak için büyük bir gölgelik taşıyan Barbara, boya takımlarıyla Eliza, Jane elinde iki şiir kitabı ve iki yanında iki genç subay, Teğmen Fox ve aslında Eliza için getirilen Teğmen Davies, Henry'-aın atını çeken Doktor Armstrong, gruba önderlik yapan Bob

65

Flower ve atının üzerinde engebeli araziden giderek herkesi,, özellikle John'u endişelendiren Fanny-Rosa Flower, birlikte ilerliyorlardı.

Göle vardıklarında Barbara hiç vakit kaybetmeden yere örtüleri yaymaya ve yemekleri hazırlamaya koyuldu. Bu arada çimenlerin üzerine uzanmış olan Henry de mutlu görünüyordu.

Fanny-Rosa uzun eteklerini toplayarak kayanın üzerine çıktığında John onun yanına gitmek istedi; ancak, çevresindekilerin, kız bacaklarını açtığı için yanaştığını sanacaklarını düşündü. Bir türlü karar veremediğinden, gölün kıyısında ayakta durdu.

Jane, iki genç subayla birlikte gözden kaybolduğunda, Doktor Armstrong içini çekerek Barbara'ya yardım etmeyi teklif etti. Barbara kibarca:

«Çok teşekkür ederim,» dedi. Adamın neden iç çektiğini ve eliyle hazırlamış olduğu kıymalı böreklerin ne olduğunu, merak ediyordu. Bu durumda, bir yolunu bulup ailesine, beyaz etleri konuklara ayırmalarını söylemeliydi.

Tam o sırada Eliza kızgın bir tavırla kolundan çekti. Fısıldayarak :

«Jane ile konuşsan iyi olur. iki genç subayla kayanın arkasına gitmiş. Çok uygunsuz değil mi? Yüzbaşı Flower bile kim bilir ne düşünür,» dedi.

Barbara kıymalı börekleri ararken, sabırsızca :

«Yüzbaşı Flower kendi kardeşine baksm. Jane, subaylarla birlikte kelebek yakalıyor,» diye karşılık verdi.

Eliza soluyarak, kayaların arkasında yalnızca kelebekler olmadığını, sevimsiz bulunduğu Teğmen Davies'i, resim yaparken yanına yanaştırmayacağını bildirdi.

Barbara, bir yandan az önce bulduğu kıymalı börekleri yerleştirirken dalgınlıkla: «Belki"yanaşmak istemeyecektir,» diye karşılık verdi ve doktor Armstrong'a; «Herkes, yemeğin hazır olduğuna söyler misiniz?» dedi.

Adam, hemen yerinden doğrulup Jane ve iki subayın ya-

66

1

ına gitti. Hep birlikte döndüklerinde, Doktor Armstrong kuşkuyla subayları süzüyordu.

Henry :

«Kendimi çok iyi hissediyorum, Willie, meslektaşlarınız beni niçin Barbadoes'e göndermekte diretiyorlar?» diye, önündeki yemeklerden gözünü ayırmadan sordu. «Barbara, çok acıktım; bana iki parça börek ver, lütfen.»

Az sonra, bütün grup yemeklerin başına toplanmıştı.

Fanny-Rosa bağdaş kurarak Henry'nin yanına oturmuştu; Henry'nin bugünlük Sultan, kendisinin de bir köle şarkıcı olduğunu söylüyordu.

Henry: «Gerçekten öyle olsaydı, ne komik olurdu,» dedi. «O halde size Barbadoes'den bilezikler ve küpeler getireyim. Köle kızlar kendilerini bir erkeğe teslim edecekleri zaman takarlar bunları.»

«Ne olur getirin,» diye yalvardı Fanny-Rosa. «Bir de tef getirirseniz, sizin için dans da ederim.»

O an, John da aynı rahatlıkla konuşabilmeyi istedi. Henry ve Fanny-Rosa'nın bunu Avrupa'da öğrenmiş olabileceklerini, düşündü. «Barbadoes'den sıkıhrsanız Napoli'ye, bizim yanımıza gelin, olmaz mı? Ben kışı Napoli'de geçirmeye kararlıyım.»

Bob Flower: «Hayret, annem ve babam bana İtalya'dan hiç söz etmediler,» diye atıldı. «Bu kış İtalya'ya gidebileceğimizi sanmıyorum.»

«Aslında, sen o zamanlar kışlarda olacaksın. Ben kararımı verdikten sonra, annemle babam beni kırmazlar. Napoli'de Ve-züv'ü seyrederek. Babam müzik ve şarapla hoş vakit geçirirken, ben de çingene elbiselerimi giyip başıma karanfil takar ve size balkondan öpücük gönderirim, Henry.»

Bob Flower: «Söylediklerine hiç aldırmayın,» dedi. «Yazık ki iki kardeşim de biraz manyak.. Matilda, Fanny-Rosa'-dan da beter... Dadıların gittiği günden beri bütün vaktini

67

ahırda geçiriyor. Andriff malikânesi tam anlamıyla bir deli evini andırıyor.»

«Zavallı Bayan Flower!» dedi Barbara. «Annenize yardımcı, kardeşinize iyi örnek olmanız gerekir. Jane, sizden üç yaş. küçük olduğu halde, bana çok yardımı dokunuyor.»

«Evet, ama Jane başkaları için yaşıyor, Bayan Brodrick. Bense yalnızca kendimi düşünürüm. Daha dün babam, 'Günü gün etmeye bak kızım, şurada kaç günlük ömrümüz olduğunu bilmiyoruz,' diyordu.»

«Çok doğru,» dedi Henry. «Ama hepsinden önce Napoli'de buluşalım ve balkondan öpücük göndermeyi unutmayın.»

Yemek bittikten sonra herkes dilediğini yapmak üzere serbest

kaldı. Henry, Barbara'mn yanında, gölgeliğin altına uzandı. Jane,

yanındaki iki genç subaya şiirlerini okumaya başladı. Eliza, Doonhaven limanının resmini yapmaya koyuldu. Bob Flower biraz Ötede horluyordu. Bu arada John da oturduğu yerden göle küçük taşlar atıp onların oluşturduğu dalgacıkları seyrediyordu. Arada bir kabarcıklarla suyun yüzüne çıkan balıkları gördükçe, oltasını getirmede için üzülmüyordu. Can sıkıntısından ne yapacağını bilemediğinden, gölün kıyısında yürümeye başladı. Hungry Hill tepesi bu yaz gününde ne kadar sessizdi. Üç mil doğuda, babasının madeninin bulunduğunu, kimse anlayamazdı. Yosunların üzerinde ayaklan kayarak yürürken, göl suyunun acı kokusunu içine çekiyordu. 'Zavallı-Henry, yerde uzanacağına, burada benim gibi ılık rüzgârı yüzünde duymayı tercih eder her halde,' diye düşündü. O anda, öncekilerden daha gürültülü bir su sesi işitti. Büyük bir alabalık göreceğini sanarak kayanın üzerine çıktığında gözlerine inanmadı. Fanny-Rosa çırcıplak göle atlamış, suyu iki yana iterek yüzüyordu.

Kız başını sudan çıkarıp John'u gördüğü zaman, kardeşleri gibi utanacağına, tatlı bir gülümsemeyle :

«Siz neden girmiyorsunuz, su çok güzel,» dedi.

John utancından kıpkırmızı olduğunu hissetti. Hiç bir şey/
68

söyleyemeden, göle arkasını vererek hızla uzaklaşmaya başladı. Önündeki çukuru göremeyip çalılıkların arasına yuvarlanarak bileğini incittiği sırada, yanından küçük bir kuşun özgürlük türküsünü söyleyerek havalandığını gördü. Burkulmuş olan bileğine bakarken, birinin yanına gelip oturduğunu hissetti. Başını çevirdiğinde yanibaşında omuzlarına dökülen ıslak saçları ve gözlerindeki panltıyla daha da güzelleşmiş olan Fanny-Rosa'yı gördü.

Fanny-Rosa alçak sesle:

«Yaptığımı çok ayıp buluyorsunuz, değil mi?» diye sordu. «Benden öğreniyor musunuz şimdi?»

John, gözlerini kızıdan ayırmadan:

«Hayır, hayır,» dedi. «Anlamıyorsunuz, sizi çok hoş bulduğum için uzaklaşmak zorunda kaldım...»

Kızın tatlı gülümsemesi karşısında kekeleydi, ama başka bir şey söyleyemedi.

«Bayan Brodrick'e anlatmayacaksınız değil mi?» diye yalvardı kız.

«Belki anneme yazar ve beni de bir daha Clonme-re'e çağırılmaz.»

«Kimseye bir şey söylemeyeceğim.»

Bir an sessizlik içinde kaldılar. Fanny-Rosa, ince uzun parmaklarını çimenlerin arasında gezdiriyordu. Daha sonra, elini John'un elinin yanına yaklaştırdı. Onun yine de bir şey söylemediğini görünce, elini tutarak:

«Bana çok kızgın olduğunuzu sanıyorum,» dedi.

«Kızgın olmak mı? Fanny-Rosa, size kimse kıyamaz,» diye karşılık verdi ve çalılıkların arasına uzanan kızı, kolları arasına alarak uzun uzun öptü.

Fanny-Rosa gözlerini açtığında bir eliyle John'un yüzünü okşayarak:

«Beni uzun zamandır öpmek istiyordunuz, öyle değil mi?» diye sordu.

«On aydır,» dedi John. «Hep istedim;»
«O halde, şimdi düş kırıklığına uğradınız mı?»
69

John: «Hayır,» dediği sırada içindeki duyguları ve bedeninin duyduğu sonsuz özlemi açabilmeyi istiyordu. Ancak, iyi ifade edemeyeceğini bildiğinden, fundaların arasında uzanan kıza, taparcasına uzun uzun bakmakla yetindi.

Fanny-Rosa parmaklarını teker teker John'a öpmesi için uzatarak : «Sizin, tazılarınızdan başka hiç bir şeye ilgi duymadığınızı sanırdım,» dedi. «Andriff'e geldiğiniz gün, bir kış günüydü, hatırlıyor musunuz? O gün siz tasasız, ağabeyiniz ise ciddî görünüyordu. Oysa ikinizi de tanıdıktan sonra tam tersi olduğunu anladım. Henry neşeli, siz durgunsunuz.»

Henry'nin adım duyar duymaz, az önce ikisinin gülüşmeleri, şakalaşmaları John'un gözleri önüne geldi ve ağabeyini gerçekten kışkandıgım hissetti.

«Henry'yi seviyorsunuz, değil mi?» diye sordu. «Onu herkes sever.»
«İkinizi de seviyorum.»

Biraz ötede sesler duydular ve Fanny-Rosa yüzünü asarak: «Aramızda neler geçtiğini merak ediyorlardır,» dedi. «Belki, yanlarına gitsek daha iyi olur.»

Ayağa kalkarak elbisesindeki otları silkelerken, John, onun kendisinin duygularından ne kadar habersiz olduğunu ve işitirse çok komik bulabileceğini düşündü. Az önce onu kollan arasına alarak öptüğü an, yaşantısının en unutulmaz dakikalarından biri olmuştu. Çıplak vücudu, dudaklarında dolaşan ince parmaklar ve fundaların arasmda uzanmış halini aklından hiç bir zaman çıkaramayacaktı.

Oysa, Fanny-Rosa için yalnızca küçük bir değişiklik ve banyosundan sonra eğlenceli bir an olmuştur diye düşünürken, ağabeyine, Willie Armstrong'a ya da genç subaylara da aynı davranışta bulunur muydu diye merak etti. Fanny-Rosa, şimdi yine bir çocuk gibi, Jane'nin önceki yıllardaki halini' hatırlatan tavnıyla, elini eline vererek tepeye doğru yürümeye başladı. Bir

70

yandan da Simon Flower'ui bir Noel günü kiracılarını nasıl sarhoş ettiğini anlatıyordu.

Kalabalığa yaklaştıkları zaman, Fanny-Rosa elini John'un elinden çekti. John da, orada kalıp tatlı tatlı sohbet edecek gücü kendinde bulamadığından, sessizce atlann yanında duran Tim'e yardım etmeye gitti. 'Her şey burada bitti,' diye düşünmekteydi. Henry: «Ne güzel bir gün geçirdik,» diyordu. «Şimdi de hepiniz beni uğurlamaya geleceksiniz, değil mi?»

Taşların ve çalıkların arasından arabanın bırakıldığı yere doğru yürürlerken, Fanny-Rosa'nın başlattığı şarkıya hepsi koro halinde katılmışlardı. Hava kararmaya başlamış, batmak üzere olan güneşi birkaç bulut gölgelemişti. Göl, kayalar, fundalıklar geride kalırken, Jane de çok güzel bir gün geçirmiş olduğunu düşünüyordu. Kalabalık, dağdan inerek Doonhaven'a vardığında, Casey, bir. başka adam ve Andriff malikânesinin damadı, Henry'yi uğurlamak için alanda bekliyorlardı. Hep birlikte limandaki gemiye doğru

yürüdüler. Bakırcı John, rıhtımda geminin yüklenmesini seyreden Nicholson'un yanına gitti. Oğlunun, hemen arkasından geldiğini görünce, adamlara merhaba bile demeden:

«Kendini çok yorgun hissetmiyorsun ya, oğlum?» diye sordu.
«Hayır, efendim. Hayatımın en güzel günlerinden birini geçirdim.»
«Çok iyi, çok iyi... işini de çabuk bitirdin. Aslında uzun uzun vedalaşmaya vakit de yok. Kaptan seni bekliyor. Rüzgâr yardımcı olursa, Bronsea'ya erken varırsınız.»

Henry, kız kardeşlerini öptü, erkek kardeşinin ve arka-daşlanmı ellerini sıktı. Her zaman olduğu gibi, herkes aynı anda konuşuyordu.

Eliza: «Bize Barbadoes'den birer şal getir, Henry,» diyor;
Barbara: «İlâçlarını almaya unutma, hayatım,» uyarısında bu-
71

lunuyor; genç subaylar da: «Sakın yanında bir yerli kızla geri dönme,» diyerek gülüşüyorlardı.

Babası: «Çabuk iyileş oğlum, senden başka hiç bir şey istemiyorum,» dedi ve oğlunu gemiye doğru götürdü.

, «Napoli'de buluşacağız, değil mi, Fanny-Rosa? Söz, değil mi?»

Kız gülümseyerek başını salladı:

«Sizi balkonda bekleyeceğim.»

Gemide hemen makineler çalışmaya başlamış, tayfalar yolculuk hazırlıklarına koyulmuşlardı.

Jane: «Daha çok beklemeyelim,» dedi. «Geminin limandan uzaklaşmasını görmekten hiç hoşlanmıyorum.»

Fanny-Rosa:

«Ama ağabeyiniz orada,» diye karşılık verdi. «Bakın, Henry bu yana doğru bakıyor; bir şeyler söylüyor.»

Bakırcı John :

«Duyamazsınız,» diye atıldı. «Rüzgâr onun sesini uzaklaştırıyor... Evet, Jane haklı. Burada daha çok durmamız anlamsız. Körfeze doğru yürürsek, gemiyi oradan daha iyi görebiliriz.»

Geriye dönerken, üzerine atlayan bir köpek neredeyse onu yere düşürüyordu. Küfür ederek elindeki bastonunu hayvanın sırtına indirdi. Hayvan, topallayarak sahibinin dükkânına kaçtı. Bakırcı John :

«Hayvanınızla ilgilensiniz iyi olur,» diye dükkânın sahibine bağırdı.

Adamın, kavga etmek ister gibi bir durumu vardı. Bakırcı John, başını kaldırıp onun yüzünü gördüğü zaman, hemen geri dönerek alana doğru yürümeye başladı. Dükkân sahibi, sinirli bir tavırla, incilmiş olan köpeğinin yanına eğildiğinde, kendi kendine söyleniyordu. Bir anda çevresi, ne olup bittiğini merak eden kişilerle sarılmıştı.

Barbara: «Ne kadar kötü oldu,» diye fısıldadı. «Gördün mü?»

Jane yavaşça:

«Evet,» dedi. «Evet... Sam Donovan.»

Babaları, olayla ilgili hiç bir söz söylemedi. Fanny-Rosa'-nın atına binmesine yardım edip Bob Flower'la birkaç kelime konuştu; Duncroom'a gittiğinde, dedesi Robert Lumley'ye bir mesaj

iletmesini istedi. Az sonra, Doktor Armstrong ve iki subay, herkesle el sıkıştıktan sonra ayrıldılar; Flowerlar Andriff'e doğru yola koyuldular. Brodrickler de babalarının arabasına binerek Clonmere yönünde ilerlediler. Güneş batmıştı. Clonmere'e vardıklarında bir iki dakika kapıda durup, körfezde yol almakta olan 'Henrietta'yı, Doon adasının arkasında kaybolun-caya kadar izlediler.

Bakırcı John yavaş yavaş eve doğru yürüdü. Barbara ve Eliza da babalarını izlediler. John ile Jane de birlikte sahile doğru yürüdüler.

Jane: «Keşke öyle yapmasaydı,» dedi.

«Ne demek istiyorsun?» diye sordu John.

«Keşke babam, Sam Donovan'ın köpeğine vurmasaydı.»

«Ha, o mesele... Evet, hiç değilse bugün olmasaydı. Köpeğe şöyle bir bakabilirdim ama, babam kızar, üstelik adam da yanlış anlar diye göze alamadım.»

«Senin yapabileceğin hiç bir şey yoktu. Barbadoes'un havasının Henry'ye iyi geleceğini sanıyor musun?»

«Ondan hiç kuşum yok. Baharda da Napoli'ye gidecek. Fanny-Rosa'yla buluşacak orada.»

John, geri dönerek eve doğru yürümeye başladı. Jane, ağabeyinin koluna girdi. İkisi de durgundu, Henry'yi düşünüyorlardı. Jane, onun neşeli bakışlarını, gülüşünü, gemiden el sallamasını gözlerinin önüne getirdiğinde, ne kadarının sahici ve ne kadarının da hastalığını ailesinden ve kendinden saklama ça-basıyla yapmacık olduğunu merak etti. Bu sırada, John'un gözleri önünde, Napoli'de bir balkon ve balkondan aşağıya saçm-

72

73

daki karanfili ağabeyine atan Fanny-Rosa canlanıyordu. Belki, Napoli'de de Hungry Hill tepesindeki gibi göller vardı. Belki Fanny-Rosa, orada Henry'nin de gözleri önünde soyunarak suya girecek, sonra onunla da el ele yürüyecek, fundaların arasmda uzanarak öpüşmek isteyecekti. Henry, kendisinden daha zeki, sevimli ve her bakımdan da daha değerli bir kişiydi. Ama, Henry hastaydı... Ağabeyini bu kadar alçakça kıskandığı için kendinden iğrendi. Hen^yi çok sevdiği halde, Fanny-Rosa'nın ona bir defa gülümsemesini bile çok görüyordu. Oysa, belki de Henry yakında ölecekti ve belki de Fanny-Rosa'nın bir defa gülümsemesi onu birkaç zaman dertlerinden uzaklaştıracak, ölümünden önce mutlu kılacaktı.

Jane, ağabeyinin garip durumunu görünce şaşkınlıkla sordu: «Bir şey mi oldu? Yoksa hasta mısınız?» «Hayır,» dedi John. «Hiç bir şeyim yok.» Bir an durakladıktan sonra eve doğru yürüdüler. John, Clonmere'de mumların yandığını ve perdelerin kapanmış olduğunu gördüğünde, Fanny-Rosa'ya duyduğu özlemin dışında hiç bir şey düşünemiyordu. O anda, kıza sahip olabilmek için her şeyi yapmayı göze alırdı.

1827 YILININ sonbaharında, Bakırcı John birçok güçlüklerle karşılaşmıştı. Kasım ayında havalar bozuk gittiğinden, bakırın Doonhaven'dan Bronsea'ye taşınması imkânsız olmuş, yeni açılan

maden ocağı tahminlerden de az kâr bıraktığından kapatılmıştı. Nicholson çok derine indiğinden, su basıncı çalışmaları engellemiş ve birkaç yüz pound'a alman pompa bile

74

işe yaramamıştı. Bu nedenle, o noktadan vazgeçerek biraz daha doğuda denemeler yapmışlardı. Barut kullanmadan bir delik bile açmanın imkânsız olduğu bu yerde, kayaları patlayıcılarla yok etmeye çalışmak çok pahalıya oturacaktı. Ayrıca, Bakırcı John'un barut fiçilerini Doon adasındaki garnizonda saklatıp imza atarak teker teker çıkarması gerekiyordu. Bu durumda, bakır fiyatlarının yüksek oluşu bile çok kâr sağlayamayacaktı.

Kasım ayında yağmur ve fırtınaların ardından yağın şiddetli kar, Clonmere'in sahibini daha da güç bir duruma soktu. Tarlalardaki patatesler kar altında çürüdüğünden, kiracıların birçoğu açlıkla karşı karşıya kalmıştı. Bu şartlar altında, Ned Brod-rick'den, kiracılara biraz hoşgörölü davranmasını istedi.

Bu kadar çok işle birden uğraştığı halde, çevredeki toprak sahiplerinden ne küçücük bir yardım, ne de bir teşekkür aldığı üzülerek düşündü. Robert Lumley çoğu zaman Dunc-room'da bulunmuyor, geldiği zamanlar da yalnızca madene uğrayıp kârının az olduğundan yakılarak geri dönüyordu. Den-mare'in Kontu, buralara yalnızca balık avlamak için gelirdi. Lord Mundy ise, son günlerde hasta olduğundan, pek çalışacak durumda değildi. Simon Flower'dan da yardım istemek çok anlamsız olurdu. Karısını uyuttuktan sonra, seyisleri oturma odasına alıp karşılıklı içki içen adamdan ne hayır gelebilirdi ki... Aslında, Flowerlar şimdi italya'daydılar. Henry onlara Flo-rence'de rastlamış, Napoli'de buluşmayı kararlaştırmışlardı. Henry'nin yazdığına göre, Barbadoes'in iklimi kendisine çok iyi gelmişti. Öksürüğü eskisine göre azalmıştı. Babası, hiç olmazsa ona üzülmemekten kurtuluyordu böylece. Oğlunun sağlığının birkaç ay içinde normale döneceğinden hiç kuşkusuz yoktu.

Bakırcı John, nisan ayının ortasında Lletharrog'dan Doon-haven'a döneceği yerde, Barbara'nın Paris'teki bir arkadaşından aldığı mektup üzerine İtalyaya gitmeye karar verdi. Kızının arkadaşı : «İtalya'dan yeni döndük,» diyordu. «Roma'da ve Napo-

75

İi'de kaldık. Henry'yle ve Flowerlarla tanıştık. Henry çok hasta görünüyordu. Bayan Flovver'm söylediğine göre, bütün bir hafta yataktan hiç çıkmamış...»

Bakırcı John daha çok okumayı gereksiz buldu.

«İtalya'ya gideceğim,» dedi. «Bütün kış, Henry'nin sağlığı için endişelendim durdum. Bu mektuptan sonra artık duramam.»

Barbara yalvararak :

«Biz de gelemez miyiz?» diye sordu.

«Hayır, yalnız gitmeyi tercih ederim. Flower ailesinden Henry'nin durumuyla ilgili bir mektup almamız garip. Simon Flower yazmaz; ama, karısı akli başında biri gibi görünüyor.»

«Henry bizim endişelenmemizi istememiştir,» dedi Barbara. «Bu yüzden hastalığını belki onlardan bile gizlemiştir.»

Eliza: «Lucy Mallet abartmış olamaz mı?» diye atıldı. «Henry'yi birkaç yıldır görmediği için eskisine göre çok zayıf bulabilir. Henry'nin mektuplarından anladığıma göre sağlığı iyi. Paskalya'dan önce Jane'e, karnavala katılacağını yazıyordu.»

Babası: «Belki son gücünü de orada yitirmiştir,» diye ekledi. «Önümüzdeki hafta içinde italya'ya gitmeye kararlıyım.

Cheltenham'da Robert Lumley'yi görmek istiyordum; ama, artık döndükten sonra görürüm onu.»

Barbara'yla birlikte, Henry'ye önceden haber verip vermemeyi düşündüler. En sonunda, John Brodrick oğluna sürpriz yapmayı uygun buldu. Bir süre daha işinin başından ayrılamadığı için, ancak mayıs ayında italya'ya hareket edebildi. Uzun deniz yolculuğundan hoşlanmadığından, Fransa üzerinden italya'ya gitti. Yolda madenin açıldığı 1820 yılından bu yana olan giderleri ve kârları aklından hesapladı. Bu arada pencereden dışarı bile bakmak istemedi. Hırsız ve sineği bol olan bu sıcak ülkeye bunca insanın neden gezmeye geldiklerini merak etti.

Mayısın sıcak, tozlu bir gününde Napoli'de arabadan indiğinde gözüne ilk ilişen, bir kahvede orospu görünüşlü bir kadınla şakalaşan Simon Flower oldu. Adam, eski komşusunu

76

yanıbaşında görünce hiç şaşırılmamıştı. Yanlarına gelmesi için Brodrick'e eliyle işaret etti.

«Aziz dostum, bu ne iyi bir rastlantı,» diyerek konuşmaya başladı.

«Bu hanım ingilizce bilmez. Yanında rahatça konuşabiliriz. Sizi gördüğüme çok memnun oldum. Ne arıyorsunuz burada?»

Bakırcı John uzun ve yorucu bir yolculuğun ardından Simon Flower'la sohbet etmeyi istemediğinden, çok vakti olmadığını söyleyerek Henry'nin otelini sordu.

Simon Flower şaşkınlıkla :

«Henry mi? Fakat Henry iki hafta önce Napoli'den ayrıldı.» dedi.

Bakırcı John hiç bir şey söyleyemeden bir an adama ba-"kakaldı. Sonra masaya oturup Flower'in ısmarladığı içkileri arka arkaya yuvarladıktan sonra :

«Bana neler olup bittiğini anlatsanız iyi olur,» diye ko-«ıuştu. «Hiç bir şey olmadı. Yalnız, buraya kadar boşu boşuna gelmişsiniz.

Her halde Henry'nin bulunduğu yerden de geçtiniz. Zavallı çocuk, son günlerde kendini pek iyi hissetmiyordu. Sıcaklar iyiden iyiye basmadan önce eve dönmek istedi. Şimdi yapacağınız en iyi şey, geldiğiniz yoldan onu izlemektir. Ama, hepsinden önce Napoli'de bir iki gece kalmalısınız. Bu hanım bir arkadaşını getirirse, birlikte hoş vakit geçiririz. Bir iki güzel yer biliyorum...»

«Henry'nin sağlığı çok mu kötüydü? Benim ve bütün ailemin endişe içinde olduğunu anlamanızı istiyorum.»

«Çok kötü olduğunu sanmıyorum. Bir kadeh daha içmez misiniz?

Buradaki tek eğlencemiz bu... Birlikte gezdiklerinden, kızım, Henry'nin sağlığı üzerine benden çok şey bilir. Onunla konuşsanız daha iyi olur.»

«Eşinizi ve kızınızı şimdi otelde bulabilir miyim?»

«Şüphesiz oradadırlar. Bu saatlarda otelde dinlenirler.

77

Onun için ben de buraya gelebiliyorum. Bu küçük hanım daha eşimle tanışmadı.»

Bakırcı John:

«öyle olduğunu sanırım,» dedi ve ayağa kalkarak komşusuna iyi günler diledi.

İşsiz güçsüz dolaşan adamların arasından hızlı hızlı geçerek otele vardı, kartvizitini Bayan Flower'm odasına gönderdi.

Bayan Flower telâşlı bir tavırla, odanın durumu ve kendt kılığı için bin bir kere özür dileyerek Bay Brodrick'i kabul etti. Evet, gerçekten iki hafta kadar önce Napoli'den ayrılmıştı Henry. Fanny-Rosa'yla birlikte oldukları sürece gezip eğlenmişler ve bu arada belki de kendisini biraz çokça yormuştu. Birden, bir sabah eve döneceğini söylediğinde, Fanny-Rosa ona çok kızmıştı. Ama, son günlerde çok öksürüyormuş. Napoli'den sıcak ve kuru bir günde ayrılmış. Bayan Flower'a, kendini yormadan, dinlene dinlene gideceğini söylemiş.

Bakırcı John, Bayan Flower'm anlattıklarını dinlerken kapı açıldı ve içeriye Fanny-Rosa girdi. Saçlarını italyanlar gibi dantelden bir şalla örtmüştü. O an, Bakırcı John bile Simon-. Flower'm kızının gerçekten güzel olduğunu fark etti. Kız, annesinin ziyaretçisini gördüğünde çok şaşırıldı.

«Bir şey mi oldu?» diye sordu.

«Buraya kadar boşuna gelmişim. Henry'yi görmeye gelmişim; ama eve dönmek üzere ayrıldığımı işittim. Malletlerden-aldığımız bir mektupta, Henry'nin sağlığının çok kötüye gittiği! yazıyordu. Bu yüzden, ben de Clonmere'e döneceğim yerde buraya geldim.»

Fanny-Rosa rahatlamış görünüyordu. Annesinin yanına çökerek elbisesinin firfiriyle oynamaya başladı.

«Karnaval Henry'yi biraz yordu sanıyorum,» dedi. «Çünkü, karnaval sonrası biraz hasta görünüyordu. İki üç gün yataktan hiç çıkmadı.»

Annesi: «Ne kadar sevimli bir insan,» diye sözünü kesti. «Onu hepimiz çok seviyoruz. Her halde karnavalın son gecesi»

78

epey yoruldu; Fanny-Rosa'yla birlikte bir şeyler seyretmeye gittiler ve eve çok geç saatte döndüler.. Öyle değil mi, kızım? Siz döndüğünüzde ben çoktan uyumuştum. Hele baban o gece hiç dönmemişti. Kim bilir nerelerdeydi. Neyse, ertesi sabah Henry odasından dışarı çıkmadı., öyle değil mi, Fanny-Rosa?»

Kız: «Hatırlayamıyorum,» diye karşılık verdi.

Bay Brodrick'e, Henry'ye çok selâm söylemesini isteyerek, odadan dışarı çıktı. Az sonra, John Brodrick de izin isteyerek Bayan Flower'm yanından ayrıldı. Flowerlann pek fazla yardımcı olmadıklarını düşündü. Her zamanki gibi tasasız bir hayat yaşıyorlardı. Orta yaşlı, evli barklı bir adamın kayınpederinden aldığı paralarla Napoli'de yaşaması, adi kadınlarla karşılıklı içki içmesi çok uygunsuzdu. John Brodrick, günde on saat çalışarak madeni en kârlı duruma getiriyor ve Simon Flower gibi serkeş biri de o kâra ortak oluyordu.

Napoli'den kötümser ve yorgun bir durumda ayrıldı. Yolda oğluna yetişip yetişemeyeceğini bilmiyordu. Her durduğu yerde; «Kumral, ince uzun ve hasta görünümlü biriyle karşılaştınız mı?» diye

soruyordu. Sekiz on gün önce, çevredeki bir kasabada yorgun görünen ve çok öksüren birinin kalmış olduğunu öğrendi. Postaya verilmesi için bir mektup bırakmıştı. Kime gönderildiğini hatırlayamıyorlardı ama, zarfın üzerinde Napoli'de bir adres yazılmış olduğunu sanıyorlardı. Otelde konuştuğu adamlar, ona, oğlunu birkaç şehir ötede bulabileceğini söylediler. Ama, John Brodrick, yol boyunca durduğu yerlerde oğluna rastlamış bir kimse bulamıyordu.

Flower ailesinin, haber aldıklarından hiç söz etmemeleri çok garipti. Henry, mektubu Napoli'de onlardan başka kimseye yazmış olamazdı. 'Belki de mektup ellerine geçmemiştir,' diye düşündü. Fransa'da ilerledikçe kendisine sıkıntı veren sıcaklığın azaldığını, ama yine de yolculuğunun çok zor geçtiğini hissetti. Dört haziran günü John Brodrick, Paris'in yetmiş mil kadar güneydoğusundaki küçük bir kasabaya vardı. Geceyi geçirmek için 79

L'ecu oteline girerken, 'Yarın sabah Paris'e vardığımda oğlum üzerine haber alacağım,' diye düşünüyordu. Şehirde Malletleri ziyaret edecek, belki de geceyi orada geçirecekti. Yolculuğunun dörtte üçünü tamamlamış olmak ve buradan öteye de oğluyla birlikte dönebilmek çok sevindirecekti onu.

Otelin sahibi, elinin tersiyle ağzını silerek yemekten dönüyordu. Bakırcı John bozuk Fransızcasıyla adama her yerde sorduğu soruyu sordu. İnce uzun, kumral ve belki hasta görünen bir genci görüp görmediklerini öğrenmeye çalışıyordu. Adam, John Brodrick'in sorusunu duyduktan sonra bir an du-raladı. Sonra elini Bakırcı John'un omzuna dayayarak, onun anlayamayacağı hızla, Fransızca bir şeyler anlatmaya başladı. Sözlerini bitirdikten sonra bir an odadan uzaklaşıp yanında karısı ve bir iki kişiyle döndü. Hepsi birden, telâşla Brodrick'i sorguya çekmeye başladılar. Bakırcı John sabırsızlanarak :

«Ben o gencin babasıyım. Burada hiç İngilizce bilen kimse yok mu?» diye sordu.

Bir an hiç kimse karşılık vermek istemedi. Sonra kadın soğukkanlı bir tavırla:

«C'est le pere. Quelle tristesse! Faut lui montrer la Cham-bre...»(*) dedi.

Bir iki dakika kadar kendi aralarında fısıldaştıktan sonra, otelin sahibi üzgün bir ifadeyle Brodrick'e dönerek, Doktor Ge-tif'i çağıracağını, onun İngilizce bildiğini söyledi. Bakırcı John, adamın sözlerini duyar duymaz daha beter endişelendi. Oteldeki kişiler kuşkusuz Henry'yi görmüşler, söz ettikleri doktor da oğlunu tedavi etmişti. Brodrick doktoru beklerken, adamlar kendi aralarında alçak sesle konuşuyorlardı. Yirmi dakika kadar sonra otelin sahibi, zayıf, uzun boylu bir adamla birlikte Brodrick'in yanına döndü. Doktor kibarca Brodrick'e selâm verdikten sonra, gözündeki gözlüğünü çıkarıp camlarını parlatmaya başladı.

(*) Bu, babası. Ne üzücü durum!..

80

«Onun babası mısınız?» dedi, alçak sesle.

«Evet. Oğluma bir şey mi oldu, yalvarırım doğruyu söyleyin? »
Bay Getif yutkundu.

«Çok üzgünüm,» dedi, en sonunda, «size çok büyük bir darbe olacak, biliyorum, efendim. Oğlunuzun ciğerindeki kan pıhtılaşmasının önüne geçebilmek için, elimden gelen her şeyi yaptım. Ama, hastalık çok ilerlemiş olduğundan...»

Bakırcı John kekeleyerek :

«Ne söylemek istiyorsunuz?» dedi.

«Beyefendi, dayanıklı olmanız gerekiyor... Oğlunuz dün sabah beşte öldü... Cesedi yukarıdaki odada...»

Bakırcı John, hiç bir şey söylemedi. Sokağa doğru baka-kalmıştı. Kiliseden çan sesleri geliyordu. Kravatını gevşetti. Bütün ağırlığını bastonuna vermişti.

«Oğlumun yanına götürür müsünüz beni?» dedi.

Hep birlikte merdivenlerden çıkmaya başladılar. İlk katta, caddeye bakan odaya girdiler. Perdeler sımsıkı kapanmıştı. Henry'nin başucunda ve ayakucunda ikişer mum yanıyordu. Çok genç ve mutlu görünüyordu. Elbiseleri, iskemlenin üzerinde düzgünce katlanmış olarak duruyordu. Kitapları, anahtarı ve cüzdanı masanın üzerindeydi. Otel sahibinin fısıldaması, sessizliği bozdu.

Doktor Getif:

«Bayan, hiç bir şeye el sürülmediğini, her şeyin kendi koymuş olduğu yerde durduğunu söylüyor,» dedi.

«Burada ne kadar zaman kalmıştı?» diye sordu Bakırcı John.

«Altı gün. İlk geldiği gün çok hastaydı ama kimseyi endişelendirmek istemediğinden, İngiltere'ye haber yollanmasını istemedi,» diye karşılık verdi.

«Ailesi üzerine hiç söz etti mi?»

«Hayır, efendim, çok rahatsızdı. Bütün gün yatıyordu. Çok da sabırlıydı. Dün sabah bayan onun sık sık öksürdüğünü duy-

muş ve odaya girdiğinde, ölüm döşeginde olduğunu anlayıp hemen beni çağırtmıştı. Ben geldiğimde ölmüştü... Hepimiz çok üzüldük, beyefendi...»

«Teşekkür ederim. Yardım ettiğiniz için size çok minnettarım. D Teker teker odadan dışarı çıkararak baba ile oğulu yalnız bıraktılar. Bay Brodrick, oğlunun başucuna oturdu. Yoldan geçen at arabalarının parke taşları üzerindeki tıngırtılarını duyuyordu. Bir an konuşan ve bağırganları dinledi.

Şimdi yapılacak birçok iş vardı. Henry'yi mumyalatıp Paris'e gömdürecekti. Sonradan onu İngiltere'ye getirtmeye çalışırdı. Henry'nin yabancı topraklarda yatmasına gönlü razı olamazdı. Barbara'ya, Robert Lumley'e ve Flower ailesine, birer mektup yazmayı düşündü. Henry, daha yirmi sekiz yaşındaydı. Üç ay sonra yirmi dokuzuna basacaktı. Yattığı yerde, olduğundan çok daha genç görünüyordu. Bakırcı John, Sarah ile birlikte Eton ve Oxford'a gidip oğullarını ziyaret ettiği zamanları hatırladı. Henry bu ziyaretlerden ne kadar memnun kalırdı. Çocukluğundan beri Henry'ye bir defa bile sinirlenmiş olduğunu hatırlamadı. Madenin açıldığı yıldan beri de kendisine ne iyi bir arkadaş olmuştu. Her halde

yakında evlenip Clonmere'de yaşardı. Şimdiyse, Clonmere de John'a kalacaktı...

Aradan bir saat kadar geçtikten sonra kapı vuruldu ve oteldeki kadın, Brodrick'e bir şeyler yemek isteyip istemediğini sordu. John Brodrick yaşamasını sürdürebilmek için yiyip içmek, uyumak ve çalışmak zorunda olduğunu hissetti. Henry'nin ölümünün bunlara etkisi olmayacaktı. Aşağıya inip yemeğini yedi, sonradan Doktor ile birlikte Maire'in evine giderek, Jacques-Theodore Leroux'un hazırlamış olduğu kâğıtları imzaladı. Ardından, Doktor ve Maire, babasının cesedi mumyalatıp İngiltere'ye götürebilmesi için gerekli olan kâğıdı ve ölüm belgesini, imzaladılar. Bu formalitelerin tamamlanması John Brodrick'i biraz rahatlattı. Şimdi yalnız kalıp sakın kafayla biraz dü-

82

şünebilmek istiyordu. Maire ve Doktor'dan ayrıldıktan sonra,, karanlık basıncaya kadar Sen kasabasında yürüdü. Sonra yeniden L'ecu oteline girerek Henry'nin odasına çıktı. Odada, sanki bir değişiklik göreceğini sanıyordu. Ama, Henry aynı yerde yatmaktaydı. Yalnızca başucundaki mumlar bitmek üzereydi. Onları bir bir üflerken, Henry'yle de son bir defa vedalaştı. Odadan dışarı çıktı ve arkasından kapıyı yavaşça kapattı. Otel sahibinden kâğıt ve kalem istedi. Ölüm belgesini imzalarken, her ayın dördünde Robert Lumley'ye mektup yazıp madende olup bitenleri bildirdiğini hatırlamıştı. Mayıs ayı başında yolculuk telâşı içinde olduğundan, birkaç satırla Avrupa'ya gideceğini bildirmişti. İki ay arka arkaya mektup yazmadığı takdirde, Robert Lumley, ortağının çok ihmalci olduğunu düşünebilirdi. Bu nedenle, yanında altı aylık hesapları getirmiş olması çok doğru bir davranıştı. Bunların birer kopyasını da Robert Lumley'ye göndermek gerekiyordu. Kalem eline alarak mektubu yazmaya başladı.

L'ecu Oteli, Sen, Fransa

Aziz dostum Lumley,

Henry'nin durumunu öğrenmek için İtalya'ya kadar gelmem gereksizmiş. Oğlum, Sen'den daha ileriye gidmeden, dün sabah, üç haziran günü, ölmüş. Ailem ve benim için büyük bir kayıp oldu. Hepimize sabır vermesi için Tann'ya dua ediyorum. Geçen yılın kân olan 1.499 pound'u lalmış olduğunuzu sanırım. Yeni madenden şimdilik bir kârımız yok ama ileride eskisinden daha da kârlı olacağını ummaktayım...

83

İKİNCİ BÖLÜM

TAZICI JOHN (X828 -1837)

1

1826

'YILININ yaz ayları, Lincoln Inn'inde kalmakta olan John'a çok uzun ve sıkıcı gelmişti. Odasının penceresinden dışarıdaki köhne mahkeme binasına bakarken, Doon adasının kıyılarında kırılan dalgaları ve körfezdeki akıntıyı düşünürdü. Mesleğine, her zamanki gibi ilgi duymuyordu. Yazı masasının başında oturduğu zaman atıldığı yerde duran evrakları dosyalayacağına, kaleminin ucunu

kemirirdi. Kâtiplerden biri bir evrak istemeye geldiğinde, aradığı kâğıdı bulabilmesi birkaç saatim alırdı. Evini çok özlemişti. Şimdi Henry de ölmüş olduğuna göre, kolaylıkla Londra'daki hukuk öğrenimine son vererek Clonmere'e dönebilirdi. Ama ağabeyinin ölümüyle ilgili olarak düşündüğü bir şey, onun Clonmere'e dönmesini engelliyordu. Her bakımdan kendisinden çok daha değerli bir insan olan Henry, şimdi karanlık, ıssız bir Fransız mezarlığında yatarken, onun Londra'da yaşaması bile çok değil miydi? Henry'nin yerine kendisi ölmüş olsaydı, o zaman durum değişirdi. Aile-

84

since kısa zamanda kendisi unutulabilirdi. Ama Henry, neşeli, zeki, kardeşlerinin çok sevdiği, babasının neredeyse taptığı bir insandı. Böyle birinin yerini kimse dolduramazdı. Ailesi onun eksikliğini her an duyacaktı. Babasının Fransa'dan Lletharrog'a döndüğü günkü gibi, her fırsatta onun hastalığından söz edecekler, iç çekerek, geçen kış madende yağmur altında sırsıklam olduğu geceyi hatırlayacaklardı.

«O gece üşütmüştü. Ertesi hafta Bronsea'den yüksek ateşle dönüp bütün Noel haftası yattığını unuttunuz mu?» diyecekti, Barbara.

Eliza: «Ama, Henry'nin önceden de sırsıklam olduğu zamanlar olmuştu. Hiç bir seferinde hasta yatmadı. O gece John da yağmurun altında kaldı. John neden hastalanmadı?» diye girişecekti.

Babası ise :

«O gece Henry canla başla çalıştı; onu hiç unutamayacağım, işten kaçmaya yeltenmedi. Herkese de iyi örnek oldu,» diye karşılık verecekti.

Ve John, elleri ceplerinde, çiftlik evinin penceresinden dışarı bakarak babasının siteimli sözlerini dinleyecekti. O gece Henry'nin yerine kendisi çalışmış olsaydı, babası ve kardeşleri şimdi Henry'yi gözlerinde bu kadar büyütemeyeceklerdi. John, ailesine hiç bir bakımdan yardımcı olamadığının farkındaydı. Artık kardeşlerinin tek ağabeyi olduğu için onlara eskisinden daha çok yakınlık göstermesi gerekliydi. Babasının beğenisini kazanabilmek için de, Bronsea'ye gitmeyi teklif etmesi, sorumluluğun bir bölümünü omuzlarına alması gerekiyordu. Ama, ba-tmsiyle konuşacak kadar cesareti yoktu. Aşağılık duygusu içince olumlu kararlar alamıyordu. En iyisi, hiç bir şey yapmamaktı, içine kapalı ve sessiz kalabilirdi. Böylece, babasıyla birlikte Bronsea'ye gideceği yerde, oltasını alıp balık avlamaya çıkar ve ölen ağabeyini düşünürdü. Kuşkusuz, kardeşleri o za-anan birbirlerine: «John çok bencil, Henry'nin ölümü bile onun yaşantısında bir şey değiştirmede,» diyeceklerdi. Kendisini an-

85

Iayabilecek bir tek Jane vardı. 'Ama, dertlerimi ona bile açamıyorum,' diye düşündü, John. Babası, ağustos ayında mektupta yazmış, oğlunun Clonmere'e gelip gelmeyeceğini sormuştu. John babasına verdiği karşılıkta, işlerinin çokluğundan bu yar Londra'dan ayrılamayacağını bildirdi. Bundan sonra babasından bir daha haber almadı. Ama, Barbara, onun ağzından siteimli bir mektup yazmıştı:

«Sana ne olduğunu hiç birimiz anlayamıyoruz. Evine, aile» ne oian bağıllılığının azalmasına üzülmüyoruz» diyordu.

John, Londra'daki havasız yazıhanesinde oturup kardeşine, evini gerektiğinden daha çok sevdiğini ve bu nedenle de Clonmere'e gelmediğini yazdı. Bir an Clonmere malikânesinin kendisine kalacağını, orayı restore ettirip değişiklikler yaptırabileceğini düşündü. Oysa, Clonmere, Henry'nin hakkıydı. Bunu babası da biliyordu. Bütün bunları Barbara'ya yazmak gereksizdi. Nasıl olsa anlamayacaktı. John, yazdıklarını yırtıp attı ve bir daha da yazmadı. Kardeşleri nasıl isterlerse öyle düşünebilirlerdi. Evine döneceği yerde Norfolk'ta tazı besleyen eski bir arkadaşının yanına gitti. Sonbahar ve kışı tazılarıyla birlikte geçirecekti.

Arkadaşlarına, «Beni hayatta gerçekten anlayabilen yalnızca köpekler olmuştur,» derdi. Tazıların, iyi eğitildiğinde insana çok yakın arkadaş olabileceklerine inanıyordu. Çünkü, iyi huylu ve duyarlı hayvanlardı. John, her köpeği inceleyip hangisinin ne zaman ve nerede başarılı olacağını sezebiliyordu. Lightfoot'u ilk eğitmeye başladığında, hayvan sinirli ve cılızdı. Oysa, yarışa girdiği zaman çok iyi yetiştirilmiş cins bir hayvan olduğunu seyirciye gösterecekti. Belki de John bir kere daha alkışlanacak, tebrik edilecek ve kendisine, üzerinde-adı yazılı bir gümüş kupa verilecekti.

Yarış mevsimi mart ayında kapanınca, altı aydır tazıdan-başka hiç bir şeyle ilgilenmemiş olan John, yaz aylarını Londra'da geçirip işine bıraktığı yerden başlamayı ya da Clonmere'e babasıyla kardeşlerinin yanına dönmeyi düşünüyordu. Lon-

86

dra'da işlerini yarıda bırakıp Clonmere'e giderse, köpeklerini çalıştırabilir ve Noel'den sonra üç ay için yine Norfolk'a dönebilirdi.

Bu nedenle kâğıtlarını, mürekkebini Lincon Inn'ndeki tozlu yazıhanesinde bırakarak, mayıs ayında sonsuz bir özgürlük duygusu içinde, tazılarıyla birlikte Slane'e ve oradan Doonha-ven'a gitmek üzere yola koyuldu. Doonhaven'a vardığında, körfezin kıyısındaki gösterişli Clonmere malikânesine övünerek baktı, tçi, o güne kadar yaşamadığı duygularla doldu. Clonmere, ileride kendisinin olacaktı.

Eve dönmesi bütün aileyi çok sevindirmişti. Hiç biri onu, korktuğu gibi soğuk karşılamadı. Babası, elini sıkıp çok sağlıklı görüldüğünü söyledikten hemen sonra tazıları sordu. Bunun üzerine, köpekleri kutudan çıkarıp övünerek gösterdi. Daha sonra bütün aile konuşup gülüşerek eve doğru yürüdüler. Çam ağaçlarının aralarından yürürlerken, John temiz bahar havasını ve •denizden gelen yosun kokularını içine çekti.

Ağaçların arasından koyun kıyısına vardıklarında, yelkenlisinin boyanmış olduğunu gördü. Herkes neşeliydi. John da şimdiye kadar hiç bir zaman duymadığı ölçüde mutluydu. Kuledeki odasına koştu. Tüfekleri, oltaları eski kitapları ve Eton'-daki kilisenin yağlıboya bir resmi ilişti gözüne. Ayrıca bir kavanoz kelebek, kuş yumurtaları ve çocukluğundan beri çevreden toplamış oldukları: Bir

parça çakmak taşı, garip biçimli başka bir taş ve biraz kurumuş yosun duruyordu masanın üzerinde.

«Yarın seninle birlikte balık avına çıkarız,» dedikten sonra Jane'e uzun uzun bakarak: «Çok güzelleştiğinin farkında mısın?» diye ekledi.

Jane kızardı, ağabeyine saçmalamamasını söyledi.

Barbara: «Jane şimdi portresini yaptırıyor,» diye atıldı. «Willie Armstrong'dan başka herkes, resmin kendisine çok benzediğini söylüyor.»

Oturma odalarında Jane'nin portresi, daha boyalan bile

87

tam kuramamış bir halde duruyordu. Resimde Jane'nin, üzerinde Bath'den satın almış olduğu elbise, boynunda incisi ve kara gözlerinde kendinden emin değilmiş gibi bir ifade vardı.

«Portreye Dick Fox ne diyor?»

Eliza: «Bayılıyor, tabii,» dedi. «Bir ara, canı sıkıldıkça Jane'ni görmeye geliyordu. Aslında Jane, resimdeki o bön bakışını da ondan öğrendi.»

John, en küçük kardeşinin, Eliza'nın sözlerine çok bozulduğunu anladı. Jane'e dönerek :

«Sen hiç dert edinme,» diyerek ustaca konuyu değiştirdi.

John, yemek yerlerken, Jane'nin de artık genç kız olduğunu ve Dick Fox'u sevdiğini düşündü. Daha dün gibi gelen çocukluğu ve şöminenin önünde masal okuyuşunu hatırladı. Dick Fox, kuşkusuz çok iyi bir insandı. Ama, John bir an kardeşinin genç subayla sevişmesini, öpüşmesini gözlerinin önüne getirdi. Garip bir duyguya kapıldı. Düşüncelerini kafasında» uzaklaştırmak istedi.

Babası ona bakarak :

«... ve kontratı imzalamadan önce, senin fikrini de almak isterim,» diyordu.

John konuşmaya başladı, kekeleydi ve babasının neden söz ettiğini hiç bilmeden :

«Evet, efendim, çok memnun olurum,» dedi.

Barbara masanın altından kardeşinin ayağını dürttü.

«Anlaşmamıza göre, borçların yarısını ben alacaktım, toprağı da kendisi yüz otuz pound'a kiralayacaktı. Bugüne kadar tek kuruş bile alamadım. Martta işini bırakmasını istemiştim, ama, ona da yanaşmıyor. Artık sabrım kalmadı.»

«Evet, efendim. Çok haklısınız.»

«Doonhaven'dan Denmare'e iyi bir yol yaptırmaya çalışacağım. Bu yeni teşebbüsüm, şüphesiz, Robert Lumley ve Mundy Kontu için çok kazançlı olacak. Ayrıca, yolculuk edenler de gittikleri yoldan dönmek zorunda kalmayacaklar. O za-

88

man, Doonhaven'da bir han yaptırır, gelip geçenleri orada yatırabiliriz. Sen ne dersin, John?»

«Sizinle aynı fikirdeyim, efendim.»

«Hükümetin bu gibi işler için ayırdığı para var mı, bilmiyorum, ama, bunu en kısa zamanda araştıracağım. Aslında bundan kendileri kazançlı çıkar. Batıyla bağlantı sağlamış olurlar. İnşallah, Bakanlar anlayış gösterirler.»

«İnşallah, efendim,» dedi, John.

John babasının söylediklerine pek ilgi duymuyordu, ama yine de ona belli etmemek için elinden gelen çabayı gösteriyordu.

Barbara: «Bu arada, Flower ailesi de Andriff malikânesine birkaç gün önce dönmüş,» dedi. «Fanny-Rosa eskisi gibi de-li-dolu değil. Kışı Avrupa'da geçirmekle görgüsü biraz artmış. Ama yine de dilediğini yapıyor. Zavallı Bayan Flower, kızma hiç sözünü geçiremiyor.»

EHza: «Bir İtalyan'ın, Fanny-Rosa'ya delicesine âşık olduğunu söylüyorlar,» dedi. «Soylu bir adammış, üstelik de ev-liymiş.» «Dedikodulara kulak asma, Eliza. Dinleyene de, anlatana da bir yararı olmaz. John, benimle birlikte kitaplığa kadar gelersen madene gelecek denemeyi hangi noktada yapacağımızı sana harita üzerinde gösterebilirim. Bakır orada pek derinde olmadığı için, bu defa giderimiz de az olacak.»

John, babasıyla birlikte kitaplığa girdiğinde, madene çok ilgi duymuş gibi görünmeye çalışıyordu. Oysa, o sırada yalnızca Fanny-Rosa'yı düşünmekteydi. Onu, on sekiz ay önceki piknikten sonra bir daha hiç görmemişti. Zaman zaman, Napoli'de ağabeyiyle bir arada ne kadar vakit geçirdiklerini merak ederdi. Acaba, Henry'nin ölümüne çok üzölmüş müydü? Düşündükçe Fanny-Rosa'yı erişilmesi imkânsız, insanüstü bir yaratık gibi görürdü. Belki yıllar sonra Andriff malikânesine İtalyan kocası ve çocuklarıyla birlikte dönecekti. Ama, o zaman eski güzelliğinden bir şey kalmayacaktı.

89

Şimdiden böyle düşünerek kendisini üzüntüden kurtarmak istiyordu. Fanny-Rosa, ileride kocasıyla birlikte Avrupa'da yaşarken, John da Hungry Hill'in tepesindeki o günün anısıyla yaşayacaktı. Oysa, az önce Barbara, Fanny-Rosa'nın öbür hafta içinde bir gün Clonmere'e geleceğini söylemişti. Fanny-Rosa,, İtalya'da her önüne gelen erkekle sevişmişse bile yine de güzelliğinden bir şey yitirmezdi. Geldiğinde belki köpekleri de görmek isteyecekti. Bu nedenle John, şimdiden Tim'e, Flower ailesinin Clonmere'e geleceği gün tazıların sırtlarına paltolarını giydirmesi için emir vermişti. Havanın çok sıcak olması önemli değildi. Kırmızı, grinin üzerinde çok hoş görünüyordu.

Flower ailesinin gelmesine iki saat kala, John, tedirginleşip korkmaya başladı. Çam ağaçlarının arasından geçerek kıyıya vardı. Doon adasına bakarken, gemiyi alıp bütün gün gözden kaybolmayı düşündü. O an Fanny-Rosa'yı görmek ve onunla konuşmak istemediğini anladı. Konuşsalar bile, Fanny-Rosa belki köpeklere hiç ilgi duymayacak, kupalarıyla alay edecek ve gün boyunca, tanışmış olduğu İtalyanlardan söz edecekti. Körfezin önünde oturmuş düşünürken, arabanın geldiğini, Eli-za'mın sinir bozucu kahkahasını ve Barbara'nın sesini duydu.

Barbara :

«John!.. John!..» diye bağırınca, John ağacın arkasına saklandı ve yanlarına gitmemeye karar verdi.

Kimseye görünmeden odasına çıkabilmek istiyordu. Şu anda sesler duyulmuyordu; içeri girmiş olmaları gerekirdi. Ca-sey'nin atları

ahıra götürdüğünü gördü, içinden bir güç, kendini ayağa kalkmaya zorladı. John, çimenlerin üzerinde eve doğru yürümeye başladı. Ellерinin titrediğini fark etti ve hemen ceplerine soktu. Pencereden birisinin kendisine baktığını sezdi.

«Nasılsın, John?»

John başım kaldırdığında karşısında Fanny-Rosa'yı gördü. Sanki on sekiz ay hiç geçmemiş gibi geliyordu ona. Dudaklarındaki ıslaklığı, çalılıkların arasında uzanışını daha dün gibi hatırlıyordu.

90

Sonra konuk odasına girerek Fanny-Rosa'nın yanına oturdu. Herkes konuşup gülüyor ve bir yandan da pastasını yiyordu.

Barbara: «Babam madende,» diyordu. «Her zamanki gibi "beşte yemeğe yetişir. Çocuklar, hava iyiye sız siz balığa çıksanız iyi edersiniz.»

Fanny-Rosa: «Ben de gelmek isterim,» dedi. «John, gemiye hanımları almaz mı?»

«Neden almayayım, neden... yani... şey, gelmek isteyeceğinizi sanmazdım.»

Bu durumda bütün planlar değiştirilecek, Blue Rock'un denizi kızlara biraz dalgalı geleceğinden onun yerine adaya geçilecek, ayrıca sepete daha çok yiyecek konulup Barbara'nın şallarından birini Fanny-Rosa için almak gerekecekti. Koya kadar yürüyüp Jane ve Fanny-Rosa'nın binmeleri için yelkenliyi merdivenlere getirmek ve kollarını sıvayarak saçlarını geri atıp yetkenleri açmak, John için ne büyük bir zevk olacaktı.

Utangaçlığı, durgunluğu, kendinden nefret etmeyi unutarak Fanny-Rosa ile birlikte yelkenliyle açılabilmek ne güzel bir şeydi... Fanny-Rosa, eskisine göre daha güzelleşmişti. Barbara'nın verdiği yeşil şal, gözleriyle aynı tondaydı. John'a gülümserken sanki ona bir şeyler vaat ediyordu.

«Tazılar üzerine, buralarda herkesten daha bilgili olduğunu duyuyorum. Son görüştüğümüzden beri neler yapıyorsun?»

John, tazılarını anlatmaya başladı, önce, Fanny-Rosa'nın ilgi duyacağından şüpheliydi. Kızın dinleyip güldüğünü gördükten sonra kendine güveni arttı ve yarışlardan, seyircilerden, köpek sahiplerinden söz etti.

Bu arada Bob da ilgi duyarak sorular sordu. 'Otorite olarak konuşup herkesi dinletebileceğim tek konu budur,' diye düşündü John.

Doon adasının batı yakasında piknik yapmak için durdular. Bu arada Bob Flower garnizonda eski bir arkadaşı olduğunu hep birlikte kıyıya çıkıp onu aramayı teklif etti. John,

91

küçük kardeşinin yüzüne bakarken, Dick Fox'un da şu şurada garnizonda olup olmadığını merak ediyordu.

Fanny-Rosa, yelkenlide kalmak istediğini söyledi. Bunun üzerine Jane, Bob Flower'm yardımıyla karaya atladı. Aynı anda da Teğmen Fox'un kendilerini karşılamak için geldiğini gördüler.

John, yelkenliyi Hungry Hill dağına doğru yöneltti. Fanny-Rosa'yla baş başa kalmıştı. Ama şimdi kendisinde tutukluk hissediyordu. Ne

konusacağını bilemiyordu. Karşısındaki yüksek dağa gözlerini dikti.

Fanny-Rosa :

«Orada yapmış olduğumuz pikniği hatırlıyor musun?» diyerek sessizliği bozdu.

John hemen karşılık vermedi. Önce, kıza doyasıya bakmak istiyordu, ama cesaret edemedi.

«Sık sık hatırlıyorum,» dedi en sonunda.

Fanny-Rosa, John'a yaklaşarak elini onun dizinin üzerine bıraktı.

«Çok neşeliydik.. Çok mutlu...»

Fanny-Rosa alçak sesle, geçmişten üzümlere söz ederken, John kızın Henry'yle geçirmiş olduğu hoş dakikaları mı, yoksa kendisiyle sevişmesini mi hatırlayarak konuştuğunu merak etti. Ansızın kıskançlık duygusu kabardı, kuşku, endişe ve kararsızlık içinde, yelkenliyi açık denize doğru açmaya başladı. Fanny-Rosa ayakkabılarını çıkarmış, yanına sokulmuştu.

«Henry ölmeden önce, birlikte çok vakit geçirdiniz, öyl değil mi?»

En sonunda çıkarabilmişti kelimeleri. Söyleyebildiğine kendisi bile inanmıyordu. Bu defa kendisini zorlayarak kızın yüzüne bakacaktı. Kızın yüzünde üzgün bir ifade göreceğini sanıyordu.

Oysa, Fanny-Rosa başını denize doğru çevirmişti. Çıplak ayaklarını altına alarak :

«Evet,» dedi, «Napoli'yi çok seviyordu. Çok genç yaşta öldü.

Hepimiz çok üzüldük.»

92

Ses tonunda hiç bir değişme olmamıştı. Birbirlerini sevmiş olsalardı, Fanny-Rosa böyle konuşmazdı.

«Henry insanları ve gezmeyi çok severdi. Bu konuda birbirimizden ayrılırdık.»

«Henry'ye hiç bir bakımdan benzemiyorsun. Sen daha esmer ve geniş omuzlusun. Henry Barbara'ya benzerdi.»

Kimin kime benzediği hiç önemli değildi John için. Asıl merak ettikleri, Fanny-Rosa'nın ağabeyine karşı duygulan ve Henry'nin birdenbire Napoli'den ayrılmasının nedeniydi. Acaba birbirlerini sevmişler miydi? Kavga ettikleri olmuş muydu? Ağabeyi ölmeden önce, şimdi kendi yanında bulunan kızı mı düşünüyordu? Yelkenli, rüzgârda suyun içine doğru eğildiğinde, Fanny-Rosa kahkahalarla John'un omzuna yapıştı.

«Beni boğmak mı istiyorsun?» diye bağırdı. Bir yandaa-da elleriyle John'un saçlarını gözlerinin önünden çekiyordu.

«Hayır,» dedi John; yelkenliyi rüzgâra çevirip dümeni bırakarak kızı kollarının arasına aldı ve doyasıya öptü.

John, artık Fanny-Rosa ile Henry'nin arasında geçenleri hiç bir zaman anlayamayacağını biliyordu. Ölmek üzere olan bir adamın Fransa'ya kaçıp yapılmaz ölümü beklemesinin nedeni hiç bir zaman öğrenilemeyecekti. Fanny-Rosa bildiklerini kendine saklayacaktı. John zaman zaman düşünüp merak edecek, kafasından hikâyeler uydurup onlara inanacak ve yaşadığı sürece kıskançlıktan kurtulamayacaktı.

Henry ölmüştü. Artık o bu dünyadan biri değildi... Oysa Fanny-Rosa yaşıyor ve şu anda John'un kolları arasında bulunuyordu. Bu mutluluk hiç son bulmayacak gibi geldi John'a.

«Benimle evlenir misin, Fanny-Rosa?» diye birdenbire-sordu.

Kız gülümseyerek John'un kolları arasından kurtuldu.

«Yelkenliyi batıracaksın, dikkat etsene,» dedi.

John yeniden dümene geçerek geminin burnunu Doon adasına doğru çevirdi.

«Soruma karşılık vermeyecek misin?»

93

«Daha yirmi bir yaşındayım. Şimdilik evlenmeyi hiç düşünmüyorum. Daha yapmak istediğim o kadar çok şey var ki...»

«Söz gelişi, ne gibi şeyler?»

«Yolculuk etmeyi seviyorum. Avrupa'ya gitmek istiyorum. Dilediğimi yapmaktan hoşlanıyorum.»

«Benimle evlenirsen bunların hepsini yapabilirsin.»

«Hayır, şimdiki gibi olmaz. Avrupa'ya gittiğimde erkekler; 'Aa, bak evli,' derler ve yanıma bile yanaşmazlar. Evde oturup annem gibi hizmetçilerle, reçel yapmakla ya da dikişle uğraşamam. Bunların hiç birine ilgi duymuyorum.»

«Aslında ilgi duyacağını sanmazdım. Gezmek istediğin zaman gezeriz, yelkenliyle açılmak istersen açılırız. Karlı, buzlu kış aylarında arabayla Slane'e gitmek istersen, hayvanların ayakta öleceğini bilsek bile, yine de gideriz. Sana çok iyi bir koca olurum.»

Fanny-Rosa güldü. Gözlerinin ucuyla de John'a bakıyordu.

«Belki dediklerini gerçekten yaparsın,» dedi. «Ama o zaman senin kazancın ne olur bu işte?»

«Sana sahip olmak,» dedi John. «Her erkek için yeter değil midir bu?»

Kelimelerini ağzından çıkarırken bile ona kimsenin sahip olamayacağı, Fanny-Rosa'mın evlendiği adama sadece istediği zamanlar sevgi ve bağlılık göstereceğini biliyordu. Gerçek Fanny-Rosa, hiç bir zaman elde edilemeyecekti.

Garnizonun önüne geldiklerinde Bob Flower, Jane, Dick Fox ve bir arkadaşının, kendilerini beklediklerini gördü.

Jane gemiye atlarken :

«Teğmen Fox ve Yüzbaşı Martin'i de bizimle birlikte getirdik,» dedi. Bu arada Martin de hayran hayran Fanny-Rosa'yı süzüyordu. Koya girip herkesi kıyıya çıkardıktan sonra John, gemiyi dubaya bağladı. Barbara ve Eliza kendilerini karşılamaya gelmişti. Fanny-Rosa, teşekkür ederek şalı Barbara'ya geri verdi. Bu arada Eliza da, Fanny-Rosa'nın yanında genç bir su-işçi gördüğü için çok şaşırmişti.

94

Fanny-Rosa çiçek bahçesini gezerken saçları güneşin altında parlıyor, üzgün ve düşünceli görünüyordu. John, zihninde çizdiği resimlerin hiç birinin gerçekteki Fanny-Rosa kadar güzel olmadığını düşündü. Rüyelerini renklendiren kız, şimdi canlı olarak yanında duruyor, ona mutluluk ve acıyı bir arada, tattırıyordu.

Malikânenin önüne vardıklarında, Barbara:

«Çok yorulduunuz mu?» dedi.

Fanny-Rosa :

«Hayır,» diye karşılık verdi. «Görülecek ve öğrenilecek o kadar şey varken, ben yorulmam.»

Bir an geri dönerek hâlâ gemi ile uğraşan John'a baktı. Daha sonra gözlerini gri duvarlarda, kulede, açık pencerelerde ve gerideki ağaçlarda gezdirdi.

Saçlarını eliyle arkaya atarak :

«Burası ne kadar güzel,» dedi, «Henry öldüğüne göre, buraları John'a kalacak, öyle değil mi?»

Barbara: «Evet,» dedi. «Her şey John'un olacak. Zavallı Henry! Ama John, Clonmere'i eskiden beri Henry'den çok sever.»

Fanny-Rosa bir şey söylemedi. Sormuş olduğu soruyu unutmuşu benziyordu. Eğilerek, kendilerini karşılamaya gelen köpeği okşadı. Barbara, Fanny-Rosa'nın eskisine göre çok daha nazik, kültürlü ve babasının etkisinden bütünüyle çıkmış olduğunu düşündü. Kuşkusuz, Doktor Armstrong bile, bu durumda kızın güzelliğine kusur bulamayacaktı.

2

BİR SABAH erken saatlerde Duncroom'dan gelen bir adam, Robert Lumley'nin kalp krizi geçirdiğini ve yaşaması-

95

«in şüpheli olduğunu bildirdi. Bakırcı John, hemen arabasına allayarak ortağının yanına gitmek üzere yola koyuldu. Dunc-room'a vardığında, Lumley'nin bilinçsiz olarak yattığını ve Doktor Armstrong'un inancına göre birkaç saattan çok yaşayamayacağını öğrendi. Oğlu Richard Lumley'e mektup yazılarak babasının durumu anlatılmıştı. Richard'm, kardeşi ve eniştesi Simon ile arası açık olduğundan, Bayan Flower, babasının durumundan çok kardeşi geldiğinde evde olay çıkacağından korkuyordu.

Ertesi gün Bakırcı John, ailesiyle birlikte otururken, Lumley'nin öldüğü haberini verdiler.

«Göreceksiniz,» dedi, «Simon Flower şimdi kışına bir tekme yiyecek. Lumley, vasiyetinde ona ve karısına bir şey bırakmışsa çok şaşıracağım.»

Barbara : «Bu durum Bayan Flower'a ve kızlara çok acı gelir,» diye konuştu. «Bay Lumley onlardan çok hoşlanıyordu ve buralarda olduğu zamanlar Duncroom'dan çok Andriff te onların yanında kalıyordu. Her halde bir şeyler bırakmıştır, eğer bırakmadıysa bile, Bay Richard Lumley durumu düzeltmeye çalışır. B

/

«Richard Lumley de, kendisinin babası kadar zor ve huysuz bir insan olduğunu gösterebilir. Bu arada bana ortak olacağı için de biraz seviniyorum. Belki bir gün hisseyi ondan satın alabilirim. Neyse, bunları zaman gösterecek.»

Bakırcı John, cenaze töreninde ve vasiyetin okunmasında bulunmak için iki günlüğüne Duncroom'a gitti. Eve döndüğünde çok neşeli görünüyordu.

Masaya oturup biraz bir şeyler yedikten sonra:

«Evet,» dedi. «Bugün çok hayırlı bir iş yaptım. Richard Lumley'ye madendeki hissesini satmayı kabul ettirebildim.»

Hem gülüyor, hem de bir eliyle ekmeğini ufalıyordu.

«Gerçekten, ikinci maden başarısız oldu. Richard Lumley de bana aynı şeyi söyledi. Tabii ben de inkâr edemedim. Oldukça derinliğe indik. Yeni buhar makinesi için şirket aşağı

96

yukarı üç bin pound'a yakın ödeyecek. Ve şimdilik kârlı ©la-cağa da benzemiyor. Richard Lumley'ye, 'Maden sahibi olunca, sıkıntın da çok oluyor. Şimdilik yeterli derinliğe indik. Ben, tepenin başka yerlerinde de deneme yaptıracağım. Ama sonuç ne olur bilemem. Eğer isterseniz size hisseniz karşılığında iyi bir ücret öderim. Belki böylesi sizin için kârlı olur. Ama yine de siz bilirsiniz,' dedim.»

Bakırcı John, yeniden çatalı ve bıçağı alarak yemeğini yemeye başladı.

Eliza: «Bay Richard Lumley satmaya karar verdi mi?» diye sordu.

«Evet. Samimî söylüyorum pişman olmayacağını sanırım. Hissesi için ona çok para ödedim, toprağı da yetmiş yıl için kiralamdım. John, senin oğulların isterlerse yetmiş yıl sonra sözleşmeyi yenileyebilirler.»

Bakırcı John gülerek kızlarına baktı.

«O zamana kadar tepede çok az bakır kalır sanırım,» dedi.

Jane, 'Yetmiş yıl,' diye düşündü. 'Bin sekiz yüz doksan •dokuz. Hepimiz ölmüş olacağız.'

Bakırcı John kadehini doldurduktan sonra şişeyi oğluna uzattı.

Barbara: «Peki, vasiyette ne çıktı?» diye sordu.

«Ha, o mu? Umduğum gibi çıktı. Bütün malını Richard Lumley'ye bırakmış. Sanırım, Bayan Flower'a da yılda birkaç yüz pound ve bir iki de resim bırakmış. Aslında o bile çok. İn-şallah o paraları da kocasına yedirmez. Simon Flower cenaze töreninden sonra hayatımda gördüğüm en uygunsuz davranışı yaptı. Vasiyet okunurken oraya gelmedi. Sonradan, kilerde uşa-ğıyla birlikte zavallı Robert Lumley'nin şarabını içerken bulundu. Ama, kayınpederinin vasiyetini dinleyecek tLurumda değildi. Yansında uyumaya başladı... Richard Lumley, artık onu «vine bile almaz. Tam biz gelirken biraz açılmaya başladı ve utancından yerin dibine gireceğı yerde, arabayı ben kullanacağım diye tutturdu. Bağıra bağıra şarkı söyleyip deli gibi, hız ya-

97

parak uzaklaştı. Bugünlerde boynunu kıracak; ondan sonra adam olur.»

«Her halde, yakında Andriff malikânesi de bakımsızlıktan dağılır. Zavallı Bayan, Flower ve Fanny-Rosa! Onlara çok acıyorum,» diye iç çekti Barbara.

Eliza: «Fanny-Rosa'nın acınacak bir durumu yok,» dedi. «Bob Flower'm söylediğine göre, onunla evlenmek isteyen çok: erkek varmış, ama o bir türlü karar veremiyormuş. Şimdi ilgilendiğı kimse de Kont amcasının ünlü bir akrabasrymış.»

Babası: «Yaşlı adamın ölümüne çok üzüldüm ama, aslında Brodrick ailesi bu işten kârlı çıktı,» diyerek masadaki yerinden kalkıp

kitaplığa doğru yürüdü. Kapıda bir an durakladı. John'un peşinden gelerek o gün olup bitenleri ayrıntılı anıya öğrenmek isteyeceğini umuyordu. John, babasının ima ettiğini anlamaya yanaşmamıştı. Yemek odasının penceresinden düşünce» li bir tavırla dışarı bakıyordu. Bakırcı John yüzünü buruşturarak kitaplığa yalnız başına girdi.

John, 'Andriff malikânesine son gittiğimde demek Fanny-Rosa bu yüzden garip davranıyordu,' diye düşündü. Birisinin-kuzeninden söz edildiğini hatırladı. Şüphesiz Fanny-Rosa onunla evlenip Avrupa'da yerleşecekti. 'Ne kadar çabuk evlenirse o kadar iyi olur, ben de üzüntüden kurtulurum,' dedi kendi kendine. Yelkenliyle denize açıldıklarında Mayıs ayıydı. Aradait dört ay geçtiği halde, Fanny-Rosa daha kesin bir karşılık vermemişti. Günün her saatmda bile davranışları değişirdi. Fanny-Rosa köpeklerini görmeye geldiğinde bazen kaygısız, somurtkan ve sıkıntılı görünür, her şeye bir kusur bulur, köpekleri» hızlı koşamadıklarını söyler ve John'a köpeklerini satarak her şeyden vazgeçip bir daha Andriff malikânesine ayak basmama-yı bile düşündürürdü. Az sonra, rüzgârın yönü gibi birden değişir, John'un yanına sokularak, başını omzuna dayar ve ondan özür dilerdi.

John, onun saçlarını okşayarak :

98

«Fanny-Rosa, benimle evlenirsen, bana ihtiyacın olduğu anlarda senin yanında olurum,» derdi.

Fanny-Rosa hiç bir şey söylemeden kollarını John'un boyanma dolar ve gözlerinin içine bakarak gülümserdi. Bu durumu John'u çılgına çevirirdi.

Az sonra John'u iterek :

«Köpekleri bir defa daha yarıştır. Koşmalarını görmek istiyorum. Bence, en başarılıları Hotspur olacak,» diye kışkırtır, yeniden merakla, heyecanla tazılar üzerine sorular sormaya başlardı. Böyle zamanlarda John, Fanny-Rosa'nın yalnızca vakit geçirmek için mi kendisiyle gezdiğini merak ederdi. Arada bir de, 'Yoksa bu kız gerçekten beni seviyor mu?' diye düşündüğü olurdu.

Bir dahaki buluşmalarda Fanny-Rosa yine değişmiş görünürdü. Amcasının evindeki eğlenceden dönmüş olduğu halde, John'a hiç bir şey anlatmaz, Eliza'nın duyduğu kuzenden hiç söz etmezdi. Bunun üzerine John ortadan kaybolmak için 'ya odasına ya da yelkenlisine gider, Doon adasına açılır ve akşam yemeğine bile dönmeyi unutturdu.

Jane ve Barbara durumu anlayabildikleri için, John'u tedirgin etmemeye çalışırlardı. Ama, oğlunun madene hiç ilgi duy-mayıp malikâneyle uğraşmaması, bütün vaktini Andriff tepelerinde tazılarıyla geçirmesi, yemeklerde çok durgun görünmesi ya da aşırı içip politika üzerine saçma sapan konuşması, Bakırcı John'u endişelendiriyordu.

Bir gece; «Çok şanslısın, sevgili oğlum,» dedi. Mundy tepesinde bir üçüncü madenin çok kârlı olabileceğini anlattıktan ve oğlunun büyük bir ilgisizlikle dinlediğini gördükten sonra, «Benim şu son dokuz yıllık çalışmalarım çok başarılı oldu. Yirmi sekiz yaşında,

hiç yorulmadan bu kadar servete vâris oldun. Artık hayatın boyunca çalışmasan da olur.»

Babalan sözünü bitirdikten sonra, birkaç dakika kimse kokuşmadı. Jane gözlerini tabağından ayırmıyor, Barbara ve Eliza da, sinirden lokmalarını çiğnemededen yutuyorlardı. John ku-

99

laklarına kadar kızarmıştı. Görevini gerçekten savsakladığını biliyordu ama şarabın etkisiyle konuşmaya başladı.

«Çok haklısınız, efendim,» dedi. «Gerçekten çok talihliyim. Hungry Hill tepesinde bakır çıkarma işi sürdürülsün. Onunuza içiyorum, efendim. Morty Donovan'ın ölmesi de işlerimizi çok kolaylaştırdı.» Bardağını kaldırarak bir kerede dikti. Eliza yutkundu. Bakırcı John yerinden fırladı. «Seni iyi eğitememişiz; iyi geceler,» dedi ve hızla yemek odasından çıktı.

Kardeşler, kaygıyla birbirlerine bakındılar. Barbara: «John, nasıl yapabildin bunu!» diye haykırdı. «Babam seni hiç başışlamayacak. Sana ne oluyor böyle?»

Eliza: «Morty Donovan'dan söz etmen garip,» dedi. «O adı duymak bile istemediğini biliyorsun. Şimdi kendine Çaptın. Londra'ya dönsen senin için daha olumlu olur. Şarabını da örtüye dökmüşsün, leke bırakacak.» Jane ağlamaklı olmuştu.

«Uzatmasan iyi edersin, Eliza. John'un üzüldüğünü görmüyor musun?» Eliza alaylı bir tavırla :

«Üzülme mi?» dedi. «John'un üzülecek ne derdi olabilir. Tabii ondan yana çıkarsın; senin, Teğmen Fox ile aranda geçenlere göz yumuyor. Belki de arabuluculuk yapıyordur.» «Şimdiki olayla Teğmen Fox'un ne ilgisi var?» Barbara: «Lütfen, lütfen.» dedi. «Bir de siz başlamayın tartışmaya. John, hayatım, şimdi kendinde değilsin, belki sabaha değişik düşünürsün.»

Onu öperek sakince odadan çıktı. Eliza da Barbara'mn ardından gitti. Jane, ağabeyinin yanma sokuldu. John şarap şişesine uzanmak istediğinde o engel oldu.

«Seni üzen nedir?» diye sordu. Karşılık alamayınca, «Fanny-Rosa mı?» dedi. Ağabeyinin elini eline alarak parmak-larıyıe oynamaya başladı. «Seni çok iyi anlayabiliyorum; çünkü

100

ben de aynı durumda sayılırım. Belki Dick Fox'a çılgınca âşık değilim, ama ondan çok hoşlanıyorum. Onun da beni sevdiğini biliyorum; ama, 'Orduda genç yaşta evlenmek doğru değil, her zaman için uzaklara gitme şansım var,' diyor.» John kardeşini dizleri üzerine oturttu. «Zavallı kardeşim,» dedi. «Kendimden başka kimsenin dertlerini düşünmediğim için ne kadar bencilim. Ama, bu herif senin duygularınla nasıl oynayabilir? Ben onun üstesinden gelirim.»

Jane göz yaşları arasında gülümsedi. «Kendin de Fanny-Rosa'yla aynı durumda olduğun halde, Dick'in bana böyle davranmasına katlanamıyorsun. Aslında ö da haklı. Dışarıya gitme imkânları varken, o yaşta evlenip niçin kendisini bir kadına bağlasın?»

«Sen benden çok daha sabırlıydın, güzel kardeşim,» dedi John. «Fox'u yıllarca beklersin gibi geliyor bana. Oysa ben, Fanny-Rosa'yı beklemek zorunda kalırsam sonunda katil olurum her halde.»

Jane: «Fanny-Rosa senden çok hoşlanıyor. Sana hayran hayran bakarken kaç defa gördüm. Ama, çok güzel bir kız olduğu için, babası ve çevresindeki erkeklerce çok şımartılıyor. Kararını vermesi vakit alır sanırım. Evlilik, kadın için çok ciddî bir şey.»

John bir an Fanny-Rosa'yla Henry arasında geçenleri merak ettiğini Jane'e söylemek istedi. Ama, sonra çok yersiz olacağını düşünerek vazgeçti. Kendisi içkili, Jane ise üzgündü. Bu geç saatta bu kadar kişisel bir sorunu açmak anlamsız olurdu.

Jane, alçak sesle :

«Biliyor musun?» dedi. «Sana çok garip bir şey söylemek istiyorum, nasıl başlayacağımı bilemiyorum. Öyle sanıyorum ki, Fanny-Rosa sıcak ve ateşli bir kız. Eğer biraz daha yüreklice davranabilsen, belki dilediğini yapabilirsin ve o zaman seninle evlenmek zorunda kalır.»

John, kulaklarının arkasına kadar kızardığını hissetti.
101

Uzun zamandır kafasını kurcalayan şeyi kardeşinin de düşünmüş olmasına çok şaşırdı.

«Sen, üç hafta sonra on sekiz yaşına basacaksın, öyle değil mi?»

«Seni çok şaşırtmadım, ya?»

«Şaşırtmak mı? Hayır, Jane, hiç şaşırtmadın. Bunca zaman birbirimizin dertlerinden ne kadar uzak olduğumuzu düşünüyordum. Neyse, verdiğin öğütü unutmayacağım; ama, yararı olacak mı, bilmem.»

Jane, ağabeyinin dizinden kalktı.

«Haydi, üzülme artık,» dedi. «İnşallah, her şey iyi sonuçlanacak, içimde öyle bir duygu var. Biliyorsun, benim içime doğar.»

Odadan yavaşça çıkarak ablalarının yanına gitti. John geride kalan şarabı da yudumlarken, bir yandan da babasına söyleyeceği sözleri hazırlıyordu. Özür dilemesi gerekiyordu. Bunu bir an önce yapıp kurtulmak en iyisi olacaktı. İyi bir giriş yaptıktan sonra, birkaç kelime kekeleyerek ileride çok çahşacağını vaat etmekle, onu kitaplardan dışarı çıkarabilirdi. Aslında, Thomas sofrayı temizlemek için beklediğinden, burada çok kalamayacaktı. Garip bir ortam yaratmadan babasıyla nasıl konuşmaya başlayacağını, sonra nasıl özür dileyeceğini düşündü. Ayağa kalkarak yavaş yavaş kitaplığa doğru yürümeye koyuldu. Kapı, her zaman olduğu gibi kapalıydı. Vurduktan sonra içeri girdi. Babası yazı masasında oturmuş mektup yazıyordu. John, çocukken yaramazlık yaptıktan sonra dayak yediği zamanları hatırladı. Babası, gözlerini mektubundan ayırmadan :

«Evet, ne istiyorsun?» diye kısaca sordu. Bir yandan da dosyaların içinde bir kâğıt arıyordu.

«Yemekte düşünmeden konuştum, efendim. Sizi kızdıracak bir şey söylediysem, özür dilerim.»

Bakırcı John bir an karşılık vermedi. Sonra kâğıtları masanın bir ucuna iterek uzun uzun oğluna baktı.

«Beni kızdırmadın, John,» dedi. «Yalnızca düş kınkılığı-

102

na uğrattın. Henry'nin ölümünden sonra daha yakınlaşacağımızı umuyordum. Durum pek öyle olmadı. Suç benim değil sanırım.»
John, karşılık vermesinin gerektiğini biliyordu.

«Özür dilerim, efendim,» dedi.

«Ağabeyin madenle ilgilenirdi. Hastalığından önce sık sık benimle birlikte Nicholson'un bürosuna gelir ve çok parlak fikirler verirdi bize. Oysa, sen eve döndüğün günden beri bir kere olsun benimle birlikte madene gelmeyi teklif etmedin. Clon-mere'de tembel tembel oturmaktan başka bir şey yapmıyorsun. Malikânede yapılması gereken birçok iş var. Ned Brodrick'e yardım etsen, çok memnun olur. Ama o, seni ortalıkta hiç görmediğini söylüyor. Benim gibi, günün her saatmda bir şeyle uğraşmak isteyen birinin, senin gibi tembel oğlu olması çok üzücü. Lincoln Inn'de, altı ayda yaptığın işi, ben senin yaşındayken tam altı günde yapardım.»

«Biz çok farklıyız, efendim,» dedi John. «Sizde çalışma gücü var. Bende yok. Demek açıkça konuşuyoruz, yeteneğim dışında kalan işleri yapmaktan kaçındığımı söyleyebilirim.»

Bakırcı John, hiç bir şey anlayamıyordu. Gözlerini oğluna dikti, daha çok konuşmanın gereksiz olduğunu söyler gibi omuzlarını kaldırdı.

«Şimdi yirmi sekiz yaşındasın, John,» dedi. «Kişilik sahibi olman gerekir. Eton, Oxford ve Lincoln Inn sana pek bir şey kazandıramamış. Hayatta olan tek oğlumun iyi bir öğrenim gördükten sonra topluma yararlı bir kimse olacağı yerde, kasa-badakilerden farksız olduğunu görmek çok üzüyor beni. İnşallah sen de, Simon Flower kadar düşürmezsin kendini.»

John: 'Babam, Simon Flower kadar hoşgörü sahibir, anlayışlı ve sevimli bir insan olabilseydi, onunla çok daha iyi geçinebilirdim,' diye düşündü.

«Halk biraz daha sorumlu ve çalışkan olabilseydi, şimdi bu kasaba biraz kalkınırdı. Ama onlar da tam senin gibi düşünüyorlar.»

103

«Belki kasabanın kalkınmasını ya da gelişmesini istemiyorlar. D Bakırcı John öfkelenerek :

«Öyleyse ne istiyorlar?» dedi. «Sen de onlardan olduğuna göre, belki soruma karşılık verebilirsin. Kırk yıldır bunu öğrenmeye çalışıyorum.»

John ilk defa olarak babasına acıdığı anladı. Bu an onu, karısını ve oğlunu yitirmiş zavallı bir adan\ olarak gördü ve kendisinin yardımcı olamadığını düşünerek üzüldü.

«Kendim için konuşursam, efendim; ben yalnız kalmaktan çok hiç bir şey sevmiyorum. Kasabadakiler de benim gibi mi düşünüyor, onu bilemem.»

Babası omuzlarını silkti. Birbirlerini hiç bir zaman anlayamayacaklarını biliyorlardı.

«Senin tazılardan başka hayatta düşündüğün şey oldu mu?» diye sordu.

'Babama gerçeği söyleyebilsem, geceleri gözlerime uyku girmediği zamanlarda kafamı kurcalayanları sıralayabilsem. Madenin kasabayı kalkındıracağı yerde tabii görünümleri yok ettiğini; malikâne şimdi kendimin olmadığı için beni ilgilendirmediğini; Fanny-

Rosa'ya bedence ve ruhça duyduğum sonsuz özlemi; ne olursa olsun ona sahip olabilmeyi istediğimi söylersem, babam nasıl karşılar. Her halde şaşkın şaşkın yüzüme bakar, odadan, belki de evden kovar,' diye düşündü. Bu durumda en iyisi çok konuşmamaktı. «Bazen, Hungry Hill tepelerindeki tavşanları da düşünürüm; ama, genellikle tazılara ilgi duyuyorum.»

Bakırcı John yeniden yazı masasının başına geçti. «Korkarım, benim senin kadar bol vaktim yok,» dedi. «Bu konuşmayı daha çok uzatmak yersiz olacak. İyi geceler.» «iyi geceler, efendim,» dedi John. John, kitaplıktan dışarı çıktıktan sonra kuledeki odasına

104

doğru yürümeye başladı. Belki özür dileyebilmişti, ama, şimdi aralarının eskisinden daha çok açılmış olduğunu da biliyordu.

3

JANE'NİN on sekizinci doğum günü partisi için hazırlıklar başlamış, portre tamamlanıp yemek odasına asılmıştı. Barbara, aile dostlarına davetiye göndererek, onları kardeşinin doğum günü partisine çağıracaktı. On iki kişi kadar çağırarak niyetiyle oturduğu halde davetli sayısı otuzu bulmuştu. Babası, işi bu kadar büyüttükten sonra, bütün Clonmere kiracılarına haber verip onları da bahçede eğlendirebileceklerini söyledi. Henry de on sekiz yaşma bastığında buna benzer bir toplantı yapılmıştı.

Eliza, Barbara'ya:

«Neyse ki, artık Henry için yas tutmuyoruz; yoksa, siyah elbiselerin içinde kargalara benzerdik.»

«Yas tutuyor olsaydık, o zaman kimseye davetiye göndermezdik.»

Aslında, Jane de toplantı yapılmasını istemezdi.»

«Henry ölmeden önce diktirmiş olduğum tuvaletimi burada hiç kimse görmedi. Onu yalnızca bir iki defa Bronsea'de ve Cheltenham'da giymiştim.»

John gülerek :

«İnşallah beyaz değildir,» dedi. «Barbara'ya da, sana da, beyaz hiç yakışmıyor. Jane esmer olduğu için, onda çok hoş duruyor.»

«Ben kumral olduğumdan, beyaz bana çok yakışır. Çok şükür Fanny-Rosa gibi çilli de değilim.»

Jane: «Fanny-Rosa'nın çilleri kendisine çok hava veriyor,»

105

diye atıldı. «Keşke benim de çillerim olsaydı. Her neyse, doğum günümde hoş vakit geçirebileceğimizi umuyorum. O gün herkesin çok eğlenmesini istiyorum. Ben, resimdeki elbisemi giyeceğim. Boynuma da incimi takarım. İlk dansı seninle yaparım, John. Babam, nasıl olsa doğum günümde bile benimle dans etmez.»

John eğilerek:

\^

«Sizinle dans etmekle onur duyarım, hanımefendi,» dedi. «Ama, garnizondaki genç subaylardan bana sıra gelmez sanırım. B Beklenen gün geldiğinde, kiracılar saatmdan da önce orada toplanmışlardı. Davet edilmelerinin nedenini bir türlü anlayamıyor, ama yine de son derece nazik görünmeye, gülümseyerek Brodricklere iltifat yağdırmaya çalışıyorlardı. Barbara hiç durmadan, içeriden yiyecek ve içecek taşıyordu. Ned Brodrick, babasından kalmış olan mavi kadife ceketini giymişti. Kiracıların

arasına girip onlarla sohbet etmekten büyük zevk duyu-yormuş gibi görünüyordu. Neşeli bir tavırla :

«John,» dedi. «Sizi şimdiye kadar hiç böylesine iyi görmemiştim. Herkes sizin tazılarınızın başarılarından söz ediyor.»

John, bir hafta önce amcasının, babasına: 'John'un malikâne işlerinde bana hiç yardımı olmuyor,' dediğini hatırlayarak:

«Günlerimi geçirebilmek için bir şeylerle uğraşmam gerekiyor, öyle değil mi, Ned?» diye karşılık verdi.

İki yüzlü adam:

«Tabii, haklısınız,» dedi. «Ben de genç olsaydım, sizinle birlikte gelirdim. Simon Flower da köpeklerinizi kendi malikânesinde baktırmakla size ne büyük bir iyilik yapıyor. Kızı da aynı babası gibi fedakâr...»

«Bayan Flower birazdan burada olacak, iltifatlarınızı kendisine saklasanız daha iyi.»

Ned, gülerek :

«Şaka ediyorsunuz, John. Bayan Flower benim gibi yaşlı bir
106

adamla konuşup ne yapsın? Bayan Jane'e bakın.. Büyüdükçe annesinin modeli oluyor, herkes de benimle aynı düşüncede.» iki dakika önce, kiracılarından birine, Jane'nin babasına çok benzediğini söylediğini unutmuş olmalıydı.

John, gülümseyerek amcasının yanından ayrıldı. Yaşlı adamın, herkesi memnun edebilmek için yaptıklarına çok şaşıyordu.

Konuklar, saatında malikâneye geldi. Garnizondaki genç subaylar da kayıklarla koya girdiler. Her birinin arkasında pırıl pırıl üniformaları vardı. Subayların geldiğini görünce Jane'nin gözlerinde bir parıltı belirdi.

Kısa zamanda, genç subaylar Jane'nin çevresini sarmışlardı.

Zavallı Doktor Armstrong, gruba giremeyince, Jane ile konuşmaktan vazgeçerek, içeriye girip portreyi seyretmek zorunda kaldı.

Barbara sürekli koşuşturarak, herkese içeriden sandviç, pasta ve şarap taşıyordu. Eliza, son defa Cheltenham'da giydiği tuvaletin içine zor girmiş olduğundan çok gülünç görünüyorluydu da,

Jane'nin yanına sokulamayan subayları çevresine toplayabildiği için son derece mutluydu.

John, Fanny-Rosa'mn arabasını karşılayabilmek için parka kadar yürümüştü. Fanny-Rosa gözleriyle aynı renkte bir tuvalet giymiş, başını da, saçlarının çoğunu dışarıda bırakan küçük bir şapka ile süslemişti.

Elini John'a uzatarak:

«Annem çok özür diledi,» dedi. «Dedemin ölümünden hemen sonra dışarı çıkamayacağını söyledi. Babama gelince, Matilda yanında olduğu halde, sizin köpek bakıcınızla kâğıt oynuyordu. Onun için ben de seyisle birlikte geldim. Onlara, kâğıtlarını alıp

oyunlarını burada sürdürmelerini söyledim ama, evde kalmayı tercih ettiler. Aslında, Matilda'nın sırtına giyecek tuvaleti bile yok.»

«Matilda'yı tanıdığım kadarıyla, onun tuvalete ihtiyacı yok. Seni ilk gördüğüm gün, sen de çorap giymemiştin.» Fanny-Rosa:

«Evet, John, o günden beri beni çırpıplak da gördün,» di-

107

ye karşılık verdi. «Hayır, utanacak bir şey yok; zavallı Nobby baykuş kadar sağırdır. Şimdi söyle bana, bugün Jane'nin portresini seyretmekten ve Barbara'mn şarabını içmekten başka ne yapacağız?» «Danny Sullivan keman çalacak, biz de dörtlü dans edeceğiz. »

«Dörtlü dans edeceğime, pazar alanındaki köylü kızları gibi eteklerimi dizime toplayarak kendi kendime oynarım, daha iyi...»

«istediğin gibi oynarsın ama, genç subayların karşısında değil... Yalnız benim görebileceğim bir yerde...»

«Fakat, subayların da hoşlarına gider...»

«Ondan hiç kuşum yok. Eteklerini kaldırıp dizlerini onlara gösterirsen, odamdan tüfeğimi kaptığım gibi seni vururum.»

John, malikânenin arkasındaki ağaçlara kadar atların yanında yürüdü. Seyis atları ahıra götürürken, Fanny-Rosa da arka kapıdan malikâneye girerek yukarıya çıktı. Birkaç dakika sonra John'un yanma döndüğünde, her zaman olduğundan daha da güzel görünüyordu. John'un koluna sımsıkı girdi ve birlikte portreye bakmak için yemek odasına doğru yürüdüler. Oda çok kalabalıktı. Yiyip içiyorlar, bir yandan da Jane'nin portresine bakarak, kendisine ne kadar benzediğini söylüyorlardı. John, kalabalıkta Fanny-Rosa'nın davranışının değiştiğini fark etti. Evinde olduğu gibi şımarık, tasasız ve sabırsız değil, tersine, kibar, ince ve ağır başlı görünüyordu.

«Clonmere bu durumuyla çok hoşuma gidiyor. Ben kalabalığı çok seviyorum. Daha canlı ve neşeli oluyor. Sizin uşak üniforma giyemez mi? Bizimki her zaman giyer. Aslında üniforma, o siyah ceketten çok daha iyi durur.»

John gülerek :

«Biz burada uygarlıktan uzak yaşıyoruz,» dedi. «Duyuyor musun? Danny Sullivan keman çalmaya başlamış. Haydi, gidip eğlenceyi seyredelim.»

Misafir odası boşalmıştı. Barbara piyanonun basma otur-

muş, Danny Sullivan'a kemanda eşlik etmeye çalışıyordu. Jane ise John'a verdiği sözü heyecandan unutmuş ve Teğmen Fox'-la dansa kalkmıştı. John, kardeşinin durumuna gülerek, Fanny-Rosa'yı dansa kaldırdı. Danny Sullivan az sonra müziği değiştirip gençler için daha neşeli parçalar çalmaya başladı. Genç subaylar kollarını eşlerinin bellerine dolayarak, neşe içinde şarkı söyleyip dans ediyorlardı. Yaşlılar, omuzlarını silkerek yemek odasına geçtiler. Bakırcı John, Barbara piyanonun başındayken bir olay çıkmayacağını bildiği için, bir iki arkadaşıyla kitaplığa girerek arkalarından kapıyı kapadı.

Hava karardığında, Danny Sullivan hâlâ kemanının başında gençlere müzik yapıyordu. Bu arada, içkiyi biraz çok kaçırın kiracılar da şenliğe katılmışlardı. Çimenlerin üzerinde, kızlar ayakkabılarını ve şallarını, erkekler de ceketlerini çıkartmış, av ışığı altında dansa katılmışlardı.

Subaylardan biri dışarıdaki eğlenceyi eşine göstererek :

«Bak, nasıl eğleniyorlar,» dediğinde, herkes bir anda pencerenin önüne toplandı.

Fanny-Rosa, gözleri parıldayarak :

«Haydi, biz de çıkıp çimenlerin üzerinde onlar gibi dans edelim,» dedi. Bu sırada Doktor Armstrong da, kendi kendine bugünlük herkesin yeterince tepinmiş olduğunu söylemekteydi.

Fanny-Rosa, John'u elinden çekerek :

«Haydi gel, biz de gidelim,» diye belirtti.

Merdivenlerden aşağıya koşarak eğlenmekte olan kiracıların arama girdiler. Kiracılar, subaylar ve ev sahipleri, hep birlikte, Danny Sullivan kemanını bırakıncaya kadar çılgınlar gibi dans ettiler. Ancak, müzik durduğu zaman ne kadar yorulmuş olduklarını anlayabildiler.

Müzik bittikten sonra, kiracılar Bayan Jane'nin doğum günündeki eğlenceyi hiç unutamayacaklarını söyleyerek evlerine dağılırlarken, konuklar arabalarına, subaylar da kayıklarına doğru yürümeye başladılar. John Brodrick, kapıda arkadaşlarını tek tek uğurladı.

109

Barbara ve Eliza, babalarının yanında davetlileri uğurlarlarken, Jane, Fox'a iyi geceler dilemek için ağaçların arasında* kaybolmuştu.

Bu arada John ve Fanny-Rosa da, ahırda Andriff malikânesinin seyisini uyandırmaya çalışıyorlardı. Adam çok içtiği? için bir türlü kendine gelemiyordu.

Fanny-Rosa gülerek :

«Bu adam beni bu gece geri götüremeyecek,» dedi.

«Ben seni evine bırakırım.»

Fanny-Rosa, John'un gözlerinin içine bakarak gülümsedi:

«Sen atına atlamadan önce, ben evime varmış olurum,» diyerek dizginleri eline alıp hayvanı kırbaçladı. Bir yandan da arkasına bakarak John'a el sallıyordu. John, Tim'e, hemen atım getirmesini söyledi. Birkaç dakika sonra, seyisin atı da yanında olduğu halde, kızm peşine düştü. Fanny-Rosa, John'un arkasından geldiğini görünce hızlanmaya başladı ve ancak Doon-haven'ı geçtikten sonra yavaşladı.

John, kızın yanma yanaştığında :

«Boynunu kırabilirdin,» dedi. «O kadar hızlı gitme.»

Fanny-Rosa: «Bana bir şey olmaz,» diyerek güldü. «John,, mehtabın güzelliğine bak...»

Mundy körfezi beyaz bir çarşaf gibi görünüyordu.

«Haydi, burada biraz dinlenelim.»

Yoldan ayrılarak, patikanın üzerinden iki yıl önce piknik yaptıkları yere geldiler. John atından aşağı atladı ve Fanny-Rosa'yı kucaklayarak indirdi. Fanny-Rosa yanağını John'un yanağına dayamış, kollarını boynuna sarmıştı. John onu çalılırların' arasına bıraktı ve kendi de yanma uzandı.

«Bugün eğlendin mi?»

Fanny-Rosa karşılık vermedi. Eliyle John'un yüzünü okşayarak gülümsedi. John :

«Beni bir gün sevecek misin?» diye sordu. '-. Fanny-Rosa onu kendine çekerek:

«Seni şimdi sevmek istiyorum,» dedi.

110

John kızın gözlerini, saçlarını, dudaklarını öperken aklına yine Henry geldi.

«Henry'yle Napoli'de öpüştün mü?»

Fanny-Rosa gözlerini açarak dik dik baktı. John, onun çok kızdığını fark etti.

«Neden bunu öğrenmek istiyorsun? Ağabeyini niçin aramıza sokmak istiyorsun? O öldü, biz yaşıyoruz.»

Fanny-Rosa başını omzuna dayadığında John, ona duyduğu özlemden başka hiç bir şey düşünmek istemiyordu. Sadece geçmişi unutmak zorunda olduğunu ve geleceğe umutla ve güvenle bakmak gerektiğini biliyordu...

JOHN'UN, Barbara'ya 29 eylül 1829 günü Andriff ten yazmış olduğu mektup :

«Sevgili Kardeşim Barbara,

Bayan Flower'a, babamın 1 kasımda Bronsea'de olması gerektiğini söyledim. O da, işleri gelecek ayın yirmi beşine kadar bitireceği üzerine söz verdi. Aynı gün Fanny-Rosa'yla bsrîiktö Clonmere'e geleceğim. Sizin kalmanız için bir şey söylemediğinden, ben de sormadım. Aslında, Fanny-Rosa evlendikten sonra sık sık karşı tarafa geçeceğini söylüyor. Önce Clonmere gelmek istemesi beni çok sevindirdi. Senin nedime olmanı çok istiyor. Bizi, Mundy'de Rahip Sadler evlendirecek. Acaba Martha, bizimle bir ay kadar kalmak ister mi? Bize çok yardımcı dokunur. Sanırım, siz de onsuz bir ay katabilirsiniz. Kendisine lütfen so-nıver. Bu arada Thomas da uşak olarak kalırsa, ona hemen bir üniforma diktiririm. Bayan Flower kendi hizmetçisini bir ay için bize verecek. Senin kalmanla ilgili bir şey söylemediği için özür dilerim. Ama nasıl olsa seni Lletharrog'da göreceğiz. Babamın,

111

kasımın birinde Bronsea'de bulunma zorunluluğu bana üç hafta kazandırdı.

Adadaki kadının yemek pişirmek için bir ay bizim yanımıza gelip gelemeyeceğini de sor. 'Evet' derse, önceden bir gün ça-ğınp deneriz. Bayan Grazely'ye elbise için yazmayı unutma. Beyaz olmasın! Ama çok güzel olsun. Her halde, artık bu isteğime karşı koymazsın, inşallah babam bir an önce Landaulef i boyatıp en kısa zamanda hazır bir duruma getirir. Onu Clonmere'e getirmek interim, istediğimiz zaman da LlethsiTrog'a gönderebiliriz. Yazacak önemli şeyler olmadığı sürece bana mektup yazma. Burada mektuplar çoğu zaman kayboluyor. Babamın kasım başında gideceğini hiç yazma. Gelecek pazara kadar işlerimi bitirip eve döneceğimi sanıyorum. Kardeşin John L. Brodrick»

4

JOHN İLE FANNY-ROSA evlendikten sonra sonbaharı ve kışı Clonmere'de geçirdiler, ikisi dışında bütün aile Lletharrog'daydı. John o kadar mutluydu ki, zaman zaman bir düş gördüğünü sanır ve birden uyanıp karşısında acı gerçeği bulacağından

korkardı. Sonra yeniden kendine gelir ve Fanny-Rosa'-mn kuledeki odayı kısa zamanda ne kadar şirinleştirdiğini düşünürdü. Kuş yumurtaları, kelebekler, Eton ve Oxford'un fotoğrafları eski yerlerinde durduğu halde, şimdi odada yeni bir tuvalet masası, üzerinde küçük bir ayna ve saç fırçası, dolabında asılmış elbiseler ve yatağın altında bir çift terlik duruyordu. Kişiliği odanın her bir köşesine dağılmış olduğundan, John onun eşyalarına dokununca içinde garip bir duygu uya-

112

nırdı. Umduğu her şeyi elde edebildiği için çok mutluydu. Başlangıçtaki soğukluk ve ilgisizlik de yok olmuş, yerini sevecenlik ve sevgi doldurmuştu. Artık Fanny-Rosa eski kaprislerini de unutmuştu. Şimdi baş başa kalmaktan zevk duyan, Napoli'de, Roma'da tanıştığı adamları anlatmayan, içten ve canlı bir insandı.

Dışarı çıkamadıkları yağmurlu bir günde :

«Benden bıkmadın, değil mi?» diye sorardı John.

O gülümseyerek :

«Senden nasıl bıkabilirim? Seni çok seviyorum,» derdi.

John kendi kendine, şimdiye kadar duymuş olduklarının hepsinin yalan olduğunu düşünürdü. Mutlu bir yuva kurabilmeleri için, iki kişinin aynı zevklere sahip olması ya da aynı meslekten olması hiç de gerekli değildi. Erkeğin karısına anlayış göstermesi yeterliydi. Kendisi de Fanny-Rosa'ya anlayış gösterebildiği için şu an mutluydu. Babası da evde olmadığı için, akşam beşte yemeğe oturmak zorunda değillerdi. Yürüyüşten ya da avdan döndükten sonra odalarına çekilip bir süre dinlenebiliyorlardı. John artık Thomas'a emirler veriyor ve masada istediği kadar içebiliyordu. En sonunda, kendi evinde özgür olabilmmişti. Ned Brodrick malikâneye ait bir iş için geldiğinde, amcasını buyur eder ve onunla işten başka her şeyi konuşurdu.

Hizmetçiler, uşaklar da biraz rahata kavuşabildikleri için, hayatlarından çok memnundular.

Baird, haftalık hesap pusulasını getirince, John'u en rahat koltuğa oturmuş, ayaklarını yazı masasına uzatmış bir durumda bulurdu. John, Baird'i güler yüzle karşılar ve listeye hiç bakmadan kasadan parayı çıkartarak ona uzatırdı. Bayan John'un bahçede dolaşıp elmaları ya da üzümleri olmadan koparmasının bile hiç önemi yoktu; nasıl olsa Barbara evde değildi.

Thomas, üniformasıyla övünüyordu. Bu yeni elbiseyi giyip mutfaktaki kızca yakışıklı bulunmayı, yemeği bir iki saat geç getirmeyi, şarap şişesinin sonunu boğazından aşağıya indirmeyi, masayı tam beşte hazır edip mahzenden şarap getirmek için her

113

seferinde Bakırcı John'dan anahtar istemeye bin kere tercih ediyordu.

1820 kışında John, her gün kendi kendine, «Kendimi temize çıkarabilmek için bugün kesinlikle madene gidip Nichol-son'la görüşeceğim,» derdi. Ama, her sabah bir şey çıkar ve madene gitmekten vazgeçerdi. Bazı günler geç kalkıp kahvaltıyı Fanny-Rosa'yla birlikte yatakta yaptığından; sabahları işe yaramazdı.

Bazen de hava güzel olur ve madene gideceğine Ki-leen'de çulluk avlamayı daha uygun bulurdu. Yağmurlu bir günde ise Glen Begh'deki alabalıklar dururken madene gidemeyeceğini söylerdi. Her zaman Hungry Hill tepesine çıkmamak ve malikâne işlerine bakmamak için bir bahane bulabiliyordu. Jack Mahoney ve dul Connor, toprak yüzünden kavga mı etmişlerdi; bu durumda, Ned Brodrick'e bildiği gibi yapmasını söylerdi.

«Ben bunlar üzerine pek bir şey bilmiyorum. Her ikisine de birer çuval patates ver, olsun bitsin,» derdi. Onu sadece ilgilendiren, yalnızca Fanny-Rosa'yla birlikte Slane'e gidip köpekleri yarıştırmaktı.

Kansıyla birlikte yarış alanına gitmek ve onun tazılara ilgi duyduğunu görmek John'a büyük zevk veriyordu.

Bir gün gülerek :

«Hungry Hill dağında benimle yarışan çılgın kıza ne oldu böyle?» dedi.

«O gitti,» diye karşılık verdi Fanny-Rosa; «Yerine durgun ve sıkıcı biri geldi. Biliyor musun John, ben kendimi senin tazın, Fancy'ye benzetiyorum. Belki de gerçekten kadınların köpeklere benzer tavırları vardır. Bu yüzden sen, onları da, beni de iyi anlayabiliyorsun.»

«Evet, çok haklısın. Onlar da senin gibi sevilme isterler. Ama, Fancy bir işe yaramayan Hasty'yi doğurdu bize.»

«O Fancy'nin suçu değil. Uyuz bir köpekten gebe kalmış... Bizim sevgili oğlumuz çok yakışıklı ve çok da zeki olacak, değil mi? Belki de ileride kont falan olup aileye bir prenses getirir.»

«Bence tam tersi olur,» dedi John, «belki benden de tembel biri olur...»

«Onu o kadar çok merak ediyorum ki, sabahlan uyandıktan sonra yatakta hep onu düşünüyorum. Senin ve babamın adını koyalım ona. Adı John Simon olsun. Yaşlandığımız zaman bize o bakacak. Başka çocuklarımız da olur ama, bu ilk... İnşallah, şu üç ay da çabuk geçer. Biliyor musun, ben çocuk doğurmaktan hiç korkmuyorum.»

John, karısının saçlarını okşayarak :

«Ben, aykrın yavaş geçmesini istiyorum,» dedi. «Martın sonunda babamın ve kardeşlerimin döneceklerini unutma.»

«Ben babanla geçinebilirim.»

«Tabii geçinirsin. Ama, şimdiki gibi rahat edemeyeceğiz. Yemeğe saatında oturmamız gerekecek, köpekleri de içeriye alamayacağız. Bu arada, benim de madenle ilgilenmem ve arada bir babamla birlikte Hungry Hill tepesine çıkmam gerekecek.»

«Evet, ama döndüğünde de evde beni bulacaksın. Bu kadar değişiklik yetmez mi? Yorgun döndüğün günler odamıza kapanıp kafamızı dinleyebiliriz. Babanın seni üzmesine asla izin vermeyeceğim. Artık karşısında bir yerine iki kişi bulacak. Kısa zaman sonra da üç...»

«Ne olursa olsun, onunla tartışmayalım. Babamla on dakika tartışacağıma bütün gün yerin altında işçilerle bir arada çalışmayı tercih ederim.»

MART AYI geldiğinde, Hungry Hill tepesinde karlar çözülmüş, ağaçlar ve otlar yeşermeye başlamıştı. Havada, denizden gelen ılık rüzgârla dağılan mis gibi toprak kokusu vardı.

114

115

Arada sırada John, karısını yelkenliyle dolaştırırdı. Ama, çoğu zaman birlikte Jane'nin çiçek bahçesine giderler, John her zaman olduğu gibi tembel tembel oturur ve Fanny-Rosa da John Simon'a yapmakta olduğu elbiseyle uğraşırdı. Martın otuz biri geldiğinde, arabacı Casey'le seyis Tim, Mundy'den aileyi karşılamak üzere yola çıktı. Bu arada John ve Fanny-Rosa da evi eski durumuna sokmaya köpekleri yemek odasından dışarı çıkarmaya ve Bakırcı John'un dede olacağından haberi olmadığı için, minik bebek eşyalarını ortadan kaldırmaya koyuldular. Fanny-Rosa, gülerek, bu durumda kendisinin de saklanması gerektiğini söylüyordu.

John, malikânenin basamaklarında, karısıyla birlikte arabayı beklerken, birkaç dakika sonra Clonmere'in yemden asıl sahibinin olacağını üzümlerle düşündü: 'Bahçede babam yürüyecek, yemek odasında Thomas'a babam emir verecek, cumartesi sabahları çalışanların maaşlarını babam dağıtacak ve ben de eskisi gibi tembel ve bir işe yaramayan, Lincoln Inn'de bile başarı gösteremeyen küçük oğlu olacağım.'

Köpekler havlamaya başladıktan az sonra ağaçların arkasından araba görüldü. John, aylardır kendisinin olan Clon-mere malikânesine son bir defa baktı...

Yemekte John, Barbara'nın yanındaki eski yerine oturdu. Barbara, Fanny-Rosa'yı masanın başına oturtmak istedi; ama Fanny-Rosa, gelinin ev sahibinin sağında oturmasının daha doğru olacağını söyledi. Söylerken de gözünün ucuyla Bakırcı John'u süzüp, torun sahibi olacağından habersiz olan yaşlı adamın kendisine ters ters baktığını gördü. Kayınpederinin yanına oturmuştu. Dua edilirken büyük bir ciddiyetle gözlerini yumduğunda, John, karısının ne kadar iki yüzlü olduğunu ve odalarına çıktıklarında, yaptıklarıyla nasıl eğleneceğini düşündü. Oysa Fanny-Rosa, masada kendisini kayınpederine sevdirmiş ve kısa zaman sonra karşılıklı konuşup gülüşmeye başlamışlardı.

'Fanny-Rosa yine başardı,' diye düşündü.

Bir hayat boyu, karısının arkasında bir gölge olarak kala-

116

cağını ve onu zor durumlarda arabuluculuk yapması için kışkırtacağını biliyordu.

Fanny-Rosa, o gece :

«Göreceksin,» dedi. «Kısa zamanda onu nasıl değiştireceğim. »
«Değiştirebileceğini sanmam.»

Ailenin eve dönmesiyle düzenli hayata yeniden başlamak John'a biraz zor geldiyse de, Fanny-Rosa hiç etkilenmemiş gibi görünüyordu. Kayınpederiyle gevezelik eder, Barbara'ya yardımcı olur, Jane ile birlikte şiir okur, Eliza'nın yaptığı resimler üzerine düşüncesini söylerdi. John bu durumdan çok memnun olduğu halde, karısının baş başa geçirdikleri günleri aramadığı için üzülürdü. Fanny-Rosa, kalabalığı çok seviyordu. John ileride ona

ayak uyduramayacağını, oluşturduğu gruba giremeyeceğini düşündü. Ama, birbirlerini sevdikleri sürece bu durum John'u tedirgin etmeyecekti.

Jane bir gün :

«Biliyor musun,» dedi. «Sen, Fanny-Rosa'ya âdeta tapıyor gibisin.»

John: «Evet,» diye karşılık verdi.

«O kadar çok sevildiğini hissetmek, kim bilir onu ne kadar mutlu kılıyordur.»

«Onun farkında olduğunu sanmıyorum. Yoksa çok gülünç bulur.»

«Bebek, evi çok neşelendirecek. Hepimiz onu şımartacağız... Fanny-Rosa da çok şanslı bir kız.»

«Senin neyin var? Bugünlerde biraz değiştin gibi geliyor bana. Döndüğün gün anlamıştım bunu.»

«Biliyorsun John, ben çok duygulu bir insanım. Dick Fox •doğuya gidiyor.»

«Öyle mi?»

«O çok seviniyor. Tabii terfi edecek. Altı yedi yıla yakm •oralarda kalacağını sanıyorum.»

«Peki, gitmeden önce seninle evlenmek istemiyor mu?»

117

«Neden istesin, John? Nasıl olsa beni yanında götürme-yecek. O şimdi yirmi bir yaşında, ben de on sekiz... Yirmi yedi, yirmi sekiz yaşma gelene kadar nasıl olsa benden çok seveceği birini bulur.»

«Yani, bu durumda ondan ayrılıyorsun, öyle mi? Belki de bir daha onu hiç görmeyeceksin.»

«Başka şansım yok. Belki birkaç gün o da üzülecek; ama, kısa zaman içinde beni unuttur sanıyorum.»

«Ya sen?»

«Beni hiç düşünme. Senin oğlunun vaftiz annesi olacağım. Ona armağanlar getirip kötü ruhlardan koruyacağım.»

Ağabeyine bir öpücük uzatarak, Fanny-Rosa'yı aramak için; odadan dışarı çıktı. Bu arada John, kardeşi gibi anlayışlı, sevgi ve sevecenlik dolu bir insanı bırakabilecek bir adamın çok salak olması gerektiğini düşündü.

Ama, şu anda John'un, kız kardeşinin acıklı aşk serüveninden başka düşündükleri de vardı. Babasına birkaç ayın hesabını verip biriken faturaları açıklaması gerekiyordu.

Babası döndükten bir ay sonra, kitaplıkta bu yüzden büyük bir tartışma çıkmış, Bakırcı John, oğluna:

«Keşke sen de kışı karşı yakada geçirseydin,» demişti. «Ben. burada olmadığım zamanlar bile işler bu kadar geri kalmazdı. Burada olmandan yararlanarak, benim hayatta izin veremeyeceğim her işi yapmışlar. Baird, bana birçok fatura gösterdi ve aldığı her şey için önceden senin izin verdiğini söyledi.»

«Onları o kadar sıkı denetlemem gerektiğini bilmiyordum,, efendim.»

«Ben onlara bugüne kadar çok anlayışlı davrandım. Ama hırsızlığı hiç bir zaman hoş göremem. Baird'in hesap pusulasındaki birkaç şeyi çok gereksiz buldum. Bazılarının satın alındığından bile kuşkuluyum. Tabii, aradan bu kadar gün geçtikten sonra bunları

araştıramam. Zamanında satın alman malları sen görecektin. Öyle bir zahmete katlanmadın. Çiftlik kâh-
118

yası buraya tarım aletleri aldırılmış. Ned, kendisinin haberi olmadığını söylüyor.»

«Belki uzun zaman dayanır, ileride almak zorunda olmazsınız, efendim.»

«Benimle alay ettiğini mi sanıyorsun? Sorumluluk duygusundan uzak, bütün gün tembel tembel yatmaktan başka bir şey yapmayan bir insandan daha ne beklenilebilir?»

Bakırcı John oğluna öfkeyle baktı.

«Evlilik seni adam edecek sanmıştım, John,» dedi. «Ama, eskisinden de beter yaptı. Neyse, karının akli başında. Hayret ettiğim bir başka şey de, bütün bir kış boyunca bir defa bile madene uğramamış olman.»

John bunu bekliyordu. Söyleyecek hiç bir özrü de yoktu. Sabahları yatakta Fanny-Rosa'nın yanında kalmayı tercih ettiğini söylemek biraz garip kaçacaktı. Oysa, gerçek buydu.

«Birkaç defa gitmeye niyetlendim,» diye karşılık verdi. «Biliyorum çok tembelce davrandım. Fanny-Rosa'yı yalnız bırakmak istemedim.» «Ama, onu Mundy'ye götürüp köpeklerinin yarışmasını seyrettirmeye vakit buldun.»

John bir şey söylemedi. Söyleyebilecek sözü yoktu.

«Özür dilerim, efendim. Biliyorum, çok ilgisiz davrandım.»

«O halde, yolun üzerindeki yeni madende çıkan zorluklardan da habersizsin. Yeni aldırılmış olduğum pompa, kış yağmurlarından sonra su basmasını yeterince önleyememiş. Bir başkasını ısmarladım, birkaç hafta sonra gelecek. Madeni yüzeye çıkaramadığımızdan, kaybımız büyük oluyor. Bu durum, Nichol-son'u da, beni de çok üzüyor. Neredeyse yaz geliyor, ama, madeni çıkartamıyoruz.»

John, her zaman olduğu gibi görevlerini gerçekten savsakladığını biliyor, hemen babasından özür dileyip her sabah onunla birlikte madene gitmesi gerektiğini düşünüyordu. Oysa, ba-basıyla Nicholson madendeki teknik ayrıntılardan söz ederlerden, John hiç bir şey anlayamayacaktı. Sevmediği işi yapmaya

119

zorlayamazdı kendisini. Aslında, bu gece duyduklarına çok sinirlenmişti. Baird ve faturalar, çiftlik kâhyası ve tırmıklar, Nicholson ve pompa... Babası neden bütün bunları böylesine ciddiye alırdı.

John, öfkeyle babasının yanından ayrıldığında, Fanny-Ro-sa ve Jane'nin Andriff'e gitmek üzere yola çıktıklarını, akşam karanlığı basmadan eve döneceklerini öğrendi. Fanny-Rosa, onun izin vermeyeceğini bildiği için, önceden hiç bir şey söylememişti. Kendine hiç dikkat etmiyordu. Durumunu bilmiyormuş gibi arabayla gezintiye çıkmıştı. Doğum çok yaklaşmıştı. Bebeği, mayısın ortalarında bekliyorlardı. Nisan ayı bitmek üzereydi. Üç hafta sonra doğum yapacak olan birinin sarsıntı içinde on beş mil gidip aynı gün geri dönmesi çılgınlıktı. Barba-ra'ya :
«Onu nasıl bıraktın, anlayamıyorum,» dedi.

«John, hayatım, benim haberim bile yoktu. Fanny-Rosa, Eliza'ya senin öğleden sonra madene gideceğini, kendisinin arabayla biraz dolaşmak istediğini söylemiş. Birkaç milden çok gitmezler sanıyordum.»

«Jane biraz daha düşünceli davranmalıydı. O da, herkes-gibi Fanny-Rosa'nın hiç bir işine karışmak istemiyor.»

«Hemen gidip Willie Armstrong'la konuşacağım. Fanny-Rosa'nın doğumunda bulunacağını söylemişti. Yaptığının çılgınlık olup olmadığını o bilir. Köpeklerimi bile son günlerinde sarsıntılı yolda götürmüyorum.»

«Ama, John, Fanny-Rosa'nın sağlığı çok iyi; hiç bir şey onu yormuyor. Hem daha gününe de çok var...»

«Saçmalama! Birkaç hafta kaldığını biliyorsun. Neden birbirimizi kandırmaya çalışıyoruz, bilmem. Her neyse, şimdi gidip Willie Armstrong'u arayacağım. Belki oradan da Andriff'e gider, Fanny-Rosa'nın bu gece dönmesine engel olurum.»

Ahıra gidip Tim'e atını hazırlamasını söyledi.

«Bayan Brodrick ve Bayan Jane'nin Andriff malikânesine.

120

gideceklerinden emin misin, Tim?» diye sordu.

«Evet, efendim. Bayan Brodrick, birde orada olacaklarını ve Teğmen, Mundy'den gemiye binmeden önce onu görebileceklerini söylüyordu.»

«Ne diyorsun, Tim?»

«Ne mi? Teğmen Fox bugün doğuya hareket etmiyor mu? Hanımlar onunla vedalaşmaya gittiler.»

«Öyle mi? Hayır, Tim, bilmiyordum.»

Zavallı Jane, son bir defa Fox'u görmek istemiş, Fanny-Rosa da onunla birlikte gitmeyi teklif etmişti.

John, Doonhaven'a varınca Doktor'u evinde buldu. Adam yemeğe oturuyordu, onu da davet etti.

John: «O halde yemekten sonra birlikte Andriff'e gidelim.» dedi.

«Siz Jane'i eve getirirsiniz, ben de karımla birlikte geceyi malikâne geçirim.»

«Her halde Jane benimle dönecek durumda olmaz. Dick Fox'un gidişi onu çok sarsacak.»

«Keşke o adamı hiç tanımasaydı. On sekiz yaşında böyle bir durumla karşılaşması çok acı oldu.»

«Adam da daha yirmi bir yaşında; ikisi de daha çocuk sayılırlar.»

«Doğrusunu isterseniz, şu anda yalnızca karım için kaygılanıyorum. Birkaç hafta sonra doğum yapacak olan birinin bir günde otuz mil gitmesi çılgınlık değil mi?»

Doktor: «Bayan Brodrick için kaygılanacak bir durum yok,» dedi kısaca ve masadan kalkarak kapıyı açmaya gitti.

Fanny-Rosa üzerine konuşulduğu zaman adam nedense hep somurturdu. Ama, doğumu yapmaya ve bebeğin vaftiz babası olmaya söz vermişti.

Kapı açıldı ve Doktor elinde John'a ait bir haberle odaya döndü.

«Sizin uşak dışarıda,» dedi. «Sanırım, madende bir karışıklık çıkmış. Babanız sizi çağırıyormuş.» John mektubu öfkeyle okudu.

Babası:

121

«Hemen yeni madene gel,» diyordu. «Madeni so basmış. Acele yardıma ihtiyacımız var.»

Kâğıdı doktora uzattı:

«Andriff'e gidemeyeceğim,» dedi. «Siz de benimle birlikte gelir misiniz? Anladığıma göre, durum çok kötü. Babam daha dün sabah bana madeni su bastığını söylüyordu. Sanırım çok derine indiler ve makineler de bu durumda işe yaramıyor.»

İki adam ve uşak, yirmi dakika içinde yeni madene geldiler. Yola vardıklarında atlarından indiler ve iki yüz kadar işçinin arasından geçerek kuyunun girişine doğru ilerlediler.

Adamlardan biri, John'u ve doktoru yanında görünce.

«Su sürekli olarak yükseliyor,» dedi. «Bir adam boğulmuş. Cesedini az önce çıkarttılar. İki kişi de kayıp. Nicholson'un bütün karşı koymalarına rağmen, Bay Brodrick birinci kata kadar indi. İşte, orada, kuyunun başında duruyor şimdi.»

John, babasının şapkasını ve ceketini çıkarıp kollarını sıvamış olduğunu gördü. Elinde büyük kova, işçilere yardım etmeye çalışıyordu.

«Bu iş böyle yürümeyecek,» diyordu. «Su bir defada yarım metreden fazla yükseliyor... John, geldin mi sen? İyi günler, Armstrong. Yardımlarınıza çok ihtiyacımız var.»

Bakın yüzeye çıkartmak için kullanılan büyük kovalarla, bu defa su boşaltılmaktaydı. Kuyuya inen merdivenlerin üzerinde işçiler onları elden ele geçirerek yüzeye çıkartıyorlardı. Az sonra John da babası gibi ceketini bir yana atarak sıraya girdi. Birinci kata kadar indiğinde, su yükselmiş, adamların bellerine kadar çıkmıştı.

Bir işçi:

«Şefe ve Bay Brodrick'e söyleyin, boşuna çabalıyoruz,» dedi. «Su hızla yükseliyor. Koridorun ucunda bir adam boğulmuş. Cesedinin az önce yüzdüğünü gördüm. Şimdi görünmüyor... Bu maden kapanır artık. Biz daha çok bir şey yapamayız.»

Zincirlerin gıcırdamasından, yorgun adamların sık sık solumalarından ve suyun kayaya çarparak çıkardığı sestten başka

1

hiç bir gürültü duyulmuyordu madende. Karanlık koridorda bir «eset» görünüyordu. John, işçilere tutunarak dar merdivenlerden yukarı çıktı. Bakırcı John kuyunun girişinde duruyordu. Yüzünde gaddar bir ifade vardı.

«Su yükseliyor. Adamlar on beş dakikadan çok orada kalmayacaklar. Onlara, işi bırakmaları için emir vermelisin, baba.»
Nicholson: «Ben de ondan korkuyordum. Oğlunuz haklı, efendim,» dedi.

«Yenilgiyi kabul edemem. Koridorları boşaltırsak, o kat çalışır duruma gelebilir. Madeni kurtarmak için bir tek çaremiz var. Kayayı uçurmalıyız. O zaman su yüzeye fışkırır.»

Şef: «Peki, efendim. Ama, bu sefer de yolu su basacak,» dedi.

«Yola boş ver. Hükümet yeniden yaptırır, ama madeni yaptırmaz. * John omuzlarını silkti. 'Babam barut kullanarak işçilerin canlarını tehlikeye atmak istiyorsa, kendi bileceği iş,' diye düşündü. Bir kadının ağladığını duydu, her halde dul kalanlardan biri olacaktı. Cesedin çevresinde birkaç kişi toplanmıştı. Willie

Armstrong da onların yanındaydı. Kovalarla su çeken işçilerin yüzleri solgun ve umutsuzdu. Babasının madeni kapatıp işçileri neden geri göndermediğini anlayamıyordu. Birkaç yüz ton bakır için, şimdiden iki üç adam hayatlarından olmuştu. Nicholson, sağa sola emirler yağdırırken işçiler de barut yüklü bir arabayı iterek getirmekteydi. Bakırcı John, gönüllü çalışacak adamlar bulmak için uğraşıyordu.

John: 'Henry sağ olsaydı, babamla ve işçilerle birlikte madene inerdi,' diye düşündü. Gözlerinin önüne Henry'nin birkaç yıl önceki durumu geldi. Babasının sundurmayı uçurduğu gece, Henry'nin yağmur altında heyecanla titreyişini yeniden görür gibi oldu. O gece beş adam ölmüştü. Henry'nin on sekiz ay sonraki ölümü de sayılırsa, altı... Bugün de kim bilir daha kaç kişi ölecekti? John, işçilere çok acıdığını anladı, kendisini bir işe

122

123

yaramayan biri olarak gördü. Willie Armstrong gibi, dul kalan kadmm yanma gidip ona bile yardımcı olamıyordu. Ancak, kalabalığın ötesinden olanları seyrediyordu...

Patlayıcı kullanıldığında, bu defa kavga ve bağırma olmadı. Yalnızca, derinlerden, gök gürlemesini andıran bir ses duyuldu. Adamlar kuyunun girişinde toplanmışlardı. Alçak sesle, koridorun uçurulduğunu, suyun yüzeyde dağılacaklarını, su basmasının önlendiğini söylüyorlardı. John yeniden kuyunun başına gidip merdivenlerden aşağıya indi. içerisi duman ve keskin barut kokusuyla doluydu. Suyun, dağın yamaçlarına doğru şiddetli basınçla boşalırken çıkardığı sesi duydu. Doktor Armst-rong'un yanma geldiğinde bir patlama sesi daha işitti, arkasına dönünce, karanlıkta babasının yüzünden kan boşandığını gördü. Bakırcı John : «Başardık! Suyun yüksekliği şimdiden bir metre kadar düştü; duvardaki ize bak... Suyun nasıl dışarı fışkırdığını görüyor musun?» diye bağıırıyordu.

Su, çağüdayıp canlıymış gibi tıslayarak açılan geçite dolmaya başladı. Adamlar, ellerinde kazma ve demirlerle, çatlamış olan kayayı parçalıyor, suyun daha hızlı boşalması için ge-çiti büyütme çalışıyorlardı. Bakırcı John, en yakınındaki adamlardan birinin elinden bir demir kaptı.

«Daha kuvvetli, daha kuvvetli...,» diye bağırdı ve elindeki demiri yarığa saplayıp geri çekince kaya parçalandı, küçük taşlar halinde dökülmeye başladı.

işçiler, heyecanla bağrışarak kaya parçalarının aralarından açılan geçite daldılar. John ve Doktor Armstrong da aynı heyecanla onları izledi. Elllerine birer demir alarak kayayı parçalamaya çalışan işçilere katıldılar. Su, kısa zaman içinde diz boyundan ayak bileklerine kadar inmişti.

Nicholson: «Babanız yine başardı,» dedi. «Kendisi bugün burada olmasaydı, ben böyle bir şeye hiç bir zaman baş vuramazdım.» Bakırcı John, sözleri işiterek Nicholson'a gülümsedi.

124

«O halde siz, binlerce ton bakırın ziyan olmasını seyredecektiniz. Haydi, beyler, işimizi tamamladık.»

Yorgun ve bitkin bir durumda yüzeye çıktıklarında, saat yediye geliyordu. Su yüksekliğinin azalması ve tepenin yamaçlarındaki delikler nedeniyle yeniden yükselemeyeceğinin bilinmesi, onlara zafer kazanmışçasma bir duygu veriyordu.

Bakırcı John, madenin girişine toplanmış madencilere yaptığı kısa konuşmada :

«Yeni pompayı aldığımız zaman su düzeyini sürekli olarak aşağıda tutabileceğiz ve yeniden su basma problemi ortadan kalkmış olacak. Bugün yaptığınız iş ve gösterdiğiniz bağlılık için her birinize ayrı ayrı teşekkür ederim,» dedi.

Çevresindeki adamlara baktı. Yüzü kirlenmiş, saçları ıslanmıştı. Azimli bir çenesi vardı. Yüzündeki sıyrıktan kan akıyordu. Birdenbire, kalabalıktan bir gürültü koptu. Madencilerden her biri Bakırcı John'un elini sıkmak üzere yaklaştırmaya başladılar. Artık ona olan korkularının yerini, gösterdiği liderlikten dolayı bir sevgi almıştı. Bakırcı John kendini kalabalığın omuzlarında buldu. Doktor Armstrong :

«Babanız çok talihli bir adam,» dedi. «Hem işçilerin sevgilerini kazanmayı başardı, hem de bakırımı kurtardı. Gidip zararı görelim mi?»

Güneş, Mundy körfezinin üstünde batmak üzereydi. John, batı yönünden kara bulutların geldiğini gördü. Vakit oldukça geçmişti. Saatlardır atların başında bekleyen uşak sırtarak John'u karşıladı.

«Yolu gördünüz mü, efendim?» dedi. «Kayalar üzerine yuvarlanıyor. Yol denize doğru kaymakta. Neyse ki, Doonhaven-öbür yönde.»

John, birden Doktor Armstrong'un yüzünün buruştuğunu: gördü. Aynı anda kendisini de büyük bir korku almış, yüzünü kanı çekilmişti. 125

«Tanrım, Fanny-Rosa!..» diye bağırdı.

Ve dağın yamaçlarından yola doğru koşmaya başladı. Suyun çağlayandan boşalır gibi yola aktığını, birlikte taş, kaya ve molozları sürüklediğini gördü. Bir süre yoldaki çatlakları ve işçilerin eğlenerek yola taş, sopa atmalarını seyretti.

«Babamı çağırın!» diye bağırdı. «Ona, arabanın Andriff-ten döneceğini söyleyin...»

Karşılık beklemeden, beline kadar suya gömülerek yolun ilerisine koşmaya çalıştı. İçinde büyük bir felâkete tanık olacakmış gibi bir duygu vardı.

Arabadaki iki kızın, virajı dönüncüye kadar, yolun çökmek üzere olduğundan, kaya parçalarının oraya yuvarlandığından haberleri olmayacaktı.

Suluk soluğa, korku içinde koşmaya çalışırken, arkadan ba-basıyla, Doktor'un ve Nicholson'un geldiğini fark etti. Koşarken bir yandan Tanrı'ya yalvarıyor, arada bir de :

«Fanny-Rosa!.. Fanny-Rosa!..» diye haykırıyordu.

Birden, ileride ters dönmüş bir araba gördü ve «İmdat!» diye bağırarak bir ses işitti.

«Fanny-Rosa... Fanny-Rosa...»

Arabanın yanına yaklaştığında, karısının ağlayarak ters dönmüş arabayı, kalkmaya çabalayan hayvanı gösteriyordu. Koca koca

kayalar hâlâ yola yuvarlanmaktaydı. Babası ve Doktor Armstrong geriden endişeyle bakıyorlardı.

John: «Fanny-Rosa!.. Fanny-Rosa!..» diye bağırdı ve kadısını kucaklayarak onu yolun kıyısındaki çimenliğe taşıdı.

«Ben kurtuldum.» dedi. «Bana bir şey olmadı; ama, Jane, Jane nerde? Söyle, onu bulsunlar...»

O GECE Clonmere'de John Simon Brodrick doğdu. İle-mde kendisine 'Çılgın Johnnie' denecekti. Vaftiz anası yoktu

126

başucunda. Jane şimdi ruhlar ülkesinde, ağabeyinin yanındaydı.

John Simon üç aylıkken, annesi ona hava değişikliğinin iyi geleceğini söyledi. Doktor Armstrong, ondan daha sağlıklı ve-gürbüz bir bebek görmediğini belirttiği halde, Fanny-Rosa, doktorların bebekleri anneleri kadar iyi tanıyamadıklarını ileri sürdü. Bu nedenle, John ve karısı birkaç ay için Lletharrog'a gitmeye karar verdiler.

Gittikleri çiftlik evinde, geceleri bebeği uyuttuktan sonra, John ve Fanny-Rosa perdeleri kapatıp muşlukları yakıyor ve şöminenin karşısına oturarak mutluluk içinde sohbet ediyorlardı. Bu arada Fanny-Rosa, günden güne büyüyen oğluna yeni elbiseler diker, Johnnie'nin yaşına göre çok erken geliştiğini söylerdi.

John, zaman zaman, Lletharrog'a taşınmakla çok iyi ettiklerini düşünüyordu. Çiftlikteki hayvanlar, yakındaki küçük köy ve evin önünden akan ırmak, John'a birkaç ay önceki acı olayı, hiç olmazsa günün birkaç saatmda unutturabiliyordu.

'Hayatta olsaydı, belki de yıllar yılı bekâr yaşayacaktı,' diye düşündü ve genç yaşta ölmesinin onun için daha hayırlı olduğuna kendini inandırdı. Kardeşini çok iyi tanırdı. Onun kısa zaman içinde Fox'u unutup başka biriyle evlenemeyeceğini biliyordu. Bu yüzden, bir çiçek gibi solup gidecekti. Hungry Hill dağının eteklerinde ansızın, cesurca ölmesi bir bakıma iyi olmuştu. Acı anılar bırakmadan ayrılıp gitmişti. Geride yalnızca yemek odasında asılı duran portresi kalmıştı. Resimde, on sekiz yaşındaki güzel kızın umut dolu kahverengi gözleri parıldı-yordu. John onu çok arayacağını biliyordu. Kalbinde boşalan.' yeri kimse dolduramayacaktı. Ama, yine de Jane'nin acı çekmekten kurtulduğuna seviniyordu.

Ölümünden sonra ilk birkaç hafta, herkese çok zor gelmişti.

Kızının ölümü Bakırcı John'u oldukça sarsmıştı, önceleri kitaplığa kapanıyor, hiç kimseyle konuşmak istemiyordu. Onun karanlık odada çektiği acıyı çocuklarından hiç biri anlayamazdı. Odadan çıktığında, eskisinden farklı olarak yüzünde-

127

•derin çizgiler ve gözlerinde sert bir ifade olurdu.

Su basmasından sonra madenden on kat daha nefret eden John, artık babasıyla iş üzerine konuşamayacağını biliyordu. Jane'nin ölümünden sonra, babasının yine her sabah madene gidebilmesine şaşırıyordu. Babası, gözlerinde bir parıltıyla, madene yeni bir buhar makinesi getirttiğini ve bir aya kadar bakın yeniden Bronsea'ye taşıttırabileceğini söylediğinde, Jane öleli ancak üç hafta olmuştu. John yerinden kalkarak odadan çıkmış, bu olaydan

birkaç gün sonra Fanny-Rosa, Lletharrog'a geçmeyi teklif etmişti. John, hayatında ilk defa olarak Clon-mere'den ayrıldığına seviniyordu.

John, karısı, oğlu ve gelecekte doğacak çocuklarıyla birlikte bir ömür boyu babasının evinde huzur içinde yaşayamayacağını düşündü. Clonmere'de, Fanny-Rosa'yla baş başa altı ay çok mutlu yaşamış, ama, ailesinin Lletharrog'dan dönmesiyle Clonmere bir anda kendisinin olmaktan çıkmıştı. Belki yıllar sonra, Clonmere yeniden kendine ait olacaktı. O gün gelinceye kadar Fanny-Rosa ve Johnnie'yle ayrı bir evde oturmaları gerektiğini, malikâneye arada bir ziyaretçi olarak gidebileceklerini düşündü.

Fanny-Rosa: «Babana karşı çıkmaya cesaret edemiyorsun,» dedi. «Kardeşlerin gibi sen de ondan korkuyorsun, iyi bir tartışma çıkarıp sesini duyurmalısın.»

«Onunla tartışmaktan nefret ederim. Clonmere, ölene kadar babamın malıdır. Bölmeye kalkışmak doğru olmaz. Onun için, sevgilim, biz buralarda bir ev tutarız. Burada kimse bize karışamaz. Ben köpeklerimi yarıştırdırım, sen de çocukları büyütürsün.»

«Sanırım, sende şeytan kibiri var, John. Clonmere'i çok sevdiğin için kimseyle paylaşmak istemiyorsun.»

«Belki bende şeytan kibiri var, sen haklısın, ama ben Fanny-Rosa'yı, babasının bütün kusurlarını, annesinin bütün kötülüğünü kendisinde toplamış olan yumurcakla bile paylaşmak istemiyorum. Onun için, 'ikinci bebek ne kadar erken olursa,

128

Johnnie'nin pabucu da o kadar erken dama atılır,» diyorum kendi kendime.»

Fanny-Rosa kollarını kocasının boynuna doladı ve alaylı bir tavırla, kıskanç erkeklerden hoşlanmadığım söyledi.

Bu sorun, babasının birdenbire Lletharrog'un otuz mil kadar ötesinde bir ev almasıyla çözümlendi. Böylece, John'la Fanny-Rosa, Lletharrog'da sürekli kalabileceklerdi. Babası ve kardeşleri ise, kış aylarında Saunby'deki 'Brodrick evi' dedikleri eve geçeceklerdi. Bu düzen herkese uygun geldi, John da ev aramaktan kurtuldu. John, Fanny-Rosa ve küçük Johnnie, Lletharrog'daki evi çok seviyorlardı. Fanny ve Henry'nin doğmasından sonra bile, Johnnie'nin pabucu dama atılmamıştı. Evde her istediğini yaptırabiliyordu. Annesinden başka kimsenin ona söz söylemeye hakkı yoktu. Kara kaşlı, kara gözlü, güzel bir çocuktü. Babasına çok benzetiyorlardı onu. Bu arada, annesinin bazı tavırlarını da olduğu gibi almıştı. Bir şey istediği saman onu elde edene kadar bağırır, az sonra ondan bıkar ve yeniden bağırmaya başlardı. John bir gece :

«Bu çocuk hiç bir şeyle memnun edilemiyor,» diye dert yandı. Sonra, oyuncağını ateşe atan büyük oğluna bakarak konuştu: «Neden, Fanny gibi sessiz duramıyor?»

«Çok canlı bir çocuk da ondan, öyle değil mi, sevgilim?» Oğlu kızdı ve topuklarıyla yere vurmaya başladı. «Şimdiye kadar köpeğimi bile dövmedim; oğlumu dövmeyi hiç istemem. Ama, bu çocuğu yatıştırabilmek için nasıl davranmam gerektiğini bir bilebilsem.. Bak, şimdi de Fanny'nin saçım çekiyor. Ben, Barbara'nın saçını

çektigimi hiç hatırlamıyorum.» «Çekmişsindir ama, unuttun tabii,» dedi Fanny-Rosa. Oğlunu kucağına alıp ona bir şeker verdi.

«Martha'yı çağır, ona Fanny'yi odasına götürmesini söyle; Johnnie'yi üzüp duruyor...» «Ben de tam tersini söyleyecektim.» «Saçma! Fanny saçı çekilince tedirgin oluyor, bu da Johnnie'nin hoşuna gidiyor. Seninle köye gidelim* sevgilim; bakalım

129

Bayan Evans'ın dükkânında hoşuna gidecek neler var. Söz dinlersen, bizimle aynı masada yemek yersin. Bu gece yılbaşı gecesi olduğu için, sana bira da veririm.»

Kardeşinin saçını çektikten, oyuncağını ateşe attıktan sonra-, Johnnie'nin ödüllendirilmesinin nedenini bir türlü anlayamamıştı John. Ama hiç olmazsa çocuk bir an için yatışmış ve annesinin elinden tutarak yürümeye başlamıştı.

John omzunu silkerek tazılarına bakmaya gitti. Çocuk büyütme onun işi değildi. 'Her halde, kadınlar ne yaptıklarını? biliyorlardır,' diye düşündü. Ama, Johnnie'nin Fanny'ye yaptığını, John çocukken kardeşlerinden birine yapmış olsaydı, babasından iyi bir dayak yerd. Ne var ki o, oğlunu dövmek istemiyordu. Johnnie'nin yüzünden evde gürültü çıktığı zamanlar, bahçeye çıkar, nehre doğru yürür ve ev sessizleşince geri dönerdi. O an, yapabileceği en iyi şey, evden uzaklaşmaktı. John, yavaş yavaş evdeki problemlerin hepsinden kaçmaya başlamıştı. Lletharrog'da her şeyi Fanny-Rosa yönetiyordu. Hizmetçilerden biri tembellek ya da terbiyesizlik yapınca, Fanny-Rosa hemen onu işten atıyordu. John, Martha'mn bile, Johnnie'yle-anlaşamadığımda, işinden çıkarılacağı düşünüyordu. Bu durumda bile, evde tatsızlık çıkarmamak için, karşı koymayacağını biliyordu.

Fanny-Rosa: «Sen babamdan da betermişsin,» dedi. «Sorumluluktan kaçırıyorsun. Neyse ki, senin yardımın olmadan ben ı işleri çekip çevirebiliyorum.»

John, karısını kollan arasına alarak :

«Senin birçok bakımdan bana çok ihtiyacın var,» dedi.

«Ama sen hiç bir işe yaramıyorsun. Uç çocuk anası olduğumu unutuyor musun? Bütün gün tembel tembel oturuyor, canın sıkıldıkça da köpeklerini sevmeye gidiyorsun. Her geçen gün biraz daha tembelleşmekte sin.»

Fanny-Rosa çok haklıydı. John köpekleriyle bile eskisi kadar ilgilenmiyordu. Hayvanlar yaz aylarında iyi besleniyor, bunun yanı sıra yeteri kadar egzersiz yapmadıkları için, yarış mev--

130: |

»siminden önce birkaç hafta çok sıkı çalıştırılarak yarışa sokuluyorlardı. Bu da John için çok yorucu oluyordu. Köpekleri yarışta derece alamadığı bir gün: «Fanny-Rosa,» dedi. «Artık benim hayvanlarla uğraşacak . gücüm kalmadı. Neden olduğunu bilmiyorum ama, eski heyecanım yok oldu. Bugün yarışı seyrederken düşündüm de hayvanların zavallı bir tavşanı öldürmek için koşuşturmalarını çok saçma buldum. Bundan sonra oltamı alıp nehre gideceğim. Balık yakalarsam bile yine suya atacağım.»

John bu düşünceyle Lletharrog'daki dağınık oturma oda-

. sına girer, kavanozdaki sinekleri, biriktirmiş olduğu kuş tüylerini göstererek çocuklarını eğlendirirdi. Karşısındaki koltukta bir köpek, yerde yavrularıyla birlikte yatan bir kedi, odanın her

• bir yanında oyuncaklar, kitaplar ve dikiş malzemeleri olurdu. ; Fanny-Rosa bu aralar yeniden dikişe merak sarmıştı. Masanın üzerine eğilmiş, elindeki makasla tuvaletini kesiyordu. Onunla, 'karnını saklayabilecek uzun bir bluz yapmaya niyetliydi. Arka arkaya doğum yapmak Fanny-Rosa'nın görünüşünde hiç bir değişikliğe yol açmamıştı. Kocasını, onu evlendiği günkü 'kadar güzel görüyordu. Yine delidolu, tasasız ve kaprisli bir insandı. Tam anlamıyla babasının kızıydı... Hizmetçiler onu memnun edebilmek için ne yapacaklarını bilemezlerdi. Bir gün hoşgörölü ve cömert davranıp yemekte onlara kızarmış et verir, dinlenmeye çıkmalarını söyler, bir gün sonra da mutfaktan şeker çaldıklarını ileri sürerek ağzına gelenleri esirgemez, sesimin çıktığımca bağırdı. John, mutfakta karısının bağırdığını duyar duymaz bahçeye koşuyordu. Fanny-Rosa daha sonra Martha'mn yerine gelen köylü kızını pataklar ve yağmurun ardından yeniden güneşin görünmesi gibi bir anda yatışarak Henry'yi kucağına, Johnnie'yi yanına alıp şarkı söyleye söyleye kocasını yanına gelirdi.

Bir hafta sonu kardeşini görmeyiş giden Eliza, Saunby'deki - sakin evine döndükten sonra :

«Lletharrog'da yaşamak ayı ininde yaşamaktan da beter,»

,131

dedi. «önce, oturacak yer yok. Bütün koltuklarda köpekler ya da kediler oturuyor. Yemekler berbat. Yattığım yatak bile gittiğim gece nemliydi. Ama, sesimi çıkarmadım. Fanny-Rosa aslında iyi bir kız. Bana çok güzel bir gecelik işlemiş. Ben oradayken, ilk sabah, ailece reçel yapmaya koyuldular. Şeker harcamaktan başka bir şey değil yaptıkları.. Bir yandan çocuklar tencereye parmaklarını daldırıp dururlar...»

«Peki, John bu durumdan yakınmıyor mu?» diye, Barbara merakla sordu.

«John, sorumluluktan uzak olduğu sürece çok mutlu. Bütün gün oturmaktan başka şey yapmıyor. Tıraş olmaya bile üşendiği için sakal bırakmış.»

«Ya çocuklar?»

«Çocukların hepsi de çok tatlı, hele Johnnie... Sinirli ve çılgın bir şey, ama öbürlerinden daha sevecen. Kısa zamanda bana çok alıştı. 'Ben büyük adam olunca benimle evlenir misin, sevgili halacığım?' diyor.»

Kırk yaşına yaklaşan Eliza, altı yaşındaki yeğeninden evlenme teklifi aldığına bile çok sevinmiş görünüyordu.

John, Fanny-Rosa ve çocuklar, her yılın üç ayını Clon-mere'de geçirirlerdi. Bakırcı John sabahtan akşama kadar madende çalışıp geceleri de kitaplığına çekildiği için, oğlunun ailesiyle gelmesi, yaşantısında hiç bir değişiklik yapmazdı. Fanny-Rosa, her zamanki ustalığıyla bu defa da kendisini çok sevimli göstermeyi başaramıştı. Küçük Johnnie de dedesinin ya-nmdayken sessiz, o

evden dışarı adımını attıktan sonra dalacan olmayı benimsemişti. Dedesi evden çıkar çıkmaz hemen bahçeye koşar, kıvırcık saçları arasına bir tüy sokarak savaş dansları yapmaya başlardı. Şemsiyenin altında kendini korumaya çalışan Barbara'nın bütün yalvarmalarına:

«Johnnie, sevgilim, dikkat et, okları gözümüze sokacaksın,» demesine rağmen, Johnnie çılgın savaş naralarıyla oku şemsiyeye saplardı. Oradan, Baird'e eziyet etmek için koşar, bu arada da bebeğiyle oynayan Fanny'ye, topacını döndürme-
: 132

ye çalışan Henry'ye ve uslu uslu emziğini çeken Edward'a sataşır.

Barbara bir gün :

«Johnnie neden bu kadar çılgın?» diye sordu. «Biz çocukken hiç böyle oynar mıydık? Aslında çok zeki ve sevecen, ama, bazı şeyleri yapmamayı öğrenmesi gerekir.»

John: «Hepimizin kötü huylarını almış,» karşılığım verdi. «Benim bile, yapmak isteyip de bir türlü göze alamadığım şeyleri yapıyor diye onu dövemem ya?»

«Bayan Ceseş patates soyarken, kadının başından aşağı bir kova suyu dökmeyi ya da dün yaptığı gibi, ineğin memesine iplik bağlamayı hiç bir zaman düşünmemişsindir her halde. Son yaptığı çok tehlikeli...» John onun sözünü kesti:

«Biliyorum, çok saçma; ama öyle şeyler yapabilmeyi şimdi bile istiyorum, içimde kalmış olacak.»

«Sen, Johnnie'yi korumaya çalışıyorsun.» Doktor Armstrong, ciddi bir tavırla söze karıştı: «Kimse ona yardımcı olmak istemezse, çocuğa çok yazık olacak. Benim çocuğum olsa, terbiyeli olmayı öğreninceye kadar, sıkı dayak atardım. Zekâsını kullanmasını bilmedikten sonra, zeki olmuş neye yarar? Hem, o kadar zeki olduğunu da nereden çıkarıyorsunuz? Göreceksiniz, ileride Henry çok daha başarılı olacak.»

«Johnnie'yi dayakla adam edemeyiz. Köpekler bile dayakla eğitilemiyor. Bence, çocuğun kişiliğini değiştirebilmek çok güç. Johnnie doğuştan çılgın... ve öyle kalacak. Siz, ben va da Fanny-Rosa değiştiremez onu.»

Otuz altı yaşında saçma ak düşmeye başlamış olan John, ellerini cebine sokarak Johnnie'yi aramak için yerinden kalktı. Doktor Armstrong, Barbara'ya:

«işin aslı, çocuk Brodricklerden çok Flowerlara çekmiş. Andriff malikânesinin şimdiki durumunu gördükten sonra Clon-mere'in gelecekteki durumunu düşünmeye bile korkuyorum.»

133

Willie Armstrong, Buckinghamshire'da doğup büyüdüğü ve on beş yıl kralın hizmetinde çalıştığı için, Simon Flower'm yaşantısını anlamakta güçlük çekiyordu. «Elli sekiz yaşındaki bir adamın, evin damı çökmek üzereyken mahzende seyisiyle kâğıt pınayabilmesi acıklı bir durum,» derdi. Ama, küçük kızı Matilda, evli bir kunduracıya kaçtıktan sonra, Simon Flower'm kızıyla sevgilisini Andriff'e davet etmesini hiç bağışlayamıyordu. Böyle bir insanın toplum içinde nasıl yaşayabildiğini merak ederdi. Tabii, burada

yaşayanlar da ondan pek farklı değillerdi... : Matilda'nin skandali ailesi içinde büyük bir tepki yaratmamıştı. Bayan Flower bile utancından yerin dibine gireceği yerde, «Zavallı Tilly, on dört yaşında attan düştüğü günden beri gerçek benliğini bulamamıştı. Sullivan da aslında çok iyi bir insan, hiç bir zorunluluğu olmadığı halde, evin ufak tefek işleriyle uğraşıyor,» diyordu.

Fanny-Rosa, bir gün Edward'm küçülmüş elbiselerini kardeşine göndermek için ayırırken:

«Durumu tek yadırgayan Bob,» dedi. «Yıllık iznini alarak bir arkadaşıyla birlikte eve geldiğinde, Tilly'nin, 'Nasılsın, Bob?' diye bağırmasına ve sevgilisini tanıştırmasına kim bilir ne kadar şaşırılmıştır zavallı çocuk. Tilly'nin de benimle aynı zamanda bebek beklemesi çok kötü oldu. Edward'in elbiselerini bizim bebek giyerdi. Ama, zavallı Tilly'ye çok acıyorum.»

Doktor Armstrong bazen, bu garip insanların arasında ne-, den yaşadığını düşünürdü. Doonhaven'da doktorluk yapmak için ordudan ayrılmıştı. Oysa, o isteğini yerine getirememişti. Şimdi geriye kalan, Clonmere'in yemek odasında asılı duran bir portreden başka bir şey değildi. Jane'ye duyduğu ilgi üzerine kendisini Brodricklere başlamıştı. Jane'nin herkese benzer bir niteliği vardı. Gülümsemesinde, konuşmasında, el hareketlerinde, sesinin tonunda, Bakırcı John'dan bebek Edward'a kadar herkesle ortak bir yanı vardı. 'Clonmere, ileride Andriff malikânesinin şimdiki durumuna dönecek, her halde,' diye düşündü. Daha şimdiden, Fanny-Rosa ve çocukları Clonmcre'e geldik-

134

lerinde, evin içi Andriff teki tabloyu andırıyordu. Köpekler, oyuncaklar, dikiş malzemeleri her yana saçılmıştı. İleride başka bir Simon Flower olabilecek John, boş bulduğu bir koltukta oturmaktaydı. Bu karışıklıkla birlikte malikâneye sıcak ve canlı bir hava da getirmişlerdi. Doktor, 'Aslında, John, Fanny-Rosa ve afacan Johnnie, Clonmere'in bir parçasıdır. Havası, toprağı, her şeyi onların. Brodrick'siz Doonhaven, Doon-haven'sız Brodrick olmaz,' diye düşündü.

iki gün sonra, ailenin en yaşlı adamı olan Ned Brodrick'in yatağının başucunda duruyordu. Ned, malikânenin çevresini atıyla dolaştığı sırada birden kalp krizi geçirmişti, ölüm döşesinde yatarken pijamalarının içinden, çok önce ağabeyine teslim etmiş olması gereken bir miktar para çıkarıp Doktor Armst-rong'a uzattı. Ned'in tabutunu evlilik dışı dört çocuğu omuzlarında taşırlarken, Bakırcı John, ailesi ve Doonhaven halkı, âdet olduğu gibi cenazenin başında ağlaşıyordu. /

5

1837 YILININ eylül ayında, Doonhaven Madencilik Şir-keti'nin kâtibi, Thomas Dowding, madenden aldığı 300 pound'u, ertesi sabah bankalar açılınca kadar Doonhaven postanesine yatırmak için gittiğinde, meydanda Sam Donovan, Sam Dono-van'ın kardeşi Mary Kelly ve kocası James Kelly ile karşılaşmıştı. Salak ve heyecanlı bir kadın olan Mary Kelly, her zamanki gibi postanenin yanındaki sergisinde sebze satıyordu. Görenlerin anlattığına bakılırsa,

sergiden bir lahana yere düşerek yuvarlanmaya başlamış, Dowding'in atının ayağına değdiğinde,
135

hayvan ürkmüş, şahlanarak sahibini bir anda yere fırlatmıştı. Kâtip öfkeyle ayağa kalkmış Mary Kelly'yi, lahanayı bilerek yuvarlamakla suçlamıştı. Aynı anda, Sam Donovan ve James Kelly de karşıdaki evden dışarı fırlayıp üzerine atılmışlar, adamlardan biri kâtipin elindeki çantayı kaparak içindekileri yere boşaltmış. Paralar ve havale kâğıtları meydanda uçuşurken, durumun daha kötüye gideceğinden korkan kâtip, Bakırcı John'un hırsızlardan korunmak için kendisine vermiş olduğu tabancayla havaya iki üç el ateş ederek yerdeki paraları toplamaya çalışan halkı kaçırmak istemişti. Ama, sıkıldığı kurşunlardan biri James Kelly'nin gözüne gelince, kısa zamanda bütün Doonhaven halkı gürültüyle çevresini sarmıştı. Linç edileceğinden korkan kâtip, postaneye sığınmış ve bu arada posta müdürü camları, kapıları kilitleterek polisi ve Bakırcı John'u çağırması için arka kapıdan bir çocuk göndermişti. Kısa zaman sonra ortalık yeniden sessizliğe kavuşmuş, James Kelly'yi, kayınbiraderi Sam Dono-van'ın evine taşımışlar, Thomas Dowding de Mundy cezaevine götürülmek üzere kapalı bir arabaya bindirilmişti. Assizes'de, hakkında soruşturma yapıp tanıklar dinlendikten sonra, daha dikkatli silâh kullanması ihtar edilerek beraat ettirilmişti.

Olaydan büyük üzüntü duyan kâtip, bir an önce unutabilmek için işinden ayrılarak, sessiz bir kasabaya yerleşti. Ne var ki, olay Doonhaven'da o kadar çabuk unutulmamış, madenciliğe ve Brodricklere olan düşmanlık on yıl sonra yeniden alevlenmişti. Yine Clonmere kiracılarının çitleri kırılıp hayvanları çalınmaya başladı. Doonhaven'lılar, olaydan Bakırcı Jöhn'u sorumlu tuttular. O zamana kadar geri zekâlı ve alkolik bir adam diye tanınan James Kelly, ölümünden sonra halkın gözünde âdeta ilâhlaşmıştı. Karısı bile onun iyilik örneği bir insan olduğunu ve on beş yıldır kendisine tek bir kelime kötü söz etmediğini söylemeye başlamıştı. «O, çok ama çok iyi bir insandı; Tanrı'nın huzurunda konuşuyorum, ölümüne sebep olan Brodrickleri ulu Tanrı'm cezalandıracaktır.»
136

John, Fanny-Rosa ve çocukları, yaz aylarını Clonmere'de geçirirlerken, istemeden olaya karışmışlardı. Tabancayı birkaç hafta önce kâtime John vermiş, bu nedenle Assizes'de yapılan soruşturmaya çağrılıp ifadesi alınmıştı. Bütün olup bitenleri çok saçma buluyordu John. Ama, ertesi gece en sevdiği iki tazının zehirlenerek öldürülmüş olduğunu görünce, babasının yanında kendisinin de Donovanlarm nefretini kazandığım anladı, oç almak için zavallı iki hayvanı öldürmelerini çok adi bir davranış olarak gördü.

Zavallı Lightfoot ile kardeşini bahçedeki ceviz ağacının altına gömdükten sonra:

«Şimdi ben ne yapacağım?» diye Fanny-Rosa'ya dert yandı. «Sam Donovan'm dükkânına gidip, 'Köpeklerimi sen mi zehirledin?' diye soramam ya... Herif nasıl olsa kurnazca gülerek benim köpeklerim olduğunu bile bilmediğini söyleyecektir. »

«Ama, Tim, Sam'm oğlunun, köpeklerin kulübelerinin bulunduğu yönden gelip çitten aşağıya atladığını görmüş. Kimin yaptığı besbelli ortada. Ben olsam bir sopa alıp herifin kafasına atarım.»
«Evet, sonra da mahkemelik olursun.. Unutalım gitsin.. Zavallı Lightfoot ve Dauntless artık hiç koşamayacaklar. Biliyor musun, senden sonra en mutlu anları o iki hayvan vermişti bana. Belki biraz saçmalıyorsam da, son yıllarda hiç bir şeye bu kadar çok üzülmemiştim. b

Yerinden kalkarak Henry'nin on yıl önce dinlendiği yazlık eve doğru yürümeye başladı. Lightfoot ve Dauntless'i bebekliklerinden beri nasıl çalıştırdığım, şampiyon oldukları gün duyduğu heyecanı hatırladı. Oysa, şimdi bu iki hayvan katı ve hareketsiz olarak yatıyordu. 'Ölmeden önce yanlarında olmadığım için, acaba kendilerini kaybolmuş ya da bırakılmış gibi mi hissettiler?' diye merak etti. Eski günleri: Norfolk'daki ilk yarış mevsiminde Lightfoot'un bütün puanları ve kupaları kazandığı günü, daha sonra Fanny-Rosa da yanında olduğu halde
137

Mundy'ye geçişlerini, halkın bağrıışmasını, hakemin gülümsemesini hatırladı. Lightfoot hem güzel hem de kişilik sahibi bir hayvandı. Birbirlerini iki insandan çok daha iyi anlayabilmişlerdi. Son yıllarda onlara iyi bakmadığından, hayvanlar da kendisi gibi şişmanlayıp tembelleşmişti.

Yemek odasının vitrinindeki kupalar dışında, yarış günlerinden geriye başka hiç bir şey kalmamıştı... Donovanların zehirlemesiyle ne de kötü bir biçimde bitmişti.. John o aileden kimseye en küçük bir zarar bile vermemişti, ama Morty Do-novan'ın o gece kendisine ilendiğini hatırladı, 'işte, belki ilenci tuttu,' diye söylendi. Ama, yine de köpeklere dokunmamaları gerekirdi.

Yazlık evde tek basma otururken, bir an kendisini Donovanların yerine koymaya çalıştı. 'Brodrickler, Clonmere'e ayaklarını basmadan burası Donovanlarındı,' diye düşündü. John Brodrick'e düşmanlık duymalarını çok normal buldu. Bu nedenle, kiliseye giderken büyük dedesini arkadan vurmaları beklenilebilecek bir olaydı. Her yıl büyük dedesinin öldüğü günde, koyda onun kanı gözüktüğünü söylerlerdi. Oysa, John ve Henry çocukken körfeze bakmaya gittiklerinde, o gün kesilmiş olan tavukların kanından başka kan görmemişlerdi. Büyük dedesini arkadan vuran Donovan, Brodricklerin arkadaşlarıncı öldürülmüş, evi yağma edilmişti. İki ailenin arasında süregelen düşmanlık boşuna değildi...

'Yeterli cesaretim olsaydı, Doonhaven'a iner ve Sam Do-novan'a bu işe son vermesini söylerdim. Yoksa, bu düşmanlık hiç bir zaman ortadan kalkmayacak. Johnnie'ye de ileride kötülük yapacaklar,' diye düşünüyordu.

Yazlık evden karamsar düşüncelerle ayrıldı. Zavallı Lightfoot ve Dauntless ölmüşler, ama, yaşadıkları sürece mutlu olabilmişlerdi. Genç yaşta birden ölmeleri belki de iyi olmuşta. Yaşlanıp romatizma ve diş ağrıları çekmeden, bir tavşan gördüklerinde kovalayacak güçleri yok olmadan, gitmişlerdi.

Ağaçların arasından sahile doğru yürüdü. Barbara, şint-

138

şirlerin arasında, başında geniş kenarlı bir şapka ve elinde bir bahçıvan makasıyla duruyordu. Son günlerde pek sağlıklı görünmüyordu. Öksürüğü bütün aileyi kaygılandırmaktaydı. John, çocukların kendisine doğru koştuklarını gördü. Aynı anda Fanny-Rosa kucağında Herbert ile evden çıktı. Sekiz yılda beş çocuk hiç de kötü sayılmazdı... Fanny-Rosa kucağındaki bebeği halasına vererek, kocasının yanına doğru yürüdü. John o anda, 'Acaba Fanny-Rosa, yürüyüşü, gülümsemesi ve gözleriyle beni hep böyle etkileyebilecek mi?' diye düşündü. John gülerek : «Ayın yirmi dokuzunda, dokuzuncu yılımıza gireceğiz,» dedi. «Hatırlıyor muydun?»

Fanny-Rosa, çocukları gösterdi:

«Unutacağımı mı sanmıştın? Artık benim daha dikkatli olmam gerekiyor. 'Evliliğin onuncu yılı en zordur,' derler.» «Aa, bak hele, ne bakımdan zor oluyormuş?» «Adam her gece yatağında aynı yüzü görmekten bıkar ve çevrede fırsat kollamaya başlanmış.» «Benim şimdiden öyle düşünmediğimi ya da elime geçen hiç bir fırsatı kaçırmayacağım halde yine de kimseyi bulamadığımı nereden biliyorsun?»

«Çünkü sen çok tembelsin, sevgilim. Sende bu saç sakal varken, hiç bir kadın bakmaz.»

«Senin sandığın kadar da tembel değilim, sevgilim. Hafta içerisinde öyle bir iş yapacağım ki, sen bile şaşıracaksın.» «Aa, o iş de neymiş?» «Şimdi söylemeyeceğim; sonra öğrenirsin.» John, Sam Donovan'la konuşmaya, iki yüz yıldır aileler arasında süregelen düşmanlığa son vermelerini söylemeye kararlıydı.

Aslında, bunu yalnızca çocukları için yapacaktı. İleride Johnnie, Henry, Edward, Herbert ve Fanny de Donovan-lar yüzünden tedirgin olacaklardı. John bu nedenle, köpeklerinin zehirlenerek öldürülmesinden tam bir hafta sonra, Fanny-Rosa ve çocukların bütün üstelemelerine rağmen, onlarla bir-

139

likte pikniğe gitmeyip Doonhaven'a doğru yola koyuldu.

«İleride piknik yapabileceğimiz çok günler olacak. Bırakın hayatımda bir kere de çok istediğim bir işi yapayım.»

Fanny-Rosa, alaylı bir tavırla:

«Dikkat et, öldürmesin seni,» dedi.

«Yok, o kadar da değil...»

Sonbahar mevsiminde yürüyüş yapmak çok zevkli oluyordu. Ağaçların arasında uzanan patikada yürürken, yerdeki kuru yaprakların çatırdamasıyla kuşların yuvalarından kanatlarını çırparak havalandığını gördü. Dalgalar sahilde kırılıyordu. Az ötede birkaç adam kurumuş yaprakları yakmaktaydı. Rüzgâr, yanık kokusunu her yana dağıtmıştı. Kileen bataklığında çulluk avına çıkmak için iyi bir gündü. John, uzun zamandır Doon adasında tavşan avına da çıkmamıştı. Fanny-Rosa ile konuşup Noel'e kadar burada kalmalarının daha iyi olacağını söylemeliydi. Lletharrog'da beş çocukla yaşamak güç oluyordu. Bu hep böyle hızlı giderlerse, pek yakında Lletharrog'daki çiftlik evinden çıkıp daha büyük bir yere geçmeleri gerekecekti. Doonha-ven'da sonbahardan çok yaz aylarını andıran sıcak ve sıkıntılı bir hava vardı. Meydan, her öğleden

sonra olduğu gibi, bomboştu. John, iskelenin önünden geçip Sam Donovan'm dükkânına geldi. Panjurlar açık olduğu halde dükkânın kapısı kapalıydı. Kapıyı vurdu. Az sonra, Sam Donovan'm zayıf, yorgun görünen karısı açtı. On, on bir yaşlarındaki mavi gözlü kızı da annesinin arkasından bakıyordu.

John titrek bir sesle :

«Sam evde mi?» diye sordu.

Kadın şüpheyle John'a bakarak:

«Hayır,» dedi.

«Ben kendisiyle çok önemli bir konuda görüşmeye gelmiştim.»

Kadın hiç bir şey söylemedi. John bir an durakladıktan sonra evden ayrıldı. Yolda yürürken işleri tam anlamıyla ka-

140

nştirdiğini düşünüyordu. O sırada, çocuğun arkasından koşarak geldi.

«Amcam hastalandığından beri babam onun yanında kalıyor.» dedi.

«Eğer isterseniz, babamla amcamın evinde görüşebilirsiniz. Onu birkaç haftadır biz de görmedik.»

John çocuğa teşekkür ederek rıhtımda yürümeye başladı. Doonhaven'a kadar gelip şam'ı evinde bulamaması ne büyük aksilikti. Kilisenin saati dördü vurdu. Artık pikniğe de geç kalmıştı. Sam Donovan'la görüşmeye geldiğine göre görüşmeden geri dönmemeliydi. Denny Donovan'm evine gidip iki kardeşle birden konuşmaya karar verdi. Yürüyüş yapmak için de çok iyi bir gündü. Kasabayı geçip Denmare'e giden yola çıktığında temiz havada rahat yürüyeceğini biliyordu. Doonhaven'ı geride bırakarak, batıya giden yola saptı. Babasının çabalarından sonra yol genişletilmiş ve Denmare nehrine kadar uzatılmıştı. Ama, bayram ve pazar günleri dışında bu yol pek kullanılmıyordu. Denny Donovan'm meyhanesi, üç mil kadar ötede, dağılmak üzere olan bir kulübeydi. Denny'nin at arabası evin önünde duruyordu. «Neysel, hiç olmazsa Denny evde,» dedi kendi kendine.

Üst kattaki odada, Mary Kelly'nin perdenin arkasından kendisine baktığım görünce, içine yeniden bir korku düştü. 'Buralara kadar gelmekle çok aptallık ettim,' diye düşündü. Meyhanenin giriş kapısı sürgülenmişti. John bahçeyi dolaşarak arka kapıya geldi. Denny Donovan'm kapıları müşterilerine kapamasını çok garip buldu. «Ama, belki de adamın içkisi bitmiştir,» dedi.

John kapıya vurdu ve bir an durakladıktan sonra, açıp içeri girdi. Ortalıkta hiç kimseyi göremedi; ama, yukarıdaki yatak odasından ayak sesleri geliyordu. Meyhanede kullanılmıyor-muş gibi hava vardı. Her yer toz içindeydi. Barda, günlerdir yıkanmamış iki üç bardak gözüne ilişti. Yumruğuyle bara vurdu. Bir iki dakika bekledikten sonra Sam Donovan'm kendisine doğru geldiğini gördü. Adam bir pijama ceketiyle eski bir panto-

141

Ion giymekteydi. Günlerdir tıraş olmamış gibi görünüyordu. Sırıttıyor, kulağının arkasını kaşıyarak ziyaretçisine bakıyordu. John elini uzatarak :

«İyi günler, Sam,» dedi. «Uzun zamandır sizinle konuşmak istiyordum. Bugün dükkâna gittim, karınız burada olduğunuzu söyledi. Hasta mısınız?»

«Hayır, benim bir şeyim yok, Bay Brodrick. Hasta olan i Denny. Mary ve ben ona bakmak için geldik. Biz o gün Assi-zes'de tanıklık yaparken Denny, Mundy'nin mikroplu suyunu içmiş. Ondan hastalandığını söylüyorlar.»

«Geçmiş olsun.»

«Yukarı çıkıp onun yanında konuşmak ister miydiniz? Yatakta, ama şu anda ateşi yok.»

John, Sam Donovan'ın arkasından merdivenlerden çıktı ve az önce Mary Kelly'nin pencereden baktığı havasız odaya girdi. Şam'ın kardeşi Denny yatakta ve dul kalan kardeşi başucun-daydı. Pencereden dışarı bakarken saçları açık olduğu halde,, şimdi saçlarını siyah bir berenin içinde gizlemişti. Denny Donovan, yorgun ve neşesiz görünüyordu.

«Hasta olduğunuzu duydum, Denny, geçmiş olsun.»

«Şimdi biraz daha iyiyim, John bey. Ama, günlerdir inmeyen yüksek ateş beni çok sarstı. Zavallı Mary, kocasını toprağa verdikten sonra, şimdi de bana hastabakıcılık yapıyor, hastalığın bulaşacağından falan da korkmadan... Sam da doğrusu, kardeşlerin en vefalısı...»

John: «Çok doğru,» dedi. Birkaç yıl önceki yılbaşında, Şam'ın Denny'yi nasıl küfrederek dövdüğünü hatırladı. «Buraya gelmemin nedenini söyleyeyim sizlere. Ama hepsinden önce, kazada kocanızı kaybetmenize çok üzülüğümü belirtmek isterim, Bayan Kelly. İnanın, gerçekten çok üzuldüm.»

«İyi bir insandı. Onun gibi bir tane daha yok bu dünyada.»

Sam: «Çok acı oldu,» diye atıldı. «Zavallı Mary'nin bakacak hiç kimsesi de yok. Denny de, ben de, ailelerimizi zor geçindiriyoruz. Ona yardım etmek isteyecek efendi bir adam bulabilirsek... Bu çevrede o kadar iyi bir insan nerdeeee?»

John: «Kullanacağını bilseydim, tabancamı Thomas Dow--ding'e hiç vermezdim,» dedi.

«Gösteriş yapmak istedi. O zaman da sana böyle dedim, değil mi, Sam?»

«Bayan Kelly'nin yardıma ihtiyacı varsa, ben kendisine seve seve yardım ederim. Hem, bu bahaneyle ailelerimiz arasında yıllardır süregelen anlaşmazlığa son vermiş oluruz. Ailemin bu konuda çok suçlu olduğunu kabul eden ilk Brodrick'im ben. Hepûüz el sıkışıp bu sorunu burada kapatalım, olmaz mı?»

Bir an hiç kimse konuşmadı. Dul kadın içini çekti, Sam Donovan kulağının arkasını kaşıdı ve :

«Kız kardeşime ne kadar yardımda bulunabilirsiniz?» diye sordu.

John: «O, kardeşinizin sizlerin gözündeki değerine bağlı,» *diye karşılık verdi.

Yerinden kalkarak pencerenin yanına gitti. Bir an durakladıktan sonra pencereyi açtı ve temiz havayı içine çekti.

Buraya gelmekle aptallık ettiğini anladı. Onlar kendisini yanlış anlamışlardı. Parasıyla kendilerini satın almaya çalıştığını sanmışlardı. 'Babam bu yaptığımı duysa kim bilir ne kadar

sinirlenir. Bana, herkese para dağıtan bir aptal der,' diye düşündü.

«Mary haftada beş şilin'in kendisine yeteceğini söylüyor,» diyerek, Sam sessizliğe son verdi.

«Peki,» dedi John. «Ona haftada beş şilin göndereceğim.» Elini cebine atıp biraz bozuk para çıkardı. «Bu ilk taksit,» diye ekledi. «Postanede bir hesap açtırın, para orada daha emin -olur.» «Bay John'a bir kadeh getir, Sam. Anlaşmamızı kutlaya-hm. Dolapta bir şişe viski var. Ateşim olmasa sizinle birlikte ben de içerdim; ama, boğazımda kurşun gibi ağır bir kütle var.»

John: 'Donovanlarla karşılıklı viski içmek, hayatımda yaptığım en büyük saçmalık,' diye düşünüyordu. Bu arada, Mary

142

143

Kelly'ye bir hayat boyu bakacağım Fanny-Rosa'ya bile söylemeyeceğini anladı.

Dul kadın gülümseyerek John'a çocukları sormaya başladı.

«Sizin çocuklarınızdan daha güzelini hiç görmedim, Bay Brodrick,» dedi. «Sanki hepsi gökten inmiş birer melek.»

«Onlarla aynı evde yaşasaydınız böyle söylemezsiniz, Bayan Kelly.»

Bu arada gülmek için kendisini zor tutuyordu. Köpeklerini zehirleyen adamlara para yardımı yapıyor, onlar da kendisine bin bir türlü dil döküyordu.

Elinden kadehini bırakarak :

«iyi günler, Denny,» dedi. «Geçmiş olsun. Neyse,, bu size bir ders olur bir daha da o kirli sudan içmezsiniz.»

John, Sam Donovan ve dul kadınla birlikte merdivenlerden indi. Ev sahipleri kendisini kapıya kadar güler yüzle geçirdiler.

Sam: «İyi günler, Bay John,» dedi. «Bana bir işiniz düşerse, sakın rahatsız edeceğim diye çekinmeyin.»

«Peki, Sam.»

Yeniden iyi geceler diledikten sonra evden ayrıldı. Yolda* yürürken kendini aptal yerine koyduğunu düşünerek üzülmüyordu. Ama bu durumda bile Donovanların on yıl kadar bir karışıklık çıkaramayacaklarına inanmaktaydı.

Eve geldiğinde, ailesini piknikten dönmüş ve yemek masasına oturmuş buldu. Çocuklar çok eğlenmişlerdi. Bu arada Johnnie ön dişinden birini kırmıştı. Fanny-Rosa'nın yüzü güneşte yanmış ve bu yeni ten, güzelliğine gizemli bir hava katmıştı. Bakırcı John birkaç günlüğüne Slane'e gittiği için evde herkes rahatlamış görünüyordu.

Yemekten sonra hepsi Willie Armstrong ile birlikte ateşht karşısına geçtiler. Doktor Armstrong :

«Sizin hastalığınızın, salgın olan hastalıkla hiç ilgisi yokmuş, Barbara,» dedi. «Hastalığa yakalananları karantina içine aldık, halkla ilişkilerini kestik. Difteri çok tehlikelidir.»

144

«Aman, çok şükür. Çocuklar evdeyken bulaşıcı bir hastalığa yakalanmak ne korkunç olurdu.»

«Denny Donovan kısa zamanda kurtulabildiği için çok şanslı bir adam. Aslında, o aile yedi canlı...»

John elindeki kestaneyi ateşe fırlatarak Doktora hayretle baktı, alçak sesle :

«Denny Donovan difteri miymiş?» diye sordu.

«Evet. Hayrola, bir şey mi oldu?»

John ayağa kalkarak pencerenin önüne gitti. Bir an kendi kendine düşündükten sonra, ailesine dönerek konuşmaya başladı.

«Bugün Denny Donovan'la birlikteydim. Adamın hasta olduğunu bilmiyordum.»

Kardeşleri, karısı ve Doktor kendisine endişeyle bakıyorlardı.

John, onlara birkaç kelimeyle hikâyeyi anlatırken sesinin titrediğini hissediyordu. Konuşmasını bitirdikten sonra sanki sevecenlik ve anlayış bekliyormuş gibi Fanny-Rosa'ya baktı.

Karısının gözlerinde dehşet dolu bir ifade vardı.

«Hastalığı Johnnie'ye geçirirsen, seni hiç bir zaman bağışlamam,» dedi.

ODASI karanlıktı. Duvardaki resimleri bile seçemiyordu. Kelebek dolu kavanozunu, kuş yumurtalarını göremiyordu. Odasında bir yabancı gibiydi. Sanki o yatak bile onun değildi. Kendisini, dibi gözükmeyen bir çukura düşüyor gibi gördü. Çukur, madendeki kuyuyu andırıyordu. Babası kuyunun tepesinden oğluna bakıyor, kurtarmak için hiç bir çaba göstermiyordu. John daha sonra babasını, Eton'daki hocası olarak gördü. Babası karneye bakarak, «Küçük Brodrick, hiç çalışmıyor,» diyordu. Hoca gerçekten haklıydı. Ne avukatlık yapmak, ne babasının madeninde çalışmak, ne de başka bir iş yapmak istemişti. Bugüne

145

Teadar tek dileği yalnız kalabilmektir. Kendisini en iyi tazıları anlayabilmişlerdi. Onları okşamak, onlarla konuşmak John'a büyük zevk vermişti. ;

Oda çok sıcaktı. John sanki fırının içine düşmüştü. Camı açmak istediği zaman, tanımadığı bir sesin kendisine tıpkı bir çocukla konuşur gibi:

«Dinlenmenize bakın, camı açmayın,» dediğini işitti. Yatağından kalkıp Hungry Hill tepesine çıkma isteğine kapıldı. Göle girip ılık rüzgârı çıplak vücudunda duymak ne güzel olacaktı. O zaman Fanny-Rosa da gelirdi. Açık havada hastalığın bulaşacağından da korkmazdı... Hayatında olumlu hiç bir iş yapmadığını, babasını düş kırıklığına uğrattığını düşündü. Ama, Fanny-Rosa'yı mutlu edebilmişti. Hayatta en çok istediği şey de buydu. Karanlıkta bunu düşünmek bile mutlu kılıyordu John'u. ömründe ondan daha güzel birine rastlamamıştı. Hungry Hill tepesindeki gölde onu gördüğü: günden beri vakit ne kadar çabuk geçmişti. On, on bir, on iki yıl mı olmuştu? Yoksa John zaman kavramını mı yitirmişti? Geçen gün Fanny-Rosa, eve bulaşıcı hastalığı taşıyacağı için çok kızmıştı ona. Çocuklarla birlikte malikânenin bir ucuna kapanmış, bir daha kocasının yanına gelmemişti. Şimdi John hastalığa yakalandığına göre, o da, çocuklar da kurtulmuştu. Fanny-Rosa'nın göz kamaştırıcı güzelliği... Denny Donovan'a gidip, birlikte içki içmek ne saçma bir işti. Kendi kendine gülmeye başladı. Sonra da bu durumda kendinden başka gülebileceği kimsenin olup olmadığını merak etti. Johnnie'den başka kimseyi düşünemedi, ile-ride

Johnnie'ye bu hikâye anlatıldığı zaman, belki o da kahkahalara boğulacaktı. Baba-oğul ancak yıllar sonra birbirlerini anlayabileceklerdi.

«Köpeğin ısırıldığı adam kurtulmuş, Âma, köpek ölmüş.»

Lletharrog'daki oturma odalarında: çocuklara bu mısraları okuduğu günü hatırlar gibi oldu. Sanki.bugün için yazılmış bir

146

şiiirdi bu. iki gün sonra, dokuzuncu evlilik yıldönümleriydi.

'Belki, Fanny-Rosa koridorun ucuna gelip bana el sallar, öpücük bile gönderir,' diye düşündü.

John, karanlığın yeniden üzerine çöktüğünü hissetti. Gece mi, gündüz mü olduğunu bilemiyordu; ama önemi de yoktu aslında. Tabancayı kâtibe vermekle Donovanların tuzağına düşmüştü bir kere. O gün Donovanlarla görüşmek için gitmeseydi şimdi Fanny-Rosa ve çocuklarla birlikte bahçede olacaktı. 'Keşke, kâtip 300 pound'la kasabaya inmeseydi,' dedi kendi kendine.

'Jane, madenin aileye uğursuzluk getirdiğini söylerdi. Ama,, babam buna bir türlü inanmadı. Yirmi yıl sonra da bakırını çıkartmaya devam eder. O, çocuklarına çok şeyler verecek. Benimse, 1829 yılında kazanmış olduğum kupalar dışında bırakacak hiç bir şeyim yok.'

Birkaç saat uyumuş olmalıydı. Uyandığı zaman, perdelerin arasından dışarının aydınlık olduğunu gördü, kuşların cıvıldamalarını duydu. Çok yorgun, dinlenmiş ve mutluydu.

'Belki Brodricklerin en tembeliydim, ama hiç olmazsa hepsinden çok mutlu olabildim,' diye düşündü.

147

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇILGIN JOHNNIE, 1837 - 1858

1

J<

İOHNNTE, geride kalan çocukluk yıllarına baktıkça, yaşlıları kızdırmak için yaptığı türlü yaramazlıkları hatırlardı. O zamanlar iki değişik dünyası vardı Johnnie'nin. Birincisi kendi düş ülkesinde yarattığı dünyaydı. Burada Johnnie kabilenin reisiydi; bütün çocuklar onun dilediği şeyi yapmak zorundaydılar. Öteki ve gerçek dünya disiplin dünyasıydı. Bakırcı John bu dünyanın en iyi temsilcisiydi. Clonmere'in kapısından içeri her adımını attığında, Johnnie içinde baş kaldırıcı bir ruhun kıpırdandığını duyardı. Dedesinin o ciddî, kalıplanmış yüzü, o küt çenesi, gözlerindeki sert ifade, çocuklara davranışlarını frenlemelerini, seslerini kısımlarını yoksa kendilerini tavan arasında bulacaklarını hatırlatırdı. Johnnie, oturma odasında annesinin minderlerine başını dayayıp çamurlu ayaklarını mobilyalara uzattığı zamanlar bile, dedesinin kendisini tavan arasına kapatmasını çok haksız bulurdu.

Bakırcı John'u masallardaki devlere benzetir ve kendini de

148

ileride bu canavarın başını keserek özgürlüğüne kavuşacak genç, yiğit bir esir olarak görürdü. Dua etmek için ailenin bir araya geldiği zamanlar, devi tuzağına düşürme fırsatını kollar, ama

kurduğu kapanlara ancak hizmetçileri düşürebilirdi. Bazen yerdeki minderlerden birine bir ip bağlar ve minderi halının altına yerleştirirdi. Bu arada kendisi yemek odasının öbür basma geçer, ipi arada bir çekerek minderin üzerinde oturanın, odada herkesi tedirgin edebilecek kadar çok kıpırdamasını seyrederdi. Ya da evcilleştirdiği farelerden birini odaya salar, kısa zamanda küçük hayvan bir yolunu bularak hizmetçi kızlardan birinin eteklerinden içeri dalınca, Bakırcı John çevrede gözükeneye kadar, hizmetçi kızın hayatında en korktuğu hayvandan kurtulmak için gösterdiği çabayı, eğlenerek izlerdi. İşin ilginç yanı, hizmetçilerden hiç biri onu dedesine gammazlamazdı. Aynı gün içinde Johnnie mutfağa, Bayan Casey'nin yanına gider, «hayatım,» «lokumum,» diyerek kadını çenesinin altından gıdıklar ve zorla kendisini bağışlattıktan sonra da yaptıklarının ödülü olarak bir dilim pastayla oradan ayrılırdı. Hizmetçiler; «Küçük bey çok ileri gidiyor,» diye kendi aralarında konuşurlardı, ama, yine de yaptıklarından kimseye söz etmezlerdi. «Onun kendine özgü davranışları var,» derlerdi. Aslında, çocukların hepsinin, iri kahverengi gözlü küçük Herbert'in bile, şimdiden kendine özgü bir kişiliği vardı. Hizmetçiler, evlendikten dokuz yıl sonra dul kalmış ve çocukların bütün sorumluluğunu üzerine almış olan Bayan Brodrick'e çok acırlardı. Aslında, Bayan Brodrick, kocasının ölümünü onlardan daha kısa zamanda unutabilmişti.

Fanny-Rosa kocası öldükten sonra üç ay kadar çılgın gibi yas tutmuştu. İntihar etmeyi denemiş, artık yaşayamayacağını söylemiş, ancak Barbara ve Eliza'dan gördüğü yakınlık yüzünden kendini toparlayabilmişti. Görümceleri onu yeni insanlarla tanıştırap dertlerinden uzaklaştırmak için Saunby'ye götürmüşler ve Fanny-Rosa baharda Clonmere'e döndüğünde, hemen hemen eski durumuna dönmüştü. Yine de onda küçük bir değişik-

149

lik göze çarpıyordu. John'un, sevecenliği ve sevgisiyle onda, uyandırmış olduğu neşe ve güzellikten eser bile kalmamıştı. Görünüşüne, saçının bakımına, giyimine önem vermemeye başlamıştı, Fanny-Rosa. Bir zamanlar yeni elbiseler, şapkalar alıp giydiğinde John'un gözleri ışıldardı. Şimdi bunları anlamsız buluyordu. Geçen yıl giydikleriyle bu kışı da çıkarabileceğini söylemekteydi. Yirmi dokuz yaşında dul kalmış bir kadının yeni-, den evlenmesi beklenilirdi. Doktor Armstrong da, Clonmere'e' döndüğü gün Fanny-Rosa'yı gördüğünde, «Bu kadar hayat dolu; bir kadın evlenmeden yapamaz,» demişti. Oysa yanılmıştı.: Fanny-Rosa evlenmek diye bir şey düşünmüyordu. Onun hayatta tek bir isteği vardı: Johnnie'yi Clonmere'in sahibi olarak görmek. Kayınpederi ölünce miras Johnnie'ye kalacaktı. Pek yakında olabilirdi bu. O zaman Fanny-Rosa evin hanımı ola-: cak, emirler verecek, çalışanların maaşlarını ödeyip John-nie'nin hesaplarını tutacaktı. Johnnie, belki de çok kısa bir zaman sonra servete konabilirdi. Madenin kârı günden güne artıyordu. Bayan John Brodrick de o zaman evde önemli bir kişi olacaktı. Aslında Mundy Kontu'nun yeğeni olduğunu da hiç bir zaman unutamamıştı. Barbara ve Eliza'yla konuşurken, arada bir hatırlatırdı onlara.

Yavaş yavaş, Clonmere kendinin, yani Johnnie'nin olduğu zaman, malikânede ne gibi değişiklikler yaptıracağından söz etmeye de başlamıştı. Barbara ve Eliza, Fanny-Rosa'nın bu konuşmalarını çok yersiz bulurlardı. Babaları daha yetmiş yaşına basmamıştı, sağlık durumu da çok iyiydi.

Eliza bir gün :

«Fanny-Rosa'nın, şimdiden Clonmere kendisininmiş gibi. konuşması çok garip,» dedi. «Bence John'un ölümünden sonra^ o çok değişti. Sevimli görünüşünü bile yitirdi. Bu aralar biraz, çok kilo alıyor.»

«Zavallı Fanny-Rosa,» diye iç çekti Barbara; «ikimiz de, i .onun John'u ne kadar aradığını anlayamayız. Küçük şeylere al-dırmayıp sabırlı olmaya çalışalım. Johnnie'ye ne kadar bağlı •olduğunu görüyorsun.»

«Johnnie'ye bağlı değil demiyorum. Ahırda bile emir vermesini ve ata bineceği zaman benim atımı hazırlatmasını çok saçma buluyorum.»

iyi yürekli Barbara :

«Ama, Fanny-Rosa'nın emir vermeye alışık olduğunu unutuyorsun,» dedi. «Lletharrog'da bütün evi kendisi yönetti. Ayrı evde yaşamaya alışmış bir insan emir vermeden yapamaz. Onu, her zaman mutfakta aşçılarla konuşurken görüyorum. Yemekleri çocukların en kolay sindirebileceği tarzda pişirmelerini söylüyor. Haklı da.. O ne yaparsa yapsın, biz evde tatsızlık çıkarmamaya çalışalım.»

«Babamın bazen ona sinirlenmemesine şaşıyorum doğrusu. Çoğu zaman, adam ne söylerse, o tersini söylüyor. Biz hiç bir zaman cesaret edemedik...»

«Fanny-Rosa çok yolculuk etmiş ve bizden çok kitap okumuş. Erkeklerin, senin benim gibi evlenmemiş kızlara hiç önem vermedikleri halde, evli kadınlarla dostça sohbet ettiklerini çok gördüm. Her halde, evli kadınlarda bizde olmayan üstün bir hayat görüşü falan var.»

Eliza soludu. Hiç evlenmemiş olduğunun hatırlatılmamdan hoşlanmazdı. Kardeşinin karısı artık onlarla birlikte yaşayacaktı. Tatsızlık çıkarmak gerçekten iyi olmazdı. Böylece, «Bayan John» yavaş yavaş evin yönetimini üzerine alıyordu; ama, değişik bir anlamda. Yemekler saatından geç yense, odalar tozlu olsa, Fanny-Rosa için önemli değildi; ama, masaya muhallebi yerine kek gelse, Fanny-Rosa çılgın gibi mutfağa koşar ve bütün hizmetçilerin önünde Bayan Casey'yi rezil ederdi. Veya tuvalet masasının üzerinden bir şey kaybolursa (ki çoğu zaman arkasına düşmüş olurdu), hizmetçiye azarlar, «Hırsız!» diye ba-ğırır, bazen de Barbara'nın izni ya da haberi olmadan kovardı.

Çocukları bile onun ne yapacağını hiç kestiremezlerdi.

150

151

Fanny-Rosa bir dakika içinde onları hem şımartır hem de azarlardı. Johnnie'yi, çocukluğunda tek döven kişi, vaftiz babası ya da çocukların deyimiyle, «Willie Amca» olmuştu. Johnnie bu-yüzden, Doktor Armstrong'u hiç bir zaman bağışlayamadı. Çünkü hayatında ilk yediği dayağı da haksız yere yemişti.

O sıralar Barbara sürekli öksürüyordu. O gün de Doktor Armstrong görmeye gelmişti. Barbara yattığı yerde, Oakmount'-taki hasta bir kadına şal örüyordu. Yünü oturma odasında, unutmuştu. Willie Amca'dan şalı getirmesini istedi. Doktor Armstrong oturma odasına geldiğinde yünü dolanmış ve şalın bir bölümünün sökülmiş olduğunu gördü. Hizmetçiler, kahvaltıdan sonra Bay Johnnie'nin yünle oynadığını söylediler. Willie Amca, Johnnie'ye yaramazlık yaptığı için bağırdı. Oysa Johnnie şala bir dakika bakıp yerine koyduğunu, bunu ancak evdeki köpek yavrusunun yapmış olabileceğini söyledi. Halasını hiç bir zaman, hele hastayken, kesinlikle üzmemek istemeyeceğine Doktor Armstrong'u inandıramadı. Adam, çocuğu yalancılıkla suçladı.

Johnnie kulaklarına kadar kızardı:

«Yalan söylemiyorum, Allah belânı versin,» diye bağıırıp-(o zaman on yaşındaydı) odadan kaçmaya çalıştı.

Willie Amca, vaftiz oğlunu kolundan yakaladı ve öfkeyle:

«Yaramazlık yaptığın ve yalan söylediğin için dayağı hak ettin,» dedi. «Seni hizmetçilerin önünde döveceğim ki, onlar da ne terbiyesiz ve şımarık çocuk olduğunu öğrensinler.»

Ahırın önünde, Casey, Tim, Thomas ve mutfağın penceresinden dışarı bakan aşçının gözleri önünde, Johnnie'nin pantolonunu indirerek kışına sopayla birkaç kere vurdu.

Johnnie ağlayamayacak kadar şaşırılmıştı. Willie Armstrong: eve girdiğinde Johnnie pantolonunu yukarı çekerken, mutfaktaki kızların pencereden kendisine baktıklarını gördü. Utancından ne yapacağını bilemedi. Hayatında bu ana kadar hiç bu kadar çok üzülmemişti. Koşarak kendisini ağaçların araşma attıktan sonra hiçkırarak ağlamaya başladı. O eve artık hiç geri»

152

dönemeyecekti. Tim'in ya da hizmetçi kızların yüzlerine bakamazdı. Bu kadar hakarete, haksızlığa gelemezdi! Willie Amca'-nm ölmesini istedi. Hava kararmaya başladığında Johnnie hâlâ ağaçların arasında yatıyordu. Güzel yüzü üzüntü, acı ve kızgınlıktan şişmişti. Annesi oğlunu bu durumda görünce çok acıyacak ve Doktor Armstrong'a sinirlenecekti. Oysa, Johnnie'nin acımaya değil sevgiye ihtiyacı vardı. Annesinin, Johnnie Brodrick'in dünyanın en iyi insanı olduğuna inanmasını istiyordu. Annesi, oğlunun şu an içinde bulunduğu üzüntüyü, utancı anlayamazdı. Başını elleri arasına alarak bağırmaya başladı. «Ahh, babam neden öldü sanki? Bana böyle davranmazdı...» Bulanık bir resim gibi babasının yüzünü gözlerinin önüne getirdi.

Gülümsemesini ve alçak sesle konuşmasını hatırladı. Hayatında belki ilk defa olarak babasını çok özledi.

Heyecandan yorulmuş ve uyuyakalmıştı. Baird, ağaçların arasından evine doğru giderken onu görünce kucaklayarak eve getirmişti. Yemeğini onunla bölüşmüş, evdeki sansarı kucağına almasına izin vermişti. Saat dokuza doğru Johnnie kendine gelmeye başlayınca, Baird'in el fenerini alarak evine doğru yola koyuldu. Kapıdan yavaşça içeri girdikten sonra, ayaklarının ucuna basarak merdivenlerden yukarı çıktı. Kardeşi Henry ile birlikte yattığı

odaya girerken, annesinin ya da dedesinin, yemek zamanı nerede olduğunu soracaklarından korktu. Johnnie elbiselerini çıkarırken. «Baird ile çok hoş bir gün geçirdim,» dedi. «Sansar beni ısırma kalkışmadı bile. Aslında, ben ondan hiç korkmam ki...» Henry esneyerek :

«Amma şanslısın,» dedi. «Beni de götürseydin ya. Burada çok sıkıldım. Fanny ve Edward bütün gün evcilik oynadılar, ben oynamak istemedim; pek çocukça bir oyun.»

«Annem benim neden yemekte olmadığımı sordu mu?» «Kendisi de yemekte yoktu ki. Andriff'e, Tilly teyzemi ve bebeğini görmeye gitti. Willie Amca, Eliza halama, senin ye-

153

meğe geleceğini, geç kalırsan da merak etmemelerini söyledi, »v Willie Amca demek bu kadarını anlayabilmişti. Ama, Johnnie onu hiç başıslamayacaktı.

«Willie Amca başka bir şey söylemedi mi?»

Henry: «Bilmiyorum,» diye karşılık verdi. «Barbara halamı gördükten sonra hemen gitti. Ben, atının arkasından koştum.

Johnnie, yarın sabah sansarı görmeye götüreceksin misin beni?"

Birlikte gitmek çok iyi olur, değil mi?»

«Bilmiyorum, sen daha sansardan anlayacak yaşta değilsin. »

Sırtını dönerek uyumaya başladı. Ertesi sabah giyinirken» arkasını kardeşine göstermemek için çok dikkat etti. Hizmetçilerin yüzüne bakamıyordu. Oysa, Willie Amca kimseye bir şey söylememişti. Dayak yediğini kimsenin bilmediğini düşününce biraz rahatlardı ve kardeşlerine zorbalık yapmaya başladı. Sansarla yaptığı yiğitliği övünerek anlatırken, bir yandan da, hizmetçilerin gözü önünde pantolonu indirilip dayak atılan aptal bir çocuk olduğunu düşünüyordu. Şimdi olaydan kimsenin haberi yoksa da, bir gün kuşkusuz herkes öğrenecekti. O gece annesi, dedesi öldüğü zaman kitaplığın kendisine kalacağını söylerken Johnnie sevinerek dinledi.

«Barbara halam kitaplığı benden önce kullanmayacak mı?» diye sordu, «Dedemden sonra evdeki en yaşlı insan o değil mi?»

Fanny-Rosa oğlunun çocuksu mantığına güldü.

«Bu işle yaşın ilgisi yok. Deden ölünce Clonmere senin; olacak. Burada ne istersen yaptırabileceksin.»

«Yani ben evin sahibi mi olacağım? Hizmetçilere ben mi; emir vereceğim?»

«Tabii, yavrum.»

«Peki, Willie Amca'yı eve sokmak istemesem gelemem, değil mi?

Gelirse köpekleri üzerine saldırtırım.» , , , , Fanny-Rosa yine güldü : v «Aslında çok iyi olur,» dedi. «Willie Amca bazen çok sı*--;

154

içici oluyor; buraya hiç gelmese ben de çok sevineceğim.»

«Onu seviyor musun, anne?»

Fanny-Rosa bir an karşılık vermedi.

«Sevmiyorum diyemem,» dedi. «Ukalâlıklarından hoşlanmıyorum.

Ailenin içine çok girdiği için biraz çokça karışıyor her şeye. Alt yanı bir kasaba doktoru. Herkes onu evine bile almaz.»

«Doktor olmak kötü bir şey mi?» *

«Soylu aileden gelenler tercih etmezler. Orduda ve kilisede çalışmak çok daha iyi... Aslında meslek önemli değil. Senin servetin olacak.»

«Belki, dedem gelecek ay içinde ölür. O zaman ben de köpekleri Willie Amca'nın üzerine salarım.»

Bu düşünce kafasına iyice yerleştiğinden, beklediği gün gelince neler yapacaklarını, nasıl yaşayacaklarını annesine sık sık sorardı. Yediği dayağı ancak Clonmere'in sahibi olduğu zaman unutabileceğim tahmin ediyordu, Johnnie. O zaman hizmetçiler kendisiyle alay edemeyeceklerdi. Dedesinin sağlık durumuyla yakından ilgilenmeye başladı. Johnnie arada bir kahvaltı sofrasında merakla dedesine gece nasıl uyduğunu sorduğunda, Bakırcı John, Johnnie'nin de kardeşi Henry gibi kendisiyle ilgilenmeye başladığını, ileride belki onun da kendisine bir arkadaş olabileceğini düşünerek sevinirdi. O aralar kendisini çok yalnız hissediyordu. İki oğlunu ve Jane'yi çok kısa bir zaman içinde kaybetmişti. Şimdi de Barbara hastaydı. Bir gün en büyük torununu madene götürdü ve sorduğu sorulan, özellikle Nicholson'a, «Dedemi kuyuya itsem ölür mü?» demesini çok komik buldu.

Şef: «Korkarım ölür, Johnnie bey,» dedi.

Bakırcı John, torununun düşünceli bir tavırla, dedesinin bastonunu kendini koruyabilmek için taşıdığını söylediğinde, çok duygulanmıştı. Eve dönerken :

«Büyüyünce benimle birlikte madene gelir bana yardım edersin. Burada yapılacak çok iş var.» dedi.

155

«Şimdi de seninle gelirim, dedeciğim. Seninle her gün gelmek isterim.»

Bakırcı John güldü. Torununun şimdiden madene bu kadar ilgi duyması çok hoşuna gidiyordu.

«Öğrenimini tamamladıktan sonra,» diye karşılık verdi. «Henry amcan da madencilikle yakından ilgilenmeden önce Eton ve Oxford'da okudu.»

«Ama dedeciğim...» diye başlayan çocuk, ona o zaman mezarda olacağını hatırlatamayacağını anlayarak durdu ve cümleyi değiştirerek: «Çok yorulmadın, değil mi?» diye sordu.

Bakırcı John: «Hayır, hiç yorulmadım, bunun iki katma da dayanırım,» dedi.

Çocuk yine kara düşüncelerine daldı. Oysa, Bakırcı John, torununun büyüdükçe akıllı ve ağır başlı olduğunu sanarak seviniyordu.

Sonbaharda Fanny-Rosa, ailesinin yağlıboya bir resmini yaptırdı ve resmi yemek odasında Jane'nin portresinin karşısına astı. Resimde, beş çocuk da kırmızı kadife pantolonlarıyla çok hoş görünüyordu.

Çimenlerin üzerinde oturan Herbert ile Edward'in yüzlerinde mutlu bir ifade vardı. Henry düşünceli, Fanny ise dört erkek çocuğun arasında tek kız olduğu için biraz durgundu. Johnnie elinde okuyla önde durmuş, dünyayı hiçe sayarmışçasına, kibirli bir poz vermişti.

2

JOHNNIE on beş yaşındayken Eton'a gönderildi. Bu arada, her geçen gün Fanny-Rosa evin yönetimini biraz daha üstüne alıyordu. Umutsuz bir hasta olduğu için odasından pek

156

seyrek çıkan Barbara, bütün ev işlerini ona bırakmıştı. Eliza buna elinden geldiği kadar karşı koymaya çalışmışsa da, yenildiğini anlayınca günlerinin çoğunu Saunby'da geçirmeyi daha uygun bulmuştu. Bakırcı John'a gelince, yetmiş yaşını ancak altmış yaşındaymış gibi geçiriyordu. Sık saçları ağarmış, vücudu geçmişe göre biraz çökmüş olmasına rağmen, kafası yine eskisi kadar iyi çalışıyordu. Maden işlerini, ancak onua yarı yaşında olan bir kimsenin yapabileceği bir düzenlilik ve verimle yürütmekteydi. Yıllar geçtikçe, torunlarına karşı biraz daha hırçın olmaya başlamıştı. Korku veren üzüntülü ve kırışık yüzü, geniş omuzları, kocaman çenesiyle sanki Tanrı'nın yeryüzündeki temsilcisi gibi duruyordu. Sofradaki yerini aldığı zaman, çocuklar onun Doonhaven'a gökten indirildiğine ve gözünün ucuyla bakmasıyla hepsini yok edebileceğine inanıyorlardı. İncil'den bir pasaj okuduğu sırada, küçük Herbert dedesinin kendisi için yazılmış olan bölümü okuduğuna inanır ve başının üzerinde daireler çizerek uçacak bir güvercin beklerdi. Sıkılğan bir çocuk olan Fanny de yaşlı adamdan korkar, gözü ona iliştiği zaman odasına kaçardı. Henry, ailede dedesiyle iyi geçinen tek kişiydi, içten, cana yakın, kendine özgü bir çekiciliği-olan bir çocuktü. Henry amcasına çok benziyordu. Belki de bu benzerlik yüzünden, Bakırcı John, ona öteki torunlarından daha anlayışlı davranıyordu. Yaz tatillerinde bazen, elinden eksik etmediği bastonu ve başındaki kasketiyle bu minik arkadaşıyla birlikte bahçede dolaşırdı. Yaşlı adamın bu sessiz eğlencesi sırasında Henry, günün politik durumu üzerine onun fikrinin ne olduğunu sorardı. Johnnie ise dedesinin tam bir karşıtı olmuştu. Yemekte kendi konuşurken başkasına izin vermeyen Bakırcı John'un sesi, onun öfkelenmesinin tek nedeniydi. Büyük babasının eskisi kadar iyi işitmediğini bildiğinden, «Haydi, bakalım, sersem bunak,» diye kendi kendine mırıldanır ve bunu duyan kız kardeşinin yüzündeki korku ifadesini seyretmektetı-zevk duyardı. Bugünlerde, ahırların arkasında kasaba arkadaş-tarıyla gizliden sigara ve içki içmek gibi başka eğlenceleri vardı..

157

: Herkesin, onun uyuduğunu sandığı bir saâтта, kiler penceresinden kaçarak parkta kendinden birkaç yaş daha büyük iakat cahil olan Pat Dolan, Jack Donovan ve başka birkaç kişiyle buluşmaktan çok heyecan duyuyordu. Çimenlerin arasında, ağızlarında pipolarıyla uzanan arkadaşlarına, Eton'daki hayatını, arkadaşlarını, hocasını nasıl sinirlendirdiğini ve istediği zaman on sekiz yaşına basmadan okuldan ayrılmak için neler yapacağını anlatırdı. Böbürlenerek: «İhtiyar ölünce bütün bu gördüğünüz yerler benim olacak?» derdi. «O zaman canım isterse sizleri malikâneye çağırırım.» der ve bir anda gruptan şarkılar, övgülü sözler yükselirdi. Bütün bunlar, Johnnie'nin gözünde gurur parıltıları oluştururdu. Aslında Henry, onun üç yılda yaptığını üç haftada daha iyi yapabilişti. Devlet

okulundaki garip ortama, kolaylıkla ve ağabeyi Johnnie'nin kiskanacağı bir incelikle kendini uydurabilmişti. Johnnie en iyi arka-daşıyla kavga etmiş olması ve kardeşinin öğretmenleri ve arkadaşlarınınca sevilmesi, disiplinden hoşlanmayan, çalışmaktan nefret eden Johnnie'yi çok üzüyordu. Niye her şeyle ve herkesle sürekli bir çatışma içindeydi?

Henry'ye: «Eton'dan nefret ediyorum,» dedi.

O sırada on yedinci yaş gününün hemen ardından, uzun yaz tatilini geçirmek üzere Clonmere'e doğru yol alıyorlardı.

«Ayrılabilmek için anneme iyi bir neden göstermeliyim. Evde beni anlayabilecek hiç kimse yok, ama oradaki hayatı da inanılmayacak kadar sıkıcı buluyorum.»

Henry: «Senin kürek çekmeye başlamaman çok kötü,» dedi. «Benim yarım eğlencem sayılır. Halk çocuklarının çoğu kürek çeker. Gelecek dönemi Kartallar'a gireceğim. Locksley ve Middleton da geri dönmeye önce kendileriyle birer hafta geçirmemi istediler. Locksley'in babası İngiltere'nin en iyi atlaslarından.»

Johnnie sessizdi/Kendisi on dört yaşındayken kimse onu bir hafta kalması için evine çağırılmamıştı. Bir ya da iki arkadaşının evine gitmiş, oralarda bile pek eğlenememişti. Gazete

158

okurken kendi kendine gülen kardeşine 'baktı ve birden pencerede çatık kaşlı, sıkıntılı ve üzgün yüzünün görüntüsünü gördü. Bu karşıtlık onu daha çok üzdü. Eğer bu her1 zamanki görünüşüyse, arkadaşlarının onu çekici bulmamasının nedenini aramanın gereği yoktu...

Eve vardıklarında annesi, her zaman olduğu gibi Johnnie'-ye, kendine olan güvenim yeniden kazandırdı. Kollarını ona açarak:

;

«Benim sevgili yavrum!» diye haykırdı. «Son üç ayda ne kadar da büyümüşsün! Koca bir adam olmuşsun. Okulda kalıp derslerinle uğraşman gerçekten saçma...»

Johnnie onu sevgiyle kucakladı. Kendi düşüncelerini başkasının sesli olarak söylemesi çok hoşuna gitmişti. Bulunmaz bir insandı; ama, niye şapka yerine başına bir çorap geçirmişti? Aslında o güzel saçlarla kırmızı bir ceket giymek bile büyük bir hataydı.

«Kitaplarla uğraşmamın saçma olduğunu kabul etmene memnun oldum,» dedi. «Eton'da kalmakla hiç bir kazancım' olmayacak. Bir an önce oradan ayrılmak istiyorum.»

«Tabii, ayrılabilirsin. Sana, Dragoons'da iş bulması için dayın Bob ile konuşacağım. Biliyor musun, zavallı deden öldü?»

Johnnie heyecanla:

«Ne?» diye bağırdı.

«Hayır, hayır. Simon deden demek istedim. Dayın Bob şimdi Andriffte miras işleriyle uğraşıyor. Tabii her şey büyük bir karışıklık içinde.»

«Keşke Brodrick dedem ölseydi.»

«Ben de öyle isterdim. Fakat bunu tartışmanın yararı yok. Her neyse, Simon deden mutlu öldü. Babacığım, her zamanki' gibi çok sarhoş olarak yatmış ve battaniyeleri tutuşturmuş. Piposu ağzından düşmüş olmalı... Hizmetçi odasına girdiği zaman, neredeyse

dumandan boğulacakmış. Sevgili ihtiyar kendi solu-ğuyile zehirlendi.»

«Andriff malikânesi Bob dayıma kalır sanıim.»

«Evet. Babam bütün şaraplarını da sana bırakmış.»

«İşte bak ona çok sevindim. Şarapları Clonmere'e getiremez miyiz? Aman, dedemin kulağına gitmesin.»

Annesi güldü ve bir gözünü kırparak parmağıyle «sus» işareti yaptı.

«Şişeler burada,» dedi. «Tavan arasına gizledim. Deden onları hiç bir zaman bulamayacak. Aslında, bugünlerde evin hanımı olduğum için, kimse bana soru sormaya cesaret edemez. »

«Barbara halam nasıl?»

«Her zamanki gibi. Odasından hiç ayrılmıyor. Bir serçe kadar az yiyor. Willie Amca, kışa kadar zor yaşayacağını söyledi. İklimi daha ılımlı bir yere gitmesi gerekli. Oysa, onun hareket edecek kadar gücü bile yok.»

«Halam kaç yaşında, anne?»

«Halan mı?.. Kırk sekizden çok değildir.»

Johnnie: «Ailede neden herkes bu kadar genç ölüyor?» diye sordu.

«Sanırım, üzerimize bir uğursuzluk çökmüş.»

«Bu durum, deden için hiç de geçerli gibi gözüküyor. Madenlerin yılda yirmi bin kadar getirdiğini duyuyorum? Yine de evde hâlâ pazar geceleri soğuk yemek yeniyor, ekim ayından önce ev ısıtılmıyor. Bugünlerde açlığa hiç dayanamıyorum. Çok acıktığım zamanlar, Thomas odama tepsi getiriyor. Aklımdayken söyleyeyim, yeni hizmetçiye kızdırmamaya bakın, garip bir kadın.»

«Niye? Meg'e ne oldu?»

«Onunla kavga ettik. Şimdi bavullarını hazırlıyor. Neymiş, Doonhaven'dan hizmetçi bulamaz mışım, benimle geçinmek çok zormuş.. Ne salak kadın? Benim kadar iyi hanımı kolay kolay bulamaz. Yatakların altına bile bakıyor muşum. Hayatımda aklıma bile gelmedi. Neler bulacağım korkarım bir kere...»

İki oğlan güldü. Anneleri bazen kendilerine ne kadar yakın ve iyi bir arkadaş olabiliyordu. Kendine bakmıyor, saçlarının buklelerini hiç taramıyorsa, saçını bir çorap parçasıyla

160

bağlıyorsa da, yine de çok sevimli görünmeyi başarabiliyordu.

Fanny-Rosa :

«Doonhaven'de büyük bir faaliyete ön ayak oldum,» diye ekledi.

«Kasabadaki genç kızlara dantel yapmasını öğretiyorum. Beş

altı kız her perşembe malikâneye geliyor.» Johnnie: «Aaa, çok komik,» dedi. «Neden, o da bir çeşit kültür sayılmaz mı? Onu da

yapmasalar ne yapacaklar? Bütün gün sevgilileriyle çimenlerin

arasında yatacaklar her halde. Rahip geçen gün kızgınlık içinde

bana geldi ve 'Şeytanın işi, Bayan Brodrick, bu genç kızların

kafalarına nasıl böyle şeyler sokabiliyorsunuz? Şimdi bir şey

olduklarını sanıp çevrelerini beğenmezler. Hayırlı bir iş yapmak

istiyorsanız, Doonhavenii genç kızları rahat bırakın da,

kardeşinizin çocuklarına bakın,' dedi. Ben de ona kapıyı

gösterdim. Ayrıca, öyle bir söz söyledim ki, ömrü boyunca

unutamaz... Zavallı Tilly teyzeniz! Her Noel'de sizin eskilerinizi

ona gön-dermiyor muyum? On bir çocukla ne yapsın zavallı. Çocukların hepsi sokaklarda yalınayak geziyor. Sullivan ayakkabıcı sözüm-|ona.. Çocuklarına birer pabuç yapar sanırdım.» Clonmere'deki oturma odası da Lletharrog'dakinden farksız bir duruma gelmişti. Ortaliğa dantel parçaları saçılmıştı. Vazolarda solmuş çiçekler, yazı masasının üzerinde paket paket kitaplar, kâğıtlar ve bir topak sicim vardı. Bunlar, günlerdir aynı yerde duruyordu. Fanny-Rosa sürekli olarak kitap getiriyor, ama kitaplar geldiği zaman paketlerini bile açmıyordu. Köpek .halının üzerine pislemiş, pisliği günlerdir orada kalmıştı. Yerlere şeker parçalan yapışmıştı. Johnnie ve Henry, halalarına iyi geceler demeye gittiler. Barbara, yatağında uzanmıştı. Hasta görünüyordu. Ama yine de eskisi gibi sabırlıydı. Çocuklarla konuştu, onlara sağlık durumlarını sordu. Masada kendileriyle birlikte yemek yemeyi çok istediğini söyledi. Yatakları-nrn havalandırıldığım, annelerinin nemli çarşafı ütületmeden yaydırmayacağını söyledi. Johnnie, çarşafın ütülenmeyeceğini biliyordu ama, halasına bir şey söylemedi. O sırada Barba-

161

ra yeniden öksürmeye başladı. Gırtlakını parçalarcasma öksürüyordu. Henry, duvarda asılı duran resmi incelemeye koyuldu. Bu arada Johnnie gülmek için kendisini zor tuttu ve odadan çıkar çıkmaz kahkahayı bastı. Henry kardeşini susturmak için yalvardı.

«Bunu nasıl yapabiliyorsun? Çok ayıp. Biliyorsun ki, halam bu durumda pek uzun zaman yaşayamayacak.»

«Biliyorum onu, aptal. Barbara halamı en az senin kadar severim. Ama öksürürken çıkardığı ses...»

Yeniden gülmeye başladı. Bir yandan da göz yaşları yanaklarının üzerinde kayıyordu. En sonunda kriz Henry'ye de geçti, ikisi birlikte bahçeye koştular. Johnnie, ancak derenin soğuk sularına atladıktan sonra kendine gelebildi.

Henry dedesinin bir gün daha evde olmayacağını düşünerek seviniyordu. Şu anda gelip Johnnie'yi derede görse kim bilir ne kadar sinirlenirdi.

«Haydi çık artık, deli adam, hizmetçilerden biri seni görebilir.» diye bağırdıktan sonra korkuyla arkasına baktı.

Johnnie tıpkı bir köpek gibi silkinip kardeşine sırtıttı. Ya-nmda havlu olmadığı için gömleğiyle kurulandı.

«Görseler ne kadar hoşlanırlar.. Mutfaktaki o güzel kız beni bu durumda görse kim bilir ne kadar çok beğenir.»

«Haydi oradan, kibirli budala,» dedi Henry. «Bu kadar kasılacak neyin var sanki?»

Johnnie güldü, ama hiç bir şey söylemedi. Bir yandan pantolonunu giyiyor, bir yandan da ıslık çalıyordu. Eton's'.an döndüğü zamanki o durgunluğu yok olmuştu. Annesi ona, Noel'de dayısının yanma gitmesini söylemişti. Bob, süvari birliğinde ona bir iş bulacaktı. Johnnie yepyeni bir hayata başlarken, zavallt Henry okuluna dönecek, üniformasını giyecek ve saat onda yatağına girecekti.

Henry, Eliza halasının kendilerine doğru geldiğini görünce::

«Tam zamanında,» diye fısıldadı.

Eliza yeğenlerinin yanaklarından öperek :

162

«Sevgili çocuklar,» dedi. «Sizi çok özledim. Sevgili Johnnie, sen artık delikanlı olmuşsun; Henry, sen de çok büyümüşsün. Pek yakında yaşlı halanızla konuşacak hiç bir şeyiniz kalmayacak. » Henry cesurca atıldı:

«Yaşlı deme, bana eskisinden hiç farklı görünmüyorsun. /Resimler ne durumda?» .

«Bir iki güzel manzara resmi yaptım. Bir ara onları gösteririm. Johnnie, yarın sabah Slane'e gidip dedeni karşılamak istemez misin? Gemi iki üç gün sonra gelecekmiş; dedenin de Slane'de yapacak işi yokmuş, cnun için karadan gelecek. Tim arabayı götürecektir.»

«Benim için dert değil.»

«Dedenin çok hoşuna gider, her halde. Seni altı aydır görmüyor. » Eve doğru yürürlerken Henry :

«Saunby'de kendini çok yalnız hissetmiyor mu?» diye sordu. «Orada nasıl vakit geçirir, anlamam.»

«Haftada iki defa Bronsea'ye, arada bir de sizin Llethar-rog'daki eski evinize gidiyor. Neyse ki, Bayan Collins ona çok iyi bakıyor. Zavallı Barbara burada yatarken, ben dedenizin yanına da gidemiyorum, tabii. Bugünlerde buralara bağlandım kaldım.»

Johnnie: «Ben işe başlayıncaya kadar sabret, hala,» dedi. «İznimi aldrğım zaman seni Londra'ya çağırırım, birlikte gezeriz. Bakalım, kırmızı üniformamı beğenecek misin?»

«Çok beğenirim, her halde, sevgili Johnnie. Genç bayanlar beni yanında görünce çok kıskanacaklar. Yemek hazır mı, Thomas? Çok acıktım.»

«Bayan John, 'Bugün yemek bir saat geç olsun,' dedi, Bayan Eliza; elindeki işini bitirmek istiyormuş.»

«Ne kadar saçma! Her gün yemek saati değişir mi? Dün yürüyüşten döndüğümde, yiyecek bir şey bulamadım. Fanny-

163

Rosa'nın canı bir saat önce yemek istemiş. Bir gün burada kendimi yitireceğim.»

Johnnie kitaplıktan içeri baktı. Oda boş ve soğuktu; her yanına dedesinin kokusu sinmişti. Kâğıtları ve kalemleri bile eski yerlerinde duruyordu. Johnnie koşarak yukarıdaki oturma odasına çıktı. Annesi, Fanny'ye diktiği elbiseyi prova ediyor ve bir yandan da kızının çok kıpırdamasından yakmıyordu. Edward ve Herbert de koltukların üzerinde savaşıklık oynuyorlardı. Ertesi sabah Johnnie, Slane'e gitmek üzere yola çıktı. Dizginleri Tim'den aldığı için çok sevinçliydi. Casey birkaç yıl önce ölmüştü. Eskiden seyis olan Tim de evlenmişti. Elli yaşındaki adam Johnnie'nin yanında otururken korku içindeydi. Henry, babası gibi hayvanları daha iyi anladığından, dizginler ona verilebilirdi, ama, Johnnie çok sabırsızdı. En uslu hayvanları bile kırbaçlayarak huysuz yapıyordu.

Tim, atı hızlandırmak için sürekli kırbaçlayan Johnnie'ye:

«Hayvanı kendi haline bırakın, küçük bey,» dedi. Johnnie alaylı bir tavırla karşılık verdi: «Sen neden cenaze arabası

kullanmıyorsun, Tim? O tara sana göre bir iş. Yürüyün, sizi gidi tembeller. İkiniz de, size bakan salak gibi şişmanlıktan kımıldayamıyorsunuz.»

«Sizin bebekliğinizi bilen birine karşı böyle konuşmanız hiç doğru değil, küçük bey.»

«Biliyor musun, Tim; benim havlamam ısırmandan da beterdir. Ben seni hiç inciltmek ister miyim?» dedi. Sonra elini cebine atarak biraz para çıkardı. «Al, Slane'e gidince bununla bir şeyler içersin.»

«Alamam, Bay Johnnie.»

«Saçmalama. Her gün beni Slane'e getirmiyorsun, ya? Bulmuşken kaçırma...»

Şehirde tek başına dolaşmak, Johnnie'ye çok zevkli geldi. Dedesi, bankanın müdürüyle konuşuyordu. Nehrin kıyısında yürüyüp gemilerin yüklenmesini seyretti. O an, kendisinin tasasız ve şanslı bir çocuk olduğunu düşündü. Daha on yedi yaşmday-

164

di ama, cebi para doluydu. Köşeyi dönünce Doonhaven'dan iki kişiye rastladı. Adamlardan biri, Sam Donovan'ın rıhtımdaki dükkânında çalışan, uzun boylu, mavi gözlü, yakışıklı oğlu Jack Donovan'di. Jack Donovan: «Rastlantıya bak,» dedi. «Bay Brodrick'in ta kendisi. Biraz önce senin bu aralar okuldan dönmüş olabileceğini söylüyorduk.»

Johnnie, iki parmağını uzatarak:

«Nasılsın?» dedi. «Nereye gidiyordunuz böyle? Ben dedemi bekliyorum. İki saatim var, ne yapacağımı bilemiyorum.»

«Ah, biz seni Slane'de gezdirelim.» Jack Donovan, göz kırptı. «Şehiri gezdikten sonra çok beğeneceksin. Ama önce bir şeyler içelim.»

öteki adam :

«Bizimle birlikte meyhanede görünmesen iyi olur,» dedi. «Deden duyarsa çok bozulur.»

«Ben dilediğimi yaparım. Haydi yürüyün, aslında çok susamıştım.»

Johnnie, Donovan'la birlikte görülürse evde büyük gürültü kopacağını biliyordu. Dedesi, annesi ve iki halası her nedense Donovanları hiç sevmezlerdi. Az sonra Slane'deki meyhanelerden birine girdiler, içerisi kalabalık ve havasızdı.

Jack Donovan: «Sen ne istersin? Viski mi?» diye sordu.

Johnnie cesurca konuştu :

«Sen viski içeceksen, ben de içerim.»

Evde, bulabildiği zaman bira içerdi. Dedesi bazen küçük bir bardak şarap içmesine izin verirdi.

Johnnie kadehi bir kerede devirince Jack Donovan hayranlıkla :

«işte bu nesne böyle içilir,» dedi. «Şimdi bir tane daha içersin, tabii. Pat, buraya baksana bir dakika. Delikanlıya bir kadeh viski daha...»

Johnnie ikincisini yavaş yavaş yudumladı. İçki çok güzel bir şeydi. İnsanı canlandırıyor, cesaret veriyordu. Gelecek sö-

165

mestr Eton'a gitmeyecekti. Dayısı bir an önce ona bir iş bulmalıydı.

«Birkaç aya kadar süvari birliğine giriyorum,» diye birden atıldı Johnnie.

«İşte hayat o, be. Kral'm üniforması kim bilir ne kadar çok yakışacak sana, Bay Brodrick. Ben de seninle birlikte geleyim, ha ne dersin? Bir viski daha içer misin?» «Ben ödersem, isterim.» «Şerefine. Bol şans sana sevgili arkadaşım. Sen yirmi bir yaşına bastın, değil mi?»

«Daha on yedi yaşındayım.»

«Yalan söylüyorsun. Gerçekten yalan söylüyorsun. Öyle değil mi, Pat?»

«Yemin ederim ki doğruyu söylüyorum. Mayıs ayında on yedime bastım.»

«Ve şimdiden böyle viski içebiliyorsun. Övünülebilecek şey doğrusu. Ben seni yirmi bir falan sanırdım. Pencereden sana bakan hizmetçi kızı görüyor musun? O da seni en az yirmi bir yaşında samyordur, öyle değil mi, Pat?»

Barda oturanlar konuşup gülüşürlerken, Johnnie kendisinin bu kadar durgun kalabilmesini garip buldu. O da ileride oturan şallı kıza gülümsedi. Kız, Johnnie'ye tatlı bir gülümsemeyle karşılık verdi. Jack Donovan, üzgün bir tavırla başını havaya kaldırarak: «Şimdi güzel bir kız keşfetti, artık yanımızda durmaz,» dedi. «Ama daha on yedi yaşdaysa, Betty Finnigan'ı rahat bıraksın, daha iyi. Betty o kadar gencine pas vermez.» «Ne demek istiyorsun?» dedi Johnnie. Arkadaşının kahkahalarına sinirlenmeye başlamıştı. Belki de dedesi, Donovanları sevmemekte gerçekten haklıydı. Birden, meyhaneye kendisine çok sıcak ve gürültülü gelmeye başladı. Jack Donovan sırtıtarak :

«Betty Finnigan'ı tavlama, iki kadeh viskiyi devirmeye benzemez,» dedi.

166

«Gerçekten mi? Öyle mi sanıyorsun?»

«Evet, çünkü senin o gittiğin okulda size bu tip şeyler öğretmezler. Herkes bir kadeh viskiyi devirebilir, ama bir kadını elde etmek zor iştir.»

Jack Donovan yeniden kahkaha atmaya başladı. Çevredekiler dönüp dönüp Johnnie'ye bakıyorlardı.

Yaşlı bir adam kadehini kaldırarak :

«Eğlenmene bak, delikanlı,» dedi. «Genç arkadaşların seni kıskanıyorlar, öyle değil mi, Betty?»

Güzel gözlü kız Johnnie'ye gülümseyerek, başını salladı.

Johnnie yerinden doğrularak gözlerini Jack Donovan'a dikti.

«Beni yalnız bırakmadığınız için çok teşekkür ederim, Bay Donovan. İleride yine hep birlikte içmeye gideriz; ama şu anda başka bir işim var,» dedi ve cebinden biraz bozuk para çıkarıp barın üzerine bıraktı. Betty Finnigan'a dönerek: «Ben mi sizin, yoksa siz mi benim yoluma gidiyordunuz?» diye sordu.

Johnnie bankanın kapısına geldiğinde saat beş olmuştu. Kapılar kapanmış, panjurlar indirilmişti. Dedesi her halde bir saat kadar önce buradan ayrılmış olmalıydı. 'Belki de handa beni bekliyordur. Bırak, beklesin. Moruk, beklemekten ölecek değil ya,' dedi kendi kendine. Artık eskisi gibi dedesinden korkmuyordu. «İsterse

kitaplığa çağırıp soğuk gözlerini üzerime dikerek beni azarlasın; ne isterse yapsın, hiç dert değil..»

Kendisine bu kadar cesareti neyin verdiğini bilmiyordu. Ya az önce içtiği viski, ya da kızı kollarının arasına alması, kendine olan güvenini artırmıştı. Yıllar öncesi mezarda olması gereken yaşlı dedesinden korkacak değildi ya.. Daha on yedi ya-şmdaydı, ama Clonmere'in Johnnie Brodrick'iydi. Kendisine söz söyleyenin çenesini dağıtabilecek güce sahipti.

Johnnie hana vardığında, dedesinin arabasını ve Tim'i kapının önünde buldu. Dedesi, saati elinde olduğu halde, arabanın yanında bekliyordu.

«iyi günler, efendim,» dedi. «Sizi çok beklettim mi?»

167

Çok garipti. Dedesinin yanında durduğu zaman boyunun ondan daha uzun olduğunu gördü. Ya son birkaç ay içerisinde kendi boyu uzamış, ya da dedesi küçülmeye başlamıştı. Bastonuna da eskisinden çok dayanıyordu. Bakırcı John torununa dik dik baktıktan sonra saatini cebine koydu.

«Neredeyse seni Slane'de bırakıp yola koyuluyordum,» dedi kısaca. Arabaya binip köşeye oturunca: «Anlat bakalım, vaktini nasıl geçirdin?» diye sordu.

Johnnie, doğruyu söyleyip dedesinin yüzündeki ifadeyi görmenin ne güzel olabileceğini düşünüyordu. Gülmek için kendini zor tuttu. «öğleden sonra, Slane'nin görülecek yerlerini gezdim, efendim.» Dedesi homurdandı.

«İkide şehre vardın. Saat dörde kadar bütün şehri üç defa dolaşmış olman gerekir. Camı aç, oğlum, arabanın içi çok havasız.»

Johnnie, 'Soluğumdaki viski kokusunu aldı; bunun hesabını bana soracak,' diye düşündü. 'Ona, baygınlık geçirdiğimi ve bu nedenle meyhaneye girip uzandığımı söyleyebilirini.' Bir defa daha gülme krizi geldi, gülmek için yanaklarını ısırıldı. Dedesi başka hiç bir şey söylemedi. Düşünceli ve her zamankinden değişik görünüyordu. Belki banka müdürüyle görüşürken canı bir şeye sıkılmıştı. Üzülecek bir durum olamazdı. Maden, yılda yirmi bin pound'a yakın gelir sağlıyordu. Ama, annesi her şeyi abartırdı. Belki de işler onun söylediği kadar iyi gitmiyordu. Her neyse, bütün bunlar Johnnie'nin derdi değildi. Esneyerek gözlerini yumdu ve bir eliyle de kapının tokmağını tuttu. Viskiden ve Bettv Finnigan'dan sonra tatlı bir uyku basmıştı. Acaba süvari birliğinde birkaç yıl çalıştıktan sonra kendisini nasıl hissedecekti? Aslında, dünya o kadar kötü bir yer değildi. Johnnie, birkaç dakika içinde horlamaya başlamıştı. Dağınık saçları ve kızarmış yüzü ile on yedi yaşından daha bile küçük görünüyordu.

168

Araba Doonhaven kasabasına varana kadar uyudu. Gözlerini araladığında dedesinin de uyuduğunu görerek rahatladı. Bu durumda, dedesi yolda kendisine arkadaşlık etmediği ya da tembel adamlar gibi uyuduğu için ona kızamazdı.

Henry'ye, Slane'de nasıl vakit geçirdiğini anlatmak istiyor ama, kardeşinin yanlış anlayacağından korkuyordu. Evde akşam yemeği

yenmişti. Dedesi de yemeğini Slane'de yemişti. Johnnie yemek odasında kendisi için ayrılmış olanları yerken, bir yandan da Henry'nin merakla sorduğu sorulara isteksiz bir tavırla karşılık veriyordu.

Erkek kardeşleriyle Fanny odalarına çıkmışlardı. Johnnie, kardeşi Henry'yle birlikte merdivenlerden yukarı çıkıp oturma odasına girdiğinde, şöminenin önünde dedesinin sıkılğan bir tavırla konuştuğunu gördü. Annesi pencerenin yanındaki koltukta, Eliza halası da onun karşısında oturmuştu. İkisi de ellerindeki işi bırakmış Bakırcı John'u dinliyordu. Johnnie, 'Tanrı'm, bugün yaptıklarımı duymuş, onları anlatıyor. Şimdi ben ne yapacağım,' diye kendi kendine söylendi.

«Bir dakika durun. Annenize ve halanıza anlatacaklarımı siz de dinleyin. Oturun.»

Henry ve Johnnie oturdular. Bakırcı John öksürdükten sonra ellerini arkasına kavuşturdu.

.«Hikâyeyi uzatmak istemiyorum,» dedi. «Ama, birkaç kelimeyle olup bitenleri size anlatamam. En iyisi, madene gelip durumu yerinde öğrenin. Oradan hep birlikte karşıya geçeriz. Gelecekte, günlerimin çoğunu karşıda geçirmeyi düşünüyorum. Fanny-Rosa, senin izninle Lletharrog'u karargâhım yapmak istiyorum. Eliza, sen istediğin zaman Saunby'deki eve gidebilirsin. Orası, aynı zamanda bütün aileme ve torunlarıma açık olacaktır. »

Bir an durakladı. Eliza, ona bakarken çok şaşırılmış görünüyordu.

«Lletharrog'da yapayalnız ne yapacaksın, baba?» dedi.

169

«Bronsea'ye gidip gelmek pek kolay olmaz sana. Bu nedenle Saunby'ye geçmemiş miydin?»

«Yalnız olmayacağım, kızım. Size söylemek istediğim de buydu. Üç hafta önce, Bayan Collins benimle evlenmeye razı oldu. Bronsea'de nikâhımızı kıydırdık ve sonra Lletharrog'a geçtik. Bayan Collins çok iyi, bağlı ve uysal bir kadın. Ona Bayan Brodrick demekten büyük zevk duyuyorum, inşallah sizin için de durum aynı olur.»

Bir an, odada korkunç bir sessizlik oldu. Sonra Fanny-Rosa :

«Tanrı'm!» diye bağırdı.

Eliza ağlamaya başladı. Hıçkırarak :

«Baba,» dedi. «Nasıl yapabildin bunu! Bayan Collins, senin aşçın; bunca yıl sonra ne kadar çirkin, ne kadar kötü! Herkes ne diyecek, Saunby'deki arkadaşlarımız bir daha bizim yüzümüze bile bakmayacaklar.»

Fanny-Rosa: «Bu haber Barbara'yı öldürebilir,» diye atıldı. «Bir yolunu bulup ondan gizlemeye çalışmalıyız.»

«Barbara biliyor. Bu akşam söyledim ona. Çok anlayışlı davrandı.»

«Barbara hastalanmamış olsaydı, durum hiç de böyle olmazdı. O zavallı yatağa düştükten sonra senin evde birine ihtiyacın oldu...

ve o kadını buldun.. Baba, ona hiç bir zaman Bayan Brodrick diyemeyeceğim. Bizden bunu istemen biraz çok saçma değil mi?»

Ve yeniden hıçkırmaya başladı.

Fanny-Rosa: «Tabii,» dedi. «Babanız dilediğini yapmakta

serbesttir. Bayan Collins genç bir kadın değil ki... Bu yeni düzen Johnnie'yi etkilemeyecek sanırım.»

«Güvenebilirsiniz. Bu evliliğin Johnnie'ye ya da aileden başka bir kimseye zararı dokunmayacaktır. Karım elli yaşında. Vasiyetimde, tabii ona da bir şeyler bırakacağım; ama ona bıraktıklarımı kimsenin payından çıkartmayacağım. Saunby'deki ve başka yerlerdeki arkadaşlarınız için de sen hiç üzülme, Eliza.

170

Lletharrög'da sessiz bir hayat yaşayacağız. Bayan Brodrick oradan başka bir yere çıkmayacak. İstersem evlendiğimi herkesten gizleyebilirim. Son yıllarımda bana dert ortağı olmayı kabul eden bu iyi yürekli kadına hiç birinizin kötü davranmayacağını umut ederim.»

Kimse karşılık vermedi. Bakırcı John odadakilere tek tek baktı. O anda, Thomas perdeleri kapamak için odaya girdi. Henry, hiç bir şeyin eskisinin aynı olmayacağını düşündü. Johnnie, tatilde eve döndüğünde dedesini görmeyeceğini düşünerek sevindi. Kitaplık boş duracaktı. Karşı yakadaki evde dedesi, yuvarlak yüzlü, neşeli, kırmızı elli, Bronsea şiveli kadının karşısında oturacaktı... Henry ise dedesinin evlenmesini çok çirkin buldu. Yıllardır saydığı ve korktuğu dedesi bir anda tahtından inmişti torununun gözünde. Sanki Tanrı bile kendi değerini düşürmüştü, 'Zavallı Barbara ve Eliza halalarım, kim bilir ne kadar üzülmüşlerdir,' dedi kendi kendine. Artık halalarına daha iyi davranması, kardeşlerine daha sakın olmalarını söylemesi gerektiğini düşündü. Fanny-Rosa ise, 'Neyse ki, kadını buraya getirmiyor,' diye düşündü. 'Bize hiç bir zararı dokunmayacak ve üstelik de ben burada dilediğim gibi yaşayabileceğim. Ya genç bir kadın olup da çocuklar doğursaydı...'

Eliza, 'Saunby'deki evi bana vermesi çok iyi,' dedi kendi kendine. 'Bana orada geçinebileceğim kadar para da verse, .hayatta başka hiç bir şey istemem. Ama, o zaman çok yakınlarına gitmiş olacağım; hem Barbara'nm da şurada bir iki ayı kaldı. Onu bırakmam doğru olmaz. Ama yine de kesin olarak babamla konuşup bana Saunby'de yaşamam için bir miktar para bağlamasını istemeliyim. Ne de olsa, hayattaki tek çocuğu ben olacağım,' diye düşündü Eliza.

«Eğer, söyleyecek başka sözünüz yoksa, size iyi geceler dileyerek yanınızdan ayrılmak istiyorum. Sabah saat sekizde, kahvaltıda görüşürüz. Ben yarın sabah madene gideceğim,» de-

171

di ve kızıyla gelinini öptü. Torunlarının da ellerini sıktıktan sonra odadan çıktı.

Johnnie, dedesinin merdivenlerden inip kitaplığın kapısını kapattığını duydu. 'Zavallı herif,' diye düşündü. 'Otuz yıldır karısı mezarda; oğullarını, kızlarını da birer birer gömüyor toprağa. Demek, kendimi bildiğim günden beri nefret ettiğim, korktuğum yaratık da bizim gibi bir insanmış. Benim istediğim şeyleri istiyor. Benim gibi, kendisini avutacak birini arıyor. Tanrı değil ve hiç bir zaman da olmamış; aslında zavallı, yapyalnız ihtiyarın biri. Dedeme de, aşçıya da bol şans.' Annesi ve halaları onu, ailenin onurunu düşürmekle suçluyorlardı. Çünkü, onlar yaşlı adamın çektiği acıyı anlayamıyorlardı... İki kardeş yataklarına girmek için hazırlanırlarken, Henry:

«Çok çirkin, değil mi?» dedi.

«Saçma. Adam, neden dilediğini yapamam?»

«Çok garip olacak. Tatile geldiğimizde dedemi göremeyeceğiz. Ben değişikliklerden hoşlanmıyorum. Her şeyin eskisi gibi olmasını istiyorum.»

Johnnie karşılık vermedi. Başını ellerinin üzerine dayayarak yatağına uzandığında, öğleden sonra yaptıklarını düşündü. Arabayı kullanmak, Slane'nin sokaklarında dolaşmak, Jack Donovan ve arkadaşına rastlayıp birlikte içmek, o kızla vakit geçirmek.. Bütün bunlardan sonra da dedesinin az önce söyledikleri, kendisinin Eton'dan ayrılarak birkaç aya kadar süvari birliğine katılacağı aklına geldi.

Henry birkaç dakika sonra uyumuştü. Ama Johnnie'nin hiç uykusu yoktu. Yatağında bir sağa bir sola dönüp durdu. Belki öğleden sonra arabada uyuduğu için şimdi uyuyamıyor-du. Gözlerinin önüne, kızıl saçlı Jack Donovan'ın içki ısmar-larkenki sırtması geldi. Dışarıdaki saat üçü vurduktan sonra Johnnie yavaşça yatağından kalktı. Henry uyuyordu. Ev sessizdi.

'Acaba mahzende viski var mıdır?' diye düşündü.

Ayaklarının ucuna basarak arka merdivenin başına yürü-
172

dü. Bir an durup dinledi. Ortalıkta hiç bir ses yoktu. Yavaşça mutfağa doğru yürüdü. Mahzenin kapısının önüne geldi. Thomas, hayatında belki de ilk defa görevini savsaklamamış, mahzenin kapısını kilitlemişti...

3

1856 YILININ 2 aralık günü, Piccadilly'den gelen bir araba St. James sokağına döndü ve o zamanlar bekârlann pansiyonu bulunan Pall Mall'a gelince, 17/a no'lu evin önünde durdu. Karanlık ve yağmurlu bir geceydi. Arabacı, müşterisini indirmeden önce kapının zilini çaldı.

Parasını almak için elini uzatırken:

«Hava ne kadar kötü, değil mi, abla,» dedi.

Kadın, çantasından biraz para çıkarıp arabacıya uzattı ve kibar bir tavırla:

«Çok teşekkür ederim,» dedi. Mor kadifeden pelerini içinde kıralıçelerden daha güzel görünüyordu. Merdivenlerden yukarı çıkarken, arabacı arkasından uzun uzun baktı ve atını kırbaçlayarak yola koyulduğunda, kadının gençliğinde az bulunur bir güzelliğe sahip olduğunu, bugünlerde onun bıraktığı bahşişi hiç kimsenin vermediğini düşündü.

Kapıcı: «Yüzbaşı Brodrick daha dönmedi, Bayan,» dedi. «Sizin burada beklemenizi, kısa zaman sonra döneceğini söyledi. Sanırım, Jermyn sokağındaki berberine gitti.»

Fanny-Rosa: «İnşallah saçlarını tutuklular gibi kırptırmaz. Ona her zaman, 'Bu kadar kısa kestirdikten sonra, saçın olmuş neye yarar,' diyorum. Ne olur, şu sobayı yakar mısınız?

173

Oda çok soğuk. Yüzbaşı Brodrick böyle garip bir yerde nasıl yaşayabiliyor? »

Kadm gülerek eldivenlerini çıkardı.

Kapıcı tedirgin olmaya başlamıştı. Onun, Yüzbaşı Brod-rick'in annesi olduğunu tahmin ettiğinden, yüzbaşının davranışlarından söz etmeyi gereksiz buldu. Kadın aynanın önüne geçerek saçını düzelttikten sonra, çantasından çıkardığı pudrayla makyamı yeniledi. Adam, aynadan onu inceliyordu. Fanny-Rosa adamın aynadan kendine baktığını gördü. Sinirlenerek:

«Bir şey mi var?» diye sordu.

Kapıcı: «Hayır, hiç bir şey yok, Bayan,» dedi ve hemer* odadan dışarı çıktı.

Fanny-Rosa, ardından :

«Salak,» diye mırıldandı. Yüzündeki pudrayı dağıttı, pelerini düzeltip yakasına bir iğne taktı. Bu iğne, Johnnie'ye birlikten verilmişti. Arkası gevşemişti, arada bir kendiliğinden açılıyordu. Fanny-Rosa bir gün onu yitireceğini biliyordu. Odada bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Masanın üzerinde duran şeylere baktı, resimleri inceledi. Johnnie'nin yazı masası kilitliydi; ama, anahtar tütün kutusunda idi. Fanny-Rosa yazı masasının kilitini açtı. Gözün içinde kâğıtlar, kalemler ve kurutma kâğıtları, darmadağın duruyordu.

«Çok dağ-nık,» diye fısıltıyla söylendi. «Tıpkı benim gibi.» ödenmemiş birkaç fatura duruyordu. Fanny-Rosa hepsini fçirer birer gözden geçirdi. Ayrıca bir iki davetiye ve bir de mektup vardı gözün içinde. Mektup, «Küçük sevgilin Boodie,» diye imzalanmıştı. Doodie, mektupta Johnnie'ye sitem ediyordu. Fanny-Rosa kendi kendine güldü. Gözlerden birinde bir doktor reçetesi buldu. Çok meraklandı, ama reçeteyi okuyamadı. Kokladığı, tattığı hapların ne olduğunu bir türlü anlayamadı. Dışarıdan gelen bir ses, Fanny-Rosa'yı ürküttü. Hemen yazı masasının gözünü kapayarak aynanın karşısına geçti. Dışarıdaki gürültüyü kapıcı yapmış olmalıydı. Fanny-Rosa, yazı masasının gözlerinde başka ilginç bir şey bulamadı. Haritalar, askerî

174

ikitaplar onu ilgilendirmiyordu. Bu defa dolabın kapağını açtı. Johnnie'nin paltosu, çizmeleri ve üniformasının ceketi dolapta asılı duruyordu. Ceketi çıkarıp göğsündeki şerite baktı.

«Zavallı yavrum! Kırım'da giymişti bunu; oradan donmadan geri dönebilmişti. Aptal oğlum, insanlar nasıl olur da böyle bir iş için oralara giderler,» diye söylendi.

Bir türlü akli almıyordu... Su da neydi? Çizmelerin arkasında hasır içinde bir şey duruyordu. Ne olduğunu tahmin edebilmişti.

Bir şişe şarap. Yanında bir şişe daha, bir şişe daha... Hepsi boş. Fanny-Rosa, oğlunun dolulan nerede sakladığını merak etti. Dolabın kapağını kapattıktan sonra yatak odasına girdi. Odada Johnnie'nin yatağından, lavabodan ve şifoniyerden başka bir şey yoktu.

Şifoniyeri açmadan önce bir an durakladı. Açtığı zaman gözde yarım şişe viski gördü. Çekmeyi iterek yeniden oturma odasına geçti.

Kendi kendine :

«Eğer içiyorsa, neden şişeleri saklıyor? Burada göreceğim hiç kimse yok. Aslında, şu sırada ben bile bir bardak şarap içebilirim,» dedi.

Koltuğa ateşin önüne çekti, kömürleri karıştırırken düşüncelere daldı. Erkekler, özellikle ordudakiler, rahat nedir bilmiyorlardı. Erkenden kalkmaya, sert yataklarda yatmaya o kadar alışmışlardı ki, hayattan başka bir şey beklemiyorlardı. Edward da birliğe katıldığına göre, aynı hayatı benimseyecekti. Henry daha değişikti. Yaşamasını bilen tek o vardı içlerinde. Herbert'in ise, Oxford'dan ayrılıp, Liverpool'un gecekondu mahallesinde rahiplik yapmasına bir türlü akıl erdiremiyordu. Oysa, küçükken ne kadar neşeli ve zeki bir çocuktuktu. Fanny'nin bir papazla evlenmesi, ondan beklenebilecek şeydi. Aslında Bill Eyre çok iyi bir adamdı; ibtelik parası da vardı. Ailesi de, kasabanın en soylu ailelerinden biriydi. Ama, din adamları ile evlenmek çok garip geliyordu Fanny-Rosa'ya. 'Çok çocuk yapmak istemeyen insanlar acaba neden evlenirler?' diye düşündü. Acaba evliliğin anlamı onlar için neydi? Bill'i ve utangaç, aynı zamanda biraz da sıkıcı olan kızı Fanny'yi düşündü. Acaba, onlarınki ne bi-

175

çim bir evlilikti? Üç ay sonra bebekleri olacaktı. Yakında Fanny-Rosa da anneane olacaktı. Torunu olduğu zaman nasıl duyacağını düşündü. Bu arada Johnnie'nin, bir iki kadeh içmeye gitmiş olduğunu tahmin etti.

a Zavallı melek, gizli gizli içeceğine, burada, benim karşımda içseydi,» dedi. Köşede duran kılıçlara baktı. Onların gerçekten savaşlarda kullanılıp kullanılmadığını merak etti. Yoksa, bu kılıçlar yalnızca gösteriş için miydi? Johnnie kendisine o kadar olmayacak şeyler anlatıyordu ki, hiç birine inanamı-yordu Fanny-Rosa. Tam o an kapı açıldı ve içeriye sevgili oğlu girdi. Annesini kollarının araşma alarak :

«Bağışla beni, seni çok beklettim,» dedi.

«Saçlarını kırpırdın mı?»

«Senin istediğin gibi yapsaydım, şimdi saçlarım omuzlarımda olurdu.»

Johnnie yirmi altı yaşına girmişti. Yine de on yedisinde olduğundan pek az farkı görünüyordu. Yalnızca, boyu biraz daha uzamış, omuzlan genişlemişti. Ama yine de Henry'den beş santim kısaydı.

Birden, Johnnie'nin yüzündeki ifade değişmişti. Sanki annesinin yakınmaya başlayacağını umuyor, kelimelerin ağzından çıkmasına izin vermemek için tetikte bekliyordu.

«Bu heyecan nedir?» dedi. «Neden herkesi yemeğe götüreceksin misim?» «Kutlayacağız,» dedi Fanny-Rosa. «Gerçekten hepimiz için büyük bir gün. Henry, yirmi bir yaşında Slane'nin emniyet müdürü seçildi.»

Johnnie: «Vay, vay, vay!» diye güldü. «Henry'nin yetenekli olduğunu bilirdim,» dedi. «Eton'da da bütün ödülleri o kazandı; bana bir tane bile bırakmadı. Haydi, kutlayalım. Onun başarısını kıskanacak değilim, ya. Slane'nin emniyet müdürü, ha?»

Fanny-Rosa rahatlamıştı. Bazen sevgili Johnnie'nin, kar-

176

deşinin başarılarını kıskanacağından korkardı. Kasabada ~ve karşı yakada herkes Henry'yi çok seviyordu. Annesi, Londra'ya ya da Saunby'ye Eliza'nm yanına gittiğinde, ona: «Siz Henry Brodrick'in

annesini misiniz? Sizinle tanıştığımızı çok memnun olduk. Oğlunuzu çok seviyoruz,» derlerdi. Annesi, tabii ki çok memnun olur ve oğluyla övünürdü. Ama, bir gün de, «Sizin büyük oğlunuz, Yüzbaşı Brodrick'le tanıştık. Ne olağanüstü bir insan,» denilmesini isterdi. Johnnie için kimse güzel sözler söylemiyordu ona. Yalnızca bir defa, Londra'da Johnnie'yi tanıyan bir adam; «Evet, savaştan önce tanırdım, onu... O zamandan beri kendisini hiç görmedim,» deyip hemen konuyu değiştirmişti. Annesi bir gün, birliğe yeni katılmış olan Edward'a, orada Johnnie'ye bir haksızlık yapıp yapılmadığını sormuştu.

«Tahmin etmiyorum,» demişti oğlu. «Ama, Johnnie çok sinirli olduğu için, herkes onu anlamaya çalışmıyor. Çılgınlıklarını dert edinmiyorlar. Öte yandan, çok içip de herkese domuz ya da serseri diye bağırmasına hiç gelemiyorlar.»

Fanny-Rosa: «Evet, anlıyorum...» demişti.

Oysa, aynanın önünde saçlarını tararken, aynadan onu seyrediyor, isterse ne kadar sevimli, nazik olabildiğini düşünüyordu.. Johnnie'nin en az Henry kadar zeki olduğuna, ama babası gibi kafasını kullanmak istemediğine inanıyordu. Oğlunun siniri kendisine çekmişti. Sinirli olmak insana canlılık kazandırır. Hem, böyle insan hayatta yenilmezdi.

«Yavaş yavaş çıksak iyi olur, Johnnie,» dedi. «Ötekilere yedi buçuk demiştin.»

«Peki. Dışarıda bir araba bekliyor. Dobson sana yardım-etsin. Ben bir dakika sonra geliyorum.»

Fanny-Rosa, odadan dışarı çıkarken arkasına dönüp baktığında, oğlunun dolabın kapağını açtığını gördü.

'Şarap içecek,' diye düşündü. 'Acaba, günde ne kadar içiyor?' Kapıcı kendisine şemsiyeyi tuttu. Fanny-Rosa arabaya atladıktan bir iki dakika sonra, Johnnie annesinin yanına geldi.

177

Üzerine dökmüş olduğu kolonyanın kokusu bir anda arabanın içinde yayıldı.

Bacaklarını uzatarak :

«Kimler geliyor bu gece?» diye sordu.

«Biz bize olacağız. Henry, Edward, Fanny, Bill ve Bill'in kardeşi Katherine.»

«Bili'nin kardeşi de kendisi gibi sıkıcı mı?» «Eniştin için böyle konuşma; ben onu çok seviyorum. Katherine de çok sevimli bir kız. Henry'nin onda gözü var gibi geliyor bana. Benim hatırım için bu gece herkese kibar davran. Fanny'nin görünüşü için de tek bir kelime bile etme. Çok alınıyor. »

«O halde, evden dışarı çıkmasın.»

«Bir tek bu gece, Henry'nin hatırı için çıkıyor. Oradan da Clifton'a gidip Fanny doğurana kadar kalacaklar.» Johnnie arabanın penceresinden dışarı bakarak: «Ne kadar berbat bir hava!» dedi. «Bu herif nereye gidiyor böyle? Bence yanlış yola girdi. Aptal adam...» Camı indirdi, arabacıya seslenmeye başladı. Fanny-Rosa hiç bir şey söylemeden arkasına yaslandı. Johnnie'yle giderken hep böyle olurdu. Şimdiye dek hiç bir arabacı doğru yola girmemişti. Gidecekleri yere varana kadar, Johnnie'nin

adama etmediği söz kalmamıştı. Arabacının aile terbiyesinden, temizliğinden tutun, karısına bağlılığına kadar, ağzına her geleni söylemişti. Annesi, Portman Alanı'na vardıklarında büyük bir kavga kopacağından korkuyordu. Ama, alana geldiklerinde Johnnie birden değişmiş, adama iyi bahşiş bıraktıktan sonra, işinin çok zor olduğunu ve kendisinin hayatta böyle bir işi yapamayacağını söyledi. Annesinin koluna girerek, ap-tallaşmış adamın yanından otele doğru yürüdü. Henry ve Edward kapıda kendilerini bekliyordu. Henry: «Ötekiler doğru buraya gelecekler,» dedi. «Kızların süslenmeleri bitmedi, her halde. Nasılsın, dostum! Seni gördüğüme ne kadar sevindim, anlatamam.»

178

Henry, ağabeyiyle el sıkışıp annesini yanaklarından öptü. İki kardeş aşağı yukarı bir yıldır birbirlerini görmemişlerdi. «Slane'nin emniyet müdürüne selâm,» dedi Johnnie. «Hukuk, politika ve ilgilendiğin öteki işler ne durumda?»

Henry gülümseyerek :

«iyi sayılır,» dedi. «Her şeye burnumu sokuyorum. Gelecek seçimde beni aday göstermek istiyorlar. Aslında birkaç yıl beklemeyi daha uygun buluyorum.»

Johnnie. 'Atılgan oğlan,' diye düşündü. Herkesin işine burnunu sokuyor, ama kimseyi de kızdırmıyor, işte Fanny.. Ay, ne kadar gülünç duruyor. Yanında da değerli kocası Bili ve...

«Katherine Eyre,» dedi Henry. «Ağabeyim Johnnie.»

Annesi sevimli demişti, ama bu kadar güzel olduğunu söylememişti. Başının arkasında topladığı gür siyah saçları, anlamlı kara gözleri ve pürüzsüz teniyle insana sanki huzur veren bir görünüşü vardı. Johnnie, heyecandan söyleyecek söz bulamıyordu, ama bayanların önünde utangaç görünmek istemediğinden, yüksek sesle garsonlara emir vermeye, duvarın yanındaki masada oturamayacaklarını söylemeye başladı. Henry araya girerek garsonu yumuşattı ve ağabeyine biraz takıldıktan sonra konuyu değiştirdi. Hepsi yerlerine oturdular. Katherine Eyre'nin yanında oturan Johnnie, kızın kendisini sıkıcı bulmaması için, Kırım savaşının en ilginç olaylarını anlatmaya koyuldu.

Katherine: «Orada olup Bayan Nightingale'e yardım etmek isterdim,» dedi. «Hastabakıcılık için değil, o işi yapamam ama, üzgün askerleri avutabilirim.»

Kız, Johnnie'ye bakarak gülümsedi. Johnnie o anda, Si-vastapol'daki bir yerli kızın kendisine tam anlamıyla vermiş olduğu huzuru ve ondan sonra da beş gün viskisiz kaldığını hatırladı.

«Çok bir şey yapabileceğinizi sanmam,» dedi.

Henry'nin, Katherine'e hayran hayran baktığı-nı görünce, kendisinin onların arasında yeri olmadığını düşündü. Birden, kendini odada bir yabancı gibi gördü. Onlar başka bir dünya--

179

•iinin insanlarıydı. Onlar normal ve mutlu yaratıklardı. Geleceğe umutla bakıyor, kendilerine güveniyorlardı.

«Neden kimse içmiyor?» dedi. «Slane'nin Emniyet Müdü-rü'nün onuruna içmeyecek miyiz?»

Ve garsonu çağırmak için masanın üstüne vurdu. Öteki masalarda oturanlar, dönüp dönüp Johnnie'ye baktılar.

Katherine'e: «Henry, işini kibarca becerir; bense tam ak--sine...»

Kız karşılık vermedi. Johnnie onun yüzünde sert bir ifade falan görmedi, ama hiç olmazsa Katherine'nin yanında biraz daha sessiz ve terbiyeli görünmesi gerektiğini düşündü. Katherine her halde, işlerini bağırarak, gürültüyle yaptırmaya çalışmazdı.

Bu arada annesi, Bill'e bir şeyler anlatıyor, bir yandan da kendi anlattıklarına gülüyordu. Fanny-Rosa, hayatın tadını her yerde ve her zaman çıkarmasını bilen bir insandı. Bili kibar bir tavırla kayınvalidesini dinlemekteydi. Fanny, her zaman olduğu gibi yalnızca konuşulanları dinliyordu; Edward ve Henry, günün olaylarını tartışıyorlardı. Johnnie grubun dışındaydı ve hep öyle kalacaktı. Kuşkusuz, annesinden başka kimse onun t>u gece burada olmasını istememişti. İskemlesine yaslanarak :

«Evet,» dedi. «Henry'nin emniyet müdürü olmasının şe-Tefine içtik, benim sivil hayata atılmamın şerefine içmeyecek miyiz?»

Herkes konuşmayı bırakıp onun yüzüne baktı. Fanny-Rosa: «Ne demek istiyorsun, hayatım?» diye atıldı. «Birlikten ayrılacağımı söylüyorum. Bugün dilekçemi ver-
«dim.»

Bir anda her kafadan bir ses çıktı. Johnnie ne demek isliyordu?

Çok yazık olmaz mıydı, bu hayat kendisine uygun değil miydi?

Yalnızca Edward, gruptaki tek subay, hiç bir şey söylemedi. Fanny-Rosa o an oğlunun kendi isteğiyle mi, yoksa zorunlu olduğu için mi ayrılacağını merak etti.

180

«Ordudan bıktım,» diye ekledi. «Savaş olduğu zaman iyi; yoksa bütün gün barakada oturmak beni hiç açmıyor. Uzun zamandır ayrılmayı düşünüyordum. Ne mi yapacağım? Şimdilik hiç bir düşüncem yok. Belki dışarıya giderim. Neyse, o dert de-<ğ\|. Ayrılmamın gerçek nedeni, orduda bana geçinebileceğim kadar para vermemeleri, Bayan Eyre. Yirmi altı yaşında, seksen dört yaşındaki yaşlı adamın ölmesini bekliyorum.»

Johnnie'nin konuşmasından, masadakiler tedirgin olmuşlardı. Kız kardeşi kızarak gözünün ucuyla kocasına baktı. "Yalnızca, annesinin gözlerinde bir parıltı belirmişti. Fanny-Rosa, konuyu değiştirerek Noel'de yapacaklarını Henry'ye anlatmaya başladı. Katherine'nin yüzündeki ifade hiç değişmemişti. Nazik bir tavırla Johnnie'ye :

«Çok zor bir durumdasınız,» dedi. «Gerçi sizi çok tedirgin ediyor. Ama, yine de dışarıya gitmeyi düşünmeyin.»

«Neden? »

«Mutlu olamazsınız.»

«Burada da mutlu değilim.»

«Kimin suçu?»

«Hiç kimsenin. Böyle bir huya sahip olduğum için, yine her halde benim.»

«Öyle demeyin. Siz, çok kibar ve cömert bir gençmişsiniz. Henry bana sizden çok söz etti. Kardeşiniz sizi çok seviyor.»

«öyle mi? Yine de pek sanmam.»

«Siz kendinizi olduğunuzdan çok daha kötü göstermek istiyorsunuz. Çok saçma. Karşıya geçip kasabada çalışsanız da-Tıa iyi olur sizin için.»

«Benim kasabam bana ne verdi ki?»

«Size hayat vermiş, yetmez mi?»

Katherine güldü. Johnnie, yüreğindeki çarpıntıyı hissetti.

TCatherine onun ne kadar huysuz ve bencil bir yaratık olduğunun farkında değildi.

Johnnie: «Ben yedi aylık doğmuşum,» diye ekledi. «Belki <<mun için bende bazı eksiklikler var. Doğduğum gün de, ailenin

181

en iyi insanı olan Jane halam ölmüş. Belki o beni adam ederdi. Benim vaftiz anam olacakmış. Biliyor musunuz, siz de biraz yemek odasının duvarında asılı duran portredeki o kızı andırıyorsunuz. »

«Her halde, benim vaftiz ananız olmamı istemeyeceksiniz?» Johnnie şüpheyle kıza baktı. Katherine ne demek istiyordu? Aynı sözleri başka birinden duymuş olsaydı, 'kız bana yaklaşmak istiyor,' diye düşünecekti. Ama, Katherine içtenliği yüzünden böyle konuşmuştu.

Kız huzur verici kara gözleriyle Johnnie'ye bakarak gülümsedi.

«Benim dadılık yapacağımın korkuyorsunuz?» dedi. «Onu hiç bir zaman yapmayacağım üzerine söz verebilirim size. Ama, vaftiz oğlumun dertlerine ortak olmaya çalışırım doğrusu.»

Johnnie, ailesinin varlığını, odadaki kalabalığı, gürültüyü, çevrede dolaşan garsonları unuttu vermişti birden. Odada, gücümüş, acı çeken kendinden ve yarasını sarmaya çalışan Katherine'den başka kimse yok gibi geliyordu ona.

. «Siz bulunmaz bir insansınız,» dedi alçak sesle. «Keşke sizi daha önce tanımış olsaydım.»

Katherine: «Bugünden sonra birbirimizi sık sık göreceğiz,» diye güldü. «Gelecek, geçmişi unutturur size bir süre. Slane'e gelip bizimle birlikte yaşamalısınız.»

Johnnie kızın kendisine neden bu kadar iyi davrandığını merak etti.

Tanışalı bir saat olmuştu. Oysa, aralarında bir bağlılık varmış gibi kız Johnnie'nin durumuyla ilgileniyordu. Hayatta gerçekten kendisini anlayabilecek, dertlerine ortak olacak biri olsaydı, Johnnie geleceğe umutla bakabilecekti. Kız kendisini Slane'e çağırılmıştı.

Eyreler Slane'de mi yaşıyorlardı? Onların nerede yaşadığını hatırlayamadı. Katherine bugüne kadar rastladığı insanlardan çok değişikti.

Londra'da vakit geçirdiği koket kızlara benzer hiç bir yönü yoktu. Evet, kendi ülkesine dönecek, bir süre Katherine Eyre ve ailesinin yanına gidip kalacaktı. Belki o zaman yaşamının anlamını kavrayabilirdi. Si-'

182

nirlense, çok içse ya da küfretse bile Katherine ona anlayış gösterebilir ve bağışlayabilirdi onu. Dünyada her şeyden çok, kendisine anlayış gösterebilecek birine ihtiyacı vardı

Johnnie'nin.

Tam o anda, Henry gururlu bir tavırla, elindeki şarap bar-dağıyla ayağa kalktı. Johnnie kardeşinin şerefe kadeh kaldırdığını sandı. Oysa Henry :

«Anneciğim, Fanny, Johnnie ve Edward, sizlere söyleyecek çok önemli bir sözüm var. Bugün dünyanın en mutlu erkeğiyim. Katherine benimle evlenmeyi kabul etti. Düğünümüz iki ay sonra Slane'de olacak,» dedi.

Herkes bir ağızdan konuşmaya başladı. Bu arada Edward, Henry'nin omzuna vuruyor, Fanny, Katherine'i öpüyor; annesi, «Katherine,, hayatım, çok memnun oldum,» diyor ve Bili de on iki ay içinde aileye ikinci Eyre girdiği için özür diliyordu. Johnnie, kendisinin de yüksek sesle:

«Seni kutlarım, kardeşim, mutlu olmaya yaraşık bir insansın, Allah mutlu etsin,» dediğini duydu.

Ama, odanın havası birden Johnnie için değişmişti. Herkesin yüzündeki kıvançlı ifade, konuşup gülüşmeler, kadınların merakla gelinliğin nasıl olacağını sormaları ve Henry'nin gururla iki ay sonra sahip olacağı Katherine'ye bakması, Johnnie'nin içini kıskançlık duygusuyla doldurmuştu.

Henry: «Benim sağdıçım olursun, değil mi, ağabey?» diye «ordu. Johnnie, iskemlesini geri iterek ayağa kalktı ve kabaca:

«Hayatta olamam,» dedi. «Ben kilisede nasıl davranacağımı bilemem. Edward'a sor ya da Liverpool'dan Herbert'i getir. Ben, o gün sokakta bekleyip arabanızın arkasından eski bir terlik atarım.» Johnnie, kardeşinin yüzündeki ifadenin değiştiğini fark etti.

«Kuşkusuz, şu anda, 'Johnnie'nin nesi var?' diye düşünüyordur, Henry. Olmuyor; herkesi incitiyorum, tedirgin ediyorum, neşelerini kaçırıyorum. Gitsem daha iyi olacak. Benim mutlu kişilerin arasında yerim yok,» dedi kendi kendine. 'Henry,

183

Katherine'ni mutlu edebilecek niteliklere sahip. Sıcak bir yuvası olur. Katherine ona huzur verir. Bense, kendi huzurumu kendim bulurum. İster içkiden ister başka şeylerden olsun, kime ne?' diye düşündü.

«Gecenizi böldüğüm için çok özür dilerim; ama, dokuzda birine sözüm olduğunu unutmuşum. Neyse, siz eğlenmeye bakın. Benim yokluğum hiç bir şey değiştirmez,» diyerek cebinden birkaç tane altın çıkarıp kardeşinin tabağına bıraktı. «Benim yemeğim,» dedi. «İyi geceler, anne.»

Yavaşça çıktı. Salondaki adamların arkasından baktıklarını, güldüklerini, bir tanesinin de kendisine kadeh kaldırdığını gördü. «Allah cezalarını versin hepsinin,» dedi.

Vestiyerden şapkasını, paltosunu ve bastonunu aldı. Dışarıda yağmur durmuştu; ama şimdi de soğuk bir rüzgâr vardı. Caddeden aşağıya doğru yürüdü, üç adam kolkola girmiş, üzerine geliyordu. Onları iterek aralarından geçebileceğini umdu. Oysa, adamlar yaklaştıkça onu hiç görmemiş gibi davrandılar. Johnnie, onları birer omuz vuruşuyla hendeğe, duvara, sokak lambasına doğru gönderdi.

«Şimdi terbiyeli olmayı öğrenirsiniz,» diyerek yanlarından uzaklaştı.

Adamlar, şaşkın şaşkın Johnnie'nin arkasından küfrediyorlar, içlerinden biri de «Polis!» diye bağıırıyordu. Kalabalık, adamların çevresini sarmaya başladığında, Johnnie yolun yarısına gelmişti

bile. 'Nereye gidiyorum?' diye düşündü. Ailesine, dokuzda biriyle buluşacağını söylediğini hatırladı. Aslında, söylediği doğrudu. Albay'ı, Grosvenor sokağındaki evinde bir davet veriyordu. Daha bu sabah, söylediklerini Johnnie'nin anlayışla karşılmasını isteyen o salaktı.. Kendilerinin çıkarmasını beklemeden, istifa etmesini salık vermişti Johnnie'ye. Öyle olsun. Johnnie bunu seve seve yapacaktı. Elini cebine atıp davetiyeyi çıkardı:
«Sayın Albay George Greville ve eşi.»
«Onlara onur vereceğim,» diye mırıldandı. Kaldırımında yü-

184
lürken karşıda duran arabayı gördü.

«Grosvenor sokağı, No: 11,» diyerek arabaya atladı. Arkasına yaslanıp oturmak Johnnie'yi rahatlatmıştı. Hatta, arabanın, verdiği adrese çok çabuk gidişine bayağı bozuldu. Parayı ödedikten sonra indi. Ev, ışıklarla aydınlatılmıştı. Bahçeden sokağa kadar kırmızı hah döşeliydi. Sokakta toplanan birkaç kişi, gelip gidene bakıyordu. Kapı bir ara açıldı ve içeriye Johnnie'nin bir arkadaşıyla eşi girdi.

Bir kadın Johnnie'ye yanaşarak :

«Senin hanımın yok mu, beyim?» dedi.

Johnnie şapkasını çıkarıp kadına selâm verdi.

«Yazık ki yok,» dedi. «Ama içeriye girerken seni yanıma .alabilirim.»

Kadm heyecanla bir kahkaha attı. Piccadilly'den eğlenceyi seyretmeye gelen boyalı bir orospuydu bu.

«İçeri girersem, bana ne derler?» diye sordu.

«Ben de onu öğrenmek istiyorum. Benimle birlikte gelir misin? Yoksa korkuyor musun? Gelirsen sana beş pound veririm. »

Kadın bir kahkaha daha attı. Arkadaşı kadının kolundan çekti.

«Buraya gel,» dedi. «Adamın sarhoş olduğunu görmüyor musun?»
s«Sarhoş da ne demek! Kör kütük sarhoşum. Bunlara ne dersin?» dedi. Johnnie, avamdaki beş altını gösteriyordu.

Kadın, cesurca :

«Peki, gelirim,» dedi. «Annie, bırakır mısın beni lütfen?»

Johnnie kadmm koluna girdi ve sokak kapısının zilini çal-

ı di. Kapı açıldığında, önünde birkaç kişi duruyordu. Erkeklerin arkasında üniforma, kadınlarda uzun tuvalet vardı. Johnnie, merdivenlerin başındaki beyaz saçlı Albay'ıyla göz göze geldi.

"Yanıdaki kadına :

«Senin adın ne, hayatım?» dedi.

185

«Vera. Ver a Potts... Beni oraya götürmeyeceksin, değil mi?»

«Tabii götürceğim.» Johnnie, paltosuyla şapkasını uşağa uzatarak, «Bizi tanıtır mısınız?» dedi. Sonra merdivenlerin basma doğru ilerledi. «Yüzbaşı Brodrick ve Bayan Vera Potts. Merhaba, Robin, nasılsın? Karın nasıl? Seni gördüğüme çok sevindim. Bayan Potts ile tanışmıyorsunuz, değil mi? Bayan Potts, Yüzbaşı Robin ve Bayan Frazer. Bu yandan, Vera, hayatım...»

Johnnie kolundaki kadınla ilerleyebilmek için çevresindekilere dirsek atıyordu. Bir anda herkesin kendisine ve yanındaki kadına baktığını, yüzlerindeki boş ifadeyi, odanın öbür ucundan birinin

kendisini çağırıldığı fark etti ve cesur adımlarla ilerledi. Albay ve eşinin yanına vardıklarında, Albay'm eşinin yüzündeki ifadenin, davetsiz konuşunu görür görmez değiştiğini anladı.

«İyi akşamlar, Bayan Greville. İyi akşamlar, Albayım. Size Bayan Vera Potts'u tanıştırayım. Kendisi, Piccadilly'deki Potts şirketinin sahiplerinden...»

Vera Potts: «Tanıştığımıza çok memnun oldum,» dedi.

Bayan Greville, bir anda, sanki gözlerinin ortasına bir yumruk yemiş gibiydi. Hatta Johnnie, kadının bayılacağından bile korktu. Ama, kadın birden kendini toparlayarak konuşmaya başladı.

Albay aldırmamış gibi görünüyordu. Johnnie'yi kibar bir tavırla karşıladı ve arkadaşının elini sıktı. Ama, alnındaki atan damar onun duygularını açığa vuruyordu.

«Morton,» diye, kırmızı suratlı emir subayına seslendi. «Bayan Potts'un dışarıda daha mutlu olacağını sanıyorum. Kendisini kapıya kadar götürür müsünüz, lütfen? Teşekkür ederim. Frazer, siz de bir araba bulup Brodrick'i evine bırakır mısınız? Kendisi biraz rahatsız da...»

«Aksine, kendimi çok iyi hissediyorum. Bayan Potts'a yolu ben gösteririm. İyi geceler, efendim.»

Albaya selâm verdi ve yanındaki kadının koluna girerek

186

merdivenlerden aşağıya indi. Arkalarından en az yüz kişi bakıyordu. Johnnie, şapkasını ve paltosunu aldı, evden dışarı çıktı...

Saatlarca sonra, Johnnie, Pall Mall'deki odasının perdelerini araladı. Sisli ve karanlık bir sabahtı. Geceki olayları unutmuş gibiydi. Dolaptan şişesini çıkardı. Bir iki yudum içtikten sonra kendini iyi hissetmeye başladı. Gözleri yatağının içinde uyuyan Vera Potts'a takıldı. Şaşılacak şey! Grosvenor sokağından ayrıldıktan sonra olanları hatırlayamıyordu. Oturma odasına geçerek aynada uzun uzun kendine baktı. Odada kendi paltosu, Vera Potts'un küçük şapkası ve boynuna astığı kürk duruyordu. Şişeden bir yudum daha çekti. Vera Potts, elbiselerini almak için odaya girdiğinde, Johnnie'yi yazı masasının başında, elinde bir telgrafla buldu.

«Hayrola,» dedi. «Yoksa kötü bir haber mi aldım?»

Johnnie sanki onu hiç duymamış gibi, bir süre dışarıda :sisin kalkmasını seyrettikten sonra :

«Dedem ölmüş,» dedi yavaşça. «Artık Clonmere benim.»

IŞIN garip yanı, kitaplık hâlâ yaşlı adamınmış gibi geliyordu Johnnie'ye. Yazı masasının gözlerini anahtarlarıyla açtığı zaman, sanki karşısında dedesini göreceğinden korkuyordu. Şimdi karanlık ve Bismarck verici olan bu odaya onun kokusu sinmişti, her yanda onun hayali dolaşıyordu. Johnnie burayı hiç bir zaman benimseyemeyeceğini biliyordu.

Düşündükleri çok saçmaydı aslında. Dedesi, Clonmere'e en az altı yıldır ayak basmamıştı. Johnnie seksen dört yaşındaki

187

sağır bir adamın, hizmetçisi ve aynı zamanda karısı olan bir kadınla bir arada yaşamasını; kimseyi görmeden, maden şefine ayda

bir yazdığı mektupların dışında kimseyle haberleşmeden, ölümü beklemesinin ne korkunç olabileceğini düşündü. Yıllardır çiftlik evinde yaşamış olan yaşlı bir adamdan korkması; için bir neden yoktu. Ama, Johnnie'ye bir ürperme geldi; yazı; masasının gözünü kilitleyip koltuğu yerine ittikten sonra, odayı tozu ve örümcekleriyle bırakarak açık havaya çıktı, içinde garip bir duygu vardı. Yıllardır bugünü bekleyip planlar kurmuştu. Oysa şu anda bütün bunlara sevinemiyordu. Bahçede dedesinin yardımcısını dinlerken, 'Çok geç oldu,' diye düşündü. 'Çok geç oldu. Artık merakım kalmadı. On yıl önce olsaydı,, çok sevinecektim.' Dedesinin yardımcısı, Adams adlı tipsiz biriydi. Johnnie onu önceden tanımıyordu. Adam, sanki Clonmere Henry'ye kalmış gibi konuşuyordu.

«Evet, Yüzbaşı Brodrick, kardeşiniz Bay Henry, buraya ağaçların dikilmesini istedi. Geçen yaz bir arkadaşıyla birlikte burada kaldığında, çiftlik evlerinin onarılmasını söyledi bana. Baird ile yeni adamın arasındaki anlaşmazlığa da son verdi. Baird'e çok yaşlandığını söyleyerek yerine Phillips'i aldı. Bay Henry madene sık sık uğradığından, iş mektuplarının hâlâ kendisine gönderildiğini sanıyorum.»

Kendisi orduda ve dedesi Lletharrog'dayken, anlaşılın, Henry işleri istediği gibi yönetmişti. Ama, artık dedesi yaşamadığına göre ailenin reisi Johnnie olacaktı. Henry kendi işleriyle uğraşabilirdi.

«Bugünden sonra, malikâneye ve maden'e ait bütün mektuplar bana gönderilsin,» diye kabaca konuştu.

Kiracılar da bugüne kadar karşılarında Henry'yi- gördüklerinden, Johnnie'ye bir yabancı gibi davranıyorlardı. Durumr madende de aynıydı. Eski şef Nicholson madenden ayrılalı çok olmuştu. Yerine gelen Griffiths, kendisine hesaplan göstermiş, 188

kibar davranmıştı; fakat Johnnie makineler üzerine bir şey öğrenmek istediği zaman:

«Bay Henry, makineyi yenilememizi istedi, kardeşinizle konuşsanız bu konuda size daha iyi bilgi verebilir,» dedi ve hemen ardından ekledi: «Siz artık Clonmere'de olduğunuza göre durum değişti, Yüzbaşı Brodrick; bazı işlerle kendiniz uğraşırsınız. »

Teknik ayrıntılardan söz etmeye, hesaplan göstermeye başladı. Johnnie hiç bir şey anlamıyorsa da, şefe gözü pek sorular soruyor ve arada bir anlamış görünerek başını sallıyordu.

'Henry'den ya da başka birinden öğüt alarak işlerimi yönetirsem, enayinin biri sayılıırım,' diye düşündü. Malikâneye döndüğünde, hizmetçileri, uşakları çağırttı ve onlara, yaptıkları saçmalıkları hoş görmeyeceğini söyledi. Bunun üzerine yaşlı Thomas, istenmediği zaman, Bay ve Bayan Henry'nin yanına, gidip orada çalışacağını bildirerek, Johnnie'yi öfkelenirdi.

Johnnie: «Hemen çek git,» dedi. «Ben kimseyi burada-zorla çalıştıracak değilim.»

Yaşlı adam, özür dileyen bir tavırla :

«Yanlış anlıyorsunuz beni, efendim,» diye karşılık verdi. «Ben, Bay Henry'yi iyi tanıyorum. Üzün zamandır evden uzak olduğunuz için, sizi memnun edemeyeceğimden korkuyorum, Küçük Bey.»

Thomas malikânededen ayrıldı. Eski hizmetçilerden birkaçr daha onunla birlikte Slane'e gitti. Johnnie ordudayken evini temizleyen kadını yanma çağırarak zorunda kaldı. Malikânenin yönetimini hemen üzerine aldı. Kısa zaman sonra da Fanny-Rosa iki üç bavul eşyası ve birkaç hizmetçisiyle birlikte Clon-mere'e geldi. Oğlunun Clonmere'de tek başına yaşamasına gönlü razı olmamıştı.

O gece oğlunun yanma sokularak :

«Hayatım,» dedi. «Evlenecek yaşa çoktan geldin. İhtiyacın olduğu zaman yanbaşında olup sana bir düzine çocuk doğuracak, uysal ve anlayışlı bir kızla evlen artık. Çok da zeki

189

olmasın, çünkü o zaman ne seni, ne de beni dinler. Bu niteliklere sahip bir kız vardır sanırım çevrede. Tabiî, iyi bir aileden olmasını da çok isterim.»

«Uysal, kendi halinde, zavallı kızlardan nefret ederim. Biliyorum, sen de benimle aynı düşüncedesin. Benim gibi serseriyle kim evlenir? Neyse, kapayalım bu konuyu...»

«Henry ve Katherine ideal bir çift. Seni de onlar gibi mutlu görmeyi çok istiyorum. Evlilik seni değiştirir. Ben aptal de-Jilim. Ne söylediğimin farkındayım.»

«Ben değişmek istemiyorum. Eğer bana akıl vermeye geldiysen, bu evin senin değil, benim olduğunu hatırlatmak zorunda kalacağım.» Fanny-Rosa, oğluna dik dik baktı. Henry ve Katherine'nin ;adını duyar duymaz sinirlenmesini çok garip buldu.

«Saçmalama, hayatım, benim kimseye akıl vermediğimi bilirsin,» dedi.

Oysa, gizlice hizmetçilere, oğlunun ne kadar viski içtiğini, mahzenin anahtarını nerede sakladığını, geceleri nasıl vakit geçirdiğini ve dışarıdan mektup alıp almadığını sordu. En önemli sorun, Johnnie'yi bir şeylerle oyalayabilmektir. Fanny-Rosa, tanıdıklarına mektuplar yazarak mevsim bitmeden onları Clon-mere'e avlanmaya çağırıldı. Evlendikten sonra Andriff malikânesinde yerleşen ağabeyi Bob Flower, Mundy Kontu olan kuzeni Lumleyler.. Johnnie'yle arkadaşlık yapabilecek herkes, malikâneye çağırıldı. Neden olarak da Johnnie'nin onları çok özlemiş olduğunu yazdı. Konuklar Clonmere'e geldiklerinde, onları konuşkan, konuksever ve gösterişli Fanny-Rosa karşılar, ev sahibini ise ancak birkaç saat sonra yanlarında görebilirlerdi. Johnnie önce onlara yakınlık gösterir, konuşur, kahkahalar atan. her nedense biraz sonra melankolik bir havaya bürünürdü. Gelenler bu durumda ne yapacaklarını bilemezler hatta ava çıkmaktan vazgeçip evlerine dönmeyi bile düşünürlerdi.

«İnsanlar çok garip,» derdi Fanny-Rosa. «Geçen kış Henry ve Herbert buradayken, evin içi kalabalıktan geçilmezdi. Uste-

190

lik hepsi de kendi kendini davet ederdi. Şimdi aynı adamlar,, evlerinin uzaklığını bahane ediyorlar.»

«Hiç garip değil. Demek Henry ve Herbert'i çok seviyorlardı; benden hoşlanmıyorlar. Allah aşkına, herkesi zorla eve getirtmekten vazgeç, ben istersem kendi arkadaşlarımı çağırırım.»
Ve kiracıların arasından, kendine yakın bulduğu bir iki garip adamı eve getirmeye başladı.

Bir gün, çocukluğundan beri görmediği Jack Donovan'a rastladı ve Slane meyhanesinde yıllarca önceki olayı bütün can-hılığıyla hatırladı. Adam, eskisine göre biraz değişmişti, ama yine kızıl saçları ve küstah tavırlarıyla eski Jack Donovan'dı. Johnnie'nin elini sıkarak hatırlarını sordu. Koltuğunun altında tüfeği vardı. Brodricklerin topraklarında gizli gizli ava çıktığı belliydi. «Demek geri döndün, Yüzbaşı; artık birlikte olacağız,» dedi. «Doonhaven'daki çocuklara, birlikte hoş vakit geçireceğiz, diyordum. İşte, sen de geldikten sonra, yalancı çıkmayacağım.» Johnnie güldü; aslında karşısındaki adama bir yumruk indirmek geliyordu içinden.

«Bize tavşanların nerede saklandıklarını gösterir misin, Jack?» diye sordu.

Öbürü, gözünü kırparak :

«Olur,» dedi. «Buraları avcumun içi gibi bilirim: ama, sen yokken gelmeye bile çekiniyorum. Biliyorsun, Doktor Armstrong buralarda ava çıkıyor. Onunla karşılaşmak istemiyorum. O adam nedense bizi pek sevmez!»

«Doktor Armstrong da kimmiş,» dedi Johnnie. «Sen istediğin zaman ava çıkabilirsin.»

Vaftiz babasının Jack Donovan'dan hoşlanmaması, Johnnie'nin bir anda Jack'a yakınlık duymasına yol açtı. Willie Amca son zamanlarda bir iki defa Clonmere'e gelmiş ve her gelişinde Johnnie'nin sabrını taşırılmıştı. Johnnie ne yapmak istiyordu?
191

Dedesinin yolundan mı gidiyordu? Bu konuda kardeşi Henry'-nin fikrini almış mıydı?

Aslında, Doktor Armstrong eski kafalı bir adamdı. Yaşı da altmışın üzerindeydi. 'Johnnie istediği zaman onun işine son verip yerine genç bir doktor alabilirdi.

Johnnie: «Bugünlerde neler yapıyorsun, Jack?» diye sordu.

Adam omuzlarını silkti.

«Hiç sorma, Yüzbaşı, gördüğün gibi yırtık ceketlerle dolaşıyorum. Burada ticaret yapmak çok güç; babamın rıhtımdaki dükkânı da dağılmak üzere.. Amerika'ya gitmeyi düşünüyoruz; ben ve kardeşim Kate. N'apalım burada iş yok.»

«Amerika'ya gitmekten vazgeçin. Ben size Clonmere'de bir iş veririm. Aslında, ben bu aralar bir bahçe bekçisi arıyordum. Bekçi evinde oturanları hafta içinde çıkardım. Sen kardeşinle birlikte oraya taşınabilirsin.»

Jack Donovan şüpheyle Johnnie'ye baktı.

«Benimle alay mı ediyorsun, Yüzbaşım?»

«Hayır, neden, orada yaşamak istemez misin?»

«Tabii, sen karar vereceksin. Clonmere'in sahibi sensin. Yüzbaşım; evlerini istediğin adamlara kiralarsın. Yaşlı Brodrick sağ olsaydı, Donovanlardan birini malikânenen içeriye bile sokmazdı. »

Johnnie: «işte bu da, malikâneye bir Donovan almak için daha iyi bir sebep,» dedi. «Seni tedirgin etmek isteyen olursa, bana gönder.»

Birkaç gün sonra Bay Adams, telâşlı bir tavırla Johnnie'-tin yanına gelerek, Doonhaven'dan Jack Donovan'ın bekçi evine taşındığını, oysa kendisinin Kileen'deki kiracılardan birine söz vermiş olduğunu ve Johnnie'nin hemen Donovan'ı çıkarmak için emir vermesini istedi.

Johnnie adamın öfkelenmesini zevkle seyrederek :

«Ne demek? Donovanlara, bekçi evine taşınmaları için izin verdim,» dedi.

192

Bay Adams: «Alışılmamış bir olay...» diye söze başlarken, Johnnie adama küfrederek odadan dışarı çıktı. O gece yemekte annesi de olaydan söz etti: «Donovanların bekçi evine yerleşmeleri ne kadar saçma... Hizmetçiler bile inanmıyorlar buna. Onları çıkartacaksın değil ini, Johnnie?»

Johnnie: «Hayır,» dedi. «Jack Donovan iyi bir insan. Beni seven birkaç kişiden de biri... Bekçi evinde istedikleri kadar oturabilirler.»

«Ama Johnnie, Brodricklerin Donovanlarla iyi geçinemediğini biliyorsun. Çok soysuz bir aile. Baban da onların yüzünden öldü.»

«Babama, Donovanlardan difteri bulaştı diye ben bu aileye düşman mı olayım? Senin daha olgun davranacağını sanırdım. Şimdi senin yapabileceğin en iyi iş, Kate Donovan'a gidip bir şeye ihtiyacı olup olmadığını sormaktır.»

«Sevgili oğlum, o aileden hiç kimseyle konuşmadım, bugünden sonra da konuşamayacağım. Eğer, bu sabah gördüğüm sinsi görünüşlü, saman saçlı kız o ise, hiç beğenmedim. Bekçi. «evini Mahoneylere verseydin ya. Ben Bayan Mahoney'i çok severim. Niye benim fikrimi almadın?» Johnnie şişeye uzanırken :

«Çünkü kararlarımı kendim vermeyi daha uygun buluyorum,» dedi.

«Kasabadan, malikâneyle hiç ilgisi olmayanları getirmen büyük yanlış. Ben kasabadan hizmetçi getirtmiştim. Onlardan bile hoşnut kalmadım. Malikâneyi uzun zaman tek başıma, sonra da Henry'nin yardımıyla yönettim. O zamanlar sen Ordu'daydın. Bu yaşa gelinceye kadar ben de bir şeyler öğrendim. Hazır başlamışken şişeyi de bitir bari.»

Johnnie, elinden bardağı bırakarak annesinin yüzüne baktı: «Artık aramızda bir anlaşmaya varmanın zamanı geldi. Yıllardır, dedem öldükten sonra burada neler yapacağımızı hayal ettik durduk. Şimdi de bu duruma düştük. Senin bildikle-

193

ıs

boyle-

rin de, benim bildiklerim de bir işe yaramıyor. Bu yürümeyecek. Sen ne dersin?» diye sordu.

«Ne demek istiyorsun?»

«Sen başka bir yere çıksan ikimiz için de daha iyi olmaz mı?»

Fanny-Rosa hiç bir şey söylemedi. Kulaklarına kadar kızarmış bir durumda, masanın örtüsüyle oynuyordu. Johnnie, annesini üzülerek seyredirken sözlerini de geri alamayacağını bildiğinden daha da kötü oldu.

Fanny-Rosa: «Demek öyle,» dedi. «Demek, ben senin sinirlerine dokunuyorum. Bununla birlikte, söylediğin çok iyi oldu. Anneler çok kör oluyorlar.»

Yerinden doğruldu ve şöminenin önüne yürüyerek ellerini oğuşturdu. Johnnie, annesinin yirmi yıl önceki durumunu, onu çocukken kucaklayıp sevecenlik gösterdiği zamanları hatırladı. O zaman kullandığı koku bile hâlâ burnundaydı. Şimdi çenesi biraz sarkmış, dikkatsizce sürdüğü pudra saten elbisesinin yakasına dökülmüştü. Johnnie, yüreğinde bir ağrı duydu ve vahşice ikisinin arasına giren yıllara belâ okudu. Artık o uzaklığın yok edilemeyeceğini biliyordu. Yıllar onu, hayat dolu, tasasız bir insandan, orta yaşlı, aptal bir kadına çevirmişti. Aralarındaki bağ yalnızca geçmişe aitti. Fanny-Rosa alçak sesle :

«Neyse, işi aile faciası durumuna getirmeyelim,» dedi. «Yalnız yaşamak istediğini vaktinde belirttiğin çok iyi oldu.»

Johnnie iskemlesinin arkasına yaslandı. İkisi de gözlerini şöminedeki ateşe diktiler.

«Anlamıyorsun,» diye söze başladı. «Durum gerçekten çok acıklı. Yıllardır bugünlerin hayaliyle yaşadım. Clonmere'de, birlikte olmayı istedim. Oysa, işler umduğumuz gibi çıkmadı. Çok acı, değil mi?»

İkisi de ateşe bakıyorlardı. Annesinin eli oğlunun omzundaydı.

194

«Acaba, baban ölmeseydi şimdi durum değişik olur muy-*<iu?>*» dedi. Sesinin tonu oğlunu uygulandırdı. Johnnie, annesinin elini avcunun içine aldı. Yüzüne baktığı zaman, kadın ona gülümseyerek, evlenmeden önce yaptığı gibi, Fransa'nın güneyinde bir villada yaşamak istediğini, ama çok para gideceğinden korktuğunu söyledi. Johnnie: «Gider için üzülme. İstedik kadar para göndereceğimi biliyorsun. O dert değil,» dedi.

«Hayatım, sen ne cömert ve iyi bir çocuksun.» Oğlunun saçlarını okşuyordu. O anda böylesine anlayışlı davranacağına bir tokat atsaydı, Johnnie çok daha memnun olacaktı. «Acaba, Eliza da benimle gelir mi?» diye sordu. «Onun için de iyi bir değişiklik olur. Küçük bir villa bulana kadar bir süre otelde kalırız. Bu gece ona yazıp sorayım. Monte Karlo'yu her yerden çok severim. Çok hareketli bir şehir..»

Oğlunu yemek masasında yalnız bırakarak odadan dışarı çıktı. Johnnie bu kadar yıldır annesini bir türlü anlayamadığını düşündü. Bu geceki sözleriyle kalbini kırmış mıydı? Yoksa, annesi doğuştan kalpsiz miydi? Bunu ne kendisi, ne de başka bir kimse anlayabilecekti.

Johnnie, ertesi sabah vicdan azabı içinde uyandı ve h;men annesinden özür dileyip burada kalmasını söylemek için odasına gitti. Fanny-Rosa, bir gece önce oğlunun çok içkili olduğunu bildiğinden, sözlerine hiç alınmadığını söyledi. Ama, odasında

kutular, kitaplar, şapkalar, eldivenler, uzun zamandır giymediği elbiseler, hatıra olarak sakladığı bazı şeyler, ortaya dökülmüştü. «Çok komik. Yıllardır aradığım bazı şeyleri buldum. Bak, bu şapkayı babanla nişanlandığımda takmıştım,» dedi ve minik hasır şapkayı oğluna uzattı. «Belki hizmetçiler kiliseye giderken takarlar. Bak, bu senin ilk pabucun. Bunu saklamalıyım. Yalnızca birkaç hafta giyebilmiştin. Ayakların çok çabuk büyümüştü. Saten elbiseye bak. Bunu Bath'te bir yemek için dik-

195

tirmiştim. O zamanlar babanla, haftada bir davete giderdik.. Aman ne güzel eğlenirdik. Bu güzelim elbiseyi bir iki defadait» fazla giymemişim. O zaman Edward'a gebeydim. Diktirdikte»; az sonra karnım büyümeye başlamıştı. Hatırlıyorum. Çok sinir olmuştum. Biraz düzeltsem, şimdi bile giyebilirim..»

Johnnie: «Dün gece saçmaladık,» dedi. «Haydi, gitmekten vazgeç de burada seninle dilediğimiz gibi yaşayalım.»

«Kesinlikle olmaz. Verilen karardan geri dönmek büyük, yanlıştır. Onu, ben yıllarca önce öğrendim. Hem, villada yaşamayı da çok istiyorum. Yeniden insanların arasına gireceğim, canlı bir yaşantım olacak. Kürke basıyorsun, sevgilim, kımıldar mısın?» Johnnie, 'Belki de gerçekten gitmek istiyordur,' diye düşündü.

Onun, kendisinden uzaklaşmak istemesi çok acı geldi. Yemek odasına inerek yarım şişe viskiyi içti..

Annesi bir hafta sonra gitmişti. Johnnie eve kapandı ve bir süre hiç kimseyi görmek istemedi. Hava berbattı; her gün yağmur yağıyordu. Johnnie, gözlerini pencereden dışarı, hüzün verici ya?an yağmura diker, su oluklarından suyun akışını dinler ve Hungry Hill dağının üzerini kapsayan kara bulutlara bakardı. Sonra, yapacak başka bir işi olmadığından, dışarıya çıkıp yağmuran altında yürüyerek Jack Donovan'ın evine giderdi. Adamın kaba ve rahat görünüşü ve Doonhavenliler üzerine anlattığı saçma hikâyeler Johnnie'nin çok hoşuna gidiyordu. Anlattıklarının çoğu uydurmaydı, ama hiç önemli değildi bu. Karşılığında, Johnnie de dışardayken başından geçecek* ilginç olayları anlatarak arkadaşını güldürürdü. Kate Donovan da, mutfakta yemek hazırlıyormuş gibi görünerek, Johnnie'nin ilginç hikâyelerini dinlerdi. Kate'tin neredeyse beyaz denebilecek kadar açık renk saçları vardı. Jack, kız kardeşinin saçlarının kalçalarına değdiğini söylerdi.

Johnnie bir gün : «Şu saçlarını aç da görelim,» dedi.

Kız, çok şaşırılmış gibi görünerek naz etmeye başladı; ama*,. ağabeyi diretti:

196

«Haydi, Kate; Yüzbaşıya bu kadar naz yapma.» Ve kız, gözünün ucuyla Johnnie'ye bakarak saçlarını çözdü ve bir anda gösterişsiz, donuk bir kadından havalı, ilginç bir yaratığa dönüştü. Johnnie o anda kızın saçlarıyla oynama, arasında parmaklarını gezdirme isteğine kapıldı.

Kate Donovan'ın bu görünüşü Johnnie'nin çok hoşuna gitmişti. O günden sonra, Donovanlara daha sık gidip gelmeye, başladı. Yemek kokulanyla dolu küçücük mutfak, kirli perdeler, rafın üzerindeki

Meryem Ana biblosu ve duvardaki tahta haç, Johnnie'ye kendi evinden daha sevimli görünüyordu.

Günler geçtikçe, Johnnie'nin geleceği saatlar, Jack Donovan evden uzaklaşmaya başlamıştı. Bu buluşmaların her seferinde Kate, dolaptan bir şişe viski çıkardıktan sonra sıkılğan bir tavırla Johnnie'ye yaklaşıp, Johnnie de utangaç görünmeye çalışan kıza gözlerini diker ve ona saçlarını serbest bırakmasını söylerdi. Kız, oldukça naz eder, ama, sonunda Johnnie'nin bu isteğini yerine getirir, saatm tik-takmdan başka ses duyulmayan mutfakta, Johnnie kızı kucağına alarak saçlarını okşardı. v Kapanmak üzere olan gözleriyle karşı duvardaki Papa'nın resmine bakıp mutfakta olanları düşündükçe, gülmek için başını kızın saçları arasına gizliyordu. Bazen Clonmere'de oturup düşündükçe, yaptıklarının çok yanlış olduğunu anlardı. Her gün bekçinin evine gidip arkadaşının kız kardeşiyle sevişmesi, gerçekten çok çirkin bir davranıştı. Kate ile sohbet etmek imkânsızdı. Çünkü, anlatacak hiç bir şeyi yoktu. Johnnie, 1857 yılı sonbaharında oraya tek bir amaçla gidiyordu. Arada bir Slane'deki kardeşine uğradığında da çok garip duygulara kapılıyordu. Katherine'e karşı, yersiz bir özlem duyduğunun farkındaydı. Kardeşinin karısı, ellerini avcunun içine alarak: «Seni gördüğüme çok memnun oldum, Johnnie. Gece burada kalacaksın, değil mi?» diye sorar ama hiç bir özür kabul etmezdi. Thomas hemen Johnnie'nin çantasını boş odaya taşır,

197

ardından da çay tepsisini getirirdi. Katherine çayları bardaklara boşaltırken, Johnnie onun ince bileklerine, omuzlarının kıvrımına ve güzel yüzüne bakardı.

Katherine, elini Johnnie'nin dizine bırakıp gözlerinin içine bakarak:

«Son gördüğüm günden beri neler yaptın, Johnnie?» diye sorardı.

Johnnie o anda, kendinden de, yaptıklarından da utanç duymaktaydı. Sabahları yatakta geçirdiği boş saatlardan, Adams ile buluşmalarından ve Kate'in yanında olduğu zamanlardan nefret ederdi. Ama, Clonmere'e döndüğünde aynı yaşantının sürüp gideceğini de biliyordu.

EAST Grove'daki oturma odasında gözlerini gezdirdi. Şöminedeki ateş, yerdeki açık yeşil halı ve masanın üzerindeki çiçekler, durgun ve huzurlu bir hava vermişti odaya. Katherine yakında anne olacaktı. Elindeki işi bırakarak:

«Johnnie.» dedi. «Bir süre için Clonmere'i bırakıp yanımızda kalsan ne iyi olur. Henry evde olmadığı zamanlar –ki çoğunlukla evde değil– bana arkadaş olursun. Vaftiz oğlumu pek sık göremiyorum...»

«Çok isterdim, ama.»

«Ama, ne?»

Johnnie başını salladı; inatçı bir tavırla:

«Hayır,» dedi. «Bir üçüncü kişi araya girince sizin gibi mutlu bir çiftin düzeni bozulur.»

«Saçmalama, Johnnie. Seni mutlu görmek, bizim mutluluğumuzu bir kat daha artırır. O koskoca evde tek başına, oldukça

sıkılıyorsundur. Ben bu aralar pek dışarı çıkamıyorum. Buraya gelersen birlikte oluruz, sana piyano çalarım. Henry de akşamları eve döndüğünde, seni görünce çok sevinir.»

198

Johnnie, uzun zaman Katherine'nin sessiz ve mutlu yuvasında nasıl kalabileceğini düşündü. Oturup, yalnızca onun kollarının kıvrımlarını seyretmek, yumuşak sesle konuşmasını dinlemek ve arada bir gülen gözlerine bakmak, Johnnie'yi mutlu kılmak için yeterliydi.

Thomas çay tepsisini götürürnce, Katherine piyanonun ba-1 sına geçerek hafif bir melodi çalmaya başladı. Oturduğu yerden pencereden dışarı bakarken çok mutlu görünüyordu. Johnnie, gözlerini kapadı ve bu odanın kendisine ait, piyanonun başındaki kadının da kendi karısı olduğunu; birazdan kalkıp kollarını boynuna dolayarak, ona mutlu olup olmadığını soracağını hayal etti. Az sonra kapı açıldı ve içeriye Henry girdi.

«Hoş geldin, ağabey; demek bize sürpriz yaptın, ha,» diyerek Johnnie'yi kucakladı. O an Johnnie, kardeşinin evinde bir konuk olduğunu hissederek ayağa kalktı.

Katherine, piyanoyu kapatarak kocasının yanına gitti. Henry kollarını karısının beline sarıp onu öptü ve sonra yeniden Johnnie'yle konuşmaya başladı.

«Katherine'i nasıl buldun?» diye övünçle sordu ve karşılık beklemeden, öğlen yemeğindeki davete şeref konuğu olarak gidişinden, orada yaptığı konuşmadan söz etmeye başladı.

Katherine: «Her halde, sen de oradakilerin hepsini akşam yemeğine çağırmışsındır,» dedi.

«Hayır, öyle bir şey yapmadım. Bir an önce kancığımın yanına dönebilmek için konuşmayı kısa kestim.»

Bir defa daha eğilerek karısını öptü. Johnnie, Katherine'nin kocasına bakışını gördüğü an, yüreğinde bir ağırlık duydu.

'Kocasını seviyor; kocası onu mutlu edebiliyor,' diye düşündü.

Yalnızca birkaç dakika heyecan duyduğu, ama hiç birini gerçekten sevedeği kadınları gözlerinin önüne getirdi. Johnnie'ye, hiç birinin en küçük bir yardımı dokunmamıştı. İşte, şimdi de vakit geçirmek için Kate Donovan'a gidiyordu. 'Keşke orduya hiç girmeseydim, savaşa hiç katılmasaydım da, Katherine'le önceden tanışıp ondan yardım isteseydim,' dedi

199

içinden. «Belki o zaman Henry'yle evleneceğine benimle evlenirdi. Birlikte Clonmere'de yaşadık; Henry'nin çocuklarının yerine benimkileri büyütürdü. O zaman, Henry'ye gösterdiği sevecenliği bana gösterirdi.»

Şifoniyerin üzerinde bir saksı çiçek duruyordu –her halde Katherine, odayı kocasına daha şirin gösterebilmek için koymuştu onu– yatağın başındaki kitap, şöminedeki ateş ve her şey, Katherine'nin evine olan bağlılığını belirtiyordu. Odalarında sıcak ve huzur verici bir hava vardı. Yatak odasındaki aynanın önünde kansı saçlarını fırçalarken Henry'nin de onun yanbaşıda kravatını bağladığım, onu kollarının arasına aldığı hayal etti. Ama, kan-koca ilişkilerini hiç bir zaman yete-riyle

anlayamayacağını da biliyordu Johnnie. Kendisinin anıları yalnızca kara ve İğrençti...

East Grove'daki evde, akşam yemeği saat yedide yeniliyordu. Yemekten birkaç dakika önce, masanın üzerindeki mumlar yakılır, Thomas, servis yapmak için gelen hizmetçiye yardım ederdi. Johnnie bir defa daha, kendi yaşantısını Henry ve Katherine'inkiyle karşılaştırdı. Kendisinin soğuk yemeği lekeli masa örtüsünün üzerine bırakılır ve Johnnie ortada kızacak bir şey olmadığı halde hizmetçileri korkudan bembeyaz yapana kadar azarladıktan sonra, yemeğe elini sürmeden, şişeye uzanırdı.

Katherine masadan kalkıp İki kardeşi yalnız bıraktığında, Henry meraklı ama çekingen bir tavırla ağabeyine:

«Beni yardımcın yapmak istemez misin, Johnnie?» diye sordu.

«Neden? Adams'm ne kusuru var?»

«Adams'ı işinden çıkar demiyorum. Ben de onun yaptığı işleri kontrol etsem, ha, ne dersin? Gücenme ama, sen Clon-mere'yle pek ilgilenmiyorsun. Dedemin zamanında malikâne ne kadar iyi bir durumdaydı. Bana kızmıyorsun, değil mi? Seninle uzun zamandır konuşmak İstiyordum bu konuyu.»

Johnnie kızardı.

200

«Ne demek istediğini pek iyi anlayamıyorum,» dedi. tBen malikânenin işlerini istediğim gibi yürütüyorum. Aslında, Adams'ı da pek beğenmiyorum; ileride kendi işlerimi kendim görmeye çalışacağım.»

«Peki. Yalnızca senin düşünceni öğrenmek istedim. Bu konuyu bir daha açmayacağım. Son zamanlarda madene hiç uğradın mı?»

Johnnie purosunu yakarken :

«Hayır,» dedi. «Madene gitmem için neden yok. Beni, hesabıma yatırılan paradan başka bir şey ilgilendirmiyor. Hem sen bütün bunları neden soruyorsun?»

«Merak ettim. Ama, madene biraz ilgi göstersen, arada bir işçilerin yanma giderek onlara hal hatır sorsan, daha istekli çalışırlar.»

«Verecek başka öğütün var mı?»

Henry şişeyi ağabeyine uzattı.

«Donovan ailesiyle ilişkilerini biraz azaltsan iyi olur,» dedi. Johnnie purosunu tablaya bıraktı. Henry şöyle ekledi:

«Buralarda ne kadar dedikodu yapıldığım biliyorsun. Doon-haven'da olup bitenler iki güne kalmadan Slane'dekilerin ağzında... Jack Donovan pek iyi bir insan değil. Kaçak avlandığını ve hırsızlık yaptığını bilmeyen yok. Meyhanelerde, kız kardeşine sırsıklam âşık olduğunu söylüyormuş; hem bu kadar kibar kelimelerle de değil...»

«Allah hepsinin belâsını versin,» diye bağırdı Johnnie, t Herkes neden benimle uğraşıyor, anlamıyorum.»

«Sen viskiyi bıraksan, onlar da seni rahat bırakır.» Johnnie iskemlesine dayanarak kardeşine dik dik baktı. «Konuşmak kolay, değil mi?» diye bağırdı. «Sen mutlusun. Sevdiğin kadınla evlisin. Senin ne derdin olacak? Senin Katherine'ciğİN var. Bırak da ben de Kate ile eğleneyim.» Henry gülerek bardağına şarap

doldurdu. Johnnie : «Herkesin bana akıl vermesinden bıktım artık,»
diye ek-
201

Iedi. «Orduyu bu nedenle sevemedim, sivil hayatta kimsenin bana
karışmasını istemiyorum.»

Henry alçak sesle :

«Ben sana akıl vermeye çalışmıyorum,» dedi. «Jack Do-novan'ın kız
kardeşi ile eğlenmek istiyorsan, ben sana engel olamam. Ama,
kafanı kullan ve Jack Donovan'a fırsat vermemeye çalış.»

«Donovanlar benim arkadaşlarım. Clonmere'e döndüğüm günden beri,
Donovanların bana gösterdiği yakınlığı, kimse göstermedi.»

«Pekâlâ,» dedi Henry. «Bu konuda başka söz söylemeyeceğim. Oturma
odasına gidip Katherine'i dinleyelim mi?»

Kardeşi, karısının notalarını çevirirken, Johnnie, 'Tabii onun
konuşması kolay,' diye düşünüyordu. Katherine bir yandan piyano
çalmakta, bir yandan da kocasının gözlerine bakarak tatlı tatlı
gülümsemekteydi. 'Her gece olduğu gibi bu gece de Katherine onun
kollar arasında uyuyacak, sinirlendiği zaman Katherine onu
yatıştıracak, yorulduğu zaman Katherine onu dinlendirecek. Henry
neşeli olduğu zaman Katherine de neşelenecek, Henry üzgün
olduğunda karısı dertlerini paylaşacak.. Onlar birbirlerine ait.
işte, yakında çocukları da olacak. Benimse hiç kimsem yok. Tek
arkadaşım içki, tek eğlencem de bekçinin evindeki kızla
sevişmek...'

Katherine yavaşça: «Johnnie,» dedi. «Bir süre bizimle birlikte
kalacaksın, değil mi?»

Henry bir kolu karısının omzunda olduğu halde, ağabeyine baktı.
«Evet, Johnnie, kalsan çok iyi olur. Bak, ben de bütün gün evde
yokum. Katherine'e arkadaş olursun. Eminim karım da seni rahat
ettirmeye çalışır.»

Johnnie* mutlu çifte baktı. Katherine piyanonun önünde, Henry de
karısının yanbaşıda duruyordu. Henry ağabeyine bakarken,
farkında olmadan bir eliyle Katherine'nin dantel ya-

202

kasıyla oynamaktaydı. Kah kocanın arasındaki yakınlık, John-
nie'nin düşüne son verdi.

«Hayır,» dedi. «tkinizi baş başa bırakıp Clonmere'e döneceğim. »

'|

5

JOHNNIE eve dönünce, malikânenin işlerine bundan sonra kendisi
bakacağını söyleyerek, yardımcısı Adams'ı işinden çıkarttı.
Böylece Henry'ye ve onun gibi davranışlarım eleştiren kişilere,
sandıkları kadar yeteneksiz olmadığını gösterecekti. Bir ay
süreyle sabahlan erkenden kalkıp mektuplara karşılık verdi.
Clonmere'in işleriyle ilgilendi, haftada bir iki defa madene
gitti. Ama, kısa zaman sonra üşüttüğü için birkaç gün evden dışarı
çıkamadı ve evde yapayalnız kalınca üzerine yeniden karamsarlık
çöktü, uğraşmanın, didinmenin yararsız olduğunu düşündü. Madene
gittiğinde, Griffiths'in vaktini almaktan başka ne yapabilmişti?.
Madenin şefi her defasında bir an Önce onun yanından ayrılıp işine

dönebilmek için türlü bahaneler göstermişti. Malikânede de durum aynıydı. Kiracılanınca hiç sevilmediğinin farkındaydı. Donovanlardan başka kendisine yakınlık gösteren kimse yoktu. Ölse bile kimsenin haberi olmayacaktı. Bir sabah, vaftiz babası ona söylev çekmek için Clonmere'e gelmiş, alkolün kötülüğünden söz ettikten sonra:

«İçinde bulunduğun durumdan yalnızca kendin sorumlusun,» diyerek çekip gitmişti.

Adam gittikten sonra Johnnie kendisini eskisinden çok daha kötü hissettiğinden, uşağına mahzenden bir şişe şarap getirmesini söyledi. Daha sonra şarabın etkisiyle doktorun sözlerini

203

unutabilmiş, o sırada gelen Jack Donovan'la sohbet ederken bir yandan da soğuk etle patatesini yemişti.

«Kate birkaç gündür seni çok merak etti. Bana, 'Malikâneye git ve Yüzbaşıya bak,' dedi. Nasılsın?»

«iyi değilim.»

«Burada yalnız kalmak seni üzüyor, Yüzbaşım. Sana her şeyden çok, bu şişedekinden yarar var.»

«Ben de böyle sözler işitmek istiyorum, Jack. Sen benim tek arkadaşım.»

«Haklısın. Kate de bu sabah bana: 'Yüzbaşının akrabaları ve arkadaşları onunla hiç ilgilenmiyorlar,' diyordu. Seni çekemiyorlar. Bütün mesele buradan çıkıyor. Sen çok canlısın. Dilediğin gibi yaşamak istiyorsun. Adams denilen o budala adam da, her Önüne gelene senin hiç bir şey bilmediğini, işleri çıkmaza soktuğunu söylüyormuş.»

«Ya, demek Öyle?»

«İşten çıkardın ya, onun için arkandan konuşuyor. Eğer istersen ben sana malikâneye ait işlerde de yardım ederim. Ne zaman yardıma ihtiyacın olursa, çekinmeden söyle bana. d

«Çok teşekkür ederim, Jack.»

«Ah, ne olacak. Senin işlerini zevkle yaparım. Hem Adams'ın yaptığından da çok daha İyi yürütürüm. Kate'İN buraya gelip sana yardım etmesini ister misin?»

Johnnie esneyerek:

«Çok memnun olurum,» dedi. «Benim hizmetçilerim haftada bir defa bile odanın tozunu almıyorlar.»

Şarap, etkisini iyiden İyiye göstermeye başlamış ve John-nie'yİ, Doktor Armstrong'un ilâcının yapamayacağı kadar tasasız ve rahat yapmıştı. Johnnie yatak odasına çıkıp yatağında uzandığında, Kate'in odada sakince dolaşarak elbiselerini katlayıp kaldırmasının, sonra da kendisi uykuya dalmak üzereyken, yanma girmesinin çok hoş olabileceğini düşündü. East Grove'daki kardeşinin mutlu yaşantısıyla karşılaştırdı. O gün Oturma odasında birlikte çay içtikten sonra Katherine piyano-

204

-nın basma geçmiş, Henry de karısının yanibaşında oturup onu hayran hayran süzmüştü. Katherine her erkeği mutlu edebilecek niteliklere sahipti. O, herkesten değişik bir insandı.

Ama Johnnie yine de, «Henry'nin Katherine'i varsa, benim de Kate'im var,» dedi ve kış aylarında vaktinin çoğunu Donovanlarla geçirmeyi sürdürdü. Bu arada Jack da, yavaş yavaş kiracılarla uğraşıp çalışanların maaşlarını ödemeye ve Johnnie'nin bütün işlerini bildiği gibi yönetmeye başlamıştı.

Johnnie: «Sen olmasan benim durumum ne olurdu, Jack,» dedi. «Benim sıkıcı bulduğum bütün işleri üzerine aldın; beni -sevmeyen adamlarla yüz yüze gelmekten kurtuldum artık.»

Jack Donovan: «Seni sevmeyenler mı?» derdi. «Yüzbaşım, sen Brodrick ailesinin en sevilen kişisisin. Doonhaven'da erkek kardeşinle ya da dedenle konuşmak bile istemeyen adamlar, seninle arkadaş olmak için can atıyorlar. Rahip Healy bile daha geçen gün Kate'e, 'Yüzbaşı eşsiz bir insan,' demiş.»

Gerçekten, dedesinin zamanında Brodricklerle selâmı bile olmayan rahip, şimdi malikânenin bahçesinde Johnnie'yle sohbet eder, sonra birlikte bekçi evine gidip çay içerlerdi. Johnnie, rahibin çok iyi bir insan olduğuna kendini inandırdığı için, bir gün adamı Donovanların evinde görünce, ceplerinden beş pound çıkararak rahibe uzattı, parayı yoksullara dağıtmasını söyledi.

Rahip Healy, paraları çantasına yerleştirirken :

«Şimdiye kadar Brodrick adını taşıyan hiç bir kimse, benim sürümdeki yoksullara yardım etmemişti. Kilisenin damı üzerime çökmek üzere, ama ben onarımı için nereden para bulayım,» dedi.

Johnnie, çek defterini çıkardı, rahibe büyük bir çek yazdı. -

Jack Donovan: «Yüzbaşı efendi adamdır dememiş miy-size, rahip bey?» diye atıldı. Rahibin omzu üzerinden, çekin ne kadarlık olduğunu görmek için uzanırken: «Johnnie bir çocuk kadar temiz yürekli, üstelik de cömert bir insan. Kate, «rahip beyin ve Johnnie'nin bardaklarına viski doldur.»

«Ben istemem, çocuğum. Yola koyulmalıyım.» Johnnie'ye
205

bakarak: «Sizin gibi alçak gönüllü ve cömert bir insan tanıdığım için çok mutluyum. Donovanların bu gösterişsiz evine ayak basmakla onlara kim bilir ne büyük onur veriyorsunuzdur,» dedi.

Johnnie gülerek:

«Jack ve Kate olmasaydı, ben ne yapardım, bilemiyorum,»-diye karşılık verdi.

«Siz olmasaydınız, onlar ne yaparlardı? Kate elimde doğup büyüdü. Onun, bugün de, vaftiz ettiğim günkü kadar günahsız olduğuna inanıyorum. Size en temiz duygularla bağlanmış. Böyle bir durumda onun duygularıyla oynamak çok günah olur.»

Johnnie: 'Ne demek istiyor?' diye düşündü. Ama, kibar bir tavırla adamın elini sıktı ve kendisi Clonmere'in sahibi olduğu sürece Donovanların maddî sıkıntılarını olmayacağını söyledi.

Rahip Healy, şemsiyesini açarken :

«Size inanıyorum,» dedi. «Az önce ne kadar onurlu ve cömert bir insan olduğunuzu gösterdiniz bana. Dünyada ağabeyinden başka hiç kimsesi olmayan bu zavallı çocuk da, kendisini sizin ellerinize bırakıyor.»

Ve bu sözlerinden sonra rahip, bekçi evinden çıkarak kasabaya doğru yürümeye başladı.

Jack Donovan kız kardeşine baktı:

«Rahip ne kadar iyi bir insan,» diye konuştu. «Kate'i çok seviyor. Benim gibi o da, Kate'i kötü bir duruma düşmüş olarak göreceğine, ölmeyi tercih eder. Kardeşimi lekelenmiş bir durumda görsem, boğarım onu, Yüzbaşım. Sen de bunu biliyor--sun, değil mi, Kate?»
Kız kardeşi gözünü işinden ayırmadan :

«Evet, Jack,» diye mırıldandı.

«Ben kardeşimin yanında bulunamadığım zamanlar, onum. saflığından yararlanıp onu kandırmak isteyecek erkekler çıkacaktır. Onun temiz duygularıyla oynayabilecek alçak insanlar da vardır.»

206

Johnnie omuzlarını silkerek bardağındaki viskiyi yudumladı.

Jack'm son birkaç ay içinde, kendi evinde olup bitenlerden habersiz olması İmkânsızdı. Ayrıca, Kate'in saf olduğuna da inanamıyordu. Kale, Johnnie'yi ikinci defa gördüğünde saçlarını çözmüştü.

«Sabaha malikâneye gelsen iyi olur, Jack,» diyerek ayağa kalktı.

«Phillips'in getirdiği faturalardan hiç bir şey anlayamadım.»

«Yemeğe kalsaydın, Yüzbaşım?»

«Bugün olmaz, iyi geceler, Kate.»

Johnnie eve döndüğünde Katherine'in sitemli bir mektubunu buldu.

Kardeşinin karısı, Johnnie'nin birkaç haftadır East Grove'a gelmemesinin nedenini merak etmişti. Yılbaşında Johnnie'yi aralarında görmeyi çok istediklerini yazıyordu. Johnnie'nin, vaftiz çocuğu, Molly'yi bile görmeye gelmediğine göre, Katilerine, Molly'yi alıp Henry'yle onu ziyarete geleceğini bildiriyor, «Henry tüfeğini getirirse, gelecek cumartesi ava çıkar mısınız,» diye soruyordu. «Oralarda avlanacak çulluk ve tavşan kalmış mıdır.»
divordu. Bill Eyre de onların yanında kaldığı için, o da Katherine ve Henry'yle birlikte Clonmere'e gelecekti.

Mektup, Johnnie'yi tedirgin etti. Ev, berbat bir durumdaydı.

Johnnie, Katherine'in buraya bir gün bile dayanamayacağını düşündü. Ama, onu birkaç saat için bile görüp birlikte oturma odasında oturabilmek, Johnnie'yi mutlu kılacaktı.

Johnnie, cumartesiden önce evi yaşanabilir bir duruma sokmak için çok çalıştı. Bir saat içinde hizmetçilere küfredip işlerinden çıkardığı ve onları yeniden işe aldığı bile oluyordu. Ayrıca, en iyi avlanma yerlerini öğrendi. Henry geldiği zaman ona hoş vakit geçirtebilmek için Clonmere'e, Doktor Armstrong'u ve birkaç arkadaşını çağırırdı.

Kendi kendine, 'Onlara dedemin zamanını aratmayacağım,' diye söz verdi.

Cumartesi sabahı Johnnie erkenden uyandı, bahçeye çıkıp

207

koya doğru yürüdü, tepesi hâlâ karlarla kaplı olan Hungry Hill'den dağına baktı. Hava açık ve temizdi. Clonmere'in pencerelerinden içeri güneş doluyordu. Kapılar açılmış, yemek masası şimdiden hazırlanmıştı. Aylardır ilk defa her şey temiz ve düzenli görünüyordu.

Clonmere'e baktığında içi gururla doldu. Çocukken buraya sahip olabilmek için dedesinin ölümünü nasıl beklediğini hatırladı.

Katherine'e, evini pırıl pırıl göstermek istiyordu. Her şeyi son bir defa daha gözden geçirmek için eve girdiğinde,, Bay Donovan'ın kendisini kitaplıkta beklediğini öğrendi. Çok sinirlendi. Birkaç gün önceden ona ve kız kardeşine, Henry ve Katherine Clonmere'de oldukları sürece kendisini aramamalarını söylemişti. Henry, Jack Donovan'dan hoşlanmıyordu, Clonmere'de yalnızca birkaç gün kalacağı için, onu tedirgin etmek-doğru olmazdı.

«Hayrola, Jack bir şey mi oldu?» diye sordu.

Adamın yüzünde üzgün bir ifade vardı. Kızıl saçları, yağdan kafasına yapışmıştı. Arkasında, kilisede giydiği elbise vardı. «Kate'in sinirleri çok bozuk, Yüzbaşım,» dedi yavaşça. «Seni birkaç dakika görmek istiyor.»

«Gelemem. Bay Henry ve karısının geleceğini biliyorsun. Onlar evlerine dönene kadar, ben sizin eve gelemeyeceğim. Kardeşim burada yalnızca birkaç gün kalacak.»

Jack Donovan'ın yüzü buruştu.

«Kate çok üzülecek,» dedi. «Ben de onu nasıl yatıştıracağımı bilemiyorum. Dün gece ikimizin de gözüne uyku girmede. Kate sabaha kadar ağladı, ben de ne yapacağımı şaşırđım. Neredeyse Doktor Armstrong'u çağirtacaktım. iyi ki çağirtmamışım, adam bugün buraya gelecekmış.»

«Peki, Kate'in derdi neymiş?» Johnnie sabırsızca duvardaki saata göz attı.

Jack Donovan yutkundu.

«Kadınlar böyle zamanlarda ne saçma şeyler düşünüyor--lar, bilemezsin,» dedi. «Ben ne söylesem boş. 'Kendimi öldüre-

208
ceğim, beni yüz üstü bırakırsa, kendimi koya atacağım,' diyor-
'Sakin ol, Kate, ben Yüzbaşı'yı çok yakından tanıyorum; o sana, sokaktaki kadınlara davranıldığı gibi davranamaz. Onu ancak alçak herifler yapar,' diyorum. 'Bak, göreceksin, haber kasabaya yayılmadan, Yüzbaşı ne kadar dürüst olduğunu gösterip durumu düzeltecek. Yoksa, kasabada kimsenin yüzüne ba-kamaz,' diyorum, ama bir türlü kandıramıyorum onu.»

«Bana bak, Jack. Ne demeye getiriyorsun, sizi birden bu kadar telâşlandıracak ne oldu?»

Jack hayretle :

«Ne mi oldu?» «Kate'in durumunu bildiğinden hiç kuşum yok. Kendi söylediğine göre, İki ay önce olmuş.»

Johnnie, Öfkeyle yardımcısının yüzüne baktı.

«ilk defa şimdi duyuyorum,» dedi.

Jack: «Zavallı kardeşim, nerede olduğunu bilemiyor,» diye ekledi. «Şimdi Rahip bey başucunda dua ediyor. Ama, Kate'in seni görmeden yatışabileceğin! sanmıyorum.»

Johnnie heyecanla odada bir aşığı bir yukarı yürürken:

«Kate'İ görmem imkânsız,» dedi. «Ona benim durumumu anlatabilirsin. Aslında, kardeşimin ve karısının Clonmere'e geleceklerinden haberi var. O kendi durumundan emin mi? Nereden biliyor bu Allah'ın belâsı şeyi?»

«Emin. Doonhaven'daki yaşlı teyzesi söylemiş ona. Yüzbaşım, bir erkeği bile duygulandırabilecek kadar kötü bir durum. Benim saf kardeşim, başına gelecekleri düşünmeden kendisini sana teslim etmiş. Eğer biz bunu onurlu bir sonuca bağlayamazsak, o kızcağız kendisini öldürecek.»

Dışarıda bir araba sesi duyuldu ve Johnnie pencereden dışarı bakınca kapının önünde kardeşinin arabasını gördü.

«Bana bak, Jack,» dedi sabırsızlanarak, «şimdi bununla uğraşamayacağım... Arka kapıdan çık git ve ben seni çağirtana kadar buralarda gözükmeye. Haydi, Tanrı aşkı için git.»

Cebinden şişeyi çıkarıp içindekini bitirdikten sonra, sinir ve heyecanla, kardeşini karşılamaya çıktı.

209

Katherine, arabadan inip ellerini Johnnie'ye uzatarak: «Sevgili Johnnie,» dedi. Johnnie o anda, Katherine'nin sakın ve kibar görünüşüyle Kate'in sıkılgan görünmek için takındığı pozları karşılaştırdı kafasında.

Henry: «Johnnie, iyi misin? Biraz üzgün görünüyorsun,» dedi. «Çok iyiyim. Sen nasılsın, Bili? İnşallah tüfeklerinizi getirmişsinizdir? Çok iyi. Doktor nerede? Gelecek bir iki kişi daha var. Ağaçların arasında yürümek ister miydiniz? Ama, bir dakika. Önce Katherine'e odasını göstereyim.»

Johnnie o kadar heyecanlı, sözleri o kadar bağlantısızdı ki, Henry ve Bill Eyre birbirlerine bakarak omuz silktiler.

Katherine: «Benim için üzülme, Johnnie,» dedi. «Siz ava çıkın, ben yolumu bulurum.»

«Ava boş ver, her şeyden çok senin burada rahat etmen önemli.» «Katherine'i biraz yalnız bıraksak, o daha memnun olur,» dedi Henry, «işte Willie Amca ve arkadaşları geliyorlar.»

Johnnie: 'Hiç bir şey istediğim gibi olmuyor,' diye düşündü. Katherine, onlarla geleceğine yalnız kalmıştı. Öte yandan, Phillips'e kendilerini çiftliğin önünde karşılamalarını söylediği halde, adam yanında birkaç serseri kılıklı gençle, buralara kadar gelmişti. Jack Donovan'la konuştuktan sonra içtiği içki, Katherine'e duyduğu özlemin heyecanı ile karışınca, Johnnie'yi çok sinirli bir duruma sokmuştu.

Bugün için aldırtdığı kadife pantolonu giymeyip yamalı bir pantolonla yanlarına yaklaşan bekçiye, Johnnie avazı çıktığı kadar bağırdı.

«Bu kadarı çok oluyor. Emirlerimi hiçe sayan adamı burada tutamam ben,» dedi ve ne yaptığına farkında olmaksızın silâhını adama çevirerek, ateşledi.

Adam bağırarak yere yuvarlandı ve Johnnie, şaşkın bir durumdayken, Doktor Armstrong ve BüTin adama doğru koş-

210

tuğunu gördü. Henry, ağabeyinin koluna girerek onu eve doğru sürükledi.

«Adama bir şey olmadı,» dedi. «Ama bu durumda sen-evde kalsan daha iyi olur. Eğer, ötekiler ava çıkmak isterlerse, onlara ben yol gösteririm.»

Olay o kadar apansız ve gülünç olmuştu ki, Henry ağabeyine nasıl davranacağını bile bilemiyordu. Ama, Johnnie'nin yüzündeki acı ifadeyi gördükten sonra, onu yalnız bırakmak istemedi.

«Katherine'i çağırayım senin yanında otursun,» dedi ve karısını aramak için odadan dışarı çıktı.

«Hayır!» diye bağırdı Johnnie. «Hayırlı!...» Herkesin önünde böyle bir şey yaptığı için kendisini çok kötü hissediyordu. Hele Katherine'in olayı duymasını hiç istemiyordu.

Kardeşine: «Buraya bak,» dedi ve cebinden bir miktar para çıkararak, «Adama bunu ver, özür dilediğimi söyle.. Siz eğlenebilirsiniz, eğlenmeye bakın. Benim sizinle gelmediğim iyi oldu. Eğer bu olay bile çıkmış olmasaydı, ben nasıl olsa sizin neşenizi kaçırarak bir şey yapardım.»

Henry yanından ayrıldıktan sonra Johnnie biraz kendine gelebildi. Her şeyi ve herkesi unutabilmek istiyordu. Kitaplığa geçerek kapıyı arkasından kapadı. Dedesinin koltuğuna oturduktan sonra başını ellerinin arasına aldı. Üzerindeki odada Katherine'in ayak seslerini ve uzaktan gelen silâh seslerini duyuyordu. Ev sessizdi. Johnnie, o an bekçi evindeki küçük mutfağı, duvarda asılı duran tahta pulu, Jack Donovan'ı Kate'i ve Rahip Healy'yi hatırladı. Doğurduğu karışıklıkları düşünerek, kendi yaptıklarından utanç duydu. Kate'in durumunu, yaşlı teyzesini ve Rahip Healy'yi gözlerinin önüne getirdi. O an Kate'i ne görmek, ne de ona dokunmak istiyordu. Sarhoşluğunun sonucu olarak böyle bir sorumluluğu kendisine yüklemeleri ve hiç bir duyguyla bağ-

211

Sanmadığı kadının, aralarında geçenler yüzünden kendini ona bağlı görmesi çok alçakça bir düşünceydi. Yeniden Katherine'-nin ayak seslerini ve hizmetçiyle konuşmasını işitti ve bir yaz önce, Henry'nin neşeli bir tavırla yanına gelip Katherine'nin bebek beklediğini söylediği gün gözlerinin önüne geldi. O zamanlar Henry karısının sağlık durumuyla yakından ilgileniyor, onu üzmemeye ve yormamaya dikkat ediyordu. O aralar Johnnie, kardeşinin huzurunu, baba olmadan önceki soğukkanlılığını ve baba olduğu zaman duyduğu gururu kıskanmıştı. İşte şimdi de bekçi evindeki kadın, Katherine'nin on iki ay önce geçirdiği dönemleri yaşıyordu. Bu defa sorumluluk kendisinin üzerindeydi. Johnnie bunu düşündükçe çılgına dönüyor ve Kate'in yüzünü bir daha hiç görmek istemiyordu. Dedeleri kim bilir böyle bir olayla kaç defa karşılaşmıştı. Büyük dedesinin dedesi üzerine anlatılan hikâyeler aklına geldi. Adam kaç çocuğu olduğunu bile bilmezmiş. 'Belki, o benim kadar üzülmemiştir ve Doonhaven'dan geçerken bu nedenle gördüğü her çocuğa, kendisinin olabileceğini düşünerek para dağıtmıştır,' diye düşündü. Ama Johnnie böyle yapamazdı. O hayatı yaşayamazdı. Pasaklı Kate, ağabeyinin dükkânında saklanırken, kendi oğlu Jack Donovan'a amca derken, Johnnie Clonmere'de yaşayamazdı. Hayatı ne kadar tatsız ve üzüntü dolu geçiyordu! Bunun bir çaresi yok muydu? Johnnie bu yaşantıya son veremez miydi? Duvarda asılı duran silâhına baktı. Evet, o her zaman mümkündü. Ama, ya sonuç istediği gibi olmazsa? Ya yüzünün buyanını uçurup yine yaşamak zorunda kalırsa? Silâhını aldı. Ama bu işi yapmadan önce biraz

viski içip güç kazanmalıydı. Çekmeceyi açarak dörtte bir şişe viskiyi çıkarttı. Şişeyi tam açmaya hazırlanırken kapı açıldı ve eşikte Katherine görüldü. Johnnie, elinde viski şişesiyle donakaldı. Kadın, kapının önünde şaşkınlıkla Johnnie'ye bakıyordu.

«Özür dilerim, Johnnie,» dedi. «Bir kitap aramaya gelmiştim. Senin ava çıktığını sanıyordum.»

212

Sanki Johnnie'yi banyoda rahatsız etmiş gibi nazik bir tavırla geri döndü. Johnnie şişeyi çekmeceye koyarak :

«N'olur gitme. Seninle konuşmak istiyordum,» dedi.

Katherine yeniden odaya girerken, Johnnie onun kendisi üzerine neler düşündüğünü merak etti.

«Bugün, hiç bir şey umduğum gibi olmadı,» dedi. «Tabii, her zamanki gibi suç benim. Hepsi ava çıktılar, ben evde kaldım.»

Katherine, Johnnie'nin yanına sokularak elini omzuna dayadı.

«Kötü bir şey mi oldu, Johnnie?» dedi. «Benim yapabileceğim bir şey var mı?»

'Tabii var...' Şimdi yanibaşında duruyordu. Bir hareketle onu kolları arasına alabilirdi.

Johnnie kadının yanından uzaklaştı.

«Hayır,» dedi kabaca. «Senin yapabileceğin hiç bir şey yok. Hem sen bana neden yardım etmek istiyorsun? Burada duracağına Henry'nin ve ağabeyinin yanına gitsene...»

Katherine kımıldamadı. Gözlerini ayırmadan Johnnie'nin yüzüne bakıyordu.

«Sen mutlu değilsin,» dedi. «İnsanlar mutlu olamayınca böyle aptalca şeyler yaparlar.»

Johnnie, Katherine'nin açık çekmecedeki şişeye ve oradan da yazı masasının yanında duran silâha baktığını gördü.

Kavga etmek ister gibi bir tavırla: «Ne olacak yani?» dedi.

«Yaşantıma son versem daha iyi değil mi? Arkamdan kim üzülecek?»

«Bak, işte orada yanıyorsun. Üzülecek çok insan vardır. Annen, Henry, erkek kardeşlerin, Fanny ve bütün arkadaşların...»

«Benim arkadaşım falan yok.» «Ben, kendimi senin arkadaşın sanıyordum.» Johnnie bir an hiç bir şey söylemedi. Katherine kendisinin arkadaşısı...

213

«Senin Henry'in, bebeğin ve sevimli bir yuvan var. Benî hiç dert edinme. Ben aslında değersiz bir insanım.» Katherine yumuşak sesle: «İnsanlar değerleri için sevilmezler,» dedi. «Herkes kendi kişiliği için sevilir.»

Ne demek istemişti? Sevmek deyimiyle acımdan mı söz ediyordu?

Acaba Henry'yle yalnız kaldıkları zaman, 'Onun yardıma ihtiyacı var,' mı diyordu?

«Beni bu kadar yıl sonra değiştireceğini sanıyorsan, yanıyorsun.»

» Katherine pencerenin yanına giderek dışarı baktı.

«Bu ev çok rahat ve huzurlu olabilirdi,» dedi. «Ama sen istemedin.»

Johnnie: «Bir gece kalmaya geleceğine sürekli burada kalsan, bu ev huzurlu ve rahat olur,» diye karşılık verdi.

Katherine gülümseyerek:

«Peki. o zaman benim neşem senin üzüntünü dağıtmaya yetecek mi?» dedi.

Katherine pencereden dışarı baktı. Johnnie, 'Katherine'e sahip olsaydım, onun arkasındaki şaliyle, boynunun arkasına toplanmış saçlarıyla bir resmini yaptırırdım,' diye düşünüyordu.

«Nasıl olsa ben öldükten sonra Henry'yle birlikte burada yaşayacaksın. Senin de portren, Jane halamınkinin ve bizim fotoğrafımızın yanına asılır. O zaman Clonmere'de yeniden mutlu bir hava eser.»

Katherine, Johnnie'ye baktı. Johnnie o an afacan bir çocuk gibi, kafasını onun dizine gizlemek istedi.

«Belki evlenirsin, Johnnie. Çocukların olur...»

Katherine'nin sözleri, Johnnie'ye yeniden içinde bulunduğu karışık durumu hatırlattı. Bir defa daha gözlerinin önüne bekçi evinin mutfağı, ve göz yaşları içinde olan Kate geldi.

«Hayır, kesinlikle evlenmeyeceğim.»

İçinde bulunduğu korkunç gerçek aklına geldi; ellerini arkasına kavuşturarak odayı arşınlamaya başladı.

214

«Clonmere'den uzaklaşmak zorundayım. Bu alaydan sonra artık burada kalamam.»

«Söz ettiğin olay nedir, Johnnie?»

Johnnie düşünmeden konuşmuştu. Şimdi ne diyeceğini bilemiyordu.

Aylardır bekçi evine gittiğini, orada Kate ile arasında geçenleri anlatsa, Katherine ne derdi?

«Çok kötü bir şey yaptıysan, neden Tann'ya dua edip ondan yardım istemiyorsun?»

Johnnie umutsuz bir ifadeyle Katherine'nin yüzüne baktı.

«Tanrı'nm, benim gibi insanlarla uğraşacak vakti yok,» dedi.

«Eğer olsaydı ben şimdi bu durumda olmazdım.»

Katherine'le arasındaki uçurumun hiç bir zaman yok olamayacağını hissetti. Onun sakin ve dertsiz bir yaşantısı vardı. Doğuştan iyi olduğu için Tann'ya inanıyor ve ona sığınınıyordu. Johnnie'nin hayatta evlenmek istediği tek kadının kendisi olduğunu bilmeden, ona evlenmesini söylemişti. Johnnie, Tanrı'-dan yardım isteyecek miydi? Katherine ona nasıl dua edildiğini öğretirse, yanbaşında her gece o da diz çökerse, isterdi tabii... Katherine'le evlenmiş olsaydı, kuşkusuz, o zaman mutlu bir insan olabilir, dine ve Tann'ya bağlanabilirdi. Bunları ona açmayı düşündü birden. Acaba her şeyi göze alarak, ona karşı duygularını, üzüntülerini ve Kate ile arasında geçenleri anlatsa, doğru olur muydu?

Yalvarır gibi bir tavırla :

«Katherine,» diye fısıldadı, ona yaklaşarak kollarını açtı ve kadının gözlerindeki ifadenin birden değiştiğini ve durduğu yerde bembeyaz olduğunu fark etti. Katherine şaşkınlıkla : «Ama, Johnnie,» dedi. «Ama, Johnnie...» O an pencerenin altında ayak sesleri duyuldu. Henry neşeli ve gür sesiyle, karısını çağırıyordu. Katherine, Johnnie'yi 1 yalnız bırakarak

kitaplıktan dışarı çıktı. Johnnie onun az önce ayakta durduğu yere gözlerini dikti.

215

6

JOHNNIE, 'Princess Victoria'nın kamarasında oturmuş geminin kalkmasını bekliyordu. Uşağı bavulları yatağın altına itmiş ve kendi kamarasına geçmişti. Oturduğu yerden limana giren başka gemilerin düdüklarını duyuyor, yukarıdan gelen ayak sesleri ve ıslıklar dinliyordu. Karanlıkta, Slane ışıl ışıl görünüyordu. Pencereden giren rüzgârla, kapının arkasında asılı bulunan paltosu bir öne bir arkaya sallanıyordu. Johnnie koltuğun üzerinde duran valizi yere koydu, üzerindeki etikete baktı. «Yüzbaşı Brodrick, Londra.» Peki, oradan sonra? Omuzlarını silkti. Londra ve ötesi... Son haftalarda olup bitenleri ve kendisinin 'Princess Victoria'ya nasıl bindiğini hatırlamakta zorluk çekiyordu. Birçok mektup yazmıştı. Hatırlayabildiği tek şey buydu. Dedesinin yazı masasında oturmuş ve tanıdığı herkese mektup yazarak özür dilemişti. Ama bunları hangi nedenle yazdığını bile hatırlayamıyordu. Gelen karşılıklar, şu sırada yanındaydı. Gemi yeniden acı, keskin bir düdük çalmaya başladı. Johnnie ayağa kalkarak paltosunun cebindeki şişeyi çıkardı. Gece yarısına beş. saat kalmıştı... Sonra Slane'e, göz yaşı ve sıkıntıyla geçmiş olan günlerine veda edecek ve geleceğe umutla bakmasını öğrenecekti. Geleceği üzerine hiç bir şey bilmiyordu. Şu sırada onu Tanrı'dan başka kimse bilemezdi. Johnnie, mektupların arasından bir tane çekti. Eniştesi Bili Eyre'in, kiliseden yazdığı mektuptu bu.

«Sevgili John

Bana yazmış olduğun mektup için çok teşekkür ederim. Bu zor durumda sana yardımcı olamadığım için büyük üzüntü duyuyorum. Seni evinde ziyaret ettiğim günden beri, her gün senin için Tann'ya dua ediyor, sana doğru yolu göstermesi, kötü-

216

İliklerden ve içkiden uzaklaştırması için yalvarıyorum. Sevgili Johnnie, başına bir felâket geleceğinden çok korkuyorum. Clonmere'e geldiğimde, seni yolunu şaşırılmış bir durumda görünce, ailen için ne kadar üzüntü duydum, anlatamam. Genç yaşta bu kadar içmen hiç doğru değil. Sözlerimden alınmayacağını biliyorum. Sevgili Johnnie, seni Tann'ya emanet ederken mektubuma burada son veririm. Enişten Bill Eyre»

Johnnie, mektubu yanına bıraktı, şişesinden birkaç yudum içtikten sonra başka bir zarfı aldı. Bu, Henry'nin mektubuydu.

«Çok sevgili kardeşim Johnnie,

Senin Doonhaven'daki durumun için Willie Armstrong ile uzun uzun konuştum. Rahip Healy ve Jack Donovan izin verirlerse, kadın Amerika'ya gidecekmış. Ama, o ikisinin çok kurnaz bir oyun oynamalarından korkuyorum. Seni onunla evlendirip Katolik yapmak ve malına mülküne konmak istiyorlar. Belki bana kızacaksın bütün bunları yazdığım için. Senden bir ricam daha var. N'olur Jack Donovan ve kız kardeşini evden çıkar. Onların oradan ayrılmalarını ve mümkün olduğu kadar senden uzak yaşamalarını istiyorum. Sen de içme artık. İçkiyi bırakınca bak ne kadar iyi hissedeceksin

kendini. Tann'nın sana vermiş olduğu kusursuz yetenekleri göstermeye fırsat bulacaksın. Kardeşim; içkiyi bırak, kendini de, seni sevenleri de (sandığın kadar az değil onlar) sevindir....» Mektup sürüp gidiyordu. Ama, Johnnie onu bırakarak bir üçüncüyü okumaya başladı. Bu, vaftiz babasının mektubuydu.

«Ben, Kate Donovan ile görüştüm. Birkaç aya kadar buradan ayrılmayı kabul etti. Durumunda bir gebelik belirtisi göremedim. Ağabeyi de bizimle anlaşmaya yanaşıyor. Bence şimdi yapılacak en iyi iş, onları Doonhaven'dan uzaklaştırmak ola-
217

çaldır. Senin izninle, kardeşin ve ben onların yol giderlerini öderiz. Sonra da gittikleri yere, senin istediğin kadar para göndeririz. Onları Doonhaven'dan uzaklaştırmak istemenideki sebebi anlamakta güçlük çekmeyeceğini sanıyorum. Yoksa, kasabada bir skandal çıkarabilirler. Senin Clonmere'de olmaman anlaşmamızı kolaylaştırıyor. Bence, bir süre daha evine dönmemeli-sin, sevgili Johnnie.

William Armstrong»

Johnnie, 'kim bilir, hepsi de benden kurtuldukları için ne kadar seviniyorlardır,' diye düşündü. Bu durumda kendisi de ne kadar kolay bir yolla sorumluluklarından sıyrılarak dertlerini başkalarının başına atmıştı. «Clonmere malikânesinin sahibi Yüzbaşı John Brodrick, cesurca davrandı,» dedi. Sonra Eliza halasından gelen mektubu okumaya başladı.

«Sevgili Johnnie,

Benden neden özür diliyorsun, anlamıyorum. Dünyada seni mathi görebilmekle yalnızca gurur duyarım ben, sevgili Johnnie'm. Mektubu yazarken çok duygulanmış olduğunu anladım. İnşallah, o kadın da, senin ne kadar duygulu bir insan olduğuna anlayabilir. Bana gönderdiğin 100 pound ve ayrıca borç olarak verdiği 300 pound için, sana çok teşekkür ederim. Her zaman senin, yeğenlerimin içinde en iyi yürekliyi olduğunu söylemişimdir. Seni özlemle kucaklar ve yaphğın iyilikler için yeniden teşekkür ederim.

Eliza halan»

Johnnie güldü. 'Yeğenlerinin en iyi yürekliyi...' Birkaç mektup daha almak için uzandığında, kamaranın kapısı vuruldu. Kamarot: «Kıyıya çıkmak istiyor musunuz?» dedi. «Birazdan kalkacak olan gemi, dönüşte bizim kaptanı getirecek. Eğer, ister-
218

seniz, siz de bu gemiyle gidip kaptanla birlikte dönebilirsiniz, Yüzbaşı Brodrick.»

Johnnie, kırk sekiz saatlik evi olacak küçük kamaraya baktı.

«Teşekkür ederim,» dedi. «Böyle bir fırsattan yararlanmak isterim.»

Johnnie, suyun üstünde yansıyan Slane'nin ışıklarına bakarken, yazmaya unuttuğu ve bu nedenle karşılık alamadığı bir kişiyi hatırladı.

Sessizlik, yazacağı mektuptan daha iyi açıklayabilirdi her şeyi. Kitaplıkta o sabahki bakışlarını çok iyi anlamış ve hemen odadan dışarı çıkmıştı. O gün kendisine hiç bir söz edilmemiş, ertesi

sabah da hepsi birlikte gitmişlerdi. Henry, Katherine, Bill Eyre ve vaftiz babası. Johnnie, söylemek istediklerini söyleyememiş, bu yüzden de ondan beklediği yardımı görememişti.

Rıhtımda ayakta dururken, onun şimdi ne yaptığını merak etti.

'Belki piyano çalıyor, Henry de koltuğa uzanmış onu dinlemektedir,' diye düşündü. Nereye gittiğini bilmeksizin yürümeye başladı. Bir süre sonra, oraya nasıl vardığını anlayamadan, kendini onun evinin önünde buldu. Perdelerin arasından az bir ışık dışarı sızıyordu. Johnnie, elleri ceplerinde, kapıya doğru yürüdü. O sırada yoldan bir araba geçti. Johnnie, hâlâ kulaklarında gemilerin düdüklelerini duymaktaydı. İleriye bir adım atarak kapıyı çaldı. Birkaç dakika sonra kapıyı açan Thomas, Johnnie'yi tanımamış gibi davrandı.

«Bayan Brodrick evde mi?»

Thomas kapıda duran adama iyice baktıktan sonra :

«Sizi tanıyamadım, efendim,» dedi özür diler bir tavırla. «Bay ve Bayan Henry yemeğe çıktılar, efendim.»

«Neyse, dert değil.»

«İçeriye girip beklemek ister miydiniz, efendim? Saat ondan önce döneceklerini sanmam. Oturma odasında ateş yanıyor. »

219

Johnnie durakladı. Kapının eşiğinde bile evin huzur Verici sıcaklığı sarmıştı kendisini.

«Peki, içeri gireyim,» dedi yavaşça.

Adam, Johnnie'yi oturma odasına aldı ve lambaları yakıp ateşi karıştırdıktan sonra, odadan dışarı çıktı.

Johnnie, kardeşinin koltuğuna oturdu. Karşısında, Katherine'in yemeğe çıkmadan önce oturduğu koltuk vardı. Ateşin önündeki taburede Katherine'in dikişi ve kitabı, koltukta tüyden bir kuzu duruyordu. 'Her halde Katherine, bebeğini kucağına alıp oyuncağını gösterdi ona,' diye düşündü. 'Sonra dadısı gelip çocuğu yatağına götürmüş, Katherine de biraz ısınabilmek için işini alarak ateşin önüne oturmuştur. Orada hem dikiş dikmiş, hem de Henry'yle konuşmuştur. Daha sonra birlikte yukarı çıkıp giyinmişlerdir. Belki Henry, önce biraz karşı koyduysa da, karısıyla birlikte gittiği her yerde çok eğlendiğini bildiğinden, yemeğe çıkmayı kabul etmiştir.'

'Katherine, belki o gece Clonmere'de giydiği beyaz elbisesini giymiş, evden çıkmadan önce de oturma odasındaki lâmbaları söndürmüştür.'

Kendisine ait olmayan koltukta otururken, bir an onu kapıda görür gibi oldu. O yokken bile evde onun kokusu, onun bıraktığı huzur duyuluyordu. Ama, burada oturmasının anlamsızlığını düşündü. Nasıl olsa gemiye gitmesi gerekiyordu. Katherine'ni, belki birkaç ay, belki de birkaç yıl hiç görmeyecekti. Kendinin olmayan bu evde oturmasının hiç gereği yoktu.

Yerinden kalkarak son bir defa odada göz gezdirdi. Onun parmaklarının değdiği piyanonun tuşlarına dokundu. Yazı masasının yanına gitti, üzerinde duran kâğıtlara ve kırmızı kaleme baktı. Her şey yerli yerinde duruyordu. Ona ait olan bir şeyi yanına almak istedi ve masasının üzerinde duran siyah ciltli kitaba uzandı.

Aldığı kitap İncil'di. Kitabı cebine atarak odadan dışarı çıktı, paltosuyla şapkasını giydi. Thomas mutfaktaydı. Duvardaki saata baktı. Dokuza beş vardı. Johnnie kapıyı araladı. Slane'de, rahat edeceği, 'Princess Victoria'daki gibi yalnızlık
220

duymayacağı başka yerler de olmalıydı. O anda çıkan rüzgârla,, Henry'nin evinin kapısı gürültüyle kapandı. 'Elveda Slane.' Johnnie, Eliza hâlasından almış olduğu mektubu hatırlayarak güldü. Şapkasını gözlerinin önüne indirip paltosunun yakasını kaldırarak şehre doğru yürümeye başladı...

İKİ GÜN sonra East Grove'a polis geldiğinde, Katherine-ve Henry kahvaltı masasında oturuyorlardı. Komiser, Bay Brod-rick'le yalnız görüşmek istediğini söyledi. Henry hemen yerinden» kalkarak onunla birlikte odadan dışarı çıktı.

«Siz, Yüzbaşı Brodrick'in akrabası mısınız, efendim?»

«Kardeşiyim,» dedi Henry. «Bir şey mi oldu?»

Komiser birkaç kelimeyle Henry'ye olayı anlattı. Henry, adamla birlikte çıktı. Slane'nin dar ve karanlık sokaklarından^ geçerek eski bir eve geldiler. Kapıda bir kadın, kendilerini endişeli bir tavırla karşıladı.

Henry'yi görür görmez:

«Benim suçum değil, böyle bir şey bugüne kadar başıma: hiç gelmemişti, öyle değil mi, Bay Sweeney? Benim başımı derde sokmayın,» diye yalvardı.

Kadının sesi kısık ve sinir bozucuydu. Komiser, kadına çenesini kapamasını söyledikten sonra, Henry'yi ikinci kata çıkardı ve anahtarla yatak odasının kapısını açtı. Oda dağınıktı. Johnnie'nin çizmeleri bir köşede, elbiseleri öteki köşedeydi. Odanın ortasında yarım düzine kadar viski şişesi üst üste konmuş ve en tepedeki şişenin ağzına da kırmızı bir kadın jartiyeri bağlanmıştı. Johnnie, yatakta yarı çıplak bir durumda yatıyordu. Yaşarken olduğundan daha huzurlu görünüyordu. Gözleri kapalıydı. Siyah saçları afacan çocukları gibi dağınıktı. Bir elinde boş bir şişe, ötekinde incil vardı.

221

ca rî;

ri1

fill

hi m:

sis

ka ne ba Yi ha

ni

nü

ta!

nu

ra';

nts

mi

dei

tUF

Ka

kac

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HENRY, 1858-1874

1

ULONMERE'DE yine kış gelmiş, Hungry Hill dağının tepeleri karlara bürünmüştü. Güneş, parlak ışmalarıyla sonbaharın nemli ve melankolik havasını unutturmak istercesine taze, temiz bir ilkbahar vaat ediyordu sanki. Sonbaharın ölü yaprakları, çiğ ve kırağıyla çatırdayan çıplak ağaçlar sıksa kollarını göğe kaldırıyor ve malikânenin önündeki kısa çimenler beyaz bir toza bürünmüş öyle bekliyorlardı. Körfezde sular, gelgit olayının etkisiyle halkalar çizerek eğleniyor, malikânedeki yükselen ince duman, dosdoğru ve dimdik göğe çıkıyordu.

Tim, arabayı ön kapıya yanaştırıp yere atladı, ellerini ısıtma çabasıyla uğuşturuyor, hohluyor, ayaklarıyla, dans eder gibi tepinip duruyordu. Her pazar olduğu gibi, Bay ve Bayan Henry'yi Ardmore'daki küçük kiliseye götürmek için beklemekteydi. Her şeyin yeniden normale dönmesiyle, sanki eski bey hayattaymış, hatla Bay Henry, Bay John, zavallı Barbara ve Jane otuz yıldır mezarlarında değıllermiş gibi geliyordu Tim'c.

222

\

Şimdi, acı ve tatlı bir yığın anıyı, Baird'in yanında seyis yardımcısı olarak çalıştığı günleri gözlerinin önüne getiriyordu. Oysa, aradaki yıllar çabuk geçmiş ve Tim altmışına gelmişti bile. Ama, o bugünkü beyleri, bir önceki kuşakla karıştırarak iç çekip, başını sallar ve zaman zaman Bay Henry'yi otuz yıl önce ölen amcası Bay Henry sanıp:

«Aman dikkat et bey, üşütüp de yine hastalığın üstelemesin,» diye uyarırdı.

Az sonra, Bay Henry elinde bastonu, eldiveni ve şapka-sıyla, tıpkı eski Bay Henry gibi kapıda görünürdü. Aslında, ellerini arkasına kavuşturup yürümesi, gülmesi, konuşması ve her haliyle eski beyin modeliydi. Her sabah onun gibi madene gider ve haftada bir kere de Slane'e inerdi. Hayatın yeniden düzenli bir akışa, belli bir ritme ve tempoya girmesi, epeydir süregelen kargaşalıktan sonra Tim'in çok hoşuna gidiyor, onu> âdeta mutlu kılıyordu.

Aslında Bayan Henry, Bayan Brodrick'ten, yani Bay Hen-ry'nin annesinden çok değışikti. Gurur, sinir ve çılgınlığın ye- • rinde tatlı bir huzur ve anlayışlılık hüküm sürüyordu evin içinde. Çalışan hizmetçiler, her dakika yeni bir şeye değıl, bilinçli bir isteğe boyun eğiyorlardı. Bayan Henry, malikânedeki hayatı, her girip çıktığı odayı âdeta nurlandırırcaşma aydınlatıyordu. Aşçı kadın onun için :

«Sanki nur saçıyor,» derdi. Fanny-Rosa'mn zamanındaki hırdavat, toz, kargaşalık, Johnnie'nin zamanındaki tedirgin, karamsar hava yok olmuş, onun yerine her yan aydınlığa, neşeye bürünmüştü. Odalar tertemiz süpürülüyor, her odada şömineler yanıyor, ev çiçekler ve meyvelerle donatılıyordu. Bahçede ise, çimenler kesilmiş, zararlı otlar temizlenmiş, Barbara'-mn zamanındaki gibi,

çiçek bahçeleri taranıp beslenmişti. Malikâne yeniden yaşanılır bir duruma gelmişti.

Ve bu pazar sabahı da malikânenin sahibesi, kocasının yanında, sırtındaki pelerini ve beresinin süslediği nazik başıyla, bir kraliçeyi andırıyordu, Arabacı Tim, birbirine en çok yakı-

223
şan bu iki kişiye övünerek baktı ve kendi kendine onların mutluluklarının yıllar boyu sürmesini diledi.

«Geç kalmadık ya, Tim?»

«Tam bir çeyrek vakit var, efendim.»

Tim, arabanın kapısını açtı. Bay Henry, dedesi gibi her yere vaktinde gitmeyi severdi; hele kiliseye jşeç kalmak, hiç olmayacak bir şeydi. Ayrıca, Bay Henry'de dedesinde olmayan bir olgunluk, anlayış ve bir nezaket vardı.

Henry, arabaya oturduklarında karısını iyice sarıp sarmaladı, ayaklarının altına sıcak minder yerleştirdi. Bütün bu davranışlarında büyük bir sevecenlik ve sonsuz bir sevgi vardı. Dadının kucağındaki minik Molly, kapının önünde anne ve babasına el sallıyordu.

Henry, battaniyenin altında Katherine'nin elini okşarken:

«Üşümüyorsun ya?» diye heyecanla sordu. «Bu yolculuk •sana çok yorucu gelmiyor, değil mi?»

Katherine, gülüşüyle bütün dünyayı ve Henry'nin dünyasını ış-ğa boğarak: «Tabii hayatım,» diye karşılık verdi. «Kendimi çok iyi hissediyorum, hem biliyorsun ki, bu pazar günkü Ardmore gezisinden ölürüm de vazgeçmem.»

Henry, mutlulukla arkasına yaslandı.

Willie Amca, karısına çok iyi bakmasını salık vermişti, "Henry'ye. «Senin annen, sizleri saçının telini kıpırdatmadan doğurmuştu; ama, sen de baban gibi kocaman bir aile istiyorsan, bu işi biraz daha aralıklı yapman gerekiyor. Çünkü Fanny-Rosa, babası Simon Flower gibi çok güçlü kuvvetliydi. Oysa, senin Katherine çok narin bir çiçek,» demişti.

Ama, Molly daha bir yaşındayken, Katherine ikinci çocuğuna gebeydi. Belki de, Willie Armstrong her şeyi büyütüyordu... Henry pencereden dışarı baktı. Bahçenin ucundaki ağaçlar biraz çokça kırılmıştı. 'Birkaç yıla kadar daha iyi canlanırlar,' diye düşündü. Tam o sırada, Katherine, bekçinin karısı Bayan Mahoney'ye selâm vermekteydi. Henry başını çevirdi. Bu bahçe bekçisinin evi, ona unutulması gereken tatsız

224

•şeyleri hatırlatıyordu. Jack Donovan ve kız kardeşi Amerika'ya gitmişlerdi; ama, yine de Henry buradan her geçişinde, Jack Donovan'ın yol parasını alırken takındığı küstah tavrı, kız kardeşinin kaçamak ve sinsî bakışlarını ve zavallı Johnnie'nin, Clonmere'deki üzgün, mutsuz hayalini gözlerinin önünden silip atamıyordu. 'Neyse, böyle pazar sabahı, bu gibi şeyleri kafamdan söküp atmalıyım,' dedi içinden; karısının elini okşadı ve gelecek haftaki av partisinde, Mundy'deki toplantılardan, annesi Fanny-Rosa'dan, Nis'ten geçen hafta aldığı mektuptan söz açtı.

«Farkmdasın, değil mi? Bütün mektup yaptığı tutumsuzluklarla dolu; sanırım, annem hayatın tadını çıkarıyor.»

«Acaba?»

«Ah, hayatım, sen annemi yeterince tanıımıyorsun. Ben, Johnnie'nin ölümünden sonra annem için her şey bitmiştir sanırdım. Ama o, ilk büyük şoktan sonra bütün geçmişe perde çekip yeni bir hayata başladı..»

«Annen senin ve herkesin sandığı gibi her şeyi açığa vuran bir kadın değil; bana kalırsa, Fann-Rosa hem kendini, hem de dünyayı kandırmaya çalışıyor.»

«Annem kimseyi kandırmaya uğraşmaz, bundan kuşkun «İmasın. O, villası, kontları, gazinolarıyla hayatından çok memnundur. Bak, o suratsız Bayan Kely sana selâm veriyor. Sen bu Doonhaven insanlarına ne yapım böyle? Bugüne kadar bunlar Brodrick ailesinden hiç kimseye selâm vermezlerdi.»

Katherine, şapkasının altından kocasına yan yan bakarak gülümsedi: «Belki de, Brodricklerden hiç kimse Doonhaven'dan hiç kimseye selâm vermemiştir şimdiye kadar; ha, ne dersin?»

«Ondan kuşkun yok. İlk Brodrick'in sırtından kurşunlanmasının nedeni de o aslında.. Madenlere giden yeni yolu na-"Sii buluyorsun? O eski çakıl taşları kış için çok zor oluyordu. Bu yeni yol çok pahalıya mal oluyor. Çok da iyi olacak. Eğer dedem sağ olsaydı, çok sevinirdi her halde, b

225

«Tabii, yolun yapılması büyük bir iş. Bence onun kadar önemli olan bir sorun daha var. Madencilerin kulübeleri. O kulübelerin bazdan çok kötü durumda. O evlerde büyüyen çocukları düşündükçe içim sızlıyor.»

Henry: «Durum gerçekten dediğin kadar kötü mü?» diye sordu. «Yazık ki, ben bu işlerle hiç uğraşmadım. Şimdiye kadar beni yalnızca madenin çalışması ilgilendirdi. Kötü yerlerin onarımı ve boyasını, hiç olmazsa soğuk ve nemden korunmak için gereken şeyleri yaptırabilirim.»

«Niye bu kulübelerin hepsini toptan yıktırıp yerine tuğla evler yaptırmıyorsun? !»

«Hayatım, o iş çok pahalıya çıkar.» «Ben, geçen yıl madenlerin çok büyük bir kâr bıraktığını sanıyordum.»

«Tabii bıraktı; dediğin doğru. Ama, eğer biz şimdi bütün bu kulübeleri yıkıp yerine tuğla evler yapmaya kalkarsak, elimizde kâr diye bir şey kalmaz.»

«Sevgili Henry'ciğim, nasıl da abartıyorsun! Zavallı madencilerin senden hiç bir şey istedikleri yok; fakat bence, bunca yorgunluktan sonra biraz rahat, biraz sıcaklık onların da hakları.» Henry yüzünü buruşturdu :

«Şimdi kendimi canavar gibi görmeye başladım,» dedi. «Sana söz veriyorum, bununla ilgileneceğim. Fakat, dikkat et, sen de göreceksin ki, madenciler sonunda teşekkür etmeyecek, belki de yine eski kulübelerini arayacaklar.»

«Onların teşekkür etmesi önemli değil. Yeter ki o küçücük çocuklar üşümesinler... Hungry Hill dağının yüzü gülüyor bugün; tepenin

yamacındaki güneşin vuruşuna bak, ne güzel, değil mi? Sanki som altından taç giymiş gibi...»

«Hungry Hill dağı her gün bir başka türlü görünüyor bana,» diye karşılık verdi, Henry. «Noel'den önceki kötü hava' lar işleri epey aksattı; hatta bir defasında, bir bakır gemisinin seferini bile seri bıraktırdı bize.»

226

«Tabiat, her şeyi kendi keyfince yönetir. Eğer sabırsızlık edersen onu kızdırabilirsin. Tom Callaghan'a bak. Önümüzden yürüyor. Her halde atı sakatlanmıştır. Keşke bizi Doonhaven'-da bekleseydi. Tim'e söyle de arabayı durdursun, Henry.»

Henry, gülerekten arabadan atladı, önlerinde büyük adımlarla yürüyen papaza seslendi.

«Hey, deli Tom, neden bizi beklemiyorsun da, böyle koşuşturuyorsun? Gel, Katherine'nin yanına çık otur. Doğrusu bu davranışına çok alındık.»

Genç papaz onlara doğru ilerledi; iri yapılı, kahverengi sakallı, sevimli yüzlü, cana yakın bir adamdı, Tom.

«Bu sabah hava o kadar güzeldi ki,» diye söze başladı. «Prens'in yeni nallara ihtiyacı vardı, ben de biraz yürüyeyim dedim, ilk birkaç kilometreyi zevkle yürüdüm. Ama, yavaş yavaş kendimi fedai sanmaya başlıyordum.»

«Bu durumda sen de vaizi kısa kesersin her halde. Haydi, atla arabaya. Aslında Katherine, bizi beklemediğin için çok kız-<dı sana.»

Genç papaz:

«Bugüne kadar Katherine'i sinirli görmedim,» dedi ve arabaya atladı.

Tom Callaghan, Henry'nin Oxford'dan arkadaşıydı. Önceleri biraz naz etmesine rağmen, arkadaşına yakın olabilmek için buradaki işi kabul etmişti. Şimdi her pazar Ardmore'da, denizin kıyısındaki küçük kilisede vaiz veriyordu. Aslında, İcarşı yakada kalıp çok daha zengin ve ünlü olabilirdi; ama o, Henry'nin arkadaşlığını tercih ettiğinden buraya gelmişti.

«Bil bakal.'m, bizim hanımın en son kaprisi ne?» diye takıldı Tom'a. «Şimdi de madencilerin kulübelerini yıktırıp tuğla evler yaptırmamı istiyor.»

«Harika bir plan. O kulübelerin durumu rezalet. Sen de o kadar parayla ne yapacağını bilemiyordun, öyle değil mi?» Katherine: «Ben de hep aynı şeyi söylüyorum,» dedi. «Ah, ah,» diye söylendi Henry. «Bütün sorun, ikinizin de

227

L

böyle yufka yürekli olmanızdan ileri geliyor ya. Beni de kendinize uydurmaya çalışıyorsunuz. Rahmetli dedeciğimin, mezarında kemikleri sızlayacak. O hayatta olsaydı da bana yaptığınız teklifleri ona yapsaydınız...»

«Senin deden dinsiz imansız biriymiş, Henry. Sen hiç olmazsa, onun gibi işçileri pazar günleri çalıştırmıyorsun.»

«O da Katherine'nin marifeti. Öyle bir aileden kız almışım ki.. Bari, sen evlenirken böylelerine dikkat et.»

«Sevgili arkadaşım, Brodrickler gibi akıllı olacağıma, Eyreler gibi ülkücü kişiler olmayı bin defa tercih ederim. Sen de deden gibi dinsiz biri olmayışını, bütünüyle Katherine'e borçlusun. Neyse, işte kiliseme geldik. Her hafta olduğu gibi, sizlerden başka üç kişi daha gelmiştir vaizimi dinlemeye.»

Ardmore'un bu küçük kilisesi, Mundy körfezinin getirdiği rüzgârlara açık, duvarları sarmaşıklarla örtülü, tabiatın huzuru içinde sanki kaybolmuş gibiydi. Deniz getirdiği hırçın rüzgârlar, dövücü yağmurlar, yer yer bu küçücük yapıda iz bırakmış ve onu sanki zamansızlığa kavuşturmuştu. İçerisi sessizlik ve huzurla doluydu.

Henry, karısının yanında diz çökmüş, o çok sevdiği profile gözlerini dikmişti. O sevgili hayalin gerçek güzelliğini, temizliğini, sevecenliğini kendisi gibi kim bilebilir, kim anlayabilirdi? Acaba, Tom'un az önceki sözleri doğru muydu? Eğer. Katherine ile evlenmeseydi, o da dedesi gibi imansızın biri mi olacaktı? Bu düşünceyle tedirgin oldu ve bu saçma fikri kafasından söküp atmaya çalıştı. Her halde Tom alay ediyordu. Çünkü Tom, her zaman görevini eğlenceye, doğruyu yanlışla? tercih etmiş, kendinden önce başkalarını düşünmüştü. Hayatta,, utanç duyacağı hiç bir anısı yoktu. Şanslı bir insandı. Fakat şans ona Tanrı'nın bir bağışığıydı.

Vaiz bittikten sonra, Tom Callaghan üstünü değiştirirken,. Henry'yle Katherine de kilisenin bahçesinden denizi ve Atlas-okyanusundan kopup gelen koca dalgaların kıyılarda parçalanışını seyrettiler. Arkadaki çalılıklardan bir saka kuşunun

228

dokunaklı, fakat aynı zamanda huzur verici ezgileri geliyordu kulaklarına. Temiz hava yüzlerini âdeta kamçılıyor, ciğerlerini balon gibi şişiriyordu.

Katherine: «Molly'yi burada vaftiz ettirdiğimiz içia çok mutluyum,» dedi. a Gelecek bebeği ve ondan sonraki bütün bebeklerimizi de burada vaftiz ettirelim. Vaktimiz gelince de, ikimizin bu sessiz ve dinlendirici köşede sonsuza kadar birlikte olabilmemesini çok istiyorum,» diye ekledi.

Henry: «Neden bu kadar duygulandın?» diyerek karısını kendine çekti, «öyle ölümden, sonsuzluktan söz edeceğine, gel de bana bir öpücük ver. Bak, 'Emma Mary' Bronsea'ye gitmek üzere yola çıkmış. Havadan yararlanmak için seferi bugüne aldılar; yoksa, pazarları hiç sefer yapmıyoruz. Az da yüklenmemiş, hani! Nerdeyse yüz bin ton bakır taşıyor..»

«Şimdi sen bakın boş ver de, söyle bana, benim bu tepede yatma isteğimi hatırlayacak mısın?»

«Böyle tatsız bir konuyu hatırlamamaya çabşacağım; hem artık dönelim, üşütüp hasta olacaksın. Tom da arabanın ya-mnda bizi bekliyor. Şu Tom ne kadar iyi bir insan,» diye ekledi. «Buraya gelip yerleşmekle beni son derece mutlu etti. Sevgili Tom, bugünkü vaızmda her zamanki gibi başarılıydı. Ben de papaz olsaydım, tıpkı senin gibi öğütler verirdim, her halde. Hem bak, ben de seni mutlu

kılmak istiyorum. Nasıl, biliyor musun? Sana güzel bir ev yaptırarak. Köydeki o harap evde oturmana gönlüm hiç razı olmuyor.»

Tom: «Yoo, Henry. Ben evimden yakınmıyorum,» diye karşılık verdi. «Ne desen boş. Hem, sen de biliyorsun ki yemeklerden önce tartışmasını hiç sevmem. Kararımın kesin olduğunu sana ispatlamak için, evinin yerini bile göstereceğim sana. Az önce kilisede ayinleri okurken, birdenbire aklıma geldi. 'Tom'un sevebileceği bir yer,' diye düşündüm. Neresi, biliyor musun? Doon-haven'dan çıktıktan sonra, Oakmount kulübelerine gitmeden, oradaki düz tepe var ya, işte tam orası.. Adını bile koydum

229

Heathmount. Nasıl, beğendin mi? Köyün yaşlı papazı ölünce onun görevini de sen üstüne alırsın, ne dersin Tom?»

Katherine: «Tom yeni evine yerleşince evlenip çoluk çocuk sahibi olur. Çocukları da bizimkilerle arkadaşlık yapar,» dedi.

Tom: «insanın geleceğini planlayan candan arkadaşları olunca, daha başka ne denilebilir ki? Bu kadar iyilik yaptıktan sonra, bari vaizlerimi de yazıp elime verin. Olmaz mı?» diye takıldı.

«Olur, yalnız bir şartla,» dedi Henry, «izin verirsen, kiralarını vaktinde ödemeyenlere şöyle güzel bir vaiz hazırlayayım. »

Daha sonra Tom'un gelecekteki evinin yerinde durdular, herkes memnuniyetini belli ettikten sonra araba Clonmere'e doğru yola koyuldu.

Öğle yemeği hazırlanmıştı. Köpekler efendilerinin geldiğini görünce, havlayıp sıçramaya başladılar. Şöminedeki ateş odaya evcil, rahat bir sıcaklık yayıyordu. Bu ev, bu oda, sanki bir mutluluk tablosuydu.

Yemekten sonra küçük Molly salona getirilip annesinin kucağına verildi. Henry ayaklarını uzatıp koltuğuna yaslanmış, küçük Molly'yi eğlendirmek için ona ceviz kırıyordu.

Henry arkadaşına bir ceviz kabuğu fırlattı.

«Bir konu üzerinde bana fikir ver. Bronsea'deki Muhafazakâr Parti lideri olan Sir Nicholas Venning'in öldüğünü biliyorsun. Gelecek seçimlerde onun yerini ben almayı düşünüyorum, ne dersin?» diye sordu.

«Doğru mu söylüyorsun?»

«Tabii, hiç bir şey olmasa bile, benim için küçük bir eğlence olur. Brodricklerin bu topraklarda 1820'den beri az emekleri yok.»

«Peki, Katherine bu işe ne diyor?»

Katherine gülümseyerek karşılık verdi:

230

«Henry o kadar güçlü bir insan ki, enerjisini siyasette yitirmezse, daha kötü bir yolda harçayabilir.»

«Tam Katherine'den beklenecek karşılık, değil mi Tom? Belki bir gün başbakan olursun, diyeceğine, 'enerjinin fazlasını kullanmış olursun,' diyor.»

«Bence de öyle,» diye onayladı Tom. «Hele bir kere dene bakalım. Konuşmalar hazırla, ziyafetler ver, Bronsea halkını eğlendir ye atılan çürük yumurtaları efendice karşıla. Tanrı yolunu açık etsin. Ve eğer başarsan, sana söz, ilk konuşman için ta

Westminister'e kadar gelecek ve herkese 'Henry Brodrick benim çocukluk arkadaşım,' derken gurur duyacağım. Fakat sen de yirmi yıl sonra bana bir baş piskoposluk işi hazırla,» diye takıldı Tom. «Siz dalga geçiyorsunuz, ama belki de seçimi oldukça kolay kazanabilirim. Biliyorsunuz, ailem çok geniş; Lletharrog'da Herbert, Saunby'de Eliza hala ve Bronsea'de de birçok eski arkadaşım var.»

Tom gülerek: «Sanırım, sen gerçekten kendini dev aynasında görenlerdensin,» dedi.

«Yok, hiç ilgisi yok. Ama böyle bir seçime girerken, işime gelen şeyleri ortaya dökmek istemem normal, öyle değil mi? Hem bakın, kazansam da, kaybetsem de, kış için Londra'da bir ev tutarız. Tom, sen de gelir bizde kalırsın. Seninle birlikte gözükmek benim için yararlı olur, ne de olsa Tanrı'nın adamısın.»

Katherine: «Tom, ne olur uğraş da, bu adamın burnunu biraz olsun kır. Molly, babanla amcanı dünyanın problemlerini tartışmak için baş başa bırakıp biz odamıza gidelim. Ateşin önünde boncuklarımızla oynayalım,» diyerek kızım kucaklayıp dışarı çıktı.

Aynı gün, Tom Callaghan, Doonhaven'a geri döndükten, küçük Molly yatağına yatırıldıktan sonra, uzun perdeleri kapamışlar, Katherine bir zamanlar Barbara'ya ait olan koltuk^ ta uzanmış, Henry de onan dizinin dibine çökmüştü. Katne-r

L

231

rine'nin nazik parmaklarını birer birer dudaklarına götürüp öpüyordu.

Henry: «Ben gerçekten kendini beğenmişin biri miyim?» diye sordu. Yüzünde endişeli bir ifade vardı. «Benden bıkmıyorsun, değil mi, Katherine.»

Katherine gülerek onun saçlarını okşadı. «İlk sorunun karşılığı, evet; ikincisininse hayır,» diye karşılık verdi. «Henry'ciğim, kendini beğenmiş tam kelimesi değilse de, insanlar çok mutlu olduklarında yavaş yavaş daha &z uyanık, daha az duygulu olmaya yönelirler. Hem ben, senin dünya işlerini bu kadar ciddiye almanı anlayamıyorum, iş hayatı, serveti ve başarıları, Henry Brodrick'in duygularını köreltip onu değiştirmesin istiyorum.»

«Seninle evli olup da mutlu olmamak, mümkün mü? Her gün biraz daha mutlu oluyorum. Hayatta her başarımın arkasında senin bulunduğunu biliyorum.»

«Anlıyorum, sevgilim. Bunu bilmek bana gurur veriyor, fakat aynı zamanda beni üzüyor da. Senin beni her şeyin, Tan-n'nın bile üstünde tutman, beni biraz olsun korkutuyor.»

«Biliyorsun, sevgili karıciğim, ben Tanrı'yi senin gibi duyamıyorum. Benim için Tanrı her zaman erişilmesi, anlaşılması imkânsız olan bir güç. Oysa, sana dokunabiliyor, seni öpebiliyor, seni sevebiliyorum. İşte, bu nedenle sen Tanrı'nın yerini alıyorsun benim gözümde.»

«Henry'ciğim, insanların geçici, Tanrı'nın ölümsüz olduğunu unutuyorsun her halde.»

«Ben ölümsüzlüğü değil, yalnızca seni ve şu andaki mutluluğumuzun son bulmamasını istiyorum.» Kanepeye doğru uzanıp başını karısının dizine yasladı. «Benden, seni daha az sevmemi isteme, Katherine; bu elimde değil. Babam da annemi aynı biçimde sevmiştir. Ben o zamanlar dört yaşındaydım. Babamı şöyle hayal meyal hatırlıyorum. Zihnime yerleşen en canlı resimlerden biri, annemin Johnnie, Fanny, ya da benimle oynarken, babamın onu seyredişidir. Jane halam eğer kazada öl-

232

meşeydi, sanırım, kara sevdadan ölecekti. İşte böyle, Katherine'ciğim, bu bizim Brodricklerin kanına işlemiş; bunu böyle bil, böyle kabul et.»

Katherine kocasına uzanıp onun başına bir öpücük kondurdu.

«Biliyorum kocacığım,» dedi. «Biliyorum, ama yine de içimdeki korkuyu atamıyorum.»

Henry karısının dizlerine yaslanıp gözlerini ateşe dikti.

«Bazen düşünüyorum da,» diye ekledi. «Zavallı Johnnie'-nin umutsuzluğu, acaba kırılmış bir kalbin bocalaması olamaz mı?

Tabii, Donovanlardan söz etmiyorum. O yalnızca tatsız bir olaydı Johnnie için. Ben daha, çok daha derin bir duygudan söz ediyorum. Fakat, acaba böyle bir kişi var mıydı? Olsa da kim olabilirdi bu? Zavallı Johnnie'nin, hiç bir kadından saygıyla söz ettiğini işitmedim.»

Katherine karşılık vermedi. Kocasının saçlarını okşamayı sürdürdü.

«Eğer öyle bir insana rastlayıp evlenseydi, her şey bambaşka olurdu,» diye ekledi. «O acı sonuç olmazdı. Belki de sen bana rastlamadan önce, ona rastlasaydın, benim yerime onunla evlenirdin.» Bunu söyleyerek, yüzünde üzgün, acı dolu bir ifadeyle karısına dönerek gülümsedi.

Katherine dolu dolu olan gözleriyle şöminedeki ateşe bakıyordu.

«Sevgilim, çok özür dilerim, beni bağışla. Seni kırdım. Seni üzdüm. Ah ben ne kadar düşüncesiz, ne kadar bencil bir yaratığım,» diye söylendi Henry. «Sen böyle rahatsızken, ben seni aile anılarıyla, üzücü hikâyelerle daha çok sıkıyorum. Yüzün bembeyaz olmuş. Seni çok mu yordum, sevgilim?»

«Yok, bir şeyim yok, Henry,» diye karşılık verdi Katherine.

«Birdenbire kendimi tutamadım da...»

«Bugün bütün gün ayaktaydın, çok yoruldu, değil mi? öğleden sonra da dinleneceğine bizimle birlikte ormanda dolaştın. Çok yol yürüdü. Yemekten sonra da Molly'yi kucağı-

233

na aldm. Molly artık kucak için çok büyüdü. Nasıl, yeni bebek sana ağırlık veriyor mu?»

«Yok sevgilim. Bebek bana hiç ağırlık vermiyor, hiç yük olmuyor.»

«Peki, o halde, şimdi seni yatağına taşıyayım. Kollarını dola boynuma, sıkı, sımsıkı. Kitabın nerede? Uzan sen. Yine Dickens mi okuyorsun? Ben sana biraz okuyayım. Sonra, senin hemen uykuya dalıp dinlenmen gerek. Işıkları boş ver şimdi. Sen uyuduktan sonra ben gelir hepsini söndürürüm.»

Henry karısını kucaklayıp odasına götürdü. Katherine'nin gözlerinde yaş görmek onu çok üzmişti. Katherine her zaman

soğukkanlı, her zaman kendine hâkim, her zaman güler yüzlüydü. Her halde bugün çok yorulmuştu. Henry başka bir neden bulamadı. Fakat, kitabı okuyup bir yana bıraktıktan sonra karısını kollarının arasına aldı, gözlerinin içine bakarak:

«Söyle bana, sevgilim, gerçeği söyle, mutlu musun?» diye sordu.

2

L

BRONSEA'DEKÎ belediye binası tıklım tıklım doluydu. Kalabalığın büyük çoğunluğunu tersane işçileri oluşturuyordu. Üzerlerinde işçi tulumları, kafalarında ters giydikleri kasketleri ve ağızlarındaki pipolarıyla gürültücü bir topluluktan bunlar. Öteki yandan, maden eritmede çalışan işçiler, aileleriyle birlikte kalabalığın ikinci büyük grubuydu. Bu adamların yüzde doksanı, Liberal Parti adayı, Bay Sartor'u seçeceklerdi. Buraya bugün gelmelerinin sebebi ise, muhafazakârların parti adayını kızdırıp biraz eğlenmekti. Fakat aralarında birkaç kişi, Muha-

234

fazakâr Partisinin mavi kurdelesini takmıştı. Bunlar tersanede çalışan memurlar, Doonhaven'dan Bronsea'ye sefer yaparken Henry Brodrick'le tanışmış olan denizciler, eritme işlerindeki ustalar, birkaç dükkân sahibi, doktorlar, banka memurları, genellikle kendilerini işçi sınıfından üstün gören ve onlardan daha yüksek sınıfa ait olduklarını ispat için Muhafazakâr Parti'ye oy verecek olan kişilerdi.

Salonda müthiş bir gürültü vardı. Ama salonun arkasında ayine başlayan birkaç kişinin sesinden sonra ıslıklar ve gülüşmeler hemen yok olmuş ve sanki hepsi kilise sıralarmdaymış gibi ciddî, derin bir kendinden geçme içinde ayine katılmışlardı.

Henry, üzerinde yeni elbisesi, yakasındaki mavi rozetiyle dimdik durup ayinin bitmesini bekledi. Böyle bir toplulukta ne yapılabilirdi ki? Bunların kendisini dinlemeye değil de, alay edip eğlenmeye geldiklerini pekâlâ biliyordu. Fakat, bütün ailesi de onların arasındaydı. Lletharrog'da papaz vekili olan Her-:, bert, tombul ve neşeli karısı.. Kimin aklına gelirdi ki ailenin en küçüğü olan güler yüzlü, cana yakın Herbert, hayatını dine adasın?., işte, Edward da oradaydı. Bugün için özellikle izin alıp kendisini dinlemeye gelmişti. Fanny ve Bill Eyre de bu konuşmayı dinlemek için karşı yakaya geçmişlerdi. Herbert'le BiU'in yanında oturan Tom Callaghan, Fanny'nin arkadaşı olan güzel bir kızla çok ilgileniyor ve hayatından çok memnun görünüyordu. Belki de bu güzel onunla evlenirdi. Eliza hala Saunby'den gelmişti.

Çevresindeki halka şaşkınlıkla ve tiksintiyle bakıp duruyor, her davranışıyla hayatından pek memnun olmadığını belli ediyordu. Ve işte Fanny-Rosa, annesi, ta Nis'-ten kalkıp gelmişti. Ama, Fanny-Rosa oğlunun bir kürsüden yapacağı konuşmayı duymak için değil de, kendisine bir iki elbise yaptırmak için o kadar yoldan geldiğini söylemişti. Paris çok pahalıymış. Fransa'da herkes para karşılığında iş yapıyormuş. Oysa, İngiltere'de ödünç alışveriş yapmak, hesaplan yıllarca sonra ödemek ya da belki hiç ödememek dünyanın en

235

kolay işiymiş. Henry, annesini Londra'da karşıladığı zaman Fanny-Rosa hep aym konularda konuşup durmuştu. Her ne kadar annesinin sözlerini ciddiye almadıysa da, bu ödünç aK mak, hesaplan ödememek gibi konular onu tedirgin etmişti. Annesinin eline çok iyi para geçtiğini biliyordu. Elbise ve giyime gelince, giyip çıkardığına hiç dikkat etmediğini de görüyordu. Şu andaki giyiminin çok gülünç olduğunu düşündü. Fanny-Rosa'nın üstünde, çok lüks bir kadife şal vardı. İçinden eski bir siyah elbise ve onun vizon yakası görünüyordu. Elbisesinin etek boyu açılmış ve üstüne basılmaktan yer yer toz ve çamur olmuştu. Belden yukarısıyla, Fanny-Rosa harika bir görüntüye sahipti. O gür saçlar şimdi kar beyazdı. Johnnie'nin ölümüyle, Fanny-Rosa'nın saçları birdenbire beyazlaşmıştı. Çekik yeşil gözleri aynı renk zümrüt küpelerle güzel bir tablo oluşturunuyordu. Bu baş ancak kraliçelere yaraşır bir baştı. Ama, sarkık ve çamurlu etekleriyle de, Doonhaven'daki satıcı kadınlardan hiç farklı değildi.

İşte bütün ailesi hep bir arada gözünün önündeydi. Bir tek Katherine yoktu. Karısı her an bebeğin doğumunu beklediği için bu yolu göze alamamıştı. Fakat, Henry karısının her an kendisini düşündüğünü ve kendisi için dua ettiğini biliyordu. Onun son sözleri: «Henry'ciğim gerçekçi konuş,» olmuştu.

Oysa Henry için eğlendirici olmak, gerçekçi olmaktan çok daha kolaydı. Bu sırada, Başkan kürsüye çıkarak zili çaldı. Henry, kendisi üzerine dikilen yüzlerce çift düşmanca bakışı fark etti. «Kazansam ne olacak, kaybetsem ne olacak,» diyerek kendini yatıştırmaya çalıştı.

Henry kürsüye çıkınca, ıslıklar, yuhalan, bağırıp çağırılmaları, gülümseyerek ve elleri cebinde olduğu halde bir süre dinledi. Sonra, cebinden saniyeli bir saat çıkarıp, saniyeleri ölçen düğmeye bastı. Sanki büyük bir merakla saniyelerin birbirini kovalamasını seyrediyormuş gibi durdu.

Halk ilk önce şaşırıldı. Az sonra kahkahalar yükseldi ve kahkahaların ardından birdenbire salona sessizlik çöktü.

236

i

«Tebrikler,» diye söze başladı Henry. «Ben ses telleri da-ha güçlü ve daha sabırsız birçok topluluklar gördüm sizlerden • önce.»

Salon yine kahkahalarla çınladı. O anda birisinin fırlattığı Liberal Partisi'nin kırmızı rozetini Henry havada yakalayarak, kostümünün boş olan yakasına iliştirdi.

«Bu rozeti bana fırlatıp atan deliksizli hiç şüphem yok ki, rozetin temsilcisi Bay Sarioir'un politik tutumunu yakından ta-nrıyordur.

Tebrikler, delikanlı, çünkü Bay Sartor'un tutumu, gerçekten anlaşılması güç olan bir tutum. Geçen gün sizlere de anlattığı gibi, Bay Sartor işe Tory Partisi'mten başladı ve size Tory'lerin geçmişini anlattı. Sonra Bay Sartor, Tory'lerden bıkip ilkönce Liberalleri kabullendi, sonra da Muhafazakârları.. Sonra dönüp dolaşıp yine Liberallerde karar kıldı. Öyle değil mi, delikanlı?»

Henry'nin kollarını kavuşturmuş, gülümser durumu, Eton'-| daki münazara kulübünü hatırlattı Herbert'e. O zaman da Henry, tıpkı sırada yaptığı gibi ellerini ceplerine sokar, başını lifif

çarpıtarak hem karşı tarafı rezil eder, hem de dinleyicileri gülmekten kırıp geçirirdi. İşte şimdi de, arkalarda patırdı çıkarmaya çalışan bir işçiyi susturmaya çalışıyordu.

«Liberallerin partisi mi, efendim? Liberallik ne demektir, biliyor musunuz? Başkalarının parasını serbestçe, rahatça, gözünü kırpmadan harcayana liberal deniyor bugün. Aslında artık liberallik diye bir şey kalmamıştır. Şimdi yalnız yapımcılar ve yıkıcılar vardır.» Henry'nin bu sözleri salonda yeni bir gürültü doğurdu. Fanny, bir kargaşalık çıkabilir diye, yavaşça başını çevirip kapıyla olan uzaklığı hesap etti.

«Ciğerlerin kuvvetliyse, iki kat daha yüksek sesle bağır, delikanlı,» diye sesleniyordu Henry. O da kendini âdeta kaptır-
237

mıştı bu havaya. «Eğer herkes aynı şeyleri beğenip aynı şeyleri isteseydi, hepimiz aynı kadına âşık olurduk, öyle değil mi?» Yine bir kahkaha tufanı koptu. Tom Callaghan sakalını sıvazlayarak Bili Eyre'e göz kırptı. Eğlence olmasına eğlenceydi ama, böyle de seçim kazanılmazdı ki... Henry de Tom'unsu bu göz kırpmasını görmüş olmalıydı ki, dönüş yaparak, birdenbire ciddî konuya daldı.

«İngiliz Anayasası iki sağlam temel üzerine oturmuştur. Bunların biri din, öteki de devlettir. Biri iki temel, anayasayı oluşturan ve birbirinden ayırmayan iki unsurdur. Bu iki unsuru birbirinden ayırmaya kalkmak, yanlışların en büyüğüdür. Değişiklik, zorunlu olduğu zaman yararlıdır; fakat, değişiklik olsun diye yapılmış değişiklikler, her zaman sistemlerin çürümesine, yok olmasına, yıkılıp harap olmasına yol açmıştır. Bunu bilmeden harekete geçmek, sırf değişiklik yapmış olmak için din ve devleti birbirinden ayırmaya kalkmak, kendi anayasamızı kendi (elimizle yırtmak, mahvetmek olmaz mı?)»

Eliza hala kendi kendine: «Ne güzel konuşuyor,» dedi. «Değişiklik ve çürüyüp yok olmak.. Ne kadar da doğru.» Babasının, Lletharrog'daki son yıllarını, onda o pasaklı kadınla evlenmesinden ileri gelen değişikliği ve babasının çürüyüp yok oluşunu hatırladı. Hem, Eliza, babasının, mirasında o kadma gerektiğinden çok yer verdiğine inanıyordu. Ya, çay takımlarının öyle birdenbire kaybolması? Ailenin tek sağ kızı olarak çay takımının kendinde olması gerekmez miydi? 'Değişiklik ve çürüme...' Henry'nin gerçekten çok akıllı çocuk olduğunu düşündü Eliza hala.

«İşçilerin hayatlarında dine dayanan devrimler yapılmalıdır, yaşama düzeyleri yükseltilmelidir,» diyordu Henry.

Tom Callaghan iskemlesinde doğruldu. Bunlar, Kathen-ne'nin fikirleriydi. 'Henry, böyle şeyleri kendi basma aklına bile getirmemiştir,' diye düşündü.

238

«Dine dayanan bir okul sistemi kurmamız gerekir, ancak, dine dayanan reformlarla* çalışan sınıflar toplumda kendilerine ait olan düzeye ulaşabileceklerdir,» diye ekledi. «Benim umudum ve inancım, dinin bir an önce yeniden canlanması ve gerektiği gibi kullanılmasıdır.»

Herbert, kardeşini şaşkınlık içinde dinliyordu. Henry gerçekten bu söylediklerine inanıyor muydu? Yoksa halka bu biçimde seslenmeyi daha uygun bulduğu için mi böyle konuşuyordu.

«Biz, muhafazakârlar, şimdiye kadar halk zümrelerini çok fcaşiboş bırakır; fakat siirrdi başiboş kitleleri eğitmek bizim görevimizdir. Ben ilkokul öğreniminin zcnınlı olduğuna inananlardanım. Bîndan böyle, aileler çocuklarınının tıpkı bir hayvan gibi yetişip büyümesine göz yummamahdır.»

Oturduğu tedirgin edici iskemlede, Fanny-Rosa bacak bacak üstüne atıp biraz daha rahatlamaya çalıştı. Oğlunun büyük bir ciddîlikle böyle deli saçmalan konuşması onu âdeta eğlendiriyordu.

Clonmere'de, Henry'nin o çıırçıplak merdivenleri tırmanıp kaçışını hatırladı. Neden kaçıyordu Henry? Fanny-Rosa elinde bir terlikle onu kovalamıştı... Ne güzel bir gündü o gün; bütün çocuklar anadan doğma malikânenin önündeki çimenlerin üstünde oynamışlardı. Nasıl eğlenmişlerdi. Zavallı Barbara, dışarıdaki gürültüyü duyup pencereden bakmış ve onları öyle görünce neredeyse baygınlık geçirecek duruma gelmişti. Dedeleri gelmeden, çocukları içeri sokup giydirmesi için yalvarmıştı Fanny-Rosa;ya. Henry'nin söz ettiği, 'hayvanlar gibi yetiştirmek' buydu her halde! Ama bu yöntem, Fanny-Rosa'ya daha rahat ve tabiî geliyordu. Birdenbire Johnnie'nin hayali canlandı gözlerinde. Çalılıkların arasından uzanan başı, kızılderi tüyleri, elinde ok ve yay... Ve John'un tatlı, yumuşak bir tavırla, «Artık bir şey yapamayız, olan olmuş; onu biz böyle yaptık,» »diyerek gülüşünü hatırladı. Hepsi değişmiş ve hepsi yok olup

239

gitmişti. Bunları hiç düşünmemek daha iyiydi. Yine iskemlesinin üzerinde doğruldu, bacakları için rahat bir durum aramaya koyuldu. «Hepinizin bildiği gibi, ben suyun karşı yakasından geliyorum buraya. Burke'tın, Palmerston'un Wellington'un memleketinden! Dedem, bu topraklara gelip yerleşmiş. Dedem, babam ve ben bu topraklarda yaşadık. Dedemin kemikleri bu topraklarda görailü, inşallah bir gün benimkiler de bu topraklarda gömülecektir,» dedi Henry.

Alkışlar, bağrıışmalar, yunalarla konuşma böylece sona ermişti. Başkan, halkı susturmak için kollarım kaldırmış bekliyordu. Birdenbire salon boşaldı. Bu defa çürük yumurta atılmamıştı ama, halk yine eskisi gibi isteksiz ve meraksız görünüyordu. Brodrick ailesi, konuşmanın ardından yemek için Queen's Arms'a gitti. Tanıdık, tanımadık, Henry'nin sırtını sıvazlayarak tebrik ediyor ve 'Şimdiden kendini seçilmiş bil,' diyorlardı.

Eliza hala:

«Henry Amca'nın modelisin Henry,» diye iltifatta bulundu. «O da tıpkı senin gibi düşünür ve konuşurdu. Yüksek tabakanın devam etme zorunluluğunu göstermen çok hoşuma gitti. Biliyor'musun, Saunby'de rastladığım bazı insanlara eskiden selâm bile vermezdik, onlara içinde bulunduğumuz sorunları anlatmak çok olumlu bir şey olacak sanırım.»

Fanny-Rosa: «Öyleyse sen gel de Nis'i gör,» diye atıldı. «Orada konttan, dükten aşağı kimse yok. Konuşmanı beğendim, Henry,» diyerek oğluna döndü. «Yalnız, bir düşünceni tutmadım; neden pazar günleri birahaneleri kapattırmak istiyorsun? Herkes cumartesi geceleri iki kat içsin diye mi? Burada • gece yarısına kadar aç mı oturacağız, midem kazınıyor.»

«Sen anneme bakma Tom,» diye güldü Henry. «Fransa'da Fransız yemekleri annemi tam bir obur yapmış. Her beş da--

240

kikada bir omletler, salatalar istiyor.. Garson bey, lütfen yemek servisine başlayabilir misiniz..»

Fanny-Rosa: «Hayatımda hiç bu kadar çok din adamıyla bir arada bulunmamıştım,» diye ekledi. «Yalnız bir kere Sla-ne'in piskoposu ve onun birkaç genç papazı geceyi geçirmek için babamın malikânesine gelmişlerdi. Kardeşim Tilly'yle ben, din adamları yemekten, gizlice onların yatak odalarına girip pijamalarını camdan aşağı atmıştık. Zavallı dindarlar da o gece Allah'tan yaratıldıkları gibi uyumuşlardı! Hayrola, Bili, utandın mı yoksa? Sen evli bir adamsın, nasıl olsa şimdiye kadar çıplak yatağa girmişsindir.»

Tom Callaghan: «Şimdiye kadar Henry için amcası Henry'nin modeli, dedesinin torunu deyip dururlardı; fakat Henry'yi sizi tanıdıktan sonra çok daha iyi anlıyorum. O parlak zekâsını ve sözünü esirgemeyen halini sizden almış olduğunu görüyorum.»

«Biz Flowerlar hiç bir zaman sözümüzü esirgememiştir. Böyle olduğumuz için de başımızı bir sürü belâdan kurtarmışızdır. Ama, bana kalırsa, çocuklarımda içinde en çok Herbert'in huylan benzer bana. O da başına gelecekte korktuğu için bir an önce kendini dine verdi. Henry'ye gelince, amcasının modeli, dedesinin torunu olduğu doğru. Birinin zekâsı, ötekini kişiliğiyle birleşmiş Henry'de. Bakalım hangisi ağır basacak? Zekâsı mı yoksa kişiliği mi? Yemek için kızarmış domuz eti mi var? Edward'a gebeyken kızarmış domuz eti için canımı verirdim. Sanırım, saçının kıvrıkcılığı da benim çok domuz eti yemenden. O zamandan beri de domuz etini ağzıma koymadım. Garsona, bana balık getirmesini söyler misin, lütfen?»

Kardeşler birbirlerine göz kırptılar. Annelerinin keyfi yerindeydi. Bu defa Katherine'nin yanıldığını düşündü Henry. Annesi kendi şerefine kadeh kaldırırken hayatının en mutlu anını yaşıyor gibiydi. Johnnie bütünüyle unutulmuş görünüyor ve Fanny-Rosa şu anda çok güzel bir tablo sunuyordu. Kartopu gibi saçları, yemyeşil gözleri ve zümrütleriyle çok hoş gö-

241

Tünüyordu. Kaç yaşında vardı annesi? Elli üç, elli dört? Tam olarak bilmiyordu. Yemek ziyafeti neşeli bir hava içinde geçmekteydi. Eliza hala bile, yanakları al al, gözleri çakır çakır, çevresine tiksintiyle bakmaktan vazgeçmişti, hayatından memnun görünüyordu. Fanny, kız kardeşi bile her zamanki endişeli durumundan uzaktı. Din adamları da, dünyayı ve onun nimetlerini benimsemiş görünüyorlardı. Tom Callaghan'm kahkahaları salonu

çınlatıyordu. 'Eğer Katherine de yanımda bulunsaydı, mutluluğum tam olurdu,' diye düşündü Henry...

Genel seçim ertesi gün öğleden sonraydı. Sonuçlar saat altıda belediye binasının önünde okunacaktı. Söylev vermek, mavi rozetle Bronsea'de halka el sallamak gibi yapılacak her iş bitmişti. Henry bütün gün sabırsızlıkla çevrede dolaştı durdu. Öğle yemeğini ailesiyle birlikte yemedi. Çok telâşlı, sıkıntılı bir durumu vardı. Tek başına küçük bir sokak arası birahanesine girip karmm doyurdu. Sokakları arşınlarken hemen herkesin Liberal Parti'nin kırmızı rozetini taşıdığını gördü. Bütün bir öğleden sonra da ancak on iki tane mavi rozet sayabildi. Belki onlar daha önce oylarını kullanmışlardı. Aslında Muhafazakâr Parti'yi tutanlar, sokakları arşınlayacak kişiler değillerdi ki... Birdenbire her şey Henry'ye çok saçma geldi; hele kendi sabırsızlığı, sinirliliği çok yersizdi. Yürüyüp dururken Henry kendini bakır madenlerini taşıyan Owen Williams'm bürosunun önünde buldu. Owen Williams'm şirketi bakır madenlerinin ilk işletilmeye açıldığı günden beri Brodricklerin bakırlarını taşımıştı. Düşünmeden içeri daldı; içeride Williams'm oğlunu ve genç adamın taşımakta olduğu mavi rozeti gördü. Birdenbire içi rahatladı. Williams da ona, az önce girdiği kuyrukta, aklını kullanan herkesin Bay Brodrick'e oy verdiğini söyledi.

Genç Williams:

«Sizin gibi bir Beyin kasabamızı temsil etmesi bizim için büyük bir şereftir, efendim,» diye konuştu. «Ben de kendime bu işten bir pay çıkarıp sizin parlamentodaki ilk konuşmanızı

242

dinlemek için Londra'ya gelmeye, kendi kendime söz verdim.»

«Ama daha ben orada değilim.»

«Aman efendim, ondan hiç kuşkunuz olmasın.»

Bu söz, Henry'yi rahatlattı.

Sonra bir süre Doonhaven'daki madenlerden, yapılan seferlerden söz ettiler. Tam, Henry ofisten ayrılacağı sırada Williams ona, o gün kendisinin konuştuğu ikinci Brodrick olduğunu söyledi gururla.

«Anlamadım; benden başka kimi görüp konuştunuz bugün? »

«Şey, anneniz bu sabah uğradı da.. Çok iyi görünüyordu. Ona vermiş olduğumuz borcu ödeme süresini uzatmamızı istedi; ben de tabii isteğini hemen yerine getirdim.»

«Borç mu?»

«Evet, efendim, geçen yıl sizin isteğinizle annenize beş-yüz poundluk bir çek yollamıştık ya, Fransa'ya; sonra da yine aynı miktarda bir ikinci çek gitmişti. Annenizin bize bildirdiği gibi, yıl sonunda bunları, sizinle olan büyük hesaptan düşeceğiz.»

Henry aptallaşmıştı. O böyle bir emir verdiğini hatırlamıyordu. Annesinin borçları üzerine de hiç bir şey bilmiyordu. Fanny-Rosa bu oyunu kendinden habersiz oynamış olmalıydı. Genç Williams'm kendine baktığını hissetti.

«Ah, tabii, şimdi hatırladım,» dedi. «Annemle böyle bir anlaşma yapmıştık. Neyse, şimdi ben yola koyulmalıyım. Görüştüğümüze çok memnun oldum.»

«Güle güle efendim, bol şans.»

Henry hızlı adımlarla otele doğru yürümeye başladı. Zihni karmakarışıklı. Annesinin böyle bir yalanı neden uydurduğunu, dosdoğru kendisine gelip de o parayı isteyeceği yerde neden bu türlü entrikalara saptığını bir türlü kafası almıyordu. Sonra o kadar parayla ne yapıyordu, Fanny-Rosa? Bir an önce annesini bulup bunları öğrenmesi gerekirdi. Adımlarını sıklaştırdı. Şu anda, Katherine'nin yanında olmasını çok istiyor-

243

tlu. Katherine bu durumda ne yapılmasının gerektiğini bilirdi. Otele döndüğünde Fanny, Bill, Fanny'nin arkadaşı Bayan Goodwin ve Tom Callaghan'ın otelin salonunda oturduklarını gördü. Herbert dışarı çıkmıştı. Eğer Bayan Goodwin orada olmasaydı, Bili ve Tom'a akıl danışırdı; ama böyle bir aile sorununu hiç tanımadığı bir insanın yanında tartışmayı uygun bulmadı.

«Annem nerede?» diye sordu.

«Odasmdadır her halde,» dedi Fanny. «Sen nerelerdeydin, Henry? Bakmadığımız, aramadığımız delik kalmadı; bayağı da merak ettik. Çok yorgun görünüyorsun, Henry. Bir şey mi oldu?»

Tom: «Sinirden başka ne olacak,» diye takıldı. «Şimdiye kadar her istediğini kolaylıkla elde etmiş; ama, bugün ilk defa olarak hayatın ona ne getireceğini kesinlikle bilemiyor.»

Henry bu alaycı sözlere karşılık bile vermedi. Canı sıkıktı, ilk katın merdivenlerini tırmanıp annesinin kapısını çaldı. Fanny-Rosa odada topu topu üç gün kalmış olmasına rağmen, oda iyice onun kişiliğine bürünmüştü. Pabuçlar, elbiseler, kurdeleler, tokalar, akla gelebilecek her şey ortadaydı. Annesi ya-tağm üstüne oturmuş bavulunu yerleştiriyordu.

Fanny-Rosa: «Kahraman oğlum,» diye karşıladi oğlunu. «Ne o, midene ağrı mı girdi yoksa? Baban da köpeklerini yarıştıracığı zaman tıpkı senin gibi umursamaz görünmeye çalışırdı ama, mide ağrısından da ölürdü.»

«Ben seçimler üzerine konuşmaya gelmedim, anne.» Henry, yatağın bir yanına ilişti. «Kazanmamın ya da kaybetmemin benim için çok önemi yok. Kendimden değil, senden söz etmeye geldim.»

Fanny-Rosa hayretle kaşlarını kaldırdı, sonra yatağın üzerinden kalkıp tuvalet masasının başına oturdu ve saçlarıyla oynamaya başladı.

«Şimdi Owen Williams'in yanından geliyorum, anne. Owen bu sabah senin ona uğradığını ve benim adım ve yetkimle beş

244

yüz pound borç aldığını, aynı miktarda bir çeki de daha geçen mevsimde almış olduğunu söyledi. Ne olup bittiğini lütfen söyler misin, bana?»

«Ah, sevgili oğlum, şu anda tıpkı bir Öğretmeni andırıyorsun,» diye güldü Fanny-Rosa. «Sen şu halinle Gıadstone'un muhalifi değil de ondan yanaymışsın gibi duruyorsun. Evet, Bay Williams gerçekten çok nazik davrandı bana. Kendisine çok minnettirim. y>

«Fakat anlayamadığım şey var, anne; işin ilk başında ni--ye dosdoğru bana gelmedin de benim arkamdan benim adımla "böyle entrikalı bir yola baş vurdun?»

Fanny-Rosa esneyerek:

«Ah, böylece seni üzüp yormadan, işimi daha kolayca yü-TÜtmek istedim. Kötü mü yapmışım yani?» dedi.

«Fakat anneciğim, böyle benim arkamdan, benim haberim bile olmadan, hem de kendi düzeyinde olmayan adamlarla iş görmem doğru mu? Doğru olmak bir yana, dürüst bile değil.»

Fanny-Rosa: «Aman oğlum, benim hesaptan anlamadığımı sen de bilirsin. Aslında, bence para ile ilgili hiç bir iş dürüst olamaz,» diye tasasız bir tavırla karşılık verdi.

Henry ne söylemesinin gerektiğini bilemiyordu. Fanny-Rosa tuvalet masasının önünde oturmuş en tasasız tavriyle saçım tarıyordu.

Utanmak, üzülmek bir yana, bir çocuk kadar kaygısızdı.

«Dedemin bırakmış olduğu yıllık gelir sana yetmiyor mu? Ben her zaman güneyde yaşamının çok daha ucuz olduğunu sanırdım.»

«Ah, sevgili oğlum, hayat artık nerede ucuz ki.. Ufak tefek ziyafetler, gezintiler, ıvır zıvır, derken bakıyorsun ki cüzdan "boşalmış.»

Henry, annesinin özellikle böyle havadan sudan söz edip de asıl konuya değinmek istemediğini fark etti.

«Dedemden sana kalan yıllık gelir, bin iki yüz sterlin. Villana ödediğin kiranın yıllık tutarı İngiliz parasıyla elli sterlin 245

tutuyor. Hizmetçilerin -bir aşçı ve bir de küçük bir kız var,, öyle değil mi?- ve yemek giderleri için de yüz sterlin diyelim. Giyim Kuşam, ufak tefek gezinti ve ziyafetlere de bir elli sterling daha ayıralım. Toplam olarak sana bin sterlin kalır, anne. O kadar parayı ne yaptın ki, üstelik de Owen Williams'dan borç almak zorunda kaldın?»

a Aman oğlum, şu durumunla tıpkı bir can sıkıcı ilkokul öğretmenini andırıyorsun. Hem sana bu kadar ciddilik hiç yakışmıyor. Para gidiyor işte. Nereye gidiyor, bilmiyorum. Küpelerimin üstüne oturmuşsun, Henry. Evet, altında, onları bana atsana, d

Henry oturduğu yerden kalktı ve küpeleri tuvalet masasının önünde oturan annesinin kulaklarına taktı.

Fanny-Rosa: «Senin ellerin de tıpkı babaninkiler gibi,» diye ekledi. «Şimdi Katherine'nin seni niye o kadar çok sevdiğini anlıyorum. Sizi hep böyle mutlu görmek istiyorum, oğlum.»

Henry, aynadan annesine baktı. Fanny-Rosa'nın gözleri yaşlı mıydı? Ama gülümsüyordu...

Henry: «Anne, niye güneydeki yaşantından vazgeçip Clon-mere'de bizimle birlikte oturmuyorsun?» diye sordu. «Katherine çok sevinir. Sen bizim yanımızda, çocuklarının, torunlarının olduğu ülkede yaşamalısın.»

Fanny-Rosa başım salladı.

«Saçma,» dedi. «Bir annenin oğluyla birlikte oturmaya kalkması büyük bir yanlış; ben bir kere denedim, olmadı. Şimdi de olmayacağını biliyorum. Boş ver, oğlum. Hem, güneydeki yaşantım beni çok mutlu ediyor. Bu akşam hangi şapkamı taksam? Bu daha mı iyi?»

«Şimdi şapkayı falan boş ver de, benim soruma karşılık ver, anne. Bak, senin kendi odaların olur, her şeyi istediğin gibi yaparsın, karışan görüşen olmaz; söz mü?»

«Olmaz, Henry.»

246

«O halde paranla ne yaptığını bana lütfen söyler misin, anne? »

«Henry, kes artık... Bak saat beş buçuk olmuş bile. Hemen belediye binasına gitmemiz gerekiyor. Aşağı koş da herkesi topla. Doğrusu, Tom Callaghan'ı çok beğendim. Din adamlarının ciddîliği yok o adamın üzerinde. Sen her zaman iyi arkadaş seçmesini bilmişsindir. Johnnie'nin hiç arkadaşı olmamıştı... Haydi benim ciddî oğlum, gel de anneni öp bir kere, ben de sana söz veriyorum, artık Owen Williams'i tedirgin etmeyeceğim. Oldu mu? Bu mevsim geçmiş aylardan çok farklı olacak; onu biliyorum.»

«Anlamadım, ne demek istiyorsun, anne? Sanki dükkânın varmış, işadamıymışsın gibi konuşuyorsun.»

Fanny-Rosa gülümseyerek sevecenlikle oğlunun başını okşadı.

«Haydi, gidip ötekileri bulalım. Yakana çiçek takmayı unutma sakın. Çocuklarımın hepsi de çok yakışıklı maşallah,» dedi. Henry annesinden bir şey öğrenemeyeceğini anladı. Kadın, cana yakın bir biçimde gülümsüyor, saçını okşuyor, fakat zihninden geçeni ne belli ediyor, ne de söylüyordu. Acaba, o kartopu saçla örtülü güzel başın arkasında ne düşünceler yatıyordu? Acaba, babası da annesinin yanında böyle çaresiz kalmış mıydı?

Aşağı indiklerinde bütün ailenin holde kendilerini beklediğini gördüler. Hemen arabalar çağrıldı. Belediye binasına gitmek üzere yola koyuldular. Yollar, seçim sandıklarına gidip gelenlerle doluydu. Henry arabacıya binanın arka kapışma yanaşmasını söyledi. Sokaklar çok kalabalıktı. Her kafadan ayrı bir ses çıkıyor, kasketler, mendiller, havada fırıldak gibi dönüp duruyordu. Henry: «Tahminimden daha geç kalmışız sanırım,» diye mırıldandı. «Sonuçlar belli olmaya başlamış bile.»

Annesini ve kardeşini arabadan indirip onları gruptaki er-

247

keklere teslim ettikten sonra, kendisi koşar adımlarla arka merdivenlerden çıktı. Yüreği sanki yerinden çıkacakmış gibi çarpıyor, hayatında belki ilk defa olarak elleri titriyordu. Kulaklarında, kendisini tutanların tempoyla bağışmaları garip yankılar yapıyordu. Tıklım tıklım dolu olan salona girdi, ilk gördüğü manzara, onda soğuk bir duş etkisi yaptı. Liberal Parti'nin adayı Bay Sartor, şapkası elinde, balkondan halkı selâmlıyordu. Her şey olup bitmişti. Bir an büyük bir öfke ve kındoldu Henry'nin içine. «Allah cezasını versin, Allah cezasın*' versin,» diye söylendi. Sonra kendine çeki düzen verip balkona doğ-u ilerledi. Liberal Parti adayı Bay Sartor ile el sıkıştı. Liberaller sekiz bin farkla çok rahat bir seçim kazanmışlardı. Halk birahanelere doğru dağılmaya başlayınca, «Eh, işte,» diye söylendi kendi kendine. «Olacağı buydu, tabii..» Ancak her şey olup bittikten sonra, bu işin başından beri böyle sonuçlanacağını bildiğini kendi kendine kabul edebildi. Bir sınaama^ bir eğlenti,

otelde yenilen pahalı bir yemek; işte Henry'nin politika serüveni bundan başka bir şey değildi.. Kendi kendine gülümsedi.

Tom Callaghan: «Ben de seni dinlemek için Londra'ya-, gitmeye hazırlanıyordum, yazık oldu,» diye arkadaşının arkasını sıvazladı. «Neyse, dert değil, yine Clonmere'e gelir seni orada dinlerim.» Edward: «Bir dahaki sefere her halde daha başka olur,» diye onu avutmaya çalıştı.

«Yok, sevgili kardeşim, bir kere enayi olduk, yeter de artar. Bu benim siyaset hayatımın ilk ve son serüveni olarak kalacaktır. » Düş kırıklığına uğradığını belli etmemek için herkesle dalga geçip şakalaşmaya çalıştı. Gerçekten Henry düş kırıklığına: uğramış mıydı? Hayır, Henry Brodrick hayatta her şeye sahip olan mutlu kişilerdendi. O halde yalnızca, hayatında ilk defa. olarak bir yenilgiye uğramıştı, o kadar...

Fanny-Rosa: «Nasıl oldu da o çirkin adam kazandı, an-
248

ıayamıyorum,» diyordu. «O adamın ağızındaki, dişler? iyi bir ailenin çocuğuna da pek benzemiyor.»

Tom Callaghan anlatmaya çalıştı :

«Bronsea halkı için önemli olan Bay Sartor'un dişleri değil, Bayan Brodrick. Önemli olan, Bay Sartor'un kendilerini ta-mıyıp parlamentoda iyi temsil edebilmesi.»

«Siyaset, bir çeşit kumardır. Kazanırsan çok iyi; kaybedersen kumar masasından kalkman gerekir. Ben kaybettim ve «de masadan kalkmaya hazırım.»

«Bravo, bravo,» diye atıldı, Tom Callaghan. «Oysa, kumarbaz kaybettiğini asla kabul etmez, ta ki kumar onu çökertene kadar. Kumar onun için bir besin, bir içki gibi elzem olmuştur. Neyse, birdenbire niye bu kadar ciddileştik. Henry, her ne kadar seçimleri kaybettiysen de, bunu böyle efendice karşılayabilmen seni benim gözümde kazanmıştan daha değerlendirdi. Tebrikler...» «Hepimizin gözünde onun değeri arttı,» diye ekledi Fanny-Rosa. «O biçimsiz adamın yanında öyle ilâh gibi yakışıklı duruyordun ki, her halde herkes yaptığına pişman olmuştur bile.»

Brodrickler bu türlü konuşmalarla duygularını saklamaya çalışarak otele döndüler. Kapıdan içeriye girerken onları karşılayan uşak, gümüş bir tepsiyle Henry'ye bir telgraf uzattı.

Fanny-Rosa: «Biri sinirlerini bozmak için yollamış olabilir, Henry. Ben olsam açmadan çöpe atardım,» dedi.

Ama Henry, annesi sözlerini bitirmeden telgrafı yırtmış ve yüzü gülerek elindeki kâğıdı bayrak yapmıştı bile.

«Siyaseti boş verin! Müjde, müjde! Bir oğlan babasıyım ben!» diye sevinçle bağıırıyordu.

Aile, birden yine neşeye büründü. Telgrafta:

«Seçimleri kaybedersen üzülme. Bugün bir oğlun olтта> tip-!a sana benziyor, adını Hal koydum, düşüncelerimiz ve yüreklerimiz seninle. Bir an önce kavuşmak üzere. Katherine.» yazıyordu.

249

«Katherine dünyanın en harika kadını!» diye bağırdı Henry. «Tom, garsoau çağır, Bronsea'deki seçimleri kaybettiysem de ne olacak? Bu gece oğlumu kutlayacağız, şerefine şampanya içeceğiz.»

GÜNLER tatlı bir sessizlik içinde birbirini kovalıyordu. Clonmere'de hayatın akışı, tabiatın ve mevsimlerin akışıyla el ele vermiş, naturel bir ritm ve tempoyla birleşmişti. Henry bu durumdan son derece memnun, gelecekte güvenliydi. Kışı ve ilkbaharı Clonmere'de geçirip nisan ayında Katherine ve çocuklarla birlikte Londra'ya gidecekti. Clonmere'de geçen sessiz, huzur verici bir kıştan sonra Londra, insan kalabalıkları, araba gezileri, partiler, parkta yapılan arkadaş gezileri, yemek ziyafetleri, St. James'daki kulübü ve koca şehrin gürültüsü Henry'-nin hayatına tad katan bir değişiklikti. Bu yemek ziyafetlerinde yirmi otuz kişi kadar olurdu; çoğu tanıdıktı, tanımadıklarıyla de, Henry çabuk arkadaşlık kurabiliyordu. Öğle yemeğinden sonra at yarışı, sinema, konser ya da başka türlü bir eğlence programı olurdu. Her zaman saat beşten önce eve dönmeye çalışırlardı. Çünkü, Katherine akşam üstleri çocuklarla birlikte olmak isterdi. Öte yandan, akşamları başka bir ziyafete gidilmeden önce evde bu birkaç saatlik dinlenme, Katherine'nin sağlığı için gerekliydi. Henry, saat altıyla yedi arasında oturma odasında kendi köşesine çekilip o günkü olaylar üzerine düşünmesini çok severdi. Bu bir saatlik düşünmeden sonra, Henry tembel tembel odasına çıkarak o akşam için elbise değiştirirdi. Akşamki yemek ziyafetlerinde de

250

-yine nefis yemekler yenilip pahalı içkiler içilir, gülüp sövledik-ten. müzik dinledikten sonra sabaha karşı eve dönülürdü. Ertesi gün yine aynı tür bir eğlence beklerdi onları.

Katherine. böyle ziyafetlerde ve balolarda çok zarif, çok güzel Hu*-du. Henry kansma van gözle bakar içi gururla dolardı. Katherine'nin giyinişi, yürüyüşü, duruşu, yelpazesini sal-layışt bile Henry'vi mutlu kshvordu.

Henry, 1867'de Eviyet Yüksek Divanı'na seçilmiş, bu yüzden Saunbv'de Eliza halayla altı ay bitikte oturmuşlardı. Küçük Hal. Eliza halaya pöre, tıpkı dedesi John'un modeliydi. Gözlerinde pvm cana yak'n ifade, avm yumuşaklık vardı. Hal saat-larca bir köşeye çekilir, yaln'z basma bir kedi ya da köoekle sessiz sessiz ovnardı. Fakat Eliza hala, Henry'ye. o*luvla ikilenmesini, ona biraz kendi enerjisinden vermesini sövle-di. Yoksa, îJpıV-n da kendi kardeşi John gibi bir insan olabileceğini ileri süniyordu. O anda Katherine oklunu savunur, HaPm yeteri k?âd.v eperiisi ve yasama 2Ücü olduğunu, ona hsvatta ışık tutabilecek, do<rru yolu gösterebilecek kişiler bulunduğu sürece ileride büyük zorluklarla karşılaşmayacağını söyler:

«Molly'nin hayatı aşın iniş çıkışlar olmadan akın gidecektir; ama, Hal'm elinden tutacak, basını dayayacak bir insana her zaman ihtiyacı olacaktır.» derdi.

Eliza hala bu sözlere sinirlenir:

«Sıçma.. Hayatta elinden tutacak adam, sırtını dayayacak biri.. Bunlar olur şeyler değil, Katherine. Biz çocukken, h'ç kimse bizim elimizden tutmazdı. Benim kardeşlerimden daha uzun vasa.mamm nedeni de, her zaman için kendi ayaklanmm üzerinde durabilmem,

tutunacak ele ihtiyaç dıymamamdır. En küçük kardeşim Jane, çok duygulu bir insandı. John için de ben her zaman, 'kaburgasız' derdim. Biz Brodricklerde zaman zaman, bu kuvvetsiz kanm kendini yüzeye çıkardığı olmuştur. Bence Hal'de- de aynı durum göze çarpıyor. Sen ona iyi dikkat ot, Katherine.)) derdi. Saunby'yi ziyaret ettikten sonra eve, yeniden Clonmere'e
251

dönmek çok zevkli olmuştu. Clonmere'e döndüklerinin ertesi günü Henry kuş sesleriyle uyanmış, balkona çıkıp kendine çok şeyler söyleyen topraklara özlemle bakmıştı.

Neşe içinde kahvaltısını yaptıktan sonra kitaplığa girip, çalışanların birer birer dertlerini dinledi. Zavallı Tim, arkasındaki kamburu ve tutmayan dizlerine rağmen emekli olmak istemiyordu. Bahçıvan Sullivan, dedesinin zamanındaki Baird'ira yeğeniydi. Bekçi Phillips ve Mahoney'yi, çocukluğundan beri tanıyordu.

Öğle yemeğinden önce eğer vakit olursa, koruluğa çiftliklere, parka yürüyüşler yapıyor, sonra da madenlere çıkıyordu. Bu arada yol üzerindeki sevgili arkadaşı, Tom'a uğramaktan da hiç geri kalmazdı. Tom, Bronsea'deki seçimler sırasında tanıştığı Harriet ile evlenip Heahmount'a yerleşmişti. Çok mutlu bir yaşantısı vardı. Sık sık Clonmere'e yemeğe gelir, çevrede olup bitenlerden söz ederek, birlikte hoş vakit geçirirlerdi. Tom'un bu mutlu evlilikten Jinny adında bir de kızı ol- . mußtu.

Henry, akşam üzeri madenlerden döndüğünde, oturma odasındaki şömineyi yanmış ve çayı hazır olarak bulurdu. Çaydan* sonra çocuklar da aşağı iner, Katherine'le Henry'nin çevresinde halka olurlardı. Molly, ailenin en atılgan kişisiydi. Hal iser her zaman ciddî durgun, müziği çok seven bir çocuktü. Ailenin en yeni üyesi olan Kitty'yi eğlendirmek için Katherine piyanonun başına oturup neşeli bir parça çalar; çocuklar da piyanonun yanında, başları dönene kadar zıplayıp dururlardı». Böyle zamanlarda Hal da onlara katılır, hepsinden de çok gürültü yapardı. Daha sonra Katherine, piyanosunu kapayıp eline bir kitap alarak yavaş yavaş çocuklara okurdu.

Henry, bir gün :

«Sevgili karıcığım, çocuklar seni çok yoruyorlar. Bu durum beni çok üzüyor,» dedi.

«Çocuklar beni hiç yormuyorlar, Henry; eğer yoruısam onları yukarı yollarım.»

252

Ama, Henry, karısının bu sözlerine inanmıyordu. Çünkü,,.

Katherine'de görev duygusunun ne kadar kuvvetli olduğunu çok iyi biliyordu.

«Bana kalsa, sen baş ağrısından ölüyor olsan, Hal'in de-küçük bir derdi olsa, yine kendine bakmaz, bütün gününü Hal ile geçirirsin, öyle değil mi?» diye sordu. «Sonra da akşamlar* benim yüzüme bakamayacak kadar da yorgun oluyorsun.»

Katherine'nin yüzü buruştu :

«Henry, ben hangi gün yorgunluğumu ileri sürerek sana-bakmayı ihmal ettim?»

Henry ilkönce dudaklarını büzüp kıskanç bir erkek çocuk gibi baktı, sonra da gülerek karısına eğilip, Katherine'nin; alnına bir öpücük kondurdu. Söylediği sözlerden utanmıştı. Katherine'nin kendisini savsaklamadığını biliyordu.

«Bağışla beni, sevgilim,» dedi. «Seni o kadar çok seviyorum ki...» O gün öğleden sonra, orman bekçisiyle, gelecek haftaki av partisini konuşurken, Henry'nin aklı hep aynı noktaya takılıp kalmıştı. Doktor Armstrong kendisine belirli bir biçimde Katherine'nin yeniden gebe kalmaması gerektiğini söylemiş: «Kitty bue bir rizikoydu. Bundan sonra böyle bir şeyi göze almanız doğru olmaz,» demişti.

Henry de, annesi gibi istemediği düşünceleri kafasından uzaklaştırmaya çalıştı. Ama, bu defa da annesini düşünmeye başladı. Zaman zaman annesi aklına gelir, aralarında geçen o tatsız konuşmayı hatırlardı. O geceki olaydan sonra, annesinden küçük küçük mektuplar ve haberler almıştı. Fanny-Rosa yine para istemiş ve Henry de her defasında annesinin istediğini yerine getirmişti. Ama, bu konuyu bir türlü karısına açmayı göze alamamıştı. Johnnie'nin yaptığı gibi, annesinin de bir aile skandali yaratacağından, bir defa daha herkese rezil olacağından çok korkuyor, var gücüyle bu konuyu bilinçaltına itmeye çalışıyordu.

Bu arada, önlerinde güzel günler onları bekliyordu. 3 mart.

253

1870'de, bakır madenlerinin açılışının tam ellinci yılı doluyordu. Henry o günü, paradan kaçınmadan şanlı şerefli bir biçimde kutlamaya kararlıydı. Maden işçileriyle ailelerine ve Bron-sea'ye yıllardır madenleri taşıyan denizcilere güzel bir yemek ziyafeti verilecekti. Şerefe kalkacak kadehleri, yapılacak konuşmaları Henry büyük coşkuyla düşünüyordu. Ertesi gece ise, eyalette maden işiyle yakından ya da uzaktan ilgili olanlar, •eyaletin kalburüstü kişileri, Clonmere'de toplanacaktı. Dunc-room'dan Lumleyler, Andriff'ten Flowerlar, Fanny-Rosa'mn kuzenleri, kardeşleri ve bu elli yıl içinde Hungry Hill tepesindeki madenlerden kâr etmiş bütün aileler çağrılmıştı. Bill Eyre ve Fanny, çocuklarıyla birlikte kuzeyden; Herbert, karısı ve oğullarıyla Lletharrog'dan geleceklerdi. Avrupa'dan yeni dönmüş olan Edward da katılacaktı bu toplantıya. Hatta, belki Eliza hala bile Saunby'den gelecekti. Tom Callaghan ve karısı, sonra Henry'yi dünyaya getiren aile doktoru Willie Armstrong •onur konaklan arasındaydı. Katherine, o gece için Molly, Ha! ve Kitty'nin büyüklerle birlikte aynı masada oturup yemek yemelerine izin vermişti. Henry her dakika birbirinden daha parlak fikirler ortaya atarak madenlerin ellinci yıldönümünü unutulmaz bir gün yapabilmek istiyordu. Katherine ise kocasının bu durumuna gülüyor, o kadar konuşu nereye yerleştireceğini düşünüp duruyordu. Her halde Edward ile yeni gelini tavan arama, Herbert'in oğullarını da kayıkhaneye yerleştirecekti. Ama, Henry karısının bu sözlerine kulak asmıyor ve her an yepyeni planlar yapıyordu.

«Gelenlerin bir bölümünü Tom'a, bir bölümünü de Willie Amca'ya göndeririz. Gelecek yıl böyle bir toplantı için tam iki 'kat yerimiz olacak,» diyordu.

O yıl, Henry'nin şans-na, mart ayında havalar oldukça güzel geçti. Mundy körfezinde esen meltem, kıyıdaki sarı başlı papatyalı bir yandan öbür yana sallıyor, güneş var gücüyle ısıtıyor, gökte tek bulut görünmüyordu. Hungry Hill dağında hu bayram havası esmekteydi âdeta.

254

1 martta Brodrickler yavaş yavaş baba evine akın etmeye-başladılar. Lletharrog'dan Herbert'le karısı Cathie ve iki büyük oğlu, Robert ve Bertie ilk olarak geldi. Daha sonra Edward ve karısı Winifred; Fanny Eyre ve Bill Eyre, çocukları William ve Maria'yla birlikte Clonmere'e indiler. Eliza hala, yetmiş ikinci yaşına rağmen yolculuğa en iyi dayananlardan biriydi. Henry, hayatından son derece memnundu. Bütün ailenin böyle bir arada kendi evinde toplanması onu son derece mutlu kılmıştı. Herkes geldikten sonra büyük bir çay sofrası hazırlandı. Henry, Eliza halayı memnun edebilmek için masa-noı baş köşesini ona ayırmıştı. Herkes memnun ve mutluymuştu. Eliza hala geçmişe dönmüş, eski anılarını anlatıyordu.

«Deden şimdi senin oturduğun yerde otururdu, Henry. Benim şimdi oturduğum yer de Barbara'nın yeriymişti. Baban, kesinlikle her yemeğe geç kalır ve dedeni çok sinirlendirirdi. Zavallı Barbara, iyi yürekli oluşundan, John'a hiç bir şey söyletmek istemezdi. Jane halana gelince, o da tabii John'a ağzını açmaz, hatta kimsenin John'a çıkışmasına gelemezdi. Zavallı Jane yaşasaydı, şimdi altmış yaşında olacaktı.»

Hal, ise bu büyük günün onuruna giydiği yeni ceketi, beyaz kolalı gömleği ve on yaşında olmanın verdiği büt'ün ağırlıkla, tedirgin görünüyordu. Jane'nin şöminenin üzerindeki genç kızlık portresine bakıp Jane halasının erken ölüm de böyle genç ve güzel kalması, Eliza hala gibi kıpkınsık bir yaşlı olmamasına seviniyordu. Ne zaman Saunby'de kalmış olsalar, Eliza hala kesinlikle odasından çıkıp Hal'in ve kardeşlerinin yaptığı gürültüden yakınırdı. Hal, annesinin duvarda asılı olan portresine gözü takıldığı an, onun Jane haladan bile güzel olduğuna sevinirdi. Böyle anlarda annesi ile göz göze geldiklerinde aralarında birbirlerine gizli bir şey akar ve her ikisi de mutlu olur, . Hal, masanın altından Molly'den yediği tekmeyle kendine gelebilirdi ancak. O gün de tıpkı böyle, Molly'den tekme yedikten sonra, yanında oturan kuzeni Robert'i bütünüyle unutmuş olduğunu fark etti. Oysa, o sırada Robert, çevrede avlanabile-

255

cek balıkları soruyordu. Hal, kuzenine kibar bir tavırla karşılık verdi ve eğer istiyorsa babasından izin alıp ertesi gün balığa

•çıkabileceklerini söyledi. Robert:

«Ah, denizden mi? Yok, istemem. Nehirlerde alabalık tut- , j maya alıştıktan sonra denizde sandalla balığa çıkmak çok zevksiz olur,» dedi.

«O halde, Hungry Hill tepesindeki göle gidip alabalık tutabiliriz. Söylentilere göre, alabalıkları periler o göle koyuyor-îarmış. Gece olunca da, balıklar adam olup madenlerde çalışıyorlarmış. » Hal'm bu anlattıklarını Robert masal dinler gibi dinledi ve William Eyre'e dönüp onunla kriket maçları üzerine konuşmaya başladı.

Madenlerin ellinci yıldönümü olan günde tam bir bahar davası esiyordu. Doonhaven halkı, kulübelerin dışına çıkıp madenlere gidenleri seyretti. Yol boyu, madenlere gidenler ve gidenleri görmeye gelenlerle doluydu. Beylerin, işçilerle aynı masada oturup yemek yeme fikri halkı şaşırtmaktaydı. Hungry Hill dağının üstünde doğan ay, geceyi âdeta gündüze çevirmişti. Sundurmalar temizlenip süpürülmüş, ziyafet sofraları buraya yerleştirilmişti. Atelycncin duvarlarına büyük boyda mumlar tutturulmuş, o gece için okuldan sıra taşınıp masaların çevresine dizilmişti. Brodrickler ziyafet sofrasına geldiklerinde, madenciler ve aileleri bu uzun masalarda yerlerini almış bekliyorlardı. "Henry ve Katherine içeri girerlerken, madenlerin şefi Griffiths, madencilere koro halinde gösteri yaptırdı.

Henry yüzünde tatlı bir gülümsemeyle: «Yemekten sonra sizlere teşekkürlerimi sunacağım; ama •şu anda, önce günün en önemli işini yapalım, karınlarımızı do-|yuralun. Kepinize afiyet olsun,» dedi. Yemekler, çorba, ardından kuzu kızartması, biftek, daha •sonra elma tatlısıydı. Fıçılarla da bira vardı. Yavaş sesle başlayan konuşmalar, şakalaşmalar, yemeğin sonuna doğru artmıştı. İşçiler yüksek sesle bağrışıp gülüşüyorlardı.

256

Henry, vaat ettiği konuşmayı kısa kesti; çünkü akşam saat dokuzdan sonra, bira dolu midenin üstüne söylev dinleyemeye-ceğini biliyordu. Teşekkürlerini, herkesin ertesi günden başlayarak zamlı maaş alacaklarını söyleyerek belirtti, işçiler kasketlerini havaya fırlatıp el çırparak bağrıştılar. Yalnız, aralarından bir sesin : «Eh, vakti çoktan gelmişti,» diye bağırıldığı duyuldu.

Bu gecenin onuruna ertesi gün de herkes dinlenecekti. Madencilerin bağrışmaları bitince, Henry :

«Haftalıklarınızın artmasına Bayan Brodrick sebep oldu,» dedi. Katherine utangaç gülümserken, madenciler ve aileleri bu sefer daha yüksek sesle bağrışıp el çırpıldılar.

«Elli yıl önce bugün, dedem John Brodrick, Duncroom'-dan Bay Rober Lumley ile Hungry Hill dağının madenlerini işletmek üzere bir anlaşma imzalamıştı. Madenleri çalışmaya başlatan ilk madencilerimiz -şu anda sağ ve aramızda bulunanlar da var; bazılarının da oğulları babalarının yerlerini aldı- Cornwall'dan gelen işçilerdi. Sanırım sizler de bu toprakların evlâtları olduğunuz için Hungry Hill dağında karşılaşılan zorlukları bilirsiniz. Bu arazi granit kayalarından oluştuğu için, başından beri, madenlerin işletilmesi zor şartlar altında olmuştur. Dedem ilk zamanlar dinamit patlatarak bakırı yer yüzüne çıkartmıştır. Bugün çalışma yöntemlerinin çok daha modern olmasına rağmen granit yine de yenilmesi zor bir taştır. Granit taşının zorluğundan başka, tabiat da her zaman çalışmamızı etkilemiştir. Bildiğiniz

gibi, rüzgârlar kesildiği an Bronsea'ye bakır taşınamıyor. Başka ülkelerde keşfedilen ya da tükenen bakır madenlerinin de bizim üzerimizde etkisi çok büyüktür. Bütün maden işlerinde olduğu gibi, Hungry Hill tepesinin de zor anları olmuştur. Dedem, selden, madencilerin ayaklanmalarına kadar her türlü zorluklara göğüs germiş ve sonunda başarıya ulaşmıştır. Çok şükür, benim başıma bu tür zorluklar gelmedi. Bugünün sorunları daha değişiktir. Bugünkü iş ala-

257

nında, iş ve işçinin hayatı birçok kanunlarla belirtilir; piyasaya sürme ve istek her gün değişen bir terazi gibidir. Özellikle günümüzde ortaya çıkan Amerika'da kolonileşme eylemi, işveren için sıkıntılı anlar doğurmuştur. Belki bir gün, 'Hungry Hill dağı bize vereceğini verdi, daha vermeye istekli değil,' diyerek maden ocaklarını toptan kapayacağız... Evet, arkadaşlar, bize düşen iş, Hungry Hill dağı bize verdiği sürece ondan alabileceğimizi almaktır. Şimdiye kadar çok iyi çalıştık; şimdiden sonra da öyle olması hepimizin dileğidir. Her şey için, ben ve Hungry Hill dağı sizlere teşekkür ederiz,» diyerek yerine oturdu. Kulaklarında uğuldayan alkış sesleri arasında, 'Acaba-dedem sağ olsa bugün o da böyle mi konuşurdu,' diye düşündü. Daha sonra madenlerin şefi Griffiths konuştu. Sonra şarkılar söylendi. Madenciler biraları içtikçe daha da neşelendiler. Saat on bir sularında Henry, Katherine ve öteki Brodrick-ler, Clonmere'c dönmek üzere yola koyuldular. O gece Eliza» hala somurtup surat eden tek Brodrickti.

«İnşallah senin bu yaptıklarından sonra bu nankör adamlar biraz olsun iyilikleri hak ederler,» diyordu, Henry'ye. «Bana kalsa bütün bu makine ve aletler, onları tembelleğe sürükleyen buluşlardan başka bir şey değil. Babamın zamanında d», ne zaman adamlara yeni haklar verilip maaşlarına zam yapılırsa, işçiler tembelleşip o derece nankörleşirlerdi. Hem o günlerde yerin dibinden çıkan bakır kovalarla, insan gücüyle çıkardı, makinelerle, aletlerle değil.»

«Eliza hala, sen müdür olacaktıydın. O zaman işçiler ne-, bir kuruş zam alabilir, ne de bir dakika dinlenebilirlerdi. Dedemin, işçileri arada bir patakladığı doğru mu?»

«Bilmem, ama bana sorarsan hiç de kötü fikir değil. 1825 teki ayaklanmada birkaçının beynini 'dinamitle havaya uçurdu-ğu bir gerşek; O günden sonra bir daha ne bir ayaklanma ne: de bir ses çıktı.-»

'::*|..=.., ; • ., •'|"| Katlieririe atıldı: |>'• |*'•||•""' -'|'|" --'v':: -|- '-| i'r}- v""":- 'i

258

«öyle demeyin, Eliza hala, her halde çok kişinin canı yanmıştır. »
«Saçma, iyi ders olmuştur. 'Onlara bir verirsen, dört isterler,' derdi, rahmetli babacığım.»

«Ama, çok sert ve çok yumuşak olmadan ikisinin arası bulunamaz mı? Anlayış göstererek böyle sorunlar çözülemez mi?»

Henry: «Yok, karıcığım,» diye söze karıştı. «Anlayışla ve iyilikle hiç bir sorunu çözmek mümkün değil, çünkü insanlar anlaşılacak istemeyen yaratıklardır. Onları anlamaya kalktığında, dünyalarına girip hayatlarına karışmak istediğini sanırlar. Sen, maaşları arttığı için bu adamların daha istekli çalışacaklarına inanıyor musun? Asla... 'Bay Brodrick bize hoşgörüyü davranmaya başladı, yemekten sonra yarım saat oturup pipo içebiliriz,' diyecekler. Dedemin ve Eliza halanın hakları var bu konuda.»

«Onlardan daha çok iş çıkarmak için mi maaşları artır-dm? Bense, ailelerini zor durumdan kurtarmak için yaptığını sanıyordum.»

Henry dudağını büzüp karısının elini tuttu.

«Evet, ama aynı zamanda bir taşla iki kuş vurabilmek istedim. Tim, ne oluyor, önüne baksana...»

Birdenbire araba büyük bir sarsıntıyla durunca, Henry İendini karşı kanepede buldu. Atlar ansızın durmuşlardı; ama, araba hızını kaybetmediğinden, tekerlekler hâlâ dönüyordu. Henry kapıyı açıp yola fırladı. Tim dizginlere var gücüyle asılmıştı.

Henry arabanın önüne geldiğinde, Tim'in endişe içinde olduğunu gördü.

«Benim suçum değildi, efendim. Adam sarhoş olacak... öyle ansızın ortaya çıktı ki, ben görene kadar atların altındaydı.»

Henry eğilip yerde yatan adama baktı. Bu arada, arkadan
259

gelmekte olan arabalar da bir bir durdular. Bir kaza olduğunu* anlamışlardı.

Tom ve Herbert:

«Ne oldu, ne var?» diye koşarak geldiler.

Henry: «Allah'ın belâsı bir sarhoş arabanın altına girdi, hepsi o kadar,» dedi. «Tim'in suçu yok. Hepimizin baş aşağı hendeğe uçmadığına da bin şükür... Herbert şu lambayı tut da bir bakalım.» Henry ve Tom Callaghan atların altında yatan cesedi sırt: üstü yola yatırdılar.

«Korkarım ki bel kemiği kırılmış,» dedi Tom, «yakasın» çözeyim de ışıktaki yüzüne bir bakalım. Henry, sen Katherine'-le halanı öbür arabaya bindirip eve yollasan iyi edersin. Herbert sen o işi yapar mısın?»

O sırada:

«Ne oluyor, ne var, kim o adam?» diyerek Katherine arabadan inmişti.

Henry onun önüne geçti, eve gitmesini söyledi. Katherine, Eliza halayla arabaya binip yine yola koyuldu.

Aynı anda Edward ve Bill Eyre de yanlarına gelmişti.

Edward: «Ne sinir bozucu olay,» dedi. «Adam ölmüş mü?»

Tom: «Korkarım ki,» diye karşılık verdi. «Tekerlekler ka-fasmm üzerinden geçmiş... Adamı hemen arabaya atıp doktora götürelim.

Gencine, Armstrong'a değil... Ben bu adamın: kim olduğunu çıkaramadım. Doonhaven'dan değil her halde... Kırk beş yaşlarında, kızıldan griye dönen saçları... Işığı bir defa daha tutar mısın buraya?»

Bir defa daha ışığı yerde yatan adamın yüzüne tuttular. Kan içinde yatan adamın açık mavi gözleri, başına yapışmış-yağlı saçları birdenbire Henry'ye tatsız geçmişini hatırlattı.

«Tanrım! Jack Donovan!..»

Kardeşler, şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. O sırada Timde gelmiş, yerdeki cesede bakıyordu.

«Evet efendim, ta kendisi,» dedi. «Amerika'dan döndü-
260

günü duymuştum, ama kendi gözlerimle görmemiştim onu. önünü görmeyecek kadar içmenin anlamı var mı?»

Tom: «Bana geçen gün söz ettiğin Donovan bu mu?» diye sordu.

«Evet. Ne üzücü olay. Sanki niye kalkıp gelmiş buralara?» a Şimdi onu boş ver de, adamı bir an önce kasabaya götürelim. Bayan Kelly, Jack Donovan'm teyzesi oluyor, değil mi? O meyhanenin sahibi olan Denny Donovan da amcası mı?»

Tim: «Evet, efendim,» dedi. «Denny, Jack'ın amcası olur. O adam da ayyaşın biridir. Onun oğlu Pat'ın karşı tepede küçük bir yeri var; her halde Jack da orada kalıyordu. Biz cesedi oraya götürelim.»

«Bence, ilkin adamı doktora götürelim,» dedi Tom. Araba içinde Jack Donovan'm cesediyle birlikte Doonha-ven'a giderken Henry: 'Ne şanssız oldu, hem de böyle bir günde,' diye düşünüyordu. Adam, Amerika'dan kalkıp gelecek de kendi arabasının altında ezilecekti. Henry, Jack'ın ezilmesine hiç üzülmemişti; ama kendi adı olaya karıştığı için canı sıkılıyordu. Böyle bir günün gecesi böyle bir olay.. Hem de Jack Donovan... Bu işte bir uğursuzluk seziyor ve sınırları bozuluyordu. Jack Donovan, dünya yüzüne gelmiş en iğrenç heriflerden biriydi; ama yine de bu gece böyle bir şey olmamalıydı... Doonhaven'da yapılan doktor muayenesinde Jack'ın çok alkol almış olduğu ve birdenbire öldüğü belirtildi. Tim'in de suçsuzluğuna hükmedildi. Doktor ve Tom Callaghan, ertesi sabah Pat Donovan'm evine gidip haberi ulaştırmaya karar verdiler. Henry kardeşleriyle birlikte yorgun ve neşesiz bir durumda Clonmere'e döndüğünde, sabahın biriydi. Gecenin sessizliğinde ay ışığı, malikâneyi sanki kefene bürümüştü. Yalnızca Katherine'in yatak odasından az bir ışık sızıyordu. Katherine kendisini bekliyor olmalıydı. Henry bir süre aşağıda oyalandı. Karışma gerçeği olduğu gibi söyleyip söylememeyi düşünüyordu, ön kapıda durup Hungry Hill dağının profilini seyretti. Şimdiye kadar karısına hiç yalan söylememişti. Elli yıl önce, dedesi

261

-de böyle geç saatlarda her halde Hungry Hill dağı ve geleceği düşünmüştü... Elli yıl sonra? Kendi torunlarından biri de -iJL_belki Hal'm oğullarından biri olurdu bu- böyle ay ışığında aynı tepeye bakıp düşünenecekti. Yavaş yavaş yukarıdaki yatak «odasına çıktı. Katherine, saçlarını iki uzun örgü halinde bırak-
"tnış» yüzü kaygılı bir durumda onu bekliyordu.

SUs * Henry içeri girer giîmez/oi" |'J'

a «Adam öldü^ değil mi?»fltt^'atıldı. «Benim içime doğdu.. Öldü, değil mi?»

• «Evet.»

-|>'<!

Sonra, onu doktora götürdüklerini anlattı; adamın adından söz etmekten çekiniyordu. Ama, sonunda Jack Donovan olduğunu söyledi. -' Katherine donup kalmıştı. Henry, karışım kollarına alıp "gözlerini öpünce, onun ağladığımı anladı. f; «Ağlama Katherine, yalvarırım ağlama,» dedi. «Doktor. **ölüm ansızın olmuş,» dedi; hem, adam serserinin biriydi. Sağ "olsaydı başka türlü bir belâ olacaktı başımıza. Haydi, kapa ^gözlerini, unutmaya çalış bu tatsız olayı.i" 'J- * -oiuscgjacjç Donövan'a ağlamıyorum.» - "J-" *|'*> • -ısüh, Neye ağlıyorsun öyleyse?» - ':~ rt*^f -'|||

• ••^Katherine bir ân karşılık vermedi;' sonra kocasına sarılıp: I05 r «Zavallı Johnnie'yi hatırladımı?» dedi. «Ne kadar mutsuz ;te 'acı içinde olduğunu bile bile hiç bir şey yapamadım ona, -Onun için ağlıyorum:»

«Saçma. Sen ne yapabilirdin ki Johnnie için?» Jack'ın bu gece önlerine çıkması, acı anılarını yüzeye tazeledi. Johnnie Öleli neredeyse on iki yıl oluyordu. Katherine •her zaman Johnnie'nin adını söylememeye özellikle dikkat eder--di. Bu kadar zaman sonra karısının kolları arasında böyle ağlanması garipti. Henry, belki ilk defa olarak içinin kıskançlık duy-gusuyla dolu olduğunu hissetti. î;j ?-k'i''''-''-''J

::'|||''|||''>

«Bü uğursuz kaza, sana şok etk|siiyapstı.c Katherine'se»ğl-tlim, beni herkesten, çocuklardan, hatta Hâl'den bile çok isevj-262

yorsun, öyle değil mi?» Madenlerdeki ziyafet, alkışlar, bağrışmalar ve az önceki kaza birdenbire önemini yitirmişti Henry için. Katherine'den kuşkulanırsa hayatta her şeyden kuşkullanması gerekirdi; o zaman inanç, anlam, umut gibi hiç bir şey olamazdı Henry'nin yaşantısında.

«Beni seviyorsun, Katherine, öyle değil mi?., öyle değil mi?» diye sordu.

HENRY, o yılki yaz mevsiminde Londra'ya gitmek istemiyordu. Bunun asıl nedeni, Katherine'nin orada çok yorulup kendine bakamamasıydı. Armstrong da, yeni doktor da, Henry'ye, karısının sessiz bir yerde yaşaması gerektiğini söylemişlerdi, ikinci bir neden de, mart ayında yapılan şenlikler sırasında Henry'nin ailesine bildirdiği gibi, malikânenin tanınmış bir mimara onartılıp gerekli yeni bölümler eklenmesi sorunuydu. Henry bu işlerin başında bulunmayı istiyordu.

«Babam ve halalarım hep birlikte bu odalara nasıl sığışmışlar, bir türlü kafam almıyor,» diyordu. «Eliza halanın söylediğine bakılırsa, o günlerde yatıya konuk bırakmak imkânsız olurmuş.» Henry, mimarın kendisine verdiği planları karışma gösterirken heyecanlı bir oğlan çocuğunu andırıyordu.

«Bizim ve konukların yatak odalarının bulunacağı bölüm, çok ferah ve konforlu olacak,» dedi. , . .

Katherine gülerek plana baktı.

«Saray gibi olacak. Bu kadar odayı ne yapacağız?»

Henry: «Girişini şöyle havadar bir hole bağlama düşüncesi-

263

ni nasıl buldun?» diye sordu. «Aslında, Andriff'ten ya da başka bir yerden geldikten sonra bizim ev çok çirkin geliyor. Fakat bu çok harika bir plan. Merdivenleri beğendin mi, Katilerine? Evi süslememiz, yağlıboya tablolar almamız gerekecek. Gelecek kış, biz de Flowerlarla birlikte Roma'ya gidip resimlerimizi oradan alalım. Fakat senin en çok hoşuna gidecek ne, biliyor musun? Yatak odamızla boş odanın arasında senin ayrı bir odan, onun yanında da önü boydan boya balkon olan bir dinlenme odası olacak. Nasıl, beğendin mi? Sana ayrı bir eda verme düşüncesi benim.»
Katherine: «Tabii beğendim; nasıl beğenmeyebilirini?» Kocasının başını okşadı. «Her zaman kendime ait bir odam olsun istemişimdir.»

Henry: «Odanın penceresinden dışarı baktığın zaman, şahane bir manzara göreceksin. Bütün Hungry Hill dağı, koy ve ormanlar ayaklarının altında olacak,» diye ekledi. «Kendini pek iyi hissetmediğin zamanlar kahvaltın odana getirilecek. Hem, bu odalar günün her saatinde güneş görecektir. Şimdi öğleden sonra ev hiç güneş almıyor. Senin güneşe ihtiyacın var.» Henry, elindeki katlayarak, başka bir plan çıkarttı. «Bu planlara çok ilgi duyacağımı sanmıyorum. Çünkü daha çok teknik ayrıntıları gösteriyor; yine de, tavanın ve bacaların nasıl olacağına bir bak, Loire nehri üzerindeki şatolar; andırıyor, değil mi?»
Katherine, uzandığı divanın üzerinden kocasını seyretti. Onun ne kadar coşkunu bir enerjiye sahip olduğunu görüyordu. 'Neyse ki, malikânenin onarımı Henry'nin zihnini birkaç ay uğraştıracak, böylelikle benim hastalığıma üzülecek vakit bulamayacak,' diye düşündü.

«Peki, bütün bu işler ne kadar zamanda tamamlanacak?» diye sordu. «Aşağı yukarı bir yıla yakın sürer sanıyorum. Yani, uzun süre burada bize rahat yok demektir; işçilerin gürültüsü seni yorabilir. O zaman istersen Lletharrog'a, Eliza halanın yanına

264
geçeriz, ne dersin? Doktorların o kadar kısa bir yolculuğa bir şey diyeceklerini sanmam.»

Katherine: «İşçilerin bana hiç zararı olmaz. Clonmere'den ayrılmamayı tercih ederim,» karşılığını verdi. Daha sonra çocuklar aşağı indiklerinde planlar yeniden ortaya yayıldı.

Molly: «Gerçek bir hayal şatosu,» diyordu. «Kitty ile aynı odada yatmaktan kurtulacağım artık. Annemin şimdiki odası demek bizim çalışma odamız olacak. Babamın odası da Bayan Frost'un yatak odası olur.»

«Bana hangi oda düşüyor?» diye sordu Hal. «Kuledeki odayı bana verir misiniz?»

Babası: «İstiyorsan, tabii,» dedi. «Aslında orasını uşaklara vermeyi düşünmüştüm. O oda, yıllar önce dedenin oda-sıymış.»

. . .
«Çok iyi. Bence orası evin en güzel bölümü. Bundan böyle bütün resimlerimi kuledeki odada yapacağım. Hem niye, artık Kitty'ye yeni bir çocuk odası yaptırıyorsunuz? Artık, yemeklerini bizimle birlikte çalışma odasında yiyebilir, öyle değil mi?»

Henry sesini çıkarmadı. Karısına baktı. Katherine başını öne eğmiş, elindeki işle uğraşır görünüyordu :

«Belki bir gün bir kardeşiniz daha olabilir, Hal,» dedi.

Hal, elini çenesine koymuş, kuledeki yeni odasını düşünmeye başlamıştı. Kardeş sözünü hiç de ilginç bulmamıştı. Tepedeki oda onun için çok uygun bir yerdi. İsteddiği zaman kendisini içeri kilitletler, o zaman hiç kimse, Bayan Frost bile giremezdi. Artık on yaşındaydı. Bayan Frost bütün gününü Kitty'ye ayırabilirdi. Hal o odada vaktini hep resim yapmakla geçirecekti. Sonra da ressam gibi yaptığı resimler odasını süsleyecekti.

Paskalyadan hemen sonra onarım başladı. 1870'in yaz aylarında Clonmere'de gürültü patırtı hiç eksik olmadı. Çekiç, keser sesleri, kireç kokuları bütün yaz sürdü gitti. Eski yapı-
265

Hin üstüne kurulan tahta iskele Clonmere'i sardı ve yeni bölümler büyüyüp geliştikçe eski Clonmere göze daha küçük görünmeye başladı.

Yapım sırasında çocuklar da hayatlarından pek memnundular, tavansız, duvarsız odalarda birinden öbürüne koşuşturup zavallı Bayan Frost'u çileden çıkarıyorlardı. Bayan Frost çoğu zaman Mölly'yi yüksek bir merdivenin tepesine tünemiş bir durumda, ya da Kitty'yi eli yüzü çamur içinde yeni mahzende oynarken buluyordu. Hal, işçilerle ve yapılan işlerle uğraşmayı daha çok seviyordu. Elleriyle çimento ve kum taşır, kireç karıştırırdı. Henry ise bütün zamanını yeni Clonmere'e veriyordu. Mimarla birlikte, camların arasındaki uzaklıkları, yeni bacanın girişten görünüşünü, kapının durumunu konuşurlardı sık sık.

Hal çevresindeki insanlardan bunalinca ormandaki eski yazlık eve giderdi. Bu aralar annesi çoğunlukla vaktini evde dinlenerek geçiriyordu. Bir gün yine koşu koşu yazlık eve gitti. Annesi her zamanki gibi divanda uzanmıştı.

«Anneciğim, bak sana bir resim yaptım,» dedi. «Bizim koy...

Fırtınalı bir günde.. Nasıl, beğendin mi?» diye kuşkuyla yüzüne baktı. Annesinin resmi beğenmesi Hal için çok önemliydi.

Resimde koy, ağaçlar, körfezdeki dalgalar ve gökten dökülen yağmur, hepsi çocuk dünyasının abartmalı ruhunu taşıyordu. Ama Katherine, bu resimde on yaşında bir çocuğun dünyasından daha ileri bir anlayış görebildi. Rüzgârla eğilmiş bir ağaç, bulutların renkleri, tabiattaki tabloya çok benziyordu.

«İyi mi?» diye yeniden sordu. «Eğer iyi değilse hemen yırtıp atarım.»

Katherine oğluna bakıp elini tuttu.

«Çok teşekkür ederim, Hal, beni çok memnun ettin,» dedi. «Hem senin yaşına göre de çok iyi sayılır. Aslında sen kendine çok zor bir konu seçmişsin.»

Hal yere bakıp tırnaklarını ısırıyordu.

266

«Anneciğim, benim dünyada* en çok sevdiğim şey resim yapmak, ama herkes kadar resim yapacaksam, : hiç yapmam da-,
ha iyi.» - . . . ,

-rjb . . !, . ;

Katherine onun başını okşadı.

'fç;

;

«Yok, oğlum, böyle düşünmen doğru değil,» dedi; «Böy-y le düşünen kişiler tutkulu, bencil ve mutsuz olurlar hayatta.) Her zaman için bir şeyi senden daha iyi yapabilen insanlar olacaktır. Sen kendini onlarla değil, kendini kendinle tartıp benini | bu eserim bîr öncekinden daha üstün demesini öğrenmelisin.» Hal bir an düşündü.

:

«Anneciğim, önemli olan, herkesin benim resimlerim üzerine ne düşünecekleri değil, benim kendi düşüncem.. Eğer, ben kendi yaptığımı kendim beğenirsem, mutlu, beğenmezsem çok mutsuz oluyorum.»

ı

«Sevgili Hal, sen resim yapmayı sürdür. Sonra da gel hep-r sini bana göster, önemli olan senin iyi ya da kötü resim yapman değil, resim yaparken o anda mutlu olmandır.»

Böylece, gürültü patırdı arasında Clonmere'de yaz geçti, sonbahar geldi. Mimar, yeni Clonmere'in yeni yılda oturula-bilecek durumda olacağını söylemişti. Şimdiden tavan, duvarlar ve döşemeler tamamlanmış durumdaydı. Odaların arasındaki bölmeler de bitmek üzereydi. Henry'yle Katherine, buralarda kol kola dolaşıp nerelere hangi resimlerin asılmasının gerektiğini kararlaştırır, bu arada çocuklar da boş koridorlarda, boş odalarda saklambaç oynarlardı. «Yazın şezlongunu alıp balkonda güneşlenirsin. Bu pencereleri de özellikle, şezlong kolayca içeri dışarı girip çıkabilsin diye büyük yaptırdım. Kışın da ateşin önünde durur, koyu, ormanları seyredersin. Ben pencerenin altına gelip balkona taş atınca, sen de dışarı çıkarsın. Ne iyi değil mi?»

Katherine balkonda durmuş, gülümseyerek:

«Evet, Henry'ciğim,» dedi. «Her şey kusursuz, her şey tam istediğim gibi...»

: .-, .

267:

Henry kolunu karısının beline dolayıp aşağıda çalışan işçileri seyretmeye başladı.

«Bebek doğduktan, sen de iyileştikten sonra üç, dört aylığına Avrupa'ya gidelim, canımızın istediği, gönlümüzün beğendiği her şeyi alalım. Ben bir Botticelli'nin Madonna'sını istiyorum merdivenin üstü. için. Filippo Lippi diye biri var. Adamın yaptığı Madonnalar tıpkı sana benziyor. Hatırlıyor musun, Hal'm doğduğu yıl bir kere Florensa'da bir kilisede mihrabın üzerinde asılı bir eserini görmüştük? Girişe yalnızca klasik resimleri asalım. Sen istersen kendi odana modern resimler asabilirsin.»

«Korkarım, bütün paralarını resimlere harcayacaksın.»

«Henry, evini de karısı gibi mükemmel yapmak istiyor. Dünyanın en üstün kadını en şahane evde yaşatmak istiyorum. Her şeyi karım ve çocuklarım için yapıyorum. 'Ya en iyisi olsun ya da hiç olmasın/ diyorum,» dedi.

«Çok yanlış. Hal'de de, senin gibi 'ya hep ya hiç' fikri var. Çok tehlikeli, insanı düş kırıklığına uğratıp mutsuz yapan eski bir düşünüş tarzı...»

Henry, yüksek mahkemede yargılama üyesi olduğundan aralık ayında dört günlüğüne Slane'e gitmek zorunda kaldı. Üçüncü gün mahkemeden oteline döndüğünde, salonda Tom Callaghan'ın kendisini beklediğini gördü.

«Doonhaven'ın papazi Slane'de ne arıyor? Yoksa bir dava için mahkemeye mi baş vuracak,» diye arkadaşına takıldı. «Her neyse, gel de birlikte güzel bir yemek yiyelim önce.»

Tom: «Teşekkür ederim, Henry, ama ben seni geri götürmek için geldim,» dedi.

«Ne oluyor? Yoksa Katherine'e bir şey mi oldu?»

«Aslında pek önemli bir şey değil. Katherine dün sabah biraz üşütmüş. O durumda çocuklarla bahçeye çıkmış. Düb akşam üstü biraz hastalanınca Bayan Frost hemen doktoru çağırılmış. Her neyse, doktorun söylediğine göre bebek yoîday-

268

maş. Onun için: ben de seni almaya geldim. Hazırsan hemen çıkalım.»

Tom'un durumunda bir telâş, bir kuşku sezilmiyordu. Henry'nin yüreğine su serpildi* Tom ne candan bir arkadaştı.. Henry, birkaç ufak tefek eşyasını bavula yerleştirip aşağı indi. Mahkeme kurulundaki yargıçlara durumu anlatan kısa bir not yazıp özür diledikten sonra yola çıktılar.

Tom:

«Çocuklar birkaç günlüğüne bizde kalsalar, iyi olur. Geçenlerde bir gün bizde reçel yapılıyordu, hepsi yardım etti ve pek eğlendiler,» dedi.

. «Her halde doğum birkaç, gün sürmez. Kitty'nin doğumu çok kısa zamanda olmuştu.»

«Her zaman aynı olması şart değil. Hem, Kitty bundan altı, yedi yıl önce doğmuştu. O zamandan bu yana Katherine'-nin sağlık durumu biraz bozuldu. Neyse, bu genç doktor tecrübeli bir adama benziyor. Ha, bu arada Armstrong da doğumda bulunmak istiyormuş.»

«Bulunsun. Hepimizi dünyaya getiren o. Doğum üzerine biraz bilgisi vardır sanırım.»

Clonmere'e döndüklerinde saat neredeyse gecenin on biriydi. Arabanın sesini duyan Willie Armstrong onları kapıda karşıladı.

.
«Geldiğine memnun oldum, Henry. Doktor McKay Katherine'nin yanında.» Tom'a dönerek: «Sen gittiğinden beri bir değişiklik yok,» dedi. «İlkönce ikiniz de birer kadeh bir şeyler için; yorulmuşsunuzdur. Aslında şu anda beklemekten başka yapılacak şey yok. Doğumun vaktini, süresini kontrol etmek elimizde değil.»

Henry: «Ben çıkıp Katherine'i görmeliyim,» diye atıldı.

Armstrong onu kolundan yakalayarak :

«Çıkmasan daha iyi edersin,» dedi. «Her şey olup bittikten sonra karının yanma gidersin. Bakın, masanın üzerinde yedmeğiniz hazır. Haydi, oturup bir şeyler yiyin.»

269

Masaya oturdular. Henry çok aç olduğunu fark etti. İştahla* yemeğini yerken bir ara başını kaldırdığında Tom'un asık yüzünü gördü.

«Ne oluyorsun, Tom? Benim karım doğuruyor, seninki' değil. Bu ne ciddilik böyle.»

Sonra, o gün mahkemede geçen gülünç bir olayı anlattı. Armstrong ve Tom onu dinleyip gülümsediler, fakat bir şey söylemediler. Willie Armstrong hiç sesini çıkartmadan, piposunu içiyordu. Biraz sonra Dr. McKay yanlarına geldi.

Henry: «Nasıl? Ne haber?» diye atıldı.

Genç doktor:

«Oldukça yorucu,» karşılığını verdi. «Her şey çok yavaş-ve yorucu oldu; ama, hanımınız çok mert ve sabırlı.» Yaş doktoru dönerek: «Biraz gelebilir misiniz, acaba?» diye sordu.

Willie Armstrong hiç bir şey söylemeden odadan dışarı-çıktı.

Henry yerinden kalkıp odanın içinde bir aşağı bir yukarı < yürümeye başladı.

Sinirli bir tavırla :

«Artık bu çağda bu işlerin daha kolay olması gerekir,» dedi.

«Saatlarca ağrı çekiyor da, doktorlar öyle ellerini kollarını kavuşturup bekliyorlar. Annem, beşimizi de gözünü bile-kırpmadan doğurmuş. Doğumdan beş dakika sonra da kalkar, iş işlemiş.» Bir an durup boşluğa kulak verdi; sonra tekrar aşağı, yukarı yürümeye koyuldu.

«Willie Amca bana hep suçluymuşum gibi bakıyor. Geçen -yıl bana dikkat etmemi, Katherine'nin gebe kalmasının çok tehlikeli olabileceğini söylemişti. Ama, Katherine bana bu konuda bir şey söylemedi. Gebeliği boyunca da çok mutlu görünüyordu. Acaba yukarı çıkıp bir baksam mı?» diye sordu.

Tom: «Ben olsam çıkmam,» diye karşılık verdi. «Bütün gece bu odanın içinde beklersem deli olurum. Neyse, gidip inşaatın yeni bölümünü biraz dolaşayım,» dedi ve bir el lambası alarak yeni koridora girdi. Her yer boya ve vernik.

270

kokuyordu. Lâmbayı oraya buraya tutaraktan çevresine bakındı.

Oradan antreye girdi. Antrenin koskoca, bomboş bir görünüşü vardı. Ay ışığında her şey cansız ve soğuk göründü Hen- a-y'ye.

«Eşyalar gelince, tabii her şey değişecek,» dedi kendi kendine.

'Şöminede ateş yanacak; şuraya bir divan, köşeye de Katherine'nin piyanosu gelir,' diye düşünüp avunmaya çalıştı.

Boş odaluru ayak seslerinin çıkardığı yankıları dinleyerek

dolaştı durdu. Bir odada boya kutularına, başka bir odada da merdivene çarptı. Yeni oturma odasının köşesinde çimento dolu bir teneke buldu. Oda havasız, serin ve nemliydi. Geri dönüp,

merdivenleri çıkararak resim galerisine vardı. «Çocuklar burada oynamışlar,» diye mırıldandı. Merdivenlerin üstünde birisinin

atlama ipi duruyordu. Kendi yatak odasına girdi, içerisi yağlıboya

kokuyordu. Bütün buralar doğumdan önce bitmiş ol-

,malı, 'Katherine doğumunu yeni odasında yapmalıydı. Öyle

olabilseydi Katherine bütün gün divanda uzanır, gece de ben onu

yatak odasına taşırdım.' Henry, Katherine'nin odasının kapısının

önünde durdu. Katherine'nin zevkiyle, bu odanın evin en rahat ve

en şirin yeri olacağını düşündü. Kapıyı açıp balkona çıktı. Hafif

bir rüzgâr esiyordu .körfezden; koydaki dalgaların kıyıya vuruşu duyulmuyordu. Lambadaki ışık titreşti ve söndü. Karanlıkta el yardımıyla boş odalardan geçti, merdivenlerden inip koridora çıktı. Her yanda garip gölgeler vardı. İşçilerin duvarda asılı duran gc.-ilekleri, kasketleri, duvar boyunca asılmış adamlar gibi geldi Henry'ye... Buraları, yerlerde halılar, duvarlarda resimler, her yan dayalı döşeli olarak düşlemeye çalıştı. Ama, zihni çok yorgundu. Bir akşam üzeri Kathe-rine'i, kendine, Tom'a ve çocuklara çay sunarken gözünün önüne getirmek istedi. Ama, koskoca, bomboş, ruhsuz, cansız bir odadan başka bir şey gelmiyordu gözünün önüne. Birdenbire »bir ses duydu.

Tom: «Henry, Henry,» diye sesleniyordu. «Doktor Armstrong seni görmek istiyor, bir dakika.»

271

Henry, Tom'un ardına takıldı. Yapının eski bölümüne gelince ışıklar gözlerini kamaştırdı.

«Ne oldu, bitmedi mi, daha?» diyerek Armstrong'un önüne dikildi. Yaşlı doktor çok yorgun görünüyordu.

«Bir kızın var. Korkarım, onun da Katherine'nin de bakıma çok ihtiyacı olacak. Şimdi yukarı çıkabilirsin.»

Henry, bir doktora, bir arkadaşına baktı. Ne söyleyeceğini şaşırmişti.

«Evet,» dedi. «Evet, çıkıp bakayım.»

Koşarak merdivenleri tırmandı, Katherine'nin odasının kapısında McKay ile yüz yüze geldi.

«içeride çok fazla kalmayın. Karınız çok yorgun. Ben de her halde geceyi burada geçireceğim.»

Henry, doktorun gözlerine baktı.

«Ne demek istiyorsunuz, doktor, her şey olup bitmedi mi?» diye korkuyla sordu.

Genç doktor yüz ifadesini değiştirmeden :

«Karınız şu anda çok güçsüz düşmüş bulunuyor, Bay Brodrick. Bu doğum onu çok yordu. Uyursa, iyi uyursa, her şey düzelebilir; fakat bu durumda size söz veremem, bunu bilmeniz gerekir,» dedi. Henry, taş kesilmiş gibi gözlerini doktorun gözlerine dikip öyle kalmıştı.

McKay: «Doktor Armstrong size yeni bebekten söz etti mi?» diye sordu. «Bir ayağında küçük bir sakatlık var; aynı zamanda da çok zayıf. Fakat, iyi bakımla zayıflığı giderilebilir. Şimdi karınızı görebilirsiniz.»

Henry, yeni doğmuş bebeğin ağlamasını duyunca birden ayıldı.

Molly'nin East Grove'da ve Kitty'nin Londra'da doğuşları film gibi geçti gözlerinin önünden. Hemşire, yeni doğmuş bebeği kucaklayıp Henry'ye getirdi. Bebeği Henry'ye doğru tutarak :

272

«Şimdilik Bayan Brodrick'e bebeğin ayağıyla ilgili bir şey söylemeyeceğiz, efendim,» dedi.

Henry, düş görür gibiydi. Hemşireyi güçlkle işitiyordu.

Katherine'nin yatağının yanına gidip diz çöktü. Karısının elini dudaklarına götürdü. Katherine gözlerini açıp elini kocasının

başına koydu. Henry hiç bir şey söylemeden karısının parmaklarını öpmeye başladı. Hemşire bebekle birlikte odadan çıktı. Henry dua etmek istedi, fakat dudakları mühürlenmiş gibiydi. Aklma hiç bir dua gelmiyordu. Söyleyecek ya da soracak hiç bir şey bulamıyordu. Karısının buz gibi ellerini ısıtmak istiyordu. Teker teker parmakları öpüp yanağına tutuyor,, ceketinin içine yüreğinin üstüne koyuyordu.

Katherine bir an gülümsedi. Gücsüz bir sesle:

«Yürek atışlarını duyuyorum,» dedi. «Bir geminin motoru gibi kuvvetli atıyor.»

«Biraz ısındın mı?» diye sordu, Henry.

«Evet. Keşke hep elimi orada bırakabilsem..»

Henry, sabaha kadar orada, öylece dizlerinin üzerinde kaldı...

Sabah altıda işçiler yeni günle birlikte ıslık çala çala gelmeye başladılar. Birisi gidip, onlara gürültü etmeden geri dönmelerini bildirdi. .

5

HER İŞLE Tom Callaghan uğraşıyordu. Adam, bütün sorumluluğu omuzlarına almıştı. Çocukları Henry'nin yanından uzaklaştırmak için Heathmount'a götürdü. Oradan da Herbert, çocukları, dadılarını, yeni doğmuş bebeği ve hemşireyi Llet-harroğ'daki evine aldı. Katherine'nin Ardmore'da gömülme is-

273

teğini, sevdiği ayinleri hatırlayan yine Tom'du. Henry hiç bir şey bilmiyor ve hiç bir şey hatırlayamıyordu. işçilere, onarımı olduğu yerde bırakmaları için emir vermekten başka, hiç bir şeyle ilgilenmiyordu. Adamlarla konuşurken oldukça sakin ve kendinden emin görünüyordu. Yevmiyelerini verdikten sonra her biriyle ayrı ayrı tokalaştı ve yaptıkları için de çok teşekkür etti. Adamlar çimentoyu, tuğlaları, merdiveni ve aletleri toparlayarak, bir daha gelmemek üzere malikânedden ayrıldılar. Mimar, planlan Henry'ye bırakıp Londra'ya gitti. Henry, onları yazı masasının bir gözüne kilitledi ve o gözü bir daha hiç açmadı. Heathmount'taki arkadaşına gidip birkaç hafta onun evinde kaldı. Ama içinde bir tedirginlik vardı. Doonhaven'da nereye baksa, eski günleri hatırlatan bir şeyle karşılaşıyordu. Bu nedenle bir süre için kasabadan, Clonmere'den uzaklaşmaya karar verdi.

Tom bir gün arkadaşına:

«Ben senin yerinde olsam, öyle yapmazdım,» dedi. «Orası çocuklarının evi. Molly on iki, Hal on, Kitty de yedi yaşında; artık her şeyi anlayacak yaşa geldiler. Onlar evlerinde kalmak isterler. Unutma ki, anılar çocuklar için acı değil, çok değerlidir.»

«Hayır, ben orada yaşayamam. Çocuklar da benimle birlikte gelebilirler. Benim için hayat bitti artık,» dedi Henry.

«Biliyorum, kardeşciğim. Ama gerçekten kaçacağına, onu kabul etmeye, onu kucaklamaya çalışsan, daha az acı çekersin gibi geliyor bana. Yaşamak zorundasın. Kaçmakla yalnızca yararı derinleştirirsin. Henry, kardeşim, benim dediğim gibi yapacaksın, değil mi?»

«Hayır, Tom. Onu ben öldürdüm. Kendimden başka hiç kimseyi suçlayamam. Onu ben öldürdüm; evet, ben...»

«Hayır, Henry; yanlış düşünüyorsun. Katherine çok sağlıklı bir insan değildi. Bunu Doktor Armstrong ve Doktor McKay de biliyor. Onun gizli bir hastalığı varmış. Ne olduğunu bilmedikleri için, hiç bir zaman çaresini bulamayacaklardı.»

274

«Sen beni avutmaya çalışıyorsun, ama boş yere konuşuyorsun. Son bebek hiç olmayacaktı. Katherine'ni o kadar çok seviyordum ki, böyle çirkin şeyler düşünmek istemedim o zaman. Her neyse, bir daha bu konuyu hiç açmayalım; aslında açamayız da.. Nasıl olsa ben gidiyorum..»

«Henry, kısa bir süre için git buralardan. Evinden, çocuklarının evinden uzun zaman ayrı kalma. Bak, biz de buradayız. İstedığın zaman elimizden gelen yardımı yaparız sana.»

«Çok teşekkür ederim, Tom. Sen benim hayatta tek gerçek arkadaşımın.»

«Peki, nereye gideceksin? Gittiğin yerde ne yapacaksın?»

«Bilmiyorum, hiç bir şey bilmiyorum. Buradaki anılarımdan uzaklaşmak istiyorum yalnızca, Tom.»

Tom arkadaşını yatıştırmaya çalıştıysa da başaramadı. Henry'nin yüzünde şimdiden derin çizgiler belirmişti. O sıcak, tasasız gülümseme, gözlerindeki parıltı, yüzündeki mutlu ifade yok olup gitmişti.

«Her gün kendini Katherine'den biraz daha uzaklaştırıyor-sun. Oysa, kendini bağışlayıp yüreğini ona açabilsen, o her an senin yanında olur.»

«Tabii, anlıyorum seni. Katherine öleli iki ay oldu. O artık geçmişe ait. Geçmiş hiç bir zaman geri gelmeyecek. Ona yüreğimi açamam; çünkü ölürken yüreğimi ona verdim ben.»

«Hayır, Henry.»

«Evet, Tom... Evet...»

Henry, şubat ayı ortalarında Doonhaven'dan ayrılarak Londra'ya gitti. Londra'da birkaç hafta kaldıktan sonra oradan İtalya'ya ve Yunanistan'a geçti. O zaman Fransa, Rusya ile savaş durumunda bulunduğu için annesini ziyaret edemedi. Annesi bir mektubunda geri dönmeyeceğini, durum ne olursa olsun, güneyde kalacağını yazmıştı. Oysa, durum kötüye gidiyordu, Fanny-Rosa da oğlundan yine para istemişti. Henry yüklü* bir çek yazdı. Annesinin tutumsuzluğu artık onu eskisi kadar üzmüyordu. «Eğer, o savrukluktan zevk alıyorsa, ben ona is-

275

tediği kadar para gönderirim,» dedi kendi kendine. «Keşke ben de o kadar kolay mutlu olabilsem,» İtalya ve Yunanistan'da yeni insanlarla tanışmış, onlarla birlikte yemekler yemiş, sohbet etmiş ve, biraz olsun zihnini Katherine'den uzaklaştırmayı başarabilmişti. Bu yeni kişiler, Henry'nin derdini bilmediklerinden o konuya değinmemişler ve böylece farkında olmadan ona yardımcı olabilmişlerdi. Mayıs ayında yeniden Londra'ya döndü. Lancaster Gate'de kendisine bir ev satın aldı.

Orada yaşantısını belirli bir düzene soktu, çocuklarını Londra'ya çağırdı. Artık onları yanında görmek, onlarla oylanmak istiyordu. Çocukların yanma gelmeleri Henry'nin içinde yeni bir heyecan doğurdu. O gün çocuklar, iki arabayla kapının önüne geldiler. Önce, yüzünde kocaman bir gülümsemeyle kardeşi Herbert çıktı arabadan. Arkasından Molly... Molly, birkaç ay içinde tanınmayacak kadar büyümüştü. Sonra Kitty, Hal, Bayan Frost, hemşire ve bebek Lizette çıktılar. Molly kollarını babasının boynuna dolayarak : «Sevgili babacığım, seni çok özledim,» diye atıldı. Arkadan Kitty ve Hal da babalarının boynuna sarıldılar. Hepsi de neşe ve heyecanla doluydu. Aynı anda konuşuyor ve bir an önce odalarını görmek için sabırsızlanıyorlardı. Henry, içinde garip bir mutluluk duydu. Sıkıcı ve boş olan ev, bir an^ da çocukların cıvıl cıvıl sesleriyle canlanmış, ruhlarıyla dolmuştu. Herbert ve Henry aşağıda çay masasının başına oturduklarında, çocuklar çalışma odalarını görmek için heyecanla yu-lcarı koşmuşlardı. «Çok tatlı şeyler,» dedi Herbert. «Onları çok arayacağız. Sen nasılsın, bakalım? Seni çok iyi gördüm.» «Çok iyiyim, Herbert. Biliyorsun, ben Londra'yı eskiden beri çok severim. Burası yarıyor bana.» Henry, yolculuklarını, yeni ve eski arkadaşlarını kardeşine anlatmaya başladı. Herbert, ağabeyini dinlerken hayatında belki ilk defa olarak, onunla annesi arasında büyük bir benzerlik 'buldu. Annesi de şimdi Henry'nin yaptığı gibi küçük şeyleri

276

önemseyerek uzun uzun anlatır, bol bol abartır ve gülünç olmak için kendisini zorlardı. Herbert ağabeyinin içini okuyabilmek istedi. 'Acaba eskisine göre daha mı az acı çekiyor,' diye merak etti. Henry, Tom Gallagher'a birçok mektup yazmış, bu konuya hiç değinmemişti. Bu durumyla anlaşılması güç bir insan olmuştu. Belki çocuklar şimdi onu değiştirirler, yeniden neşelendirir, canlandırıyorlardı, diye düşündü.

Herbert, çaydan hemen sonra ayrıldı. Çocuklar, yıkanıp üstlerini değiştirdiler, tıpkı Çlonmere'de yaptıkları gibi koltuklarının altına birer ikişer kitap sıkıştırarak babalarının yanma geldiler. Bunu görmek Henry'ye çok acı geldi. Üzüntüsünü belli etmeden çocuklarıyla sohbet etti; Lletharrog'da neler yaptıklarını sordu. Bir süre sonra, Molly babasına sokularak : «Annemin yerine şimdi de sen okur musun, bize? N'olur baba? Her şey eskisi gibi olacak, değil mi, baba?» diye sordu. Henry kitabı eline aldı, yutkundu ve hikâyeyi okumaya başladı. Harfleri bile seçebilmekte büyük zorluk çekiyor, ama, çocuklarına hiç bir şey belli etmek istemiyordu. Katherine, bu hikâyeyi defalarca çocuklarına okumuştur. Henry, geçmişe ait olan her şeyi unutmak isterken, çocuklar geçmişin amlarıyla yaşamak istiyorlardı.

iki üç sayfa sonra elindeki kitabı bıraktı. Bu işe daha çok dayanamayacağını anlamıştı. Çocuklar isterlerse, geçmişle birlikte yaşayabilirlerdi; ama, Henry onlarş ayak uyduramaya-caktı. «Ben yüksek sesle okumayı beceremem,» dedi. «Boğazım batışmaya başlar. Molly, kardeşlerine benim yerime sen oku.»

Hal: «Aa, aynı olur mu, hiç,» diye atıldı. «O isterse, çalışma odasında da okur bize.»

Kitty: «Belki babam oyun oynamak istiyor,» dedi. «Bi-"zim o eski oyunumuz nerede? Ha, biliyorum, oyuncuların arasında.»

Kitty kâğıtları getirmek için yukarıya koştu. Bu arada Hal «da masayı odanın ortasına çekti.

277

Molly: «Keşke burada bir piyanomuz olsaydı,» diyerek içini çekti. «Herbert amcamın evinde piyano çalmayı öğrenmeye başlamıştım bile. Burada öğrendiklerimi de unutacağım.»

«Ben sâna bir piyano alırım, kızım.»

«Eve döndüğümüzde, Molly, annemin piyanosunu çalar. Herbert amcamın piyanosu ne garip sesler çıkarıyordu. Anne-minki çok iyi... Babacığım, burada ne kadar kalacağız? Yaz tatiline kadar mı?»

Henry koltuğundan kalkarak, odada dolaşmaya başladı.

a Artık burası bizim evimiz olacak, çocuklar. Hal, sen gelecek dönem okula başlayacaksın. Tatillerde ne yapacağımızı şimdiden pek bilmiyorum. Ama belki Eliza halanın yanına gideriz. »

Çocuklar babalarına şaşkınlıkla bakıyorlardı. Yukarıdan, oyun kâğıtlarını alıp dönen Kitty de tek bacağının üzerinde durmuş, saçlarının ucunu kemiriyordu :

«Yani, artık Clonmere'e hiç dönmeyecek miyiz, baba?» diye sordu. Henry, kızının gözlerine bakamadı. Ne söyleyeceğini de pek bilemiyordu.

«Tabii döneceğiz, tabii.. Daha sonra. Şu anda orada Bili eniştenizin arkadaşları, Bokslar yaşıyor.»

Çocuklar hiç bir şey anlayamamış gibi babalarının yüzüne baktı.

«Başka insanlar bizim evimizde mi yaşıyorlar, bizim eşyalarımızı mı kullanıyorlar, baba? Annemin piyanosuna ellerini sürmezler, değil mi?» diye sordu Hal.

«Hayır. Ona dokunmazlar.»

«Peki, evimizde ne kadar zaman kalacaklar?»

Çocukların hepsi de çok üzgün görünüyordu. Henry onların evlerini bu kadar çok sevdiklerini bilmiyordu. Bugüne kadar çocukların değişiklikten hoşlanacağını sanırdı.

«Şimdilik bir fikrim yok,» dedi-.

278

Clonmere'i, Boleslara yedi yıllığına kiraladığını söyleyecek cesareti yoktu Henry'nin.

«Londra'da yaşamak sizler için çok iyi olacak,» diye gülümsedi ve gözünün ucuyla çocuklarına baktı. «Burada kızlar bale ve piyano dersleri alabilir, yeni arkadaşlar edinebilir. Hal, sen de Eton'a gitmeden önce, burada yaşlılarla bir arada okuyacaksın.

Amcaların da, senin Londra'da iyi bir öğrenim yapabileceğine inanıyorlar. Burada yapılacak çok şey, görülecek çok yer var. Ben size her istediğinizi alacağım. Çok seveceksiniz burayı.» Henry, niçin böyle konuştuğunu düşündü. Neredeyse, onlara yalvarıyordu.

Oysa, onlar daha küçük çocuklardı. En büyüğü Molly, on üçüne basmamıştı bile. «Ben, sizin için en iyi olan şeyi yapmak isterim. Anneniz de sağ olsaydı, benim gibi düşünecekti.»

Çocuklar hiç bir şey söylemediler. Kitty kâğıtları karıştırmaya başladı. Hal masada düşsel çizgiler çiziyordu. Molly, kâğıtları Kitty'nin elinden kaparak babasına uzattı.

«Babacığım, sen dağıtır mısın?»

Hepsi iskemlelerini masaya çektiler, Henry kâğıtları dağıtmaya başladı. Odada bir yabancı varmış gibi hepsi en kibar tavırlarını takınmış oldukları için oyundan zevk alamıyorlardı.

'Onları çok incittim; inançlarını sarstım,' diye düşündü Henry. Bu durumda kendisine yardım edip yol gösterecek hiç kimsesi de yoktu. Ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemiyordu.

Kâğıtlarına bakarken masadaki bütün gözlerin kendisi üzerinde toplandığını fark etti.

'Onlar daha çocuk, zamanla her şeyi unuturlar. Çocukluğun en iyi yanı da bu,' dedi içinden.

Aylar geçtikçe, Henry düşüncelerinde yanılmadığını gördü. Çocuklar mutlu görünüyorlardı. Artık, Clonmere'e de dönmek istedikleri yoktu. Yine de Henry'nin içinde bir kuşku var•dı. Çocuklarına, Londra'yı sevip sevmediklerini sormaya bir türlü cesaret edemiyor, onların 'hayır,' diyeceklerinden korku-

279

yordu. Arada bir Saunby'ye ve Lletharrog'a yaptıkları geziler dışında, iki yıldır Londra'dan ayrılmamışlardı.

Çocuklar okullarına gidiyorlardı. Küçük Lizette de sakat ayağı üzerinde yürümeyi öğrenmişti. Yavaş yavaş konuşmaya; da başlıyordu. Henry, çocuklarının sevgiye ihtiyacı olduğunu; düşündüğü zamanlar, tedirginlik duyuyor, hemen çıkıp her birine ayrı ayrı armağanlar alıyordu. Aslında armağanların çocukları kendine yaklaştıramayacağını bilmiyor değildi. Ama, para harcayarak sorumluluklarından kaçmak kolay geliyordu ona.

1874 yılının baharında, Eliza hala öldü. Annesi, gönderdiği başsağlığı mektubuyle yeniden para isteyince, Henry, Nis'e-gidip onun yanında yaşamaya karar verdi.

Annesini yedi yıldır görmemişti. 'Belki, bu defa kandırüy bizimle birlikte yaşamasını sağlayabilirim,' diye düşündü. Kendisini çok yalnız hissediyordu. Çocuklarının en büyüğü olan» Molly on beş yaşındaydı. Daha babasına arkadaşlık yapacak bir yaşa gelmemişti. Henry'nin, annesi gibi neşeli, canlı bir arkadaşına ihtiyacı vardı. «Ancak o benim derdimi anlayabilir. Bu hayata daha çok dayanamayacağım.» diyordu kendi kendine.

Hal'ı Eton'a gönderdikten bir gün sonra, Fransa'ya gitmek: üzere yola çıktı.

Nis'e, güzel bir günde vardı. Annesinin villasına gidebilmek için bir araba aramaya başladı.

Fanny-Rosa kendisini karşılamaya gelmemişti. 'Her halde, geleceğim günü unutmuştur,' diye düşündü. Araba ilerlerken, dışarıda yürüyen gençlere baktı. Arabacı, kıydan şehre girerek, arka sokaklardan gitmeye başladı. Bir iki defa da yolda durup elindeki adresi sordu. En sonunda Rue des Lilas'a(*)' geldiler (çevrede hiç leylak görünmüyordu) ve bakımsız, pis bir evin önünde durdular. Bahçe kapısının bir kanadı yoktu. Henry bahçeden içeri girip sokak

kapısını vurduğunda, içerideki iki; köpek havlamaya başladı. Henry bir süre bekledi. Kimse ka-

(*) Leylak sokağı.

280

!pıyı açmaya gelmiyordu. Arabacı bavulları arabanın yanına koymuş, öyle beklemekteydi.

Henry evin arka kapısına gitti, orası da kapalıydı. Arabacının yanına gelerek :

«Evde kimse yok, her halde,» dedi.

O sırada, yandaki villadan bir kadının kendisine baktığını fark etti. Bir defa daha kapıyı zorladı. Pencereden içeri eğildi.

Şöminenin üzerinde Johnnie'nin resmi duruyordu. Birden bir ses işitti :

«Taşın altına bakın, anahtar oradadır.»

Yandaki kadın bahçeye çıkmıştı. Henry başını çevirdiğinde kırk beş yaşlarında, mavi gözlü, gri saçlı, güzel kadını gördü karşısında.

Henry şapkasını eline alarak :

«Teşekkür ederim,» dedi.

Eğilip taşın altından anahtarı çıkardı. Kadın gülererek omuzlarını silkti.

«Orada bulamasaydınız, çiçeklerin arasına bakın, diyecektim,» dedi. «Bayan Brodrick, anahtarını çok kolay yerlere saklıyor. »

Henry kadına yeniden teşekkür etti ve arabacının parasını ödedikten sonra bavullarını aldı. İçeriye girdiğinde, köpekler Henry'nin üzerine atılıp onu koklamaya başladılar. Bütün pencereler kapalı olduğundan, oda havasızdı. Bir köşede köpek mamaları, kırık vazoların içinde ölü çiçekler duruyordu. Koltuklar ise leke içindeydi. Masanın üzerinde yıkanmamış bir kahve fincanı, yamnda da annesinin pabucu vardı. Şöminenin uzun süredir temizlenmediği anlaşılıyordu. Henry, yemek odasına geçti. Bu odanın da hiç kullanılmamış gibi görünüşü vardı. 'Her halde, annem yemeklerini oturma odasında yiyor,' diye düşündü. Mutfakta, bir yığın bulaşık ve çürümüş sebzeler gördü. Henry, yukarıya, annesinin yatak odasına çıktı. Oda çok dağınıktı. Annesinin elbiseleri ortalığa saçılmış, yatak ise düzeltilmemişti. Sabah kahvaltısı, başucundaki komodinin üzerindeydi. Henry,

281

aradaki boş odada katlanmış temiz çarşaflar ve battaniyeler gördü.

'Sanırım, burası benim odam olacak,' diye düşündü. Daha sonra merdivenlerden aşağıya inerek bahçeye çıktı. Bahçedeki çimlerin aralarında bir sürü otlar bitmişti. Nedense, böyle bir görünümle karşılaşacağını aklına hiç getirmemişti. Komşu kadın bahçede çiçeklerini suluyordu. Onun evi temiz, bakımlı ve annesininkinden çok değişik görünüyordu. Kadın Henry'nin ayak sesini duyar duymaz, alaylı bir tavırla :

«Aradığınız her şeyi bulabildiniz mi?» dedi.

Henry sinirlenerek döndü, kadının bahçesine doğru yürüyerek :

•

«Bana bakın, siz annemi tanıyor musunuz?» diye sordu.

Kadın bir an durakladı. Elinden bahçe eldivenlerini çıkardıktan sonra :

«Arada bir bahçeden konuşuruz; ama, evine hiç girmedim,» dedi. «Aslında, Bayan Brodrick çoğu zaman evde yok. Siz onun oğlu musunuz? Ne kadar çok benziyorsunuz annenize.» Kadın bir defa daha Henry'ye merakla baktı ve elini çitin üzerinden Henry'ye uzatarak: «Benim adım Price,» dedi. «Adeline Price. Belki kocamın adını duymuşsunuzdur. Hint ordusunda generaldi. Üç yıl önce öldü, ben de o zamandan beri burada yaşıyorum. Size yapabileceğim küçük bir yardım varsa, n'olur çekinmeden söyleyin. İçecek bir şeyler ister misiniz? Boş eve gelmek insanın çok sinirini bozar.» «Gelip de evin durumunu bir görün. Evet, ben Henry Brodrick'im. Annem benim bugün geleceğimi biliyor. Kendi yazdığım mektubu masanın üzerinde buldum.»

Bayan Price, bahçesinden çıkarak Henry'nin yanına geldi.

«Annenize, haftada iki üç gün temizlik yapmaya kadın geliyor. Çok yavaş çalışan biri. Bana, bir de üste para verseler, o kadını sokmam evime. Her halde bugün hiç uğramamış,» dedi.

Henry, ona bütün evi gezdirdi; vazodaki solmuş çiçeklerden, kirli kahve fincanına kadar her şeyi gören kadın :

«Hım,» dedi. «Anneniz biraz dağınık her halde. Hindiş-

282

tan'dayken, bölükteki subayların kanları da böyleydi. Ama, benden öyle korkarlardı ki, bir söylediğimi bir daha söylemezdim. Bu ev haftalardır temizlenmemiş gibi. Hayatımda hiç bu kadar pis bir yer görmemiştim, Hindistan'dakiler bile bu kadar değildi. Açık konuştuğum için özür dilerim; ama, kendimi tutamadım, Bay Brodrick. Annenizin aklından zoru mu var? İyi bir hizmetçi bulacak kadar da mı parası yok?»

Açık mavi gözleriyle Henry'nin gözlerinin içine baktı. Henry omuzlarını silkerek:

«Anlayamıyorum, annemin her şeye yetecek kadar parası var. Ama paralarıyla ne yapıyor, bilmem. Bu durum çok üzücü.»

Bayan Price yeniden oturma odasına girdi. Şöminenin üzerinde duran Johnnie'nin resmine uzun uzun baktıktan sonra, parmağını çerçevenin üzerinde gezdirip çıkan tozu Henry'ye gösterdi.

«Demek bu pisliğin içinde yaşayabiliyor. Ben bir saat bile duramam burada. Bakın size ne diyeceğim; şimdi benim evime gelin, birlikte çay içelim. Sonra da hizmetçimi göndereyim, güzel bir temizlesin şu evi. Yok, sözümü kesmeyin. Benim hizmetçim seve seve yapar bu işi, ben de sizinle birlikte bir çay içmekten zevk duyarım. Haydi gidelim. Bayan Brodrick gelince ben kendisiyle görüşürüm.»

Henry kadına çok zahmet olacağını söyledikten sonra, kibarca arkasından yürüdü. Bayan Price :

«Ben özür falan dinlemem, şimdi geleceksiniz, birlikte çay içeceğiz,» dedi.

Henry gülerek:

«Siz de iyi bir general olabilirsiniz,» diye iltifat etti.

«Aa, bana herkes öyle der. Haydi, şimdi siz rahatınıza bakın. Ayağımızı pufa uzatıp şöyle güzel bir dinlenin hele. Bu reçelden tatmak ister misiniz, çok güzel? Ben çayımı Darjee-ling'den getiririm. Ne olursa olsun, demini de kendim yapanın.»

Henry arkasına yaslanıp biraz dinlendi, Çay gerçekten çok
283

güzel olmuştu. Oda çok temizdi. Her şey yerli yerindeydi. Masanın üzerinde İngiliz gazeteleri duruyordu. Burası annesinin oturduğu evden ne kadar da farklıydı!

Henry, kadınla konuşmaya, ona kendisini ve çocuklarını anlatmaya başladı. Kadın iyi bir dinleyiciydi. Arada bir konuştuğu zaman da espri yapmasını beceriyordu. Her davranışından zeki olduğu belliydi.

«Tabii, her şeyi zorla yaptırıyorlar size. Ben onun ne demek olduğunu bilirim. Siz de yapmak zorunda kalıyorsunuz, öyle değil mi? Erkeğin dünyada tek aradığı şey, evinde huzurdur.»

Henry gülerek :

«Doğrusu benim sözüm evde kanun değil,» dedi. «Biraz sert çıkışınca Molly kendini korumaya başlıyor hemen. Ama, bu bizim ailemizin özelliği. Eskiden beri biz Brodrickler, fikir tartışmasından hoşlanırsınız.»

«Aa, ben on beş yaşındaki bir çocuğun sözüyle hareket edemem doğrusu. Her halde, siz şımartıyorsunuz onları. Neyse ki, oğlan başınızda değil. Allahtan, onu Eton'a göndermişsiniz. Orada kısa zamanda ona dünyayı tanıtırlar. Çocuklarınızın bu yaşta dadıları olmasına çok şaşırdım doğrusu. Bana sorarsanız, dadıların onlara hiç bir yararı olmuyor. Dadılar yalnızca kendi ceplerini dolduruyorlar.»

«Bayan Frost yıllardır bizim yanımızda. Artık çocukların ondan ayrılması çok güç olur.»

«Tabii, onlar dadılarına istediklerini yaptırabiliyorlar. Sanırım, siz de çok duygulu bir adamsınız, Bay Henry. Neşeli görünerek bu gerçeği gizlemeye çalışıyorsunuz.»

Henry saatına bakarak:

«Size hep kendimden söz ettim,» dedi. «Saat yediye geliyor. Annem daha' görünürlerde yok. İsterseniz, Nis'e gidip güzel bir 'emek yiyelim. Orada da siz bana biraz kendinizi anlatırsınız. »

Bayan Price utandı. Henry, birdenbire kadını on yaş kü-

284

çülmüş gibi gördü. 'Belki de kocasının ölümünden sonra yabancı bir erkekle yemeğe çıkmamıştır,' diye düşündü.

«Geleceksiniz, değil mi? Beni çok sevindirirsiniz.»

Kadın, giyinmek için yukarıya çıktı. Yirmi dakika sonra odaya döndüğünde arkasında siyah bir elbise, başında gri saçlarını gizleyen kürklü bir şapka vardı. Bütün olarak çok hoş görünüyordu. Henry de annesinin evine girip üstünü değiştirmişti. Bayan Price'ın hizmetçisi orayı süpürüp temizlemiş, yatakları yapmış ve ortalığı toplamıştı. Henry, Bayan Price'ın kendisine çok yardım ettiğini düşündü.

Evden çıkıp köşede duran arabaya atladılar ve kıyıdaki büyük otellerden birinin önünde durdular.

Bayan Price: «Bugünlerde o kadar içime kapandım ki, bu gece benim için çok iyi bir değişiklik olacak,» dedi. «Hindistan'dayken her gece bir yere giderdik. Ah, o günleri ne kadar arıyorum, bilerseniz.»

Henry: «Burada kendinizi mahvedeceğinize, Londra'ya gelin,» diye atıldı.

Bayan Price başparmağını öteki parmaklarına sürerken, garip bir ifadeyle Henry'nin yüzüne baktı.

«ölen bir subayın karısına çok maaş bağlamıyorlar, Bay Brodrick,» dedi. «Ben, aldığım maaşla iyi kötü yaşıyorum burada. Londra daha pahalıdır. Şuradaki kadına bakın. Şu Fransız kadınları neden yüzlerini bu kadar boyarlar, bir türlü anlayamıyorum. »

«Fransız kadınlarının, İngiliz kadınları gibi tabii güzellikleri yok. O yüzden boyayla güzelleşmeye çalışıyorlar,» dedi Henry. Hayatından çok memnundu. Karşısındaki güzel ve hoş sohbet kadının yemeğini iştahla yiyip içkisini severek yudumlaması ve kısa sürede kendisiyle iyi bir arkadaş olabilmesi Henry'nin çok hoşuna gitmişti. Lokanta oldukça kalabalıktı. Salonun köşesindeki grup, onun tanıdığı ve sevdiği parçaları çalıyordu. Uzun zamandır bu geceki kadar eğlenmediğini düşündü.

285

«Annemin villasında kalıp çürümüş sebzeler ya da haşlanmış iki yumurta yiyeceğime, burada güzel bir yemek yedim. Siz olmasaydınız, yemeğe çıkmak aklıma bile gelmeyecekti.»

Kadın alaylı bir tavırla :

«Aa, n'olur iştahımı kapamayın,» dedi. «Hizmetçim bana, annenizin yiyecek dolabında neler bulduğunu söyledi. Ama, şu anda iştahınızı kaçırmamak için bunları size söylemeyeceğim.»

Kahvelerini içip biraz müzik dinledikten sonra Henry:

«Bu saatte eve dönmeyelim. Çıkmışken, bir de gazinoya gidelim,» dedi.

Hava çok sıcaktı. Henry Bayan Price'ı arabaya bindirirken, ıslıklarla Rigolletto'dan bir parça çalıyordu.

«Bugün o villaya girdiğim zaman moralim nasıl bozuldu, anlatamam. Gerçekten çok üzüldüm annemin durumuna.»

«Biliyorum, biliyorum,» dedi kadın. «Size o kadar acıdım ki. Şimdi nasılsınız, bari moraliniz biraz düzeldi mi?»

«Size nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum. Aylardır, yıllardır hiç bu kadar iyi hissetmemiştim kendimi.»

Kadın kızardı, güldü ve hemen konuyu değiştirdi. Gazino çok kalabalık olduğundan, odalara doğru yavaş yavaş ilerleyebildiler. Göz kamaştıran beyaz ışığın altında bir ruletin dönüşünü seyrettiler. Oda çok havasızdı. Herkes kendini bu tekdüze havaya kaptırılmış, zevkle kumar oynayanları seyrediyordu.

Henry: «Her gün buralara gelip de nasıl sıkılmadan vakit geçirebilirler anlamam,» dedi.

Kadın da: «Hayret doğrusu, ben burada yarım saat kalsam baş ağrısından ölürüm,» diyerek Henry'yle aynı fikirde olduğunu belirtti.

Yandaki odaya geçtiler. O sırada iki adam kahkahalar atarak odadan dışarı çıkıyordu.

«Aa, o hep öyleymiş. Kaybettiği zaman önüne gelene bağırır, gazinonun adamlarıyla kavga edermiş. Yıllardır gecesini gündüzünü burada geçirmekteymiş.»

«Peki, kolundan tutup onu dışarı atmıyorlar mı?»

«Çok fazla gürültü yapınca, iki adanı koluna girip gazinonun kapısına bırakıyormuş.»

Henry ve Bayan Price masaya yaklaştıkları zaman, herkesin kahkahalarla güldüğünü, arkadakilerin olayı daha iyi görebilmek için ötekileri ittiklerini gördüler. Gazinocu adam bir kadınla tartışıyor, bozuk İngilizcesiyle bir şeyler anlatmak istiyordu. Kadın da bu arada adamı bastırabilmek çabasıyla önce Fransızca, arkasından İngilizce olarak bağıyordu.

«Bayan, jandarmayı çağırmamı mı istiyorsunuz? Benim sizinle uğraşacak vaktim yok. Bakın, oyunu yavaşlatıyorsunuz.»

Kadm yine adamı dinlemiyor ve durmadan bağıyordu:

«Alçaklar, hile yapıyorsunuz!.. Zorla benim paramı alıyorsunuz! Kaç defa yakaladım. Yook, olmaz bu böyle, buranın kapatılması gerekiyor. Benim ülkemde sizin gibi adamları arkalarından vururlar. Oh, çok da iyi yapıyorlar. Ben size gününüzü gösteririm. Parlamentoda birçok tanıdığım insan var.. Mundy Kontu da benim kuzenim olur...»

Kadın, eldivenlerini çıkararak gazinonun adamına fırlatmasıyla odada kahkahalar yükseldi. Derken üniformalı bir adam,, kalabalığın arasından geçerek, kadını kolundan tuttu.

«Bırakın beni, bana dokunamazsınız!»

Kadının kadife paltosu, beyaz saçları Henry'ye hiç de yabancı gelmedi. Gazinonun kapıcısı Fanny-Rosa'yı ittiğinde, kadın yere yuvarlandı; çantasından dökülen bozuk paralarını topladı ve : «Sen beni nasıl itersin, salak!» diye bağırdı. Aynı anda dai oğluyla göz göze geldi.

Bir an birbirlerine şaşkınlıkla baktılar. Sonra Henry kapıcıya dönerek :

«Bu kadm benim annem, ben kendisiyle ilgilenirim,» dedi.

Adam, hemen Fanny-Rosa'rim kolunu bıraktı. Masanın; çevresindekiler şaşırmış, bir Fanny-Rosa'ya, bir Henry'ye bakıyor, kendi aralarında bir şeyler konuşuyorlardı. Gazinonun? adamı, omuzlarını silkip:

287

«Faites vos jeux.»(*) dedi.

Henry, yere eğilip bozuk paraları toplayarak annesine •uzattı:

«Haydi, üzülme artık. Eve gidelim,» dedi.

Fanny-Rosa, ne olup bittiğini pek iyi anlamamış gibi çevresine bakıyordu.

«Ama ben eve gitmek istemiyorum; öteki masalarda daha şansımı denemedim. Yandaki odaya geçeceğim!» diye bağırdı.

Henry: «Hayır, anne, olmaz. Ben bugün yoldan geldim; çok yorgunum,» dedi ve annesini sürükleyerek dışarı çıkardı.

Fanny-Rosa, başı arkasında gazinodan ayrıldı.

«Zaten o adamdan hiç hoşlanmıyorum. Gazinoyla anlaşmış, nasıl yapıyorsa o topu kontrol edebiliyor. Bunu gazetelere yazıp bu adamları rezil etmeli. Henry'ciğim, sen çok zeki-•sin. Şöyle güzel bir şey yazıver de onlara günlerini gösterelim.»

Bağırıp küfretmeyi, ne zaman şansı iyi gitse adamların para vermemek için hile yaptığını söylemeyi, gazinonun merdivenlerinde de sürdürdü.

Arabada giderlerken bile :

«Benim başıma kaç kere geldi bu; bir gün şansım nasıl da iyi gidiyordu; aa, bir de baktım birdenbire kaybetmeye başlamışım. Yanlış yapmam bile imkânsızdı orada. Hiç kimsenin kazanmasını istemiyorlar. Bir bakıyorlar ki durum kötüye gidiyor, adam hemen dümenini çeviriyor. Ama onları yeneceğim. Artık çok oluyorlar. Henry, sevgili yavrum, seni gördüğüme ne kadar sevindim. Senin aptal annen trenin saatini unutmuş. Neyse, kolay geldin mi bari? Bayan Price ile tanıştığını bilmezdim. Yarın üçümüz de gazinoya gelip şansımızı deneyelim. Bayan Price şanslı bir insan gibi geliyor bana. Bakarsınız zengin oluruz bir gecede.»

«<•) Oyuna devam.

2&8

Fanny-Rosa, sorular sorup karşılıklarını beklemeden ko-|nuşturdu.

Henry, annesinin elini avcunun içerisine alarak arabanın penceresinden sokağı seyretmeye koyuldu. 'Demek, annem her geçen gün kendisini biraz daha kumara vermiş ve bize belli etmemek için yanımıza geldiğinde çok mutlu görünmeye, yüzünde yapmacık bir gülümseme bulundurmaya dikkat etmiş,' diye düşündü. Peki, bütün bunlar kimin suçuymdu? Annesi neden buralara gelmişti? Henry sorularına bir karşılık bulamayınca annesine daha da çok acıdı. Araba villanın önünde durdu. Bahçeye geldiklerinde, içerden köpekler havlamaya başladı. Fanny-Rosa: «Anneniz geliyor, ağlamayın artık. Bakın, ağabeyiniz Henry de burada,» diye bağırarak kapıya doğru yürüdü. Bu arada Henry -ie Adeline'e dönmüş: «Özür dilerim, çok özür dilerim,» diyordu. Kadın: «Benden özür dilemeyin. Size, bana olduğundan çok daha büyük bir şok oldu,» dedi. «Yarın sabah görüşürüz. Bir yardıma ihtiyacınız olursa, sakın çekinmeyin. Sizin işinize barışmak gibi olmasın ama, bence onu bir eve yerleştirderseniz çok iyi yaparsınız. Hem orada iyi bakılır. Bu kadın, bu hayatı -|""| daha ne kadar sürdürebilir böyle?» «Hayır, hayır.»

«Neyse, şimdi güzelce bir uyuyun. Sabaha düşünürsünüz bütün bunları. Yemek için çok teşekkür ederim, tyi geceler.»

Kadın -kendi villasına girdi. Henry de yavaşça annesinin yanına gitti. Fanny-Rosa köpekleriyle oynuyor:

«Annenizi çok özlediniz mi? Size çingirak bırakmıştım, o me oldu? Her halde, o aptal hizmetçi bir yere kaldırmıştır. Ona bin defa oturma odasına dokunma dedim..» Tam o anda Henry'nin odada olduğunu fark etti ve oğluna dönerek, «Henry, fçayatım; durgun görünüyorsun? Yoksa, bir şeye mi üzüldün?» diye sordu.

«Yok, anne, ama bir an önce uyumak istiyorum.» «Peki, gidiyorum. Ama, oğullarımı öpmeden odadan çi-

289

kamam. Hizmetçi senin yatağını yapmış mı? Temiz çarşafaları yatağın üzerinde bırakmıştım; ama, sanırım onları havalandırmayı unuttum.» «önemli değil anne, her şey çok iyi.»

Fanny-Rosa kendi odasına gelince kapıda durdu. Bayan Price'm hizmetçisi bu odayı da süpürüp temizlemiş, yerlerdeki elbiseleri, şapkaları dolaplara yerleştirmiş, yatak yapılmıştı. Annesi, odada hiç bir değişiklik görmemiş gibi, en tasasız tavnyle tırnağının ucunu ısıırıyordu. Henry, 'Acaba annem hafızasını kaybetmiş olabilir mi?' diye düşündü. Kollarını annesinin boynuna dolayarak: «Anneciğim, n'olur söyle bana, neyin var?» diye yalvardı. Fanny-Rosa oğlunun yanağını okşadı ve gülümseyerek : «Sevgili Henry'ciğim, duygulu oğlum benim,» dedi. «Bu gece nasıl oldu da bir kere dokuzu vuramadım,» diye düşünüyordum. Bir kere olsun vurmam gerekirdi.

6

HENRY, Adeline Price'ın oturma odasında, Hindistan'dan gelmiş olan bir derginin sayfalarını çeviriyordu. Şimdiye kadar onun çoktan dönmüş olması gerekirdi. Saat üçte buluşacaklardı. Yerinden kalkarak odada bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı. Hizmetçi kadın elinde çay tepsiyle odaya girdi. Tepside kızarmış ekme, tereyağı semizotu, börek, reçel ve gümüş bir çaydanlık vardı. O sırada yolda bir araba sesi işitti. Pencereden dışarı baktığında, Adeline Price'ın arabadan indiğini gördü. Arabacı homurdansp duruyordu. Belki Bayan Price yeteri kadar bahşış vermemişti ona. 290

«Sana bundan başka bir kuruş bile veremem,» diyordu. «Bana oyun oynamaya kalkma, senin gibisini çok gördüm.»

Henry'ye elini salladı ve eve doğru koşmaya başladı.

«Bunların hepsi aynı. İngiliz olduğumu anlayınca, beni zengin sanıyorlar. Çay hazır mı?»

«Evet.»

Bayan Price odaya girerek eldivenlerini çıkardı. Arkasında gri bir elbise vardı. Bu durumyla hoş görünüyordu.

«İşler çok iyi gitti,» dedi. «Doktor iyi bir insanmış, durumu hemen anladı. Kim bilir, böyle durumlarla günde kaç defa karşılaşılırdın 'Yazık ki o yaştaki bir kadını iyi edemeyiz,* dedi. O da, senin yaptığın işin en doğrusu olduğunu söyledi.» Adeline Price, bir dilim ekme alarak üzerine tereyağı sürdü ve semizotunu göstererek: «Bunu niye; getirdi? Benim yemediğimi biliyor. Fransa'da bu gibi şeyleri yemek hiç doğru değil. Size de salık vermem. Bu kızlara her şeyi ayrı ayrı söylemekten bıktım,» diye yakındı.

Henry: «Orası ne biçim bir yer?» diye sordu.

«Aa, çok güzel. Kocaman bir bahçesi var önünde. O çiçekleri, ağaçları bir görseniz bayılırsınız. Çok bakımlı bir yer. Siz, 'Para hiç önemli değil,' demiştiniz ya, ben de annenize en güzel odayı ayırttım. Öteki odalardan yirmi frank daha pahalı. Sizin için bir sorun olmaz, değil mi?»

«Yok, hayır.»

«Orada, odayı kendi evine benzetmesine izin vermeyecekler tabii. Bazı kuralları var; bir tanesi de bu. Onlar da haklı. Başka türlü nasıl temiz tutsunlar o koca evi. Yerler bile öyle temiz ki, insan basmaya kıyamıyor. Hemşireler yeşil üniformaların içinde çok canlı

bir hava veriyorlar eve. Annenizin odasına bakacak olan kadınla tanıştım, çok iyi bir insana benziyor. »

«Annemin neden oraya geleceğini anlayabildi mi?»

«Aa, tabii. Aklımdayken söyleyeyim, anneniz orada rulet de oynayabilecek. Küçük bir kumar odaları varmış. Ama para 291

falán yok. Yalnızca vakit geçirmeleri için. Nasıl olsa o bilmeyecek. »

Henry koltuğundan kalkarak pencerenin önüne gitti. Kadın; «Çay içmeyecek misiniz?» diye sordu. «Nasıl oluyor da, bilmeyecek diyorlar? Annem deli sayılmaz ki? Onun bir oyuncak olduğunu hemen sezecek. O lüks hapis haneye kapatıldığım da pekâlâ anlayacak.» Bayan Price çayları koyuyordu.

«Ona otelde kalıyorsun diyecekler,» dedi. «Altında da gazinoyu andıran bir odası var. Ben hepsini doktorla konuştum. Doktor Bayan Brodrick'e, onun yalnız evde kalmasından endişe duyduğunuzu, bu yaşta başına bir şey geleceğinden korktuğunuzu ve bu nedenle o otelle anlaştığınızı söyleyecek. Doktor, 'her gelen birkaç gün içinde buraya alışıyor,' diyor.»

«Ah, doğru yolda olduğuma bir inanabilsem,» diye mırıldandı Henry. «O villa pis ve bakımsız olabilir, ama kendisi evinden çok memnun. Gazinoda kumar oynamaktan zevk alıyorsa, ne mutlu ona. Ben, istediği kadar para veririm. Orada mutluydu, kaygılardan uzaksa..» Adeline Price :

«Tabii, eğer öyle düşünüyorsanız, annenizi oraya kapatmayın, ama son on gündür çektiğinizden sonra, ben sizin daha başka türlü düşüneceğinizi sanmıştım,» dedi. «Onun iki günde bir kumarhanelerden atılmasını mı istiyorsunuz? Sözünde durmuyor. Kolaylıkla yalan söylüyor. Geçen gece erken yatacağını söylediği halde, yine giyinip gitmiş. Biliyorsunuz, odasında bulamadık onu. Karakollara, mahkemelere düşmesini istiyorsanız, o sizin bileceğiniz iş. Bu gidişle annenizin sonu Öyle olur.»

Henry kendisini koltuğa attı.

«Biliyorum, çok haklısınız,» dedi. «öte yandan, insanın annesine bunu yapabilmesi çok acı geliyor bana. Ne güzel, ne tatlı, ne cıvıl cıvıl bir kadındı. Şu anda neler duyduğumu size anlatmam imkânsız.»

292

Adeline Price çayları koydu.

«Haydi, gelin de bir bardak çay için,» dedi. «Çay herkesi dinlendirir. Anneniz için de üzülme artık. Bakın, göreceksiniz orayı çok sevecek. Siz de, onu güvenilir ellere bıraktığınız için içiniz rahat olabilir. Bir de, akşamları annenize şarap verilmesini isteyip istemediğinizi sordular. Ben, 'Bay Brodrick'in kendisine sorarım,' dedim. Size her ay hesabı gönderecekler; isterseniz banka yoluyla ödeyebilirsiniz. Her halde, o daha kolay olur.»

Bayan Price ekmeğinin üzerine biraz reçel sürdü. Henry : «Benim işim için çok yoruldu. Siz olmasaydınız ben ne yapardım, bilemiyorum. Günlerdir bir kâbus içinde yaşıyordum,» dedi. Adeline Price gülümsedi.

«Erkeklerin her zaman kadınların yardımlarına ihtiyaçları vardır,» diye ekledi. «Benim kocam da öyleydi, önüne beklenmedik bir dert çıkınca, ne yapacağını bilemezdi. Sizi ilk gördüğüm dakika nasıl bir insan olduğunuzu anladım. Rastlantıyla o ara pencereden bakıyormuşum; yoksa siz şimdi bile ne yapacağınızı bilemeyecektiniz. Demek, yıllardır böyle sıkıntı içindeydiniz de, kimse size yardım etmek istemedi.»

«Bilmiyorum ama, sanırım, ben insanlardan kaçtım. Yalnızlık çok kötü bir şey.. Çok kötü...»

«Benim de yalnız kaldığım zamanlar olduysa da, evde kendime birçok iş bulabildiğim için, sıkılmaya vakit bile bulamadım,» dedi ve çay bardaklarını tepsiye koyduktan sonra hizmetçiyi çağırdı.

«İnşallah, sizin işinize çok karıştığım için kızını- * yorsunuzdur bana.. Doktor, anneniz ne kadar önce eve yerleştirilirse, kendisi için o kadar iyi olur, diyor. Annenizi götürüp oraya bırakmak size çok zor gelecek sanırım. Eğer isterseniz, ben götürebilirim onu. Ne de olsa bir yabancı sayılırım. Böylesi daha kolay olur. Vakit geçirmeden ona gidip götüreceği eşyaları toplamakta yardım edeyim. Siz de bir araba çağırın lütfen, olmaz mı? Kendisine oteli, giriş katındaki gazinoyu an-

293

latınm. Bakın göreceksiniz, hiç bir zorluk çıkarmayacak. Sizin bir iş için şehirden ayrıldığınızı, ama yarın sabah kendisini görmeye geleceğinizi söylerim. Nasıl, iyi değil mi?»

Henry Bayan Price'ın ne kadar güçlü, hareketli bir kadın olduğunu düşündü ve ister istemez onun vermiş olduğu kararları kabul etti.

Üzgün bir tavırla:

«Şimdilik pek iyi düşünemiyorum. Kendi verdiğim kararları bile beş saniye sonra beğenmiyorum,» dedi.

«Ah, siz üzülmeyin. Elimden geldiği kadar yardım ederim. Şimdi gidip şöyle güzel bir yemek yiyin. Ben de, annenizi bıraktıktan sonra sizin olduğunuz yere gelirim. Ama, artık kafanızı bu işlerden biraz uzak tutun..» Henry'ye şapkasını uzatarak onu odadan dışarı itti. «Aa, siz çocuk gibisiniz, valla. Bana hiç güveniniz yok mu?»

«Var, hem de çok.»

«Öyleyse dünya başınıza yıkılmış gibi durmayın orada.»

Henry odadan çıktı, arka sokaklardan yürüyerek kıyıya indi. Ne yaptığını, nereye gittiğini bilmiyordu. Rüyada dolaşır gibiydi. Nis, yabancı bir şehirdi. Henry burada kimseyi ta-nunıyordu. Annesinin zayıf kişiliği de bütün gücüyle, bütün çirkinliğiyle Henry'ye, kendi kişiliğinin de güçlü bir temele dayanmadığını hatırlatmıştı. Kıyıda durmuş, durgun denize bakarken, Doon adasının önündeki akıntıyı ve yüksek dalgalan hatırladı. Ilık rüzgârı, parlak güneşi ve Hungry Hill dağ mn üzerindeki beyaz bulutlan düşündü. Ardmores'deki küçük kiliseyi, bahçesinde cıvıldaayan kuşları görür gibi oldu. Artık bütün bunlar geride kalmıştı.

Büyük otellerden birine girerek salonda oturdu, Adeline Price'ı beklemeye başladı. Bir iki saat geçtiği halde gelen giden yoktu. Daha çok dayanamayacağını anlayınca, dışarıya çıktı ve bulduğu ilk

arabaya atladı. Arabacıya evin adresini uzattı. Hava kararmaya başlamıştı. Henry, yolun iki yanmda yük-
294

selen ağaçlardan başka hiç bir şeyi seçemiyordu. Rüzgâr çıkmıştı. Deniz hırçın bir sesle kıyıya vuruyordu.

Araba yüksek bir duvarı geçerek bahçe kapısının önünde durdu. Kapı kilitliydi. Arabacı zili çaldı ve bir iki dakika sonra Henry, demir parmaklıkların arasından bir adamın baktığıym gördü.

«Kim ne derse desin, burasının hapishaneden pek farkı yok,» dedi Henry kendi kendine.

Adam büyük bahçe kapılarını açtı, araba ağaçların arasındaki dar yolda ilerledi. Yapının önüne geldiklerinde, Henry perdelerin sımsıkı kapatılmış olduğunu gördü. Kapının önünde bekleyen bir araba vardı. Henry arabacıyı tanıdı. Annesinin sokağında duran arabalardan birinin sahibiydi bu adam. Henry, arabacıya Bayan Brodrick ve Bayan Price'in içeride olup olmadıklarını sordu. Adam iki kadını bir saat önce buraya getirdiğini, o zamandan beri beklediğini söyledi. Henry elini cebine atarak on frank çıkarıp arabacıya uzattı. Sonra kapının zilini çaldı. Kapıyı beyaz gömlekli bir adam açtı.

«Ben Bayan Brodrick'in oğluyum. Annem az önce buraya gelmiş.»

Adam düzgün bir tngilizceyle :

«Evet, 34 numaralı odada olacak,» dedi. «Siz ziyaretçi odasına geçin. Annenizi görmek istiyor muydunuz?»

«Evet. önce Bayan Price'a benim burada olduğumu söyler misiniz? Onunla konuşmak istiyorum.»

Adam, Henry'yi girişin sağındaki büyük odaya aldı. Odada koltuklar, masalar ve kitaplar vardı. Birkaç dakika sonra yemek zilini duydu. Yemekhanenin önünde herkes sıraya giriyordu. En önde yeşil üniformalı bir hemşire vardı. Kadın değneklerin arasında yürüyen yaşlı bir adama yardım etmekteydi.

«Haydi, Bay Vines, biraz çabuk olun,» diyordu. Aralarından biri garip bir kahkaha attı. Bir anda hepsi mırıldanmaya başladılar. Yemekhaneye girdikten sonra kapılar kapatıldı ve sesler kesildi. Henry, birkaç dakika sonra gri

295

ceketli, gözlüklü bir adamın kendisine doğru geldiğini gördü.

«Ben Doktor Wells.. Bu gece amirim dışarıda olduğundan, yerine ben bakıyorum. Siz Bayan Brodrick'in oğlusunuz, değil mi? Annenizle biraz uğraştık, ama üzülecek bir durum yok. Arkadaşınız Bayan Price bize çok yardımcı oldu.»

Henry: «Ne olduğunu lütfen söyler misiniz?» diye sordu.

«Bayan Brodrick, geldiği zaman biraz şaşırılmış görünüyordu. Tabii, çok normal bir şey. Hepsi başlangıçta biraz zorluk çekiyor. Şimdi arkadaşınız ve hemşire hanım annenizin ba-şındalar. Bu gece ona yemeğini odasında vermeyi daha uygun bulduk, yarından sonra aşağıda yemeye başlar. Aa, bakın Bayan Price da geliyor işte,» diyerek yerinden kalktı.

Bayan Price hiç bir şey olmamış gibi oldukça neşeli görünüyordu. «Şimdi yatıştı. Hemşireye resimlerini göstermeye başladı. Ben de yavaşça odadan çıktım. Yemeğini odaya getirdiler. Tepsisini

görünce şaşırdım doğrusu. Ne kadar güzel yemekler gelmiş. Doktor bey, bravo çok iyi bakıyorsunuz onlara.»

Doktor Wells gülümsedi.

«Küçük şeylere çok dikkat etmek gerekiyor,» dedi.

Bu arada, Adeline Price da ukalâ bir tavırla Henry'nin yüzüne bakıyordu.

Çocuk azarlar gibi:

«Siz neden geldiniz buraya. Beni otelde beklemenizi söylememiş miydiniz size?» dedi.

Doktor yine gülümsedi.

«Anlaşılan Bay Brodrick burayı görmek istemiş. Çok normal, isterseniz, annenizin odasına çıkıp ona iyi geceler dileyebilirsiniz. Hem annenizin odasının ne rahat olduğunu görürseniz içiniz ferahlar sanırım.»

Henry: «Evet, annemi görmek istiyorum,» dedi.

Adeline Price sinirlendi.

«Onu şimdi görmesi doğru mu? Kadıncağız daha çok üzülmez mi?» diye sordu.

296

«Tersine, oğlunu görmek ona daha iyi gelir.! Aslında, bu gece onun burada ilk gecesi olduğundan, yerini biraz yadırga-yacaktır. Biz, gelenlere ilk gece biraz uyku hâpı veririz.»

Adeline Price kısaca:

«O halde ben sizi arabada beklerim,» dedi. «Benim bir daha onun yanma çıkmam için bir neden yok.»

Henry, doktorun arkasından yukarı kata çıktı. Koridorlarda halı yoktu. Yeni silinmiş tahtaların üzerinde toz bile görünmüyordu. Duvarlar, hemşirelerin üniformalarıyla aynı 'renkteydi. Henry merdivenlerin üstünde genç bir hemşirenin kendisine gülümsediğini gördü. Çok iyi ve cana yakın bir insana benziyordu bu kız.

Henry'nin morali biraz düzelmeye başlamıştı bile. Doktor'a:

«Hemşirelerin çoğu böyle genç mi? Bu geçen kızın âneü-< le bir ilgisi olacak mı?» diye sordu.

«Bunu yönetim amiri daha iyi bilir, şimdi gidip öğrenirim. 34 numara; Annenizin odası burası,» diyerek kapıyı vurdu; Or-1 ta yaşlı, iri bir hemşire kadın kapıyı açtı. «Ah, siz misiniz, doktor; özür dilerim. Buyurun.»

Doktor Wells kadının kulağına bir şeyler söyledi, sonra:

«Bay Brodrick annesine iyi geceler demeye geldi, çok kalmayacak,» dedi.

«Peki, ama lütfen çabuk olun. Onu bir an önce yıkayıp yatırmak istiyorum. Bu gece çok yüklüüz,» diye söylendi.

Henry: «Ama, saat daha sekiz, annem on ikiye kadar oturmaya alışmıştır,» diye karşılık verdi.

Hemşire konuşmaya başlayacaktı ama, doktor kadının sö-zünü keserek:

|| '• ' ||

«Yalnızca bu gecelik; yarın ötekilerle birlikte olacak. Herkesle aynı saatte yatacak,» diyerek konuyu kapattı.

Henry odaya girdi. Duvarlar da koridorlar gibi yeşildi. Yerde küçük halılar vardı. Pencerelelerde yeşil çiçekli perdeler asılıydı. Oda, Henry'nin düşündüğünden çok daha küçüktü. Köşede tek bir koltuk göze çarpıyordu. Annesi yatağının üzerinde oturmuş, paralarını saymaktaydı. Oğlunun içeriye girdiği fark etmemişti. Kendi kendine konuşuyor ve önündeki paralarla oynuyordu. Gümüş beyaz saçları omuzlarına dökülmüştü. Başını kaldırdığında karşısında oğlunu görünce kollarını açtı ve: «Sevgili oğlum, bana senin gittiğini söylediler, seni bir daha hiç göremeyeceğim sandım,» dedi.

Henry yatağın üzerine eğilerek, annesinin elini avcunun içine aldı.

«Sana iyi geceler dilemeye geldim, anneciğim,» dedi.

Fanny-Rosa başını salladı ve gözünü kırparak kapıyı gösterdi.

«Öyle garip insanlar ki, hepsi deli her halde,» diye fısıldadı. «O hizmetçi kadın, sanırım, hastabakıcı falan. Tutturmuş benim derecemi alacakmış. Bu da yeni mi çıkmış? Hayatımda şimdiye kadar gazinolarda böyle bir şeye rastlamamıştım. Bayan Price, sabah rulet oynayabileceğimi söyledi.»

a Evet, anneciğim.»

«Burası çok mu pahalı? Biliyorsun, benim param çok değerlidir, p

«Hayır anneciğim. Her şeyi ben ödeyeceğim.»

«Aa, bak hele, sevgili oğlum, sen ne kadar iyi bir çocuksun. Sana yük olmak istemezdim,» diyerek çantasındaki bozuk paraları toplamaya başladı. «Bayan Price burada değişik bir tarzda kumar oynandığını söyledi bana. Sen hiç para vermiyor-muşsun, ama onlar sana markalar veriyormuş. Pek anlamadım, doğrusu. Böyle saçma şey de olur mu, hiç? Oğlanlar ne olacak, Henry? Onlara kim mama verecek?»

«Hangi oğlanlar?»

«Köpekler, sevgilim. Onlar beni çok arayacaklar. Neden onları bırakıp gittiğimi bir türlü anlayamayacaklar. Bir hafta çok uzun zaman gibi gelecek onlara.»

Henry hiç bir şey söylemedi. Annesinin elini okşamaktaydı.

«Johnnie'nin resmini komodinin üzerine koy. Ha, şöyle;

298

bana baksın. Tamam, güzel,» dedi. «Üniforma ona ne kadar yakıştırdı, değil mi, Henry?»

«Evet, anneciğim.»

«Ben Johnnie'ye iyi bakmadım, sen bari çocuklarına iyi bak.»

Oğluna baktı; yeşil gözleri dehşet doluydu.

«Bir türlü unutamadım; onun için böyle gazinoları dolaşmaya başladım, insanın bir şey yapması gerekiyor. Baban çok iyi bir insandı, ince, kibar, anlayışlı... Beni çok iyi anlardı. O gidince çok yalnız kaldım bu dünyada. O öldüğü zaman sizler de küçücük çocuklardınız. Bazen, 'Keşke evlenseymişim,' diyorum kendi kendime. Ben ne aptal bir kadıyım. Ama burada kimseye paramı kaptırmayacağım. Değişik sistem falan diye beni kandırmaya çalışıyorlar. Ben onlara rulet nasıl oynanmış göstereceğim. Gazinolar gibi paramı alamayacaklar benden,» diye söylendi.

Hemşire içeri girdi ve:

«Banyo saatiniz geldi, Bayan Brodrick,» dedi.

Fanny-Rosa, Henry'ye göz kırparak:

«Ne aptal şey,» diye mırıldandı; «bana bebekmişim gibi davranıyor. Demek o da böyle şeylerle eğleniyor.»

Henry annesinin saçlarını öptü. Onu bir daha hiç göremeyeceğini çok iyi biliyordu.

«iyi geceler, sevgili anneciğim, iyi uykular,» diye fısıldadı. Bir iki dakika, annesi oğlunu sımsıkı tutarak ondan hiç ayrılmak istemiyor gibi göründü, ama sonra bir kahkaha atarak onu serbest bıraktı.

«Hayat çok tatlı,» dedi. «Hiç bir şeyi ciddiye almamaya çalışacaksın, Henry, oğlum. Fazla düşünmek kimseye bir şey kazandırmamış ki, sana kazandırırın.»

Oğlu odadan çıkana kadar gözleriyle onu izledi.

Doktor hâlâ kapının dışında bekliyordu.

«Annenizin ne kadar rahat olduğunu gördünüz. Artık üzülecek bir şey kalmadı, değil mi? Duyduğuma göre Bayan Price

299

da annenizin rahatını düşünerek ayrıca bir şeyler istemiş.»

«Evet, teşekkür ederim, çok teşekkür ederim.»

Doktorun elini sıktıktan sonra şapkasıyla bastonunu alarak arabaya doğru yürüdü. Adeline Price arabanın bir köşesinde oturuyordu.

«Ötekini gönderdim ben. İki araba bekletmeyi biraz saçma buldum. Anneniz iyi mi?» diye sordu.

«Evet, iyi gibi görünüyor.»

Arabacı atlarını kırbaçladı; uzun, dar yolda ilerlemeye başladılar. Henry: «Sanırım, çok yorulmuşsunuzdur,» dedi.

«Yoo, hiç yorulmadım, ama çok acıktım. Siz de acıkmış olmalısınız.»

Adeline Price: «Burada otururken, size daha başka ne gibi bir yardımda bulunabilirim, diye düşündüm. Şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz?» diye sordu.

Henry karanlıkta kadının yüzüne baktı.

«Bilmem,» dedi. «Ne yapacağımı pek düşünmedim.»

Araba parke taşlarının üzerinde tangırtıyla ilerliyordu. Biraz ötede dalgalar kıyıyı dövmekteydi. Henry uzun tren yolculuğunu, Lancaster Gate'deki evini, Molly'yi, Kitty'yi, Hal'ı ve sakat Lizette'i düşündü bir an. Çok yorgun ve çok yalnızlık duygusu içindeydi. Yanındaki kadına :

«Her halde benimle evlenmek istemezsiniz, değil mi?» diye sordu.

300

BEŞİNCİ BÖLÜM

HAL, 1874 -1895

1

H

I AL KENDİ KENDİNE: «Eton'un en iyi yanı, kimse-cin kimseyle ilgilenmemesi,» dedi.

ister çalış, ister çalışma; ister öl, ister kal; kimsenin umurunda değildi orada. Tabii, her yerde olduğu gibi oranın da birtakım kuralları vardı; ama, onların dışında, insan özgür olduğuna

inanabiliyordu. Hal, istediği zaman tek başına yürüyüşe çıkar, kimse ona nereye gittiğini ya da bu saatta burada ne aradığını sormazdı. En iyisi de kendine ait bir odası olmasıydı. Duvarında, kendi yaptığı iki resim asılı duruyordu. Altında H.E.L.B. harfleri yazılıydı. Bir gün arkadaşlarından biri, bu resimleri kimin yapmış olduğunu sorduğunda, Hal, resimlerinin beğenilmeyeceğinden korkarak ölen amcasının yaptığını söylemişti. Oysa, akşamları eline mumu alarak resimlerini inceler ve gurur duyardı. Onları kendi elleriyle yaratmıştı, bu nedenle de çok seviyordu. Elbet, bir gün içi gururla dolarak herkese -gösterecekti. Hal, arkadaşlarının resimlere bakarak kusur bu-

301

lacaklarından, kendisiyle alay edeceklerinden korkuyordu. Oysa, annesi ona her zaman anlayış gösterebilmişti. Şimdi o yoktu. Hal, babasının onun yerini almasını, oğlunu daha güzel resim yapmak için kışkırtmasını çok istiyordu. Ancak o zaman, zevkle, gururla resim yapmaya başlayacaktı yeniden. Babasından anlayış görürse, hayatta her bakımdan çok başarılı olabileceğine inanıyorduydu da, babasına açılmaya çekiniyor, onun yanında çok sıkılgan bir insan oluyordu. Saatlerce aynı odada otururlar, tek bir kelime konuşmadan babası gazetesini okur, Hal da gözlerini onun ayakkabılarına dikerdi. Konuştuğu zamanlar bile, isteyerek değil de, zorlama bir gülümsemeyle eğlendirmeye çalışırdı oğlunu. Hal, babasının bu durumunu, insanların köpek severken takındığı tavırlara benzetirdi. Arada bir onunla ilgileniyor gibi görünmek için:

«Eh, Hal, resim nasıl gidiyor?» diye sorardı.

Ama, çabası o kadar yapmacık görünürdü ki oğluna:

«Çok iyi, teşekkür ederim,» diye karşılık verirdi. Ardm-dan, büyük bir sessizlik olurdu odanın içinde. Henry, belki bir süre oğlunun konuşacağını ümit ederek bekler, sonunda yine gazetesinin basma döner ya da kızlarıyla konuşmaya başlardı.

Okullar, mart ayı başında sömestr tatiline girecekleri gücün gecesi Henry, Fransa'dan dönecekti, İngiltere'den ayrılacak tam iki ay olmuştu.

Çocuklar, Bayan Frost ile Hal'ı karşılamak için tren istasyonuna geldiklerinde, Molly :

«Bu gece babam geliyor; yanında da birini getiriyormuş. Kim olduğunu yazmıyor. Sürpriz yapacakmış bize. Çok gülünç. Bayan Frost bile bilmiyor. Bana göre, babaannemi getiriyor; ama, Bayan Frost, 'Olamaz, bir önceki mektubunda onun hasta olduğunu yazmıştı,' diyor,» dedi.

Kitty: «Önemli biri olsa gerek; babam kendi odasının yanındaki odayı ona verecekmiş. İnşallah Tom Amca ve Harriet teyze geliyordur. Onları ne zamandır görmedik,» diye atıldı.

«İnşallah gelen kişi çok kalmaz. Zorla kibar görünmekten;

302

bıktım artık. Hal, sen çok büyümüş, çok da zayıflamışsın.»

«Tabii, bana Frostie gibi elma tatlıları yapan kimse yok. Eton'da ister ye, ister yeme; kimse aldırıyor.»

Bayan Frost: «Sanırım, eskiden evde yaptığın gibi tatlıları sızma doldurup sonra uygun bir yere tükürmüyorsundur. Eton'da uslu olmak zorundasın,» dedi.

Hal: «Hiç de değil, istediğimi yapabiliyorum,» dedi.

Lancaster Gate'e geldikleri zaman, büyük bir adam gibi arabacıya parayı uzattı. Bayan Frost, elinde tuttuğu paraları yeniden çantasının içine koymak zorunda kaldı.

«Frostie, ben artık çocuk değilim,» dedi, Hal.

Ve bavulunu yukarı kattaki odasına çıkarırken, Eton'da yedi hafta içinde ne kadar değiştiğini, olgunlaştığını ve sorumlu biri olduğunu düşündü. Kardeşleri bile ona değişik gözle bakıyorlar, onu çok önemsemiş görünüyorlardı. Bavulunu açtığı sırada hepsi, zavallı Lizette bile, odaya gelmişlerdi. Hal, Lizette'e bir kedi resmi yapmıştı. Lizette, resmi aldığı zaman sevincinden ne yapacağını bilemedi. Evin ve koyun da birer resmini yapmıştı Hal. Onları da Molly ve Kitty'ye verdi.

«Babama bir şey yok mu?» diye sordu Molly.

Hal, bir an durakladı ve sonra bavulunun içinden küçük bir paket çıkararak :

«Annemin portresinin resmini yapıyordum ya,» dedi.

Kızlar başlarını salladılar.

«Çocuklardan birinden bir büyüteç buldum, başını ona göre küçülttüm. Tabii, portrenin kendisi kadar güzel değil, ama hiç yoktan iyidir.» Paketi açarak küçük çerçeveyi kız kardeşine uzattı. «Çerçeveyi Eton'da bir dükkânda buldum. Tam resmin büyüklüğünde.»

Resimde, Katherine çocuklarına bakıyordu; siyah saçları ve yumuşak bakışıyla çok hoş duruyordu.

«Portre Clonmere'de kaldığı için, babam annemin resmini göremiyordu. Şimdi buna bakar hiç olmazsa.»

Kızlar sessizlik içinde annelerinin portresini süzdüler. Molly:

303

«Çok güzel,» dedi. «Resmin kendisinden çok daha güzel.»-

«Doğru mu söylüyorsun? Yani, babam çok sevinecek desene.»

«Keşke bu benim olsaydı. Bende annemin eski bir fotoğrafı var. Hiç kendine benzemiyor,» dedi Kitty.

Lizette: «Ben de anneme bakacağım,» diye atıldı.

Molly, küçük kardeşini kucağına alarak annesinin resmini gösterdi ona.

«Ne kadar kötü, Lizette annemi hiç görmedi. Şimdi de tanımadığı birine bakıyor anne diye. Çok acı. Lizette, bırak onu, resmi büküyorsun. Frostie'ye gösterebilir miyiz?»

«Hayır. Verin de yerine koyayım. Daha babama verip vermeyeceğimi bile bilmiyorum.»

Resim, Hal'm gözünde birdenbire daha değerli, daha kişisel olmuştu. Kimsenin el sürmesini istemiyordu.

Çocuklar öğle yemeklerini çalışma odalarında yediler. Öğleden sonra da otobüsle, Bayan Tussaud'un resim sergisini görmeye gittiler.

Çay saatında eve dönmüşlerdi.

Molly: «Çaylarımızı yemek odasında içelim; babam gelince biraz sasırsın,» dedi. «Keşke yanında hiç kimseyi getirme-seydi.»

Bayan Frost: «Ben, çayımı yukarıda, Lizette'in yanındal içerim. Babanız sizlerle konuşmak ister,» diyerek yanlarından ayrılmak istedi.

«Frostie, deli misin sen? Gelenden mi korkuyorsun? Ben sana bakarım, sen hiç korkma.»

Bayan Frost yine de yukarıya çıktı. Saat beşte Hal, Molly ve Kitty, oturma odasında babalarını beklemeye başladılar. Hal'ın eli, cebindeki küçük paketteydi. Resmi babasına verip vermemekte bir türlü karara varamıyordu. Çok sinirli ve heyecanlıydı. Aslında, o da çayını yukarıda Frost ve Lizette'in yanında içebilmek istiyordu. Babasının, Eton üzerine sorular soracağını biliyor, ama ziyaretçinin yanında güzel karşılıklar veremeyeceğinden korkuyordu.

304

Kitty, pencerenin önünden kardeşlerine dönerek :

«Aa, bakın işte babam geldi arabayla,» dedi. «Arkadar sırf bavul dolu bir araba daha var. Babam, babaannemi görmeye giderken yanma tek bir bavul almamış mıydı?»

Molly: «Her halde gelen konuğun bavullarıdır. Onların hepsini nereye koyacağız bu evde? Aa, Hal, nereye gidiyorsun? Kaçmak yok. Lütfen biraz da sen konuş, olmaz mı? Öyle dışın ağrıyormuş gibi durma..»

Kapıyı açarak dışarı çıktı ve babasını karşılamak için basamaklardan aşağıya doğru koştu. Kitty de ablasının arkasından gidiyordu. Hal geride kaldı, ellerini ceplerine sokup öylece' bekledi. Artık Eton'a gittiği için, babasının onu öpüp öpmeyeceğini bilmiyordu. O an arabadan hoş bir kadının çıktığını ve kızlarla el sıkıştığını gördü. Kadının başında siyah, geniş kenarlı bir şapka vardı. Hiç tanımadıkları biriydi bu kadın. Oysa Hal, Doonhaven'dan Tom Amca'yı bekliyordu. Kadını görünce biraz garip oldu. Gülümseyerek babasına doğru gitti ve boynuna atıldı. Babası:

«Sen hiç görgü kurallarını bilmez misin?» diyerek, onu omuzlarından tutarak döndürdü, «önce kadınlar, öğle değil mi?» diye yabancı kadının önüne itti. «Adeline, oğlum Hal.» Sonra yeniden oğluna dönerek: «Saçların çok uzamış, oğlum,» dedi. «Haydi, şimdi uşaklardan birini çağır da bavulları içeri alsın. Biz ikimiz de çay içmek istiyoruz,» dedi.

Hep birlikte basamaklardan çıktılar. Konuk kadm, Hen-ry'ye alçak sesle bir şeyler diyor, onu çok iyi tanıyormuş gibi davranıyordu. Hal babasının arkasından Kitty'ye bakıp yüzünü buruşturdu. Şu anda, çayını yukarı katta içebilmeyi her şeyden çok istiyordu. Uşaklar, bavulları yukarıya çıkarmak için gelmişlerdi. Kadm, hangi bavulların yukarı kata çıkacağını söyledi onlara.

«Ötekileri sandık odasına koyabilirsiniz,» diyordu. «O iki sandıkta yazlıklarım var. »

Henry: «Ben çaydan sonra sana evi gezdiririm; beğenme-

305

diğin bir şey olursa, hemen değiştirtiriz,» dedi. Sonra kızlarına dönerek: «Çocuklar, siz çaylarınızı yukarıda mı içeceksiniz?» diye sordu.

«Hayır,» dedi Molly, «Yemek odasında çayımız hazır.»

Henry güldü ve yanındaki kadına baktı.

«Çok güzel. Haydi, oturun öyleyse.»

Kadm. duvardaki resimleri inceliyordu.

«Henry, sen bana eski İtalyan ressamalarını beğendiğini hiç söylememiştin. Ben bu Madonnaları hiç sevmem. Çok cansız geliyor bu resimler bana. Bir tabak yemek olsa, daha canlı görünür,» dedi. Henry güldü. Kadının her söylediğine gülüyordu. Kadın, gümüş çay tepsisinin karşısında, Molly'nin yerini aldığı anda, çocuklar çok şaşırılmışlardı.

Molly kıpkırmızı oldu. Hal, kardeşinin üzüldüğünü görmemek için arkasını döndü. Kardeşinin, çayları koymak ve o günlük ev sahibesi olmak istediğini biliyordu. Yerine oturdu ve gözünü tabağmdan ayırmadı. Babası hiç bir şey fark edecek durumda değildi. Çayları koyan kadına hayran hayran bakıyordu o.

«Ee, anlatın bakalım, neler yaptınız?» diye sordu. «Fransızca, Almanca, bale, piyano ilerliyor mu? Adeline, bu kızlara harcadığım parayı duysan şaşarsın.»

Kadm: «İnşallah bir şeyler öğrenirler,» dedi ve Kitty'ye dönerek Fransızca bir soru sordu.

Bu sefer de Kitty kızardı. Molly'den yardım umuyor gibi gözünün ucuyla ablasına baktı, sonra:

«Özür dilerim, anlayamadım,» diye karşılık verdi.

Kadm güldü.

«Onların iyi lisan bildiklerini söylüyordun, Henry, sanırım, sen biraz büyütüyörmüşsün. Hal, bana böreği uzatacak mısın, yoksa hepsini kendin mi yemek istiyorsun?»

Kadın beyaz dişlerini göstererek gülümsedi. Ve Hal özür dileyerek tabağı kadına uzattı.

306

«Hal senin yüzünü inceliyordu, Adeline. Senin de bir portreni yapacaktır her halde. Hal'ın çok güzel resim yaptığını söylemiş miydin sana?»

«Benim erkek kardeşim de çocukken çok güzel resim yapardı, ama okula gidince her şeyi unuttu,» diye karşılık verdi kadın. «Senin de Eton'da resme ayıracak fazla vaktin olmuyor,, değil mi Hal?»

Kitty: «Oluyor,» diye atıldı. «Molly'yle bana o kadar güzel iki resim yapmış ki. Baba, sana da çok seveceğin bir resim, yapmış.»

«Öyle mi? Haydi, görelim şu resmi.»

«Yok, iyi bir şey olmadı. Beğeneceğin gibi bir şey değil,» diye kekeleydi Hal.

Ve koluyla çay bardağma çarparak bir bardak çayın beyaz örtüye dökülmesine sebep oldu.

Konuk kadm :

«Çabuk bir tabak ver, Molly,» dedi. «Mobilyayı bozacak. Söyleyin de hizmetçi çabuk bir bez getirsin. Ay, ne kadar kötü oldu! Hal, sen ressam olacaksan, daha dikkatli olman gerekir. »

Hal çok sıkıldı. Ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilemedi.

Kadından da, kendinden de nefret etti. Babası araya girdi:

«Haydi, otur artık, ayakta dikilip durma. Bana Eton'da neler yaptığını anlat. Kimlerle arkadaşlık ettiğini söyle.»

«Benim arkadaşım yok.»

«Ah, şuna bak, insanın hiç arkadaşı olmaz mı? Peki, yatakhane çalışan adamlarla da mı arkadaşlık etmiyorsun?»

Hal, en sonunda Brown adında biriyle arkadaşlık ettiğini söyledi. «Brown mu? Hangi Brown? Benim zamanımda Brown adında kimse yoktu. Peki, bu adam ne iş yapar?»

«Hiç bir şey yaptığını sanmıyorum.»

«Aa, ilginç biri desene. Haydi, arkadaşını anlat bize.»

Konuk kadın kahkahalarla gülüyordu. Bu arada Hal da
307

•sinirden tırnaklarını etine geçirmişti. Başka sorulara karşılık . vermeyecekti. Ne anlamsız şeyler soruyorlardı. «Çocuklarım kendilerini sana pek iyi tanıtamıyorlar, Adeline. Bu gece Molly durgun görünüyor, Kitty tek bir kelime Fransızca çıkaramıyor, oğlum çayını örtüye döküyor, Eton'da yaptıklarını anlatamıyor. Çocuklar ne oldu size böyle? Özür dilerim, Adeline; Nis'teki sözlerimi geri aldım.»

Çocuklar başlarını tabaklarından kaldırmadılar. Babalarının alaylı bir tavırla yaptığı hakaretlere çok bozuluyorlardı. Onun neden Adeline'e her şeyi olağanüstü göstermek istediğini anlayamıyorlardı. Kadın ise, hiç bir şeyi beğenmeye çaba göstermiyor, her şeyi, herkesi eleştiriyordu. Daha odaya ilk girdiği dakikada, duvardaki resimlerden hoşlanmadığını söylemişti. O anda kapı aralandı ve içeri Lizette girdi. Lizette'in arkasındaki elbise değiştirilmiş ve saçlarına kurdele bağlanmıştı. Çocuk, eli ağzında, kapıda öyle durdu. Konuk kadını görünce çok utandı.

Kadın: «Bebek, senin neyin var böyle? Ben seni yiyecek değilim ya,» dedi.

Lizette, Kitty'ye baktı. Evde kimse ona bebek demezdi. Molly: «Çay saatında o da bir parça şeker yer,» diye atıldı. «Gel sevgilim, Molly sana şekerini verir.»

Çocuk topallayarak masanın yanına geldi. Hal, konuk kadının merakla çocuğun tek ayağındaki yüksek ökçeli ayakkabıya baktığını gördü. «Egzersiz yapması gerekir,» dedi, Henry'ye dönerek. «Ben doğuştan topal olan birini tanıyorum. Egzersizle çok iyi sonuç elde etti. Tabii, her gün en az bir saat çalıştırmak gerekir o ayağı. Kime gidileceğini, neler yapılacağını öğrenirim.»

Lizette şekerini yerken gözünü yabancı kadından hiç ayırmadı. Ayağından söz edildiğinin farkındaydı. Yanında bu konu konuşulduğu zaman çok huysuzlanırdı.

«Bu kadın ne zaman evine gidecek?» diye Molly'ye sordu. Odada herkes Lizette'in sorusunu duymamış gibi davrandı.

308

11!

Molly, kardeşinin kulağına eğilerek bir şeyler fısıldadı.

Hal gözlerini tabağından hiç ayırmadan, şu anda babasının Lizette'e kim bilir ne kadar kızmış olacağını düşündü. 'Eğer Lizette hiç doğmasaydı, şimdi annem sağ olacaktı,' diye düşündü. Bu konu üzerinde durmak istemiyordu pek.

Konuk kadın yerinden kalkarak :

«Şimdi evi bir inceleyeyim,» dedi.

Henry: «Nereden başlamak istersin?» diye sordu.

«Bence mutfak, evin en önemli yeridir.»

Molly, şaşkın bir tavırla babasına bakarak konuştu:

«Her halde daha çaylarını bitirmemişlerdir; biz günün bu saatında onları hiç tedirgin etmeyiz. Bayan Lester'in pek hoşlanacağını sanmam.»

«Bayan Lester biraz tedirgin oluversin. Haydi, gel Adeline, bugünden başlayarak evin yönetimini sana devrediyorum. Ben hiç bir şeye karışmayacağım. Sen mutfaktayken, ben de Bayan Frost'un yanına gidip kadına hem parasını, hem de haberi vereyim.»

Islık çalarak merdivenlerden yukarı çıktı. Molly ve konuk kadın da mutfaka doğru yürümeye başladılar. Hal ile Kitty, yüzlerinde şaşkın bir ifadeyle birbirlerine bakıyorlardı.

«Babam ne demek istedi?» diye sordu, Kitty. «Bayan Frost'a ne söyleyecekmış?»

«Bilmiyorum. Çok garip.»

«Belki de biz artık Clonmere'e dönüyoruz; bu kadın da "buraya taşınacak. Her halde, onun için evi gezmek istedi. Hal, ne kadar iyi, değil mi? inşallah Clonmere'e gidiyoruzdur.»

«Olabilir. Biz Paskalya için Clonmere'e gideceğiz. Belki, Boleslar evden çıkmışlardır bile.»

ikisinin de yüreği bir anda coşkuyla doldu. Kitty yukarı, babasının yanına koştu. Hal, oturma odasına geçti ve cebindeki resmi çıkararak bir defa daha inceledi. Eğer Clonmere'e giderlerse, Hal da elindeki resmi yemek odasındaki portreyle karşılaştırma fırsatı bulabilecekti. Yemekte çayını dökmekle ve

309
bir defa birlikte yürüdüğü Brown'dan söz etmekle ne büyük saçmalık ettiğini düşündü. «Belki resmi babama verirsem, beni başışlar,» dedi kendi kendine. Hem, resmi babasına vermekle, kendisinin de bir şeyler yapabildiğini ispatlayacak ve onu ne kadar düşündüğünü belli edecekti.

Resmi garip bir yere saklamayı ve böylece babasına sürpriz yapmayı aklından geçirdi. Yazı masasının başına oturup; «Sevgili Babacığım, oğlun Hal'dan küçük bir armağan.» diye yazdı ve kâğıdı resmin üzerine sararak, küçük paketi yazı masasının çekmecesine koydu. Sonra, şöminenin karşısına geçti, Clonmere'i düşünmeye başladı. «Her halde, Kitty haklı. Kadın bu evi kiralayacak, biz de Clonmere'e döneceğiz,» dedi kendi kendine. Kuledeki odayı, atları, köpekleri, ağaçları, koyu, Tom Amca ve Harriet teyzeyi gözlerinin önüne getirdi. Demek, hayat yeniden bir düzene girecek, yaşamının bir anlamı olacaktı. Hal, koyda yelkenliyle dolaşacak, Doon adasında tavşan avına çıkabilecekti. Belki, boş bir zamanında Hungry Hill dağının resmini bile yapardı...

O anda Kitty koşarak odaya girdi. Ağabeyine:

«Frostie çok bozulmuş,» dedi. «Babam ona ne söylemiş olabilir? Kadıncağыз şimdi de boş odada, o kadımla konuşuyor. Frostie, Clonmere'e dönmek istemiyor mu, acaba?»

O anda kapı açıldı ve babasıyla Molly içeri girdiler. Molly çok üzgün görünüyordu. Henry kapıyı kapadı ve şöminenin önüne geçti.

Çok heyecanlı ve şaşkın bir durumdaydı. Molly'nin: derdinin ne olduğunu anlayamamış gibiydi.

Henry: «Biraz anlayışlı olsana, kızım,» diyordu. «Ben bu işi kendimden çok sizleri düşündüğüm için yaptım. Bunca yıldır çektiğim sıkıntıyı siz bilemezsiniz.»

«Biz hayatımızdan çok memnunuz. Evde yabancı kimse istemiyoruz.»

Molly, küçük, bir çocuk gibi hıçkırarak ağlamaya başladı. Kitty hemen ablasının yanına koştu. Hal hiç bir şey söylemeden, gözlerini babasına dikti.

«Aslında üvey anneniz becerikli, zeki ve iyi bir insan. Bi-
310

liyorum, bütün suç bende oldu. Bugüne kadar size de hizmetçilere de aşırı özgürlük tanıdım. Şimdi, anneniz evin yönetimini üzerine alacak ve her şeyi düzene sokmaya çalışacak. Eğer beni seviyorsanız, benim hatırım için onu da sevmeye çalışırsınız.» Hal, gözlerini babasından ayırmıyordu.

Henry, oğlunun bakışlarından tedirgin olarak :

«Ben Molly'ye söylediğim zaman ikiniz de odada yoktunuz,» dedi.

«On beş gün önce Nis'te Bayan Price ile evlendim. Kendisi bana çok iyi bir arkadaşı oldu. Büyüdüğünüz zaman evlenmenin nedenlerini anlatırım size. Şimdi sizden bütün beklediğim üvey annenize yakınlık göstermeniz olacaktır. Molly'nin neden böyle garip davrandığını hiç anlayamadım. Evlendim diye size olan sevgim azalacak değil ya.»

Molly hâlâ ağlıyordu. Gözleri kızarıp şişmişti.

«Molly, sen odana çıksan, daha iyi edersin. Adeline senin bu durumunu görse, çok yadırgar. Böyle olacağını bilseydim, Nis'te kalırdım.»

Kitty: «Peki, o hep burada mı kalacak? Onun için mi bu kadar çok bavulla geldi,» diye sordu.

«Tabii burada yaşayacak. O benim karım oldu; siz isterseniz ona Adeline diyebilirsiniz.»

Molly odadan dışarı çıktı. Hal, kız kardeşinin merdivenlerden yukarı koşup odasına girdiğini duydu. Kitty de ablasının arkasından gitti. Hal, odada babasıyla yalnız kaldı. Hiç bir şey söylemeden, yukarıdan gelen seslere kulak verdi. Odada saatin tik takından başka ses yoktu.

«Sizin iyiliğiniz için yaptım bunu. Biraz anlayış göstermeye çalışın, n'olur. Kızların eğitimleri ve kültürüyle uğraşacak biri gerekliydi. Bayan Frost bugün var yarın yok. Hem, o yalnızca para karşılığında çalışan biri. Tabii, durum senin için biraz daha değişik olacak. Sen çoğu zaman Eton'da bulunacaksın; ancak tatillerde geldiğin zaman üvey anneni göreceksin evde. Benim yaşımda bir insanın, evde bir arkadaşına da ihtiyacı var. Sen ancak yıllar sonra...»

311

Cümlesini yarıda kesti. On dört yaşındaki oğluna yalvarmayı çok saçma buldu. Yıllardır çektiği acıyı kendinden başka kimse bilmiyordu. Artık yalnızlığına son verecek ve dertlerini karısıyla paylaşabilecekti.

«Eşini kaybedip genç yaşta çocukların bütün sorumluluğunu yüklenmek çok zor bir iş. Annem de yirmi dokuz yaşında? dul kalmıştı. Kim bilir ne sıkıntılı günler geçirmiştir, zavallı. O zamanlar biz de onun üzüntülerini anlayamazdık.»

Hal, gözlerinde boş bir ifadeyle babasının yüzüne bakıyordu. Henry, yazı masasının başına geçti. Çekmecedeki mektupların her birini teker teker açıyor ve şöyle bir göz attıktan sonra, bir yana kaldırıyordu. Yukarıda dolaşan Adeline'nin ayak sesleri duyulmaktaydı. Kadının bavullarını merdivenlerden yukarı çıkaran uşakların gürültüleri hiç bitmiyordu. O sırada Henry küçük paketi ve üstündeki «Sevgili babacığım, oğlun HaFdait küçük bir armağan.» yazılı kâğıdı gördü. Paketi eline aldı ve oğluna dönerek : «Senin armağanın mı? Çok teşekkür ederim,» dedi gülümseyerek ve paketi açmaya başladı.

Hal babasına engel olmaya çalışmadı. Ne yerinden kalkıyor, ne de tek bir kelime söylüyordu, içinden garip bir ses,, 'Haydi, aç, çabuk aç, salak,' diye haykırıyordu.

Henry, resmi avcunun içine alınca, paketin kâğıdı yere düştü. Bu arada Hal, bab'asının yüzündeki ifadenin değişeceğini sanarak, gözlerini ondan hiç ayırmadı. Ama, Henry'nin-yalnızca dudakları biraz büzülmüştü. Resmi inceledikten sonra oğluna dönerek : «Çok güzel, Hal. Şahane olmuş. Çok teşekkür ederim,» dedi ve onu yeniden yazı masasının çekmecesine kilitledi. «Haydi, sen istersen Molly'nin yanına git de, ona yemekten önce yüzünü yıkamasını söyle. Adeline, yemeğin yedi buçukta yenmesini istiyor. Beş dakika önce burada bulunun.»

Hal, bir an durakladıktan sonra odadan ayrıldı. Birinci-312

itattan geçerken yatak odasının kapısının açık olduğunu gördü. Tuvalet masasının üzerinde gümüş bir tarak ve ayna, makyaj malzemeleri, yatağın üzerinde siyah bir gece elbisesi duruyordu. Babasının banyosundan su sesleri gelmekteydi...

2

BU yeni düzen kızlara daha zor geldi. Hal Eîon'dayken, "kızlar evde, üvey annelerinin yanındaydılar. Bayan Frost'un işine son verilmiş ve onun yerine İsviçreli bir kadın alınmıştı. Lizette'in hastabakıcısı da evden uzaklaştırılmış, eve beş ay içinde dokuz kadın gelmişti. Hiç biri Adeline'i memnun edemiyordu. Molly, Hal'a güneşirî mektup yazar ve evdeki çektikleri sı-Ttıntıyı anlatırdı. «Babamla evde hiç bir şey konuşamıyoruz. Ksdın, onun yanından ayrılmıyor. Babam nereye gitse o da peşinde... Yemek masasında babamın ağzından o konuşuyor. Babamın evde ağzını açmaya hakkı yok. Bize tek kelime bile söyleyemiyor. Kadsn, oturma odasındaki koltuklara kılıf diktirdi. Bir görersen, o kadar çirkin ki. Kesinlikle babam da beğenmemiştir, ama kadınla başa çıkamayacağı için hiç bir şey söylemiyor.»

Evlenene kadar kişilik sahibi olan babalan, şimdi kadının yanında bir gölge gibiydi. Fikrim bile belirtecek kadar cesareti kalmamıştı. Adeline ne derse, ne yaparsa, o doğrudu. Henry bunu böyle kabul etmişti. Yoksa evde tatsızlık çıkacağını biliyordu. Bay ve Bayan Brodrick bir defa Eton'a, Hal'ı görmeye gelmişlerdi.

Kadm orada da Hal'ı tedirgin etmiş, kılığını, odasını, her gördüğü şeyi eleştirmişti.

«öyle kambur durma, senin omuzların zaten yuvarlak,»

313

demişti o gün. «Henry, bu çocuğu günde bir saat arkasında bir cetvelle oturtmalıydın. Bak, o zaman düzelirdi. Sen biraz spor yapsana, Hal. Çok renksizsin. Okuldaki spor kulüplerine neden katılmıyorsun?»

«Canım istemiyor.»

«Ama, yazın kriket oynayacaksın. O seni çok yormuyor, değil mi?

Ah, siz oğlan çocukları, hep itilip zorlanmak istersiniz. »

Adeline, her zaman kavga eder gibi konuşurdu. Bu durumda ona karşı çıkmak, onunla tartışmak demektir. Hal onun alaylı bir tavırla duvardaki resimlere baktığını gördü.

«Resim Akademisine girmek için mi çalışıyorsun? Ama, bak bu ağaç biraz çirkin görünüyor bana. Benim resim üzerine pek bilgim olmasa da, eğri çizgiyi düzden ayırt edebilirim.» Gülerek Henry'ye baktı.

«Aa, Clonmere eskiden böyle miydi? Henry, senin neden orayı bırakıp buralara geldiğini şimdi anlıyorum. Bak, ev suya bu kadar yakın değil. Hal, daha başka resimlerin varsa, onları da görelim.»

«Hayır, yok.»

«Eh, sen böyle yılda iki resim yapıp zengin olmayı düşünüyorsan, yanılıyorsun. Karnım çok acıktı. Haydi gidip VVind-sor'da güzel bir yemek yiyelim.»

Adeline bütün gün, Hal'ın görünüşüyle, odasıyla alay etti durdu.

«Sen hiç bir şeye ilgi duymaz mısın?» diye sordu.

Hal: «Hayır,» dedi.

Babası: «Yazık, çok yazık,» diye söylendi. «Bu kadar emek, bu kadar para boşa gitmiş.»

İstasyonda ayrılırken Henry, oğluna küçük bir hatıra verdi ve: «Herbert amcan yazın sizi Lletharrog'a bekliyor. Adeline'le ben her halde Avrupa'da geziye çıkacağız-z,» dedi ve oğlunu bir defa bile öpmeden trene atladı. Hal, trenin uzaklaşmasını seyretti, sonra elindeki hatıraya baktı.

314

Lletharrog ve Saunby'deki tatiller çocuklar için unutulmaz günler oluyordu. Kızlar, Lancaster Gate'den uzaklaşabildikleri için çok mutluydular. Eliza hala ölmüş, Saunby'deki ev Herbert'e kalmıştı. Herbert, ailesiyle birlikte yaz aylarını Saunby'-de geçirirdi.

Kitty, bir gün :

«Keşke biz hep burada kalabilseydik, ben Lancaster Gate'e dönmeyi hiç istemiyorum,» dedi.

Herbert amca: «Sen neler söylüyorsun böyle? Ben babanızın size ne kadar düşkün olduğunu bilirim,» diye karşılık verdi.

«Ama şimdi durum değişti.»

Herbert amca hiç bir şey söylemedi. Daha sonra kızlar, Hal ile birlikte kumların üzerinde yürürlerken, Kitty:

«Herbert amcanın, Adeline için, 'Allahm belâsı bir kadın,' dediğini duydum. Cathie teyzeyle çalışma odasındaydılar. Kapı açıktı. Ama, bir din adamının belâ okuması garip değil mi? Sonra, 'Bu iş tam anlamıyla bir aile dramı oldu,' diye ekledi.»

Molly öfkeyle :

«Adeline'i hiç kimse sevmiyor,» dedi. «Keşke evden kaçıp bir dadılık falan bulabilsem. Karı, babama, Lizette'in sinsiliğinden, sakat çocukların hepsinin biraz geri zekâlı olduğundan söz etmiş. Oysa, zavallı Lizette ne kadar zeki ve sevimli bir çocuk. Adeline, Clonmere'i hiç görmediği halde oradan nasıl böylesine nefret edebiliyor, anlayamıyorum. Oturma odasında asılı duran resmi bile kaldırdı. Ne zaman Clonmere'in adı . geçse. Adeline hemen iğneli bir söz buluyor.»

«Düşün bir kere. Annem öldükten sonra babam bizim oralara topu topu üç defa gitti. Her seferinde de Slancfde bir otelde kalıp işlerini oradan yürütmüş. Biz Clonmere'de yaşarken, babam her gün madene "uğrardı. Şimdi maden falan düşündüğü yok. Kim bilir o gitmediği için maden ne durumdadır.»

Hal: «Maden çalışmaya başladıktan sonra, sahibinin her gün denetlemeye gitmesi gerekmez,» diye atıldı. «Benim öğretmenlerimden birinin kömür madenleri varmış; şimdiye kadar gi-
315

dip yerini bile görmemiş. Oturduğu yerde paraları geliyor. Çalışmadan para kazanabiliyorsan, çalışmak biraz enayilik olur.» «Annem, bu sözlerini duysaydı, çok üzülürdü. Senin söylediklerin onun bize öğrettiklerinin tam tersi.»

«Evet, biliyorum; ama ne yararı var? Eğer onun söylediklerini savunmaya kalksam, Eton'daki çocuklar kaçırıldığımı falan sanırlar. Clonmere'de yaşasaydık, durum değişik olurdu; babamla birlikte her sabah madene giderdim. Belki o iş de insana başka bir zevk verir. Oysa, şimdi umurumda değil. Para nasıl' olsa geliyor. Madenin manevî bir değeri kalmadı benim gözümde. »

«Geçen gün Herbert amca, 'Artık bakırcılık para getirmeyecek, Cornwall'da birkaç maden ocağı kapandı,' diyordu.»

«Şimdi de, ileriye gören, işadamları, bakırın yerine kalayr keşfettiler. Kalayın fiyatı yüksek olduğu için, bu işi yapanlar servet sahibi olacaklar.»

«Belki Hungry Hill dağında kalay yoktur.»

Kiîty söze karıştı:

«Adeline'le aynı evde yaşadıkten sonra, bakır olmuş, gümüş olmuş ne fark edecek. O isviçreli kadın, domuz gibi her şeyi Adeline'e yetiştiriyor. Babam da o kadına ne çok yetki verdi, hayret doğrusu. O evde kalacağıma, küçük bir kulübede yaşamayı bin kere tercih ederim.»

Moily: «O kadın olmasa, Lancaster Gate kötü bir yer değil,» dedi. «Adeline gelmeden önce orayı bayağı sevmeye başlamıştık. »

Hal: «Hayır, hiç de sevmemiştik. Clonmere'den ayrıldıktan sonra hiç mutlu olamadık. Annem ölünce her şey değişti. Bunu sen de biliyorsun, Molly,» diye karşılık verdi.

Hal'm yüzü bembeyaz olmuştu. Gözleri doluydu. Ağlamamak için kendini zor tutuyordu.

«Böyle yaşayacağıma keşke ben de ölseydim,» diyerek kumların üzerinde koşmaya başladı. Köpekler arkasmdan onu izlemekteydi. Rüzgâr saçlarını gözünün önüne düşürüyordu.

316

Molly: «Erkek çocuklar, bu yaşlarda hep böyle duygular taşırlar,» dedi. «Cathie teyze, Bob'un da o yaşlarda böyle olduğuna söyledi.» Kitty: «Bob'un gidecek evi vardı. Hal'in Lancaster Gate'-den başka yeri yok,» diye karşılık verdi.

Her geçen gün Adeline, üvey çocuklarına biraz daha kötü davranıyor, kocasını hiç kimseyle paylaşmak istemiyordu. Henry'yi yavaş yavaş bütün akrabalarından ve çocuklarından soğutmaya başlamıştı. Durmadan, çocukların babalarına hiç bağlılıkları olmadığını söylüyor, kendisinin onu ne kötü durumlardan kurtardığını her fırsatta kocasına hatırlatıyordu.

İlk zamanlar bu yeni düzen Henry'yi çok memnun etmişti. Yıllardır acı çekmiş bir adam olarak, kendisini çok seven, anlayış ve sevecenlik gösterebilen, yüzüne karşı övgüler yağdıran bu kadına dört elle sarılmıştı. Adeline, bundan yararlanıp, işleri istediği gibi yürütmeye başladı. Henry, sorumluluğu üzerinden attığı için hayatından çok memnundu. Bazı işleri erkeğin yapamayacağı kanısındaydı. Evdeki yaşantı düzene girmiş, çocuklar disipline sokulmuştu. Hal, Molly ve Kitty babalarına-yardımcı olmak, bu yeni düzene alışmak istemiyorlardı. Adeline'nin dediği gibi, üçü de çok nankör çıkmışlardı. Babalarının bir kadma, bir arkadaşa ihtiyacı olduğunu enlayamıyor, yalnızca kendilerini düşünüyorlardı. Hepsi, son derece bencildi. Çocukların tatillerde Herbert ya da Edward amcalarına gitmeleri iyi oluyordu. Henry kendi kendine, «Evde tatsızlık çıkaracaklarına, nereye isterlerse oraya gitsinler,» diyordu. Onlara her şeyin en iyisini vermeye çalışmıştı. Ama, onlar babalarının değerini bilmiyor, hep kusur buluyorlardı. Molly eve döndüğü zaman, Henry onu Londra'da gezdirir, yemeklere, danslara götürürdü. Adeline, yavaş yavaş bundan tedirgin olmaya başlamıştı. Üvey kızından hiç bir yakınlık görmediği için, kocasının onu gezdirdiği akşamlar kendisi evde otururdu.

Henry bir gün:

317

«Keşke sen de gelseydin; Molly, baloda o kadar çok eğlendi ki.» dedi.

Adeline gülerek:

«Ben orada olmadığım için eğlenmiştir,» diye karşılık verdi.

«Bayan Molly, gittiği yerde bütün dikkati kendi üzerine çekmek ister. Ben olmazsam daha çok rahat ediyor. Bir defasında "benim yanımda, orkestradan bir gence yakınlık gösterdi.»

«Yok canım...»

«Henry'ciğim, ben kör değilim. Bu gece de çıkıyor mu-«un sevgili kızınla? Demek sen, kızınla gezmeyi, karının yanın-|da kalmaya tercih etmekte.»

«Yoo, hayır. Evde kalmamı istersen, hiç bir yere gitmem.»

«Söylemek istediğim o değil. Benim için önemi yok. Eğer sen, kızının, yanında erkeklere pas vermesinden hoşlanıyorsan, her gece gidebilirsin. Aslında bu gece erken yatacağım. Çok yorgunum.»

«Peki, öyleyse ben de evde kalırım. Molly'yi, Edward gezdiresin.»

Buna benzer bir iki olaydan sonra Henry, kızını amcası Edward'a teslim etti. Daha sonra çıkan olay, Hal'la ilgiliydi. Hal dört haziranda babasını okula çağırıyordu. Okulda spor günü vardı. «Ama, n'olur yalnız gel, ya da Molly'yle Kitty'yi de getir,» diye yazmıştı.

Henry, evde bir tatsızlık çıkacağı'nı düşünerek, kahvaltı masasında otururken mektubu karışma göstermek istemedi. Adeline, zarfın üzerindeki Eton damgasını tanıyıp Hal'ın ne yazdığını sordu.

«Oğlun ne yapıyormuş? Başını derde sokmairüş ya?»

«Yoo, hayır. Ayın dördünde o da kürek çekecekmiş de, n'olur kardeşlerimi getir, onlar da görsün diyor.»

«Her halde, beni istemiyordur?»

«Hayır, ama seni de görse çok sevinir.»

«Hayatım, bana yalvarsa da ben Eton'a gitmem. Ama,

318

sen de bana yalan söyleme. Birbirimize rol yapıp durmayalım.. Bak, ben böyle şeye gelemem. Hem ayın dördünde Armitage-lerle Masonlar bize öğle yemeğine çağrılı. Neyse, onları kendim ağırlarım. Biraz garip olacak ama, n'apalım. Hayır, benim, arkadaşlarım olsa, hiç önemli değil. Biliyorsun ben onları pek iyi tanımıyorum. Neyse, senin tasarılarını bozmak istemem. Hal, sanki neden daha önceden haber vermemiş. Hayatta kürek çekmekten, bir de içki içmekten başka bir şey elinden gelmediği için babasına gösteriş yapmak istiyor.»

«Ne demek istiyorsun, Adeline?»

«Ah, çok özür dilerim. Hal'm Kitty'ye gönderdiği fotoğrafı görmediğini unutmuşum. Fotoğrafı, geçen gün Kitty'nin tuvalet, masasının üzerinde buldum. Çok şaşırımdım. Sanırım, bir arkadaşıyla kim daha çok bira içebilir, diye bahse girmiş ve kazanmış. Boş şişelerin arasında da resmini çektirmiş. Ben onu, senin ölen kardeşin Johnnie'ye benzetiyorum. Bunu sana söylemek istemezdim. Alkoliklik soyaçekim sürer derler. Aman, Hal'a çok dikkat et.»

Gülerek kahvaltı sofrasından kalktı. «Çocuklarla uğraşmak çok güç iş,» diye ekledi. «Neyse, yükün büyük bir bölümünü ben üzerime aldım. Bu sabah Lizette'i masöre götürüleceğim. Öğleden sonra da Kitty'yi bale dersinden alıp eve getireceğim. Ama, ben senin yerinde olsam Hal'a bir mektup yazar ve bu kadar çok içebildiği için tebrik ederdim onu.»

Adeline mutfağa, aşçının yanına gitti.

Henry yazı masasının başına geçti. Hal'ın mektuplarını çıkararak, birer birer gözden geçirdi. Karısının az önce ettiği; sözler kafasını kurcalıyordu. Bugüne kadar Hal'm Johnnie'yle benzer yanları olduğunu hiç kimseden duymamıştı. Belki de arkadaşları, Henry'yi üzmemek için düşündüklerini söylememişlerdi. Ama Johnnie mutlu olamadığı için içiyordu, oysa Hal sadece arkadaşlarıyla bahse girmişti.

Henry, Adeline'nin duvardan indirdiği resme baktı: Clon-mere. Boleslar kontratlarını uzatmak istememişlerdi. Şimdi orayı kime verecekti? Artık kendisi, yeniden geçmişe dönüp ora-

319

•da yaşayamazdı. Bugünlerde Tom'dan aldığı mektuplar bile onu tedirgin ediyordu. Kitty'nin odasına koştu. Kitty okuldaydı. Tuvalet masasının üzerinde duran fotoğrafı eline aldı. Fotoğrafta, on sekiz yaşlarındaki iki çocuk da mutlu görünüyordu. Ade-Jine'nin dediği gibi bira şişeleri vardı ellerinde. Hal ne kadar büyümüştü. Zaman ne kadar çabuk geçmekteydi. Kendisi onu çok az görebiliyordu. Oğlu, tatillerini Herbert ya da Edward amcasının yanında geçirmeyi tercih ediyordu. Resimde, kendini beğenmiş bir tavırla, bir eli cebinde, öteki elinde de bir şişe, üstü başı bakımsız, dağ'nık saçlarıyla Johnnie'ye çok benzemiyor muydu? Gözlerinin önünde eski günlere ait anılar canlandı. Fotoğrafı yerine koydu. Aşağıya inip oğluna mektup yazmaya koyuldu. «Sevgili oğlum, Hal. Ayın dördünde evde bir davetimiz olduğu için E'on'a geleiueyecegiiii. Ama, Edward amcana, Molly'yîe Kitty'yi götürmesi için rica edeceğim...»

Hal mektubu okuyunca omuzlarını silkti ve hemen mektubu yırtarak çöp kutusuna attı. «Tabii, o kadın onu göndermedi. Ben böyle olacağını biliyordum aslında. Adam sende... Babam oğlunu görmek istemiyorsa, ben üzülecek değilim ya,» dedi kendi kendine.

Hal, iyi kürek çekiordu. Bunu babasının görmesini ve oğluyla övünmesini istemişti. Oysa, babası artık onunla ilgilenmiyordu. Dört yıldan beri bir kere uğramıştı yanına. Hal birkaç ay sonra okulu bitirecekti. Oxford'a gidince de bir şeyin değişmeyeceğini biliyordu. Yine ona arada bir mektup ve yüklü bir çek göndererek bütün babalık görevini yerine getirdiğini sanacaktı. Hal, artık buna alışmaya başlamıştı.

HAL, Oxford'un ikinci yılıdayken, Molly karşı yakada oturan Evreleri görmeye gitmiş ve birkaç gün içinde Roberl
320

O'Brien Spencer, J. P. adında, Bill'in bir arkadaşıyla tanışıp nişanlanmıştı. Yazdığı mektupta:

«Onu çok seviyorum,» diyordu. «Robert, bizim oraları en az benün kadar seviye. Adeline, babama, kendisinden uzaklaşmak için Robert ile evlenmeyi kata! ettiğimi söylüyormuş; ama, böyle bir şey yok. Robert'i gerçekten çok seviyorum. Clonme-re'in oîuz, kırk mil »zağında bir ev tutacağız. Noel'de de Oon-mere'e geçmek istiyoruz. Tabii, önce babamdan izin simanı gerekecek. Ne kadar iyi olur, değil mi? Sen de Kitty ve Lizette'i alıp gelirsin. Clonmere'de çok eğleneceğiz.»

On yıl sonra eve dönmek ve Molly'nin yakında evleneceğini öğrenmek Hal'ı çok heyecanlandırmıştı. Oxford'a girdiğinden beri hiç bir şeye bu kadar çok sevinmemisti. Geçen yıl Cambridge'e karşı kürek çekerken bile bu kadar heyecan duymamıştı. Şimdi, bütün arkadaşlarına güzel bir ziyafet vermeliydi. Parası vardı. Nasıl olsa madenler işletiliyordu. Molly'nin güzel bir portresini yapıp damada armağan etmeliydi. Noel'de eve gidecekti...

Molly, kasım ayında evlendi. O gün evde kocaman bir sofraya hazırlandı, bütün tanıdıklar çağrıldı. Daveti düzenleyen Adeline, evin bu iş için çok küçük geleceğini ileri sürerek üvey kılının düşününü büyük bir otelin salonunda yapmak için çok uğ-raştıysa da başaramadı. Konukların, Molly'nin ne kadar güzel bir gelin

olduğunu, daha on yedi yaşındaki Kitty'nin nedime elbisesi içine ölen annesine ne kadar benzediğini defalarca duymak zorunda kaldı. Adeline, Noel'de Clonmere'i çocuklara bırakmaması için de Henry'yi kandıramadı.

Hal heyecanla :

«Zafer! Onu yenebildik!» diye bağırdı. «Lizette'ciğim, korkma, duyamaz bizi. Hem duysa da ne çıkar. Noel'de evimize gidiyoruz. Seni de götüreceğiz.»

On altı aralık günü Slane'e geçip oradan trenle Mundy'ye geldiler. Mundy'den gemiyle Doonhaven'a vardılar. On yaşındaki Lizette, ilk defa olarak Doonhaven'a bakarken yüzündeki

321

o korkulu ifade gitmiş ve yanaklarma renk gelmişti. Gökyüzündeki beyaz bulutlar, yemyeşil tepeler ve güneybatının yumuşak, rüzgârı, çocukların içini huzurla doldurdu.

Hal, küçük kardeşine :

«Bak, orası Andriff malikânesi. Babaannem orada doğmuş,» dedi.

«Orada kuzenlerimiz olacak. Molly her halde onları Clonmere'e çağırır. Bak, o suyun kıyısındaki kilise de Ardmore kilisesi. Biz her pazar oraya giderdik. Annem orada yatıyor.»

Hal'm, boşazına bir şey takılır gibi oldu. Annesi on yıldır orada yatıyordu. Hiç biri onu ziyaret etmemiş, mezarına çiçek bile koymamıştı.

İleride başını göğe kaldıran Hungry Hill dağı, eteklerinde maden kuyuları, bacalar, sundurmalar, karşıda Doon adasının garnizonu, tepelerin arasında Doonhaven kasabası görünüyordu.

«Bak, koyun içerisindeki ev.. İşte, Clonmere o,» dedi.

Hepsi yıllar önce ayrıldıkları eve baktılar. Malikânenin? gri duvarlarına ve camlarına güneş vurmuştu. Sonradan eklenen bölüm, eskisinin bir parçası görünümündeydi. 1871'de işçilerin çalışmalarına son verilmesinden sonra, orası hiç kullanılmamıştı. Kulenin üstünde bir bayrak asılıydı. Koyda küçük gemiler duruyordu.

Kitty ağlamaya başladı.

«Biliyorum, çok saçma, ama elimde değil,» dedi ağabeyine. «Aynı eskisi gibi. Ben çok farklı göreceğimi sanmıştım.»'

«Gemilerden birinin içinde bir adam var. Acaba Sullivan ya da Baird ailesinden biri mi? Sanırım, avdan dönüyor.»

«Ağaçlardaki kuş yuvaları bile yerli yerinde duruyor Lizette. Bak, yuvaları görüyor musun? Sular çekilmiş. Buralarda demir atmamız gerekecek.»

Lizette: «Molly'yle Robert bizi bekliyorlar,» diye bağırdı «Aa, yanlarında başkaları da var. Uzun sakallı bir papaz..»

«Tom Amca. O babamın en iyi arkadaşıydı. Harriet teyze de mendil sallıyor.»

322

\

Kitty: «Yanlarındaki kız da Jinny'dir her halde,» dedi. «Ne kadar büyümüş; bıraktığımızda altı yaşındaydı. Şimdi on altısında olmalı.»

Gemi, makinelerini tornistan yaparak durdu. Demir atıldı. Kayıklarla kıyıya çıktılar. Herkes konuşup gülüyor, mutlu görünüyordu. Tom Ama, bir koluyla Hal'a, ötekiyle Kitty'ye sarılmış, Harriet teyze ise Lizette'i kucaklamıştı. Jinny de, genç Brodricklerin her birine ayrı ayrı gülümsüyordu.

Tom Amca gür sesiyle :

«Tanrı sizi bağışlasın,» dedi. «Sizi gördüğümüze çok memnun olduk. Çok şükür Tanrıma.»

Çakıl taşlan, koydaki kayıklar, Murphy'nin dükkânı, alandaki meyhaneye, köşedeki bakkal dükkânı hiç değişmemişti. Pazar yerindeki sergiler kaldırılıyor, tepelerde çobanlar sürülerini ağıllara doğru götürüyorlardı. Alanda, her zamanki gibi, tembel tembel duran adamlar vardı. Bir kadın, kapıda komşusuyla kavga ediyordu. Çevrede çocuklar oynuyorlardı. Tom Amca, Murphy'nin dükkânından büyük bir lahanayla çıktı. Birkaç madenci, işçi tulumları ile Hungry Hill tepesinden inmekteydi.

Hal: «Sanki burayı neden bıraktık? Neden babam bizi zor-?îa buradan uzaklaştırdı?» diye sordu.

Tom Amca gülerek onun koluna girdi.

«Artık boş ver onları. İşte, eski evinize geldiniz,» dedi.

Tom Amca'yı görmek, Harriet teyzenin tombul yanaklarından öpmek, deri koltuklarda oturmak, çimenlerin üzerinde köpeklerle birlikte koşmak, büyük çay sofrasına oturup Harriet teyzenin yaptığı nefis pastadan yemek insanı ne kadar mutlu kılıyordu.

Çocuklar: «Sen hâlâ yağı evde mi yapıyorsun, Harriet teyze? Tom Amca hâlâ, her pazar Ardmore kilisesine gidiyor mu?» diye sorular yağdırıyorlardı.

«Hatırlıyor musunuz, buralarda nasıl saklambaç oynardık?»

323

tJ*-jfaiÜ^j^^ürüijflAiMliBââ|M^^fti^Jfc»kMAJiJÜfcj^j^tf *j |
«Kileen'de yaptığımız pikniği unuttunuz mu? O gün Kitty batakbğa gömülmüştü.»

«Blue Rock'daki sergi?»

«Ya, Doon adasındaki parti?»

Bir anda, Londra'da geçirdikleri günleri unutuvermişlerdi. Hal da sanki Eîon'a Oxford'a hiç gitmemişti. Lancaster Gate korkulu bir rüya gibi bir anda kafalarından siliniverdi.

Molly, kuledeki odayı Hal'a ayırmıştı. Hal koşarak odasına çıktı. İçi gururla doldu. Çok şey söylemek istedi, ama hiç bir şey söyleyemedi. Çok heyecanlıydı. Boleslar burayı hiç kullanmamışlardı. Odada nemli, pis bir hava vardı. Duvardaki resimlerin canlı renkleri solmuştu. Dolabın üzerindeki kuş yumurtaları tozla kaplanmıştı. Onların kime ait olduğunu hatırlayamadı. Gümüş kupaları kim kazanmıştı? Tazıları kim yarışür-mıştı? Dedesi miydi? Dolabın üzerinden kupaları indirerek, eliyle tozlarını aldı. Kupaların yanında oltalar duruyordu. Boleslar bu odaya dokunmadıkları için çok memnun oldu. Burada yalnız aileyi ilgilendirebilecek küçük anılar vardı. Ev pet değişmemişti ama, yerdeki halılar, camlardaki perdeler dağılmak üzereydi. Robert'in evinden getirdiği uşaklar, mutfaktaki fırının bozulmuş ve bahçedeki pompanm kırılmış olduğunu söylediler.

Molly o gece yemekte :

«Aman, boş veıScı,» dedi. «Ne olacak, ateş yakıp Noel hindimizi orada kızartırız. Daha lezzetli olur. Artık evimize döndük; hiç bir şeyi kendimize dert edinmeyelim.»

Hungry Hill dağınyı ay ışığı aydınlatıyor, dalgalar hırçın bir sesle kıyıyı dövüyordu.

Birkaç gün içinde görülecek çok yer, yapılacak çok iş vardı. Ahırda eski atlardan hiç birini görememek Hal'm garibine gitti. Ti;ti ölmüştü. Araba yıllar önce Londra'ya gönderilmişti. Ahırda, Robert'in birlikte getirdiği seyis duruyordu. Ahırın pencereleri kırılmıştı. Dışarıda, çimenlerin arasında otlar büyümüştü.

324

Molly kocasına bakarak:

«Buraları ne kadar temizdi,d diye içini çekti. «Her sabah bu taşlar yıkanır, atlar tımar edilir, annem Doonhaven'a inmek isterse, araba kapıya getirilirdi. Boleslar evi bu durumda bıraktı-larsa bile, babamın yardımcısının malikâneyle biraz ilgilenmesi gerekirdi.»

Robert: «Evin sahibi gidince hep böyle olur,» dedi. «Bu durumda kimseyi suçlayamazsın. Molly'ciğim, sevgili yavrum, sen hiç üzülme. Birkaç günde bak biz burayı nasıl değiştireceğiz. »

Hal, Kitty'yle birlikte Oakmount'taki kulübeleri görmeye gitmişti. Çok üzgün bir durumda eve döndüler. Tim'in karısı, Kitty'ye o gün: «Sen annenin modelisin,» dedi. «Tann'm ona huzur versin. Senin gözlerinde de aynı yumuşak ifade var.»

Kadın, onlara geçmişten, tatlı anılardan söz etti, onları evlerine çağırdı. Daha sonra konuyu değiştirip gözlerini Hal'a dikerek, geçinemediklerini, kızının ve oğlunun Amerika'ya yerleşmek zorunda kaldığını söylemeye başladı.

Hal, elini cebine atıp biraz bozuk para çıkararak uzattı. Kadın, paralan Hal'm elinden kaparcasına aldı, iyi günler dileyip kendi kendine mırıldanarak yola koyuldu. Çok yaşlanmış, çok değişmişti. Aslında, Hal'ı ve öteki çocukları hatırlamamış-tı. Ama, annelerinden söz ederek onları duygulandırıp para koparmıştı. Çocuklar, Tom Amca ve Harriet teyzenin evine gittiler. Tom Amca, kısa zamanda onların neşelerini yerine getirdi. «Bakın çocuklar, boş yere kendinizi üzmevin, işte evinize geldiniz. Artık burada kalacaksınız. Hal, sen Oxford'dan ayrıldıktan sonra ne yapmayı düşünüyorsun?»

«Hiç bir şey. Eğlenmeye bakacağım. Arada bir de resim yaparım.» Harriet teyze başını salladı.

«Sen kötü şeyler öğrenmişsin,» dedi. «Sende tembellik var. Haydi, gel de biraz bana yardım et bakalım. Jinny sana, yağın

325

nasıl çıkarıld'ğmı gösterebilirsin.» Harriet teyze raftan kaplan, tencereleri indirdi. «Öyle tembel tembel bakacağına, hayatını kazan, Jinny'de senin gücünün iki katı var. Bir ona bak, bir de kendine...»

Hal gülerek:

«Erkekler para getirir, kadınlar da evde çalışır,» diye karşılık verdi. Sonra Jinny'nin saçını çekerek: «Jinny, ben seni bir kere

el arabasından düşürmüştüm. O gün nasıl ağlamıştın, hatırlıyor musun?»

Harriet teyze: «Ama, hemen onu öpüp özür dikseydin, hiç ağlamazdı,» diye atıldı.

Hal, yağa parmağını daldırıp sinsice Jinny'ye baktı. Jinny kollarını sıvayıp saçlarını toplamış, yağı çırpmaya başlamıştı bile.

«Peki, şimdi öpüp özür dilesem olmuyor mu?»

Jinny ciddî bir tavırla:

«Hayır,» dedi.

«Her halde, artık arabadan da düşmezsin, değil mi?»

«O, arabayı iten kişiye bağlı.»

«O halde, gel de seni bahçede dolaştırayım.»

«İstemem, çok teşekkür ederim.»

«Öyleyse, balık avlamaya götürüyüm; ama, her şeyden önce bana güvenmen şart.»

«Sen yağın içinden parmaklarını çıkarana kadar söz veremem. »

Hal güldü ve masanın üzerinden aşağı atlayarak Jinny'ye yardım etmeye başladı.

«Jinny, sen evinden hiç uzaklaşmamışsm. Onun ne demek olduğunu anlayamıyorsun,» dedi.

ORTADA üzülecek bir şey yoktu. Yıllar sonra bile her şey eskisinin aynıydı. Hal, evinde geçirdiği her dakikayı iyi değer-

326

Jendirmeye çalıştı. Noel günü çok eğlendiler. Mutfaktaki bozuk fırın onarıldı ve hindi orada kızartıldı. Hal, evin erkeği olması nedeniyle, hindiyi kesip cömertçe herkese dağıttıktan sonra, kendisine kuşun iskeletinden başka hiç bir şey kalmadığını gördü. Yemekte Brodrickler, Spencerler, Callaghanlar ve Andriff'ten Simon, Judith ve Frank vardı. Yemekten sonra saklambaç oynadılar. Boş odalarda saklandılar, gülüştüler ve neşelendiler. Tom Callaghan ve karısı, çocukların eğlencelerini zevkle seyrettiler. Tom: «Ne kötü, değil mi?» diye karısına fısıldadı. «Burası hep böyle cıvıl cıvıl olmalıydı. Çocuklar evlerinde büyüme-liyidiler. Henry kendine çok yazık etti.»

«Bir gün o da Clonmere'e döner mi dersin?» «Yazdığı mektupları görmüyor musun? O artık eski Henry değil.»

«Hal babasına çok benziyor. Gülümsemesi, sevimliliği, tıpkı babası. Ama onda, Henry'deki canlılık, atılganlık yok. Bazen de öyle dertli konuşuyor ki, içim sızlıyor. Yirmi bir yaşında bir çocuğun bu kadar olgun olabilmesine şaşıyorum doğrusu.» «O son on yıl onlara çok şey kaybettirmiş. Henry, aralarındaki uzaklığı yok etmeye çalışsa da, sanırım artık bir şey fark etmez. Eski temeller yok olmuş.»

Kitty, kuzeni Simon Flower ile merdivenlerden aşağıya koştu.

Lizette, ilk defa olarak çocukluğunu hissederek oturma odasına girdi. Yukarıdan kahkahalar geliyordu. Robert, Molly'yi merdivenlerin başında yakalamış, dans ediyordu. Bu arada Hal da annesinin odasının kapısını açmaya çalışıyordu. Ama kapı paslanmıştı.

«Burası annemin odası olacaktı, babam buraya çok özenmişti. Güzel, değil mi?» diye sordu.

Jinny başını salladı.

«Ben burayı dışarıdan görürdüm. Boleslar evde olmadıkları zamanlar, bahçede dolaşırdım. Her şeyi tahmin ettiğim gibi buldum. Annen her halde yazı masasını şu köşeye koyardı.

327

Buraya bir koltuk, karşıya bir kanepeler...»

Hal'a dönerek, cana yakın bakışıyla tatlı tatlı gülümsedi

Hal: «Onu hatırlıyor musun?» diye sordu.

Jinny başını salladı.

«Sadece yumuşak sesini, siyah saçlarını ve size her geldiğimde beni öptüğünü hatırlıyorum,» diye karşılık verdi.

Hal, elleri ceplerinde yere bakıyordu.

«Ben de senden çok hatırlamıyorum. Ne kadar kötü, değil mi?

Dünyada en çok sevdiğim insandı o,» diyerek yeniden kapıyı

zorlamaya başladı. «Açılmıyor, hiç de açılmayacak,» dedi ve

omuzlarını silkefekte; «Ne yapalım, aslında evin bu odasında kimse yaşamayacak,» diye ekledi.

Jinny, Hal'ın arkasından merdivenlerin başına kadar geldi.

Saklambaç oynayanlar evin eski odalarından çıkmışlardı.

«Ne garip, değil mi? Nedense hep eski köşkler perili olur. Sen hiç yeni bir yapının içinde hayaletlerin dolaştığını duydun mu? Oysa, bu ev bana tam tersi gibi geliyor.»

Jinny, elini Hal'a uzattı.

«Annen sağ olsaydı aldırmazdın, değil mi, Hal?» diye sordu.

Jinny genç, cesur ve kendinden emin görünüyordu. Karanlıkta Hal'ın elini de hiç çekinmeden tutmuştu.

Hal başını salladı.

«İşin garip yanı, annemin değil, babamın hayaletini görmekten korkuyorum. Sanki o gölgelerin arasından çıkacakmış gibi geliyor bana.» Önünde uzanan dar koridora baktı. «Jinny, gel gidelim buradan. Şu anda babamı düşünmek istemiyorum Bugün Noel.

Eğlenmeye, neşelenmeye bakalım...» dedi.

3

OCAK AYININ sonunda genç Brodrickler Clonmere'den ayrılınca, Molly, Lizette'i kocasının evine götürdü. Kitty de

328

Andriff'teki kuzenlerinin yanına gitti. Hal, bir gece Lancaster Gate'de kalıp oradan Oxford'a gitmek üzere, Clonmere'den ayrıldı.

Papaz, Hal gemiye binmeden önce: «Tom Amca'nın da burada evi olduğunu hiç bir zaman unutma,» dedi. «Ne zaman istersen gel,

burası kendi evin sayılır. Annenin ya da babamın hatırı için konuşmuyorum. Seni hepimiz çok seviyoruz. Jinny de seni çok arayacak.»

«Çok teşekkür ederim. Hiç unutmayacağım.» Gemi,

limandan Mundy körfezine, oradan da kasabaya gelirken, Hal

yüreğine bir ağırlığın çöktüğünü hissetti. Doon adası sise

bürünmüştü. İşte, aylardır hayaliyle yaşadığı tatil bitmiş ve geçmişin bir parçası olmuştu. Clonmere'e bir daha dönüp

dönemeyeceğini düşündü, içinde garip bir duygu vardı. Sanki bu, Clonmere'den son ayrılışıydı.

Lancaster Gate'e vardığında, babasıyla üvey annesinin dışarıya çıkmış olduklarını öğrendi. Oturma odasına geçip dergileri karıştırmaya başladı. Odanın her köşesinde Adeline'in kitapları, yünü, mektup kâğıtları vardı; ama, her şey yerli yerinde duruyordu. İçeriye onun kokusu sinmişti. Soğuk, sevimsiz bir görünüşü vardı bu odanın. Hal sinirlerini yatıştırmak için yemek odasına geçti ve kendine bir kadeh viski doldurdu. Bu gece içmeden yapamayacağını anlıyordu. Doonhaven'dan sonra, burası çok tatsız geldi Hal'a. Doonhaven'daki kızı düşündü. Onun yardımına ihtiyacı olduğunu hissetti. Babası ve üvey annesi eve döndüğünde, Hal içkinin etkisiyle biraz yatışmıştı. Karamsar düşüncelerini kafasından atmış, geleceğe umutla bakmaya başlamıştı bile. Adeline yemekten önce :

«Clonmere'de o pisliğin içinde, hiç tedirgin olmadan eğlenebildiniz, değil mi?» dedi.

«Çok eğlendik. Molly bize ne güzel yemekler yaptı. Tom Amca ve Harriet teyze bize çok hoş vakit geçirttiler.»

«Tom Amca dediğin, şu karısını mutfaktan çıkarmayan
329

papaz mı? Her halde, onlardan başka Clonmere'in yakınlarında oturan kimseler yoktur. O hayata Henry'nin nasıl dayandığını bir türlü anlayamıyorum.»

«Callaghanlar, tanıdığım en iyi insanlar. Eskiden babam onlardan ayrı yapamazdı.»

Adeline: «Faute de mieux,»(*) diyerek güldü. «Her halde, artık o uygarlıktan uzak yaşayan insanlara yakınlık duyamaz. Miras işi olmasa, babam Clonmere'i bugün satar.»

Henry odaya girdi ve birkaç dakika sonra yemeğe oturuldu. Hal, yemekte hiç konuşmadı. Lokmalar boğazında düğümleniyordu. Adeline ne kadar yalancı bir kadındı. Ne kadar rahatlıkla babasının Clonmere'i satmak istediğini söylemişti. Babası böyle bir şey yapmak isteyemezdi. Yemek süresince Adeline, babasının ağzından konuşarak, hiç bir şeye yaramayan yerleri elde tutmanın gereksiz olduğunu söyledi durdu. Clonmere adını ağzına bile almadıysa da, bir arkadaşının geçenlerde, içinde yaşamadığı malikâneyi satıp kurtulduğunu, durup dururken zengin olduğunu söyledi.

«Çok iyi satabilmişler. Şimdi o kadar memnunlar ki... Evden aldıkları paralarla her yıl Avrupa'ya çıkmayı düşünüyorlar. Onların çocukları olmadığı için miras dertleri falan yok...»

Yemekten sonra Adeline odadan çıkar çıkmaz, Henry oğluna Clonmere ve Doonhaven üzerine sorular sormaya başladı. Oğlunun anlattıklarını dinlerken son derece tasasız, meraksız görünmeye çalıştıysa da, duygularını gizlemeyi başaramadı. Callaghanların nasıl olduklarını sordu. Tom'un neler yaptığını, eskisine göre değişip değişmediğini öğrenmek istedi. Boleslar eve iyi bakmışlar mıydı? Yardımcısı iyi çalışıyor muydu?.. Bütün bunları öğrenmek istiyordu Henry.

«Anladığım kadarıyla, orada epeyce kalay varmış; bakırdan da daha kolay çıkarılıyormuş. Tom Amca, birçok madencinin işine son verildiğini söyledi bana. Yıllardır orada çalışan

(*) Daha iyisi olmadığına göre.

330

adamlara, ansızın işten çıkarılmak çok zor gelmiş.»

«Alıştırlar.»

«Öyle ama, Tom Amca, onların alışmalarının çok zor olacağını söylüyor. Adamlar şimdi ekmek parası bile bulamıyor-larmış. Geçen kış, Doonhaven'da bu yüzden birçok olaylar çıkmış. Genç işçilerin çoğu göçmen olarak Amerika'ya gidiyormuş.»

«Orası beni ilgilendirmez. Ben çalıştırdıklarına iyi para veriyorum. Orada maden bitene kadar da bu tutumumu sürdüreceğim. »

«Peki, ondan sonra?»

Henry omuzlarını silkti.

a Madenleri kapatır ya da o gün gelmeden önce satışa çıkarırım. O zaman bana göre hangisi en uygunsa onu yaparım.»

«Tom Amca da senin öyle yapacağından korkuyor. Bu kadar adamı işsiz bırakmak çok günah diyor.»

«Tabii, o din adamı, böyle şeyler düşünmeyip de ne düşünsün? Bu konuda kimsenin fikrini soracak değilim. Mal benim. Ne istersem onu yaparım.»

Hal sesini çıkarmadı. Babası her şeyi apaçık söylemişti. Hal, dönmeden bir gün önce annesinin mezarına gittiğini hatırladı. O gün Jinny de gelmişti. Mezar temiz ve bakımlıydı. Annesinin başucunda çiçekler büyümüştü. Jinny, mezara kendi annesiyle babasının baktığını söylemişti.

Orada öyle durmuşlardı bir süre. Sonra Jinny, düşen kuru yaprakları temizlemişti. Başucundaki mermerde: «Katharine -Henry Brodrick'in sevgili eşi,» yazılıydı. Hal, annesinin mezarını ziyaret ettiğini babasına söyleyip söylememeyi düşündü. Babası Ardmere'u sormuyor, Clonmere'deki yeni odaların ne durumda olduğunu öğrenmek istemiyordu.

«Demek Kitty ve Lizette, Molly'nin yanında kalmak istiyorlar. Demek onu bana tercih ettiler,» dedi.

«Onları yanında görmek istediğini bilseler, bugün dönerler.»

Henry karşılık vermedi. Bir an durakladıktan sonra:

331

«Sanırım, sen miras hakkından vazgeçmek istemezsin, değil mi?» diye sordu.

Hal şaşkınlıkla babasına bakarak :

«Ne demek istiyorsun, baba?» dedi.

«Büyük deden uzun bir vasiyet bırakmıştı. Ben bir yer satmak istersem, vârisimin iznini almam gerekiyor. Kendi başıma hiç bir şey yapamıyorum. Eğer kabul edersen, birkaç ay sonra yirmi bir yaşma bastığında, aldığım paranın çoğunu sana veririm. Sen bu işten çok kârlı çıkarsın. Oxford'da bu kadar para harcadığına göre bunu kabul etmek zorundasın.»

Hal kulaklarına kadar kızardı.

«Özür dilerim, baba. Bu istediğini yerine getiremeyeceğim. Sen, Clonmere'in bana, Molly'ye ve Kitty'ye neler ifade ettiğini anlayamıyorsun. Orası bizim evimiz. Biz orada yaşarsak mutlu oluyoruz.»

«Siz orayı doğru dürüst hatırlamazsınız bile. O zaman küçücük çocuklardınız. Noel'de eğlenebilmek, piknik yapabilmek için oraya gittiniz. Malikâneye onarım ve bakım için durmadan para ödüyorum, karşılığında hiç bir kârım olmuyor. Adeline, 'Orayı sat da bir an önce bu dertten kurtul,' diyor. Para, para, para.. Dayanılır şey değil bu.»

Hal sinirlenerek :

«Demek, Adeline'in kitabında bu böyle yazıyor,» dedi.

«Terbiyesiz! Üvey annen ileriye görebilen, olgun bir kadın. Ben Clonmere'i ne yapayım? Haydi, bir karşılık ver bakalım. On yıldır uğramadığım yer...»

«O senin suçun değil mi? Clonmere orada, istiyorsan gidersin. Eskisinden pek farklı da değil. Yalnızca biraz eskimiş. Bir zamanlar orayı ne kadar çok severdin. Aslında şimdi de seviyorsun, ama yanına yaklaşmaya bile korkuyorsun.»

«Kimden korkuyormuşum?»

«Annemden değil sanırım. Gelip seni boğazlayacak değil ya. O seni çoktan bağışlamış. Ben mezarına gittiğimde söyledi bana. Tabii, sen karının mezarını hiç görmedin. Sen kendinden

332

'korkuyorsun. Clonmere'de eski benliğini bulacağından korkuyorsun. Onun için Clonmere'i satmak istiyorsun. Geçmişini unutup vicdan azabından kurtulmak istiyorsun..»

Hal bembeyaz olmuştu. Elleri titriyordu. Ağzından çıkan kelimeleri kulağı duymuyordu.

Henry: «Sen içkilisin,» diye mırıldandı. «Kapıdan içeri girdiğimde anlamıştım bunu. Bu ilk defa da değil. Adeline beni her zaman uyardı. Senin yemek odasına yavaşça girip içtiğini kaç defa görmüş. İstersen onu çağırayım da kendisi söylesin.»

«Niye içiyorum, hiç düşündün mü? Seni, bu kadar zavallı, kişiliksiz, umutsuz, kendini kaybetmiş birisi olarak görmeye dayanarmıyorum-ı. İşte onun için içiyorum. Senin artık ne Molly'ye, ne Kitty'ye, ne Lizette'e, ne de bana en küçük bir bağlılığın kaldı. Demek Adeline şimdi de sana Clonmere'i sattırmak için uğraşılıyor. Bunu başaramayacak. Beni parayla kandıramazsın. Orayı sattırmayacağım sana.»

Tam o sırada Adeline içeri girdi. Kocasına:

«Ne oluyor, kuzum? Hal'm bağırmasını ta oturma odasından duydum. Aşağıdaki hizmetçileri başına mı toplamak istiyorsun?» dedi.

.«istersen bütün dünyayı çağır!» diye bağırdı Hal. «Seni memnun etmek için o evi satmayacağım. Clonmere bizim evi-vmiz.»

Henry kabaca :

«Doğru odana çık. Seni karşımda görmek istemiyorum. Sabaha kendine geldiğin zaman konuşurum senle,» dedi.

Adeline: «Sabah da kalkıp bir şişe viskiyi devirmezsene,» diye ekledi. Hal'm titreyen ellerini göstererek. «Şu haline bak, hâlâ oğlunla övünüyor musun? Bir ay Clonmere'de kalmak onu ne duruma

sokmuş. Ayakta bile duramıyor. İşte Henry, sen de oğlunun ne durumda olduğunu gördün. Demek iş bu kadar büyüdü, bari sen de eve gönderilen faturalara bir göz at. Ehh, Oxford'da da aylarca senin ödemeni bekleyecek değiller ya? Ama, bu faturalar çok şeyi aydınlatıyor. Sözcüğü, şu en üstteğine bir

333

bakalım: Elli pound. Oğlunun bir dönemde içtiği şarabın gideri,» diyerek faturaları masanın üzerine attı. o Al, yarın sabaha sana yapacak iş çıktı, Henry. Ha, bir de bankadan bir mektup var size, Hal beyefendi. Banka müdürü, iki yüz poundluk karşılıksız bir çek yazmış olduğunuzu bildiriyor.»

Hal ikisinin de yüzüne baktı. Üvey annesinin gözlerinde zafer parıltısı belirmişti. Ama, kadın soğuk ve tasasız görünmeye çalışıyordu.

Hal: «Sen benim mektuplarımı ne hakla açarsın!» diye bağırdı. «Ne hakla?»

«Sevgili oğlum, beni yanlış anlıyorsun. Senin adının baş harfi babamkiyle aynı. 'H. Brodrick' görünce, babanın mektubu diye açtım, özür dilerim, çok özür dilerim. Ha, bu mektup da az önce geldi. Sanırım, çok okuyup yazması olmayan birinden. Zarfın üzerinde 'Jinny' yazıyor. O da kim. Eski hizmetçilerden biri falan mı?» Gülerek mektubu Hal'a uzattı.

Hal kendini tutamadı. Elinin tersiyle üvey annesinin yüzüne bir tokat yaptırdı. Kadın elleriyle yüzünü kapatarak, bir iki adım geriledi. Dudağının kıyısından kan boşanıyordu. Bunun üzerine Henry, oğlunu yakasından tutarak masaya itti.

«Serseri herif, pis keş, delirdin mi!..» diye bağırdı.

Hal da babasını itti. Adamın, sinirden eli ayağı tutmuyordu :

«Utan, utan! Bir erkeğin yapacağı en adi iş, kadına el kaldırmaktır.» dedi. Karısına dönerek: «Adeline, hayatım, sen istersen odana çık, Marcelle'i çağır. Ama, önce Hal senden özür dileyecek.»

«Özür dilemeyeceğim.»

«Ya Adeline'den özür dilersen ya da bu evden defolup gidersen!»

Henry'nin yüzünde gaddar bir ifade vardı. «Sen her zaman bizim başımıza belâ oldun. Rahmetli annen seni çok şımarttı. O zamandan beri de dünyayı kendinin yarattığını sanıyorsun. Üç ay sonra yirmi bir yaşına basacaksın. Hayatta bugüne kadar ne basardın?

İçmekten, babanın paralarını saçıp

334

ısavurmaktan ve çirkin resimler yapmaktan başka ne basardın?» Hal, öfkeyle yemek odasından çıktı. Adeline hiç bir şey söylemeden kocasına baktı.

Babası: «Az önce söylediğimi unutma. Ya Adeline'den özür diler ya da bu evden defolup gidersen,» diye üsteledi.

Hal hiç karşılık vermedi. Sokak kapısını açtı. Bir an durakladıktan sonra yağmurun altında yürümeye başladı...

JINNY CALLAGHAN yirmi beş yaşına bastığı gün, oda-i sim temizlemeye, yıllardır biriken fazlalıkları yok etmeye karar - verdi. Dolabın üzerindeki kitaplar, kendinden çok Doonhaven'-daki papazın işine yarayabilirdi. Onları, ertesi sabah kırmızı ...

Mr kurdeleye sarıp papaza götürmeyi düşündü. Aşk romanlarını bir yana ayırdı; Molly'nin çocuğuna verecekti. Yere oturarak, yıllardır temizlemediği çekmeceleri zevkle karıştırdı. On yaşındayken annesinin kendisine vermiş olduğu dikiş kutusunu gördü; içinde birkaç tane eski fotoğraf buldu. Onları atmak istemedi. Babasının üniversite arkadaşlarıyla çektiği resimlerdi bunlar. Resimlerde babası ne kadar sevimli görünüyordu. Yanında Bay Brodrick, Bay Brodrick'in kardeşi Herbert vardı. Herbert de din adamı olmuştu. Arada bir babasıyla mektuplaşırdı. Hepsi ne kadar genç ve neşeliydi. Aralarında T>ir tane de kendi resmini buldu. Bebekken annesinin kucağında çekilen bir fotoğraftı bu. Gözleri boncuk gibi görünüyordu. Sonra Glen Begh'deki piknikte, Brodricklerle çekilmiş bir resmini daha buldu. Molly hiç değişmemişti. Fotoğrafta da, -şimdi olduğu gibi neşeli ve tasasız görünüyordu. Ama, Kitty

335
çok güzelleşmişti. Jinny, Kitty'nin düğün resmiyle, on yıl önceki fotoğrafını yan yana koydu. Kitty^ kuzeni Simon Flower'las evlenmişti. Kitty'nin yanında kendisinin ne kadar sönük olduğunu düşündü. Lizette'in gözlerinde yine o ürkek bakış vardı; ama nedime elbisesi içinde sakat ayağı hiç görünmüyordu. Kitty'yle Simon, onu yanlarına almışlardı. Şimdi hep birlikte Andriff malikânesinde yaşıyorlardı.

Jinny, dolapta duran kutuyu aşağıya indirdi. Kutu sımsıkı kapatılmıştı. Bir an durakladı, sonra kutuyu kucaklayarak yatağın üzerine oturdu. İçi mektuplarla doluydu. Zarfların üzerinde beş altı tane yağlı boya resim duruyordu. En üstteki, . Hal'ın, Clonmere'e geldiği Noel'de yapmış olduğu resimdi. Resimde, Jinny'nin yüzünde tatlı bir gülümseme ve gözlerinde sıcak bir ifade vardı. Onun altında, Clonmere'in ve Doon adasının resimleri vardı. Ötekiler dağ, orman ve hayvan resimleriydi. Jinny her birine teker teker baktı. Onları bir yana bıraktıktan sonra, kutudan Hal'ın mektuplarını çıkarttı. İlk gelen mektuplar Londra'dandı. Hal o zamanlar üzgün ve mutsuzdu. Ondan sonrakini, Kanada'ya gitmeden önce Liverpool'dan atmıştı.

«Beni hiç kimse anlayamasa bile sen anlarsın. Bak, göre-ceksİH babam da bir gün bana hak verecek, benim bananlarımla övünecek,» diyordu bu mektubunda.

Ondan sonra gelen bütün mektuplarda Winnipeg damgası vardı. Zarfların üzerindeki tarihleri okudu: 1881, 1882. Hal, hayatından çok memnundu. Böyle olumlu bir karar vermekle çok iyi etmişti. Sanki, Oxford'da kalsa ne olacaktı? Orayı bitirenler hayata bu kadar kolaylıkla atlamıyorlardı.

«Yarışı yine kaybettik. Benim takımdan ayrılmamla bir şey fark etmedi! Oysa, onlar için dua bile ettim. Yanş günü arkadaşlarımı gidip göremediğime çok üzüldüm. O gün sabahtan akşama kadar hayvanlarla uğraştım. Bu hayatı çok seviyorum. Her dakikamı değerlendirmeye çalışıyorum.»

336

Bu ilk mektuplar umut doluydu; hayvancılıkla zengin olacağına inanıyordu, Hal.

«Tabii, şu birkaç yıl biraz zor olacak. Büyük dedemin bana bıraktığı parayla geçinmeye çalışıyorum. Şimdilik babamdan (ek kuruş istemedim, inşallah hiç bir zaman da istemek zorunda kalmam. Molly'ye sakal bıraktığımı söyle..»

Jinny, o günlerde gelen mektuplardan birinin içinde bir resim buldu. Hal, iki arkadaşının ortasında, arkasındaki tulumul ve yüzündeki sakalıyla bir serseriye andırıyordu.

1883 de yazdığı bir mektupta:

«Ayda bir defa Winnipeg'e iniyoruz. Orada bütün paramızı kızlarla harcıyıp geri dönüyoruz. Geçenlerde, arkadaşım Frank barların birinde kavga çıkardı. Ben de ondan yana çıkmak zorunda kaldım. Bu yüzden bir gece hapis yattık. Cezaevine ilk defa düştüğüm için yerimi biraz yadırgadım. Adeline bunu duysa, 'Bak, ben sana söylememiş miydim,' der, hemen babama. Tom Amca'ya, gönderdiği çek için çok teşekkür ederim. . Ona söyle sakın bir daha göndermesin.» 1884 ve 1885'te gelen mektupların havası değişmişti: «Frank ile hiç geçinmiyoruz. Ondan ayrılıp kendi başıma bir şeyler yapmaya çalışacağım. Küçük bir topralc alıp kendi patronum olmak istiyorum artık. Bir miktar birikmiş param davar..» diyordu Hal.

Ama, düşündüğünü yapamamıştı her halde. Çünkü altı ay sonra yazdığı mektupta, Winnipeg'deki bir bankaya memur olarak girdisini hayatından çok memnun olduğunu, birkaç yıllık yorgunluğunu şimdi çıkarabildiğini yazıyordu.

«Çiftçilikte, hayvancılıkta başarı sağlayabilmek için, orada doğmak, orada büyümek gerekiyor. Ben yıllarca sonra bunu anlayabildim. Ben şehir hayatına alışmışım. Çiftlikte sabahın kö-
337

Tünde kalkıp aç açına karın içine girmek çok zor geliyordu bana. Oranın havası bile bana hiç yaramadı. Geçen yıl epeyce kilo verdim. Harriet teyzeyle söyle, onun o nefis pastalarını çok özledim. Şehirde çok rahatım. Burada temiz bir evde kalıyorum. Her şey iyi.» diyordu.

Hal, bankada iki aydan çok kalmamıştı. Ondan sonra, To-ronto'dan birkaç satır yazmıştı Jinny'ye:

«Bu rralar yine resme merak sardun. Hayatta en çok sev-diğiro şey o. Vaktimi istediğim gibi değerlendiriyorum. Kansan görüşen yok. Burada bulduğum birkaç arkadaş, bunca yıldır başka işlerle uğraşmakla spialhk ettiğimi söylüyorlar. Tabii, ba işle pek zengin olunmuyor ama, özgür olabilmek her şeyden iyi..»

Bu mektuptan sonra, bir yıl kadar hiç haber gelmedi. 1886 yılında gelen ilk mektupta Hal, hayatından hiç memnun olmadığını yazıyordu. El yazısı da okunamayacak kadar kötüydü.

«Çok hastalandım. Sanırım, Adeline haklıymış. Ben, gerçekten hiç bir işi başaramayan zavallı bir insanım. Birazcık ce-sarelim olsa, hayatıma soh verirdim. Bir iki resmimi sattım, ama aylardır tembel tembel oturmaktan başka hiç bir şey yapmıyorum. Jinny'ciğim sen beni hep Clonmere'de geçirdiğimiz Noel'deki gibi hatırla. O zaman sen on altı, bense yirmi yaşındaydım. Şimdiki durumumu görsen, benim için pek iyi düşünmezsın.»

Bu, Jinny'nin Hal'dan üç yıl önce aldığı son mektuptu. Jinny'nin yazdığı karşılık, aylar sonra geri gelmişti. Zarfın üzerine, «Taşınmış» damgası vurulmuştu. Jinny o zaman ağlayarak babasının yanma gittiğini, hikâyeyi ona anlattığını hatırladı. Babası kızma sarılarak Hal'ın mektubunu okumuş, kızına anlayışlı davranmıştı. Jinny: «Ben erkek olsam, Kanada'ya gidip onu evine getirirdim,» demişti.

338

Tom Callaghan kızının umut dolu gözlerine bakarak şöyle konuşmuştu :

«Biliyorum, Jinny. Ama, Tanrı senin erkek olmanı istememiş. Üzülme, belki bir gün Hal'ı bulup ona olan sevgini gösterebilirsin. »

Aradan üç yıl geçmişti. Jinny, mektupları kutuya yerleştirdi, üzerine resimleri koydu ve kutunun ağzını kapattı. Onları hiç atmamaya, seksen yaşma gelinceye kadar zaman zaman açıp okumaya karar verdi. Belki de Hal ölmüştü. Jinny, Clonmere'de o gece el ele odaları dolaştığını hiç unutamayacaktı. Hal şimdi otuz yaşındaydı.. Tabii, eğer yaşıyorsa.. Yağı çırparken Hal'ın içine parmağını sokması, sonra ellerini cebine sokarak gülmesi, herkesle alay etmesi, koyda yelkenliyle açılması, Jinny'nin gözlerinin önüne geldi. Şirin bir çocuktuk, Hal. Onun yerini kimse alamayacaktı. Jinny, hayatta başka birini sevemeyeceğini biliyordu.

Kutuyu yerine kaldırdıktan sonra aşağıya indi. Bugün yaş günüydü. Onun şerefine bahçıvan bir tavuk kesmiş, annesi de güzel bir pasta yapmıştı. Her yıl aynı şeyler yapılıyor, aynı armağanlar geliyorsa da, Jinny yine aynı heyecanla sofraya oturuyor ve paketleri açıyordu.

«Babacığım, saat! Hem de Slane'deki dükkânın vitrininde beğendiğim saat. Çok teşekkür ederim.»

Tom, gülerek :

«Aramızda gizlimiz kalmasın. Kitty Flower gönderdi onu,» diye karşılık verdi.

«Anneciğim, sen de mektupluk almışsın. Beni çok şımartıyorsunuz.» Masadan kalktı, annesiyle babasını öptü. «Tabii, babam kiliseye giderken saatimi takmak isteyecek, annem de her mektup yazdığında, benim kâğıtlarımı kullanacak, değil mi? Demek siz bütün bunları düşündünüz,» dedi gülerek.

Babası: «Aa, sen ne de çok biliyorsun,» diye atıldı. «Haydi onları çok düşünme de, öğleden sonra ne yapacağını söyle bize? Kitty'yi görmeye mi gideceksin?»

339

«Hayır, ama eğer beni evde istemiyorsanız, ben de yürüyüşe çıkarım.»

«Öğleden sonra reçel yapacaktım, ama bugün senin günün olduğuna göre, sen istersen vazgeçebilirim,» dedi annesi.

Jinny, yemekten sonra Clonmere'e kadar yürüdü. Kıyıda durup karşıdaki yaşlı, beyaz, granit yüzlü Hungry Hill dağına bakarken, dağın içinde çalışan, ter döken zavallı işçileri ve onların sırtından zenginleşen, başka bir memlekette yaşayan, madenle ya da

madencilerle değil yalnızca gelen paralarla ilgilenen sahibi Henry Brodrick'i düşündü. Denizin karşısındaki bu şaphane evi kapatmıştı. Arada bir Moily, kocası ve çocukları Clon-mere'de kalmaya geldiklerinde ev şenlenir, ama onun dışında çoğu zaman da böyle bomboş olarak dururdu. Molly'nin dediğine göre, Henry Brodrick ve karısı, Lancaster Gate'deki evi •satıp Brighton'a yerleşmişlerdi. Clonmere de, burada sahibini bekliyordu. Jinny, yeni yapılmış bölümdeki küçük balkona baktı. Yapıldığından beri oraya hiç kimse çıkmamıştı. Ne kadar garipti bu. Henry yıllar boyu onun hayaliyle yaşamış, şimdi de bırakıp gitmişti.

Jinny, kıyı boyunca yavaş yavaş yürüdü. Mundy'den gelen sgeminin Doonhaven limanına girişini seyretti. Gemiyle bugünlerde çok gelen vardı. Mundy'deki pazardan dönen işçilerin eşleri, garnizona gelen askerler ve Doonhaven'ı gezmeye gelenler oluyordu. Andriff'de yapılan otel kısa zaman önce bitmişti.

Jinny, Oakmount'taki kulübelerin birkaçım ziyaret ettikten sonra geri döndü. Eve vardığında saat beşi geçiyordu. Bahçe kapısından içeri girdi. Patsy, bahçenin köşesinde odun kır-.maktaydı.

Adam, başıyla evi göstererek :

«Bir ziyaretçiniz var, Bayan Jinny,» dedi. «Gemiyle geldi. İBir bakışta tanıdım onu.»

«Kim, Patsy?»

-«Ben söylemeyeceğim. Sen içeri gir de kendin gör.»

340

Jinny kapıda annesiyle karşılaştı. Kadın biraz telâşlı g&- (Srünüyordu.

«Çok geç kaldın, Jinny. Başına bir şey geldi diye çok korktum. Babanın yanma gider misin? Çalışma odasında. Sana bir •sürprizi var. Artık sürpriz mi dersin, ne dersin. Yaş gününe rast-igelmesi çok garip,» dedi gülümseyerek. Gözleri dolmuştu.

Çalışma odasına girdi. Babası, şöminenin önündeki kol-vtukta oturmuş, bir adamla konuşuyordu. Jinny heyecanla adama doğru ilerledi.

«Hal!» diye bağırdı.

Hal, yerinden fırlayıp Jinny'yi kucakladı. O, yine Jinny'nin hayalindeki Hal'dı. Biraz zayıflamış, yüzünde derin çizgiler belirmişti ve olduğundan da çok yaşlı gösteriyordu. Ama, bakışlarında umut dolu bir ifade vardı. Eskiden de olduğu gibi, gü-lümseyince gözlerinde tatlı bir parıltı beliriyordu.

«İşte döndüm.. Hiç bir iş başaramadan döndüm. Ama, Tom . Amca yine de benim burada kalmamı istiyor. Sen hâlâ bana inanıyorsun, değil mi? Beni geri çevirmeyeceksin, değil mi, Jinny?»

5

HAL VE JINNY evlendikten sonra, Doonhaven'da Doktor Armstrong'un eski evine taşındılar. Ev, kızın annesinin evine birkaç dakikalık uzaklıktaydı. Bay ve Bayan Callaghan, onların eksiklerini ellerinden geldiği kadar tamamladılar. Jinny, kı-nk dökük eski eşyalarla bile, evi şirin bir duruma sokabildi.

Evlendikten hemen sonra, Hal ve Jinny birkaç günlüğüne balayına çıktılar. Dönmeden bir gün önce, Slane'de bir fotoğrafçıda birlikte çektiydikleri resmi evlerindeki büfenin üzerine

koydular. Resimde Hal, kibirli, yakışıklı, Jinny ise saf çocuksu ve mutlu görünüyordu.

Hal, Clonmere'de yaşayamadığı için bazen büyük üzüntü duyardı. Aslında, burada hayatında belki ilk defa olarak mutlu olabildiği. Jinny anlayışlı, sevecen, alçak gönüllü bir insandı. Eviyle övünür, onu daha da şirinleştirebilmek için uğraşır dururdu. Yine de Hal, pencereden bakıp karşıdaki evde oturan ayakkabı onarımcısını görünce kara düşüncelerine dalar, Clonmere'de oturup oranın havasını soluyabilmeyi isterdi. Doonha-ven'a bir türlü alışamıyordu. Hiç bir Brodrick bugüne kadar Doonhaven'da yaşamamıştı.

Böyle düşündükten sonra da, şimdiki durumuna bin kere şükür etmediği, nankör yaradılışlı bir insan olduğu için kendinden nefret ederdi. Bu zayıf yanını karışma belli etmemek için, ona son derece neşeli görünmeye çalışıyordu. Bir pazar günü :
«Kancjğ'm, ben bazen her şeyi kara görüyorum,» diye dert yandı.
«N'olur beni başısla. Öyle zamanlarda sabırlı olmaya çalış. Bütün bunlar Kanada'nın üzerimde bıraktığı kötü etkiler. Hem, biliyorsun sağlığım da pek iyi değil bugünlerde. O da beni üzüyor,» diye yakındı.

Jinny, onun saçlarını okşayarak:

«Kocacığım, ben senin kara düşüncelerini kafandan uzaklaştırmak, sana huzur verebilmek için burada duruyorum,» dedi. «Ben dünyanın en şanslı erkeğiyim. Çünkü sen bir meleksin. Haydi, şimdi bana çekiçle birkaç çivi getir de mutfaktaki rafı onarayım. Kanada'da öğrendiğim tek iyi şey, evde kendi işlerimi başkasına yaptırmamak oldu.»

Kasabadaki bu eve taşınmadan önce bir gün Tom Callag-han, Hal'ın neden Clonmere'de yaşamak istemediğini sordu. Hal inatçı bir tavırla başını sallayarak :

«Orası babamın. Ben Londra'dan ayrılalı dokuz yıl oldu. Babam o zamandan beri bana tek bir mektup bile yazmadı,» dedi.

«Peki, sen ona yazıp özür diledin mi?» «Winnipeg'e ilk gittiğimde bir mektup atmıştım. Karşılık alamadım. Bu kadarı yeterli değil mi? Ben, ömrüm boyunca ona bir daha yazmam.»

Tom Callaghan sustu. Kendisi araya girse, durumun daha kötü olacağına inanıyordu. Babayla oğulun arasına ancak Tann girebilirdi. Ama yine de arkadaşına, oğlunun Doonhaven'a döndüğünü, kendi kızıyla evlendiğini ve sağlığının bozuk olduğunu, Kanada'da bütün çabalarına rağmen, iyi bir iş tutamadığını yazdı. Henry, verdiği karşılıklı:

«Aslında ondan çok bir şey beklemiyordum; serserinin biri olacağı belliydi. Kızma yazık olmuş,» diyordu.

Böylece, Hal Brodrick, karısıyla birlikte Doonhaven'daki eski evde yaşamasını sürdürdü. Jinny yemekleri yapar, haftada bir temizlikçi kadın gelir, onun dışında kömür taşımaktan ayakkabı boyamaya kadar bütün işleri Hal yapardı.

«Bütün bunları Kanada'da yaptım, burada neden yapmayayım,» derdi ve başını kaldırıp sokağa baktığında, ağacın altında Mike Doolan'm

kendisini düşmanca süzdüğünü görürdü. Adam, yanına gelip konuştuğu zamanlar bile, Hal'a oldukça soğuk ve ilgisiz davranırdı. Hal, karısına bir gün:

«Çok gülünç,» dedi. «Clonmere'de oturduğumuz zaman bunlar bizden nefret ederdi, ama şimdi aralarında yaşıyorum, onlar yine benden kaçıyorlar. Aslında, sen paoazın kızı olduğun için seni çok severler. Onların bütün derdi benimle. Ben Brodrick ailesindenim. Sanırım, Brodrick ailesinden gördükleri kötü davranışı benden de bekliyorlar. Onlara iyi davranmamı yadırgıyorlar.»

«Sen çok duygulusun, kocacığım. Tabii ol. Onlar çocuk gibi.. Zamanla seninle arkadaş olurlar.»

«Nasıl tabii olunur? Ben bilmiyorum. Ben kendimi iyi bir çiftçi olmuş sanırdım, yanılmışım. Güzel resim yaptığıma inanırdım, kimse resimlerimi beğenip almadı. Bazen Brodrick adı-
343

nı taşımaktan bile büyük üzüntü duyuyorum. Ben bir işe yaramayan, kayınpederinin parasıyla yaşayan bir asalağım. Beni sevmemekte haklılar.»

Jinny: «Sevgili kocacığım, niye böyle konuşuyorsun. Senia>. moralin çok bozuk. Dünyayı ne kadar kötü görüyorsun,» dedi. Öte yandan Hal'm bu durumuna kendisi de gerçekten üzölmeye başladı.

Hal: «Ben sana yük oluyorum; senin neşeni kaçırıyorum. Seninle evlenmemeliydim. Sana da yazık oldu,» diye ekledi.

Jinny bir gün babasına açılıp ona dert yandı. Papaz, kızını dinledikten sonra:

«Hal bizden para almak zorunda olduğu için böyle düşünüyor. Ben onunla bir konuşayım,» dedi.

Oysa, Hal duygularını kimseye belli etmek istemiyordu.

Kayınpederinin evine gittiği zamanlar, sevimli, neşeli ve tasasız görünmeye çalışırdı. Tatlı tatlı sohbet eder, Harriet teyzesinin taklidini yapar, Tom Amca'yla şakalaşırđı. Papaz, Hal'm bu davranışlarını otuz yıl önceki Henry'nin davranışlarına çok benzetirdi.

Odada damadıyla yalnız kaldığında :

«Sen, çalışıp ekmek parayı çıkarmak istemez misin, Hal?» diye sordu.

«Yok, hayır, ben çok tembelim. Bak, Kanada'da da yapamadım.»

«Kanada'da çok yalnız olduğun için başarısızlığa uğradın. Orada bütün kazandığını, Winnipeg meyhanelerinde harcamışsın. Burada onu yapamazsın.»

«Peki, ne demek istiyorsun, Tom Amca? Resimlerimi kimse almıyor, ben ne yapayım. Geçen hafta Slane'e üç tane götürdüm, hiç birini satamadan geri döndüm. Jinny'ye karşı çok utanıyorum. O zavallı, hâlâ benim iyi resim yaptığıma inanıyor. O gün Slane'den ayrılmadan önce birkaç kadeh bir şeyler içtim, eve öyle geldim.»

«Oğlum, içmeye başlarsan yine hastalanırsın. Sen resmîs.

344

(bırakma. Ama, o senin eğlenen olsun. Ben başka türlü bir iş yapmak isteyip istemediğini soruyorum sana.)

«Ben ne yapabilirim ki?»

Rahip gözlerinde umut dolu bir ifadeyle Hal'a baktı:

«Madenin şefi Griffiths'i tanıyor musun?» diye sordu.

«Evet.»

«Onun kâtibi Amerika'ya gitmiş. Adam defterleri tutacak, hesaplara bakacak ve kendine yardımcı olabilecek birini arıyordu. Tabii, sabah dokuzdan akşam altıya kadar. Biraz az para ödüyor, ama hiç yoktan iyidir. Ha, ne dersin?» Hal ellerini cebine sokarak yüzünü buruşturdu. «Bir zaman sonra benim olacak madenlerde gidip de bir- 'İcaç kuruş için çalışmak çok garip değil mi?»

«Şimdiden geleceği düşüneneğine, bugününü düşün. Hem, parayı babandan almayacaksın. O işi kabul edersen bütün çekleri sen yazacaksın. Şimdi önemli olan şu: Sen bu işi yapabilir anisin, yapamaz mısın? İşe girersen Jinny de çok sevinecek.» Hal bir süre karşılık vermedi; sonra: «Ben, dünyada her şeyden çok Jinny'yi mutlu edebilmek isterim. Ama hiç bir zaman ona uygun bir insan olamayacak-rmışım gibi geliyor bana. Ya, o işe de girip başaramazsam...» «Hayır, Hal; başarırısın.» «Peki öyleyse, bir deneyeyim.»

Ve böylece 25 şubat 1890'da Hal Brodrick, babasının Hungry Hill dağındaki madenlerine gitti; bakkalın oğlu Murphy ve öteki adamlar gibi paltosunu, şapkasını askıya asarak, odasına girdi. Yandaki odada Griffiths oturuyordu. Hal, çocukken babasıyla birlikte madene geldiği sıralarda onu görürdü. Şimdi bu adamın emrinde çalışıyor, haftal:ğ-nı aldığı zaman herkesin yaptığı gibi adama teşekkür ediyordu.

Yirmi yıl önce babasıyla birlikte madene geldiğinde, adamlar şapkalarını çıkararak babasını selâmladıktan sonra madeni gezdirirler, yeni pompanın çalışmasını gösterirlerdi. Aynı adam- 345

larla, onlardan farksız olarak çalışmak gücüne gidiyordu Hal'ın. Oysa şimdi madencilerin sıkıntılarını, çektikleri güçlükleri çok iyi anlayabiliyordu.

Sabahın altısında, Hungry Hill dağındaki gece çalışmasının son bulduğunu bildiren zille uyanıyordu. Bu zil yetmiş yıldır çalmaktaydı. Doonhaven'daki adamlar, kadınlar, çocuklar işlerine gitmek için hazırlanırlarken, Brodrickler rahat yataklarında mışıl mışıl uyurlardı. Her sabah arabalar Doonhaven'dan işçileri toplayıp madene getirirdi. Hal, düdük seslerini ve arabalara yetişmek için koşuşturan işçileri görürdü. Adamlar, gün doğmadan yola koyulurlardı.

Hal karısına, işçileri göstererek :

«Zavallılar,» derdi. Onlar sabahın köründe yola çıktıkları için, Hal, Brodrick ailesini ve aynı adı taşıdığı için kendini suçlardı. Papazın arabasıyla işçilerden bir iki saat sonra işine gittiğinde, sundurmaların dışında bakırı yıkayan kadınların ve çocukların kendisine nefretle baktığını görür, onların, paraya ihtiyacı olmadığını, bu işi bir eğlence olsun diye yaptığını, sandıklarını düşünür ve garip bir duyguya kapılırdı.

Hal, her aym son günlerinde hesapları kapatıp işini zamanında bitirebilmek için, sabah altıda işçilerle birlikte madene gider ve daha geç çıkardı. Jinny böyle sabahlarda kocasını aç göndermemek için erkenden kalkıp kahvaltıyı hazırlamaktaydı. Madene erken

gittiği ilk gün, işçiler arabada Hal'dan uzak oturmuşlar, onunla tek bir kelime bile konuşmamışlardı. Aralarında, Pat Donovan'm oğlu olan Jim Donovan da vardı. O sabah Jim, arkadaşlarına, Donovan ailesinden madende çalışan ilk Donovan'm kendisi olduğunu söylemişti.

Gözünün ucuyla Hal'a bakarak :

«Eskiden bizim paraya ihtiyacımız yoktu ki; bütün bu gördüğünüz topraklar bizimdi,» dedi.

«Size bu toprakları şeytan mı vermiş?»

«Şeytan falan değil. Dedemin dedesinin dedesi çok zen-
346

ginmiş. Yanında bin kişi çalışırmış. Fransa kralı onun en yakın arkadaşıymış.»

Adamlardan biri :

«O doğru,» diye karşılık verdi. «Fransızlarla İspanyollar, tarih boyunca bize yardım etmişler. Babam hikâyelerini anlatıp dururdu.»

Bir başkası sordu:

«Peki, kaçakçılığı önlemeye çalışan toprak sahibini vuran kim?»

Jim: «DonovanIardan biri,» dedi. «Ama o toprak sahibinin suçsuz adamların eğlencesine karışmaya ne hakkı var? İyi yapmışlar; ben de olsam öyle yapardım.»

«Ondan sonra garnizondaki jandarmalar da seni apar topar götürürler.»

«Ah.. Bak göreceksiniz, onlar da kısa zaman sonra oradan defolup gidecekler. O zaman ben sizi, adaya tavşan avına davet edeceğim.» Hal, 'Şu anda Kanada'da olsaydım, öteki adamlar gibi Jim'le ben de alay edebilirdim,' diye düşündü. Ama, Doonha-ven'da değişik davranması gerekiyordu. Doonhaven halkı onun da Brodrick ailesinden olduğunu, hiç bir zaman unutamıyordu. Hal, yakınlık gösterse bile, onların kendisiyle arkadaş olmayacağı biliyordu. Griffiths'in kâtibi olduğu için, her cuma haftalık dağıtılırken, şefin yanında oturup, listeden adları okundukça paralan adamlara ödemesi için Griffiths'e vermek zorundaydı. Her cuma, birkaç kuruş haftalıklarını almak için kapının önünde sıraya giren adamları gördükçe içi sızlardı. Sonra büroya girip Griffiths'in yanındaki yerini alır, listeyi ve paraları masanın üzerine koyardı. Haftalıklarını en önce mühendisler, sonra işçiler, en sonra da kadınlarla çocuklar alırdı.

«Pat Torrens,» diye bağırınca, yaşlı, zayıf, zavallı bir adam Griffiths'e elini uzatırdı. İki pound.. Bütün bir hafta, günde
347

sekiz saat yerin altında, nemin içinde çalıştıktan sonra eve gidip patates, tuzlu balık yiyerek yatağa girdiği ve sabahın köründe yine madene geldiği için. iki pound.

Hal, adamların gözüne bakmadan haftalıklarını Griffiths'e uzatırdı. Pat Torrens'in: 'işte ben bu adam için ter döküyorum. Benim kayadan çıkardığım her gram, yüzeye varınca altın oluyor ve Hal Brodrick'in babasının cebine gidiyor. O, yattığı yerde zengin oluyor. Atları, arabaları, evleri, hizmetçiler ediniyor,,, bana da bu kadar emek verdiğim için iki kuruş para veriyor/ diye düşüneceğinden korkuyordu. Pat Torrens, parasını alıp bürodan

çıktıktan sonra Hal içini çeker ve listede ondan sonra gelen adı okurdu.

Listelerin en sonunda kadınların ve çocukların adları olurdu. Dokuz on yaşlarındaki birkaç çocuk da, her hafta iki saat sıralarını bekledikten sonra, bütün bir hafta kalayın yıkanmasına yardım ettikleri ya da sundurmaların dışındaki büyük parçaları çekiçledikleri için, ikişer şilinlerini alırlardı. Bir cuma sabahı işçilere haftalıkları ödendikten sonra Haî şefe dönerek :

«Bu zavallıların maaşlarını artırmalı. Bu kadar çalıştıktan sonra ellerine geçen para babamın kârmm onda biri bile değil,» dedi.

Bay Griffiths öfkeyle :

«Onlara çok iyi para veriliyor. Ben, bundan az aldıklar zamanları da bilirim. Onlar daha çoğunu beklemiyorlar ki. Baban tabii kâr edecek. Madenlerin sahibi değil mi? Yoksa sei> de radikal misin? Eh, yakında da anarşist olursun,» diye karşılık verdi.

«Ben ne radikal, ne de anarşistim. Politikayla hiç ilgilenmedim. Ama, bu zavallıların durumuna çok üzülüyorum. Hepsi bu kadar.»

«O kadar duygulu olma. Sen önündeki defterleri tut, onu bunu boş ver. Bir gün gelecek, madenlerin sahibi olacaksın. O zaman ne istersen yaparsın, istersen bütün kârım dağıtırsın.»

348

Hal: «Evet, ama söylemek istediğim o değil. O zaman her halde ben de babam gibi düşünürüm,» dedi.

Akşamları, yüksek bacalardan göğe doğru yükselen kara ? dumanları, pompanın sesini, bakırın yıkandığı sundurmalarda-ki o keskin kokuyu geride bırakarak Tom Callaghan'ın atına: atlar, Mundy körfezinin kıyısından eve giderdi. Eve vardığında, Doonhaven pencerelerinde dans eden ışıkları ve Hungry Hill? dağının üzerindeki mehtabı seyrederdi.

Kendi kendine: «Bugün Griffiths'e, işçilere çok az para-ödendiğini söyledim, ama aslında ben de dedelerim gibi Clon-mere'de lüks içinde yaşamayı, çevremde hizmetçilerin, uşakların dolaşmasını, eve geldiğimde Jinny'yi yorulmuş göreceğime, annem gibi şık bir ev hanımı olarak görmeyi çok istiyorum,» dedi.

Hayatta en nefret ettiği şey, yemek kokusuuydu. Eve girer girmez o gün pişen bütün yemeklerin kokuları burnuna geliyordu. Jinny'nin bütün çabasına rağmen, ev çok küçük olduğu için mutfakta pişen yemeklerin kokusu odaya doluyordu.

O gün de Jinny, dağınık saçları, fırının karşısında durmaktan kızarmış yüzü ve umut dolu gözleriyle kocasını kapıda karşıladı.

Gülerek: «Bugün senin en sevdiğin yemeği yaptım, koca-cığ'm,» dedi. «Balık ve peynirli karnabahar. Tarifeyi annemden almıştım.

Baca tıkanmış, bütün duman odaya doluyor; ona bir baktıralım. Biraz önce Kitty'yle Simon geldiler. Bize üzümle kavun getirmişler. Ha, Simon senin bir resmini satın almak istiyor.

Hani, şu koydan yapmış olduğun Doon adasının resmi...»

«inşallah, bize yardım olsun diye istemiyordur.»

«Hayır, sevgilim. O senin resimlerini çok beğeniyormus. Bunu bana Kitty daha önce de söylemişti.»

«Demek, beğenen tek o var.»

«Hayır, Hal, öyle konuşma. Senin resimlerinle ne kadar-övündüğümü biliyorsun.»

«Ben kötü bir ressam ve kötü bir kocayım.»

349

«Aa, amma da inatçıymışsm. Haydi, koltuğuna otur da dinlen biraz. Ben şimdi senin yemeğini hazırlarım.» Hal, koltuğa oturdu. Karısını da kucağına alarak: «Bana niye bu kadar iyi davranıyorsun. Benim seni daha iyi yaşatabilmem gerekir. Haydi, git saçlarını güzelce tara, arkana da güzel bir elbise giy. Tabii, önce o yağlı ellerini yıkamayı unutma,» dedi.

«Sen beni dinleyeceğine söz verirsen, senin için saçlarımı tarar, ellerimi yıkar, arkama gelinliğimi bile giyerim.» «Ben hiç bir zaman senin sözünden çıkmam.» «Benim ne demek istediğimi pekâlâ biliyorsun. Üzülme hayatım, o şişe boş.»

«Ah, Hal, ben sana şişenin dibinde biraz bırak dememiş -miydin. Biliyorsun, viski soğuk algınlığa iyi geliyor.»

«Sevgilim, nasıl olsa kış bitti. Artık soğuk algınlığı, grip falan olmaz. Benim gibi kötü bir adamı niye seviyorsun sanki?» «Bilmem; seni sevmek elimde değil.» Jinny, kocasının gözlerinin içine bakarak gülümsedi. O sırada Hal, ateşin önünde uzandığı yerde, Clonmere'de yeni yapılan şömineyi hayal ediyordu. Bir iki dakika sonra Jinny elinde yemek tepsisiyle odaya girdi. Balık biraz yanmıştı; ama Hal karışma yemeklerin çok güzel olduğunu söyledi. Yemekten sonra Jinny, Hal'm çoraplarını yamamaya koyuldu. O da karısının saçlarını okşayarak :

«Benim eski çoraplarımı yamayacağına, şimdi sen iş işlemelisin,» dedi.

«Peki, bunları ben yapmazsam, kim yapacak?» «Senin evde yarım düzine hizmetçin olmalı. Sen en güzel elbiselerini giyip beni beklemelisin. Eve gelince, hemen seni alıp en lüks lokantalara götürmeli, en nefis yemekleri yedirmeliyim.» «Yani sen bu akşamki yemekleri beğenmediğini mi söylüyorsun?»

Hal karısının saçlarını öperek :

«Hayır, hiç öyle bir şey demek istemedim,» dedi. «Ama

350

eve geldiğimde senin saçlarını taranmamış görmek istemiyorum;, sevgilim. Hem saçlarını öyle yukarı da toplama. Bak, senin incecik bir boynun var. Saçlarını toplamak sana hiç yakışmıyor.»

«Ah, ellerini çeksene. Çorabın deliğini görmüyorum.»

«Çorabı boş ver şimdi, hayatım.»

«Yalınayak mı dolaşacaksın?»

«Yok, sen benim yanıma gelip oturacaksın. Kıvılcımların' dans etmelerini seyredeceğiz.»

Jinny işini elinden bırakıp kocasının yanına sokuldu. İkisi de sessizlik içinde ateşi seyrettiler. Odada yalnızca Doktor Armstrong'dan kalan eski saatin tik takı ve pencereye vuran yağmurun sesi duyuluyordu.

Bu sırada Tom Callaghan da çalışma odasında oturmuş,,

Lletharrog'daki Herbert Brodrick'e mektup yazıyordu.

«Sevgili kardeşim Herby,

Geçenlerde senin mektubunu aldım. Çok teşekkür ederim.. Seni görmeyeli yıllar oldu. Resminiz hâlâ büfenin üstünde duruyor. Jinny için düşündüklerin beni çok sevindirdi. Gerçekten, Hai'a yardımcı olabilmeye çalışıyor. Artık Henry'ye yazdığım mektuplarda ne Jinny'den, ne de Hal'dan söz ediyorum. Henry nasal olsa her mektupta Hal ü/erine düşündüklerini yazıyor. O,, oğlunu çok kötü tanıyor. Oysa ben, Hal'i çok seviyorum; birçok bakımdan da babasına benzetiyorum. Şimdilik bebek falan yok, ama zamanla olur. İkisi de birbirlerine çok yakışıyor. Mutluluklarının sürekli olması için Tanrı'ya dua ediyorum...»

6

HAL gazete okumayı sevmezdi. Dünyada olup bitenler onu-'. ilgilendirmiyordu. Akşamları eve döndüğünde, ateşin karşısına 351

;geçip Jinny'yle sohbet etmek ona bütün günün yorgunluğunu unutturmaya yetiyordu. Ama, bir gün alışveriş için Slane'e gittiğinde, bir iki kadeh bir şeyler içmek için bir meyhaneye girmiş ve barda duran gazeteye göz atmıştı. Orta sayfadaki makalede, Malaya'da bakır ve kalay çıkartılmaya başlandığı, bunun İngiltere'deki bakırcılığı etkileyeceği yazıyordu. Oysa Hal, bugünlerde bakır ve kalay fiyatlarının düşmesini hiç ciddiye almıyor, |Griffiths'in karamsar düşüncelerini adamın her zamanki kötümserliğine yoruyor, akşamları eve geldiğinde bu durumdan hiç etkilenmeden karısıyla sohbet ediyor, bebeğini seviyordu. Ama makaleyi okuduktan sonra, kalayın tonunun son altı ay içinde 7üz pounddan seksen dört pounda düştüğünü öğrendi ve Grif-fiths'e hak vermeye başladı. Kendisi bugüne kadar kendi hayatından, karısı ve çocuğundan başka hiç bir şeyle ilgilenmemişti. O gece eve döndüğünde, kayınpederinin John-Henry ile oy-nadığını gördü. Tom'a, bugünkü gazeteyi okuyup okumadığını -sordu.

«Okudum, Hal. Bence adam doğruyu söylüyor. Bak, göreceksin çok kısa zaman sonra burada her şey nasıl değişecek.»

«Bu durumda babam ne yapacak dersin?»

«Henry, işini bilir. Her halde altı aydır Malaya'daki gelişmeyi yakından izliyordur. Bak, on beş yıl önce bakırın kârlı olmayacağını anlayıp kalay çıkarttırmaya başladı. Cornwall'daki madenciler, şimdi onun yıllarca önce yaptıklarını yapıyorlar.» O sırada Jinny, John-Henry'yi yatağına götürmek için odaya girdi. Papaz, kızının odadan çıkmasını bekledikten sonra, damadına dönerek:

«Bir şey mi duydun, sen?»

«Hayır, Tom Amca. Ben dedikoduları dinlemem bile. Yoksa senin kulağına bir şeyler mi geldi?»

«Sanırım, babam pek yakında madenleri satacakmış.»

Hal başını salladı.

«Bunu da ilk defa duydum, ama belki de Griffiths beni üzmemek için bu konuda bir şey söylemiyor. Öte yandan, işçiler

352

her gün başka bir hikâyeyle geliyorlar. Geçen gün de Jim Donovan, Hungry Hill dağının yamaçlarında altın bulunduğunu, o toprakların kendilerinin olduğunu söylüyordu.»

«Jim Donovan'da da, bütün ailesinde olduğu gibi, folie de grandeur, (*) var. Benim sana söylediğim pek dedikodu sayılmaz. Geçen pazar Griffiths ile konuşuyordum. Adam babanın Londra'daki bir şirketle anlaşmaya çalıştığını söyledi.» Hal purosunu yaktı. «Bugün okuduğum makaleden sonra, onu suçlayamam. Bakır fiyatları durmadan düşerse, madenleri işletmeye değmez. Ama, bu durumda onu kime satabilir ki?»

«Borsacılara. Onlar çok kısa zamanda dağdaki bütün madeni çıkarttırıp, fiyatlar iyice düşmeden satarlar. Bak göreceksin, benim tahminlerim doğru çıkacak.»

«Demek bunca yıldır Brodricklerin olan madenler satılacak. Çok garip. Büyük dedemin mezarında kemikleri sızlayacak. »

«Bakırcı John, duygulu bir adam değilmiş; kemiklerinin sızlayacağını hiç sanmam. Bence, sağ olsaydı kendisi de Hen-ry'nin yaptığını yapardı. Zararın neresinden dönsen kârdır. Bak, Cornwall'li maden sahiplerinden birkaçı iflâsa gitti. Hal, Brodricklerin hepsi senin gibi değil. Aranızda, çok katı yürekli de var.»

«Keşke ben de öyle olsaydım. Şimdi Jinny de, ben de daha rahat yaşardık.»

Birkaç gün sonra Doonhaven'da, Henry Brodrick'in ma-tienleri Londra'da bir şirkete sattığı herkesin ağzındaydı. Bay Griffiths, Hal'a, mektupları ve satış belgelerini gösterdi.

Hal: «Demek, yetmiş dört yıl sonra her şey bitti,» dedi. «Ben bugüne kadar madenlerin tabiatı bozduğunu, Brodrick ailesine uğursuzluk getirdiğini düşünürdüm. Şimdi onların ya-

< •) Büyüklük hastalığı.
, 353

bancı ellere geçtiğini duyunca çok üzüldüm. 'Babam keşke satmasaydı,' diyorum kendi kendime.»

«Senin durumunu etkilemeyecek, Bay Brodrick. Şimdi yeni şirket için çalışacaksın.»

«Evet... işte ben de onu söylemek istiyordum.»

«Baban çok zeki bir adam. O, paranın nereden geleceğini bilir. Hem sen niye üzülyyorsun? Nasıl olsa bir gün bütün servete sahip olacaksın.»

Hal: 'Benim söylemek istediğimi, madenin bizim için manevî değeri olduğunu anlayamıyor,' diye düşündü. 'Clonmere, yıllar önce bırakıldı, şimdi de madenler satılıp yabancı ellere geçti...'

On beş gün sonra madenlerin yeni sahibi malını görmek için Doonhaven'a geldi. Adam, asık yüzlü, gür sesli biriydi. Bütün gün, madenleri gezerek Griffiths'e sorular sordu. Hal o gün adamı büronun önünden geçerken görebilmişti. Geri döndükten sonra, madeni incelemeleri için, Doonhaven'a kendi adamlarım gönderdi. Hal, madende yabancıları gördükçe bir garip oluyordu. Yetmiş dört yıldır Brodricklerin olan madenlerin yabancı-ellere geçmesi çok üzüyordu onu. Hayatında belki ilk defa olarak yabancı bir adam için çalışmanın ne demek olduğunu anladı. İşçiler bunca yıldır aynı şartlarla çalışmışlar ve Brodrick-leri zengin etmişlerdi. Hal şimdi onları daha iyi anlayabiliyor, kendisini onlara daha yakın görüyordu.

Jinny'ye: «Ben, şu son birkaç yıldır madenlerin bizim olduğunu, bir gün benim olacağını düşünerek çalışıyordum,» diye açıklamada bulundu. «Demek içimden, orada çalışanlardan çok daha değişik bir durumda olduğumu düşünüyordum. İşte, şimdi onlardan farksızım. Artık ben de bir yabancı için çalışıyorum. Bu çok zor geliyor bana. Belki de buradan ayrılır Slane'deki kereste şirketine ya da Mundy'deki tuğla fabrikasına girerim. Şimdi, tam anlamıyla Jim Donovan ve arkadaşları gibi düşünüyorum.»

«Biliyorum, çok üzücü. Ben gözlerimi açtığım günden beri,»
354

Simana giden bakır yüklü kamyonların üzerinde Brodrick adını gördüm. Şimdi Brodrick'i çıkarıp kendi adlarını koyarlar.»
«Ne yaparlarsa yapsınlar. Babam, madenleri satmamayıydı.»
Papaz, tahminlerinde yanılmamıştı. Şimdiye kadar maden, çok derinlere inilmeden, dikkatli ve yavaş yavaş çıkarılmıştı. JBrodricler yalnız bugünü değil, geleceği de düşünmüşler, önce yüzeye yakın olan bakırı çıkarıp derinlerdeki çocuklarına, çocuklarının çocuklarına ayırmışlardı.

Madenlerin yeni sahibi bunların hiç birini düşünmüyordu. O en kısa zamanda dağdaki bütün madeni çıkartmayı, giderleri ve madencilerin maaşlarını kısarak zengin olmayı istiyordu. Altı ayda birkaç yıllık maden çıkarılmış, gemilerle Slane'e gönderilmişti. Kalayın fiyatı günden güne düşüyordu, işçiler, eskisinden daha çok çalışıp bir günde birkaç günlük işi yapmaya zorlanmışlardı. Yeni patronları, onların iyi çalışmaları için maaş-Jara zam yapılmasını istedi.

Bu haber heyecanla karşılandı. Madenin yeni sahibine taktıkları adları unutarak, adamın işini bildiğini, gelir gelmez aldıkları maaşların çok az oluşunu fark ettiğini söylediler birbirlerine. Madende eskisinden çok değişik bir çalışma düzeni başladı. Herkes geç saatlara kadar severek çalışıyor, bütün gün kalay yüklü kamyonlar limana gidiyor, bacalardan dumanlar yükseliyordu. Bu arada Hal da aynı çabayı gösteriyor, eve geldiğinde, bu adamın iki kuruş zamlarla herkesi nasıl bu kadar iyi çalıştırabildiğini düşünüyordu. Bir gün kayınpederi:

«Adam işçileri kandırıyor. Bugünkü gazetede kalayın tonunun yetmiş beş pounda düştüğünü yazıyor. Bak göreceksin, bu adam bütün madeni birkaç ayda boşaltıp orayı kapatacak.»

«Ama, dağda daha çok bakır ve kalay varmış.»

«Şirket işine geldiği kadarını çıkarır. Kâr azalmaya başladığı zaman, geri kalanı olduğu yerde bırakır.»

Nisan... Mayıs... Haziran... Temmuz... Madenler satılabilir

355

neredeysen beş ay oluyordu. Temmuzun üçüncü haftasında, Londra'daki şirket için çalışan yaşlı mühendis, Griffiths'e gelerek: «Benim, yazın çalışmayı sürdürmemi istiyorlarsa, yeni pompa almaları gerekecek. Bunu yapacaklarını hiç sanmıyorum. Her halde ben de Doonhaven'a bir daha dönmeyeceğim,» dedi. İki gün sonra, adamlarını da yanına alarak kasabadan ayrıldı, işçilerin arasında Bronsea'den yeni pompa getirileceği ve maaşlara yeniden zam

yapılacağı üzerine söylentiler dolaşmaya başladı. Bu konuda Hal'ın bir bilgisi olup olmadığını öğrenmeye çalıştılar, «özür dilerim, ama sizden çok bir şey bilmiyorum. Bugünkü gazetede, kalayın tonunun altmış dört pounda düştüğü yazılı. Bu durumda şirketin yeni bir zam yapacağını sanmam,» dedi.

Hal, atına binmek için hazırlanırken, Jim Donovan Hal'ın; önüne çıkarak :

«Henry Brodrick onun için mi sattı madenleri?» diye sordu.

«Babamla mektuplaşmıyorum; ama, öyle olduğunu sanırım.»

«Her halde iyi bir fiyata satmıştır. O adam işini bilir.»

«iş hayatında ileriye görebilmek gerekir, Jim.»

Atına atlayarak uzaklaşırken, adamlar arkasından bakıp kendi aralarında mırıldandılar. Hal, onların, söylediklerine inanmadıklarını, Henry Brodrick'in oğlunun her şeyden haberi olacağını sandıklarını düşündü.

Griffiths, her gün biraz daha düşünceli ve durgun görünmeye başlamıştı.

Ayın yirmi dördünde birkaç günlüğüne Slane'e gitti. Bu-nedenle onun yerine Hal baktı; Doonhaven'a inip geminin yüklenmesini seyretti, kaptanı ile konuştu. Adam dedesinin zamanından beri aynı gemide çalışıyordu.

Kaptan: «Bronsea'de duyduklarım doğru mu, efendim?» diye Hal'a sordu.

«Neler duydun, Kaptan Davis?»

356

«Lucy-Ann'm, Doonhaven'dan son seferini yaptığını söylüyorlar.»

Hal elindeki içki bardağını masanın üzerine bıraktı.

«Her halde seni kızdırmaya çalışıyorlar,» diye karşılık verdi.

«Yoo, sanmam. Eritici merkezinin müdürü, 'Bundan sonraki sefer son seferin olacak, Davis,' dedi bana. Adamın söylediğine göre, Doonhaven'daki madenler kapatılıyormuş. Burada kimsenin böyle bir şeyden haberi yok. Madenlerin yeniden el değiştireceğini söylüyorlar.»

«Her halde ikisinin ortası olacak.»

«Ben elli yıldır bu işteyim. On iki yaşında bir çocukken, babamın gemisi Henrietta'da başlamıştım. Senin büyük dedeni bile hatırlıyorum.. Bakırcı John derlerdi ona. Başında fötr şapkası ve elinde bastonuyla, gemilerin yüklenmesini görmek için limana gelirdi. Büyük deden kimseye göz açtırmazdı. Pazar günü bile çalıştırırdı işçileri. Ama kendisi de çok çalışkan bir adamdı. Hey gidi günler... Yıllar ne kadar çabuk geçiyor. Demek ben de artık, gemiyle Mundy körfezine girip Doon adasındaki garnizonun ışıklarını seyredemeyeceğim. Bu kadar yıl sonra çok garip geliyor insana.» Ha] gülümseyerek :

«Gel senin şu güzel şarabından biraz daha içip geçmişini analım,» dedi. «Geleceği düşünmek insana bir şey kazandırmıyor...»

Ertesi sabah madene çıktığında, işçilerin yolu kapattığını gördü. Erkekler, kadınlar, çocuklar şaşkınlık içinde mırıldanıyor, birbirlerine bir şeyler soruyorlardı.

Sundurmaların kapıları açıktı, ama içeride çalışan kimse yoktu, işçilerin çoğu kuyunun başında toplanmış, gece vardiyasından çıkan arkadaşlarıyla konuşuyordu. Aralarından biri:

«Uç şilin zamma ne dersiniz?» diye bağırdı. Bir anda alkışlar, çığlıklar koptu kalabalıktan.

357

Hal, büronun kapısının önünde duran adamlara:

«Ne oldu?» diye sordu.

«Maden kapatılmış. Kapıdaki yazıya bakın. Hepimiz işsiz kaldık. Ne olduğunu hiç birimiz anlayamıyoruz, Bay Brodrick? Daha dağdaki bakır bitmedi ki...»

Hal, bir şey söylemeden büroya girdi. Bay Griffiths odanın ortasında duruyordu. Şaykasıyla paltosunu çıkarmamıştı. Yanında, durumu öğrenmeye çalışan birkaç mühendis vardı. Adamın yüzü bembeyazdı.

«Benim yapabileceğim bir şey yok. Ben de sizin gibi emir kuluyum. Bugün son defa olarak maaşımı alacağım. Benim suçum yok. Aslında kimsenin suçu yok. Bu sabah Slane'deki bürodan gelen emri kapıya astım. Buradaki makineleri, her halde Slane'den bir şirket hurda fiyatına alır. Ben sizin kadar biliyorum. Neden inanmıyorsunuz bana?» diyordu.

«Ama, çalıştığımız yerde daha tonlarca bakır var. Peki, onlar ne olacak?»

«Orada kalacak. Şirket daha çok para ödemek istemiyor. Bugün herkese maaşı ödenip madenler kapatılacak. Makineleri satın alan şirket sizi çalıştırmak ister mi, onu bilemem. Size söylediğim gibi bu durumda kimseyi suçlayamayız. Kalayın fiyatı düşünce, madenleri kapatmak zorunda kaldılar.»

Griffiths, yandaki odaya geçti. Hal da onun arkasından gitti. Şef, masasının başına geçmiş, isteksiz bir tavırla kâğıtları karıştırıyordu. Hal'a dönerek :

«Ben ne yapayım? Benim için de büyük bir şok oldu bu.» dedi.

«Böyle birdenbire kapanacağını sanmıyordum. Yapılacak şu işlere bak. Yetmiş beş yıllık dosyalar temizlenecek, ayrılacak, bazıları atılacak, bazıları Slane'e gönderilecek. Üüüüf! Şu zavallı kadınlara, çocuklara acıyorum, iki kuruş zam aldıkları için biraz daha çok harcamaya başladılar. Böyle olacağını ne bilsinler? Onlar için kolay olmayacak.. Benim kuzeyde topra-ğ'm, bankada da biraz param var. Hayatımın sonuna kadar geçinip gidebilirim.»

358

Bir iki saat sonra maaşlar dağıtılmaya başlandı. Herkesin yüzünde üzgün bir ifade vardı. Maaşını almak için büroya giren her adam aynı sorulan soruyordu: Niye böyle olmuştu? Dağda bakır bitmediği halde, madenler neden kapatılmıştı? Birkaçı, küstahlaşıp Griffiths'! tehdit etmişti. Bir tanesi: «Bizi kandırdılar, elimizdeki fırsatları da kaçırttılar. Güney Afrika 'daki oğlum bana orada iş bulmuştu. Şimdi oraya da gidemem. O iş de kaçtı. Ben ne yapacağım? Burada aç mı yaşayacağım?» diyerek şefin üzerine yürüdü. Griffiths belki bininci defa :

«Çok özür dilerim,» dedi. «Bunda benim bir suçum yok. Kalayın fiyatı düştü; ben ne yapayım?»

Böylece üzgün, sinirli işçiler birer birer son maaşlarını almak için içeri girdiler. Adamlardan biri:
«Tabii, sahiplerine ne olacak? Onlar ceplerini doldurup ayrılıyorlar. Onlara ne? Olan bize oldu. Bizim suçumuz ne!» diye bağırdı.

Onun arkasında duran Jim Donovan, Hal'a pis pis bakarak:
«Tabii,» dedi. «İşte, Bay Brodrick, madenlerin eski sahibinin oğlu. Bu durum onu da etkileyecek değil ya?»

Ve ayaklarını vurarak küstahça odadan çıktı.

İşçiler, madenin kapatıldığını, işin bittiğini anlayamıyor-larmış gibi, saatlarca sundurmaların, kuyuların başında beklediler.

«Ne saçma, ne aptalca iş, büyük yanlışlık,» diye mırıldanıyorlardı.

Ama, yanlışlık falan değildi bu. Hungry Hill tepelerindeki madenler kapatılmış, bacalar söndürülmüş, yapılar boşaltılmıştı. Dağda, yıllardır görülmeyen garip bir sessizlik vardı. Çevrede, bir türlü dağılmak bilmeyen işçilerin mırıldanmalarından başka ses yoktu. Bürodaki kâğıtlar dosyalanmış ve kutulara yerleştirilmişti. Hal, beş gündür akşam saat ona kadar çalışmıştı. Nereye gitse boş boş dolaşan, küstah tavırlı işçilerle karşılaş-
359

yordu. Kulübelerin önlerinde toplanmış kadınlar fısıltıyla konuşuyorlardı. Bu durumdan tek memnun görünen çocuklardı. En sonunda, serbest kalıp çocukluklarını anlamaya fırsat bulabilmişlerdi. Sokaklarda koşuşturuyor, tepelerde birikintilerle kuleler, şatolar yapıyorlardı. Onları durduran, emir veren kimseler yoktu madende. Dört beş gün içinde kâğıtlar dosyalanmış, hesaplar kapatılmış, kapılar kilitlenerek evler boşaltılmıştı. Hal, her gün, işçilerin gülererek, bağırarak meyhanelerden çıktıklarını görüyordu. Karısına:

«O tepelere bir daha hiç çıkmak istemiyorum. Keşke babam madenleri sattığında ben de işimden ayrılısaymışım,» dedi. Papaz, karısı ve kızı işçilerin ailelerine yardım edebilmek için ellerinden gelen her şeyi yaptılar. Tom Callaghan, hayatında kilisesine adımını atmamış adamlara bile yardım ediyordu. Altı ay önce yanına gelmiş olan genç çocuğa: «Şimdi onu bunu düşünmek için vaktimiz yok,» dedi. «Bir araya gelip bir şeyler yapmalıyız. Allahtan kışın olmadı bu. Yoksa, durumları ne olurdu?»

Genç papaz da yardımsever bir adamdı. Kilisenin bir odasına yiyecek ve giyecek doldurup kapattılar. Jinny ve annesi, akşama kadar burada oturup yoksullara yiyecek ve giyecek dağıttılar. Bu arada Tom ile Bay Griffiths de sık sık Slane'e gidip göç kanunlarını araştırdılar. Sonbahar gelmeden işçilerin birçoğu ailelerini alarak Amerika'ya, Avustralya'ya ve Afrika'ya göç etti. önceden bir miktar para biriktirmiş olan usta madenciler, bellerini kısa zamanda doğrultabildiler. Bu arada niteliksiz işçiler Doonhaven kasabası için tehlikeli olmaya başladılar. Bu adamlar daha çocuk yaşlarında madende çalışmaya başlamışlar ve başka hiç bir alanda tecrübe kazanmamışlardı. Küçük arazi sahibi olan işçiler, zorunlu olarak topraklarını ekiyorlardı artık. Kış gelmeden önce bir şeyler çıkacağını umarak, bütün gün güneşin

altında tembel tembel yatmak, onlar için bir değişiklik olmuştu. Ama hiç bir umudu olmayan genç işçiler, kısa
360

zaman sonra sabırsızlanmaya, zengin toprak sahiplerinin çitlerini kırıp hayvanlarını çalmaya başlamışlardı. Durum günden güne kötüye gittiğinden, savcılar, anarşi eğer böyle sürüp giderse, Doon adasındaki subaylardan yardım isteyeceklerini bildirdiler. Dedesi gibi tasasız, hoş görülü bir insan olan Simon Flower: «Durum düzelecek,» diyordu. «Bakın, göreceksiniz birkaç aya kadar onlar nasıl yatışacak, hayvancılığı, çiftçiliği meslek edinmeye başlayacaklar.»

Tom Callaghan:

«Evet, ben de seninle aynı düşüncedeyim,» dedi. «Ama, tarlaları sürmeye başlamadan önce çevreyi epeyce karıştıracaklar.. Zavallı adamlar, kendilerine de, başkalarına da kötülük edecekler.»

Jinny: «Bütün bunlar, Jim Donovan ve arkadaşlarının başının altından çıkıyor. Geçen gün Bayan Griffiths atiyle Mundy'-ye giderken, kadının atını sakatlamışlar. Bence postanenin camlarını indiren de onlar,» diye söze karıştı.

Hal, işçilerin durumunu kayınpederinden başka hiç kimsenin anlamak istemediğini düşündü. Zavallı adamlar, bunca yıl çalıştıktan sonra bir gecede işsiz, ekme parasız kalmışlardı. Onları en sinirlendiren şey de, dağda hâlâ maden olmasıydı. O kadar kıymetli bir madenin fiyatının kısa zamanda nasıl düştüğünü bir türlü anlayamıyorlardı.

Jim Donovan bir gün :

«Dünyanın artık kalaya ihtiyacı kalmadı mı?» diye sordu.

Ona Malaya'daki işçiliğin daha ucuz olduğunu anlatmak kolay olmayacaktı. Bu nedenle Hal, ona bir iki kadeh bir şeyler ısmarlayıp tasalarını kısa bir zaman için unutturabilmeyi daha uygun buldu. Aslında Hal, kendi hayatından memnundu. Artık sabahın altısında Hungry Hill dağındaki zille uyanmıyor, istediği zaman sabah dokuza, ona kadar uyuyabiliyordu. Yatağından kalktıktan sonra yatak odasının penceresinden bir süre dı-

361

iiM^^

sarı bakıyor, sonra da giyinip boya takımlarını ve öğle yemeğini yanına alıp kıyıya iniyordu.

Bir gün kocası elinde hâlâ boyları kurumamış bir resimle döndüğü zaman, Jinny:

«Bu, şimdiye kadar yaptığın en güzel resim,» dedi. «Akademiye göndersen, hemen satın alırlar. Gerçekten çok güzel olmuş.»

«Geri çevirmelerinden bıktım ben. Jinny, sevgilim, onurumu düşürmeye değmez. Ben bunu John-Henry'nin yaş günü için yaptım.

Büyüyünce resme bakar, 'Hungry Hill dağındaki madenler benim sülâlemi zengin etmişti,' diye düşünür. Her halde bundan yirmi yıl sonra, madenlerin bulunduğu yerlerde çimenler, otlar biter.»

Hal karısına sarıldı. Bir iki dakika, ikisi de hiç bir şey söylemeden resme baktılar. O sırada kapı açıldı ve elinde bir mektupla Tom Callaghan içeri girdi.

«Sana bir müjdem var, Hal. Bilirsen...»

«Bana iş mi buldun? Şimdilik iş falan istemiyorum.»
«Yoo, iş değil. Babandan bir mektup aldım. İki gün sonra Doonhaven'a geliyormuş.»

GÜNEŞ batmak üzereydi. Gökyüzünü beyaz bulutlar süslemişti. Rüzgâr dindiği için çevrede kımıldayan tek bir yaprak bile yoktu. Hal, Hungry Hill dağındaki gölün kıyısından Doonhaven ve Clonmere'e baktı. Güneş, suyun önünde bir şerit oluşturmuş olan kasabayı hâlâ aydınlatıyordu; ama, Clonmere gölgelenmiş-

362

ti. Ağaçlar, Clonmere'in çevresinde güzel bir tablo yaratıyordu. Ağaçların ardında çayırlar ve Denmare nehrine, Kileen'e uzanan beyaz yol görünüyordu. Aşağıdaki dünya, düşsel bir resmi andırıyordu. Yalnızca Hungry Hill dağında açık ve parlak bir görünüş ve temiz bir bahar havası vardı. Otlar yeşermiş, bütün gün güneşin altında duran granit kayalar kızmıştı.

«Keşke Doonhaven'dan dağın görünüşünü çizeceğime, Hungry Hill dağından Doonhaven ve Clonmere'in görüntüsünü, karıncalar kadar küçük ve önemsiz duran insanların resimlerini yapsaydım,» dedi kendi kendine. «Brodrickler gelip geçiyor, Doonhaven'daki kadın ve adamlar evleniyor, çocuklar doğuruyorlar, sonra onlar da herkes gibi toprağa dönüyorlar. Yetmiş beş yıldır kükreyen dağ da, en sonunda huzura kavuştu. Şimdi o bizlere gülüyor. İşte, bütün yüceliğiyle başını yukarıda tutuyor. Hungry Hill dağının güzel bir resmini yapmalıyım. Belki, ben yapamazsam bile, bir gün benim yerime John-Henry yapar.»

Hal dağın sırtlarından doğuya, madenlere doğru yürümeye başladı. İçinde kendisini, tedirgin eden garip bir duygu vardı.

Babası yarın Doonhaven'a gelecekti... Hal on beş yıldan beri hiç görmediği babasını görecek, onunla konuşacak, ona dokunacaktı.

Yirmi yaşında Londra'daki evden ayrıldığı günden beri, yalnızlığını babasıyla paylaşmıştı. Kafasından ona birçok mektup yazmış, Kanada'daki zorlukları, sıkıntılarını, sonra Jinny'yle evlendiğini, John-Henry'nin doğduğunu bildirmişti. Ama bütün bunları kâğıda geçirmemişti. On beş yıllık dargınlıktan sonra, babasıyla konuşacaktı. Çok heyecanlıydı. Ama, içinde garip bir duygu vardı. Sanki babasını görmekten korkuyordu. Birbirlerini ilk gördükleri an, heyecandan ne yapacaklarını, ne konuşacaklarını merak ediyordu. Bir anlık sessizlikten sonra, babasının yine o tekdüze sesiyle; «Eh, Hal... Nasılsın bakalım, resimler ne âlemde?» diyeceğini düşündü.

Kendisinin de isteksiz ve şapşal bir tavırla; «İyiyim, teşekkür ederim,» diye karşılık vereceğini biliyordu. Babası bu

363

durumda hemen Tom Callaghan'a dönüp onunla konuşmaya başlayacaktı.

Babası... O, belki de Jinny'ye acıyarak bakacaktı. Kesinlikle, Jinny onu ağırlayabilmek için çok uğraşacaktı. John-Henry bayramlık elbiselerini giydiği için şımaracak, dedesinin yanında huysuzluk yapacak, odada bir yabancı gördüğü için kafasını yastıkların arasına gizleyecekti. Hal bütün bunları düşününce çok canı sıkıldı.

Babasının, bu kadar yıl sonra neden oğlunun hayat düzenini bozmaya geldiğini düşündü. Aslında Henry, Doonhaven'a böyle bir amaçla gelmiyordu. Tom'a yazdığı mektupta Slane'-deki maden ve taşıma şirketleriyle görüşmek istediğini bildirmekteydi.

«Evet, madene gelsin de bırakılmış dağı, dumansız bacaları görsün; geçen hafta beşinci çocuğunu doğuran Bayan Connor ile konuşsun. Bayan Gonnor'un anlattıklarını dinlesin. Yiyecek ekmekleri olmadığını, kocasının ailesini alıp Amerika'ya gitmek istediği halde, göçmen büromuzdan izin çıkaramadığını, bu yüzden adamın Doonhaven sokaklarında perişan olduğunu öğrensin,» dedi kendi kendine.

Babasının görebileceği çok şey vardı. Ama bütün bunlarda onun hiç suçu yoktu ki... O, zeki bir işadamı olduğundan, madenleri zamanında satıp sorumluluğu üzerinden atmıştı. Doonhaven'a geldiğinde, kesesine zarar vermeden yoksul aileleri, Jim Donovan gibi vahşi gençlerin içinde buldukları bunalımı görür ve Brighton'a, Adeline'in yanma dönebilirdi. Kiracılar, yıllardır görmedikleri adama yine kiralarını ödemeye ve nem de Clonmere'in duvarlarını çürütmeye devam ederdi. Bunların hiç biri Henry'yi üzmecekti. Hal, madenlere giden yolun üzerinde durdu. Biraz aşağıda sundurmalar ve yüksek baca vardı. Sundurmaların önündeki birikintileri birisi ateşlemişti. Kara dumanlar göğe doğru yükseliyordu. Hal ateşin başında konuşup gülüşen, ateşi canlandırmak için küçük tahta parçalan atan adamlar gördü. Tam o sırada bürodaki' tahta koltuğu sırtlayıp

364

ateşe atan adamı tanır gibi oldu. Jim Donovan ve arkadaşlarının yanlarına doğru yürümeye başladı. Adamların yanma vardığında : «O tahtaları yakacağımıza, kışa saklasanız daha iyi olmaz mı? Kışın odunu olmayanlar yararlanır olmazsa,» dedi.

Adamlardan bazıları geri çekilerek Jim Donovan'a baktılar. Jim küstah bir tavırla :

«iyi akşamlar, Bay Brodrick. Babanızın eski topraklarında yürüyüşe mi çıktınız? Her halde şimdi gördüklerinizi derhal savcılığa bildirir ve bizi hapse attırırsınız.»

«öyle bir şey yapmam, Jim. Bugüne kadar beni taniya-mamışsm. Madenlere istediğinizi yapın; ama, bu tahtalara kışın sizlerin ihtiyacı olacak.»

Jim sustu. Alaylı bir tavırla büyük bir tahta parçasını ateşe fırlattı.

«Bay Griffiths kuzeye gidiyormuş. Tabii, gideceği yer bile hazır. Orada güzel bir evi varmış. Yalancı herif! Bir de utanmadan bize hiç bir şeyden haberi olmadığını söylüyor.»

Adamlardan biri:

«Memlekette adalet olmadıktan sonra, her şey beklenilir,» diye bağırdı.

Jim Donovan: «Yok tabii. Ama ne olursa bize oluyor. Bakın Griffiths'e, köşküne gidip dinlenecek adam. Ohh, ne rahat. Onları bir elime geçirsem!..» diye bağırdı.

Sesi yükselmiş, yumrukları kenetlenmişti. Arkadaşları Jim'in çok haklı olduğunu söylediler birbirlerine.

Hal: «Zavallı, çok içmiş,» dedi ve arkadaşına dönerek:
«Jim, Griffiths'in bunda bir suçu yoktu. İnanm adam benden çok bir şey bilmiyordu.»

«Ahh. Bakın, Bay Brodrick de onlardan yana çıkıyor. Demek sen de madenlerin kapanacağını bilmiyordun, Bay Brodrick? Baban madenleri sattığı zaman, sen de bizimle aynı zamanda mı aldın haberi? Oysa, biz senin babanla Londra'daki -şirket arasında arabuluculuk yaptığını duyduk. Hem de Bay
365

Griffiths'e, Londra'dan, Slane'den, Bronsea'den gelen büyüme mektupları senin elinden geçmiyor muydu? Baban da sana madenleri satacağını yazmamış mıydı? Ben yoksul olabilirim, ama. senin sandığım kadar aptal değilim. Bir zamanlar bütün bu topraklar da bizimdi.»

Arkasına dönüp arkadaşlarının yüzlerine baktı. İçlerinden biri:

«Sen aslan yürekli birisin,» diye bağırdı.

Hal omuzlarını silkti. Bu adamlar, söylediklerini pekâlâ anlıyorlarsa da anlamamazlıktan geliyorlardı. Jim Donovan gibi adamlarla boş yere tartışmak aptallık olacaktı. Hal, evini, karısını, çocuğunu özlemişti. Ertesi sabah erkenden kalkıp babasını karşılamaya gidecekti.

Adamlara, «İyi geceler,» dedikten sonra yola doğru yürümeye başladı. Ama, Jim Donovan ve arkadaşları, onun peşine düştüler. Jim: «Öyle kaçmak yok,» dedi. «Daha seninle konuşacaklarımız var. Ailelerimiz arasında bunca yıldır süregelen düşmanlık daha yok olmadı. Sizin yaptıklarınızı unutmadık. Benim kuzenim, senin annenle babanın arabasının altında can vermişti. Onun kız kardeşini de senin amcan işgal etmişti.»

Hal şaşkınlıkla çevresindeki adamlara baktı.

«Jim, Allah rızası için evine git de uyu artık. Çok içmişsin. Haydi çocuklar, arkadaşınıza yardım edin. Ben amcamın, babamın ya da başka birinin yaptıklarından sorumlu değilim,» dedi..

Adamlar hiç bir şey söylemeden Hal'm yüzüne baktılar. Hal sessizce yürümeye başladı. Daha elli metre gitmeden kafasına büyük bir taş indi. Hal taşı atana bir iki kelime söylemek için arkasını döndüğünde, ikinci taş da gözünün yanına geldi.

«Serseri, sen kendini ne sanıyorsun. Arkamdan taş atacağına gel de erkekçe dövüşelim!» diye bağırdı.

Yüzünden kan boşaldığı halde, sinirine engel olamayıp Jim'e doğru koştu. Jim'in arkadaşları birden Hal'm üzerine sal-

366

dırdılar. Biri kolunu çekiyor, biri tokat atıyor, biri tekmeliyor, "biri de:

«Yola bırakın, o da Jim'in kuzeni gibi ezilsin,» diye bağıırıyordu.

O sırada Jim Donovan :

«Ateşe atın, alevlere yem olsun,» diye bağırdı.

Adamlardan biri Hal'm gözlerine bir mendil bağladı. Kafasından akan kan gözlerine doluyordu.

Adamlar heyecanla bağıırıyor, naralar atıyorlardı. Hal'ı sürükleyerek sundurmaların önüne kadar getirdiler.

Hal kısık bir sesle: «Serseri herifler, Mundy hapishanesinde yirmişer yıl yatmak mı istiyorsunuz,» dedi.

O anda yüzünün ortasına bir tekme yedi. Sonra, adamlar ellerini arkasına bağlayıp, Hal'ı, birikintilerin üstüne fırlattılar. «Bırakın orada çürüsün. Haydi, Jim, artık evimize gidelim. Bu gece yeteri kadar eğlendik.»

Hal'ı dövüp birikintilerin içine atmak, adamları tedirgin etmişti. Onları bu işe kışkırtan Jim'di. Şimdi yapılacak en iyi iş kaçmaktı. Hal ayak seslerinin uzaklaşmasını dinledi. Kafalından boşalan kan, gözlerine ve ağzına doluyordu. Kendisini çok yorgun ve halsiz hissetti. Yanındaki ateşten gelen hışırtılar yavaş yavaş yok olmaya başlamıştı bile.

«Jinny merak edecek; her halde gidip babasını bulur,» dedi kendi kendine.

Jim Donovan ve arkadaşlarıyla konuşmakla ne aptallık etmişti. Onları görür görmez arkasını dönüp oradan uzaklaşması gerekirdi. Sırt üstü dönüp bileğindeki ipi gevşetti ve sonra gözlerini kapayan mendili çıkarttı. Ama, hiç bir şey göremiyordu. Bir gözü, üstündeki yaradan, öteki ise göz kapaklarına yapışan kandan kapanmıştı. Karanlıkta eve kadar olan beş mili yürü-yemeyeceğini anladığından, gözlerini yıkaması gerektiğini düşündü. Ayağa kalktı. Sundurmaların önünde, kalayın yıkandı-

367

ğı yerde su vardı; ama, kapalı gözleriyle sundurmalara kadar nasıl gidecekti? Sundurmaların hangi yönde olduğunu bile hatırlayamıyordu. Kör adamlar gibi, elleri önünde yavaş yavaş ilerlerken, babasının yarın sabah Doonhaven'a geleceğini düşündü. Adam, eve geldiğinde oğlunu yatakta, gözlerinde sargılarla bulacaktı. Hal babasının Hungry Hill tepesindeki kavgaya inanmayacağını düşündü. «Yirmi beş yıldır Londra'da yaşayan bir adam, burada babalan, amcaları için kavga eden insanların olduğunu bile unutmamıştır,» dedi içinden. Babasının, bütün bu hikâyeyi Jinny'nin uydurduğunu, oğlunun çok içtiği için bu durumlara düştüğünü sanacağını düşündü. Kendi kendine güldü. Bu olayı babasına anlatmak imkânsız olacaktı. Ne de olsa babası onu, sarhoş, hiç bir işe yaramayan biri olarak tanıyordu.

Hal'm ellerine duvar gibi sert bir şey geldi. Aynı anda ayağına takılan odun parçası onu yere düşürdü.

«Daha sundurmalara çok var; her halde bu duvar, kazat» dairesinin duvarıdır,» dedi. Ayağa kalktı ve yavaş yavaş yürümeye başladı. Biraz sonra sundurmalara varamayacağını anladı. Hungry Hill dağına çıkmakla çok aptallık ettiğini düşündü. Bunun sonucu olarak, karısından, oğlundan uzak bir köşede ölmek zorundaydı. Şimdiye kadar neyi başarabilmişti de Dono-vanlara akıl vermeye kalkmıştı? Jinny ve Tom Amca çok üzüleceklerdi. Çevresi kapkaraydı. Çürümüş, kanla kapanmış gözleriyle önünü göremiyor-du. O anda, Hungry Hill dağında sundurmaların yakınında değil de, Clonmere'de, annesinin odasını arıyormuş gibiydi. Kendisini küçük bir çocuk sandı. Sanki annesinin yatak odasının çok yakınındaymış, ileriye bir iki adım daha atınca odaya girip panjurları aralayacak ve hiç kullanılmamış

balkon kapısının* açtığında, karşısında annesini bulacakmış gibi geliyordu ona.

Hiç bir şey göremediği halde, Hungry Hill dağına mehtabın aydınlattığını hissetti. Sanki annesi balkonun kapısında oğluna ışık tutuyordu. Annesinin yanına sokulmak için adımla-
368

I

nnı sıklaştırdı. İlerledikçe de, maden kuyusunun kendisini çağırıldığını duydu...

8

JINNY, oğlunu giydirdi. John-Henry, sanki ailenin başına bir felâket geldiğini anlamış gibi, o sabah annesine hiç zorluk çıkarmadan, uslu uslu koltuğa oturdu ve onun kendini giydirmesini bekledi. Oğlunun bayramlık elbiselerini, sakladığı torbanın içinden çıkardı ve John-Henry'ye, dantel yakalı, yeşil kadifeden kısa pantolon ve ceketi giydirdi. Oğlunun saçlarını tararken, gözleri nemliydi. John-Henry, koltuğun üzerinde duran şapkasına baktı. Aslında o şapkayı hiç giymek istemiyordu. Pabuçları, annesinin elbisesi gibi siyahtı. Onu giydirdikten sonra. Jinny sanki o an oğlunu karşısında çok daha büyümüş olarak görmeyi istiyormuşcasına gururla baktı. Sonra nemli gözleriyle gülümseyerek

:

«Seninle övünüyorum, güzel oğlum. Birazdan büyükbabanı görmeye gideceğiz. Çok uslu duracaksın, değil mi sevgili oğlum?» dedi. John-Henry hiç sesini çıkarmadı. O uzun kelimeleri şimdiye kadar hiç duymamıştı.

«Dedemi mi?» diye atıldı.

«Hayır, dedeni değil. Büyükbabanı görmek için Clonme-re'e gideceğiz. Sen onu hiç görmedin.»

John-Henry sustu. Yürüyüşe çıktıkları zamanlar Clonme-re'e gittiklerini biliyordu. Koltuktan aşağı atladı. Annesi, oğlunun başına siyah şapkayı taktı ve lastiğini boynunun altından geçirdi.
369

El ele aşağıya yürüdüler. Kapının önünde Patsy arabanın yanında onları bekliyordu. John-Henry çevresine bakındı, ama piknik çantalarını göremedi.

Annesinin yüzüne bakarak :

«Piknik?» dedi.

Jinny başını salladı:

«Hayır, oğlum, bugün pikniğe gitmiyoruz.»

John-Henry yine sustu. Ama, yemeksiz, battaniyesiz, şem-|siyesiz, oyuncaksız Clonmere'e gitmelerinin nedenini bir türlü anlayamıyordu. Bugün, her zamankinden farklı olarak onları kapıda bir araba bekliyordu. Çocuk, 'Belki ben yeni elbiselerimi giydiğim için annem araba çağırmıştır,' diye düşündü.

Çalışma odasının önünden geçerken, Jinny kapıyı araladı. Papaz, yazı masasının başında oturuyordu.

«Biz gidiyoruz.»

Tom Callaghan ayağa kalktı. Kızma ve torununa bakarken yüzünde üzgün, düşünceli bir ifade vardı:

«Ondan bir şey beklememelisin. O artık senin çocukken hatırladığın adam değil. Yıllar onu değiştirdi,» dedi.

«Ben ondan hiç bir şey beklemiyorum. Ama, torununu bir kere görmek onun da hakkı değil mi?»

«Tabii, tabii.. Seni anlıyorum kızım.»

Jinny, oğlunu elinden tutarak babasının yanından ayrıldı. Kapının önünde kendilerini bekleyen arabaya atladılar ve kasabayı, Oakmount'taki kulübeleri geçtikten sonra bahçe bekçisinin evine geldiler.

Bayan Sullivan kapının önünde duruyordu. Kadın, Jinny'yi görünce kibar bir tavırla başını önüne eğdi. John-Henry, bugüne kadar hiç kimsenin annesine bu kadar nazikçe bir selâm verdiğini görmemişti. Annesinin ellerine baktı, eldiven giymişti. Jinny eldiveni yalnızca kış aylarında ya da pazar sabahları kiliseye giderken giyerdi. Araba ağaçların arasından ilerledi, sol yanda koy, ileride malikâne gözüktü. Yapının eski bölümünde bir iki pen-
370

cere açılmıştı. Bacadan çıkan ince duman, dosdoğru ve dimdik göğe yükseliyordu. Malikânenin kapısının önünde bir araba duruyordu. Arabacının oturduğu yerde bir bavul vardı. Yıllardır kapalı duran büyük kapı açılmıştı.

Jinny bir an durakladıktan sonra Patsy'ye, arka kapıya yanaşmasını söyledi. Oğlunun dantel yakasını düzeltirken elleri titremekteydi. O an Jinny'den oğluna akan bir şey, bir anda John-Henry'yi de tedirgin ve sıkılgan yaptı. John-Henry, arabada, Patsy'nin yanında kalmak istediğini söyledi annesine.

Jinny kısaca :

«Hayır,» dedi. «Büyükbabanı görüp onunla el sıkışmam istiyorum.»

Jinny arka kapının zilini çaldı. Londra'dan bey ile birlikte gelmiş olan uşak kapıyı açtı.

«Bayan Brodrick mi?» diye sordu. John-Henry annesinin ince bir tavırla başını salladığını gördü.

Annesinin bu hareketi John-Henry'nin çok hoşuna gitmişti. O da annesinin yaptığı gibi başını sallamaya başladı. Jinny oğluna uslu olmasını hatırlatınca, çocuk bu hareketi ancak anne ve babaların yapabileceğini düşündü.

Uşak Jinny'yle oğlunu yemek odasına aldı. Masanın üzerindeki eski örtü kaldırılmış, yerine yeşil çuha konmuştu.

'Noel günü burada yemek yemiştik. O zaman Hal yirmir ben ise on altı yaşındaydım,' diye düşündü.

Ağustos ayı olmasına rağmen hava biraz serindi. Uşak şömineyi yakmıştı. Şöminenin önünde iki koltuk duruyordu. Jinny, Bay Brodrick'i oturarak mı, yoksa ayakta mı beklemenin daha doğru olacağını düşündü. O, kayınpederini içeride bulacağını sanıyordu. Odanın öbür ucundaki kapı açıktı. Acaba Hal'ın babası, oradan yeni bölüme mi geçmişti. Kayınpederini beklemeye karar verdi, iki yaşındaki oğlu merakla çevresine bakmıyordu. Duvarda asılı duran siyah saçlı, tatlı bakışlı genç kızın resmini annesine gösterdi.

Jinny: «Evet, çok güzel,» dedi.

371

Sonra, şöminenin üzerinde asılı duran Katherine'nin res-

baktı. Annesinin gözlerinde, tıpkı Hal'da olduğu gibi çekingen, sevecen bir ifade vardı. Kapıda Henry Brodrick görününce, John-Henry annesinin yanına koştu. Kayınpederi, Jinny'-nin çocukken tanıdığı ya da babasının evinde asılı duran resme hiç benzemiyordu. Çok yaşlanmıştı. Başındaki saçlar dökülmüş ve geriye kalan birkaç tel de bembeyaz olmuştu. Sadece gözlerindeki ifade değişmemişti. Jinny'nin yanına gelerek gelininin elini sıktı. «Ben seni altı yaşından beri görmedim, Jinny,» diye söze başladı. Jinny, kayınpederine, Hal'ı çok ihmal etmiş olduğunu, bir babanın oğluna nasıl bu kadar acı çektirebileceğini anlayamadığını söyleyecekti; ama, adamın konuştuğunu, onun da şu anda utangaç, kararsız ve yalnız olduğunu görünce yumuşadı. «Evet, ben Jinny'yim; bu da oğlum, John-Henry.» Çocuk önceden gösterildiği gibi dedesinin elini sıktı ve bir an önce dışarıya çıkabilmek için sabırsızlanmaya başladı. Henry koltukları göstererek : «Oturmaz mısınız?» dedi. Jinny, oğlunu yanına alarak koltuğa geçti. Henry bir an hiç bir şey söylemeden şöminedeki ateşe gözlerini dikti, «Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?» «John-Henry okula gidecek yaşa gelinceye kadar annemle babamın yanında kalacağım. Ondan sonrasını bilmiyorum.» «Her halde Tom, onu da din adamı yapmak ister, öyle değil mi?» «Yok, sanmam. Bir kere bu konuda konuşulurken babam, John-Henry'nin iyi bir denizci olabileceğini söylemişti. Ama, «daha önümüzde çok vakit var.» Odada bir an sessizlik oldu ve sonra Henry sordu : «Ya Hal? Onun bu konuda bir fikri yok muydu?» Jinny, oğlunun başını okşadı.

372

«Hayır. Hal, öğrenime, mesleğe pek önem vermezdi. O yalnızca oğlunun ileride Clonmere'de yaşamasını isterdi.» Henry yerinden doğruldu. Ellerini arkasına kavuşturarak gelini ve torununa baktı. «Ben yıllar önce burayı satmak istemiştım. Hal, sana nasıl olsa anlatmıştır bu hikâyeyi. Yine de satmak isterim ama, John-Henry'nin iznini almam gerekir. Bu nedenle, Clonmere'i satmaktan vazgeçiyorum. John-Henry yirmi bir yaşına gelince dilediği gibi yapar.» Henry, elleri arkasında odada yürümeye- başladı. «Bugünlerde malın olunca derdin de oluyor. Eskiden buraları çok değerliydi, ama şimdi... Yakında yirminci yüzyıla giriyoruz. Her şey değişiyor. Bu kasaba yenilikleri de kolaylıkla benimseyemeyecek. Bilmiyorum, ben böyle düşünüyorum. O kadar uzun zamandır buralardan uzakta yaşadım ki, bilmek de istemiyorum.» «Buraya bir daha hiç dönmeyecek misiniz?» «Hayır. Ben geçmişe perde çektim.» Konuşurken yüzündeki ifadeyi görebilmek için gelinine bakıyordu. Elleri arkasında başı da bir yana eğikti. Jinny, 'Hal de tıpkı

böyle dururdu. Tabii, babasına benzeyen yanlan da olmalı,' diye düşündü.

«Madenler bizi buraya bağlamıştı. Aileyi zengin etti. Ama, pek mutluluk getirdiklerini sanmıyorum. Herkesin sandığı gibi, madenleri yalnızca ticarî nedenden satmadım. Satmamdaki en önemli nedenlerden biri buydu. Şimdi bir tek bu ev kaldı. Eğer istersen oğlunla burada yaşayabilirsin. Ama benden para bekleme. Ölene kadar Clonmere için beş para vermem.»

Jinny kızardı. Babası haklıydı. Henry önce kendinin, yani karısının çıkarlarını düşünen bir işadamıydı. Torunu için bile elini cebine atmayacaktı.

Jinny: «İkimiz için burası çok büyük,» dedi. «Nasıl olsa yakında oturuyoruz. İstedığımız zaman gelip bahçede piknik ya-

373
panz. John-Henry büyüdüğü zaman ileride burasının kendisinin* olacağını söylerim ona.»

Jinny, kayınpederinin gözlerini üzerine diktiğini hissetti ve sanki ondan avunma ve güç bulmak istermiş gibi oğlunun elini sıktı.

cSen Hal'ı kaybettin, ben Katherine'ni. Annem de babamr kaybetmişti. Babam da öldüğünde Hal'm yaşıdaymış. Biliyorum, geride kalan için hiç kolay olmuyor.»

Jinny: «Evet, pek kolay değil, ama ben John-Henry'yi çok seviyorum. Geleceğe umutla bakacağım,» diye karşılık verdi.

Henry başını çevirdi ve şöminenin üzerinde asılı duran Katherine'nin portresine baktı. Sonra elini ceketinin cebine atarak deri bir cüzdan, bir süre durakladıktan sonra da cüzdanın içinden küçük bir resim çıkardı. Hal'm yıllarca önce yapmış olduğu resmi, portrenin kendisiyle karşılaştırdı. Resim, aslına çok benziyordu. Ama, renkleri, özellikle Katherine'nin sa- . çının rengi, portredekinden daha canlıydı.

Henry: «Ben bunu bugüne dek hiç kimseye göstermedim; senden başka da kimseye göstermeyeceğim,» dedi. «Hal, bunu-çocukken yapmış, Adeline'i Londra'ya getirdiğim gün bana vermişti. Ona, doğru dürüst bir teşekkür bile etmemiştim. O zamanlar biz birbirimize açılmaktan korkardık...»

Jinny resme baktıktan sonra kayınpederine uzattı. Adam resmi yeniden cüzdanına yerleştirdi.

«Ben bunu yirmi bir yıldır sakladım. Adeline, resmi bir kere bile görmedi.»

Jinny kayınpederinin gözlerinde yıllar öncekine benzer bir parıltı gördü :

«Kimseye söylemeyeceksin, değil mi?»

Jinny başını salladı.

Henry pencerenin önüne giderek koya doğru baktı. Güneş.

374

bir şerit biçiminde halının üzerine vurmuştu. Havada toz parçaları dans ediyordu.

«Tom ve Harriet'in kızı olduğun için çok şanslısın. Onlar sana da, oğluna da bakar; ikinizi de yalnız bırakmazlar. Tabii, Hal'm hissesinin olduğu gibi size kaldığını biliyorsundur. Ben ölünce,

önceden de belirttiğim gibi, her şey bu çocuğa kalacak.» Sonra, torununa bakarak; «köhne bir ev.. Pek büyük bir servet sayılmaz,» diye ekledi.

John-Henry'nin canı sıkılmıştı. Gitmek için sabırsızlanıyordu, ilk defa gördüğü bu yabancı adamı pek sevememişti. O, dedesinin bildiği tanıdığı insanların yanına gitmek istiyordu.

Henry gülümseyerek :

«Canı sıkıldı,» dedi. «Pekâlâ, küçük bey, seni daha çok tutmayacağım; aslında, ben de gidiyorum.»

Henry gelini ve torunuyla birlikte kapıya kadar yürüdü. Uşak arabasının yanında hazır bir durumda onu bekliyordu.

«Geçmişe bakmak çok yanlış; her zaman geleceğe umutla, güvenle bakmaya çalış,» dedi. Jinny'nin elini sıkıp, torununun saçını okşadıktan sonra, arabasına atladı. Uşak, beyinin binmesine yardım etti ve arabacının yanına oturdu.

«Annene ve babana çok selâm söyle. Onları göremeyeceğim. Tom'a, otuz yıl önce bana söylediği sözü hatırlayıp hatırlamadığını sor. 'Brodrickler gibi zeki olacağıma, Eyreler gibi iyi olmayı tercih ederim,' demişti bana. İyilik ölüyor, toprağa gömülüyor. Ya zekâ? Zekâ, babadan oğula geçiyor; ama o da değerini yitiriyor,» dedi. Son bir defa daha malikânenin taşlarına, koya, Doon adasına ve kapkara görünen Hungry Hill dağına baktı. Sonra yeniden gelinine dönerek gülümsedi.

«Sen benim annemi tanımadın, değil mi? O yıllar önce Nis'te öldü. Bana söylediği son sözler şuydu: 'Ciddîliği bırak, sevgili oğlum. Düşünmek kimseye bir şey kazandırmamış.' Sözlerinin doğru mu, yanlış mı olduğunu bir türlü anlayamadım;

375

ama, bunu düşünmek bile beni üzdü. Oğlun büyüyünce, sen de ona aynı şeyleri söylersin,» dedi ve arabacıya işaret etti. Araba, birkaç dakika sonra ağaçların arasında kaybolmuştu. Arabanın tıngırtısıyla, ağaçların dallarında yuva yapmış olan kuşlar bağrıışarak, koya, Doon adasına doğru uçtular...

376

SON BÖLÜM

MİRAS, 1920

1

)HN-HENRY, Queens sokağına döndüğü zaman, köşedeki evin önünde duran nöbetçi:

«Daha ileri gitmeseniz iyi edersiniz; sokağın başında ateş ediyorlar. Sizi de arkanızdan vurabilirler,» diye uyardı.

Tam o sırada makineli tüfek sesleri arasında bir arabanın fren yaptığı duyuldu. Nöbetçi sırtarak :

«Birisinin başı derde girdi,» dedi.

Sokağın başındaki araba, kaldırıma çıkmış, arabanın penceresinden dışarı bir tüfek çıkarılmıştı. Alandaki üç adam, kendilerini yüz üstü yere atmışlardı. Elinde silâh bulunan bir adam da, evlerden birinden fırlayarak arabaya atladı. O anda bir grup asker alanda belirdi, kaçmaya çalışan arabaya doğru ateş etmeye başladı. Az önce kendilerini yere atmış olan üç adam, sanki hiç bir şey

olmamış gibi, üstlerindeki tozları silkeleyerek, ayağa kalktılar. Evlerden birinden, bağıran bir kadının sesi du-
377

yuluyordu. Kilisenin saati beşi vurdu. John-Henry nöbetçiye gülümseyerek bir sigara yaktı.

«Dört buçuk yıllık savaştan sonra adam öldürmekten usanmış olduklarını sanırdım,» dedi.

Asker, kulağının arkasındaki sigarayı çıkararak John-Henry'den kibrit istedi.

«Bu ülkedeki insanlar çok garip; en yakın arkadaşlarını bıçaklar, sonra da mezarlarına çiçek koyarlar,» dedi.

John-Henry gülerek, kibritini cebine koydu :

«Ben de bu kasabadanım, ama şimdiye kadar hiç kimseyi öldürmek istemedim.»

Az önce silâh seslerinin geldiği alana doğru yürümeye başladı. Pencerelelerin çoğu kırılmıştı. Olaylar birkaç haftadır sürüyordu. Bir anda, karakolun önünde duran nöbetçiden başka alanda asker kalmamıştı. Kaldırımın üzerinde bir kadınla konuşan genç adam, üzgün ve telâşlı görünüyordu. Yanındaki kadına :

«Micky Farran'ı götürdüler,» diyordu. John-Henry'yi görünce konuşmayı bırakıp başını önüne eğdi ve kadınla birlikte yürümeye başladı.

Sokaklarda dolaşan hiç kimse yoktu. Alanın bir köşesinde siper olarak hazırlanmış taşlar duruyordu. Taşların önündeki dikenli teller koparılmıştı. Birdenbire bir yaz yağmuru boşandı ve az sonra yeniden güneş görüldü. Uzaktan gelen gemi düdükları, John-Henry'nin kulaklarında yankı yapıyordu. John-Henry, nöbetçinin sözlerini hatırladı. 'Bu ülkedeki insanlar çok garip; en yakın arkadaşlarını bıçaklar, sonra da mezarlarına çiçek koyarlar.' Doğruydu; ama...

Çocukluğunda gördüğü yüzler birer birer gözlerinin önünden geçti. Dedesinin o anlamlı bakışları, beyaz saçları, kambur duruşunu, bir gün Doonhaven alanında yürürken serginin ar-kasmdan bir kadının; «Tanrı ne muradın varsa versin,» diye ba-ğırmasını hatırladı. Dedesi sonradan o kadının oğluna iş bulmuş, kadın da papazın bu iyiliğini hiç bir zaman unutamamış-

378

ti. John-Henry, hizmetçi kız yağ çıkarırken masanın altından kızın ayaklarını gıdıkladığı için dedesinin kendisini cezalandırdığı bir günü hatırladı. Çocukken bahçıvan Patsy'nin yanında durmayı çok severdi. Patsy, ona Hungry Hill dağı üzerine masallar anlatır; akşamları da şeytanların dolaşıp madencileri kötülöklere kışkırttığını söylerdi. Patsy, tavuk kesmenin dışında hiç bıçak kullanmamıştı. John-Henry, 'Ama belki o kadarı bile adam öldürmeyi kolaylaştırıyordur,' diye düşündü.

Şehrin bu kesiminde her şey sessiz görünüyordu. Ara sokağa girdi ve Lizette halanın oturduğu küçük evin önüne geldi. Karşıdaki evin bahçesinde oynayan çocuğu gördükten sonra, Queens sokağındaki olayı, kaldırımdaki adamın dokunaklı sesini, «Micky Farran'ı götürdüler,» diye mırıldanmasını unutmaya çalıştı.

Beş numaralı evin kapısını çaldı ve hemen sonra merdivenlerden yukarı koşmaya başladı. Tıklım tıklım eşya dolu olan oturma odasında Lizette hala her gün bıkip usanmadan oturur ve kör çocuklar yararına satılan dantelleri örerdi. İlgi görmemiş sakat bir çocuğun üvey anne evinde vakit geçirebilmek için sardığı bir meraktı bu. Lizette hala, yeğenini görünce yerinden kalktı. John-Henry, halasının her zamandan daha renksiz olduğunu fark etti. Lizette hala ;

«Sevgili oğlum,» derken, John-Henry, halasının o yayvan şivesini işitince annesinden de yıllarca aynı şiveyi duyduğu için birden çocukluk günlerini hatırladı.

«Annen senin uğrayacağını söylemişti; ama ben kendi kendime, 'Genç bir çocuk eve dönünce yaşlı halasını görmeye geleceğine, yapacak daha parlak işler bulur,' diye düşünmüştüm,» dedi gülümseyerek. John-Henry: «Bu genç çocuk halasın dolabındaki nane şekerlerini bile unutmadı,» diye karşılık verdi.

Lizette hala güldü. Gözlüğüne çıkarınca, John-Henry onun iri gözlerinin Kitty halasmmkilere çok benzediğini fark etti. Kitty 379

hala, Simon enişte ve Lizette hala, Andriff malikânesinde birlikte yaşamışlardı. Evde birkaç hizmetçi, birçok köpek ve çocuklarla mutlu bir yaşantıları olmuştu. Sonra çocuklar evlenip baba evinden ayrılmışlar, Kitty hala öldükten sonra Simon enişte bir süre Lizette halayla aynı evde yaşamıştı. Böyle şeyler ancak bu kasabada olabilirdi.

Lizette hala :

«Annen nasıl?» diye sordu.

«Çok iyi. Gönderdiğin dantel örtü için çok teşekkür etti. Onu yemek masasının üzerine koymuş. Bu parayı sana vermemi söyledi. Bugünlerde postaya pek güvenemiyor,» dedi. Çantasını açarak içinden kısa bir mektupla birlikte parayı çıkardı.

«Ah, neden zahmet etti.. Bugün yine alanda yeni bir olay çıktı mı?»

«Ben buraya gelirken, birkaç dükkânın camlarını indirdiler; ama, pek büyük bir karışıklık çıkmadı. Bütün bunlar neden oluyor? Hikâyeyi bir de senin ağzından dinleyeyim.»

Lizette hala hizmetçinin odadan çıkmasını bekledi.

«Çok dikkat et; Meggie üç yıldır benim yanımda. Ağabeyi isyancıların yanında savaşıyor. 'Ben altı aydır ağabeyimi hiç görmedim, efendim,' diyor. Ama, yalan söylüyor. Konuklar için sakladığım sigaralar günden güne eksiliyor. Meggie'nin, sigaraları göğsünden içeri atıp akşamları köşe başında ağabeyine verdiği eminim.»

«O halde biraz dikkatli olsana, hala. Sonra senin evini de ararlar.»

«Arasmlar. Hiç bir şey bulamazlar ki. Ben de bütün ailem gibi Kral'a bağlıyım. Aslında, Brodrick ailesi kesinlikle siyasete karışmaz.»

John-Henry, kızarmış ekmeğini yerken odaya göz gezdirdi. Küçücük oda, Andriff'ten, Molly'nin yaşadığı Dunmore'-dan gelen eşyalarla,

Clonmere'den gönderilen ufak tefek eşyalarla tıklım tıklım doluydu.

John-Henry: «Bence, Brodrickler ölmekten ya da genç yaş-
380

ta içkiyle yaşantılarına son vermekten başka pek bir şey yapamamışlar,» dedi.

Lizette hala sinirlendi.

«Savaş ve askerlik sana kötü şeyler öğretmiş. Brodrickler her zaman için çevrede çok sayılan kişilerdendir,» diye karşılık verdi.

«Peki, onlara kim saygı gösterdi? Ne yaptıkları için sayıldılar?»

Lizette hala ellerini kavuşturdu. İnce uzun elleri, elli yaşındaki bir kadınmkine hiç benzemiyordu.

«Bir defa, toprak sahibiydiler. Sonra, Tanrı'ya ve Kral'a: karşı olan görevlerini her zaman için yerine getirdiler. Kiracı-lanyle hem iyi, hem de sert olabilmeyi başardılar. Clonmere,. herkesin gözünde doğruluk simgesiydi.»

«Ama, belki halk ne Tanrı, ne de Kral istiyor başlarında, işte görüyorsun, yeni sloganları: Biz Bize.»

Lizette hala yine öfkeleni :

«Saçma,» diye bağırdı. «Bu iş böyle sürmeyecek. Yoksa, sen de onlardan mısın? Eğer öyleysen, bir daha bu eve giremezsin. Utan, utan.. Daha birkaç ay öncesine kadar Kral'ın üniformasını giyyordun.»

«Ben onlardan falan değilim. Bunu nereden çıkarıyorsun? Ne yaparlarsa yapsınlar, ben kimseden yana olmayacağım.»

«Öyleyse, Doonhaven'da yaşama. Yağmur yağarken birisine dönüp 'Hava ne güzel,' desen, başlarını derde sokmamak için seninle aynı düşüncedeymiş gibi görünürler.»

John-Henry gülerek:

«Eh, daha iyi ya, herkes her şeye burnunu sokmasa, ne kavga olur, ne de kimse kimseyi öldürür,» diye konuştu.

Lizette hala bir dakika kadar sustu sonra başını sallayarak ciddî bir tavırla:

«Yoo, bu doğru olmaz,» dedi.

John-Henry güldü.

«Her neyse, ben yarın Clonmere'e gideceğim. Orayı yıl-
381

lardır görmedim. Son olarak savaşa gitmeden bir gün önce gitmiştim. O zaman dedem de sağdı. Kim bilir şimdi o koskoca ev ne durumdadır. Bahçe bekçisi, sözde eve bakacaktı. Artık, ne kadar ilgilenmiş olduğunu yarm göreceğim.»

«Peki, orada ne yapacaksın?»

«Yaşayacağım. Belki anneme de telgraf çekip yanıma çağırırım. Biliyor musun, ben bunca yıl Clonmere'in hayaliyle yaşadım. Ne Akdeniz, ne de Çanakkale boğazı bana ilginç geldi. Oralarda yalnızca görevimi yerine getirdim. Yüreğim her zaman burada, Clonmere ve Hungry Hill dağının yanındaydı. Ben buraların çocuğuyum. Doğup büyüdüğüm yeri, dedelerimin toprağını arıyorum.»

Lizette hala gözlüklerini taktı, pencerenin önüne geçerek işini eline aldı.

«Ben de orada doğmuştum, ama bütün çocukluğum Londra'da geçti. On yaşımıdayken Molly halan evlendi. Onlarla birlikte Clonmere'e gidip orada güzel bir Noel geçirdiydik. O Noel'i hiç unutamayacağım. Dağın görünüşü, Mundy körfezindeki suyun rengi ne kadar değişik gelmişti bana,» dedi ve işini yapmaya başladı. Bir iki dakika düşündükten sonra; «Ama, orası tek başına yaşamam için biraz büyük değil mi?» diye sordu.

«Orayı yaşanabilecek duruma sokmaya çalışacağım. Çimenleri kestirip bahçeleri temizleteceğim. Bak göreceksin, Clonmere'i cennet gibi yapacağım. Ben, bir şeyi ya çok iyi yaparım ya da hiç yapmam. Artık geminin makine dairesindeki John-Henry değilim. Bugünden sonra Clonmere'in John-Henry Brodrick'i olacağım. Herkesin beni tanıyıp sevmesini istiyorum. Ben, insanlardan uzak yaşayamam. Lizette hala, sana da evin en güzel odasını ayıracağım. Sen Clonmere'e geldiğin zaman, onuruna bütün şömineleri yaktıracağım.»

«Yeni bölümde yaşamayı düşünmüyorsun, değil mi?»

«Neden düşünmeyeyim. Dedem orayı niye yaptırdı?»

«Yaşamak için. Ama, elli yıl önce Clonmere'de hizmetçiler, arabalar, atlar vardı. Hungry Hill dağında madenler gece 382

gündüz hiç durmadan çalışırdı. Şimdi, Doonhaven geri bir kasaba. Bu durumda sen kendine hizmetçi bile bulamazsın. Baksana, herkes birbirini öldürüyor. Ah, bu da ne? Duydun mu?»

O anda dışarıda ayak sesleri duyuldu, John-Henry, hala-sıyla birlikte pencereye koştu. Kapının önünde bir grup asker duruyordu. Aralarında, kasketleri gözlerinin önüne düşürülmüş iki adam, elleri arkalarında yürüyordu. Kaldırımında birkaç kişi toplanmış askerleri seyretmekteydi. Bir kadının askerlere küfrettiğini duydular. Askerler, halkı iterek ileriye doğru yürümeye başladılar.

John-Henry, halasına dönerek :

«Biz Bize,» diye mırıldandı. «Bunlardan birini, sözgelisi,. Meggie'nin erkek kardeşini mutfağında bulsan ne yaparsın? Askerlere teslim eder misin?»

«O benim ulusal görevim. Belki, o da, suçsuz birini öldürmüştür. »

«Sen benim soruma karşılık vermedin. Onu askerlere verir misin?» Lizette hala gözünün ucuyla yeğenine baktı.

«Her halde veririm; ama, sonra da onu kurtarabilmek için bir dilekçe yazarım,» dedi alçak sesle.

Birden hava karardı ve pencereye birkaç damla yağmur düştü.

«Sen şimdi nerede kalıyorsun?»

«Metropole Otel'de.»

'«O halde, birazdan yoluna koyulsan iyi edersin. Karanlık basmadan oteline varmalısın. Peki, Doonhaven'a nasıl gideceksin? Trenler çalışıyor mu? Belki, Mundy'den gemi bulursun?»

«Benim arabam var, Lizette hala.»

«Ama, çok dikkat et; yoksa arabanı alırlar, seni de arkandan vurup bir hendeğe atarlar bunlar.»

John-Henry muzip bir tavırla :

«O zaman ben de onların yanına geçerim,» dedi.

Halasını öptükten sonra yola koyuldu ve sessiz sokaklar-
383

dan yürüyerek oteline vardı. Her yanda nöbetçiler bekliyordu. Yolda, üç defa üzeri arandı. Sokaklarda askerlerden başka hiç kimse yoktu. Herkes evine çekilmiş, panjurlarını sımsıkı kapamıştı. John-Henry otelin barına indi. Barda, barmenden ve salonun ucunda gazete okuyan genç bir adamdan başka kimseyi göremedi. İçeri girerken, genç adam başını kaldırdı ve şüpheli bakışlarla, sanki yıllar sonra John-Henry'yi tanımış gibi, uzun uzun onu süzdü. John-Henry adama arkasını döndü ve barmene, kendisine bir viski-soda getirmesini söyledi.

«Bugün burada olaylar çıktı, değil mi?» diye sordu.

Barmen, elindeki bardağı peçeteyle kuruladıktan sonra gözünün ucuyla barın köşesinde oturan adama baktı.

«Evet.» dedi. «Alanda üç kişi öldürülmüş. Ben bütün gün «telden dışarı çıkmadığım için bir şey görmedim.»

Adam sözlerini bitirdikten sonra, barm öbür ucuna gide-:rek işiyle uğraşmış gibi görünmeye başladı.

John-Henry kendi kendine, «Korktu,» dedi. «Adamın kendisini ihbar edeceğinden korktu.» 'Ben o adamı nerede görmüştüm,' diye zihnini yoklamaya başladı.

Yüzünü görmekte zorluk çekiyordu; çünkü, kafasını gazetenin arkasına gizlemişti.

Viskisini yudumlarırken, yapıyılmaz yaşayan Lizette halasını düşündü. Lizette hala ailenin en genci ve en hastalıklıydı. Ama, işte, Molly ve Kitty halalar genç yaşta ölüp gitmişler, o ise hâlâ yaşamaktaydı. «Bizim aile çok garip; ya çok genç yaşta ölüyorlar, ya da seksenine kadar yaşıyorlar,» dedi kendi kendine. Dedesi Henry Brodrick, seksen yaşında ölmüştü. Karısı, onun Ardmore'a gömülme isteğini yerine getirmemiş, Brighton'--daki mezarlığa gömdürtmüştü. John-Henry, Dartmouth'dayken annesinden, dedesinin öldüğünü bildiren mektubu aldığı zamanı hatırladı. O zaman ne düşler kurmuştu. Ama, savaş öyle beklenmedik bir anda çıkmıştı ki...

Barm kapısı açıldı ve üç subay gülerek, şakalaşarak içeriye girdi.
384

«Neden inanmıyorsunuz; geçen yıl büyük bir grup, Case-ment'in mezarını ziyaret etmek için Londra'ya gelmişti. Hepsinin eli kolu çiçeklerle, paketlerle dolu... Vali onlara Case-ment'inki diye Crippen'in mezarını gösterdi. Adamlar başka bi-tfinin mezarının önünde diz çöktüler, dualar ettiler. Vali bile, 'Gördüğüm en gülünç olay bu,' demişti.»

Subaylar içkilerini ısmarladılar. En gençleri:

«Onlar insan değil. Keşke emir verseler de, hepsini gebertmek. Onlar yeryüzünden yok olsa, temizlik olacak,» dedi.

Subaylardan biri John-Henry'ye baktı. Adamın gözlerinde 'neşeli bir ifade vardı.

«Sen ne içiyorsun?» diye sordu.

John-Henry bardağını kaldırarak :

«Bu memleketin içkisini,» dedi.

«Gel, bizimle de bir tane iç,» dedi subay gülerek.

John-Henry, subayın barın üzerine bıraktığı şapkaya gözlerini dikti. O şapkayı da, onu giyen adamları da hiç sevmiyordu. Ama, şu anda yanında bulunan kişi zararsız görünüyordu. Aslında, John-Henry onlarla birlikte içmekle yalnızca görevini yerine getiriyordu.

Subay: «Sen bu Allah'ın belâsı memleketten misin?» diye ^ordu.

«Evet. ölene kadar da burada yaşayacağım.»

Öteki subay:

«Senin aklından zorun mu var?» diye söze karıştı. «Yoksa «t mı yetiştiriyorsun?»

«Hayır, ben bataklıklarda çulluk, Doon adasında, Hungry Hill dağında tavşan avlarım.»

«Doon adası mı? Orada benim bir arkadaşım vardı. Mundy'-nin batısına düşüyor Doon adası, öyle değil mi? Tembel insanlar, ha?»
«Çok tembel. Benim gibi. Onlar yalnızlıktan hoşlanırlar. Birer kadeh daha içersiniz, değil mi? Her halde size yakınlık gösteren başkaları da vardır bu kasabada?»

385

Barmen, yanlarına doğru geldi. John-Henry, subaylara sokularak :
«Dört tane viski,d dedi.

Ve subayların hikâyelerine kulak vermeye başladı. Town; Hall şehrinde anarşistler şehri ateşe vermişler ve sonra da dağlara kaçmışlardı.

Subaylardan biri:

«Biz onları aramaya çıktık,» diye atıldı. «İkisini ölü olarak ele geçirdik; ötekileri de ertesi sabah kurşuna dizdik. Çok heyecanlı dakikalar yaşadık.»

John-Henry bu duyduğu olayların yıllardır süregeldiğini; ama, Brodricklerin çevrede olup bitenlerle hiç ilgilenmediklerini düşündü. Ailesi Clonmere'de yaşamış, madenleri işletmiş, arada bir iş için Slane'deki bürolara gidip gelmiş, bunların dışında, köşe başındaki adamın derdinin ne olduğunu hiç bir zaman öğrenmek istememişti. 'Ben de aynen onlar gibi düşünüyorum. Bu karışıklık bir an önce bitse de, rahat rahat Clonmere'de yaşasam,' dedi kendi kendine. Bu arada subaylar içkilerini içmişler, gitmek için hazırlanıyorlardı.

John-Henry: «Peki, şimdi ne yapacaksınız?» diye sordu.

«Devriye gezeceğiz. Belki öldürecek birini buluruz, istersen, sen de bizimle gel.»

«Hayır, ben sizinle gelemem.»

«O halde, biz, burada yeterince adam öldürdükten sonra, gelir seninle birlikte ava çıkarız. Haydi, şimdilik Allaha ısmarladık. »
«İyi geceler.»

Barmen panjurları indiriyordu.

«Bu gecelik bu kadar. İsterseniz otelin giriş kapısından çıkabilirsiniz. »

John-Henry salonda gözlerini gezdirdi. Barmenle kendisinden başka kimse yoktu.

«Ben ilk girdiğimde orada bir adam oturuyordu. Onu bifi

'386

yerden tanıyorum, ama adını çıkartamadım. Kim o adam?» diye sordu.

«Bugünlerde her tipte adam geliyor buraya.» «Odadan çıktığını bile fark etmedim. Galiba Doonhaven'lı biri.»

Barmen barın üzerini elindeki bezle silerken: «Burada subaylarla görünmen hiç iyi olmadı,» dedi. «Ne demek istiyorsun? Ben o adamları tanımıyorum ki.» «Biliyorum, ama burası çok garip bir yer,» diyerek barın ışıklarını birer birer söndürdü.

John-Henry yavaş yavaş odasına çıktı. Perdeleri açtıktan sonra bir süre gökyüzüne baktı. Yağmur durmuş, yıldızlar çıkmıştı. Dışarıda temiz bir bahar havası ve mis gibi toprak kokusu vardı. Sokağın başındaki nöbetçi, bir aşağı bir yukarı yürüyordu.

2

ERTESİ SABAH yağmur durnraştı. Güneş bütün parlak-îiğiyle çevreyi aydınlatıyordu. John-Henry arabasına atlamış, Slane'den Mundy'ye doğru yol alıyordu. Yıllar sonra evine döneceği için çok heyecanlıydı. Savaş, üzüntü, görev yılları bitmiş, artık ülkesine dönmüştü. Hafif bir sis tabakasının altında kendi toprakları hiç bir ülkede görmediği bir güzelliğe sahipti.

Lizette hala onun yalnız başına Clonmere'de yaşayabileceğinden çok şüphe etmişti. Clonmere, insanlardan, uygarlıktan, tren yolundan uzak, ıssız bir köşede idi. Lizette hala, onun Clonmere'de tek başına çok tedirgin olacağını sanıyordu. John-

387

•ljııııİHiartltııİfclflHl:'''IJ '''

Henry kendi kendine güldü. Tedirginlik, Selanik'te geçirdiği o korkulu günlere aitti; insan kendi ülkesinde, kendi topraklarında, çok sevdiği evinde böyle olamazdı. John-Henry'nin şimdilik arkadaşa da ihtiyacı yoktu. O, kendisini düşüncelerine, geçmişe ait anılarına bırakacak ve geleceğe umutla bakmasını Öğrenecekti. Geçmişe bakarak, hayatına düzen verecekti. Belki yüz yıl önce Bakırcı John, Slane'den Mundy'ye gelirken, torununun torununa da büyük bir servet bırakacağını düşünmüştü. Onların bunca yıl, emek verdikleri madenlerde şimdi otlar bitmekteydi. John-Henry'ye bu büyük servetten başka ailesinden hiç bir şey kalmamıştı. 'Acaba neden ben köpekleri, kuşları, arıları insanlardan çok seviyorum,' diye düşündü. Acaba onun bu huyu, köpekleri insanlardan çok seven, küçük bir sineği bile incitmekten korkan, Bakırcı John'un oğlundan mı geçmişti?

Yolda ilerledikçe, annesinden zaman zaman duymuş olduğu sözler aklına geldi. Fanny-Rosa ta o zamanlar çorapsız gezermiş.

Gençliğinde göz kamaştırıcı bir güzelliğe sahipmiş. Bütün erkekler onun peşindeymiş. Jane'de de başka türlü bir güzellik varmış. Yumuşak bakışları, çocuksu görünüşüyle Doon adasındaki subayları çok etkilermiş.

Bir gün annesi:

«Brodrick ailesine bozuk kanı sokan Fanny-Rosa Flower olmuştur,» demişti.

Zavallı Johnnie.. Onun kılıçları hâlâ Clonmere'in kitaplığında asılıydı. John-Henry eve vardığında onları indirip temizleyecekti. O zaman Johnnie mezarında kendini unutulmuş hissetmeyecekti.

Yerler kirli, köşeler örümcekli bile olsa, kendi evi çok sevimli gelecekti John-Henry'ye.

Adada tavşan, Kileen bataklığında çulluk, koyda kuş, Hungry Hill dağındaki gölde de alabalık vardı. Doonhaven'da arkadaşlık edebileceği birçok kişi de bulunuyordu. Papaz ve karısı da burunlarını kırıp kendisiyle birlikte pazar günleri so-

388

ğuk et yerlerse, John-Henry, kasabası için elinden gelen yardımı yapmaya hazırdı.

Sıkıcı yollar geride kalmıştı. Buradan sonrası kayalarla, çalılırla, otlarla süslenmişti. «Bakırcı John da Duncroom'lu Robert Lumley ile anlaşma imzaladığı gün buralardan geçmişti,» dedi kendi kendine. 'Her halde o gün Robert Lumley de Andriff malikânesinden çıktıktan sonra, Duncroom'daki evine gitmiştir,' diye düşündü. Duncroom'daki koca ev birkaç gün önce' anarşistlerce yakılmıştı. John-Henry, bir defa daha insanoğlunun neden birbirini öldürdüğünü, neden kendisini bu güzel memlekette mis gibi otlarla, cıvıl cıvıl kuşlarla, bataklıklarda hop-layan çulluklarla eğlendirmedini düşündü.

Viraja gelince arabasını yavaşlattı ve virajı döner dönmez yolun biraz ilerisindeki çalılırların üzerinde bir dikenli tel ve yanında duran silâhlı bir adam gördü. John-Henry yavaşça çalılırlara kadar ilerleyip arabasını durdurdu. Karşısındaki adam, silâhını onun yüzüne doğru uzattı ve iki parmağını ağzına götürerek ıslık çaldı. Bir anda, beş altı silâhlı adam arabaya doğru koştu. John-Henry hepsinin yüzüne ayrı ayrı baktı; hiç birini tanııyordu.

Adamlardan biri arabanın kapısının önüne geldi. «Senin adın ne?» diye kabaca sordu. «John-Henry Brodrick.» «Nereye gidiyorsun?» «Evime, Clonmere'e.»

«Sen, Kral'ın deniz kuvvetlerinde çalışmıştın, değil mi?» «Evet.»

«Hangi yanı tutuyorsun?» «Kimseden yana değilim.»

«Dün gece Slane'de, Metropole Otel'de mi kaldın?» «Evet.»

«Peki.» Adam arkadaşlarına eliyle işaret etti. «Arabadan5 çık.»

«Neden?»

«O bizim bileceğimiz iş. Sesini çıkarmazsan, sana dokun-
389:

mayız. Bizimle eğlenmeye kalkarsan, iki omzunun ortasına yersin kurşunu.»

«Arabamı ne yapacaksınız?»

«Onu bir daha görmeyeceksin. Bizim şu günlerde arabaya çok ihtiyacımız var.»

Adam ilk defa olarak gülümsedi. John-Henry omuzlarını silkti.

«Bana arabayı kullanma demişlerdi. Haydi, alın; istediğinizi yapın. Suç benim. Şimdi ne yapmamı istiyorsunuz?»

«Kımıldama dur. Gözlerini bağlayacağız. Bak, bir kere daha söylüyorum. Sana hiç bir şey yapmayacağız. Şimdi ellerini arkana kavuştur. Tim, sen bunun kolunu tut. Numara yapmaya kalkarsa, ne yapacağını biliyorsun.»

Onlarm tuzağına düşmekle ne büyük aptallık etmişti. Ona Slane'de araba ile yola çıkmamasını söylemişlerdi. Şimdi onu arkadan vurup hendeğe atsalar, kimsenin haberi bile olmazdı. Şu anda kendisini

en çok sinirlendiren şey, arabayı onlara bı-rakmasıydı. O eski, sadık arabayı bu deli adamlar kim bilir ne duruma sokacaklardı. Artık onu geri alabilmek imkânsızdı. Çalılıların arasından yanında iki adamla birlikte ilerlerken, kendi kendine küfretti durdu. Hangi yönde yürüdüğünü bile bilmiyordu, ama üç dört mil kadar gittikten sonra, durdular; kilitli bir kapı açıldı ve John-Henry'yi içeriye ittiler. Sonra ellerini ve gözlerindeki bağlan çözdüler. John-Henry, çamurların arasında pis bir kulübeye gelmiş olduğunu gördü. Duvarı asılı bir hasır vardı. Pencereleler, battaniyelerle sımsıkı kapatılmıştı.

Gözlerindeki bağı açan adam :

«Burada bir süre kalacaksın,» dedi. «Ben dışarıda, tepede olacağım. Kaçmaya kalkışırsan seni vurmamı söylediler. Burada bekle, ben sana yiyecek bir şeyler getireceğim.»

John-Henry: «Bu saçmalık ne kadar sürecek? Benim suçum ne?» diye sordu.

«Bilmiyorum. Ben, aldığım emirlere uymak zorundayım.»

Adam dışarı çıktı ve kapıyı üzerine sürgüledi.

«Allah belâlarını versin. Benden ne istiyorlar? Ben neden

390

•ihtilâl karışayım. İhtilâl benim için bir şey ifade etmiyor ki...» Duvardaki hasırı indirerek üzerine oturdu. Odada oturacak başka yer yoktu. Adam sözünde durup biraz bayat ekmek, peynir ve bir sürahi de su getirdi,

«Biranız yok, değil mi?»

«Hayır.. Cebimdeki şişede birkaç yudum viski var. Eğer, istiyorsan al iç. d

John-Henry viskiyi yudumlarırken, adam güldü.

«Dert değil, ben kendime bir şişe daha bulabilirim. Sen, sabaha kadar, belki de ondan sonraki güne kadar buradasın.»

«Bana bak. Cüzdanımda yirmi pound var. O parayı al ve beni serbest bırak.»

«Ben senin paranı istemiyorum. Eğer isteseydik, ilk başta alırdık paranı. Bizim paraya ihtiyacımız yok. Sen bizi hırsız mı sandın?»

«Arabamı çalmadınız mı?»

«Ona ihtiyacımız vardı, işimiz bitince vereceğiz arabayı.»

«Saçmalama. Peki, beni burada neden tutuyorsunuz?»

«Bilmiyorum dedim ya; gerçekten bilmiyorum. Sen kâğıt oynar mısın?»

«Eskiden oynardım.»

«Cebimde bir deste kâğıt var. Eğer istersen, vakit geçirmek için oynayalım. Kapıda durup bütün gün çalılıları seyretmekten iyidir. Böylece, ikimiz de hoş vakit geçiririz.»

«Peki, çıkar kâğıtları.»

Karşılıklı oturdular ve pencereden sızan az bir ışıkla kâğıt oynamaya başladılar. John-Henry, kendisini buralara getiren adamla karşılıklı kâğıt oynamanın ne kadar saçma olduğunu düşündü. Adam çok gururlu olduğu için, John-Henry'nin parasını ancak kumarda kazanınca kabul ediyordu. Bir süre çevredeki tavşanlardan, çulluklardan söz ettiler. John-Henry; 'Sla-ne'deki nöbetçinin

dediği gibi bu adam yarm sabah beni arkamdan vurur, sonra da mezarıma çiçek taşır,' diye düşünüyordu.

Böylece iki gün geçti. Tim, zaman zaman gidip John-Henry-391

ry'ye ekmek, yanına soğuk domuz ya da av eti, kafasını yerinde tutması için de viski taşıdı durdu. Arada bir John-Henry:

«Eh, Tim, beni ne zaman öldürüyorsunuz?» diye sordu.

Her defasında Tim başını sallayıp; a Seni öldürmeyeceğiz demedim mi sana,» diye karşılık verdi.

«Peki, öyleyse beni bu kulübeye neden kapattınız böyle? »-

«Kötü mü? Dinleniyorsun.»

Tim, cebinden kâğıtları çıkararak karıştırmaya başladı. Tim, şimdiden John-Henry'nin on beş on altı poundunu almıştı. Ama karşılığında da John-Henry onun viskisini içiyordu. Şu anda, viski paradan çok daha değerliydi. John-Henry biraz rahatlamak, korkuyu üzerinden atmak istiyordu.

Üçüncü gece Tim, her zamankinden biraz daha çok viski* getirdi.

Mum ışığında bir süre kâğıt oynadılar, sonra John-Henry hasırın üzerinde uzanıp ellerini başının altına koydu ve uyumaya başladı.

Uyandığında gün ağarmış, Tim kulübenin kapısını açık bırakarak gitmişti. John-Henry ayağa kalktı, gözlerini oğuşturdu,

saçlardaki samanları temizledi. Saçları dağınıktı, üç günlük sakal vardı. Kapının önüne çıktı ve güneşi yüzünde hissetti.

Birden, kulübenin yanından küçük bir kuş havalandı. John-Henry ayağının yanında bir gazete gördü. Gazete, bir gün öncesinin tarihini taşıyordu, ilk sayfada bir büyük X harfi ve altında,

«Üçüncü sayfaya bak,» diye kısa bir not yazılıydı. John-Henry orta sayfada Clonmere'in büyük bir resmini ve altında «Tarihî konak yakıldı,» yazısını okudu.

John-Henry yere oturup gazeteyi önüne açtı. Elleri titriyordu.

Rüzgâr gazeteyi uçurmasın diye, köşelerine küçük taşlar koydu ve Clonmere üzerine yazılan yazıyı okumaya başladı.

«Doonhaven'daki Clonmere malikânesi, dün gece kimliği bilinmeyen kişilerce yakılmıştır. Önceden alevleri gören halk, içindeki bazı değerli eşyaları kurtarmıştır. Malikânenin sahibi Bay John-Henry Brodrick'in birkaç gün önce memleketine dönmüş olduğuna sanılmaktadır.»

John-Henry şaşırıp kalmıştı. Elleri titriyordu. Gözlerini ga~392

zetedeki resimden ayıramıyordu. O anda yanibaşından bir daha havalandı. John-Henry başını kaldırdırınca, tepelerin üzerindeki ince sis tabakasının yavaş yavaş kalktığını gördü. Denizin büyük dalgalarının hırçın bir sesle kıyıya vurduğu duyuluyordu, önündeki gazetede evinin iskeletine bakarken birden Slane'dekr otelde görmüş olduğu mavi gözlü, çilli adam ve Tim, karşısında belirdi. Tim, elindeki kâğıt destesini karıştırırken: «Biz Bize,» diye mırıldanıyordu.

3

KIZGINLIĞI, üzüntüsü hepsi bitmişti artık. Baktığı iske-(etin ona çok şeyler ifade ettiğini ve hiç bir kuvvetin onu yok edemeyeceğini düşündü. Yine de arada bir buraya gelecek ve kendi

topraklarının üzerinde yürüyecekti. Şu anda ayağıyla birikintileri karıştırırken, bir okul çocuğu kadar heyecanlıydı.

HaHc, kara duvarları seyretmek için gelmemiştir. John-Henry burada yalnız kalabildiği için mutluydu. Ama, kasabalıların yağmaya geldiklerini biliyordu; çünkü, Oakmount'tan geçerken, kulübelerin birinin önünde küçük bir dolap, bekçi evinin önündeki çocuğun elinde porselen bir vazo görmüştü. 'Kim bilir daha neler vardır o Oakmount'taki evlerin içinde,' diye düşündü. Halk böyle bir durumda elindeki fırsatı kaçırmıyordu. John-Henry çalınan mallarını kanun zoruyla geri alamayacağını da biliyordu. Birden, koyun önünde Jane halanın portresi iliştirildi gözüne. Ona çok sevindi. Kuşkusuz, annesi de kıvanç duyacaktı, tşin garip yanı, biraz uzaktan bakınca, ev sanki hiç zarar görmemiş gibi duruyordu; yaklaştıkça, temelden, odaların bölmelerinden başka hiç bir şeyin kalmadığı görülüyordu. John-

393

Tienry, birikintilerin arasında dolaşarak odaları tanımaya çalıştı. Yeni bölüm her zaman bomboş olduğundan, şimdi de pek farklı değildi. Ön kapının üzerindeki balkon kırılmamışsa da, «ğık bir durumda siyah duvarın üzerinden sarkıyordu. Arkasındaki camlar ve Katherine için yapılan odanın duvarları yok oî-muştu. John-Henry, en çok Jane halanın portresine ve balkonun yıkılmamış olmasına sevindi. Nedense ateş ikisine de zarar vermemiştir. Taşların arasında dolaştıktan sonra koya doğru yürümeye •başladığı sırada, kasketini tersinden başına geçirmiş bir çobanın, sürüsüyle kendine yaklaştığını fark etti. inekler yeni otlaklarını sevmiş görünüyor; çalılırların, otların, taşların arasında yavaş yavaş ilerliyorlardı. Çoban, hayvanlarını bir zamanlar Barbara ve Jane'nin övündükleri çiçek bahçesine doğru yöneltti; «onra, aşığıdaki koyu görünce, sürüsünü o yöne götürmeye başladı. Hayvanlar koyda bir yandan susuzluklarını gideriyorlar, arada bir de çevrelerine bakmıyorlardı. Çoban elindeki sopa-sıyla çimenleri karıştırıyor ve sanki malikânenin siyah duvarlarına bakmamak için başını kaldırmak istemiyor gibi görünüyordu.

John-Henry, karşısındaki genç adamın, geçen hafta Sla-ne'deki otelin barında görmüş olduğu adama çok benzediğini fark etti. Önce hiç bir şey söylemedi; sonra:

«İyi günler,d diye konuşmaya başladı. Bir iki dakika ikisi de karşılardaki siyah duvara gözlerini diktiler.

John-Henry: «Evi yaktıklarında sen burada miydin?» diye sordu. Adam başını sallayarak hayvanlarına bakmaya başladı.

«Hayır,» dedi. «Ben evimde uyuyordum. Yandığını çok sonra annemden duydum.» Bir an durakladı ve sonra: «Ya-. panlar Doonhaven'lı değillermiş,» diye ekledi.

John-Henry bir sigara yaktı.

«Bak, bunu duyduğuma sevindim,» diye karşılık verdi.

394

«Ben burada kimseye bir kötülük etmedim. Seni tanıyor gibiyim; ama, adını çıkaramıyorum.»

«Eugene Donovan. Pat Donovan'm torunu. Siz çocukken dedemin Hungry Hill dağında çiftliği varmış. Madenler kapanınca o Güney Afrika'ya gitmiş.»

«Evet. Şimdi hatırladım seni. Deden öldükten sonra çiftlik sana kalmıştı, değil mi? Senin bir erkek kardeşin yok mu?»

«Var, Michael. Ama, o çiftçilik yapmak istemedi.»

«Peki, ona ne oldu?»

«Onu uzun zamandır görmedik. Pat O'Connor'la falan arkadaşlık yapıyor.»

«Anlıyorum.»

John-Henry, adamdan daha çok bilgi edinemeyeceğini anladı. Öğrenmek istediğini de öğrenmişti. Slane'deki otelin barında gördüğü o adam, Michael'dı. Demek, bardan çıktıktan sonra arkadaşlarının yanına gitmiş ve John-Henry Brodrick'in düşmanlara içki ısmarladığını, casusluk yaptığını söylemişti. Arkadaşları da o gece gelip Clonmere'i yakmışlardı. Tabii, bunu Michael ya da Doonhaven'daki arkadaşları yapmamıştı. 'Onlar kendilerine uğursuzluk geleceğinden korkarlar,' diye düşündü. O sırada kafasından geçenleri Eugene Donovan da biliyordu, ama hiç bir şey söylemiyordu. Hak yerini bulmuştu. Bundan böyle söylenecek başka bir söz yoktu.

John-Henry, Brodrick ailesinin yıllardır kasabayı kalkındırmaya çalıştıklarını, ama Doonhaven halkının bunu istemediğini ve bunca yıldır Brodricklerin bu gerçeği kabul edemediklerini düşündü. Bundan iki yüz yıl önce Morty Donovan, John Brodrick'i arkadan vurmuştu. John Brodrick, görev, kanun, bağlılık, disiplin kavramlarını halka belletmek istemiş, ka-çakçılığa son vermeye çalışmıştı. Ama, şimdi o unutulmuş, geriye yalnızca ıssız bir kilisenin mezarlığında 'John Brodrick' yazılı bir taş kalmıştı. Masallara göre, kanı yılda bir gün, Clonmere'in önündeki koyda suyun üstüne çıkardı; bunun gerçek olmadığını da herkes biliyordu. John Brodrick'in bütün çalışma-

395

lan hiç bir başarıyı sonuca varamamıştı. Doonhaven halkı yine* kaçakçılıktan, ev sahiplerinin topraklarında gizlice avlanmaktan, zenginlerin çitlerini kırıp hayvanlarını çalmaktan vazgeçmeyecekti, ilk John Brodrick, kasaba halkını değiştiremeyeceğini, onlara bazı kavramları belletemeyeceğini zamanında an* lamış olsaydı, belki de genç yaşında öleceğine daha uzun yıllar yaşayacaktı. Bakırcı John madenleri işletmeye başlatmıştı. Şimdi o kara tepelerde otlar ve kaya yosunları bitmişti. Endüstrinin kalıntıları hâlâ duruyordu. John-Henry, Mundy'den Doonhaven'a doğru gelirken bacaların önündeki o kara birikintileri tabutlara benzetirdi. Kasaba yatıştıktan sonra, turistleri» yıllarca önce madenlerin kalıntılarını görmeye geldikleri gibir Clonmere'in yıkıntılarını da görmeye geleceklerini düşündü. Çobana:

«Peki, sen?» dedi. «Sen de Michael ile birlikte vatanın içi» çarpışmayacak mısın?»

Eugene Donovan gülümsedi. Dişlerinin arasındaki ot parçasını çiğnerken, elindeki sopayla Clonmere'in pencerelerinin önünde otlayan hayvanlarını gösterdi.

a Şu inekleri görüyor musun? Ben çocukluğumdan beri onları burada otlatmak istedim. Belki garip bir istek, ama bir kere kafama koymuştum bunu. Geçen gün malikânenin yandığını-duyunca, 'Hah,' dedim; 'işte, şimdi hayvanlarımı oraya götürebilirim.' Ama size yemin ederim ki, benim bu işte parmağım yok.»

«Bütün istediğin bu kadar mıydı?»

Eugene Donovan bir an düşündükten sonra arkasına döndü ve malikâneye uzun uzun baktı.

«Arkadaki ahırlar yanmamış. Bir iki pound harcayıp orayı hayvanlarıma göre yapabilirim,» diye ekledi.

John-Henry cüzdanını çıkardı. İçinde üç pound kalmıştı. On beş, on altı poundunu Tim kumarda almıştı.

«Ahırlar senin olsun; buralarda hayvanlarını otlatabilirsin. Al, şu birkaç pound ile ahırlarda istediğin değişikliği yaptır.*-
396

Eugene Donovan kâğıt paralan alıp saydıktan sonra: «Siz ne kadar cömert bir adammışsınız, d dedi. John-Henry: «işte bana bütün kalan bu,» diye içini çekti. «Bütün bunlar ailemin suçu. Benim param var, seninse toprağın. Şimdi senin yerinde olmayı çok isterdim, ama benim fikrimi soran olmadı.»

«Ama, siz bir beysiniz. Siz dünyayı görebilirsiniz. Elbet, bir gün, suyun karşı yakasında Clonmere'den daha da güzel bir ev yaptırırınız kendinize.»

John-Henry hiç bir şey söylemedi. Güneşi örten kara bulutlardan yağmur çiselemeye başlamıştı. Ceketinin yakasını kaldırıp ellerini ceplerine soktu. Eugene Donovan da kasketini gözlerinin üstüne düşürdü ve ıslık çalarak köpeğini yanına çağırdı. Bir an için aralanan bulutlardan güneş ışınları Hungry Hill dağının yamaçlarında parıldadı.

SON